

Từ điển Việt–Bồ–La

Alexandre de Rhodes

1651

Được lấy từ Wikisource vào ngày 19 tháng 6, 2023

DICTIONARIVM

ANNAMITICVM

LVSITANVM, ET LATINVM OPE

S A C R Æ

CONGREGATIONIS

D E

PROPAGANDA FIDE

IN LVCEM EDITVM AB

ALEXANDRO DE RHODES

*È Societati IESV, eiusdemque Sacræ Congregationis
Missionario Apostolico .*

ROMÆ, Typis, & sumptibus eiusdem Sacr. Congreg.
1651.

SVPERIORVM PERMISSV.

Mục lục

Phần

(không được liệt kê trong bản gốc)

- [Eminentiffimi, & reuerendiffimi Domini sacrae congregationis de Propaganda Fide Cardinales](#)

- [Ad Lectorem](#)

- [Dictionarium annamiticum seu tunkinefe cum lufitana, & latina declaratione](#)

[A](#) [B](#) [ϥ](#) [C](#) [D](#) [đ](#) [E](#) [F](#) [G](#) [H](#) [I](#) [K](#) [L](#) [M](#) [N](#) [O](#)
[P](#) [Q](#) [R](#) [S](#) [T](#) [V](#) [X](#)

- [Appendix](#)

- [Index Latini Sermonis](#)

[A](#) [B](#) [C](#) [D](#) [E](#) [F](#) [G](#) [H](#) [I](#) [L](#) [M](#) [N](#) [O](#) [P](#) [Q](#) [R](#)
[S](#) [T](#) [V](#) [X](#) [Z](#)

- [Lingue annamiticæ seu Tunchinensis brevis declaratio](#)

- [De literis & fyllabis quibus hæc lingua conftat](#)
- [De Accentibus & alijs fignis in vocalibus](#)
- [De nominibus](#)
- [De Pronominibus](#)
- [De alijs Pronominibus](#)
- [De Verbis](#)
- [De reliquis orationis partibus indeclinabilibus](#)
- [Præcepta quædam ad fyntaxim pertinentia](#)
- [Errata Corrige](#)

Eminentiffimi, & Reuerendiffimi Domini

S A C R Æ

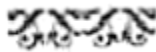
C O N G R E G A T I O N I S

D E

P R O P A G A N D A

F I D E

C A R D I N A L E S

VM diuinus ille spiritus Sanctos Apostolos ad vniuerfum
ituros Orbem, omnem veritatem docuit, non illam solum in

corde latere voluit sapientiam sed linguis omnium nationum sic erudiuit, vt quam impia rebellio, ac superbia filiorum Noe linguarum confusionem, atque ignorantiam mundo pepererat, hanc humilis Discipulorum Christi obedientia, & demiffio de medio tolleret. Quare in sacrofancto illo Cœnaculo Montis Sion statim apparuerunt difpertitæ linguæ: nam cum FILIUS, vt notat Nazianzenus, corpore fenfibili, & confpicio nobifcum habitaffet, par erat, vt SPIRITVS quoque fenfibilis appareret ignearum in forma linguarum. Ad hoc igitur prototypum, feu Diuinum exemplar nunc quoque factum Iætatur in Vrbe Orbis capite, in qua ficuti Summus in terris incarnati Verbi Vicarius, tanquam vniuerfæ militantis Ecclefie vifibile caput fe confpiciendum exhibet, ita per purpuratos Patres Diuinum illum ignem SPIRITVS, quo intus ardent, vel in purpura manifestantes, multiplicis idiomatis fiant propagatores, vt non folum vicinæ nationes, & antiquitati iam cognitæ audiant Magnalia Dei, fed & omnis regio, quæ sub Cœlo eft, remotiffimaque vltimi Orientis Regna præteritis nondum audita sæculis, audiant nunc, & annuncient quàm admirabile fit nomen Domini in vniuerfa terra. Quid enim, quæfo, aliud eft iam paucis ab hinc annis vigintiquinque diuerfarum ignotæ linguæ nationum, idiomata typis exprimere quam Verbi Diuini fenfa, quorum Roma Deo iubente & armarium, & armamentarium eft, tum ad alendum Optimi Maximi Paftoris ouile, tum ad irruentes lupos arcendos, in omnem terram diffundere, ac propagare? immo vero vt in fines Orbis terræ, quos Tunchinenses, & Cocincinæ, hoc eft, Vniuerfi Annamitæ occupant; facilius

penetret Verbum Dei, nunc etiam vestrae amplitudo
munificentiae Annamitae gentis dictionarium iubet excudi,
quod & Apostolicis viris ad eam vineae Domini partem
destinatis vsui fit, ad Annamitarum reconditum idioma
capiendum, ut scilicet illis possint Diuina explanari mysteria,
& viciffim Annamitae simul cum ipsa Romana, & Apostolica
Fide Romano etiam, & Latino idiomati affuescant. Quod
quanti emolumenti futurum fit ad fidem Christi Domini
latius, & tutius propagandum nemo non videt. Hoc vnum
supereft, ut quandoquidem, EMINENTISSIMI PRINCIPES,
benigniffimos charitatis oculos in fines illos populorum semel
conuertistis, in quibus iam regiones albæ sunt ad messem,
vestra peculiari prouidentia fouere non desinat, ut abiectis
vanis superstitionibus, occurrant tandem omnes in virum
perfectum, atque membra ita suo capiti cohærescant; fiatque
tandem vnum ouile, & vnus Pastor.

Humillimus feruus

Alexander de Rhodes è Societate Iesu.

AD LECTOREM.

Hoc dictionarium tribus linguis, Annamitica scilicet, Lusitanica, & latina constans tuis expono manibus & oculis, ope Sacrae Congregationis de Propaganda Fide: praemitto aliqua ad linguae Annamiticae seu Tunkinensis notitiam pertinentia, loco cuiusdam Grammaticae. haec autem lingua non solum ad duo Regna satis ampla Tunkini & Cocincinae pertinet, quibus adde tertium regnum Cau bang, quod hoc eodem omnino utitur idiomate: sed etiam in alijs vicinis regnis, ut Ciampa, Cambogiae, Laorum, & Siam usui est. linguam autem Annamiticam praemittere in dictionario fatius duxi, tum quia de illa nominatim est agendum & praecipue, tum etiam quia sic facilius poterit quilibet libros Annamiticos intelligere & interpretari: praeterquam quod pro ipsis Annamitis erit utilius, ut possint tam lusitanam quam latinam linguam addiscere.

In hoc autem opere praeter ea quae ab ipsis indigenis didici per duodecim ferme annos quibus in illis regionibus tam Cocincinae quam Tunkini sum commoratus, ab initio magistrum linguae audiens P. Franciscum de Pina lusitanum est nostra minima Societate IESV, qui primus est Nostris linguam illam apprimè calluit, & primus sine interprete concionari eo idiomae cepit; aliorum etiam eiusdem Societatis Patrum laboribus sum usus praecipue P. Gasparis de Amaral & P. Antonij Barbose, qui ambo suum composuerant dictionarium,

*ille à lingua Annamitica incipiens, hic à lusitanica, sed
immatura vterque morte nobis ereptus est. Vtriusque ego
lucubrationibus usus, latinam etiam linguam
Eminentissimorum iussu Cardinalium addidi, quæ, præter alia
commoda, usui fit ipsius indigenis ad linguam latinam
addiscendam, hoc nostrum fuit intentum, de quo te monitum
volui ad maiorem Dei Gloriam. Vale, & ora pro me.*

Franciscus Piccolomineus Societatis Iesu Præpositus Gener.

Dictionarium linguæ Annamiticæ, seu Tunquinenfis cum explicatione
lusitanica, & latina à P Alexandro de Rhodes nostræ Societatis Sacerdote
conscriptum, vt typis mandetur facultatem facimus, si ijs, ad quos spectat,
ita videbitur, cuius rei gratia has literas manu nostra subscriptas, sigillo nostro
munitas damus Romæ 5. Februarij 1651.

Franciscus ✠ Piccolomineus.

Imprimatur, Fr. Vincentius Fanus Soc. Reuerendiss P. Vincentij Candidi Sac.
Pilatii Apostolici Mag. Ord. Præd.

DICTIONARIUM

ANNAMITICVM

Seu Tunkinenfe cum Lufitana, & Latina
declaratione.

A

ả, chị ả: *Irmãa primogenita*:
Soror primogenita.

ác, dữ: *mao*: malus, a, um. ác
ngiệp: *fazer mal*: malum
agere. ác tâm, là ố dữ: *maos*
bofes: nequam. đại ác, dữ
làm: *cruel*: crudelis, le. ác,
chơi ác: *brincar, folgar*: ludo,
is. hay ác, ác nghiệp:
brincador, brincão: lufor,
oris.

A

ác quạ, cái ác: *coruo*: coruus,
i. ác mỗ, dai ác: *os coruos te*
comão: corui te rodant,
maledictum.

ác, thâm: *preto*: niger, a, um.
gà ác: *galinha preta*: gallina
nigra. mèo ác: *gato preto*:
fellis niger.

ác mó: *papagaio*: pfittacus, i.
ác, mỏ ác: *boca do eflamago*:
os ventriculi.

ách, nạn: *defastre*:
infortunium, ii. ngày ách: *dia*
aziago ou azinhago: dies ater.
tóũ ách, đũa nạn: *defuiar*, ò
defastre: declinare
infortunium; hoc apud
Ethnicos fit conulium
faciendo diabolo &c.

ách: *iugo*: iugum, i. ách tlâu:
iugo da bufara: iugum
bubali.

ai: *quem*: quis. ai đấ: *quē*
està ahy: quis est ibi. ai đi:
quem vai: quis it. fi addatur

Dominus, alij; hán minh đế.

ái, đàng đèo: *caminho por*
entre matos: via in fyluis^{[đính}
^{chính 3]}.

ải, ám, nát hư: *coufa podre*:
putris, tre, putridus, a, vm.
gỗ ải: *madeira podre*: lignum
putre.

vox, có, tunc, ai, fignificat
aliquis, vt; có ai đi^{[đính chính}
^{1]}: *està alguem que và*: aliquis
ne est qui eat? ai là ai, ai nấy:
quemquer: quifquis chẳng có
ai: *não*^[đính chính 2]. *ha*
ninguem: nullus est.

ai, đũa hán ai đế: *nome de*
Rey da China, em cuio tempo
naceo Christo Noffo Senhor:
nomen Regis Sinarum qui
regnabat natus est Christus

ấy, effe, aquelle: *is, ille*. ấy là:
eis ahĩ: ecce, en. ấy nó: *eis*
aquell: en ille. ấy đậy: *por*
iffo: propterea.

áy: *murcharfe*: marcesco, is
marceo es: áy lá, héo:
murcharfe as folhas das
aruores: marcescere arborum
folia.

am, am hiều: *official primo*:
opifex optimus, eximius^{[đính}

[chính 4\]](#).

[âm](#), âm con: *ter ò filho nos braços*: gerere infantem in vlnis.

[âm](#), [tối](#): *efcuro*: obfcurus, a, um, tenebrofus, a um.

[âm phủ](#): *inferno*, infernus, quia locus ille eft tenebrofus.

âm dương: *terra e ceo*: terra & cœlum, putant effe duas partes in quas diuiditur primum principium, cælum vocant Patrem, & terram Matrem; coitum etiam maris & fœminæ, [âm dương](#), modèftè dicunt.

âm dương, xin âm dương: *lançar fortes com moeda*: fortes mittere monetis.

âm, vật âm mình: *vergonhas do homem ou molher*: verenda, orum, fic modèftè vocant.

[âm](#): *quentura moderada*: calor moderatus. âm mình: *ter ò corpo quente*: calefco, is. âm áo: *enrouparfe contra ò frio*: calefieri veftibus. bình âm caldeirinha de aqueantar agoa: ahenum ad calefaciendam aquam. nấu cho âm, hâm âm: *aqueantar pouco*: calefacere parum.

âm, chó âm ảng: *ò cão ranger os dentes antes que morda*: infrendere canem ante morfum.

[âm](#), quĩ âm, người quĩ âm: *endemoninhado*: energumenus, a, um.

âm âm: *roncos do mar, ou do trouão, ou de outra coufa femelhante*: fonitus maris, vel tonitruĩ, vel quid fimile.

[âm](#), của âm: *coufa mofofa*: mucidus, a, vm. cây âm, gỗ

âm: *aruore podre, pao podre*:
putris arbor, putre lignum.

an: *defcanço*: requies, ei.
bàng an: *faude, pas*: fanitas,
atis, pax, cis. an nghiêm: *pas*
em todo ò reino, pouo: pax
vniuerfalis, tranquillitas
totius populi.

an, tràng an, kinh dô: *Corte*:
aula, æ, curia, æ.

an, nghê an: *nome de hũa*
Prouincia de Tonquim:
nomen cuiusdam Prouinciæ
in Tunkinenfi regno.

an, an fách: *estante de liuro*:
ambo, onis, pluteus, ei.

an, an mình: *boa disposição*:
valetudo commoda.

an, an ủy: *confolar*: folor,
aris, confolor, aris, leuo, as.

ăn: *comer*: edo, is, comedo,
is. ăn cơm: *comer arros*:

edere orizam, fumitur pro
prandio vel cænâ.

ăn, ăn mừng: *festear com*
banquete algum bom
fucceffo: conuiuio celebrare
foelicem euentum. ăn tết:
festear com conuite os tres
primeiros dias do anno nouo:
conuiuium agere primis
tribus diebus recentis anni.

ăn, ăn may: *pedir esmola*:
mendico, as. ăn mạy. ăn mót,
idem.

ăn, ăn vía: *fefta do*
nascimento del Rey: natale
Regis.

ăn, ăn táp: *comer carne mal*
affada, chamuscada: carnem
malè affam ferè crudam
comedere.

ăn tạp: *comer carne*: vesci
carnibus. ngày ăn tạp: *dia de*
carne: dies quo licet vesci
carnibus.

ăn chay: *ieiuar, ou ieiumar*:
ieiuno, as. propriè fignificat
abftinere à carne & pifce,
nunc autem eft in vfũ ad
fignificandum Chriftianorum
ieiunium. ăn chay cả:
Corefma: quadragefima.

ăn kiêng: *abfterfe de comer*
algũa coufa: abftinere ab
aliquo cibo.

ăn lại. *remoer*: rumino, as.

com que fe carrega à nao:
merces quibus nauis
impletur.

ăn, géy ăn mực: *ò papel*
tomar bem à tinta: carta benè
fufcipit atramentum.

ăn, bùâm ăn [\[đính chính 5\]](#) rồũ:
vela polla bolina: nauis
obliqua vela facere. bùâm ăn
gió: *com as Velas* [\[đính chính 6\]](#).
tomar bem ò vento: vela
ventis benè aptari, & impleri.

ăn tiền, ăn géy, ăn chỉ: *leuar*
as cuftas os officiais da
iuftica: impensas à iuftitiæ
miniftris fumi.

ăn lờ, ăn lái: *ganhar por*
onzena: lucrari vltra fortem
per vfuras.

ăn, của tàu ăn: *mercancia*

ăn nan tội: *contrição ou dor*
dos peccatos: dolor de
peccatis.

ăn tlộm: *furtar*: furor, aris.

ăn cướp: *rapar, ou furtar*
com violencia: rapio, is.

ăn cắp: *furtar em prefença*
com manha: arte aliquid
fubripere.

ăn, cửa ăn gỗ: *à ferra entrar*
bem pollo pao: ferram aptè
lignum findere, & fic de alijs
inftrumentis.

ấn: *fello*: figillum, i. ấn nhà
Đua, ấn nhà Chúa: *fello del
Rey*: figillum regium.

ấn, đánh ấn: *fellar com fello*:
figillo, as.

ấn, sắp ấn: *ferias da Iuftiça
em que fe fecha ò fello*:
figillum claudi, cum miniftri
iuftitiæ feriantur, nempe
tribus diebus ante nouum
annum vfque ad vndecimum
diem menfis primi.

ấn, khai ấn: *abrir ò fello*:
aperire figillum, ideft finiri
feriales dies.

ấn, ấn cuít, cầm ấn: *final do
diabo, ter mao neffe final do
diabo*: fignum dæmonis,
datum fcilicet à venefico,
illud fignum compreffis ad
quamdam normam digitis
conferuare feu tenere folent.

àng, chó ấm àng: vide ấm.

ấn, ấn xuấng: *carregar pera
baixo, calcar*: comprimere in
partem inferiorem feu
calcare.

ấn, ấn mình: *efconderfe*:
lateo, es.

ấn, ấn mạch: *tomar ò pulfo*:
pulfum tentare.

àng, áng ná: *pay e may*: pater
& mater.

àng, áng hát: *cafa em que fe
canta, e fazem feftas
publicas*: domus in qua
celebrantur cantus & choreæ
publicæ.

àng, áng hội: *cafa em que fe
fas dedicacão*: domus in qua
fit aliqua dedicatio, vt templi
&c.

anh: *irmão mais velho*: frater
natu maior. eft nomen
honorificum.

anh em: *irmãos mais velhos e mais moços*: fratres maiores natu & minores, sic vocantur inter se eiufdem fortis homines.

anh, chim vàng anh: *nome de certa ave amarella*: quædam auis aurei coloris.

ảnh: *imagem*: imago, inis.

ảnh thờ: *imagem do altar*: imago quæ in altari colitur.

ảnh đeo, ảnh mang: *imagem que se leua ao pefçoço ou peito como varonica* &c: imago collo appensa.

ảnh phép: *veronica com indulgentias, ou nomina*: icuncula cum indulgentijs, vel reliquiaria theca.

ảnh ngẫọc: *reliquiario com cristais*: reliquiaria theca cum cryftallis.

ảnh: *refplandor da lus*: radius [đính chính 7] lucis. ảnh mặt blời: *rayo do fol*: radius folis.

ảnh: *rayo de lus*: radius lucis.

ảnh tỏi: *dente de alho*: fpica allij.

ảnh gừng: *dente de gingibre*: fpica zinziberis.

ao: *tanque*: pifcina, æ.

ao: *tornar à medir*: metiri iterum. ao gạo: *tornar medir ò arròs*: iterum metiri orizam ad propriam trutinam aut menfuram.

ao ước, ước ao: *deseiar ou cubiçar* [đính chính 8]: cupio, is, defidero, as.

áo: *vestido*: vestis, is. may áo: *fazer cabaya ou vestido nouo*: vestem nouam conficere. vá vel phá áo: *remendar o vestido*: refarcire vestem.

áo cộc: *cabaya curta como camifa*: indufium, ij.

áo kép: *veste forrada*^{[lđính](#)}
[chính 91](#). *ou dobre*: vestis duplex.

áo bực: *veste de dò*: vestis lugubris.

áo xiêm con hát: *vestido de dançador*: vestis comica.

comburunt Ethnici pro suis mortuis superstitiosè.

áo fang: *pano da tumba ou de caixão de defunctos*: pannus feretri velloculi.

aõ: *abelha*: apes, vel apis, is.

aõ, tổ aõ: *fauo de mel*: fauus, i.

aõ, mật aõ: *mel dabelhas*: mel, lis.

aõ, fap aõ: *cera*. cera, æ.

áo điềm, khám điềm: *vestido ou panno com guarnição ou rendas*: vestis reticulata, vel opere phrygio contexta.

áo trui: *vestido chao*: vestis plana.

áo géy: *cabaya de papel*: vestis papyracea, quam

aõ, cá aõ: *peixe ronçador*: quidam piscis ita dictus.

áõ, đức áõ áõ: *matinada de vozes*: strepitus ex clamoribus.

[áp](#): *perto*: vicinus, a, vm.

áp lại: *chegarfe*: accedo, is.

áp đờm: *chegar hũa coufa a outra*: admoueo, es.

áp đẽaò: *chegarfe pera dentro*: approximari intus.

áp nhà: *iunto a caza*: vicinus domui.

áp: *prefidir*: præfideo, es. áp viậc: *prefidir a obra*: præfidere operi. áp thuế: *prefidir as rendas publicas*: præfici vectigalibus.

áp nhảm: *torto de hum olho*: cocles, itis.

ấp: *abraçar*: amplector, eris: mẹ áp con: *a may abraçao filho*: mater complectitur filium.

ấp: *chocar*: ouis incubare. gà ấp trứng: *galinha choca*: gallina ouis incubans.

ap hien: *amfião*: opium, ij.

âu: *parecer*: videor, eris. âu là mai mưa: *parece que a menhaa chouera*: videtur cras pluuvia futura. âu chẳng nê: *parece que não he bom*: videtur minimè bonum.

âu lo: *affliçao*: afflictio, onis.

âu, cái âu: *boyão* [[đính chính 10](#)] *piqueno*: diota parua.

Lỗi chú thích: Đã tìm thấy thẻ <ref> với tên nhóm “đính chính”, nhưng không tìm thấy thẻ tương ứng <references group="đính chính"/> tương ứng, hoặc thẻ đóng </ref> bị thiếu

Lỗi chú thích: Đã tìm thấy thẻ <ref> với tên nhóm “đính chính”, nhưng không tìm thấy thẻ tương ứng <references group="đính chính"/> tương ứng, hoặc thẻ đóng </ref> bị thiếu

B

B A: *tres*: tres, vel tria. ba ngô: *tres peffoas*: tres personæ.

ba, thứ ba: *terceiro*: tertius, a, vm. ngày thứ ba: *terceiro dia*: tertius dies.

ba, tháng ba: *terceiro mes ou lua*: tertius menfis, vel luna. ba tháng: *tres mezes, ou luas*: tres menfes, vel lunæ.

ba, hai ba lần, ðài ba lần: *duas ou tres vezes*: bis, vel ter.

ba, cái baba: *cagado de concha preta*: testudo nigra.

ba, thịt ba rôi: *carne di porco gorda com camas de magra*: caro fuilla^[đính chính 1] lardo interfita.

ba, ðổ tay ba hát: *fazer fom com as palmas pera cantar*: plaudere manibus ad canendum.

ba, phũ ba: *tormenta*: tempeftas, atis.

bá, bá léy: *tomar o que lhe não dão*: rapio, is.

bá: *mulher fegunda de principe ou governador*: concubina principis viri.

bà: *auo, Senhora*: auia, domina.

B

ba vàng: *dourar*: inaurò, as.

bạ, ai bạ thì ley: *coufa que nao tem dono, quemquer a toma*: res pro derelictâ, quæ est primo occupantis.

bã: *bagaço*: magma, tis. bã thuốc: *o bagaço da meizinha*: magma medicinæ iam peractæ

B

bà, oũ bà: *auo e auo, Senhor e Senhora*: dominus, & domina.

bà lão: *velha graue*: vetula honorata.

bà già: *mulher graue como Governadora, a qual chega a cincoenta annos, ou mais*: foemina grauis, iam supra mediam ætatem.

bà fang: *concubina do Rey morto*: concubina regis defuncti.

bà, đức bà: *mulher de principe, ou Governador grande*: vxor principis viri.

bà, Chúa bà: *Rainha*: Regina.

bà Chúa: *Filha del Rey*: Filia Regis.

bà, đân bà: *femea*: foemina, æ.

bả, thủ bả: *vigia de pofta*: cuftos, dis.

bả lịnh: *o que toca a batega ou tambor da vigia*: vigiliæ noctis dantes fignum & fimiles.

bả, cái bả: *certa peça de feda a modo de canga de cordao*: fericum quoddam in modum panni linei retorti.

ba: *vntar*: illinire:

B

& fic de alijs rebus.

bắc: *norte*, feptentrio. bên bắc, phưông bắc: *parte do norte*: feptentrionalis plaga.

bắc, chính bắc: *o rumo do norte*^[đính chính 2]: feptentrionalis linea gnomonis nautici.

bắc, gió bắc, gió bắc: *vento norte*: aquilo, nis. gió đơ-Ú bắc: *vento nordeste*: mefes is.

bắc, sao bắc: *estrella do norte*: ftella poli arctici.

bắc nồi lên^[đính chính 3]: *por a panella ao fogo*: fuperponere ollam igni.

bắc cầu: *por ponte pera paffar*: erigere pontem.

bắc thang: *por efcada*: apponere fcalam.

bác: *tio irmao mayor do pai*: patruus, patre natu maior. fic etiam vocatur illius patruu vxor.

bạc: *prata*: argentum, i.

bạc già: *prata fina*: argentum purum.

bạc non: *prata pouco fina*: argentum nondum purum.

bạc ria: *prata baixa*: argentum mixtum. nấu

bạc: *fundir prata pera a purificar*: argentumigne purgare.

B

membris captus. bại chên: *tolhido dos pes*: pedibus captus.

bày: *titulo*: titulus tituli. bày sách: *titulo do liuro*: titulus libri.

bày: *por as coufas em ordem*: ordinatè res collocare. bày bày: idem.

bài^[đính chính 5], mục bài: *chapa del Rey em pao aleuantado*: edictum regium in ligno erecto confcriptum.

bãi: *praya*: littus, oris. bãi biển: *praya do mar*: littus maris. bãi cát: *area*: arena, æ.

bạc: *coufa branca*: albus, a, vm. trâu bạc: *bufara branca*: bubalus albus. bạc râu: *barba branca*: cana barba. bạc tãóc: *brancas de cabeça*: cani capilli. ngựa bạc: *cauallo pombo*: albus equus. áo bạc: *cabaia branca*: alba veftis.

bạc, đố bạc người: *hofpedar*^[đính chính 4] *em cafa alhea*: hofpitari in aliena domo.

bạch: *fallar com honra a o meftre da ley, como Voffa Paternidade*: Veftra Paternitas. bạch đức thài cả: *fupremo grao de honra com que fe falla a o Superior ou Padre grande*: fupremus gradus honoris qui datur fupremo magiftro legis.

bái: *fazer reuerencia profunda fem fe por de ioelhos*: inclinari profundè.

bại mình: *tolhido dos membros*.

B

bãi chên: *tolhido dos pes*: pedibus captus.

bãi, binh bãi: *enganador*: deceptor, oris.

bãi, con bãi đi bãi: *ma molher*: mulier luxuriofa, meretrix, cis.

bây, **bây giờ**: *agora*: hac hora, nunc. chết bây giờ: *morras agora*: nunc moriaris, maledictum quod fæpe proferunt Annamitæ.

bấy, **bấy giờ**: *então*: tunc.

bày; bày đặt: *inuentar falfidades*: mendaciorum artificem fieri. khéo bày đặt:

inuentar com habilidade: ingeniosè inuenire, in bonam partem.

bày bát lên: *por as porçolanas com ordem no dulão*: ordinare lances in menfa.

bày đàn bò: *manada de bois*: armentum boum.

bày đàn bày đố: *magote de meninos*: puerorum turba.

bày đồ bay đảng: *magote de folgezõis*: turba otiantium.

bày ðai: *parente chegado*: confanguineus attiguus.

bấy, bấy nhêo: *tanto*: tantus, a vm. ấy là bấy nhêo, bấy nhêo thôi: *tanto e não mais*: tantumdem nec amplius.

B

bảy mươi: *setenta*: feptuaginta.

bẫy: *armadilha*: decipula, æ.

bẫy chôn: *ratoiera com arco*: mufcipula cũ arcu. chũng bẫy len: *armar a ratoeira*: quadrare mufcipulam. sắp bẫy xuống: *defarmar*: mufcipulam relaxare.

bạch, trắng: *aluo*: albus, a, vm. béo bạch: *muito gordo*: obefus, a, vm.

bạch mã: *cauallo branco*: albus equus.

bạch hạc, cò trắng: *garça branca*: alba ardea.

bam, bam thịt: *fazer picado de carne*: protrimentum carnis conficere.

bẩm, đẽoũ: *titulo com que se falla ao Rey por petição*: titulus quo Rex ex fcripto

bấy nhêo người này: *quantos homens aqui eftão*: quotquot hic funt.

bấy nhêo mlời này: *todas eftas palauras*: omnia hæc verba.

bấy, bao nhêo bấy nhêo: *quanto quizer*: quantumlibet.

bấy lâu: *tanto tempo*: tandiũ.

bấy, bao giờ bấy giờ: *quando quizer*: quandocunque.

bấy, củ tốt bấy: *que bella coufa*: quã pulchra res.

bảy: *fete*: feptem. mười bảy: *dezafete*: feptemdecim.

B

conuenitur.

ban, chúa ban cho: *dar el Rei*: Regem dare.

ban: *tempo do dia ou da noite*: tempus quodcunque die, vel nocte.

ban sớm: *polla menhaa*: manè.

ban trưa: *ao meyo dia*: meridies.

ban chiềo: *a tarde*: vespere.

ban hôm: *a boca da noite*: fero.

ban tối, ban ðem: *a noite*: noctu.

ban ngày: *de dia*: interdiu.

bàn: *taboa, mefa, pao igoal*: lignum leuigatum ad aliquem vfum.

bàn cuốc: *pao da enxada*: manubrium ligonis.

bàn thờ, bàn đạoc: *Oratorio Altar*:
Oratorium, Altare.

bàn tien fự: *altarinho superftitiofo dos
mefires das artes*: altariolum superftitiofum
magiftrorum feu inuentorum alicuius artis.

bàn: *coufa chãa ou igoal*; æquata res: bàn
tay: *palma da mão*: vola manus. bàn chên:
fola do pe: planta pedis. bàn tlôn; *nadegas*:
nates, ium.

B

triftis, e. melancholicus [đính chính 6], i.

bàn nhin; *pobre, pedinte*: pauper mendicus.

bàn cõ: *certo homem fabulofo de quem os
gentios dizem muitas patrantras*; fabulofus &
fictus quidam vir ex quo coelum [đính chính 7] &
terram ortum habuiffe fingunt Ethnici.

bàn, đĩa bàn: *agulha de marear*: pixis
nautica.

bàn, bức bàn *portas de madeira* [đính chính 8].
laurada: portæ lignæ [đính chính 9] cum vario
opere.

bàn, nạt bàn, bién đĩ: *defaparecer*: euanefco,
is.

bàn bêo: *eftender os braços em Crus*:
extendere brachia in modum Crucis.

bạn: *companheiro ou companheria*: focius,
vel focia.

bạn, làm bạn cũ nhau: *amatalotarfe*: alicuius
contubernio fe afcribere.

bạn, có bạn chang? *fois cafado ou não*? es
coniugatus necne? ita modeftè quilibet, vel
quælibet poteft interrogari.

bàn, mâm bàn: *dulão com igoarias*: menfa
rotunda cibis onufta.

bàn cờ: *taboleiro de iogo*: abacus, i.

bàn kjen: *conhecer da caufa*: examinare
litem.

bàn hõàn, buồn bực, lo buồn: *trifte*,
malinconico;

B

bạn, mấy bạn: *quantas vezes*: quoties. một
bạn: *hũa ves*: femel. một hai bạn: *hũa ou
duas vezes*: femel aut bis .& fic de cæteris.

bán: *vender*: vendo, is. buôn bán:
mercadeiar: negocior, aris.

bán mấy: *por quanto vendeis*: quanti vendis?

bắn: *desparar, atirar*: explodo, is, iaculor,
aris.

bắn sũ tay: *atirar com mofquete*: explodere
fiftulam ferream.

bắn sũ mlôn: *atirar com peça de artilharia*:
explodere tormentum bellicum.

bắn tên: *atirar com frecha*: iaculari fagittam.

bắn cũ: *atirar com arco*: iaculari arcu. bắn
nỏ: *atirar com arco befta*: iaculari baliftâ.
bắn chim: *atirar aos paffaros* [đính chính 10]:
aucupor, aris.

bắn phải: *acertar com o tiro*: iaculando
fcopum tangere.

bắn hõũ: *errar o tiro*: à fcopo aberrare.

bắn thõũ: *atirar con zarauatana*: zarabatanâ
iaculari.

bản: *companheiro*: focius, ij. bản đạu:
companheiros da ley: Socij legis.

bản đồ: *mapas debuixos*: mappa mundi,
antigraphū, i.

B

bản, tam bản: *batel piqueno*: cymba paruula.

bàng: *coufa igual*: æqualis, e. bàng nhau:
iguais entre fi. æquales inuicem.

bàng: đất bàng than thán: *terra plaina*:
planicies, ei.

bàng, blả cho bàng: *pagar iufto*: foluere ad
æqualitatem.

bàng an, bàng yen^[đính chính 11]: *quietação*,
pax, faude: requies, ei, pax, cis, fanitas, atis.

bàng, đí bàng: *como fe*: verbi gratia.

bàng: coũ bàng: *iufto no iulgar*: iuftus Iudex.

bàng, ngời xếp bàng: *affentarfe fobre as*
pernas encruzandoas: federe in cruribus
decuffatis.

báng: *efcornar*: cornu impetere.

báng: *contradizer, encontrar*: contradico, is.
báng đạu: *impugnar a ley*: contradicere legi.

bàng: *taboa em que fe efcreuem nomes de*
peffoas, ou fentenças: tabula cum catalogo
hominum aut fententiarum.

bàng, nói bỗ bằg: *fallar o que vem*
à bocca^[đính chính 12]: inconfideratè loqui.

B

bao kim: *amarrado de agúlhas*: acuum
certus numerus fimul colligatus.

B

bàng: *purpura*: purpura, æ.

bánh: *bolo*: placenta, æ. bánh khô: *bifcouto*:
panis nauticus.

bánh xe: *roda do carro*: rota currus.

bánh lái: *a pa do leme*: temonis palmula.

bành, bành voi: *fella do elefante*: elephantis
fella, feu potius turris, intra quam multi
federe puffunt.

bạnh, tậ bạnh: *pefte*: peftis, is.

baỗ: *bexiga*: vefica, æ. baỗ báỗ: *bexiga de*
animal: vefica animalis.

bạỗ: *barriga*: venter, tris. đau bạỗ: *dor de*
barriga: dolor ventris.

bấỗ: *fombra*: vmbra, æ.

bấố cốt, bà bấố: *feiticeira*: venifica, æ.

bấố: *empolla no corpo*: puftula, æ. bấố chên
bấố tay: *callos dos pes e das mãos*: callum, i.

bao: *fardo, amarrado*: onus, eris.

bao tay: *didal*: digitale, is.

B

bao bạc: *amarrado de prata*: argenti quædam
quantitas fimul colligata.

bao, bao cao: *quão alto*: quantum altus, a
vm.

bao xa: *quão longe*: quantum diftans.

bao lâu: *quanto tempo*: quanto tempore.
chẳng có bao lâu: *naõ ha muito tempo*:
multum tempus non est elapsum.

bao nhêo, bao deo: *quanto*; quantum. bao
nhêo lạng: *quantos taeis*: quot scuta. cao bao
nheo: *quanto alto*: quantum altus, a, vm.

bao nã: *como estais*: quomodo vales.

bao giờ: *quando*: quandò. bao giờ đến:
quando chegara: quando adueniet. đến bao
giờ: *quando chegou*: quãdo venit. những bao
giờ: *em que tempo*: quo tempore. bao giờ bấy
giờ: *quãdo quizer*: quandocunque.

bao, chim bao, chiêm bao: *fonho fonhar*:
fomniũ, ij, fomnio, as.

baò, *acepillar*: dolo, as. cái baò: *cepilho*:
dolabrum, i.

báo: *pagar na mesma moeda*: par pari
referre.

B

chaue: clavis vniens superiores partes domus
lineæ.

báp, báp môt mlát: *cortar de hum golpe*:
fcindere vnicoictu.

bạt, làm thau bạt: *fazer ramada*:
vmbraculum erigere^[đính chính 13].

bạt, tàu bạt: *nauiõ defgarrar*: errare nauem.

bắt: *prender*: capio, is.

bắt tội: *castigar os erros*: punire peccata.

báo ơn: *fer agradecido e pagar o beneficio*:
beneficium retribuere.

báo óán: *vingarfe*: vindictam fumere.

báo, chua báo: *coufa pretiofa*: res pretiofa, vt
vnio, vel quid fimile.

báo, nuêi báo cô: *alimentos que manda dar o
iuyis*: alimenta per iudicem assignata.

bạo: *atreuido*: audax, cis.

bão, biêo, bõu: *auifar*: moneo, es.

bảo thai: *feiticerias que fazem as mulheres
prenhes pera nao mouer*: veneficia quæ fiunt
à mulieribus grauidis, ne patiantur abortum.

bão: *tormenta*: tempestas, atis.

bão, đau bão: *mordexim*: cholica, æ.

báp chõêi: *fula do ramo de figos da India*:
flos rami ficuũ Indicarum.

báp nhà: *o que vne em cima a caza de
madeira como*

B

bắt chước, bắt chiếc: *imitar*; imitor, aris.

bắt bó^[đính chính 14]: *fazer forças*: vim inferre.

bắt cá: *pefcar*: pifcor, aris.

bắt bựt: *disputar e conuencer a falsidade dos
pagodes*: disputando idolorum falsitatẽ
euincere.

bắt thê: *forçar a iurar*: exigere iuramentum.

bắt đền: *forçar a pagar*: cogere ad
foluendum.

bắt, chẳng: *não*: non. bắt tri: *não faber*: ignoro, as. bắt nghiã: *defagradecido*: ingratus, a, vm.

bát, tám ^{[[đính chính 15](#)]}: *oito*: octo.

bát, cái bát: *efcudela*: fcutella, æ. bát ngô: *efcudela da china*: fcutella finica. **bát đản**: *efcudela groffa da terra*: fcutella ordinaria craffa.

bát: *bombordo*: latus dextrum nauis.

bát, lo bát ngát: *ter muitos cuidados*: follicitudinibus ^{[[đính chính 16](#)]} varijs vrgeri.

bau, ao: *tanque*: pifcina, æ.

bau, ruèi bau: *mofca*: mufca, æ.

B

bè ruồu: *vafa de vinho*: amphora vini.

bề: *iangada*: fchedia, æ.

bề: *banda*: pars, tis. bề ngoài: *parte de fora*: pars exterior.

bề ngang: *de largura*: latitudo, inis.

bề dểạoc: *de comprido*: longitudo, inis.

bề tlên: *superior peffoa*: superior perfona. bé dừêi: *inferior peffoa*: inferior perfona.

bề phú quí: *o fer rico*: diues, itis.

bê: *coufa piquena*: paruus, a, vm.

bế con: *ter o filho nos braços*: gerere filium in vlnis.

bê, nhà bê: *caza de fobrado pouco aleuantado*: domus contignationis parum

bàu chủ, bàu mình: *fiador*: fideiuffor. bàu ai: *interceder com el Rey por alguem pera que o faça mandarim*: intercedere pro aliquo apud regem, vt dignitatem accipiat.

bàu, cây ^{[[đính chính 17](#)]} bàu: *aboboreira*: cucurbitæ planta. blái bàu: *abobora*: cucurbita, æ.

bàu giác: *ventofas*: cucurbitula, æ.

bàu, áo bàu tay: *cabaya de mangas largas*: ampliarum manicarum vestis.

bạu: *companheiro*: focius, ij.

bê: *taboas dos bordos da embarcação*: tabulæ marginis nauis.

B

eleuataæ.

bê: *quebrar com os dedos torcendo*: infringo, is.

bê cổ: *dar garrote*: ftrangulo, as.

bê gam, bê tham: *lançar fortes*: fortem mittere.

bê lái: *virar o leme*: gubernaculum in aliam partem adducere.

bê tiên bê đũa: *descafarfe*: diuortium, vel repudium facere, nam frangere monetam & bacillos quibus vtuntur ad edendum, est fignum diffolutionis matrimonij, ita vt poffit tunc vxor impunè alium virum ducere.

bê: *mar*: mare, is. bê hồ: *lago grande*: palus, vdis.

bẽ: *folle*: follis, is. bẽ thỏi lửa: *folle de accender fogos*: follis ad ignem accendendum.

bẽ, thỏi bẽ: *aleuantar os folles*: folles erigere, vt ad organum &c.

bên: *parte*; pars, tis. bên hõu: *parte direita*: pars dextera. bên tả: *parte esquerda*: pars finiftra. bên này: *aquí*; hic. bên nọ: *ahi*: illic.

bền: *firme*: ftabilis, e. làm cho bền: *fazer pera durar*: diuturnitatem curare.

B

fuas neceffidades: ire ad latrinas, modeftè loquendo.

bén: *pegarfe*: adhæreo, es. lãm bén chên: *a lama pegarfe nos pes*: adhærere lutum pedibus.

bén, **áp**, **giáp**: *iunto*: iuxtà, prope. **bén rẽ**: *iunto a raiz*: iuxtà radicem.

bén léy: *apegarfe*: adhæreo, es. lửa bén củi: *o fogo atearfe na lenha*: accendi ligna.

bên^{[[dính chính 18](#)]}: *vergonhas de molher*: pudenda mulieris: **lõn**, ðoi, đánh, idem verba vitanda & cauendum à familibus, vel vicinis ne in verba obfcena quis impingat.

béo: *gordo*: pinguis, e.

bêo: *efpetar*: configo, is.

bếp: *fogão, cozinha*: culina, æ. nha bếp: *cozinheiro*: cocus, i.

bếp, nằm bếp: *parida*: effoeta, æ.

bết: *derradeiro*: vltimus, a, vm. đi rớt bết: *ir vltimo de todos*: vltimo loco ire.

bi cá, bãy cá: *barbatana*: pinnula pifcis.

bền làõ, quí quái: *obftinado no mal*: obftinatus in malo.

bèn: *mas porem*: fed. bèn chũa chúng tòi: *mas liuranos*: fed libera nos.

bến: *lugar no rio em que fe lauão*: locus in flumine ad lauandum. đi bển: *andar a fazer*

B

bì, chim bì: *certa aue*: quædam auis dicta bi.

bì, lụa xạ bì: *certa peça de feda*: fericum quoddam dictum xa bì.

bí, cây bí: *combalenga em herua*: cucurbitę indicę planta. blái bí: *combalenga*: cucurbita indica.

bí ngô: *abobora de guinë*: concurbita guinenfis.

bí, ðau bí, bí ðái: *dor de pedra, não poder ourinar*: calculo laborare, vrinam non valere expellere.

bí, **lược bí**: *pentem miudo pera piolhos*: pecten ad pediculos excutiendos.

bì, làm cho bền bì: *fazer a coufa pera que dure*: diuturnitati laborare.

bì: *alforge*: mantica, æ. léy bì đi ăn mày: *tomar alforge pera pedir esmola*: manticam affumere ad erogandam ftipem.

bì phũ ba: *tormenta*: tempeftas in mari.

bĩa: *aluo a que fe atira*: fcopus, i. phải bĩa: *dar no aluo*: fcopum attingere. fai bĩa: *errar o aluo*: a fcopo aberrare.

bia: *padrão de pedra em*

B

que fe nota algũa coufa de memoria digna:
columna, vel erectus lapis, in quo aliquid in
monumentum notatur. bia đá: idem.

bià, bià fách: *cuperia do liuro:* operimentum
libri.

bià ỏ: *vademeco:* gerifolium, ij.

biáng, làm biáng: *preguiçoso:* piger, gri.

bịch, cái bịch: *cestão:* cifta magna.

bích, cái bích: *cagado como tartaruga:*
testudo, inis.

biéc, fác biéc: *cor azul:* color caelestis.

biên: *notar efcreuendo:* annoto, as.

biên đàng: *borda do caminho:* ora, vel
extremitas viæ. vô biên vô lạng: *fem fim:*
fine fine.

biến: *desaparecer:* euanefco, is. biến đi:
desapareceo; euanuit.

biến hỏá: *conuerterfe em outra coufa:*
transformo, as.

biển: *mar:* mare, is. vượt biển: *paffar o mar:*
transfreto, as. phải biển: *perderfe no mar:*
nafragium pati.

biêu ngựa: *apertar as pernas ao cauallo:*
calcaribus equum premere.

B

bít chên, bít tất: *meyas:* caliga, æ.

bít tãọc: *trazer pollos cabellos:* trahere
aliquem capillis. xé bắt bít: *pegar e trazer por*

B

biêu: *papeira:* angina, æ, tumor gutturis. thui
biêu, thì biêu: *naçate* ^[đính chính 19] *papeira:*
anginâ labores, maledictum.

biếu: *dar prefente:* munus offerre, at dare
regi, vel principi viro dicitur, đưng.

biếu: *aufar:* moneo, es.

biết, hay biết: *faber, entender.* fcio, is,
intelligo, is.

binh ai: *acudir por alguem:* opitulator, aris.
binh léy tôi cũ: *defendeime:* fuccurre mihi.

binh, cõên binh: *foldadesca, foldado:* miles,
itis. cấ binh đánh: *fazer foldadesca:*
confcribere milites ad prælium. tiên binh:
vanguardia: primum agmen.

binh bải: *enganador:* fraudator, oris.

binh ấm: *caldeirinha pera aquentar agoa:*
ahenum ad aquam calefaciendam.

binh ỏôi: *vafinho* ^[đính chính 20] *em que tem*
cal: vafculum in quo feruatur calx.

bính, sủ bính: *peza de artilharia:* tormentum
bellicum.

B

força: vi aliquem trahere.

blá, dỏi blá: *enganar:* decipio, is. nói dỏi nói
blá: *mintir enganando:* mendacijs decipere.

blá: *pagar*: foluo, is, reddo, is.

blá coŭ: *pagar o trabalho*: foluere opus. blá on: *render o beneficio*: retribuere beneficium. máng blá: *agastarfe com quem se agasta*: rependere iram.

blá 𐌸𐌳𐌹𐌸𐌰: *dar licença a quem pertence pera se confumar o matrimonio*: dare facultatem confummandi matrimonium, hoc autem pertinet ad parentes fponforum.

blá tǎóc: *deixar cair o cabelo, defamarralo*: capillos foluere. tǎóc blá blurȝ *cabello mal penteado*: capillus impexus.

blác, blúc blác: *ondearfe*: agitari, tàu blúc blác^[đính chính 21]: *o nauio ioga*: agitatio nauis. voi đi blúc blác^[đính chính 22]: *o elefante andar ondeandofe*: agitari elephantem.

blai: *macho de homem*: adolefcens, tis. iuuenis, is. tốt blai *gentilhomem*; pulcher iuuenis blai hay là gái *he macho ou femea*: mafculus ne eft an foemina?

B

blái càu: *pela de iogo*: pila, æ.

blài, núi blài: *monte não ingreme*: mons parum accliuus.

blái: *estender*; explico, as. léy áo blái lót đàng: *tomar a veste e estendela no caminho*: fternere viam vestibus.

blây lấm aó: *enlamearfe*; inficere vestem luto.

blam mực: *tomar a tinta com opincel ou penna*; accipere atramentum pennâ, vel penicillo.

blám: *alambique*: fublimatorium, i.

blai gái *fornicar*: fornicor, aris.

blái: *fruta*: fructus, vs.

blái núi: *monte alto, ferra*: mons, tis.

blái cân: *pezos da balança*: libra trutinæ.

blái, một blái hai blái: *hum tirodous tiros de peza*: explofio vna & altera bombardæ.

blái dứa: *coxim de incoftar*: ftragulum, i.

blái tim: *coração*: cor, dis.

blái cật: *rins*: renes.

blái chên *perna do ielho a baixo*: crus, ris.

blái 𐌸ế: *coxa do ielho pera riba*. foemur, oris.

blái tai: *a parte mais baixa da ourelha*: auriculæ pars infima.

B

blám: *frauta*: tibia, æ.

blan: *mefa ou altar*: menfa, vel altare. melius, bàn.

blàn; *tresbordar*: inundo, as. foŭ blàn ra: *o rio tresborda*: fluuius inundat.

blán: *molhar na agoa*: humecto, as.

blán blở: *virar o que està na agoa pera fe molhar bem*: inuertere aliquid vt madefiat totum.

blan: *virarfe algũa coufa que não està fixa*: inuerti quod minimè fixum eft. gổ blan đi: *virarfe o pao*: inuerti lignum.

blan blô: *virarse estando deitado*: conuerti iacentem.

blang, một blang sách: *hũa pagina do liuro*: paginalibri vna.

blang mặt blang: *a lua*: luna, æ. blang tròn: *lua chea*: pleniluniū, ij. blang khuiét; *mingoante ou quando não he chea*: luna non rotunda^[đính chính 23] extra plenilunium. fáng blang; *luar*; lunaris lux.

blang, đấ blang: *fechar os pes no tronco de pao*, ligneo compede teneri.

blang blối: *fazer testamento*: testamentum condere.

B

bột blàu ra: *escuma que fae fora por feruer a panella*; bulliendo spumam effundi.

bláo: *falfificar, trocar o bom por ruim*: adultero, as, deprauo, as. già bláo tiền: *mudar as caixas boas em ruins*: deprauare monetam. bláo bạc: *falfificar a prata*; adulterare argentum.

blạp blâu: *mergulhar e fair*: immergi & emergere identidem.

blát nhà, tlát nhà: *barrar a casa*: linire domum terrâ.

blạt: *fair algũa coufa perafora demafiadamente*: egredi aliquid vltra modum. blát maố tay ra: *fair as vhas perafora*: excrefcere nimium vngues. xưâng blát ra: *offo fair perafora*: erumpere os extra.

blau: *aplainar*: complano, as. blau đấ: *aplainar o chão*: complanare folium.

blàng, blố blàng: *coufa bem feita, fermosa*: quid affabrè factum, pulchrum. người tốt blố blàng: *homem fermoso*: vir spcciofus.

blanh: *palha*; palea, æ. blanh fang: *palha de erua com que cobrem as cazas*; palea ex herbis qua operiuntur domus. nhà blanh: *casa cuberta com palha*: domus paleis cooperta.

blạnh, cái blạnh: *cagado de mar*; testudo marina.

blàu: *tresbordar coufa que ferue*: redundare bulliundo.

B

blàu: *betel*: quoddam folium indicum in modum hæderæ quod continuò edunt indigenę alijfque minifrant in fignum beneuolentiæ. tên blàu: *concertar o betel*: folium illud concinnare ad edendū.

blê bliu, blê mô: *torcer os beizos desprezando*: contorquere labia contemnendo.

blê đàng: *deixar o caminho direito*: iter commune data opera relinquere. tôi blê đàng này oũ đi đàng^[đính chính 24] kia: *eu vou por este caminho o Sôr và por aquelle outro*: detorqueo iter ego hâc viâ, Dominus eat illâ aliâ viâ.

blêy: *cayar*: linio, is.

blênh: *iarra com afas*: dyota, æ.

bléo: *verruca, leicença*: verruca, æ, furunculus, i. bléo fưng lên: *nacer veruga, leicença*: verrucam prodire.

bleo [[đính chính 25](#)]: *torcerze algum membro*:
luxo, as. bleo chên: *torcerfe o pè*: luxare
pedem.

blét miêng: *boca larga*: os patulum.

blét nhà: *barrar a caza*; linire domum. alij
tlét, vel tlát, vel trát.

B

fobre os calcanhares: infidere calcaneis. lê
blet: *andar de gatinhas*: repo, is.

bli đất: *aplainar a terra com botar agoa*:
æquare folum aquâ.

blia: *igoalaro chã*: adæquare folum. blau
blia: *aplainar algũa coufa*: exæquare aliquid.

blích, cá blích: *fardinha piquena*; fardinula,
æ. alij cá tlích.

blính, blớ blính: *mentir zombando*: mentiri
ridendo.

bliu, vide blê bliu.

blo: *cinza*: cinis, eris. ngày lễ blo: *dia de
cinza*: dies cinerum.

blô: *mostrar partes secretas*: ofendere
pudenda.

blô: *fazer obras de maçonaria*: opus
minutum aut eleutum fabri lignarij facere.

blố blang: *qualquer coufa ben feita*,
pulchrum quocunque opus. Vide blang.

blố, lúa blố ra: *espigar os arrozes*; fpicas
emittit oriza.

blố tài ra: *manifestar o talento*; manifestare
talentum.

B

blet: *alejado*: mancus, a, vm. blet chên:
tolhido dos pes: captus pedibus. blet tay:
tolhido das mãos: captus manibus.

blet, ngôi blet: *affentarfe*

B

blộ: *mancha*: macula, æ. blộ áo: *nodoa da
cabaya*: macula vestis.

blớ blینگ: *mentir zombando*; ridendo mentiri.

blờ: *virar*: verto, is. blờ lại: *tornar a tràs*;
reuertor, eris. blờ đi blờ lại: *dar muitas
voltas*: verti ac reuerti.

blờ lãõ: *mudar os propofitos bons*: peruerti.
blờ lãõ nguy: *rebellarfe*: deficere vel
defectionem facere.

blờ mặt lại: *virar o rofto a alguem*: conuerti
ad aliquem.

blốc, cây blốc cội len: *arrancarfe aruore com
tormenta*. euelli arborem vi tempestatis.

blốc blác, vide blúc blác.

blốc: *desgrudarfe*: reglutinari. fôn blốc ra:
despegarfe a vernis: reglutinari fandaracham.

blối: *testamento, fazer testamento*
testamentum, condere testamentum.

blối blang, idem.

blối: *exceder*: excedere. blối hơn, biét hơn:
faber mais que os outros [[đính chính 26](#)].
præcedere

B

alios in fcientiã.

bløi: *ceo*; cælum, i. mặt bløi: *o fol*; fol, is. sỗ
bløi: *arco da velha*: iris, idis. mốũ bløi: *final
de tormenta*; fignum tempeftatis in cælo.

bløi, ma bløi, ma trøi: *diabo que aparece de
noite*: diabolus nocturnus.

blon: *meter por dentro*: intromitto, is.

blon; nõi blon ngót: *fallar mal d' outrem por
de trãs*: murmurare in abfentia. nõi ngót,
idem.

bløn: *inteiro, tudo*; integer, gra, grum, totus,
a, vm. giũ đạo cho bløn: *guardar a ley
inteiramente*; integrè legem feruare bløn ðøi:
toda a vida; per totam vitam.

bløp, vide blập.

blót: *inteiro*; integer, gra, grum.

blót ngày: *dia inteiro*: integra dies. nõi blót
mløi: *fallar inteiro ate o cabo?* integrum
fermonem proferre.

bløt: *plantar femear*: planto, as, fæmino, as.
bløũ bløt cây: *plantar aruores*; plantare
arbores. bløũ bløt hột: *femear peuides*:
fæminare fæmen.

B

bluông: *defpouoado*: folitudo, inis. ðàng
bluông: *caminho deferto*: via deferta.

blun: *miochas* ^[định chính 28], lombrigas:
lumbricus, i, lumbrici, orum.

blũ: *meter na agoa pera depenar*: immergere
aquæ ad pennas euellendas.

bồ, cái bồ: *cefto redondo quadrado no
fundo*; corbis in fuperiori parte rotundus, in

blót mõi: *beijos virados*; labia diftorta. blót
mũi: *naris reuitado*: nafus fimus.

bløũ, bløũ cây: *plantar aruores*; plantare
arbores.

bløũ làõ: *foberbo*: arrogans, tis. blàõ, idem.

bløũ nũa: *canudo da cana que fica entre nõ e
nõ*: internodium, ij.

bløũ: *coufa fãa não corrupta*: integra res
non deprauata. gao bløũ: *arròs que eftà bom*:
fana oriza minimè corrupta; cá bløũ: *peixe
são não corrupto*: integer & corruptione
carens pifcis.

blúc, tàu blúc xuẩng: *virarfe a embarcação*,
inuerti & immergi nauim. gió blúc cây: *o
vento arrancar e virar aruores com a raïs
pera cima*: eradicari arbores & euerti vi
venti.

blui: *affar fobre as brasas*: torrere in prunis.
nữâng blui, idem.

blựoc, tãoc blả blựoc: *cabello* ^[định chính 27].
defconcertado; impexi capilli.

B

inferiori quadratus ad cuftodiendam orizam
deputatus.

bồ cu: *rola*; turtur, is. chim cu, idem.

bồ câu: *pomba*: columba, æ. chim câu, idem.

bồ nhin, mỗ din: *figuras de palha que fazem
feiticeiros*; ftatuæ ex paleis compofitæ quibus
venefici vtuntur ad inferendum alicui
damnum.

bồ cũên, mề cũên: *iangoma fruíta*; *iangoma fructus indicus*.

bồ hòn: *certa fruíta que ferue da fabão*; *fructus quo vt fapone vtuntur*.

bồ nâu: *certa fruíta pera tingir os vestidos de pardo*: *fructus quo tinguntur vestes colore fuco*.

bồ cấ: *gauião*; *nifus*, i.

bồ, con bô: *boi, vaca*: *bos*, vis.

bồ cấ: *alacral* [đinh chính 29]: *fcorpio, onis*.

bồ đi: *andar de carangueio ou de gatinhas*: *inceffus cancri, repo*, is.

bồ nhà: *tranca*: *repagulum*, i.

bồ nẹt: *bicho decabelo*: *vermis crinitus*.

B

Tunquim: *nomen Prouincię in finibus Tunkini & Cocincinæ*.

bồ thí cho người ta: *dar efmolas*: *erogare ftipem*.

bồ: *botar de fi*: *eijcio*, is.

bồ cửa bô nhà: *defemparar a cafa*: *relinquere domum*.

bồ ðềào: *botar pera dentro*: *intromirto*, is.

bồ đi bô lại: *huns por outros*: *plùs minùfue*.

bồ vạ: *aleuantar falfo*: *falfum imponere*.

bồ quên: *deixar algũa coufa e esquecerfe*: *relinquere aliquid & obliuifci*.

bồ: *partir com faca ou machado*: *diuidere aliquid cultro aut fecuri*.

bồ oũ: *paffaro de bico comprido*: *roftri oblongi auis*.

bồ, chim bô cấ: *pega*: *pica*, æ.

bồ, cái bô: *feixe*: *falcis*, is.

bô đĩnh biệu, cái đĩnh liệu: *facha grande que queimão os grandes no anno nouo*; *fax prægrandis quam primates accendere folent recenti anno*.

bô chiếu: *embrulhar alguem na esteira pera enterralo*: *funerare obuoluendo ftorea, maledictum*.

bồ, cái bô: *nouo* [đinh chính 30] *pano de linho*: *tela linea*.

bồ chính: *Prouincia de*

B

bô: *vingarfe*: *rependere malum, làm cho bô*: *dar nocoração, fazer affintes*: *data opera alterum mortificare*.

bồ: *o que cria*: *nutricius*, ij. Đú bô; *ama eo marido della*: *nutrix & eius maritus*, fæpe etiam ita vocantur parentes.

bồ: *bicho que nace de corrupção*: *vermis qui nafcitur ex putri*.

bồ hũ: *efcarauelho*: *fcarabeus*, ei.

bồ mắ: *melgas*: *culex*, icis.

bồ chố, bồ chét: *pulga*: *pulex*, icis.

bồ, sâu bồ: *bicho da terra*: *vermis*, is.

bồ, con bồ: *carauelha pera fechar a porta*: *clauiculus ad claudendum ianuam*.

bọ, dưa bọ, dưa chuột: *pepino*: cucumer, ris.

bộ, đi bộ: *andar a pé*: pedefre iter conficere.

bộ, cậu bộ: *eunuco*: eunuchus, i.

bộ, nhà bộ: *aduana*: vectigalium feu tributorum domus.

bộ đi: *homem de bons costumes*: probus, a, vm.

B

ad formam vngulæ equinæ.

bổ đánh voi: *gancho com que fe governa o elephante*; vncus ad elephantem regendum.

bổ lẽ: *defcortes* [\[định chính 31\]](#): refticus, a, vm.

bộ: *pedir emprestado*: mutuuum petere.

bóc: *defpegar*: extraho, is.

bóc đổ: *efcafcscar*: detrahere corticem. bóc áo: *defpir por força*: detrahere vestem vi.

bọc, lưới bọc: *rede varredora*: fagena, æ.

bọc, sinh ra bọc: *fecundinas em que nasce o menino emburalhado*: fecundinæ, arum.

bọc mình: *embrulhado*: inuolutus a, vm.

bọc gương: *forrar a catana com ouro, prata*: ornare auro aut argento enfis capulum.

bóc: *norte*: feptentrio, nis. gió bóc: *vento norte*: aquilo, nis.

bọc: *degrao*: gradus, vs. bực idem.

bọc: *abraçar*: amplector, eris.

bói tãóc: *amarrar o cabelo*: capillaturam ligare fupra caput.

bó: *vnha de animal*: vngula, æ.

bó ngựa: *vnha de cauallo*: vngula, equi.

bó tâu: *vnha de bufara*: vngula bubali.

bó, đúc bó ngựa: *fundir pedaços de prata, como vnha de cauallo*: conflare argentum

B

bối, chũoi bối: *chamar ruindades*: conuitia conijcere.

bôi: *vergonhas do homem*: pudenda maris. cạc idem, vocabula vitanda.

bói: *fortes do feiticeiro*: fortilegium, ij. thày bói: *feiticeiro*: fortilegus, i. đi bói: *consultar o feiticeiro*: fortilegum confulere.

bôi, cỏ bôi: *herua que comem os bois*: herba qua vefcuntur boues.

bội: *muito*: valdè. mường bội phần: *folgar muito*: multum gaudere.

bội, cái bội: *casas superftitiofas pera os mortos*: domus fictæ pro mortuis.

bời: *muitos*: multi. có bời người ta: *são muitos homens*: multi homines funt.

bời, chơi bời: *leuar boa vida*: indulgere genio.

bơi, chèo bơi: *remo de mão como pà*: remus breuis in palæ modum.

Lỗi chú thích: Đã tìm thấy thẻ <ref> với tên nhóm “đính chính”, nhưng không tìm thấy thẻ tương ứng <references group="đính chính"/> tương ứng, hoặc thẻ đóng </ref> bị thiếu

Lỗi chú thích: Đã tìm thấy thẻ <ref> với tên nhóm “đính chính”, nhưng không tìm thấy thẻ tương ứng <references group="đính chính"/> tương ứng, hoặc thẻ đóng </ref> bị thiếu

ϕ

ϕά: *remendar*: farcio, is. ϕά
 áo: *remendar a cabaya*:
 farcire vestem. ϕά: *remendo*:
 cento, onis.

ϕã: *bofetada*: colaphus, i. ϕã
 nhau: *dar bofetadas*:
 colaphizo, as.

ϕã đầu: *botar ago a na
 cabeça*: infundere capiti
 aquam.

ϕạch: *abrir hum pouco*:
 aperio, is. ϕạch tai ra mà
 nghe: *estai attento*: arrige
 aures.

ϕách: *parede*: paries, tis. alij
 ϕếch.

ϕai: *ombros*: humerus, i. alij
 vai.

ϕài ba lần: *duas ou tres vezes*:
 bis aut ter.

ϕ

ϕại, cái ϕại: *vaso de barro
 largo*: vas fictile amplum.

ϕải: *canga de vestir*: pannus,
 i.

ϕải, blái ϕải: *lechia*: lecia,
 fructus finicus.

ϕải, giàng ϕải, quai ϕải:
debar. glomero, as.

ϕâi cá: *barbatana*: pinna, æ.

ϕây lửa: *enxugar ao fogo*:
 ficcare ad ignem.

ϕày, làm ϕày: *desta maneira*:
 hoc modo.

ϕãy: *escama*: squama, æ. sỏi
 ϕãy cá, đánh ϕãy cá:
escamar: squamas auellere,
 alij ϕễy.

ϕãi: *acenar*: fignifico, as. vel
 ϕễãi.

đầy, chim đầy cánh: *adeiar*:
alas extendere.

đây: *affy, affique*: ita,
itaque. ây đay, vì đây: *por
iffo*: ideò. như đây cũ đây:
da mesma maneira: eodem
modo. làm đây: *deftà
maneira*: hoc modo. nói đây:
fallar affy: fic loqui. đầu
đây: *releuar*: conniueo, es.
chiu đây, nhin đây: *sofrer,
ter paciencia*: patienter ferre.

đấm nhau: *entenderfe com
outro cõ tocar leuemente*:
tactu leui fe inuicem monere.

đ

alterius materiæ. đán sát:
lamina deferro: tabula ferrea.

đán, dậu đán: *certo feijão*:
faveoli quædam species.

đàng, đởng đàng [[đính chính 1](#)].
fixo: ftbilis, le.

đâu, ruồi đâu: *mosca*: mufca,
æ.

đan ra: *esmiuçar entre os
dedos*: comminuere intra
digitos.

đấn: *coufa curta*: curtus, a,
vm. alij, vãn.

đán: *taboa ou lagea*: tabalu
æqualis fiue lignea fiue

đ

đanh đạt: *miudezas*: minutia,
æ.

đảnh đạt, idem.

đạt. *miudezas, coufas de
pouco porte*: res parui
momenti. ăn tlộm [[đính chính 2](#)]

đạt: *furtar coufas piquenas*:
exiguas res furari. đạt đanh,
alij vạt vanh, idem.

đạt lữ: *depenar*: deplumo, as.

đạt mình: *dar com a cabeça por ahĩ*: conficere seipsum:

đật: *lutar*: luctor, aris.

đát áo, đát đai: *ao defdem botar a manga da cabaya fobre os hombros*: proijcere manicam vestis fuper humeros ad contemptum.

đẻào: *entrar*: intro, as. cát đẻào: *recolhei pera dentro*: reconde intus; nuót đẻào: *engulĩ*: degluti, in imperatiuo quia verbum, đẻào, in rebus quæ significant aliquem ingreffum facit imperatiuum, ficuti verbum, ra, in illis quæ significant egreffum.

đáo, đinh đáo: *tortura de alguã coufa*: obliquitas, atis. gũ đinh đáo: *pao torto*: lignum obliquum.

đế, blái đế: *coxa*: femur, oris.

đế^[đính chính 3], đui đế: *allegria*: iucunditas, atis

đếch, cài đếch: *capitão de hũa bandeira*: dux vnus vexilli. alij đấch.

đéo: *bollifcar*: vellico, as.

đết, đơ đết: *impertinencias*: ad rem non pertinens. alij, vớ vết.

đí: *comparar*: conferre. đí chẳng kịp: *não tem comparação*: conferri non potcft. đí bàng: *per exemplo*: verbi gratia. thì dụ, idem. đí dù: *fe porem*: fi vero.

đí lại: *pagar na mefma moeda*: rependo, is.

đì, nước đì lại: *agoa encharcada ou reprefada*: palus iners, aqua reclufa.

Đĩa, một đĩa tiền: *hum*
amarrado de caixas que tem

ϕ

quais cada hum tem
feiscentas, e se chama, một
quan, ao qual os Portuguezes
chamão mil caixas ? e affy
ainda que todos os cinco
amarrados não são mais que
cinco vezes feis feiscentas que
fazem tres mil as chamão
cinco mil per abuso:
colligatio quædam
monetarum quæ complectitur
quinque alia filo tranfmiffa
quorum vnum quodque
sexcētas monetas
complectitur.

Điét: *escreuer*: scribo, is. alij
viét.

Đin ngành xuống: *abaixar o*
ramo: deprimere ramum.

Điủ môi ra, Điủ miệng ra:
botar os beiços pera fora ou
torcer a boca por desprezo:

cinco outros amarrados dos

ϕ

contorquere os, vel labia in
contemptum alterius.

ϕò: *esfregar*: frico, as. ϕò
gào: *esfregar o arròs*
lauandoo: fricare, ac lauare
orizam.

ϕò ϕò: *bespa*: vespa, æ.

ϕò ϕò: *abobada*: fornix, icis.

ϕò: *apanhar alguã coufa*:
capio, is.

ϕò: *abraçar*: amplector, eris.

ϕõ tay: *bater as palmas*:
plaudo, is. ϕõ mạt con:
amimar o filho pondolhe as
mãos no rosto: palpate
vultum filij.

ϕỏ: *cafca*: cortex, icis.

ϕỏ gườm: *bainha da catana*:
vagina, æ.

𣎵 sò: *buzio*: concha, æ.

𣎵, làm 𣎵 lam kia, làm 𣎵ậy
làm 𣎵: *deste e daquelle*
modo: hoc & illo modo.

𣎵 mat: *correr as mãos pollo*
rosto: leuiter tangere vultum.

𣎵. 𣎵. 𣎵. *fazer cambetas*:
titubo, as.

𣎵 hăoç tlo: *caderno de*
estudante: quaternio
fcholastici.

𣎵

vxorem. quod apud
Annamitas fit confringendo
baccillos quibus vtuntur ad
edendum & vnam monetam
æream; partem dando vxori
& alteram retinendo: apud
nobiliores etiam conscribitur
libellus repudij.

𣎵 léy: *tomar com ambas as*
maõs: capere ambabus
manibus. alij. buóc. một 𣎵:

𣎵: *quebrarfe algũa coufa*
que fe fas em pedaços:
frango, is. thuièn 𣎵 ra:
quebrarfe a embarcação:
confringi nauim.

𣎵: *molher cafada*: vxor, is.
léy 𣎵: *cafarfe*: ducere
vxorem. 𣎵 mון, 𣎵 lẽ;
concupina, æ. rây 𣎵, đẽ 𣎵:
defcafarfe: repudiare

𣎵

hum punhado: pugnus
plenus.

𣎵óc, mìn 𣎵óc: *corpo*:
corpus, oris. cả 𣎵óc: *corpo*
grande: magna ftatura.

𣎵óc, cái 𣎵óc: *peça de feda*:
fericum, i.

𣎵ôi hờ: *estender colla ou*
coufa liquida: dilato, as.

𣎵ôi: *geffo*: gypfum, i.

đôi, chim chia đôi: *alueloa*:
alauda, æ.

đôi: *iuntamente*: fimul. di
đôi: *andar juntamente*: ire
fimul.

đôi: *coufa apressada*:
properus, a, vm. viâc đôi:
negotio apressado: negotium
vrgens. đôi đẽạ: *precipitado*:
præceps, ipitis.

đôi, đãõ đôi đấu: *fazer*
medida escaffa: parcẽ metiri.

đời, chúa đời: *o Rey chamar*
a confelho: vocari ad
confilium à Rege .

đời, vide, vời.

đốn: *coftume*, mos, ris.

đốn: *fundamento*:
fundamentum, i.

đốn: *cabedal*: capitale, is. lõ
đốn: *perder do proprio*:
capitalis damnum pati.

đốn, tũ đốn: *tronco da*
familia: caput familiae.

đót mây: *laurar rota*: aptare
vimen indicum ad ligandum.
alij đúót, vel vót.

đót, chóc đót [[đính chính 4](#)]:
figura piramidal: pyramidalis
figura.

đú: *tetas*: vbera. đú: *ama de*
peito: nutrix, icis. đú bõ:
pays de criaçãõ: nutrix &
nutritius, dicitur etiam de
Patrem, & Matre veris. vide
bõ.

đũa: *Rey*: Rex, gis. nunc
Tunquini est folum titularis,
quia Chúa omnia ad fuum
nutum difponit. tâu đũa;
honra que no fallar se da a
effe Rey que responde a
Voffa Mageftade: honor qui
exhibetur inter loquendum
illi Regi, ac fi dicas, Veftra
Maieftas.

ϕ

đền ϕua: *os paços deffe Rey;*
paltium illius Regis. phân
ϕua: *a que del Rey:* imploro
Regem. ϕua đánh chét: *o Rey*
te mate: Rex te interimat,
maledictum quo diabolum
sub nomine Regis in alium
prouocant.

ϕuà: *vaso de barro em que fe*
bebe: vas quoddam fictile quo
vtuntur ad bibendum.

ϕuàng: *quadrado:* quadratus,
a, vm.

ϕuất; *vnhas de leão, tigre,*
gato: vngues leonis, tigris,
felis [\[đính chính 5\]](#). ϕuất chim:
vnhas de aue de rapina:
vngues auis rapacis.

ϕuất áo: *tirar com as mãos as*
rugas do vestidò: manibus
complanare vestem.

ϕ

ϕuất: *passar a mão*
leuemente: contrectare manu
leuiter.

ϕuất bút: *temperar o pincel,*
pena: aptare penicillum, vel
pennam.

ϕui; *allegre:* hilaris, e.

ϕui ϕē: *contentamento:*
gaudium, ij.

ϕũ: *covertoira de panella:*
operculum ollæ.

ϕũ [\[đính chính 6\]](#): *escondido:*
occultus, a, vm. ăn ϕũ:
comer as escondidas: furtiuè
comedere. ϕũ biển:
enseada do mar: finus maris.

ϕưng: *obedecer:* obedio, is.

ϕưng, nhà ϕưng: *cofinha:*
culina, æ.

ϕững: *firme:* firmus, a, vm.
ϕững ϕàng idem.

Đưng tinh: *muito cedo*: valdè
mane.

Lỗi chú thích: Đã tìm thấy thẻ <ref> với tên nhóm “đính chính”, nhưng không tìm thấy thẻ tương ứng <references group="đính chính"/> tương ứng, hoặc thẻ đóng </ref> bị thiếu

Lỗi chú thích: Đã tìm thấy thẻ <ref> với tên nhóm “đính chính”, nhưng không tìm thấy thẻ tương ứng <references group="đính chính"/> tương ứng, hoặc thẻ đóng </ref> bị thiếu

C

C A: *cantiga, cantar*:
cantio, onis. cano, is.
ca, thích ca: vide fuo
loco

cà: *beringellas*: mala infana

cà beào: *coçarfe*: frioc, as.

cà cuẩng: *bicho como cigara
que està em estima pera
comer*: papilio in modum
cicadæ, quem habent in
delicijs Annamitæ.

cà cường: *paffare pintado de
pardo e branco*: auis
variegatus fufco & albo
colore.

cà, đi cà kheo: *andar em pes
de pao*; ligneis pedibus
incedere.

cà, mà cà mà cạp: *guagueiar*:
balbutio, is.

cá: *peixe*: pifcis, is.

C

cá, mắ cá chên: *artelho* ;
talus, i.

cả: *grande*: magnus, a, vm.
cả và nhà: *toda a casa*: tota
domus.

cả và thien hạ: *todo o mundo*;
omnes qui fub cælo funt. đi
cả: *todos ide*; omnes ite.

cả, mà cả: *preço*: pretium, ij.

cả, chiềo cả: *a tarde*: vesperè.

cả gan: *animofò valente*;
magnanimus, i. tôi cả làỔ;
tomo este atreuimento: audeo,
es. cả bạỔ: *barrigão*;
ventrofus

các: *todos*: omnis, e.

các cơm; *cozer arròs*:
coquere orizam.

các, bồ các, cái các: *pega*:
pica, æ.

các, lâu các: *paços*: palatium, ij.

cac: vide bòi.

cách: *maneira*: modus. cách người: *meyo entre dous*: intermedium, ij. cách foũ: *o rio eftà no meyo*: intermedium est fluuius. cách một ngày: *eftà hum dia de caminho*: intermedium est itervnius

C

cạch cơm, dại dột: *paruo*, *tolo*: fatuus, i.

cai: *fer cabeça de outros como capitão &c.* dux, cis. præpofitus, i.

cài dểi: *atar a fita da cabaya*: vincire ligulam vestis.

cái: *femea de animais*: fœmininum quadrupedium. bò cái; *vaca vacca*, æ. con cái: *filbos e filhas*; filij & filię, folum de hominibus.

diei. cách đấch: *temparede no meyo*: intermedium est paries. đượ cách hai năm *são paffados dous anannos*; intermedij præteriere duo anni. cách non cách biển: *eftã de por meyo montes e mar*; intermedij funt montes & mare.

C

cái này: *efta coufa*: hoc. cá này idem.

cái: *çoufa grande principal*: res præcipua in eo genere vt. đàng cái: *eftrada grande real*: regia via. foũ cái: *rio grande*: præcipuum flumen. cửa cái: *porta principal*: præcipua ianua.

cái, mấy cái: *quantos*; quot, in rebus quæ non habent articulum proprium & respondetur. một cái hai cái &c: *hũ, dous* : vnum, duo.

cái: *leicença*: furunculus, i.
nên cái: *nacer leicença*:
furunculum oriri.

cái tên: *mudar o nome*:
mutare nomen. cái chữ: *por*
outra letra: subftituere aliam
literam.

cải, rau cải, hột [[đính chính 1](#)]
cải: *moftarda*;finapi.

cải, của cải: *fazenda*:
facultates.

[cãi](#): *porfiar*: contendo, is. cã
mlời: *replicar*: contradico,
is..

[cay](#): *requeimar*: excalefacio,
is. cay con mắt: *o arder dos*
olbos; vredo, inis.

[cây cối](#): *aruoures*; arbor, is.
một cây, hai cây: *hum*; *dous*:
modus numerandi arbores, &
aliquas plantas.

cây đèn, [cây nến](#): *caftiçal ou*
mancebo da candea:
candelabrum, i.

cây gém: *bagaco do vinho*
que fe bota no vinagre:
vinacea, æ. alij gậy gém.

[cày](#): *laurar a terra*: aro, as.
cái cày: *arado*: aratrum, i.

cày, con cày: *gato do mato*:
catus fylueftiis.

[cây](#) lúa: *difpor o arròs*:
orizam tranfplantare ad
crefcendum.

[cày](#): *virar o leme a eftibordo*;
gubernaculum ad finiftram
flectere.

[cày](#) còm cháy: *defpegar o*
arròs queimado da panella:

C

C

auellere ab olla orizam
femiuftam.

cạy cửa: *botar a parta foar
do couce*: remouere ianuam è
cardinibus.

cậy: *confiar*: fpero, as. tloũ
cậy: *estribar*: confido, is. cậy
gậy: *encoftarfe no bordão*:
inniti baculo.

cam: *larania*: malum
aureum. cam quít, idem. funt
& diuerfæ illorum fpecies
quâ nô ignoramus, cam gếy,
cam fen, cam nóm, cam
sành.

cam thảo: *alcaçus*: radix
dulcis.

căm hờn: *non fe fallar*:
colloquium alteri negare.
căm gện: *agaftarfe*
interiormente: irafci in corde.

câm: *mudo*: mutus, a, vin,
câm miệng, câm lạng, idem.

cằm: *reter*: retineo, es. cầm
cổ cho: *tomar penhores*:
pignus accipere. cầm người:
ter prefo alguem:
comprehendo, is. cầm tu rạc:
ter na prisão: retinere in
carcere. cầm đời tói: *ter em
machos*: iniicere compedes.

cằm ấn, vide, ấn.

cằm ngọc: *ter no tronco*:
maleficij genus quo venciici
fingunt fe intra quoddam vas
comprehendiffe defunctum
illum cui affingunt effe
caufam morbi.

cằm: *animais terrestres*:
quadrupedia. muâng, idem.

cằm bút: *ler o meftre a lição*:
prælegere lectionem. cầm
sách: *ter o liuro*:
apprehendere librum.

cằm canh: *vigiar os quartos
da noite*: vigilias cuftodire
feu excubare. gà cầm giò: o

gallo canta a certas horas:
gallicantus.

cầm, chúa cầm thực: o Rey
come: comedit Rex, ita
dicitur ob reuerentiam.

cắm que: fincar pao no chǎo:
infigere folo baculum, aut
quid fimile. cắm đẽađ, idem.

cám ơn: *dar graças: gratias*
agere.

C

mento de macho com femea:
copula carnalis. medeftè.

cạm: ratocira: muřcipula, æ.

can yém: fazer corpinbo de
pedacinbos: consuere ex
varijs frustulis mammillare.

căn: cubiculo: cubiculum, i.
řpatium řcilicet quod est inter
duas columnas in domo
lignê.

cám: *farelo: furfur, vris.*

cám đẽo: *tentacão; tentatio,*
onis.

cám cảnh: *miferauel: mifer,*
a, vm.

cám: *prohibir: veto, as.*

cảm, giao cảm: *aiunta*

C

cân: pezar: pondero, as. một
cân: hũ pezo, hum arratel:
libra vna: cân hòm: balanõa:
trutina, æ. řcilicet feruatur in
řcrinio, cum omnibus
adillam attinentibus. blái cân:
pezos: libra, æ. cân nặng:
pezar bem: ponderare
liberaliter. cân nhẹ: pezar
mal: ponderare illiberaliter.

cân, mũ đầu [\[đính chính 2\]](#) *cân:*
barrete de mandarim com
orelhas: pileus cum auribus,
quo vtuntur Doctores.

cần, việc cần: *negotio de
confideração: momenti
alicuius negotium.*

cần câu: *cana depescar:
arundo piscatoria.*

cần, rau cần: *rabaças: lauer,
eris.*

cần vía: *certarama em que
cuidão os gentios vai a alma
do Rey em hũa superftição
[đính chính 3]. que fazem: ramus
quydam cui putant pagani
infidere animam Regis cum
celebrát superftitionem quam
vocant obuiationem animæ
Regis.*

cán; *cabo ou baste de alũ
ferro: manicus, i. haftile, is.
cán dẽao: cabo de faca:*

C

*vinho mel: fæces [đính chính 4]
alicuius liquoris vt olei vini.
melius cạn.*

*manicus cultri: cán giáo:
hafte de lança: haftile, is.*

cán, đi fai cán, quan tởũ cán:
*mandarim que prefide a
algũa obra: præfectus missus
ad præfidendum alicui
negotioregis.*

cán cồ: *afogar entre dous
paos: ftrangulare inter duo
ligna collum ftringendo.*

cắn: *morder: mordeo, es. cắn
dẽa: mordexim: cholica, æ:
cắn rang: fechar os dentes de
modo que se naxo pode abrir
a boca por doença como de
ar: ftringere dentes ratione
morbi.*

cắn đầu cắn rượu: *borra de
algum liquor como azeite*

C

cản: aiuftar: æquio, as.

cạn: pouco fundo feco: firres:

cạn, cơm đã cạn [đính chính 5]:
fecar fe a agoa no arròs
quando fe coze: deficere
aquam orizæ bullientis in
olla:

cang la: *cesto de afa*: corbis
cum anfulis. giang la, idem.

càng già càng khôn: *quanto*
mais velho tanto mais
prudente: quantò fenior tantò
prudentialior. càng tội: *tanto*
mor pecado: tanto maius
fcelus.

càng cua: *mão de caranguejo*
[đính chính 6]: manus, vel pedes
cancri. dicitur etiam de alijs
animalibus quæ oblongos
habent pedes, & de homine
etiam in contemptum.

càng, ranh càng: *abortiuo*;
abortiuus, a, vñ maledictum
quod pueris dicitur.

cãng về. *primeiro ide*: priùs
reuertere.

cảng: *perna*: crus, vris.

canh: *caldo com heruas ou*
outra coufa: iufculum cum
herbis aut alijs.

canh phu: *laurador*: agricola,
æ.

canh, cá lạnh canh: *peixe*
rabo de gallo: cauda galli,
genus pifcis ita dicti.

canh, đăo canh đăo kê:
rezar aos pagodes: preces
legere idolis:

canh, giũ canh, cầm canh:
estar de vigia feu quarto:
vigilias cuftodire.

canh, củi canh: *teffer*: texo,
is. vide củi.

cành: *ramo*: ramus, i ngành,
idem.

cánh: *afa de aue*: ala, æ.

cánh tay: *braço*: brachium, ij.

cảnh: *horta*: hortus, i.

cảnh, quang cảnh:
resplandecente: lucidus, a,
vm.

cảnh, cám cảnh: *miferauel*,
coitado: miser, i.

cảnh, gấy cảnh: *papel branco*
bem tapado: carta candida

C

cao miên: *Camboia*:
Cambogiæ regnum.

caò: *arranhar*, *coçar*: fcalpo,
is.

caò, cái caò: *vncinho*: vncus,
i. bừa caò: *gradar a terra*:
cratio, is.

cáo: *acufar*: accufo, as.

cáo, con cáo: *rapofa*, *adibe*:
vulpes, is, melis, is.

benè compacta.

cạnh: *porfiar*: contendo, is.

cao: *coufa alta*: altus, a, vm.

cao li: *Reino da Corea*:
Coreæ Regnum.

C

caò: *raspar como com faca*:
erado, is. caò chữ: *raspar*
aletra: eradere literam.

caò kê: *prefidente das ohcas*:
præfectus operum.

cảo: *escreuer letra grande*:
fcribere maiusculis literis, vt
folent in examine.

caỏ, cợt caỏ: *graceiar*: nugor,
aris.

caỏ lệnh: *formar edicto*:
formare edictum regium.

căóc: *fapo*: bufo, nis. alij
cóc.

caõ: *boyão em que se leua
vinho ou agoa*: vas fictile ad
vinum aut aquam.

caõ, 𐌸án caõ len: *em penarfe
a taboa*: curuari tabulam.

caõ: *coufa arcoada cõ as
pontas pera riba como a lua*:
cornua furfum erigere ad
lunæ modum. caõ mạt: *rofto
grande redondo como lua*:
facies rotunda ad lunæ plenæ
modum.

càõ, vide càng, vel gãõ.

cãõ người ta: *leuar gente as
coftas e pefcoco*: gestare
aliquem humeris & collo.

cáu : *entanguido de frio*:
rigens frigore.

cấp: *furtar com manha*:
furari arte ăn cắp, idem.

cấp bláo: *furtar com engano*:
furari dolosè.

cấp tay: *ter as mãosiuntas no
peito cubertas*: iungere manus
ante pectus.

cấp, tlói cắp cánh: *amarrar
com as mãos atrás*: ligare
manus post terga.

cấp nhau: *aiudar alguém com
o fato pera depois o
aiudarem a elle*: iuuare se
opibus inuicem.

cáp, một cáp: *hũa mão
aberta*: explicatâ manu femel
accipere.

cạp: *tenàs*: forceps, cipis. cạp
tấóc dỏ len: *arrancar os
cabellos com tenas*:
forcipibus crines auellere.

cạp đèn: *espeuitar a candea*:
emungere lucernam.

cạp liép, cạp chiểu: *ornato*

C

a roda da esteira ou coufa
femelhante: ornatus circa
storem & familia.

cạp, nói mà cà mà cạp:
gagueiar: balbutio, is.

cạp chài: *chumbada da rede:*
plumbum retium.

cập: *tremere com frio: tremere*
ex frigore: run gối cạp cạp,
cầm cạp, idem.

cập, lập cạp: *fallar fem*
tomar folego: rapidê loqui.
lấy lập cạp; tomar
arreatando: rapiendo
fumere.

cạp, quan cai cạp: *mandarim*
que pode castigar: superior
qui pœnam potest infligere.

cạp, đến: *chegar: venio, is.*

cát: *area: arena, æ. bãi cát:*
areal; arenaria, æ.

C

cát, đàng cát: *açucar;*
faccharum, i.

cát nhàn: *bejuim, incenfo:*
fuccus Syriacus, incenfum, i.

cắt: *cortar: scindo, is. cắt*
đán: cortar as taboas pera
imprimir: aperire tabulas ad
typographiam finicam.

cắt ai đi: *mandar alguem:*
mittere aliquem. cắt mình đi:
ir em peffoa: personaliter
proficisci.

cắt nghĩa: *verter em vulgar:*
vertere è linguâ reconditâ in
vulgarem.

cắt, chim bò cắt: *gavião:*
nifus, i.

cắt: *tomar, tirar: accipio, is.*
cắt lấy: tomar: accipe. cắt đi:
tirar: aufer. cắt thành: tomar
a fortaleza: accipere arcem.
cắt mũ, cắt nón: tirar o

barrette tirar o chapeo [[đính chính 7](#)]: aperire caput. *cắt cổ* ra: *estender o pescoço*: extendere collum. *cắt ma*: *leuar a enterrar*; exportare defunctum. *cắt má*: *tresladar os offos*: transfere offa. *cắt quièn*: *tirar o officio*: auferre officium *ngựa cắt người*: *o cauallo facudir de fy o caualeiro*; deijci equitem ab equo.

C

[câu cá](#): *tomar peixe com anzol*: capere piscem hamo.

câu người: *aiustica prender alguem*: capià miniftris iustitiæ.

câu: *gancho*: vncus, i. *câu liem*: *lança a modo de gancho*: lancea cũ vncō.

câu lièm: *fouce de fegar erua*: falx mefforia herbarum.

cật: *coftas*: tergum, i. *sấp cật* *cũ ai*: *virar as coftas a alguem*: vertere tergum alicui, ideft auerti ab illo. *blái cật*: *os rins*: renes.

[cau](#): *areca*: fructus quo in digenæ paffim vtuntur tam domi quam foris, in tota India Orientali.

C

câu, [bồ câu](#): *pomba*: columba, æ.

câu đàng: *a quem fe encomendão os negotios*: negotiorum gestor.

càu: *rogar*: peto, is. *càu chức*: *pertender* [[đính chính 8](#)]. *dinidade*: petere dignitatem. *càu mình trạỖ*: *querer fer estimado*: velle in magno pretio haberi.

càu: *ponte*: pons, ntis. càu
bến: *ponte pera fe lauar*;
pons ad corporis lotionem. đi
càu, đi bến: *ir a fazer fuas
neceffidades*: excrementa
egerere, modeste loquendo.

càu, blài càu: *pela*; pila
luforia.

càu: *irmão da may*:
auunculus, Frater Matris.

càu bộ: *nome com que fe
chamão os Eunucos quando
ainda não tem dinidade*.
Eunuchi Regis & Principum
quando dignitatem nõdum
funt affecuti.

cầu lếy: *leuar nas vnhas*:
vnguibus arripere. ranh cầu:
o diabo te leue: diabolus te
rapiat, maledictum quod
proferunt.

cầu vươg: *cão Rey*; canis
Rex, idolum Tunchinentium.

C

cha: *pay*: pater, tris. cha ruật,
cha đê: *pay verdadeiro*: pater
generans. cha ghê: *padrasto*;
vitricus, i. cha mày, cha nuêi:
pay de adopção: pater
adoptans.

chà, fan chà: *romania fruita
como abrunhos*; fructus
indicus ad modum pruni
fylueftris.

chà ràu que củi: *garauatos de
lenha*: cremium, ij.

chả vien: *picado como
almondegas*: efca in modum
carnei globuli.

chạ, mua chung mua chạ:
*comprar iuntos com dinheiro
comũ*: emere fimul ex
conflatâ in vnum à multis
pecuniâ.

C

chạ mạc: *o governo da aldeia*:
potestas pagi.

chác, mua chác, bán chác:
comprar, vender: emere,
vendere, additum, chác, ad
elegantiam.

chắc: *coufa cheya*: res plena.
lúa chắc: *fpiga d'arròs cheya*:
plena orizâ fpica. cua chắc
mậy: *carangueio cheyo*:
cancer plenus substantia.
chắc chán: *auifado*:
discretus, i.

chài: *tarrafa*: funda, æ. vãi
chài: *lançar a tarrafa*:
proijcere fundam.

chái: *alpendre vnido a casa*:
pergula domui annexa. chái
nhà, chái hê nhà. idem.

chải đầu: *pentear fe*: pecto,
is. chải tảo rách: *cabello
bem penteado*: pexus aptè
capillus.

chay: *ieiium*: ieiunium, ij.
cum fcilicet abstinent à carne
& pisce at fæpius in die
comedunt. ngày ăn chay: *dia
de ieiium*: dies ieiunij, iam
introducunt hoc
vocabulum ad significan dum
Christianorum ieiunium. nhà
chay: *caza em que os gentios
rezão pollas almas &
offerecem coufas de feu
ieiium*: domus in qua Ethnici
preces fundunt pro animabus
defunctorum, & pro illis
offerunt edulia omnia præter
carnes & pisces.

chày: *maõ do gral*: pistillus,
i.

chầy: *tardar*: procrastinare.
chầy kíp: *tarde o cedo*: feriùs
aut citiùs. bao chầy: *quanto
tempo*: quandiù.

cháy: *queimarfe*: comburi.
cháy nhà: *queimarfe a casa*:
comburi domum. cơm cháy:
arròs queimado: oriza

combufta intra ollam feu in fundo ollæ.

cháy: *derreterfe*. liquefco, is. cháy sáp: *derreterfe a cera*: liquefcere ceram ad ignem.

chảy: *correr coufaliquida*: fluo, is. chảy nước mát ra:

C

fina: purum argentum.

chạy: *correr*: curro, is. chạy ngựa: *correr a cauallo*: currere equitando. biêu ngựa chạy: *fazer correr o cauallo*: compellere equum ad currendum. chạy của: *dar muito pera alcançar o que pretende*: muneribus & opibus curare intentum.

châm lửa đèn [\[đính chính 9\]](#): *accender a candea*: accendere lucernam.

correr as lagrimas dos olhos: defluere lacrymas ex oculis.

chảy: *derreterfe*; liquefco, is. chảy chì: *derreterfe o chumbo*: liquefcere plumbum.

chảy, bạc chảy: *prata*

C

châm, đá [nam châm](#): *pedra de ceuar*: magnes, tis.

cham, ngựa đi làm cham: *correr o cauallo de preffa*: velociter equum currere.

châm áo mền: *cozer acolchoado*: confuere in culcitraë morem.

chàm, mùi chàm: *cor preta que não da lustre*: niger color minnimè splendens.

chám tlán: *final que fe fas aos meninos na testa*: fignum in fronte infantium.

chấm cu: *por pontos e virgulas*: interpungere. chấm chữ: *rifcar letra*: delere literam.

chấm: *chegar*: pertingere. áo dài chấm đất: *cabaya comprida chega em terra*: vestis oblonga in terram pertingit. tay chấm đất: *por a mão no chãõ*: manu terram attingere.

chấm, chu chấm: *estar mo desto*: modestiam feruare.

chạm: *empeçar*: impingo, is. chạm phải, idem.

chạm, cái chạm: *escopro de laurar*: scilprum [\[đính chính 10\]](#) ad cælaturas. chạm hõa: *fazer obras de maçanaria*: cælaturas facere.

C

ba ngày chằm: *iustos tres dias*: omninò dies tres.

chậm: *de vagar*: lentè. ngựa đi chậm: *andar o cauallo mal*: lentè incedit equus.

chan, nước chan đất: *a agoa empapa a terra*: imbuta terra est aquâ. chan cơm: *mifsturar com arros na porçolana ou caldo ou agoa*: immifcere cum oriza in scutella, vel iufculum, vel aquam.

chăn: *guardar animais*: curam gerere animalium. chăn gà: *dar de comer as galinbas*: escam gallinis dare.

chăn đắp: *cubertor*: lodix, icis.

chẵn: *iufsto nas contas*: æquus in calculationibus.

C

chạn: *almario*: armarium, ij.

chạn, nhà chạn: *caza de fobrado*: contignationis

domus.

chang, có chang: *tem ou não*:
eftne ?

chảng: *não*: minimè. alij chả.

chàng thuièn: *enxarcias*:
rudentes, armamenta.

chàng, chin chàng: *efcopro*
como pè: fcalprum pedi
fimile.

chanh: *porfiar*: contendere.
chanh nhau, idem.

chanh, blái chanh: *limão*:
malum limonium.

chánh: *ramo*: ramus, i.
ngành, idem.

chào: *faudar*: faluto, as.

cháo: *cania*: pulmentum
indicum ex orizâ & aquá
abundanti.

chảo: *tacho*: coquulum, i.

chãõ: *corda de bambu*: funis
ex cannis indicis confectus.

chạo: *iguaria de peixe pouco*
falgado: ferculum ex pifce
fale aliquantum condito.

chãõc tiét: *tirar fangue pera*
matar: fanguinem ad
internecionem effundere.

chãõ: *de preffa*: feftinanter.

chãõ mặt: *vagado*: vertigo,
inis.

chãõ nhà táng: *piramida de*
9. fobrados fobre a sepultura
de defuntos graues: pyramis
nouem contignationum fuper
fepulchra primariorum. hanc
etiam faciunt cùm cælo
litant.

chãõ: *marido*: maritus, i. lộn
[\[đính chính 11\]](#) chãõ: *adultera*:
adultera, æ.

chàõ chịt: *muitas coufas iuntas*: farrago multarum rerum. chàõ len: *por huās coufas sobre outras*: fuper imponere aliqua rebus alijs.

chảõ: *catre piqueno de bambu*: lectulus ex cannis indicis com pactus.

chấp tay: *aiuntar as maõs*: iungere manus.

C

chấp: *castigar*: pœnas exigere. chớ chấp tội: *não me castigueis*: ne punias me.

chạp, giỗ chạp: *conuites e festas aos antepaffados*: conuiuia quibus maiores superstitiosè coluntur. tháng chạp: *o vltimo mes do anno*: vltimus anni menfis, ita dictus quod in eo præfertim ea defunctorum conuiuia & aliæ superstitiones fiant.

chấp thuyền: *forrar o barco, remendando*: duplicare ac refarcire cymbam.

chấp, mạnh chấp hai người: *nas forças ter por dous*: æquiuallere duobus.

C

chấp: *conta de cinco em cinco*: quinarius numerus. một chấp: *hũa vès cinco*: quinarius vnus.

chát: *trauar da fruta*: ftrangulo, as.

chất: *arrumar huās coufas sobre outras*; fuper imponere aliqua rebus alijs. chàõ: idé.

chắt, cháu chắt: *bifneto*: pronepos, otis.

chắt, chan chắt: *anão*:
pumilio, onis.

chạt: *cortar dando pancada
fobre a faca, ou parão com
que corta*: fcindere
percutiendo cultrum, vel
aliud quo aliquid fcinditur.
chạt tay: *cortar a mão deffe
modo*: fcindere manum eo
modo.

chật: *lugar estreito pollo
aperto da gente, ou outra
coufa*: locus angustus. đã
chật: *ià eftà cheyo*: iam
repletus eft locus.

chạt, buặc cho chạt: *atar
apertadamente*: ftrictè ligare.

chấu, cái chấu: *gafanhos*:
locufta, æ. chầu chấu, idem.

chàu: *corteiar el Rey*: aulicum
agere, aulam Regis
frequentare, dicitur autem

C

apud finas cuius iufculum

tam pro *Đua* quam pro chúa.
để chàu: *deixar no paço pera
feruiço del Rey*: vfui Regis
aliquid relinquere.

chàu, một chàu *Để*: *hum
pedaço de canga de des
couados*: fruftum panni
decem cubitorum.

cháu: *neto sobrinho*: nepos,
otis. con cháu: *filhos e netos*:
filij & nepotes.

chậu: *paſſo de barro,
alguidar*: cymbium, ij.

chê: *defprezar*: contemno, is.
cười chê: *rirſe com defprezo*:
irrideo, es.

chẽ: *cubrir*: cooperio, is. đắp
chẽ: *cubrirſe na cama*:
cooperiri in lecto.

chè: *cha de beber*: herba

C

paſſim fumitur.

chè: *tudo o que se coze com iagra ou açúcar como lentilhas, abobara &c.*
pulmentum faccharo conditum.

chè, bánh chè: *tornozelo ou rodela do ioelho*: genu, v.

chè, bánh chè gươm: *as guardas da catana*: fcutum gladij.

chè, nước chẻ chè: *agoa falobra*: falfa paululum aqua.

ché cái ché: *iarra*: vas fictile fatis magnum.

chẻ: *fender*: findo, is. chẻ nứa: *fender com faca canas entre mãos*: findere cannas inter manus cultro.

chẹ, nghịch chẹ mồ chẹ má cho mầy: *nascer algum mal na sepultura dos antepaffados*: infortunium oriri in sepultura maiorum,

maledictum, quod Ethnici fuperftitiosè timent.

chếch làõ: *coração fentido*: afflictum cor. chểic idem.

chếy: *piolhos da cabeça*: pediculi in capite. chẳ chểy: pectine pediculos abftergere.

chểic, vide chếch.

chên: *pè*: pes pedis. chên tay người: *o que ferue em tudo a alguem*: præfto effe in omnibus alicui. chên chàng: *efcopro a modo de pè*: fcalprum in modum pedis.

chêm: *atochar*: præfigo, is.

chém: *cortar em duas partes, não de alto a baixo, mas de hum golpe, como cortar a cabeça*: fcindere in duas partes, vna vice percutiendo, ficuti qui caput abfcindit,

chên: *verdadeiro*; verus, a, vm.

chen, chen *Đ*ăo: *meterfe no aperto da gente*: ingerere fe in turbam hominum confertam.

chén: *copo*: calix, cis. một
chén: *hũa ves de vinho*:
haftus vnus vini. một chén
thúoc: *hũa meizinha*:
pharmacum vnum.

C

migare retrorfum.

chéo áo: *nefgas da cabaya*:
addiramentum vestis.

chép: *efcreuer*: scribo: is.

chết: *morrer*: morior, eris.

chét, bọ chét: *pulga*: pulex,
icis.

chệt: *entalar a mão ou outra coufa que fe não poffa tirar*:
intercludo, is, intercipio, is.

cheo: *o que fe da a aldeia nos cafamentos*: dona quæ in nuptijs dantur patriæ. ăn
cheo: *vodas*: nuptiæ, arum.

chèo: *remar*: remigo, as. cái
chèo: *remo*: remus, i. chèo
lùi: *remar pera tras*: re-

C

chếu kính; *ver no fpelho da feiticeira*: inspiciere fpeculum veneficæ, superftitio folita in Tunchini Regno. melius,
chiếu.

chi, huâng chi: *quanto mais*;
quantò magis. huâng lọ,
idem.

chi, làm chi: *peraque*: ad
quid. làm chi được, chi
được: *como pode*: quomodo
poteft, ideft, nullo modo
poteft. làm chi cho khỏi, chi
khỏi: *de que modo efcapar*:

quomodo potest euadere,
ideft non potest euadere.

chi, phan chi: *leuantar falso
a quem lho aleuantou*: falsum
testimonium rependere.

chì: *chumbo*: plumbum, i.

chỉ: *papel*: papyrus, i. ãn tièn,
an chỉ: *leuar as custas da
iustica*: impenfæ quas
miniftri iustitiæ sumunt.

chỉ: *apontar*: indico, as. chỉ
tỉ: *mostrar ao dedo*: digito
demonstrare.

chỉ bia: *apontar ao aluo*:
collimo, as.

chỉ: *linhas fio*: filum, i. chỉ
tở: *fio de feda*: filum
fericum. chỉ thau; *fio de
arame*: filum æreum.

chị: *irmãa mayor*: foror natu
maior.

chị ả, chị cả: *irmãa mais
velha de todas*: foror natu
maxima.

chia: *diuidir*: diuido, is. chia
ra, idem.

chia cổ mà chém: *estender o
pefcoço pera lbe cortarem a
cabeça*: extendere collum vt
amputetur caput.

chià: *chaue*: clauis, is. chià
khốá: *cadeado de fechadura*:
fera penfilis.

chià, chim chià ồ: *alueloa
aue*: alauda, æ.

chích: *fangrar*: venam
incidere .

chích giác: *fariar*: fcarificare
ad fanguinem eliciendum

chiéc, mấỵ chiéc: *quan*

C

C

tas esquipaçoẽs, ou quantos

parēs: paria quot, ordinariè dicitur de his quæ bina iungi possunt aut habent duo latera paria vt cymba, remiges & familia mấy chiéc thuièn: *quantas embarcações*: quot cymbæ. mấy chiéc chiếu: *quantas esteiras*: quot ftoreæ. mấy chiéc đũa: *quantas faxis*: quot bacilli, quibus vtuntur loco furcinulæ ad edendum.

chiéc; *invenção*: excogitatio, onis, vek chữợc. bắt chiéc: *imitar*: imitor, aris, bắt chữợc, idem.

chiéc, đản chiéc: *ter muitas occupações*: negotijs varijs occupari.

chiem bao: *fonho*; fomnium, ij.

chiem thành: *Champà*: regnum quod vocature Ciampà.

chiem, mùa chiem: *secunda nouidade*: posterior messis. lúa chiem: *arròs da secunda nouidade*: oriza posterioris messis.

chien: *ouelha, cordeiro, carneiro*: ouis, agnus, aries. chan chien: *pastor de ouelhas*: pastor ouium. chien: *pano de laa*: pannus laneus.

chien, cá chien: *certo peixe*: piscis quidam.

chiến, giao chiến nhau: *arremeter os exercitos hũ com outro*: impetum inuicem facere duos exercitus.

chièn, chùa chièn: *templo de idolos*: fanum idolorum.

chiềng: *introdução no fallarcom peffoa honrada*: initium loquutionis cum persona graui. chiềng oũ: *fallo com voffa merce*:

alloquor dominationem
tuam.

chiêng, cái chiêng: *batega
que tem polmão no meyo:*
campanæ Orientalis genus
cum vberē in medio.

chiét: *enxertar*: infero, is.

chiêu: *esquerdo*: finifter, tri.

C

tam venire, ibique
commorari:

chiếu; *esteira*: ftorea, æ.

chiếu kình: *ver no espelho da
feiticeira*: inspiciere in fpeculo
veneficæ.

chiều: *a tarde*: vespere. ban
chiều: *a tarde de hũa hora
pordiante*: pomeridianis horis
ab vna hora post meridiem
vsque ad noctem. chiều cả:
*das tres ou quatro horas a tè
o por do fol*: a quarta circiter

chiêu hồn: *chamar as almas
dos que são mortos fem
sepultura*: vocare animas
defunctorum qui sepultura
caruerunt, solent enim
ftatuam fictilem facere, vel
aliquot terræ frufta in
farcophagum mittere,
exiftimantes illius defuncti
animam illuc voca

C

hora post meridiem, vsque ad
folis occasum. chiều tối: *dès
do por do fol te a noite
fechada*: ab occafu folis
vsque ad tenebras.

chim: *auē*; auis, is. muông
chim cầm thú: *animais e
auēs*: quadrupedia & bipedia.

chim, cá chim: *peixe
pampano*. piscis pampano
dictus.

chìm xuống: *afondarse*:
fubmergi.

chin vide chên:

chín: *noue*: nouem. chín
mười: *noue ou des*: nouem,
vel decem. chín mười:
nouenta: nonaginta.

chín: *affazoada coufa*:
maturus, a, vm. blái chín:
fruta madura: maturus
fructus. cơm đã chín: *o arròs*
ià està cozido: cocta iam
oriza. thịt nướng đã chín: *a*
carne ià està affada: affata
iam est caro.

chính: *verdadeiro*: verus, a
vm. chính sứ: *o verdadeiro*
embaixador, aquelle que està
em primeiro lugar; verus
legatus, idest qui primo loco
mittitur. chính giờ: *o meyo*
da hora: medium horæ:
chính giờ ngọ: *o meyo da*
quella hora que vem no meyo

C

chít củi len: *arrumar as*
achas hũas sobre outras:

dia: medium illius horæ quæ
est in meridie. chính bắc: *o*
meyo do rumo do norte: vera
linea septentrionalis.

chính: *boyão piqueno*: parua
diota.

chíp [\[đính chính 12\]](#) lếy: *fazer*
por se lembrar depois de hũa
coufa que hora vè: memoriæ
commendare aliquid præfens
in futurum.

chip, chàõ chip : *arrumar*
hũa coufa sobre outra: ftruo,
is.

chít, nhỏ chít: *pequenino*:
paruulus, a, vm. chát chút
chít: *quarto neto*:
quadrinepos, tis.

C

ftruere ligna.

chít, vide chàõ chít, : .

chịu tội, chịu chết: *sofferer*:
patior, teris.

chịu, tội chịu: *aceito*,
confinto: confentio, is. chẳng
chịu: *não aceito*: diffentio, is.

chịu lỗi: *darfe por culpado*:
fareri culpam.

chịu lụy: *obedecer*: obedio,
is.

chịu nợ: *ter diuidas*: obstringi
ære alieno.

chịu miệng: *ficar por fiado*:
expectara solutione vendere.

chịu thai: *conceber*: concipio,
is.

cho: *conceder*: concedo, is.
cho nó ỏ ẻo: *deixao entrar*;
concede vt ingrediatur.

cho; *pera*: ad pro, datius
etiam prouentus, vel damni.
cầu cho tôi: *rogay por my*:
pro me ora. muốn cho mà

chết: *defeio que morras*: tibi
mortem cupio.

cho bộn: *inteiramente*:
integre:

cho thật: *verdadeiramente*:
verè.

cho nên : *como conuem*:
conuenienter:

cho: *dar*: do das, non dicitur
simpliciter fed cum adiuncto.

tôi xin cho tôi: *eu peço*
daimo: da mihi petenti.

ponitur interdum in fine.

chúa ban cho: *el Rey dar*:

datum à Rege. chẳng đi cho:
não quer ir: ire non vult.

chẳng nghe cho: *não qner*
ouuir: audire non vult. cætera
vfus docebit:

chó, con [\[đính chính 13\]](#) chó:
cão: canis, is.

chó, bọ chó: *pulga*; pulex,
icis, alij bọ chết.

chó dại: *cão danado*; canis furens.

chó sói: *lobo*; lupus, i.

chỏ, cái chỏ: *certo vaso*; vas quoddam.

chỗ, một chỗ mưa: *hũa pancada de agoa*: impetus vnus pluuiæ.

C

não ha que tratar: non est de hoc agendum.

chờ: *esperar*: expecto, as.

chở: *meter carga*: farcinam imponere.

chở thuiền: *carregar a embarcação*: farcinam nauis imponere, idem dic de equo aut curru sic etiam dicitur. thuiền chở của: *a embarcação leua o fato*: cymba defert res. đất chở người ta: *a terra fofenta os*

chớ giét: *não mateis*: ne occidas, particula prohibitiua. ít chớ: *pouco e não mais*: parū tantū. thì chớ: *pouco vay niffo*: non interest. chớ gì: *ouxfalà*: vtinam. thì chớ gì:

C

homens: defert terra homines.

chở lửa: *atiçar o fogo*: excitare ignem.

chở dậy: *leuantarfe*: furgo, is.

chở, chơn chớ: *lauores de cores*: colorum variegatio.

chợ: *praça em que se vendem coufas de comer*: forum in quo venduntur edulia.

chợ, kẻ chợ: *corte de Tunquim*: Tunchinenfis regia.

chõai, bò chõai: *nouilho*:
iuuencus, i. fic etiam dicitur
de alijs animalibus quæ
nõdum peruenerunt ad
ftatum perfectum. gà chõai:
franga: pullaftra, æ. chó
chõai: *cachorro*: catulus, i.

chõáng, chên chõáng :
cambetas de bebado:
titubatio ebrij.

chõc: *chaga, poftema aberta*:
vulnus, neris, vlcus apertum.
chõc léch: *chagado*;
vulneratus, a, vm.

chõc, phải chõc: *affy mefmo*:
ita omninò. một chõc, bõũ
chõc: *no mefmo instante*:
ipfomet inftanti. bay giờ
chõc: *agora mefmo*; iam
nunc. alij giõc.

chõc len: *leuantar*: attollo, is.

C

chõĩ: *negar*; nego, as. recufo,
as. chãng chõĩ: *não me nego*:

chõc ðẽaò: *meter*: immitto,
is.

chõc, vide chõc:

chõĩ: *caza de vigia*:
excubiarum domus.

chõĩ cây: *vergontea*:
virgultum, i.

chõĩ lói con mắt: *refplandor*
que cega a vifta: lux feriens
oculos.

chõĩ lói tai: *eftrogir os*
ouuidos; exurdo, as.

chõĩ mình, chõĩ tõn: *picarfe*
affentandofe: pungi fedendo.

chõĩ lói, hay chõĩ lói: *faber*
muito: fcire egregiè.

C

recufo minimè.

chổi: *vaffoura*; *fcopææ*,
arum.

chọi, gà chọi: *gallo de briga*:
gallus pugnator. chọi gà:
brigar os gallos: *pugna*
gallorum.

chội, chệt chội: *apertado*:
angustus, a, vm. vide chệt.

chơi: *brincar*: *ludo*, is. chơi
ác: *fallando de homem com*
molher he peccar: *ludere*
hominem cum muliere, idest
peccare, modeftè loquendo
fic dicitur.

chởi dãi: *aleuantarfe*, ou em
pè, ou *fobre os ioelhos*,
estando affentado no chãõ:
furgere, vel *fuper pedes*, vel
fuper genua, cum *quis*, vel
iacet, vel *fedet in folo*. chử
dậy, idem.

chồm nhau: *inueftir hum com*
outro: *impetere*, vel *in uadere*
fe inuicem. con mều chồm

bắt chuật: *o gato arremete*
com o rato: *fellis inuadit*
murem.

chôn ke chết: *enterrar os*
mortos: *fepelire mortuos* .
chôn tiền: *enterrar caixas*:
infodere monetas.

chốn: *lugar*: *locus*, i.

chọn: *efcolher*: *eligo*, is.

chơn chờ: *lauores de cores*;
variegatio colorum.

chớp: *relampago*: *fulgur*, ris.

chớp dù: *remate do*
fombreiro a fol: *coronis*
ymbellæ.

chót đót: *figura redonda que*
acaba em piramide:
rotundum in pyramidem
definens.

chốt: *o que ferue de eixo em*
compaffo tezoura e outras

coufas: axis cuiuscunque rei
vt circini forficis & fimilium.

chốt cửa: *o pao que se mete
na femea per a fechar a
porta*: lignum quod
immittitur in foramen
paruulū ad claudendam
ianuam.

chọt: *meter*: immitto, is. fi
mundis vocibus iungatur est
mundum hoc vocabulum, fi

C

hũa dezena, duas dezenas:
decas vna, decades duæ.

chọc, cái chọc chọc:
mexilhão: mytilus, i.

choũ: *estrepes*; murex, icis.

chóũ: *foftentar algũa coufa
com pao pera que não caya*:
fustinare fustipite aliquid, vel
eleuare ne cadat. chóũ gậy :
fustentare se ícipione.

obscænis, est
immodestiffimum.

chọt, chạy chọt: *correr*:
curro, is.

chọc: *dezena*; decas, adis.
một chọc, hai chọc:

C

chóũ thuièn: *leuar às varas o
barco*, fubigere ratem conto.

chóũ blả : *virar fobre o
imigo*: rependere inimico.

chóũ len: *por hũa coufas
fobre* [\[đính chính 14\]](#) *outras*; res
alias alijs superponere.

chu chu châm chắm: *estar
modesto e composto*: modestè
se gerere.

chu, nhà chu: *profapia da
quelle Rey da China: familia
cuiusdam Regis finarum.*

chu, bố chính chu: *territorio
que não chega a fazer
Prouincia inteira: territorium
quod Prouinciam non explet.
vt bố chính, & ideò non
dicitur xứ, sed chu.*

chu bien: *aruore cui a casca
tira a caspa da cabeça: arbor
cuius cortex furfures è capite
expellit.*

chù, chuật chù: *rato cheirofo:
mus odoratus.*

chú: *tio irmão mais moço do
pay; patruus, frater patris
natu minor.*

chú bụt: *rezar ao pagode:
preces idolo fundere. cầm ấn
chú bụt: rezar ao pagode
pera botar o diabo: precari*

C

Sinici. chũ rê: letra facil:

*idolum ad diabolum
expellendum, atque ideò ex
præcepto venefici digito
partem manus perfringunt in
qua putant diabolum manere.*

chủ: *sõr: Dominus. thien chủ:
Senhor do ceo: Dominus
cæli.*

chủ, bầu chủ: *fador
fideiuffor:*

chữ: *todos: omnis, e. chữ
tứông: todos os capitães:
omnes duces. cạp chữ linh
thần: todos os espiritos:
fpiritus idest omnes
dæmones. chữ phạt: todos os
pagodes: omnia idola.*

chữ; *emendarfe: refipio, is.*

chữ: *letra da China: literæ
Sinicæ, feu characteres .*

C

character facilis. chũ mắt:

letra difficil: character
difficilis.

chua: *coufa azeda*: acerbus,
a, vm.

chua báo: *coufa pretiofa*: res
pretiofa vt gemma vnio &
fimilia.

chua con: *letra miuda como
gloffa do texto*: literæ
minutiores vt gloffa explicans
textum.

chùa: *templo de idolos*:
templum idolorum. chuà
chièn, chùa trièn : idem.

Chúa: *Senhor*: Dominus, i.
đức Chúa blời đất: *O Sõr do
ceo e da terra*: Dominus cæli
& terræ, nomen quo vocatur
apud Tunchinenses Deus.
Chúa: *o que gouerna o
Reyno*: Gubernator totius
Regni quem regem vocamus.

chừa, đã làm chừa: *ià
fizeftes, ou ainda não*; . chừa

có blời: *ainda não hauia ceo*:
nondum erat cœlum. melius,
chừa có blời

chừa: *ainda não*: nondum.
chừa có blời: *ainda não
hauia ceo*.

chừa: *prenhe*: grauidus, a,
vm. chừa nó: *emprenhoua*:
gravidauit eam.

chừa: *agazalhar*: hospitor,
aris. nhà chừa: *dispensa*,
celeiro: cella, æ. cho người ta
chừa: *agazalhar gente*:
excipere homines.

chừa: *liurar*: libero, as, à
quolibet infortunio fiue
morbo, fiue periculo, &c. đi
chừa mình: *ir a fuas
necessidades*: exonerare
aluum, modefte loquendo.

chừa chùng: *fazer algũa
feiticeria, com a qual cuidão
de liurarfe de algũ mal*:
veneficia facere, ad malum

aliquod, vt ipfi putant,
auertendum.

chừa; *emendarfe em parte*:
refipifcere ex parte. chừa
cối: *emendarfe de tudo*:
refipifcere omninò.

chuần: *befteiro bicho*: vermis
volatilis.

C

chuàng tlâu bò: *còrte de bois*:
bubile, is.

chuàng ngựa: *efrebaria*:
ftabulum, i.

chuàng gà: *galinheiro*:
gallinarium, ij.

chuàng bò câu: *pombal*:
columbarium, ij. & fic de
cæteris animalibus præter
quam de elephantibus.

chuạng: *efimar, honrar*:
veneror, aris. kính chuạng,
yeu chuạng, idem.

chuâng: *fino*: campana, æ.
đánh chuâng: *tanger a campa
ou campainha*: fignum, vel
campanulam pulfare.

chuàng: *lugar em que fe
guardão animaes e aues*:
locus animalium & auium.

C

chúc đài: *coluna com
perfumes em fima*: columna
fub dio erecta cum fuffitibus
fuprapofitis, fuperftitio qua
Ethnici colunt cælum, vel
maledicta imprecantur alteri.

chúc, biêu: *aduertir*: moneo,
es.

chúc kì hậu nhin, truiền cho
kẻ đời fau: *tradição pera os
vindoros*: traditio ad
pofteros.

chức: *dignidade grao*:
dignitatis gradus. chức tước,
idem.

chực tiết, giữ nghĩa: *guardar fidelidade*: seruare fidem.

chực, châu chực 𠵹ua chúa: *corteiar el Rey*: aulam frequentare.

chui 𠵹hào: *entrar por buracos*: penetrare per cuniculos. chui qua, idem.

chùi: *alimpar esfregando*: tergo, is. chùi mặt: *alimpar o rosto*: abstergere faciem.

chúi, ngã chúi: *cair de focinhos*: corruere in faciem.

chuien: *apartar o que está misturado, como a liga da prata*; difgregare quæ mixta sunt vt fcoriam à metallo.

chuien: *continuadamente*: semper.

C

uiter. dâm gạo chum chúp: *pilar o arròs leuemente*: leuiter orizam terere. chum,

chuiến, một chuiến, hai chuiến: *hum caminho ou viagem, duas viagens*: iter vnum duo &c. eundo fcilicet, vel redeundo, & aliquid gestando.

chuiến: *mouer*: moueo, es. alij chuiến. đã chuiến: *ià melhorou com a meizinha que obrou*: effectum medicinæ iam sentit.

chuiện; *historias fabulas*: narratio, onis. chuyen hát: *cantigas deffas historias*: cantus cum narratione. melius truiện.

chum chúp: *leuemente*: le

C

cái chum: *iarra de barriga grande pera agoa*: vas ventris vasti ad aquam feruandam.

chùm hũa: *ramalhetete*:
fasciculus florum. chùm nho:
cacho de vuas: racemus, i.

chun: *coufa encrefpada*:
crifpus, a, vm. chun áo: *rugas*
do vestido: vestium rugæ.
khan chun: *lenço encrefpado*:
fudariolum crifpatum. chun
lại: *encresparfe*: crifpari.

chung: *em comũ*: communis,
e. của chung: *fato comũ*: res
communes.

chung quanh: *ao redor*:
circum quaque.

chung, vô thì vô chung: *fem*
principio fem fim: fine &
principio carens, foluscilicet
Deus.

chùng, chữa chùng: *curar*:
medeor, eris. communiter
dicitur de superstitionibus
Ethnicorum quæ fiunt in
ægrorum curationem.

chúng tôi: *nos*: nos, chúng est
particula faciens plurale.
chúng nó: *elles*: illi.

chưng, bánh chưng: *bolo que*
fe fas no anno nouo de arròs
e carne de porco: placenta ex
oriza & carne fuila, folum fit
in principio anni.

chưng thì quan: *debaixo do*
gouerno: sub potestate. chưng
thì đũa nọ: sub potestate
illius regis. est etiam
particula expletiva. làm
chưng cội rễ mọi sự: *he rais*
de todas as coufas: est prima
radix omnium rerum.

chừng: *modo*: modus, i.
cao chừng nào [[đính chính 15](#)]:
de que modo: quam altus.

chứng: *testemunha*: testis, is.
làm chứng: *testis, is*:
testificor, aris.

chứng liệt: *specie de doença*:
species morbi. liệt chứng

nào: *que doença tem: specie*
quanam morbi laborat.

chứng, hãọc chứng: *aprender*
o menino de andar:
ambulationes primæ
infantium cum ambulare
incipiunt.

C

is. chuộc tội: *fatisfazer polos*
pecados: fatisfacere pro
peccatis. chuộc áo: refgatar a
cahaya: redimere vestem, vel
foluere fartoris opus. melius
chuộc.

chước: *inuenção: artificium,*
ij. bắt chước: *imitar: imitor,*
aris.

chước, ngủ một chước:
dormir hũ fono: vice vna
dormire, alij một giuóc.

chuôi dẽao: *cabo de faca:*
manicus cultri, dicitur de

chúoc rượu: *deitar o vinho*
no copo: infundere vinum in
calicem.

chuộc: *refgatar: redimo,*

C

quolibet manico breui, nam
de longis potest dici cán.

chuối: *figos de India: ficus*
Indiae.

chuối, cá chuối: *cabòs peixe:*
pifcis dictus cabòs.

chuối hạt: *rofarior de contas:*
Rofarium, ij.

chuối hũa: *coleira de fulas:*
torquis florum.

chưởi: *chamar ruindades:*
conuitior, aris.

chuồn: *befteiro bicho*: vermis volatilis oblongus, alij chuồn.

chuông, vide chuâng.

chuông, vide chuâng.

chuộng, vide chuậng.

chương bẫy len: *armar a ratoeira de bęfta*: tendere mufcipulam. alij giuông.

chương nỏ: *armar a befta*: tendere arcum. alij chưâng.

chương, xác chương len: *inchar corpo morto*: inflari cadauer quodcunque.

chương, một chương: *hum capitulo de liuro*: caput vnum libri alicuius, melius chưâng.

chưởng: *titulo de Mandarim ordinario*: titulus infimę fortis gubernatorum in

C

chít: *netos e tartar anetos*: nepotes.

Tunchino, at in Cocincina non dicitur nifi de affinibus regis, vel de fupremis quibusdam Gubernatoribus, melius chưẩng.

chuột: *acepilhar*: læuigare dolabro.

chuột, con chuột: *rato*: mus muris. melius chuậт.

chuột chù: *rato cheirofo*: mus odorofus. melius chuậт.

chuột, dưa chuột: *pepino*: cucumer, eris. melius đưả chuậт, vel đưả bọ.

chúp: vide phúp.

chút, một chút: *hum pouco*: parum.

chút chít, chấu chát chút

C

co chên, co tay: *encolherfe os pes e as mãos, como com frio*: contrahi pedes aut

manus frigore. co lại:
*encolherfe os membros por
doença: contrahi membra ex
morbo, alij quo, vel cüo* [\[đính
chính 16\]](#).

cô: *tia irmãa do pay: amita,
æ.*

cô, nuêi báu cô: *alimentos
que manda dar o iuis:
alimenta ex iudicis mandato.*

cô hồn: *almas dos que
morrem fem sepultura: anima
eius qui sepultura caret.*

cô kê, câu kê: *escruião del
Rey: notarius regius.*

cò, chim cò: *garça: ardea, æ.
tláng như cò: branco como
garça; albus vt ardea, ideo
albus albus vt nix.*

cò sũ: *cão de espingarda:
canis fclopi.*

cò, đàn cò ke: *arrabil de
pedinte: lyra ruftica mendici.*

cồ, gà cồ: *galinha cafta
grande: gallina proceræ
fpecies. sóũ gà cồ: gallo de
casta grande, de peleia:
gallus proceræ magnitudinis,
qui fcilicet eft aptus ad
decertandum. gà chọi, idem.*

có: *ter, auer: hebeo, es. có,
additamentum ad verba vt,
có thè chảng: iurafte ou não:
iurasti necne ? eftque aptus
modus interrogandi in
confessione*

cố: *empenhar: pignori dare,
cố mính: estar em refens, ou
catiue que fe empenhou a fy
mefmo: obfes, idis, vel qui fei
pfum vendit.*

cỏ: *herua: herba, æ. cấn cỏ
lại: morder herua: herbam
mordere, in fignum
humilitatis coram aliquo ad
petendam veniam, ac fi
bestiam fe profiteatur. fang
cỏ, cây cỏ: aruores e heruas:
arbores & herbæ.*

cổ, muông cỏ: *animais*:
animalia.

cỏ, ma cỏ: *diabo*: diabolus, i.

cổ; *pefcoçu ou collo de
qualquer coufa*: collũ
cuiuscũquerei. thắt cổ:

C

xe: *cabeçalha do carro*:
temo, onis.

cổ thủ: *tangedor de festas*:
tibicen, inis.

cổ, bàn cổ, vide, bàn.

cổ, khan cỏ: *enrouquecer*: rau
fco, is.

cỗ: *meſa com iguarias*: menſa
appofita cum edulijs. an cỗ:
comer eſtas iguarias: edulia
in menſa appofita comedere.

cọ kẹ: *homem graue meterſe
a fazer officio baixo*: grauem
virum ad vilia deprimi
munia.

enforçar: fuſpendo, is. kéo
cổ, kep cổ. idem. cổ tay:
collo da mão: collum manus.
cổ chên: *collo do pè*: collum
pedis. cổ áo : *cabeção da
cabaya*: collum veſtis. cổ

C

cọ: *alimpar eſfregando*:
tergo, is.

cọ mình: *coçarſe com algũa
coufa*: fcalpo, is. cọ áo:
eſfregarſe com a ueſte: veſte
fricare fe. cọ 𠵿đèo, 𠵿 đẽào:
eſfregarſe por comi chãõ;
fcabo, is.

cờ nhau: *altercar*; contendere
inui em.

cờ đạo: *diſputar da ley*:
cõtendere de lege. cờ cầu đẽa
bạỖ: *enganador*: deceptor, is.

cờ, cầm cờ: *nem crefcer nem
mingoar*; permanere in
eodem ftatu.

cơ mà, nếu mà: *fe; fi.*

cơ cõên: *companhia de foldahos; cohors, ortis.*

cờ: *bandeira; vexillim, i.*
hàng cờ: *gente da mefma bandeira; vexilli vnus milites.* cầm cờ: *alferes; fignifer, i.*

cờ, bàn cờ: *tabloleiro de iogo; tabulæ luforiæ.* con cờ: *pecas do iogo; latrunculi.* đánh cờ: *iugur; ludo: is.* đánh cờ đánh bạc: *taful; aleator.* geo cờ trịch: *lançar os dados; iacere talos.*

cờ, tình cờ: *a cafo: fortuito.*

cờ, kìm cờ: *certo peixe; pifcis.* quidam dictus kimco.

C

cọc, áo cọc: *cabaya curta interior: interula, æ.*

cọc, gà cọc tác: *cacareiar da galinha: glocido, as.*

cờ, cơn cờ: *porçolana; lanx Sinicus.*

cớ gì, cớ fao, cớ nào: *por que coufa; quare.* vô cớ: *fem coufa: fine caufa.*

cóc, cái cóc: *fapo; bufo, onis, vel căóc.*

cọc: *estaca; ftipes, itis.* cọc chèo: *tolete em que ioga o remo; fcalmus, i.*

cọc, đặt cọc: *dar final ao official dante mão; arrham dare artificii.*

cọc buồm: *mafto da vela: arbor nauis, cột buồm, idem.*

C

cõên: *efquecerfe: obliuifcor, ceris. vel quên.*

cõên: *acoftumarfe: affuefco, is. vel quen.*

coi: *olhar*: video, es. coi
chàng thấy: *ver mas não
achar*: videre nec
deprehendere. coi sóc, coi
nhà: *vigiar a casa*: domus
curam habere. coi coi: *olhai
olhai*: vide vide, modus
arguendi cum aliquid non
rectè agitur.

côi, mồ côi: *orfão*; orphanus,
i. mồ côi mồ cút, idem.

cối, cây cối: *arbores*:
arborum species.

cối, cái cối: *almofaris*:
mortarium, ij.

cối xay: *moinho demoer* [[đính
chính 17](#)]. *arròs*: verfatilis ad
purgandam orizam. tai cối: *a
afa por onde se pega pera
moer*: lignum quo agitur
orizę mola. vel mỗ.

cối, cây cối xay: *maluas*:
malua, æ.

côi, cái côi: *iunça*: iuncus, i.

cỏi: *despir*: fpolio, as. cỏi áo
ra: *despir a cabaya*; fpoliare
fe veste. cỏi dãi ra: *desfatar a
fita*: foluere ligaturam.

cỏi: *confins*: terminus, i. cỏi
nường: *confins das terras*;
termini agrorum.

cội: *tronco de arbore*: truncus
arboris. cội rễ: *troneo e raiz*:
truncus & radix. dicitur
etiam de principio & origine
alicuius rei, vt, Chúa blời là
cội rễ muân fự: *o Senhor do
ceo, e principio de todas as
coufas*: Dominus cæli est
principium rerum omnium.

cời, cái cời: *boceta de betel
fem tap adora*: pyxis illius
folij quod betel vocant, fine
operimento.

cối: *ẽmendarfe*; refipifco [[đính
chính 18](#)], is.

cởi ngựa: *ir a cauallo*: equito, as.

cởi voi: *ir em elefante*: vehi elephante. cởi trâu: *ir em bufara*: vehi bubalo, & fic de alijs.

C

còm: *corcoua*: gibbus, bi [\[đính chính 19\]](#). còm lưng: *corcouado*: gibbofus, a, vm.

cốm: *auela, arròs verde espalmado*: oriza viridis contrita quam, auela, vocant.

cơm: *arròs cozido*: oriza cocta. ăn cơm: *comer pafto como iantar ou cear*: prandium aut cœnam fumere.

cơm, tlóũ cơm: *tambor comprido*: tympanum oblongum.

cơm, cạnh cơm: *madraço que não presta pera nada*: nebulo, nequam.

còm: *tronco de pao*: carcer ligneus. cầm còm, đấ còm: *meter no tronco*: carceri mancipare.

C

con: *filho*: filius, ij. con cái: *filhos e filhas*: filij & filiaë. con blai: *filho macho*: filius mafculus. con gái: *filha femea*: filia foemina. con đẽ, con ruật: *filhos gèrados*: filij geniti. con nuêi, con mày: *adoptiuos*: adoptiui. con gẻ: *enteado*: priuignus, i. con đầu làõ: *filho primogenito*: primogenitus.

con mắt: *olhos*; oculus, i.

con tiện, con thuiện: *grades torneadas de pao*: crates tornatiles ligneaë.

con cờ: *peças do iogo*: latrunculi.

còn, hải còn: *ainda está, ainda viue*: fupereft. chẳng còn: *ià morreo, ià não ha*: non fupereft. còn trẻ: *ainda he moço*: adhuc eft iuuenis.

cốn, buặc làm cốn: *amarrado de coufas grandes como madeiros*: colligatio feu fafcis rerum maiufcularum vt lignorum arborum & fimilium.

cồn: *outeiro*: collis, is. cốn đết: *monte de terra*: aceruus terræ.

cồn dữa: *doença como pelouro na barriga*: morbus vt globuli in ventre concreti.

C

orificij confracti. con cờ, bát mẽ, idem.

cột caỏ: *graceiar*: nugor, aris. nói cột: *dizer graças*: ludere verbo.

cờ gió: *pè de vento*: turbo, inis.

cờ mưa: *pancada de agoa ou chuua*: pluuiæ profufio, một chỗ mưa, idem.

cờ rét: *maleitas*: febris frigus.

cờ sốt: *cezão de quentura*: febris calor.

cờ do naỏ: *donde naceo ifto*: vnde hoc ?

cờ cờ: *porçolana de borda quebrada*: lanx Sinicus

C

Cộp dù xuẩng: *fechar o fombreiro*: colligere claudendo vmbellam. alij cụp.

cót, cái cót: *esteira de caniços ou canas groffas*:

ftorea ex arundinibus
contexta.

cốt, bấđ cốt: *feiticeira em que entra o diabo, tomando nome de peffoas mortas: venefica feu pythoniffa in quam dæmon* [\[đính chính 20\]](#) *affumens mortuorum nomina ingreditur. làm cốt: fazer effe officio de feiticeira: veneficijs illis implicatam effe. đi cốt: ir a consultar a feiticeira: confulere Pythoniffam.*

cốt, xưâng cốt: *offos: os offis.*

cốt, hài cốt: *os offos de morto que não tem ià carne: offa mortuorum confumptis iam carnibus.*

cốt, gẹn cầm cốt: *agastamento interior: iracundia in corde latens.*

cốt, đầu cốt kí: *doença de gota: podagra, vel chiragra*

laborare.

cốt, nước cốt blàu: *cufpo de betele que fe bota no principio fora: faliua quæ fumpto folio quod dicitur, betele, primum in ore fumentis enafcitur & expui folet.*

cột, cái cột: *coluna, efteyo: columna, fuftentaculum. cột buồm: Maftro* [\[đính chính 21\]](#) *de embarcação: arbor nauis.*

cột phướn: *pao que fe leuanta no ieium dos idolos: lignum quod erigitur in fuperftitiofo idolorum ieiuio.*

cột con: *colunas piquenas de caza: columnæ minores in eâdem domo.*

coúc: *quinhão: portio, onis.*

coực: *coufa gâftada na ponta: confumptum quid, vel*

carens acumine quod habere deberet vt, bút couc: *penna ou pincel gaftado na ponta*, penna, vel penicillus acumine carens.

C

eleemofynam [\[đính chính 22\]](#)
erogare & cætera pia opera.

coũ [\[đính chính 23\]](#) la: *batega piquena de vigia*: fignum paruum ad vigilias.

coũ bàng: *recto no iulgar*; iuftus iudex. blả coũ: *pagar o trabalho*; foluere mercedem. mất coũ: *perder o trabalho*: operam perdere.

coũ, thõ coũ, vide thõ.

coũ, chim coũ: *pauão*: pauus, i.

coũ: *titulo de dignidades*: titulus dignitatum, vt cõen coũ, ấn coũ: *dignidade grande de caza del Rey*:

coũ: *mercemento*: meritum, i.

coũ đức: *fazer esmola*:

C

dignitas magna in regia domo. cõác coũ: *o fecundo depois del Rey*; fecundus à rege.

cóũ, oũ cóũ, hường cóũ: *grao de licenciado que fica ifento de tributos*; gradus fecundus in examine literarum, quo adepto eximitur quis à tributis.

cóũ, lõ cóũ: *lugar por onde paffa agoa e a gente por cima*: tranfitus aquæ super quem est via, vt pons & familia alij cáõ.

cóũ tay, vide cáõ.

còũ, cái còũ: *batega de tanger*; fignum ad vigilias, vel alia monenda.

cỗũ, cửa cỗũ: *porta como de cancella*; ianua in cancellorum modum.

cu: *fentença entre pontos*: fententia inter puncta. chêm cu: *por virgola*: interpungere.

cu lan: *grades a roda de algũa coufa pera não cair*: craticulæ adhibitæ ne quis decidat, aut ab extra penetret, vt in curru & alijs.

cu, bồ cu, chim cu: *rola*: turtur, ris.

cu liem, vide câu liem.

C

củ hành: *cebola*: cepe.

củ tỏi: *cabeça de albos*: allium, ij. molyza, æ.

củ rủ: *estar con os ioelhos iunto ao rofto como quando tem frio*: contrahere fe, vt ex

củ, giá củ: *alampadayro*: polymixos, i.

củ đèn: *lenterna*: laterna, æ.

củ lao: *ilha*; infula, æ. núí nước, gò nước, idem.

củ: *toda forte de raís que fe come como nabo rabãos &c*: radices quæ comeduntur vt rapæ raphani & familia.

củ lang: *batata*: tuber infulanum.

C

frigore, cum genua vultui adhærent.

củ, đi củ, đi cáo: *muitos, como a aldeia iunta acuzar alguem*: accusari à multis vt ab integro pago.

củ: *coufa velha*; res vetus.

cứ kinh: *encofstarfe ao liuro, guardar o que dis*; adhærere verbis libri. cứ mlðì:

conformarfe às palauras do que manda: conformari præcipientis verbis.

cử rử, vide củ rử.

cũ, nàm cũ: *estar pera parir, e guardarfe da vista de gente*: abstinere à confortio aliorum propter vicinum partum.

cự: vide ngăn.

cua: *carangueio*: cancer, cri. gách cua: *corais do carangueio*: cancri caro.

của: *fato*: res, rei. của cái: *fazenda*: merces. của [\[đính chính 24\]](#) nhà: *alfayas de caza*: fupellex, ectilis. của ăn: *coufas de comer*: res comeftibiles. của dối, của giã: *coufa de fuperftiçõis, ou falfificada*: res fuperftiofæ

aut adulteratæ. của thạt: *fato bom*: res bonæ. của tốt, idem.

cửa: *ferra, ferrar*: ferra, æ. ferro, as. cửa ăn gổ: *a ferra entra bem pollo pao*: ferra aptè lignum findit. cửa gổ đi: *ferray o pao*: finde lignum ferrâ. xê, idem.

cửa: *porta, barra*: ianua, æ. portus, vs. cửa sỗ: *ianella*: fenestra, æ. mở cửa: *abrir a porta*: aperire ianuam. đấố cửa lại: *fechar a porta*: claudere ianuam. ðễào cửa: *entrar na barra*; portum ingredi. ra cửa; *fair da barra*: portu egredi. cửa cái: *a porta principal em cazas grandes*: ianua præcipua vt in domibus principum &c cửa hậu: *a porta traueffa*: pofticum, i. cửa ngõ: *a porta do pateo perarua*; ianua atrij ad viam. cửa vò vò: *porta de bobeda*: oftium concameratum. giữ cửa giữ

nhà: *olhar polla caza*: domui
inuigilare.

C

moueri aliquod animal. còn
cựa: *ainda bole*; mouetur
adhuc.

cựa gà: *esporão do gallo*:
calcar galli gallinacei.

cái, vide cối.

cưỡi, vide cưỡi.

cuẩn, vide quán.

cường, vide cường.

cúc: *moeda de ouro ou prata*:
ou latão que se poem fobre o
barrate nas festas: moneta
quædam aurea, vel argentea,
vel ærea quæ pileo imponitur
diebus festis. aliæ maiores
apponuntur vestibibus ante
pectus in modum
laqueolorum, & dicuntur,
nạu.

cựa: *mouerfe coufa viua*:

C

cục, bốn cục, các cục, hàng
cục: *todos os daquella arte ou*
officio; artis, vel officij
eiufdem homines vt fabri
lignarij ferrarij & fimiles.
phe, idem.

cực: *particula do superlatiuo*:
particula superlatiui fiue in
bonum fiue in malum, magis
tamen in malum vt, tôi đã
cực, *cheguei ao extremo da*
miseria: miseriarum
extremum attigi. cực là Ồ:
affligido: afflictus, a, vm, làm
cực người ta: *por os homens*
no fummo da miseria:
miserijs fummis homines
afficere. interdum etiam
fumitur in bonum, vt.

cực mầu, cực nhem:
profundiffimo:
profundiffimus, a, vm.

cực khôn: *prudentiſſimo*:
prudentiſſimus, a, vm. & fic
de alijs.

cùi bí: *o que fe come da
combalenga*: comeſtibile
cucurbitæ indicæ, fic dicitur
de alijs cucurbitis, de pepone
& fimilibus, at de alijs
fructibus dicitur, múi.

cúi: *abaixar a cabeça*:
inclinare caput. cùi lạy
xuống: *fazer renerencia atè o
chão*: proſterni vſque ad
folum.

củ: *lenha*: ligna ad
comburendum. lửa củ:
incendio: incendium, ij.

C

cũi hồm: *de tigres*: cauea
tigrium. & fic de fimilibus.
non dicitur cũi gà fed chuồng
gà, vide chuồng.

củi: *tear*: tela, æ. củi canh,
idem. khoỉ củi: *armação do*

cũi: *capoeira de animais
grandes*: cauea maiuſculorum
animalium.

cũi lợn: *capoeira de porcos*:
cors porcorum.

cũi khi: *de bugios*: cors
fimiarum.

cũi dể: *de cabras*: cauea
caprarum.

C

tear: telæ compoſitio.

củiễn, cái củiễn: *certa frauta*:
fiſtula quædam. thổi củiễn:
tanger a freuta: fiſtulâ fonare.

củiễn sách, vel cuốn sách:
corpo de liuros: tomus

librorum. một củi: *hum tomo*: tomus vnus, vel một củn. vox numerandi libros.

cuièn, vide quièn, vel quièn.

cún vide củn.

cùn, ợn cùn: *agastarfe muito e com a raiua botar por ahy as coufas*: excandescere, atque ex rabie res perdere. ợn ợi, idem.

củ: *agastar fe el Rey, ou algũa peffoa muito graue, mostrando no exterior com algũa reprehensão*: irafci regem, vel primariam perfonam, atque iram aliqua reprehensione demonftrare.

củc, nước: *reino*: regnum, i. cõên củc: *foldadesca*: exercitus, vs. lính, idem.

củc, cái củc: *enxada*: ligo, onis.

củc cheò: *a cabeça do remo*: fummitas remi.

củc, chim củc: *gallinhola*: gallina fylueftris.

củc coũ, vide coũ. alij coấc.

củc: *apostar*: sponfionem facere. được củc: *ganhar a aposta*: sponfionem vincere.

củc: *argola*: annulus ferreus.

củi, giờ củi: *acaboufe a hora*: finis horæ aduenit.

củi, vide quủi.

củi: *rirfe, zombar*: rideo, es. củi nhau: *desprezarfe entre fi*: contemnere fe inuicem. người ta củi: *agentè fe escandaliza*: scandalum pati homines. củi reo the thè: *dar grandes rifadas*: cachinnis implere omuia.

cưỡi: *o marido dar a dote a molher*: dotari vxorem à

C

viro. đi cưỡi: *andar o marido cazarfe*: vxorem ducere; ăn cưỡi: *fazer as vodas*: nuptiale conuiuium celebrare.

cuôn: *foldados*: miles, itis. sắm cuôn: *fazer exercito*: exercitum parare. fai cuôn: *mandar paleiar*: exercitum mittere.

cuôn [[đính chính 25](#)], 𣑦ua: *rei*: rex. cuôn táo, 𣑦ua bếp, vide bếp.

cuồn, bay: *voar*: volo, as. lên cuồn cuộn: *fubir iuntamente, como fumo ou nuuem*: ascendere glomeratim, vt fumus, vel nubes.

cuốn: *enrolar*: glomero, as. cuốn buồm: *tomar as velas*: colligere vela. cuốn chiếu lại:

C

enrolar as esteiras: globare ftoreas.

cuốn sách: *tomo de liuro*: tomus libri. một cuốn, hai cuốn: *hum tomo, dous tomos*: tomus vnus, tomi duo &c.

cuốn, sâu cuốn chiếu: *bicho de muitos pes que se enrola*: vermis multos habens pedes qui glomerat feipfum.

cuộn, vide cuồn.

cuộn, quan: *mandarim*: præfectus, i.

cuộn coũ: *titulo de mandarim grande*: dignitatis precipuæ titulus.

cuồn, vide quồn.

cuồng: *doudo*: ftultus, i. nen cuồng đại: *endoudecer*: infanio, is.

cuống: *pe de fruta*: pediculus fructus.

cuống bí: *pè de combalenga*: pediculus cucurbitæ Indicæ.

cuống 𣎵: *pè di lichia*: pediculus fructus Sinici quæ lechi vocant.

cuống, cà cuống, vide cà.

cuống, cà cuống, vide cà.

cướp: *tomar por força*: rapio, is. ăn cướp, idem: kẻ cướp: *falteadores*: graffator, oris.

C

baixo: intorquere clavi acumen in partem inferiorem. mũi cúp: *naris aquilino inclinado pera baixo*: nafus aquilinus in partem inferiorem contortus.

cúp, vide cọp.

cút cút, cun cút: *certo paffaro*: auis quædam dicta

phải kẻ cướp: *falteado de ladrõis*: compilatus à graffatoribus.

cướp mlời: *fallar quando outro falla não deixando acabar o que dizia*: interrompere alterius verba.

cướp: *arreatadamente*: temerè, raptim.

cúp, đấđo đanh cúp xuẩng: *dobrar a ponta do prego pera*

C

cun cút.

cút, mề côi mề cút: *orfão de tudo*: orbus vtroque parente.

cụt, chó cụt: *cão fem rabo*: caudâ carens canis, & fic de alijs rebus. cụt đầu: *cabello cortado*: præcifi capilli.

cụt: *cofta piquena*: cofta in imo pectore. xương sườn

cụt: *lado*: *latus, eris*. đâm
xương sườn cụt đức Chúa
Iefu: *com lança abrião o lado
de Noffo Senhor Iefu Chrifto*:
*latus Domini Iefu lancea fuit
apertum*.

cút: *excrementos de homens e
animais*: *excrementa
hominum & animalium*.

cút tlâu: *çuijdade da moleira
dos meninos*: *fordes ex cranio
infantium*.

cút sất: *efcoria*: *fcoria, æ*.

cừ mang, con tlaõ dĩa:
criança no ventre: *filius in
vtero*.

cừu: *saluar, curar*: *faluo, as,
fano, as*. cừu thố: *Saluador
do mundo*: *Saluator mundi*,
chũa đời, *idem*. cừu lẩy tòi
cũ: *acudime*: *libera me*.

cừu: *dar botão de fogo*:
cauterium facere.

cũ: *ofrecer*: *offerre*. cũ đức
Chúa blòì: *ofrecer a Deos*:
offerre Deo. cũ thày: *ofrecer
ao Padre*: *offerre Magistro*.

cũ: *arco*: *arcus, vs*. bắn cũ:
atirar com arco: *arcu
iaculari*.

cũ phi mĩ, hàu tốt kín:
*molher recolhida que não
faye de caza*; *mulier ita
inclufa, vt domo non exeat*.

cũ: *fim termo*: *finis, terminis*.
có cũ: *tem fim*; *terminum
habet*. vô cũ: *fem fim*:
termino caret. phép tác vô
cũ: *poder fem fim*: *fine fine
potens, ideft omnipotens*.

cũ, cũ: *ir iuntamente*: *fimul
ire*. cũ nhau: *hũ com outro*:
inuicem, fimul.

C

cŭ: *tambem*: etiam. cŭ đi: *tambem ira*: etiam est iturus.
cŭ một: *he o mefmo*: vnus & idem. cŭ ẬY: *da mefma maneira*; eodem modo.

C

củ thủ, cặp tay: *ter as maõs compostas fobre o peito*:
compositas manus habere iuxtà pectus.

Lỗi chú thích: Đã tìm thấy thẻ <ref> với tên nhóm “đính chính”, nhưng không tìm thấy thẻ tương ứng <references group="đính chính"/> tương ứng, hoặc thẻ đóng </ref> bị thiếu

Lỗi chú thích: Đã tìm thấy thẻ <ref> với tên nhóm “đính chính”, nhưng không tìm thấy thẻ tương ứng <references group="đính chính"/> tương ứng, hoặc thẻ đóng </ref> bị thiếu

D

D Ì: *cafa*: domus, vs. vel nhà.

dà lê: *a familia real le*: familia regis quæ dicitur lê.

dà, cây dà: *aruore da tinta*: arbor ex qua fit atramentum.

dà quê, vide quê.

dã con mắt: *doença de chorar os olhos*; diftillatio oculorum, morbus.

dã ra, nhả ra: *tirar da boca o bocado como pera a criança comer*: extrahere buccellam ex ore, vt fi danda fit infanti.

dã: *reposta cortês*: verbum vrbanitatis cum quis respondet vocanti.

dã: *montão de pedras que botão os que pãfsão*: aceruus mer curij..

da, vide dĩa.

dã, vide dĩa.

dãc cha mẹ: *ter faudades e fallar muito do pay e da may*: defiderium Patris & Matris de illis fãpe loquendo offendere.. nhãc, idem.

D

merè cogitare. thê doũ dãi: *iurar temerariamente*: temerè iurare. ãi doũ dãi: *andar temerariamente*: temerè ambulare. ãn doũ dãi: *comer tudo o que acha fem ter de ver fe lhe fas mal*: temere comedere quicquid occurrit neque attendere an noceat. & fic de alijs quẽi quá, lão dão, idem.

dãi: *baba, cufpo*: faliua, æ. giỗ dãi: *cufpir*: fpuo, is. dãi mũi: *fpirrar*: fternuo, is. nhãi,

D

dác len hàng khác: *fazer peragrafo na efcrittura como dos Chinas que começão a regra pera riba*: inchoare nouam lineam, cũm: fcilicet ficut apud Sinas incipit quælibet linea à fuperiori parte.

dạc, áo rách đạc, rách đạc dãi: *cabaya muito rota, e muito remendada*: veftis valdè attrita centonibufque fcatens.

dạc, ở dôi đạc: *não ter cafa propria, morar ora aqui ora ahy*: carere propriã domo, nec fixam habitationem habere.

dách, vide dĩac. dách áo: *nadando com hũa mão leuar a cabaya na outra peraque fe não molhe*: natando vnã manu, alterã veftem eleuare ne madefiat.

dãi: *ter medo*: timeo, es. kính dãi: *refpeitar como pay may, rey &c*: timor reuerentialis.

dãi, vide dĩai.

dãi: *coufa comprida*: longus, a, vm. áo dãi: *veste comprida*: oblonga veftis.

dãi, doũ dãi: *temerariamente fem confideração*: temerè. lo doũ dãi: *ter penfamentos impertinentes*:

D

idem.

dãi, vide dĩai.

dãi: *paruo, fem fizo*: ftultus, i. nen cuồng dãi: *endoudecet*: infanio is.

dãi dọt: *idiota, ignorante*: idiota, infipiens.

dãi gái: *perdido por molheres*: mulieribus deditus.

dại, con chó dại: *cão danado*: rabie correptus canis.

day, cây day: *aruore bolir com vento*: moueri arborem vento.

dây, vide dêy.

đây, vide đêây.

đấy, dơ đấy: *fuio*: immundus, a, vm. có đấy lộn: *alteracõis no reyno*: bellum ciuile.

đầy: *faltar*: falto, as. lấm dãi áo: *a lama fãlpica a veste*: refpergi vestem luto.

đầy, đầy dãi: *cheo de todo*: plenus omninò.

đạy, vide đêây.

đáic, vide dách.

dâm dục: *coufas deshonestas*: res venereæ. mê dâm dục: *inclinado a deshonestidades*: venereis addictus. tà dâm, gian dâm: *fornicação*: fornicatio, onis.

D

dạm mình: *coceira caufada do çuio*: prurigo ex immunditia orta. áo dạm: *cabaya çuia que fas coceira*: immunda vestis quæ pruriginem generat. chiếu dạm: *esteira çuia*: ftorea immunda, & fic de alijs rebus.

dạm, vide đêạm.

đạm, vide đêđạm.

dân: *vaffallos*: fubditi. khổn dân: *oprimir o pouo*: vexare populum.

dần, giờ dần: *hora das 3. atè es 5. de pollamenhãa*: hora post mediam noctem tertia vsque ad quintam. vide giờ.

dâm blời: *toldarfe o ceo*: obnubilari cælum. nhâm blời, idem.

dâm, vide đêâm.

dâm, người dâm dâm: *gente de cor morena*: fufci coloris homines.

đắm con mắt lại: *fechar os olhos*: claudere oculos. đắm miêng lại: *fechar a boca*: claudere os. nhắm, idem. đắm lửa: *cubrir o fogo pera que se não apague*: ignem operire ne extinguat. dúm lửa, nhúm lửa, idem.

dám: vide đêám.

D

dàn: : vide đêàn.

dán: *mandar auifo*: nuncium aliquid monens. dán tôi về: *me manda auifar que me torne*: mittit ad me, vt domum reuertar. nhán, idem.

dán, vide đêán.

dăn gỗ bổ củi: *cortar pao grande em varias partes pera depois o fender*: fecare lignum maius in varias partes, vt findantur.

dẫ: *mostrar*: oftendo, is. dẫn đường: *enfinar caminho*; monfrare viam.

dẫ: *leuar algũa coufa com ambas as mãos de hũ lugar pera outro*: deferre aliquid

ambabus manibus ex vno loco in alium.

dãn: *callos*: callum, i.

dãn: *calcar pera caber mais*: calcare vt plura capiat locus dãn xuống cho chạt: *calcar pera baixo pera ficar apertado*; calcare in inferiorem partem vt res fit cõpreffa, alij dẽãn.

dãn: *encomendar*: commendo, as. dãn bảo: *auiifar*: admoneo, es.

dạn, vide dẽãn.

dang, cái dang: *paffaro grãde*: auis magna dicta dãg.

D

dao, cây dao đi dao lại: *aruore ora torta ora dereita*; inflexiones habens arbor. người dao đi dao lại: *homem que auda as voltas como paffeando*, homo qui huc illuc deambulat. alij de homine dẽao.

dao, vide dẽao.

dào, thợ dào: *ferreiro*: faber ferrarius. thợ rẽn, idem.

dáo, kín dáo: *coufa ferrada*: res claufa, dicitur etiam de fecreto, vt claufo.

dáo, láo dáo: *coufa mal composta mal feita uitiofa*: res malè compofita, peruersè acta.

daõ, khỏan daõ: *de vagar*; lentè.

dầõ: *familia*: familia, æ. dầõ họ, dầõ dôi, idem.

dầõ nước: *deriuacão de agoa corrente*: origo aquæ currentis.

dàng, nói diù dàng: *fallar bem com cortesia*: vrbane loqui.

dàng, nuêi: *fofentar*: nutrio, is.

dạng dằm len: *arrancar o efcarro*: eruere excretionem ex imo pectore.

danh, ten: *nome*: nomen, inis. xấu danh, xấu tiếng: *ruim fama*: nomen malum.

dành, vide dẽanhã [\[dính chính 1\]](#).

D

dầõ ồũ thánh Chico: *religião de São Francifco*: familia Sancti Francifci.

dầõ, ngòii dầõ lưng: *affentarfe fem fe encoftar*: federe abique humerorum fulcro.

dấp: *borrão pera fe escreuer em limpo*: fcriptura nondum perfecta, quæ transcribitur vt perficiatur. nhấp, idem.

dấp, nói dấp: *fallar impertinencias*: inepta loqui. alij dẽấp.

dấp: *molhar algũa coufa pera ficar branda*: madefacere aliquid vt tenerescat.

dập: *aleuantar a terra*: eleuare terram, dập nẽn [\[dính chính 2\]](#): *concertar o pauimento em que fe ha de fazer a casa*: erigere pauimentum domus faciendæ. lỏp, idem.

dát: *medroso*: meticolofus, a, vm. nhát, idem.

dấu: *fazer mimos*: mulceo, es. yêu dấu con: *amar e amimar os filhos*: diligere & mulcere filios. thuốc dấu: *feitiço pera fazer amar*: philtrum amatorium.

dấu, vide dĩấu.

dau. *entre fi*: inuicem, vel nhau. dầu, mưa
dầu: *chuua groffa*: pluuiam maior.

D

meridiem. nam dậu, tháng dậu.

dấu: *nora*; *nurus*, vs. đưa dấu; *leuar a noiua*
pera a caza do noiuo: fponfam in domum
fponfi ducere.

dâu, cây dâu: *moreira*: morus, i.

dầu: *azeite qualquer*: oleum, i. lấy dầu đổ
đèn: *deitai azeite na candea*: infunde oleum
in lucernam.

dầu dừa: *tirar o çumo das eruas*
efpremeoas: exprimere fuccum herbarum.

dầu mà, dù ^[đính chính 3] mà: *aindaque*:
quamuis.

dầu phây: *leuar em conta*: boni confulere.

dầu làõ: *como quereis*: iuxtà placitum tuum.

dê, con dê: *cabra, cabrito*: capra, æ. capellus,
i.

dê thăóc, dê gạo: *alimpar o arròs ao vento*;
ventilare orizam.

dê dẹ: *muito leue*: valdè leuis, e.

D

esfolar: excorio, as.

dẽa, cây dẽa: *aruore de pagode*: arbor in
India prægrandis quâ idoli arborẽ vocant.

dậu, gà, giờ dậu: *hora das 5. as 7. da tarde*:
hora à quinta ad feptimam poft .

D

dè, ăn dè ăn dẽat: *poupar o comer pera outro*
dia: parcimonia in edendo, relinquere in
diem fequentem.

dế, cái đế: *grilo*: gryllus, i.

dể *defprezar*: contemno, is. dể người: *fer*
foberbo: fuperbire. dể duôi cha mẹ: *não*
fazer cafo do pay nem da may: contemnere
patrem & matrem.

dễ: *facil*: facilis, e. dễ hăọc: *facil de*
aprender: facilè ad difcendum.

dẻ, blái dẻ: *castanhas*: caftanea, æ.

dẹ: *coufa leue*: leuis, e. dẹ mình: *efiar bem*
ter o corpo leue: valeo, es. người dẹ chấõ
vánh: *homem viuo efperto*: alacer. dẹ dẹ:
muito leue: valde leuis. cân dẹ: *pezar mal*:
leuius ponderare quam par fit. cân nặng:
pezar muito: grauius iufto ponderare. cân
nặng cân dẹ, : dicitur de ijs qui habent
pondus graue ad recipiendum, ad dandum
vero leue. alij nhẹ.

dẽa: *pelle, couro*: pellis, is. dẽa lợn: *pano fino*
de lãa que fica brando como pelle de porco:
pannus laneus tenuis. bánh dẽa: *apas largas*:
placenta æ. lột dẽa:

D

dẽa: *barriga*: venter, tris. sáng dẹa: *ter*
habilidade: ingenio valere. tối dẹa: *não ter*
habilidade: ingenio carere. khéo dẹa:
engenhofo em coufas mecanicas: inuentione
ad externa valere. buồn dẹa ^[đính chính 4]:
afrontamentos, engulhos; naufea, æ. tháo dẹa:
camaras: dyfenteria, æ. cứng dẹa: *não fazer*

camaras: retenfio nimia fecum. dĕa đđoç: *maos bofes*: ingenium peruerfum. dĕa lãnh: *boa condiçãõ*: mitis, e. hẹp hời dĕa, auarus, a vm. rợũ dĕa: *liberal*: liberalis, e.

dĕách: *homem de piquena eftatura*: ftaturæ minoris homo. bé dĕách, thấp, idem.

dĕái, hờn dĕái: *grãos humanos*: tefiticuli, orum. alij. dáí, : dicitur etiam de alijs animalibus.

dĕái: *fitã da cabaya*: ligula veftis, cingulum. mạc dĕái: *meter fe encacho*: velamen pudendorum adhibere.

dĕái: *premio de fefta*: premium in die fefto dari folitum. cõ dĕái: *bandeia de fefta*: menfa feftiua.

dĕái, ngời dĕái: *perfeuerar affentado ou haia fol, ou chuua*: manere perfeueranter fiue fole torreatur fiue pluuiã madeat. ở dĕái, idē. đi dĕái: *caminhar ou haia fol ou chuua*: ambulare per æftum aut pluuiam.

D

nĕn dĕam: *criar callos*: callos obducere.

dĕâm: *cair borrãõ efcreuendo*: litura, æ. chũ dĕâm dật: *letra muito borrada*: lituris plena fcriptura.

dĕãn, vide dãn.

dĕãn hờ: *grude pera pegar algũa coufa*: gluten, inis. dĕãn gĕy: *pegar papel como na parede*: glutinare papyrũ parieti, fic de imaginibus papyraceis & fimilibus.

dĕận bảo: *encomendar*: admoneo, es.

dĕây đán: *taboa groffa*: craffa tabula. đĕái dĕây: *canga groffa tapada*: craffa [\[định chính 5\]](#) tela.

dĕây: *enfinar*: doceo, es. cha dĕây: *o pay manda*: imperat pater.

dĕaíc, vide dĕách.

dĕãm nước: *por na agoa por pouco tempo*: mittere in aquam ad breue tempus.

dĕám: *atreuerfe*: audeo, es. chi dĕám, chãng dĕám: *nãõ me atreuo*: non audeo. ai dĕám fự ấy: *quem fe atreuerà*: quis audebit rem hanc?

dĕãm: *espaço decaminho como estadio*: ftadium, ij. alij dãm.

dĕãm: *callos*: callum, i.

D

dĕan: *nãõ eſtranhar, nem ter medo*: cicurem fieri, dicitur de animalibus, & de pueris paruulis qui timorem puerilem exuunt.

dĕãnh, đĕ dĕãnh: *deixar guardada algũa coufa a posta*: cultodire aliquid data opera.

dĕao: *faca*: cultellus, i. dĕao sác *faca aguda*: cultellus acutus. dĕao mlựt: *faca bota*: cultellus retufus.

dĕao lửa: *fufil*: igniarium, ij.

dĕao cưa: *lima da ferra*: lima ferræ.

dĕao gọt: *naualha*, nouacula, æ.

dẻo nể thấ: *lanceta de fangrar*: fcalprum, i.

dẻo đi dẻo lại : *andar as voltas*: ambulare in circuitu. alij, dao.

dểáp, vide dáp.

dểát: *leuar com a mão*: ducere manu.

dểát ngựa: *leuar o cauallo*: ducere equum.
dểát tầu: ducere bubalum.

dểát, dểót dểát: *ignorante*: idiota. alij dểót nát.

dểấu: *final*: fignum, i. làm dểấu: *por marca*: fignum facere, dicitur etiam de figno crucis.

D

incedere, alij dểp.

dểy: *corda, fita*: funis, is. ligula, æ. đứt dểy: *quebrar a corda*: funem difrumpi.

dểin vide nhểin.

dểính vide dểnh.

dển, cái dển: *aranha*; aranea, æ. alij nhển, melius rển. mạng dển: *tea de aranha*: araneorum tela.

dểò nước: *fondar a agoa pera ver quanto he o fundo*: metiri aquæ profunditatem. dểò [\[dểnh chính 6\]](#): *lançar o prumo*: dimittere bolidem.

dểò sách: *reuer o liuro*: examinare librum. xem lại, khảo, dò, idem.

dểồ: *pouco mais ou menos*: circiter.

mấ lần dểồ: *quantas vezes poueo mais ou menos*: quoties circiter. dểồ: *induzir*: induco, is. dểạy dểồ: *enfinar*: doceo, es. căm dểồ: *tentar, tentaço*: tentatio, onis, tento, as. ma

dểấu: *ferida*: vulnus, eris. phải dểấu: *leuar ferida*: vulnerari.

dểấu thắnh: *reliquia*: reliquiæ, arum.

dểấu, người dểấu tắch: *homem que no lugar he o mais velho*: fenior omnium, alij gầu tắch, già cả, rử rử.

dểồ: *coufa branda*: mollis, e. alij deồ.

dểểp: *alparcas*: crepida, æ. đi dểểp: *ir com alparcas*: crepidatum.

D

quỉ căm dểồ: *o diabo entrar em alguem ou tentalo*: tentari aliquem à diabolo, vel poffideri ab illo. dểồ làỒ ughosti ta : *ganhar a vontade aos homens*: corda hominum inducere, ferè in malam partem.

dểồ chiểu: *facodir a esteira*: excutere ftoream. alij dểồ.

dểọc, bề dểọc: *de comprido*: longitudo, inis.

dểọc đầng: *indo por caminho*: in via. đi dểọc: *ir caminho direito*: rectâ viâ incedere. alij dểọc.

dểài: *encher calcando*: implere calcando.

dểài sủ: *atacar a efpingarda*: farcire fiftulam ferream, vel tormentum bellicum. faỒ dểài, dủi dểài: *atacador*: fator fiftulæ ferreæ, vel tormenti bellici.

dểài, thắ dểài: *lingoiça*: farcimen carnis.

dểài tầu: *calafetar a não*: obturare nauim.

dễ ài, chữ dễ ài: *letras cabidulas de rotolo*:
literę maiufculę vt tituli &c.

de õi vide õoi.

dễ õi, cái dễ õi: *morcego*: vespertilio, onis. doi
idem.

D

dễ õn: *fazer prestes*: pręparo, as. dễ õn finh
thi: *estar pera morrer*: proximum effe morti.
dễ õn chữ: *dar o discipulo a lição*: reddi
lectionem à discipulo.

dễ õt, dễ õt dễ àt: *o que não sabe letras*: idiota.
dại dột, dốt dát, idem.

dễ õt, mưa dễ õt: *cair goteira na caza*: stillare
pluuiam intra domum. dọt, idem.

dễ õuc là õ: *fazer propofito*: ftatuo, is. dễ õuc
là õ chữ: *fazer propofito de emenda*:
proponere emendationem. doúc, idem.

dễ õủ, vide dọtủ.

dễ õủ, cá dễ õủ: *certo peine*: pifcis quidam.
dễ õủ dictus, vel dọtủ.

dẹp nước người: *fogeitar reino alheo*:
fubiugare regnum alienum. đẹp ngựa:
amanfar a cavallo: domare equum. đẹp áng:
*o que manda nas festas pera agazalhar os
hofpedes que vão a ellas*: rector festorum
curans vt hofpitibus detur locus. đẹp người
ta: *endreitir os homens*: corripere homines,
sửa người ta, idem.

dệt: *tecer*: texo, is. dệt dễ ài: *tecer canga*:
texere telam. dệt chiếu: *tecer esteira*: texere

D

diả nữa: *machocar a cana pera fazer obra
com ella*: conterere arundinem vt fiat apta ad

dễ õm, blái dễ õm: *certa fruta do mato*:
fructus quidam fyluefris, dom idem.

D

ftoream. vide cũi.

dét thuiền kéo nước dễ õo: *vedar a agoa da
embarcação, concertala pera que não entre
agoa*: obturare nauigij rimas.

deu, bao deu, bao nhu: *quanto*: quantum.

deu: *muito muitos*: multus, a, vm. nhuè,
idem.

dễ ựng, vide dụnğ.

dễ ưỡi, vide dười.

di, người di mạnh: *valente animofo*:
magnanimus, i.

di dịch, rợ mọi: *gente do mato*: fyuefter
barbarus. ita dicuntur populi qui incolunt
montes propè Cocincinam.

di: *tia irmã da may*: matertera, æ.

di: *reuer agoa ou outro liquor*: stillo, as.

di, nói di, nói di di: *falar a puridade*:
arcanum ad aures loqui.

dị mủi: *naris chato chapado*: fimus nafus.

D

opus. đợp nữa, idem.

địch ra: *chegarfe pera tràs ou pera ilharga estando affentado*: recedere aliquem retro, vel ad vnam partem cum fedet.

diéc nhau: *peleiando dizerfe as faltas huns aos outros*: rixando inuicem aperire defectus.

diem: *falitre*: nitrum, i. lửa finh lửa diem: *fogo de enxofre e de falitre*: ignis exfulphure & nitro, ideft ignis inferni.

diêm tàu, re tàu: *a taboa que està de baixo das beiras do telhado*: tabula quæ imbricibus tecti supponitur.

diêm, áo diêm tàu: *cabaya bem fraldada*: lafciniarum amplarum vestis. dù diêm: *fombreiro de abas que decem*: umbella cum finibus circumquaque cadentibus.

diễn mũ: *a dobra do barrete que fica na testa*: complicatio pilei quæ frontem operit.

diềng, láng diềng: *vizinho*: vicinus i.

diếp, rau diếp: *alface*: lactuca, æ.

D

circumeo, is. diều đi diều lại idem.

dim, con mắt lim dim: *olhos meyo fechados remelofos*: lippī oculi.

dím, con dím: *porco espinho*: hiftrix, icis.

dịn: *fofrer*: tolero, as. nhịn, dịn dục, nhịn nhục idem. hay dịn: *petiente*: petiens, tis. hay nhịn idem.

đìn: *fitar os olhos*: oculos defigere. đìn ai: *reconhecer alguem*: agnofco, is. chẳng đìn tôi: *não me reconhece*: despīcit me. nhìn idem.

diét đi: *fugindo escapulir*: fugiendo euadere.

diệt: *castigo final de morte*: extremum mortis supplicium. chém diệt: *cortar a cabeça*: plectere pœna capitis. bắt diệt: *fem fim*: fine carens.

diều: *minhoto*: miluus, i. diều tha: *o minhoto te coma*: miluus te deuoret, maledictum. diều quáu: *o minhoto leuar nas vnhas*: miluus vnguibus rapit.

diều gấy: *farangò de papel que botão os meninos a voar*: papyrus quædam quam pueri concinnant vt vento in altum efferatur, ita tamen vt fune ligata, vel dimitti, vel retrahi possit communiter dicitur farangò. thả diều: *largar a corda ao farangò pera que voe*: funem laxare illi papyro vt vento in altum feratur.

diều quanh: *andar a roda*:

D

dinh: *lugar em que mora algum Capitão grande como governador de algũa Prouíncia com seus foldados*: habitatio ducis, vel Gubernatoris Prouinciæ cum suis militibus.

dính: *pegarfe algũa coufa como grude pes &c.* adhæreo, es. hò dính tay: *o grude pegafe as mãos*: adhæret manibus gluten. chẳng dính: *não pega*: cohærere non valet.

díp, cái díp: *tenàs de arrancar cabelo*: forceps ad pilos auellendos.

díp, líp díp: *olhos meyo fechados com fono*: clausi penè oculi præ fomno.

địp, làm địp: *bater as mãos pera acompanhar o canto*: plaudere manibus ad

comitandum cantum.

dịt, chữ dếm dịt: *letra apagada*: deleta litera.

díu, líu díu: *confusão*: confusio, onis.

điụ dịụ: *leuemente*; leuiter. làm điụ chên: *andar leue com os pes*; leui pede incedere. làm điụ: *fazer leuemente*; leuiter peragere.

do, cơn do nào: *donde naceo ifto*: vnde hoc ortum habuit. du idem.

D

dổ cỏ: *arrancar erua*: euellere herbam. dổ táóc: *arrancar os cabelos*: euellere capillos.

dỏ: *pequeno*: paruus, a, vm. nhỏ, idem.

dỏ, nhà dò: *caza de vigia no caminho*: excubiarum domus in itinere. nhà điếm, idem.

dờ: *çuió*: immundus, a, vm. dờ dáy, idem.

dờ: *çuiar*: fordido, as. gà dờ nhà: *as galinhas çuião a cafa*: inquinant gallinæ domum.

dớ: *lembrarfe*: recordor, aris. nhớ, idem.

dớ: *ter faudades*: defiderio teneri. dớ nhà: *ter faudades de fua cafa*: defiderio teneri propriæ domus.

dờ, vide nhờ.

dờ: *puxar*: traho, is. dờ len: *puxar pera riba*: trahere furfum. dờ xuẩng: *puxar pera baixo*: trahere deorfum. dờ củ tàù lên: *defembarcar o fato da nao*: extrahere merces è nauí. dờ sớ: *renouar o rol*: innouare catalogum [\[đính chính 7\]](#). dờ nhà: *mudar a cafa*: mutare domum. dờ kẻo ngã: *ter mǎo ou*

dỏ cây dỏ: *aruore do qual fe fas o papel*: arbor ex qua fit papyrus. rớ idem.

dờ: *laço de caçar*: pedica, æ. làm dò chim: *armar laço às aues*: pedicas auibus erigere.

dờ, vide dề.

dờ, vide dề.

dỏ, vide dề.

dỏ: *arrancar*: euello, is

D

encostarfe pera não cair: fulciri ne decidat. tay dờ len: *reparar golpe com a mão*: tegere fe manu ab ictu. dờ xương cha mẹ: *defenterrar os offos do pay e da may*: effodere Patris & Matris offa.

dốc, vide dề.

dốc: *vergonhas de molher*: pudenda fœminæ. lờn, dời, bẻn [\[đính chính 8\]](#), ke. idem, cauenda.

doúic, vide dềoúic.

dọc, vide dềọc.

dỏi: *lançar pragas gritando*: maledicta cum clamoribus conijcere.

dời: *rehear*: farcio, is. dềi idem.

dời, đánh dời: *iogo de caixas*: ludus monetarum. dời, cầu: *iogar a pela*: ludere pila. cái tạo dời: *atacador*: fator fiftulæ ferreæ, vel tormenti bellici. dời sủ: *atacar ou carregar a peça ou espingarda*: farcire tormentum bellicum, vel fiftulam ferream.

dỏi: *mentira, mentir*: mendacium, mentiri. nói dỏi:

D

dối: *fallar mentira*; proferre mendacium. đời người ta: *enganar a gente*: feduco, is. viec đời: *feiticerias e outras ceremonias gentilicas*: veneficia, & aliæ superftitiones Ethnicorum, ita enim inualuit apud Chriftianos vt vocentur mendacia. của dối: *coufa falſa*: res dolofæ. giả, idem.

dối theu kẻ lành: *imitar os bons*: imitari probos; dả đời: *linha de gèração*: profapia, æ. nổi dả đời: *propagar a linha da gèração*: lineam propagare. truiền đời: *deixar por tradição*: traditione producere. theo mà đời bắt: *andar a pos alguém pera o auer as mãos*: infrequi aliquem ad eum capiendum.

dối, vide dểoi.

dời: *mudar*: muto, as. đời nhà: *mudar a caza*: mutare domum. đời dạc, vide dạc.

dom, vide deom.

dòm: *espreitar como por buraco*: rimor aris. dòm ðềào, idem.

dờm, tãóc lờm dờm: *cabello parte branco parte preto*: capilli ex parte cani & ex parte nigri.

dộn: *aperto de gente por fer muita*: compreffio populi frequentis. chen chặt, idem.

D

Tunchinenfi. dộữ Chúa muân nam, idem. làm khải dộữ Chúa: *fazer petição ao Rey*: petere aliquid à Rege ex ſcripto. dểộữ, idem.

dộữ, cái dộữ: *bicho de feda*: bombyx, icis. nhộữ, tầm, idem.

D

dón, vide nhón.

dợn, vide dểợn.

dợn: *agudo*: acutus, a, vm. nhọn, idem.

dốt: *meter algum animal na capoeira*: immittere in caueam aliquod animal.

dốt, vide dểốt.

dọt, cái dọt: *leicengo*: furunculus, i. nhọt idem. nên dọt: *nacer leicengo*: furunculum oriri. nen cái, idem.

dột, vide dểột.

dột: *ignorante*: idiota, æ. đại dột idem.

dốt miệng: *cuſpo*: faliua, æ. giở ra dốt: *cuſpir*: expuo, is.

doúc, vide dểóuc.

doũ dài, vide dài.

dốũ, vide dểốũ.

dộữ: *palaura de honra com a qual ſe começa fallar com o Rey de Tonquim*: vox honoris quâ vnũquifque orditur fermonem cum rege

D

du, cơn du nào: *donde naceo isto*: vnde hoc ortum habuit, do, idem.

dù: *fombreiro*: vmbella, æ.

dù diềm, vide diềm.

dù mà: *ainda que*: etiamfi. dẫu mà, idem.

dù, Ớí dù: *porem fe*: fi vero, Ớí bàng, idem.

dù ngành xuống: *a baixar o ramo*: inclinare ramum. bin cãnh xuống, idem.

dụ, thí dụ: *por comparação*: exempli gratia.

dư: *fobeiar*: supereffe. thừa, idem. dư hai mươi: *mais de vinte*: ultra viginti. còn từ dư: *tudo o restante*: reliquâ omnia.

dữ: *remela*: gramia, æ. dữ con mắt: *olhos remelofos*: lippî oculi.

dữ voi: *ir amarrar o elephante quando foge*: reducere elephantem fugitium.

dữ: *ruim, mà condição*: prauum ingenium. kẻ dữ: *os maos*: peruerfî.

dừa: *coufa feita em vinagre*: aceto condita res. dừa rau: *achar de heruas*: conditæ aceto herbæ. dầu dừa: *efpremer as heruas pera*

D

dựa: *encostarfe*: innitor, eris. blái dựa: *coxim de encosto*: ftragulum cui quis innititur. dựa Ớách: *encostarfe a parede*: inniti parieti.

dựa, ở nường dựa: *deterfe no caminho*: moras nectere in itinere.

dựa: *breu, refina*: pix, cis, refina, æ. tlám, idem.

duêi, vide duôi.

dúc, vide túc.

dục, dâm dục: *deshonestidades*: venereæ res impudicæ.

dục, địn dục: *foffrer*: fufineo, es. nhịn nhục idem.

fazer achar: exprimere ius ex herbis, vt condiantur aceto.

dừa hầu: *pateca*: pepo aqueus.

dừa gang: *melão*: pepo, nis.

dừa hợp: *melão redondo*: pepo rotundus.

dừa choật, dưa bọ: *pepino*: cucumis, eris, cucumber, eris.

dừa, cây dừa: *palmeira*: palma, æ. blái dừa: *coco*: nux indica. dừa non: *lanha*: nux indica immatura. Ớợ dừa: *chareta*: nucis indicæ cortex. xớ dừa: *cairo*: funium materia quæ ex nuce indicâ extrahitur.

dừa, đặn dừa: *aparelhar*: præparo, as.

D

dục, mỗ dục: *rins*: renes. blái cật, idem.

dức: *matinada*: ftrepitus, vs. đức lác, idem. đức Ớố Ớố: *matinada de vozes*: ftrepitus ex vocibus. chớ dục: *não façais matinada*: ftrepitum ne excites.

dức đầu: *dor de cabeça*: dolor capitis. đức cái dọt: *lateiar o leicengo*: palpitare furunculum. nhưc [\[đính chỉnh 9\]](#) idem.

dùi: *pao com que fe da*: fuftris quo quispercutit. lể dùi mà đánh: *tomai hũ pao e dailhe*: fufitem accipe & percute, một dùi, hai dùi &c: *hũa baftoada, duas baftoadas*: vna plaga, duæ &c.

dùi: *badalo do fino*: malleus tintinnabuli. một dùi, hai dùi: *hũa badelada, duas badeladas*: vnus ictus crepitaculi, duo &c. idem de horis horologij.

dùi đợc [\[đính chính 10\]](#): *maço com que fe dà no escopro*: malleus quo faber percutit fcalprum.

dùi: *affroxar o que estaua tefo*: relaxare quod tenfum erat. dêu dùi: *afrouxou a corda*: relaxatus est funis.

dùi, mùi dùi: *ifca do fufil*: fomes, itis. mùi nhùi, bùi dùi, idem.

dùi, cái dùi bắt cá: *certa maffa pera pefcar*: naffa quædam ad pifcandum. nhùi, idem.

D

fe não apague: cooperire ignem ne extingatur. nhúm lửa, dấm lửa, hun lửa, idem.

dun dùi: *botar o cifco groffo com pao pera varrer o miudo*: eijcere baculo quifquiliis maiores, vt poftea minores quis verrat.

dún, gấnh dún: *tremar a pinga com o pezo*: tremere baculum quo quis ante & retro diuifum onus defert, præ oneris grauitate.

dũ: *vfar, feruirfe*: vtor, eris. hàng ngày dũ đũ [\[đính chính 11\]](#): *o comer de que fe vfa cada dia*: alimentum quotidianum. dũ của này: *firuome diffo*: vtor hac re. cho người ta dũ: *pera feruico dos homens*: vtilitati hominum inferuit.

dũ mình: *efremecer*: contremifco, is. alij dũũ, vel dũũ. vel etiam dũũ.

dững, ở dững: *estar ociofo*: otior, aris. người dững: *homem ifento*: immunis, e. người dững: *peffoa que não he parente*: extraneus minimè coniunctus.

dững: *offerecer à peffoa graue*: primario viro aliquid of ferre. dững cho Chúa: *offerecer*

dùi tãợc: *pegar pollos cabellos*: apprehendere capillis aliquem.

dùi dun dùi làõ người ta: *mouer o coração*: mouere cor. vide dun.

duien nhau: *quererfe*: amare fe inuicem.

dúm lửa: *cobriro o fogo pera que*

D

prefente ao Rey: offerre munus regi. hinc fit vt Ethnici eo verbo vtantur superftitiosè cum aliquid idolis offerunt.

dừng dưng traõ làõ: *estar firme, não fe mouer no coração*: fixium effe, nec moueri in corde. dững dưng, idem.

dừng ngựa: *parar o cauallo*: fiftere equum. ngựa chạy dững lại: *fazer parar o cauallo quando corre*: fiftere currentem equum.

dững, ở làõ dững dững: *firme nos propofitos*: tenax propofiti, dững, idem.

dựng: *aleuantar*: attollo, is. dựng cột len: *aleuantar coluna*: attollere columnam. dững, idem.

dững, vide dững.

dững; *tudo*: omnis, e. những, idem. dững bạc dững vàng: *tudo he ouro e prata*: omne quod est, argentum est & aurum. dững biển: *tudo he mar, não ha fe não mar*: nihil est nifi mare. dững rừng: *não ha fe não mato*; nihil est nifi fylua, omne est fylua.

D

duốc, vide nhuốc.

đuôi, để đuôi người ta: *desprezar*: contemno, is.

đuối mình: *estender os membros do corpo*: extendere corporis membra. đuối chân, đuối tay: *estender os pes, estender as mãos*: extendere pedes, extendere manus.

dưới: *de baixo*: infra, bề dưới: *inferior*: inferior, oris.

duộm: *tingir*: tingo, is. nhuộm idem.

dướm: *esperar*: expecto, as. dướm dĩa: *esperai hum pouco*: fuftine paulifper.

đuông đi: *botar fora de casa*: expellere domo.

đuờng: *ceder*: cedo, is. nhường, idem.

đuờng thế: *este mundo*: mundus hic. người đuờng gian: *homem mundado*: implicatus mundi negotijs homo.

tứ đuờng: *certo homem que dizem foy muito valente a quem adorã*: quidam quẽ dicũt

Lỗi chú thích: Đã tìm thấy thẻ <ref> với tên nhóm “đính chính”, nhưng không tìm thấy thẻ tương ứng <references group="đính chính"/> tương ứng, hoặc thẻ đóng </ref> bị thiếu

Lỗi chú thích: Đã tìm thấy thẻ <ref> với tên nhóm “đính chính”, nhưng không tìm thấy thẻ tương ứng <references group="đính chính"/> tương ứng, hoặc thẻ đóng </ref> bị thiếu

D

đuiffe valdè robuftum Tunquinenfes, & illum colunt.

đuờng, vide, âm đuờng.

đuờng cho con cắn: *tirar fe da boca pera o filho comer*: cedere filio cibum.

đuờng nào: *de que modo*: quomodo. nhường nào, idem. đuờng lạ: *traça noua*: modus extraordinarius. đuờng bàng hột thấóc: *do tamanho de hum grão de arròs*: infar grani orizæ.

đuờng: *fuftentar*: nutrio, is.

đuờng, nói dẽy đuờng: *trauar pratica*: mifcere fermonem.

đuờng: *neruos das pernas*: nerui crurum. cắt đuờng: *cortar os neruos das pernas*: neruos crurum præcindere.

đuột theo: *andar a tràs de preffa*: fequi cum feftinatione.

đuũ, vide doũ, vel. dài.

đ

đã hành ác nghiệp: *fazer muitos males*: multa mala perpetrare.

đã đã, chim đã đã: *certa aue como perdìs*: auis quædam in perdicis modum.

đá: *pedra*: petra, æ, faxum, i. là đá: *lagea*: lapis planus. đá năm chêm: *pedra de ceuar*: magnes, tis. đá lạ: *pedraria pretiofa*: gemmæ. mưa là đá: *faraiua*: grando, dinis.

đá: *tirar couces*: calcitro as. đá sành: *tirar couces à pedra dura*: calcitrare contra ftimulum. đá càu: *dar com o pè na pela*: repellere pilam pede.

đá: *tocar*: tango, is. đá đến, đá phải, idem.

đã: *ià*: iam. đã lám: *ià fis*: iam feci. cum præponitur est particula præteriti, non

đ

autem cum postponitur vt, làm đã: *depois de fazer*: postquam fecero.

đã: *sàrar*: fanari. đã đã: *ià farou, ou depois de farar*: iam conualuit, vel cum conualuerit.

đạc: *coufa folida, mociffa*: folidus, a, vm. compactus, a, vm. gõ đạc: *pao folido*: folidum lignum. đản đạc: *taboa folida fem buraco nem fenda*: folida tabula fine foramine, vel fiffura. tle đạc: *bambù macho*: folida canna indica. vàng đạc: *ouro mociffo*: folidum aurum. đờũ đạc: *bronze ià puro*; folidum æs.

đạc: *coufa de liquor groffo*: liquor aliquis craffus. canh đạc: *caldo groffo, ou bafto* [[đính chính 1](#)]: denfum iufculum, craffumue.

đai: *cinto*: cingulum, i.

đài đăm: *os que feruem de leuar pinga de carretar*:

baiuli qui deferunt humero ante & retrò onus æqualiter diuifum infertum baculo.

đài, lâu đài, đền đài: *paço del Rey*: palatium Regis.

đài, cái đài: *coco de tirar azeite do boyão*: tudicula, quâ oleum è vafe extrahitur.

đ

*dian*te de fua porta pera venerarem o ceo, ou pera lançarem pragas: columna lignea quam erigunt Ethnici præforibus ad cæli cultum, vel ad maledicta in aliquem conijenda.

đài quan, oũ nghè đài: *certo titulo de letrados*: titulus quidam literatorum.

đái; *ourina, ourinar*: vrina, æ. mingo, is. bí đái: *dor de*

đài hại: *o çumo da casca de laranja ou limão faltar nos olhos*: fuccum corticis mali aurei aut fimilium in oculos infilire.

đài, chúc đài: *hũa coluna de pao que leuantão os gentios*

đ

pedra: calculo laborare, vrinam non posse expellere.

đái, thẳng đái: *cilhas* [đính chính](#) 21. *da fella*: cingulæ laterales fellæ.

đải, nói mlời đải: *comprimentos de palauras*: officiosa verba. đải buôi: *comprimentos fingidos*: promiffa inania. đải của lại: *pagar o presente*: retribuere donum alio dono.

đãi mời người ta: *conuidar*:
inuito, as.

đãi gạo kéo sỏi: *tirar as
pedras ou a terra do arròs*:
purgare orizam terrâ, vel
lapillis.

đại, cả: *grande*: magnus, a,
vm. đại [\[đính chính 3\]](#) minh:
grande claro: magnum &
clarum, ita finæ vocant fuum
regnum, alij nước ngô.

đại hống: *ruibarbo*:
reubarbarum, i.

đại hạn: *feca gèral*,
sterilidade; fterilitas ex
defectu vniuerfali pluuiæ.

đại: *correr das bestas* : curfus
animalium. đại ngựa: *correr
do cauallo*: curfus equi.

đại hũ: *damaſco*:
damaſcenum fericum.

đ

đây, vide đây.

đại, quan đại thần mặt đũa:
mãdarim como Vizorei:
primarius dux vt prorex.

đây: *aqui*: híc, húc. ai đây:
quem eftà aqui: quis eft híc?
lại đây: *vinde cà*: veni húc. ra
đây: *fay pera cà*: egredere
húc.

đấy: *là, acolà, ahỳ*: illic,
illuc, alij đấy. ai đấy: *quem
eftà là*: quis eft illic. đi đấy:
ide acolà: ito illuc.

đây vide đây.

đáy, đàn đáy, đàn bầu: *viola
de hũa corda com cabaço*:

đày: *deſterro*: exilium, ij. đày
đi: *deſterrar*: in exilium
mittere.

đ

đay: *cobrir panella, boyão, e outras coufas*: cooperire ollam diotam & familia. úp, idem.

đam: *leuar ou trazer*: exportare, vel importare. đam đi: *leuay*: exporta. đam lại: *trazei*: reporta, vel refer huc. đam ai: *ir com alguem, leuar alguem*: comitari aliquem, vel ducere. đam ðẽào: *meter dentro*: intromittere. đam ra: *tirar perafora*: extrahere. đam đàng: *guia do caminho*: dux itineris. đam cõên: *leuar exercito*: ducem effe exercitus.

đâm: *dar com a ponta, ou feia com lança, ou com arremeffao, ou ainda com pao*: ferire punctim quouis armorum genere. lếy giáo đâm: *alancear*: lanceâ vulnerare. đâm bia: *dar com a ponta do arremeffao no aluo*; iaculo album attingere.

đâm, ngã đâm đi: *cair de cabeça abaixo*: capite inuerfo decidere. đâm gạo: *pilar arròs*: orizam pilo conterere.

đấm: *dar punhada*: pugno percutere. đấm nhau: *iogar os punhadas*: pugnus fe inuicem impetere. đấm ngực: *bater nos peitos com a mão*: pugno pectus conterere.

đấm [\[đính chính 4\]](#): *picar com coufa aguda*: como agulha &c: pungere aliqua re acuta vt acu aut re fimili. kim đâm [\[đính chính 5\]](#) xuẩng: *furar com agulha*: pungere acu.

đám đất: *pedaço de terra, de campo*: pars agri. đám mạ: *canteiro de nelle ou arròs em herua pera difpor*: pars agri in qua feminata [\[đính chính 6\]](#) eft oriza, vt cum creuerit in latiore cãpum transplantetur. đám mây: *pedaço de nuuem*: pars nubis.

đám, người đấm ăn uống:
comilão golofo: vorax, acis.

đắm thuyền: *embarcação*
alagada, naufragio; submersa
cymba, naufragium. đấm tà
idem.

đ

flegma inhærens faucibus
morientis.

đàm hàm: *queixo de baixo*:
maxilla inferior.

đảm, dài đảm: *gente de*
carretar pinga: baiulus, i.

đan: *tecer*: texo, is. đan thũ:
fazer cestos: texere corbula
& familia.

đan: *coufa fingela*: fimplex
res minimè duplicata. áo đan:
cabaya fem forro: fimplex
vestis non duplicata. lần hột
đan: *rezar as contas no modo*
ordinario fem dobrar as

đâm: *terra alagadiça*:
palustris locus. hồ, idem.

đàm: *esfarros grossos*:
excreationes flegmarum.
phun dâm: *afmatico*:
afmaticus, i. đâm: *cirro de*
moribundo:

đ

orçois em cada grão:
percurrere globulos precarios
modo ordinario non
duplicando preces in fingulis
globulis.

đan, nói làn đan cho người
ta: *fallar mal dos outros*:
obloqui alijs.

đan: *vermelhão de pintar*:
minium, ij.

đân oũ: *homem*: vir, i. đân
bà: *molher*: foemina, æ.

đàn: *instrumento de tanger*:
instrumentum muficum. đàn
hát: *tanger e cantar*: pulfare
inftrumtum muficum &

fimul canere. đàn hò: *viola*:
lyra, æ. đàn đáy, vide đáy.
đàn thiếc: *viola comprida*:
lyra oblonga. nảy đàn: *tanger*:
pulfare fidibus.

đàn, bát đàn: *porçolana*
groffa da terra: scutella
ordinaria.

đàn, đi đàn: *pagar ao medico*
conforme ao pacto: foluere
medico iuxtà pactum.

đàn, bách đàn: *fandalo pao*:
fandalum, i.

đàn tâu: *manada de bufaras*:
armentum bubalorum.

đàn chim: *bando de aues*:
turmae auium.

đ

dantur. đản gõ bổ củi idem.

đạn sũ: *pelouro*: glans
plumbea. đạn ve: *monição*,
perdigotos: minuti globuli.

đàn người ta: *mò de gente*:
turba hominum.

đàn, vĩ đàn: *cortinas pera*
cubrir os dulõis do facrificio:
velamen quo facrificium in
menfis rotundis tegitur.

đàn: *degraos a modo de*
piramide em que se offrece
aos mortos, ou ao ceo: gradus
in modum pyramidis in
quibus res mortuis
offeruntur, vel cælo.

đản gõ: *cortar o pao em*
pedaços pera depois os
fender em achas: fecare
lignum in frustra quæ mox in
affulas findantur.

đ

phải đạn: *deu lhe o pelouro*:
ictum globuli ferrei pati.

đận, vide lặn [[đính chính 7](#)].

đàng, đèn: *candea*: lucerna,
æ. tiền đàng hỏả: *pagar o*

*azeite pera a candea os
prefos: folui à vinctis oleum
pro lucerna.*

*đang, cái đang: caniçada
pera tomar peixe: crates
arundinea ad pifces
capiendos.*

*đang, đang khi: em quanto:
dum.*

*đang ăn: tempo que fe come:
tempus quo editur. còn đang
cày: ainda està laurando com
arado: adhuc aratro terram
scindit.*

*đang, yêu đang: estimar: in
pretio habere.*

*đang, coi chẳng đang: não fe
pode olhar ou por medo, ou
por afco, ou por compaixão:
res quam videre non
fuftinemus, vel ex metu, vel
ex horrore, vel etiam ex
compaffione.*

*đang, câu đang: veador<sup>[đính
chính 8]</sup> a quem fe
encomendão os negocios:
procurator cui committuntur
negotia.*

*đang nien thánng sở tri: diabo
a quem inuocão quando
iurão, ou lanção pragas:
diabolus quem Ethnici
iurando, vel maledicendo
inuocant, hunc putant
fingulis annis mutari. 𠵹ua
hành khién, idem.*

*đang canh: diabo que alguns
inuocão: diabolus quem
inuocant aliqui Ethnici.*

*đàng: caminho: via, æ.
đường, idem. đắp đàng: fazer
repaíro ao rio: aggere flumen
impedire ne inundet. foũ bở
đàng: romper o rio o
marachão: aggerem impetu
fluminis confringi.*

*đàng cái: estrada real: via
regia. dẫn đàng: mostrar o*

caminho: iter oftendere.

đàng cát: *açucar*: faccharum,
i.

đàng đản: *fenda de taboa*:
fiffura tabulæ.

đ

Sancta, Ecclesia.

đàng ngoài: *as quatro Prouincias da Corte*: quatuor Prouinciæ circa Tunquini regiam. đàng tlaõ: *as outras Prouincias defda corte atè Champà*: reliquæ Prouinciæ à Regia Tunquinenfi vsque ad Regnum Ciampa. đàng tên: *os dos matos*: commorantes in fyluis.

đàng, phủ đàng: *defembargo, mefa do paço, fupremo tribunal*: Senatus regius, tribunal fupremum. cũ đàng: *caza de audencia dos outros tribunais*: domus audientiae aliorum tribunalium.

đàng, nhà: *caza*: domus, vs. thien đàng: *caza do ceo*, *paraifo*: domus cæli, paradifus. thánh đàng: *caza Santa, Igreja*: domus

đ

đàng háng: *pigarro*: rheuma [[đính chính 9](#)], tis.

đáng: *merecer, digno ou de bem ou de mal*: mereri fiue bonum fiue malum. đáng tội fa địa ngục: *merece pollos pecados ir ao inferno*: meretur, pro peccatis in infernum ruere . ai có đáng thì ngòi cao: *quem merece affentaffè mais alto*: meritum habens in loco fuperiori fedet. mã đáng phát quan: *fepultura que fas muitos mandarins*: fepulchum quod multis patit dignitates, fcilicet iuxtà errorum Ethnicorum qui putant è fepulchris parentum filijs dignitates oriri.

đẳng: *coufa amargofa*:
amarus, a, vm. phải nhọc
tảng đẳng: *dar em negocios
trabalhofos*: laboriofa negotia
tranfigere.

đảng, cái đảng: *mefa de
quatro pes*: quadripes menfa.

đảng [[đính chính 10](#)], đồ đảng
đạo kiếp: *alcatea de ladrões*:
caterua latronum. ngụy đảng:
rebelde, aleuantado: rebellis,
feditiofus.

đanh: *prego*: clauus, i. đanh
sắt: *prego de ferro*: clauus
ferreus. đả đanh: *pregar*:

đ

ra: anchoram attollere. dêu
đanh: *amarra*: funis
anchorarius.

đành có dêu: *dizerse algũa
coufa antes que faya a lùs
como &c*: euulgari aliquid
antequam prodeat, vt
edictum Regis. đả đành có

clauos figere. tháo đanh ra:
despregar: clauos refigere.
đả đanh cúp xuẩng: *reuitar
o prego*: retorquere clauum.

đanh: *fateixa*: anchora, æ..
geo đanh: *dar fundo*:
anchoram fubmittere. tla
đanh, idem. mở đanh: *pegar
a ancora no fundo*:
anchoram adhærere maris
profundo. kéo đanh: *leuar a
ancora*:

đ

rao lệnh: *là fe foa qua fairà
a chapa*: fama iam est,
edictum publicandum.

đánh: *dar pancada de
qualquer modo*: percutio, is.
đánh giặc: *peleiar*: gerere
bellum. đánh cờ đánh bạc:
iogar, taful: ludo, is aleator,
ris. đánh cá, đánh lười:

pefcar: pifcor, aris. đánh chuông: *tenger o fino*: pulfare campanam. đánh đũa cá: *efcamar*: fquammas auellere. đánh blanh: *tecer coufas de palha*: texere aliquid ex paleis. đánh gươm, giáo: *fazer catanas, lanças*: conficere gladios, lanceas. đánh faõ: *pecado de mollitie*: incidere in pollutionis peccatum. đánh bẫy: *fazer arma dilha*: extruere tendiculam.

đánh, vide lôn.

đạnh, đằm đạnh miệng: *efcarro que fe deita*: excreatio quæ expuitur.

đao, đánh tay đao: *peleiar com espada e rodela*: clipeo & ense armatum pugnare.

đào, blái đào: *peffego*: malum perficum. cây đào: *peffegueiro*: malus perfica.

đào đất: *cauar a terra*: excauare folũ. đào ao: *abrir ou fondear tanque*: excauare pifcinam. đào giếng: *abrir poço*: excauare puteum.

đào, sắc đào: *encarnado*: purpureus color. lựa đào: *peça de feda de cor incarnado*: purpureum fericum.

đáo, đánh đáo: *iogo de caixas em buraco*: ludus monetarum ad foramen.

đáo, kín đáo: *coufa ferrada*; res claufa, quæ fcilicet fugit afpectum.

đạo. *ley*: lex, gis. bốn đạo bản đạo: *da mefma ley*: legis eiuſdem affeclæ, inter Chriftianos pro Chriftianis vfurpatur. chịu đạo: *receber a ley*: legem recipere. bỏ đạo: *deixar a ley*: legẽ relinquere. vô đạo: *fem ley*: fine lege.

mến đạo: *tem amor a ley*: qui amat legem. mạnh đạo: *forte*

đ

na ley: *confans in lege*. yếu đạo: *fraco na ley*: *infirmus in lege*. giữ đạo: *guardar a ley*: *feruare legem*. giảng đạo: *pregar a ley*: *legem prædicare, exponere*. dạy đạo: *enfinar a ley*: *legem docere*. mở đạo: *fer o primeiro que enfina em algum lugar a ley*: *legem primò docere in aliquo loco, seu quafi aperire viam legi*.

đạo, hải đạo: *galè de peleia*: *triremes belli*. tế kì đạo: *facrificio ao diabo que cuidão prefide às galès de guerra*: *facrificium quod semel in anno fit diabolo quẽ putant Ethnici præeffe triremibus belli*. đơm đạo lộ: *outros facrificios que fazem a effe mefmo diabo*: *facrificia quædam alia quẽ eidem diabolo triremium fiunt*.

đ

đạo lộ thần quan: *facrificio que fazem os gentios quãdo fazem viagem*; *facrificium ad iter arripiendum*.

đạo, thâu đạo, án tlộm: *ladroēs*: *latro, nis*. đạo kiếp: *alcatea de ladroēs*: *latronum caterua*.

đãọc: *ler*: *lego, is*. đãọc kinh: *rezar*: *officium Diuinum percurrere*. đãọc kê: *rezar aos idolos*: *idolis recitare*. đãọc chẳng đi: *encalhar no ler*: *legendo hærerere*. đãọc đi: *ler bem*: *legere expeditè*.

đãõ: *medir como arròs, azeite*: *metiri orizam, oleum*. đãõ 𠂇ời 𠂇ầu: *não encher bem a medida*: *metiendo non explere menfuram*.

đầõ, cái đầõ: *lança de dous gumes*: *lancea anceps ex*

vtraque parte acuta.

đàõ ðàõ: *espigar: fpicas*
emittere.

đàõ chác mẫy: *espiga grada:*
fpica granis onufta.

đáõ: *fechar a porta: claudere*
ianuam. đấõ goũ: fechar
alguem com canga no
pefcoço: occludere aliquem
duobus lignis collo appofitis.

đ

condere aliquid artefactũ
quod ligatur. đấõ sách:
encadernar liuros:
compingere libros. đấõ mũ:
fazer barretes: componere
pileos. đấõ tàu: fazer nao:
fabricare nauim. đấõ ðia
tièn: fazer amarrados de
caixas de cinco em cinco:
ligaturas monetarum quinas
fimul ligare.

đáp, dieù dáp: *o minhoto*
leuar nas vnhas: rapit miluus

đáõ còm: *fechar os pes com*
machos: claudere pedes
compedibus. đấõ đanh:
pregar: clauis configere.

đáõ: *aloiar exercito: castra*
metari.

đấõ: *fazer algũa coufa*
artificial com algũ modo de
fechar:

đ

vnguibus.

đấp: *cubrirfe deitado:*
cooperire fe cum quis cubat.
chan đấp: *cubertor:*
inftratam, i.

đấp đàng: *fazer repairos nos*
caminhos: reficere vias. đấp
nèn: aleuantar com terrao
pauimento: attollere
pauimentum terrâ additâ.
đấp mề: *aleuantar terra*
fobre a fepultura: attollere
terram fupra fepulchrum đấp

đợp: *fazer repairos nos rios: reficere fluminum ripas ne fiat inundatio. đấp bia: fazer o lugar do aluo: erigere fcopi locum. đấp: certo diabo: incubus, i.*

đạp: *amaffar com os pes: terere pedibus. đờn đạp: as taboinhas do tecelão ou torneiro em que poem os pes: tabula cui textor innitur*[\[đính chính 11\]](#) *pedibus. voi đạp: o elephante pizar alguem por castigo: teri aliquem ab elephante in pœnam. đạp lù: debulhar o nelle ou arròs: triturare orizam. chên đạp gai, đạp sành: dar com os pes em espinhos ou pedras: offendere in fpinas aut lapidem. gà sóũ đạp gà mái: o gallo galar a gallinha: calcat gallus gallinam. gà chiụ đạp: a galinha fer*

đ

đặt: *por algũa coufa em lugar bem ordenado: ordinatè*

galada: calcari gallinam à gallo.

đập, vide đợp.

đất, của đất: *venderfe bem a fazenda: diuendi mercimonia foeliciter. tiền này chẳng đất: estas caixas não correm; reijci monetam. bạc xấu chẳng đất: prata baixa não corre; reijcitur argentum impurum.*

đất, địa: *terra: terra, æ. đất thịt: terra pingue; terra pinguis. đất cát: terra fraca arienta; terra arenofa, fterilis. đất thó: barro; argilla, æ. ra đất: tornarfe em terra; redire in terram. alij đất.*

đ

collocare.

đặt cọc, vide cọc.

đặt tương: *fazer estatuas*:
conficere ftatuas. bày đặt:
inuentor, tracifta: delineator,
inuentor in bonum. bày đặt:
entremetido, ardelio in
malum.

đặt tên: *por nome*: imponere
nomen. nói đơm đặt:
exagerar muito louuando:
exaggerare laudando.

đau: *dor*: dolor, is. ốm đau:
doente: ægrotus, i. đau chân:
dor de pes: dolor pedum. đau
lưng: *dor de cadeiras*: dolor
renum. đau bụng: *dor de*
barriga: dolor ventris, allj
bộŭ, vel bŭ. giải đau: *tirar a*
dor: auferre dolorem.

đau đớn: *dor grande*: dolor
intensus.

đâu: *onde peraonde, donde*:
vbi, quo, vnde. ở đâu: *onde*
està: vbi est. đi đâu: *pera*
onde vay: quo it. bởi đâu:
donde vem: vnde venit.

đâu, chẳng có đâu: *por certo*
não tem: omninò non est,
particula in fine orationis
pofita confirmans
negationem.

đâu, cây thân đâu: *aruore que*
tem a folha como freixo:
arbor habens folia in fraxini
modum.

đầu: *principio, cabeça*:
principium, caput. đầu hết:
primeiramente: primò. bởi
đầu: *defdo principio*: ab
initio. con đầu là ỡ:
primogenito: primogenitus.

đầu lưỡi: *ponta da lingoa*:
extremum linguæ.

đầu gối: *ioelho*: genu.

đầu họ: *tronco da geração*:
ftipes progeniei.

đầu rau: *pedras que feruem*
de trempem: lapides quibus
imponitur olla ad ignem.

đâu, ra đâu: *renderfe o rebelde*: rebellem dedere fe. lắc đâu, vide lắc.

đấu: *medida de arròs*: menfura orizæ. mắy đấu: *quantas medidas*: quot menfuræ?. Ới đấu: *medida*

đ

polus feptentrionalis. đầu nhà: *pouzar em caza alhea, fer hofpede*: hofpitari in alienâ domo. chim đầu cây: *aue pouzar no ramo*: quiefcere auem in ramo. thuiền đầu: *furgir a embarcação, e tomar abrigo ou porto*: morari cymbam, vt in portu, vel fimili loco. liệt cầm chắng đầu: *doente que não tem efperança de vida*: æger desperatus à medicis, qui non poteft retineri & c.

đậu: *feijão, heruilha, lentilhas*: fazeolus, i. pifum, i. lens, tis. lộn đầu lộn cờ:

mal cheia: menfura non plena.

đầu, cái đầu: *boceta redonda que tem pe*: pyxis rotunda cum fuftentaculo, feu pede.

đầu, bắc đầu: *polo do norte*:

đ

baralhar o iogo: mifcere aut perturbare ludum.

đảo, vide đơũ.

đảo, vide đờũ.

đảo, vide đớũ.

đảo, vide đợũ, vel đữ.

đe: *ameaçar*: minor, aris. đe dũi: *ameaçar com pao*: minari fuftē. đe chém: *ameaçar de cortar acabeça*: minari capitis imminutionem.

đe, ớũ đe linh: *mandarim ao qual acodem pollas forças*

que se fazem: superior ad quem pertinet iudicare de vi illa ta.

đề, thiét đề: *ferradura de cauallo: folea ferrea. hài sắt, idem.*

đề trụ, vẽ cột: *pinturas nas colunas dos pagodes: picturae in columnis idolorum.*

đế^[đính chính 12], đũa: *Rey: Rex, gis. thượng đế: Rey de cima: Rex supernus, potest dici de Deo nisi alia superstitiosa obstitent.*

đế, bạch đế: *palha grossa: palea crassa.*

đề: *carregar: grauo, as. đề xuống mình: pezadello: incubum pati.*

đ

is. để dành: *guardar pera algum fim: custodire ad*

đề he đề hét: *agastar-se muito pera meter medo: irasci valde ad incutiendum metum.*

đề, ơu đề đốc: *titulo de dignidade meya: titulus dignitatis mediocris.*

đề: *fospeitar: suspicor, aris.*

đề nén: *apertar como liuro entre taboas; arctare, vt librum inter tabulas.*

để: *deixar: relinquo, is. bỏ, idem.*

để đạy: *deixar afy: relinque sic eo modo. để đâu: onde deixastes: reliquisti vbinam? để cho: permitir: permitto,*

đ

aliquem finem. để đợ: deixar a molher: repudiare vxorem.

để nhau: *defcazarfe*:
diuortium celebrare.

để quièn cho con: *deixar o officio ao filho*: relinquere officium filio.

để: *pera*: ad. hăoc nói sửa để
dăy: *aprender a fallar*
direito pera enfinar: ad
docendum addifcere
linguam. làm đền thánh để
thờ đức Chúa blời: *fazer*
Igreja pera o culto Diuino: ad
cultum Dei erigere
Ecclefiam.

để: *parir, gerar*: pario, is.
genero, as. cha mẹ để: *pay e*
may de geraçăo: genitores.
finh để con: *parir filho*:
parere filium. để tưng: *por*
ouo: parere oua, dicitur de
ouiparis.

để: *nacer, fer natural*: nafcor,
eris. oriundus, a, vm. để
Roma: *natural de Roma*:
oriundus Roma.

để, dểp để: *bem feito*;
gratiosus [[đính chính 13](#)]; benè
compositus, venustus.

để nhít, thứ nhít: *primeiro*:
primus, a, vm.

để, em: *irmăo menor*: frater
natu minor.

tử để: *fuditos, criados*;
fubditi, famuli, idest filij &
fratres natu minores.

đểch: *feme humano*: femem
[[đính chính 14](#)] humanum.

đểy, vide đây.

đểy, vide đây.

đểy: *encher, cheio*: impleo,
es. plenus, a, vm. alij đây: đồ
vò cho đểy: *enchei o boyăo*
dagoa: imple diotam aqua.

đểy tó: *discipulo*: discipulus,
i.

đềy, vò bỏ đềy tấm: *o boyão fe fes em pedaços*: diota in partes confracta.

đểy: *empurrar*: impello, is.
đểy thuiền xuẩng: *botar a embarcação a agoa*:
impellere ratem in aquam. xô
đểy ra: *empurrar pera fora*:
expello, is.

đ

đếm tiền: *contar caixas*:
numerare monetas.

đêm: *queda na luta*: cafus in
lucta. 𠵹ặt nhau đêm; *lutar a
qual derruba*: cafui
aduerfarij luctam infituere.

đêm, cái đêm: *esteira de que
fe fas vela*: ftoreę ex quibus
compinguntur vela.

đêm: *almofada*; ceruical,
alis. gổĩ, idem.

đen: *cor rouxa que luftra*:
violaceus color nitens. áo

đéic, vide đéch.

đêm: *noite*: nox noctis. ban
đêm: *de noite*: noctũ. thâu
đêm; *toda a noite*: nocte tota.

đem, vide đam.

đếm: *contar*: numero, as.

đ

đen: *cabaya do paco*: vestis
aulica.

đen, mặt đen: *rofto preto*,
fufco: fufca facies, fubnigra.
thàng đen: *moço preto, negro*:
nigri coloris homo.

đèn: *candea*: lucerna, æ. cây
đèn: *pè da candea iunto com
a mefma candea*: Incerneę pes
fimul cum ipfa lucernâ. khô
đèn: *efpiuitar a candea*:
lucernam emungere. lòũ đèn:
linterna de papel: laterna
papyracea. cù đèn: *linterna*:
laterna ex alia materia. đốt
đèn: *acender candea*:

lucernam accendere. tắt đèn: *apagar a candea*: lucernam extinguere. lấy đèn foi cho sáng: *alumiai com candea*: lucernam præfer ad claritatem.

đèn: *rinchar*: hinnio, is, voi ngựa đèn hết: *o elephante ou cauallo rinchar*: hinnitu equum, vel elephantem omnia implere.

đền: *paço del Rey*: palatium Regis quem ϕ ua vocant, & est propriè Rex quãuis alius adminifret regnũ. đền đài, lầu các, idem.

đền thánh: *Igreja ou paço Santo*: Ecclesia, feu palatium Sanctum, quia fcilicet domus fupremi Regis.

đền: *pagar o que deue*: foluo, is. bắt đền: *obrigar a pagar*: folutionem exigere.

đền ous đền bà, vide đàn.

đến: *chegar*; aduenio, is. nhớ đến: *lembrarse*: meminiffe. fuy chẳng đến: *não fe pode entender*: peruenire non valet difcurfus feu cogitatio. đến khi: *depoifque*: poftquã. đến ngày sau: *paffados alguns dias*: poft aliquod tempus. đến nay: *atè agora*: vfque nunc. tay đá đến: *tocar com as mãos*: attingere manibus. đến lớn: *crecer, ou em chegando a fer grande*: crefco,

đ

fco, is, attingendo maiorem ætatem. đến già: *fer velho ou em chegando a velhice*:

đ

fenefco, is, vel, attingendo fenectam.

đênh, tlôi lênh đênh: *andar boyante fobre a agoa*: innatare aquæ.

đeo: *trazer configo ou ao pefçoço pendurada algũa coufa*: pendens è collo aliquid portare. ảnh đêo: *varonica imagem que fe tras ao pefçoço pendurada*: pendens è collo imago. nhên đêo tay: *anel que fe tràs no dedo*: immiffus digito annulus.

đeo kẻ tlôm chém: *leuar o ladrão a cortar a cabeça*: ducere latronem, vt capite plectatur.

đêo gõ: *desfalcar o pao pera obra*: diminuere lignum ad opus.

đêò, đàng đêò: *caminho entre ferras*: montuofum iter. tlêò đêò: *trèpar ferras*: tranfilire montes.

đêo: *ter copula com molher*: fornicari, verbum immodestum. đêo mẹ thàng cha: *ruindade ordinaria, filho de hũa tal, farei tal com tua may, filho de hũ vilão rũy*: fili meretricis fornicabor cum tua matre, fili rustici nequam.

đẹp đẽ, vide đẽ.

đẹp làõ người: *ganhar a vontade a alguem*: deuincire aliquem. của này chẳng đẹp làõ tôi: *este fato me não contenta*: displicent mihi hæ res.

đết, vide đất.

đều: *coufa, palaura*: res rei, verbum, i. đều gì: *que coufa*: quid? đi gì, idem. chẳng có đều ấy: *não he afsy*: res non ita fe habet.

đều: *todos*: omnis, e. đều đi đều lại: *todos vão todos*

tornão: omnes eunt omnes redeunt.

đều nhau: *igoaes*: æqualis, e.
đều fa xuấng: *iuntamente ou igoalmente cairão*: æqualiter cecidere fimul.

đều, nói ghe đều: *bacharel, falla muito*: ardelio, nis, loquax, cis.

đ

modeftè fic dicitur etiam de propria vxore. đi lại cũ nhau, idem. đăọc đi đăọc, lại: *ler muitas vezes*: fæpe lectitare. nói đi nói lại: *dizer muitas vezes*: fæpe dicere, & fic de alijs.

đi: *particula do imperatiuo*: particula imperatiui, cum verbo postponitur. nói đi: *fallai*: loquere. kéo đi: *puxai*: trahe, & fic de alijs fæpiffimè.

đi; *andar*: eo, is. đi lại: *ir e vir*: itque reditque. đi lại cũ dân bà: *ter ajuntamento com molher*: copulam carnalem habere cum muliere,

đ

đi, đăọc chẳng đi cho: *encalha no ler*: interruptè legit.

đi gì: *que coufa*: quid? chẳng ăn đi gì sớt: *não come nada*: nihil omnino comedit.

đi, bẻ đi bẻ lại: *huns por outros contando*: plus minufue, numerando, bỏ đi bỏ lại, idē.

đi, cái đi: *vrilha*: inguen, inis.

đi: *molher publica*: meretrix, icis.

địa, đất: *terra*: terra, æ. thiên
địa: *ceo e terra*: cælum &
terra. tạo thiên lập địa: *fazer
o ceo e a terra*: facere cælum
& terram.

địa ngục: *tronco de terra,
inferno*: terræ carcer,
infernus.

địa lí: *geometria*: gêometria
æ. thiên văn địa lí:
*aftronomia e geometria partes
da matematica*: aftronomia &
geometria partes
mathematicæ. thày địa lí:
*aquelle que superstritio
famente*: bufca terra pera
sepulturas. địa bàn: *agulha
de ceuar em que estão
notadas as quatro partes do
mundo*: pyxis nautica, inqua
defcriptæ funt quatuor mundi
partes.

địa, đọc địa: *atriçoado*:
infidiofus, a, vm. sâu sác,
idẽ.

đ

địa tích sồu, vide sồu.

đĩa: *pires, prato*: catillus, i,
catinus, i.

đĩa đèn: *candea de azeite em
prato*: lucerna in catillo. đọi
đèn, idem.

đĩa, cái đĩa: *fambixuga*:
fanguifuga, æ.

địc, rọ: *mato*: fylua, æ đi địc,
rọ mọi: *gẽte domato*:
homines fylueftres. phạt bôn
đi địc, bụt là rọ mọi: *os
pagodes são gente do mato*:
idola funt homines fylueftres.

đích xác: *defmazelado*:
ineptus, a, vm.

đích nhau: *igoaes entre fy*:

đ

æquales inuicem.

địch: *porfia*: contentio, nis.
chém địch: *cortar cabeças a porfia*: contentiosè amputare capita. lịch địch: *matinada*: tumultus, vs.

điếc: *furdo*: furdus, a, vm.
điếc tai; *matinada que faz estrogir*: tumultus exurdans.

điếc, blái điếc: *fruta que não chega a madruer*: fructus non maturefcens.

điém, nhà điém: *caza de vigia*: vigiliarum feu custodiarum domus. tởn điém, idem.

điêm: *enfeitarfe*: como, is.
trang điêm, idem.

điêm sách: *apontar noliuro o bem dito*: notare in libro quæ [\[đính chính 15\]](#) probè dicuntur in ipfo.

điễn, cây điễn: *aruore que foa muito e della fazem instramento pera vigia*: arbor quæ apta est ad fonum excitandum, ex illa enim fit instrumentum quoddam ad vigilias indicandas.

điệp điệp trũ trũ: *muitos fem conto*: multi fine numero.

điếu, cái điếu: *o canudo com que fe chupa o tabaco*: canna quâ fumitur bettum. oũ điếu, idem.

điêu: *capitulo de liuro*: caput, vel articulus libri. mỗi, đởn, chương idem.

điêu: *leuar, como rendas, foldados, embaixada*: ducere vt vestigalia, milites &c. điếu thúế: *leuar rendas*: ducere vectigalia. điếu cõn: *leuar foldados*: ducere milites.

đinh, đánh đinh: *iogar a petisca*: ludus nummi cuprei

faxo collifi.

đinh, ngựa đinh pho: *cauallo de pofta*: equus veredus.

đình: *cafa em que fe ajunta a aldeia pera feus negocios*: domus in qua cõuenit communitas ad negotia tractanda. đình hát: *caza em que cantão ao diabo*: domus

đ

o mestre iulgue: magifter iudicet.

định, an: *defcanço*: quies, etis.

đỉnh núi: *o cabeça do monte*: cacumen montis. & fic de alijs. đi dõủ đỉnh: *irfe coleando*: collum mouere molliter.

địt: *vento do ventre*: crepitus ventris.

in qua diabolus colunt canẽdo.

đinh hương: *crauo da India*: cariophyllum, i.

định: *almotaçar ou por o preço as coufas*: æftimare res quanti fint valoris. đình bao nhieu: *quanto eftà aluidrado*: quanti ẽftimatur? thày đình:

đ

đo: *medir*: metior, iris. ỡm idem.

đô, oũ đô: *lutador que rapa a cabeça*: luctator capitis rafi.

đô, kinh đô, vide kẻ chợ.

đồ, toũ đồ: *os Apoftolos*: Apoftoli.

đồ, bản đồ: *mappa do mundo, ou debuxo de algũa coufa*: mappa mundi, vel delineatio alicuius rei.

đồ, Finch đồ: *infimo grao dos letrados*: infimus literatorum gradus.

đò: *passagem por barca de algum rio*: tranfitus fluminis cymbâ. qua đò: *passar o rio na embarcação*: cymbâ flumen tranfuadare. thuiên đò: *barca da passagem*: cymba tranfitus fluminis.

đò, làm đò: *fingerfe*: fimulo, as. làm đò liệt: *fingerfe doente*: fimulare morbum.

đó: đi đây đi đó: *andar de cá peralà*: difcurrere per varia loca.

đó: *apostar a quem acerta*: sponfionem facere quifnam veritatē attingat. đố nhau, idem.

đố, đách đố: *parede de bambus entrefechados com*

đ

đỗ trạng nguien *alcançar o*

cal: paries ex cannis Indicis & calce compositus.

đố, bày đàn bày đố, vide bày.

đổ: *botar, como coufa liquida*: effundere, vt aliquid liquidum. đổ đèo: *botar dentro*: infundo, is. đổ nước: *botar agoa as mãos*: effundere aquam ad lauandas manus. đổ sơn: *charoar*: fandaracho, as. đổ máu ra: *vafarfe em fangue*: profundere fanguinem. đờ đờm đàu mây: *efse mal que me rogas venha fobre tỳ*: malum illud retorqueo in caput tuum.

đỏ: *vermelho*: rubeus, a, vm. fac đỏ, mũi đỏ: *cor vermelha*: rubeus color. đỏ mặt: *rosto vermelho*: rubea facies.

đ

grao supremo dos letrados:

adipisci gradum fupremum
literatorum. đạu, idem.

đỗ, vide đạu.

đỗ: *durar*: perfeuero, as.
chẳng đỗ lâu: *não durará
muito*: non diu permanebit.

độ: *espaço de caminho que
vay alguem de hũa vez*:
spatium viæ quod quis vna
vice percurrit. một độ, idem,
hai độ: *em duas vezes*:
duabus vicibus. một thôi, hai
thôi, idem.

độ, truiền độ: *esphera, ou
medida dos graos do fol*:
sphaera, feu menfura graduum
folis.

đờ, lờ đờ: *vagabondo*: vagus,
i.

đợ nhà: *arrendar cazas*:
locare domum.

đợ con: *empenhar o filho*:
pignori dare filium.

đợ, đi đợ: *ir brincar*: ire
lufum. đi chơi, idem.

đoạn, lẽ đoạn ngữ: *prefente
que fe da na quinta lua*:
munus quod quinto menfe,
vel lunâ offertur.

đoạn, oũ đoạn; *o primeiro rei
de Cochinchina*: Rex
Cocincinæ primus ita dictus
dum viueret, post mortem
vero Chúa oũ.

đoàn, một đoàn: *hũa
compagnia de gente que vão
iuntos pollo caminho*: turba
aliquorum, qui fimul
gradiuntur per viam.

đoán chết người ta: *dar
fentença de morte*:
fententiam capitis ferre.

đoản: thuyền đoản: *galè
piquena*: triremis paruula.

đoạn: *acabar*: finio, is. thôi
đoạn: *em acabando*:

postquam finiuro.

đoạn, một đoạn: *capitolo de liuro*: caput, vel sectio libri.

đoạn: *pedaço de algũa coufa*: frustum alicuius rei. một đoạn áo: *hũ pedaço da cabaya*: frustum vestis.

đọc, bàn đọc: *altar*: altare, is.

đ

lãõ đọc: *mao coração*: prauum cor. đẽạ đọc, idem. của đọc: *coufa peçonhenta*: virulentus, a, vm.

đôi: *par*: numèrus par. một đôi, hai đôi: *hum par, dous pares*: vnum par, duo paria. đôi: *dous*: duo. đôi mươi; *vinte*: viginti. Finch đôi: *Irmãos gemeos*: gemelli fratres.

đôi xét: *examinar a coufa e fentenciala* [[đính chính 16](#)]: examinare caufam ac ferre

đọc đàng: *no caminho*: in itinere.

đọc, tũ đọc: *liuro de rezar*: liber precum.

đọc: *coufa turua*: turbidus, a, vm. nước đọc: *agoa peçonhenta*: virulenta aqua.

đ

fententiam. đôi mách cũ ai: *auerigoar os mexericos*: difcutere delationes.

đôi, sỗ đôi: *monte de terra fobre o marachão*: moles terræ fuper aggerem.

đôi, vide bẹn.

đối: *estarem duas coufas em correspondencia*: duo fibi correspondere vt Sol, & Luna in plenilunio.

đối: *ter confiança*: confido, is. cây, idem. đối cũ đức chúa

blời: *confiar em Deos:*
sperare in Domino.

đối lại: *trouar, fazer rimas:*
carmina, feu fimiliter
cadenia [[đính chính 17](#)]
componere.

đói: *fome: fames, is. đói là ố:*
ter fome: efurio, is. đói khát:
ter fome e fede: efurire &
fitire. đói rách: pobre que tem
fome e està despido ou mal
vestido: famelicus & vestibus
laceris indutus.

đòi: *chamar o superior ao*
inferior: vocari à superiore.
chúa đòi: *o Rei chama: Rex*
vocat. thầy đòi: *o mestre*
chama: magister vocat. đòi
nợ: *pedir diuida: exigere*
debitum. đòi tiền: pedir
caixas: exigere pecuniam, vt

đ

đểai; *trocar o pezo dos*
ombros: sufficere humerum

quando præceffit culpa quæ
redimenda est pecuniâ.

đòi tói: *corrente, cadea de*
ferro com que se prendem os
pes: catena quâ fiunt
compedes. lòi tói, idem.

đòi, theo đòi, làm đòi: *imitar:*
imitor, aris. bắt chước, idem.

đòi ngày: *cada dia: quotidie,*
hàng ngày, idem.

đòi, mặc đòi khi ấy:
conforme a ocasião: iuxtà
anfam. mặc đòi phúc:
conforme ao merecimento:
iuxtà exigentiam meriti.

đòi mồi: *tartaruga: testudo,*
inis.

đổi: *trocar: muto, as. đổi*

đ

vnum alteri ad onus
ferendum. đổi nhau:
reuefarse; alternare se

inuicem. đổi đời: *mudança dos feculos*: viciffitudines fæculorum.

đôi, một đôi: *hum pedaço de caminho*: portio quædam itineris.

đổi chước: *contraminar a traça*: inuentioni alterius aliã induftriã mederi.

đội: *por fobre acabeça*: superponere capiti. đội mũ: *por o barrete*: imponere capiti pileum. đội áo: *cubrir a cabeça com o cabaya*: operire caput veste. đội mặt mẽ: *em mafcararfe*: affumere laruam. đội cầu thờ bụt: *por muitos fohre a cabeça hũa peça de feda, fobre a qual os gentios cuidão pafsão os pagodes ou as almas dos mortos*: superponere capitibus multos quoddam fericum fuper quod Ethnici putant idola aut animas defunctorũ tranfire. đội ơn:

por o beneficio fobre a cabeça, quer dizer, agradecer o beneficio: superponere beneficium capiti, hoc eft, gratias agere.

đội cõên: *manga de foldados*: manipulus, militum. một đội, hai đội: *hũa manga, duas mãgas de foldados*: manipulus vnus, manipuli duo. militum. hàng đội: *foldados da mefma companhia*: cohortis euifdem milites.

đội đèn: *pires ou prato que ferue de candea de azeite*: difcus cui oleum infunditur vt ad lucernam inferuiat.

đời: *feculo, vida de hum homem*: fæculum feu hominis vita communis; qua đời: *paffar defta vida, morrer*: migrare ab hac vita. ra đời: *vir ao mundo*: in mundum venire. đời này trước: *esta vida prefente*: vita hæc

præfens [\[đính chính 18\]](#). đời fau:
vita futura. đời đời kiép
kiép: *pera fempre: æternus,*
a, vm. đời đời, vide đời.

đời, blo đời: *cinza: cinis, is.*

đời: *esperar: expecto, as. đời*
děa, vide, děa. chờ: esperar
por pouco tempo: expectare
ad modicum tempus [\[đính chính](#)
[19\]](#).

đ

como de candea: flamma
ignis parua vt candelæ,
lucernæ. đóm lửa, idem.

đóm, cái đóm đóm: *luzeque:*
noctiluca, æ.

đơm cơm ra: *tirar o arròs*
cozido da panella pera o por
na meza: orizam ab olla
extrahere ac menfæ apponere
& fic de alijs edulijs.

đơm ma té qui: *offerecer de*
comer ao diabo: offerre

đóm: *chama de fogo*
piquena:

đ

diabolo edulia. đơm oũ bà
oũ vai: *offrecer de comer aos*
feus antepaffados mortos:
offerre progenitoribus
defunctis edulia.

đơm dấu: *por final: notare*
aliquid figno.

đơm, thêm đơm: *acrecentar:*
augeo, es.

đơm, nói đơm đật: *exaggerar*
muito: exaggerare valdè.

đơm bẫy: *armar a ratoeira*:
tendere muscipulam.

đón: *esperar alguém no
caminho*: expectare aliquem
in ipsâ viâ quâ tranfiturus
est. đón rước: *esperar
indolhe ao encontro*:
expectare aliquem ac ire illi
obuiam.

đón, đưa đón: *acompanhar
o enterramento*: comitari
funus.

đốn: *cortar em trauês como
aruore*: abscindere in
tranfuerfum, vt arborem.
chém, idem. lẩy riều đốn cây
đi: *tomai o machado e cortai
a aruore*: abscinde arborem
securi.

đòn: *açoutes*; verbera. đánh
đòn: *espancar, açoitar*:
verbero, as. phải đòn: *leuar
pancadas açoutes*: vapulo, as.

đ

đòn vảo: *pao da rede com
que dous leuão nos ombros a
quem vai na rede*: lignum
tranfuerfum quo duo
humeris gestant rete
quoddam quo homines
vehuntur. đòn kiêu: *pao do
andor*: lignum quo vehuntur
homines in cathedra, vel
lecto.

đòn giày: *prancha pera
passar*: ponticulus ligneus.

đòn gánh: *pao de pinga*:
baculus quo quis humero
defert ante & retro onus
æqualiter in duas partes
diuifum.

đòn khiêng: *pao com que
muitos iuntos leuão as costas
algũa coufa*: lignũ quo multi
fimul aliquid humeris gestāt

đ

đòn đập: *os paos em que os*

*teceloões e torneiros carregão
com os pès: ligna in quibus
textores & tornatores
pedibus infiltunt &
operantur.*

*đòn tay: caibros da caza:
afferculus, i.*

*đòn, tiếng đồn: publica vos e
fama: fama communis.*

*độn, hỗn độn: confusão como
quando fallão muitos:
confufio, vt quando multi
fimul loquuntur.*

*độn, đi khỏa đi độn: feiticeria
que se fàs com os dedos
contando: veneficium quod
digitis numerando fit.*

*đơn: coufa fingela: fimplex,
cis. áo đơn: cabaya fem
forro: vestis non duplicata.
đơn chiếc, một mềnh: ão
auer quem o ajude: folum
effe fine adiutorio.*

*đớn, đau đớn: doença, dores:
morbus, i. dolor is.*

*đờng, chên đờng: estribo:
ephippiaria mora.*

*đờng: titulo de dignidade ou
ordem: titulus dignitatis, vel
ordo. đờng thiên thần: os
choros dos Anjos: chori
Angelorum. đờng Igreja: os
graos e dignidades da Igreja:
gradus & dignitates in
Ecclesia. ngời có đờng có
dợt: affentarse conforme a
feu grao: dignitatis ordine
feruato federe.*

*đờng, người đờng dợt; o que
ferue bem em caza e fas
tudo: feruus qui præsto est
omnibus negotijs domus.*

*đờng, hòm đờng: caixão em
que se guarda algũa coufa:
arca in qua quædam
feruantur. giữ mà đờng:
guardar metendo dentro:
custod iendo intus feruare.*

đợp áo: *lauar roupa batendoa com as mãos*:
lauare vestes manibus
percutiundo.

đợp foũ: *repaíro de rio*:
agger fluminis. đấp đợp:
fazer repaíro do rio: aggerem
fluminis impetui opponere.

đ

in manu, idem est in vfu pro
alijs animalculis qui figunt
aculeum, vel quid fimile vt
scorpius, &c.

đợt, vide đợng.

đợt, cái đợt: *gaueta de
escritorio*: loculi arculae. một
đợt, hai đợt: *ordens de
gauetas*: loculorum ordines
varij. rút đợt đẽo: *meter a
gaueta no feu lugar*: loculos
reponere.

đợp nũa, đũa nũa: *machocar
a cana pera ficar brãda*:
contundere arundinem.

đốt: *acender*: accendo, is. đốt
đèn: *acender candea*:
accendere lucernam.

đốt, aổ đốt tay: *a abelha
picou na mão*: pungere apem

đ

đoũ: *leste*: oriens, tis. phương
đoũ, bên doũ: *parte do leste*:
orientalis plaga. gió doũ:
vento leste: orientalis ventus.

đoũ, mùa doũ: *inuerno*:
hybernum tempus. nước doũ
lại: *congelarfe a agoa*:
congelari aquam. gà doũ
con: *a galinha fazer fair os
pintãos dos ouos*: excludi ope
gallinae ab ouis pullos. gà ấp
trứng nở ra con, idem.

đoũ mặt ngườita:
ajuntamento de muita gente.
concurfus multorum.

đoũ, thien môn đoũ:
efcorcioneira: herba quæ
efcorcioneira dicitur.

đoũ nhít thể: *da mesma*
maneira: eodem modo.

đoũ: *campo*: campus, i. một
đoũ: *hũ trato de campo*:
campus vnus. đi đoũ: *ir fa*
zer neceffidade: purgare
alum [\[đính chính 20\]](#). đi đàng,
idem.

đoũ hõang: *campo que se*
não cultiua: campus incultus.

đoũ: *cobre*: æs, æris. hàng
đoũ: *lugar em que se vendem*
as coufas de cobre: locus in
quo res æneæ diuenduntur, vt
ollæ &c. nôi đoũ: *panella de*
cobre: olla ænea.

đ

bufaras: bubalorum paſtor.
chan trâu idem.

đoũ, cái đoũ: *efpelho*:
ſpeculum, i. gương, idem. foi
đoũ: *olhar o efpelho pera*
certas feiticerias: ſpeculum
intueri ad quædam veneficia.
làm đoũ, làm cốt: *feiticeira*
do efpelho: venefica quæ
ſpeculum inſpicit ad
veneficia. thầy đoũ: *feiticeiro*
do efpelho: ſpeculo vtens
veneficus. mời đoũ: *chamar*
effes feiticeiros: veneficos
ſpeculo vtentes vocare. quĩ
phụ đoũ: *endomoninhada*:
pythoniffa.

đoũ thân: *virgem*: virgo, inis.
đoũ trinh: *caſto*: caſtus, a,
vm.

đoũ, mục đoũ: *guarda*

đ

đoũ tiền: *caixas*: æris
moneta. một đoũ hai đoũ:
hũa caixa, duas caixas: ænea

moneta vna, duæ &c. vide
tiên.

đồũ bạc: *mas de prata que
peza hum real, e a decima
parte mais*: moneta argentea
quæ vni [\[đính chính 21\]](#) regali
argenteo æquualet &
decimæ illius parti.

độũ kinh: *gota coral*: morbus
comitialis.

đóũ [\[đính chính 22\]](#) gạo: *monte
de arròs*: aceruus orizæ. đóũ
đất: *montezinho de terra*:
monticulus terræ. đóũ blanh:
monte de palha: aceruus
palearum. đóũ lửa: *monte de
lenha que arde*: aceruus
lignorum ardentium.

đũ: *bulir, tremere*: moueri,
tremere. lãũ đũ lãũ lo:
*mouimentos interiores da
alma*: cogitationes &
affectus. đất đũ, chuyển đũ:
tremor da terra: terræ motus.
cây có gió thì đũ: *o vento*

abana as aruores: mouetur
arbores vento độũ, idem.

đu: *arredouça*: locus penfiliis
in quo qui ftant, vel fedent
hac atque illac agituntur.
đánh đu: *enredouçarfe*:
agitari in loco penfili.

đu, voi đu: *elephante brauo*:
ferox elephas.

đu ngủ: *ter fono*: corripiti
fomno, dormiturio, is.

đu: *bastante*: fufficiens, ntis.
hàng ngày đũ đũ: *fufficiente
fufstentação de cada dia*:
fufficiens alimentum
quotidianum. chẳng đũ: *não
basta*: non fufficit.

đụ, vide đéo.

đứ gì: *que coufa*: quid ?
melius đĩ gì.

đua nhau: *fazer a porfia hũ
com outro*: contendere
inuicem. đua tài: *porfiar a*

quem tem melhores talentos:
contendere de talentis. đũa
mạnh: *porfiar da valentia:*
contendere de fortitudine.
đũa chèo: *remar a porfia:*
contendere in remigando.

đũa: *faxis, ou paufinhos com
que se come em lugar de
garfos:* bacilli quibus aliqui

đ

bẻ đũa, vide bẻ, vel đợ.

đưa: *acompanhar:* comitor,
aris. đưa đón: *acompanhar
afepultura:* comitari funus.
đưa xác, idem. đưa đàng sá
[\[đính chính 23\]](#): *enfinar o
caminho:* comitando viam
docere.

đưa ngữ ôn, đưa ôn: *botar o
diabo fora de caza:* pellere
domo diabolium. đưa đi, đuổi
đi: *botar afogentar:* fugo, as.

đưa sách: *dar o liuro:*
porrigere librum.

orientales vtuntur ad
comedendum loco fufcinulæ.
đôi đũa: *hum par deffes
paufinhos:* bacillorum par
loco fufcinulæ .

đ

đưa tay tiao: *dar algũa coufa
com ambas as mãos iuntas
com cortezia:* porrigere
aliquid ambabus manibus
cum reuerentia.

đứa: *moço ou moça:* famulus,
vel famula. fic etiam quis
loquitur de proprijs filijs vt,
con tôi ba đứa, một blai hai
gái: *tenho tres filhos e filhas,
hum filho, e duas filhas:*
natos tres habeo, vnum
filiium & duas filias.

đuây, vide đuôy.

đuấy, vide đuốy.

duây, vide đuôi.

đúc: *fundir*: conflo, as. đúc
sŭ: *fundir peças*: conflare
tormenta bellica. đúc chuâng:
fundir fino: conflare
campanam. đúc nển: *fazer
velas de cera*: fundere
candelas cereas. đúc bạc:
fundir prata: conflare
argentum. đúc sáp aõ:
derreter cera: liquare ceram.

đức: *virtude*: virtus, tis. phúc
đức: *obra de virtude*: virtutis
opus. nhin đức: *piidade*:
pietas, tis. coũ đức:
*concorrer pera algũa obra
pia, como pera fazer Igreja,
ponte, e coufas semelhantes*:

đ

*o Rey que não governa, e o
que governa; Rex non
gubernans & gubernans. đúc
oũ: titulo que se da em
Tonquim aos filhos del Rey,
eaos supremos capitaẽs e
governadores porem em*

*pium opus iuuare
eleemofinis vt ad Ecclesiam
pontem, & familia erigenda.*
đức: *titulo de grande honra*:
titulus fummi honoris. đức
chúa blời: *O Senhor do Ceo*:
Dominus cæli. đức chúa Iefu:
o Senhor Iefus: Dominus
Iesus. đức Chúa bà Maria:
*Noffa Senhora Virgem
Maria*: Domina Virgo Maria.
đức thánh thiên thần: *os
Santos Anjos*: Sancti Angeli.
đức thánh Anjo giữ mình: *o
Santo Anjo de guarda*:
Sanctus Angelus custos & fic
de alijs Sanctis Spiritibus.
đức đũa, đức Chúa:

đ

*Cochinchina não fe dà mais
que ao Rey; titulus qui in
Tunchino filijs Regis ac
supremis ducibus dari folet,
at in Cocincina foli Regi
datur. đức bà: molher
grauiffima como de filho del
Rey de Tonquim: mulier*

primaria vt vxor filijs Regis
Tunchinenfis concubinae etiã
eiusdem Regis vocatur. Chúa
bà, vel đực Chúa bà. đực lão:
velha muito graue: vetula
primaria.

đực: *macho de animaes:*
mafculus animalium. cây
đực: *aruore que não da*
fruto: arbor carens fructu.
hỏa đực: *flor que não vem*
com fruto: fructu carens flos.

đui: *cego: cæcus, i,*
vocabulary contemptus.

đùi: *quarto trazeiro de*
animal: quarta pars posterior
animalis, dicitur etiam de
homine. đùi lợn: *presunto:*
perna, æ.

đùi, cái đùi: *certa peça de*
borra de feda: fericum ex
bombycis fece confectum.

đùn, đi đùn đùn: *andar em*
tropel: turmatim incedere.

đún, gánh đún: *tremere a*
pinga com o pezo: tremere
baculum quo quid humeris
defertur præ grauitate oneris.

đụn: *celleiro de nelle ou arròs*
com a palha: granarium
orizæ cum paleis.

đừng nói: *não falleis:*
neloquaris. tôi đừng: *eu*
deixo: defino, is. đừng:
ceffar; ceffo, as. chẳng khi
đừng: *não ceffa mais: ceffat*
nunquam. đừng thịt: *não*
comais carne: abstine à
carnis comeftione.

đứng: *estar em pè: fto ftas.*
đứng lại: *parar: fubfiftere.*
đứng dậy: *aleuantaiuos em*
pè: fta fuper pedes tuos. bề
đứng: *de alto: altitudo, inis.*
bề đứng ba sải: *tres braças de*
alto: altitudinis triũ vlnarũ.

đứng, cây đứng bổ củi: *de*
aruore feca fazer lenha:

đ

arbor arida abscindatur ad
comburendum.

đứng len: *por algũa coufa em
pè*: erigere aliquid.

đựng, để đựng của: *guardar
algũa coufa dentro do caixão
ou cesto*: feruare aliquid intra
arcam aut cistam. lấy cái bồ
đựng gạo: *tomai o cesto
redondo pera guardar o
arròs*: feruandæ orizæ vtilem
accipe cistam rotundam.

được: *poder*: poffum, potes.
được: *vencer*: vinco, is, fiue
in bello, vel in ludo &c.

được: *achar*: inuenio, is. ai
tìm thì được: *quem busca
acha*: qui quærit inuenit.

được: *poffuir*: poffideo, es.
làm chi được: *he impoffinel*:
impossibile est.

đ

đuôi: *rabo*: cauda, æ. cụt
đuôi: *defrabado*: caudæ
amputatæ animal.

đuôi, cá đuối: *arraya peixe*:
raja, æ.

đuối: *fraco*: infirmus, i. yếu
đuối, idem.

đuối đi: *afogentar alguem*:
fugo, as.

đuối ngựa: *fazer correr o
cauallo*: incitare equum ad
currendum. biêu ngựa, idem.

đuối: *ir apòs alguem que
foge*: sequi fugientem.

đuồm ùm: *gritar do tigre*:
vlulatus feu clamor tigris. kêu
hồm gầm, idem.

đuống, cối: *a pia do pilão*:
vas in quo tunditur oriza.
đuống đá: *pilão de pedra*:
pila lapidea.

đường, vide đàng.

đút, vide rút. aõ đút, vide
đốt.

đụt: *empararfe da chuua,*
vento: protegi à pluuvia vento
&c. có rét đút ðǣà: *fe tem*
frio emparefe eutrando:
defendatur à frigore
ingrediendo. đụt cổ ðǣà:

encolher o pescoço com frio:
contrahere collum præ
frigore.

đứt dey: *quebrarfe a corda*
entefandoa; diftrum pi
funem dum diftenditur.

đũ, đi đũ đĩnh vide đĩnh.

Lỗi chú thích: Đã tìm thấy thẻ <ref> với tên nhóm “đính chính”, nhưng không tìm thấy thẻ tương ứng <references group="đính chính"/> tương ứng, hoặc thẻ đóng </ref> bị thiếu

Lỗi chú thích: Đã tìm thấy thẻ <ref> với tên nhóm “đính chính”, nhưng không tìm thấy thẻ tương ứng <references group="đính chính"/> tương ứng, hoặc thẻ đóng </ref> bị thiếu

E

E : *Temer, perigo*: timeo, es. periculum, i. e ngã: *perigo de cair*: periculum cadendi. e xuông: *temer o decer*: timere defcenfum.

ế hàng: *não hauer quem compre*: deeffe emptores.

ê: *pè que doe no andar*: dolor in pede dum quis ambulat. ê chên, đau chên, idem.

ê: *não acaba* [[đính chính 1](#)]: finis non est, chẳng hêt, idem.

ẽ, yã: *fazer camera*: caco, as. immodestè loquendo.

éch, cái éch: *rãa*: rana, æ.

em: *irmão ou irmãa menor*: frater, vel foror natuminores. anh em: *Irmãos, parentes, chegados*: fratres, cognati, affines. nê em: *he inferior em grao*: inferior est in

E

gradu. fic quando aliquis fenex aut primarius aliquem iuuenem, vel inferiorem vult honore aficere illum vocat, em.

êm: *coufa fuaue*: fuauis, e. êm tiếng: *fuaue na vòs*: dulcis vox. êm [[đính chính 2](#)] tai: *fuaue aos ouuidos*: fuaue auditui.

én: *certo paffaro cujo ninho fe come*: quædam auis cuius nidus est ad edendum fuauis. cái én: idem. tổ én: *ninho que fe come*: nidus qui comeditur. yén faò [[đính chính 3](#)], idem.

eo, bàu eo: *abobra com cabeça*: cucurbita capitata.

ép: *constranger, forçar*: cõpello, is. ép uẩng người ta: *fazer forças*: vim inferre. hiếp, idem. ép nó: *faslhe força*: vim infert illi. ép voi:

amançar o elephante:
cicurare elephantem.

ẹp: *por por terra:* folo
æquare: nhà ẹp đi: *cahio a*

caza por terra: corruit
domus. ẹp xuấng: *acamar:*
profverno, is. ngả xuấng: *cair:*
cado, is.

Lỗi chú thích: Đã tìm thấy thẻ <ref> với tên nhóm “đính chính”, nhưng không tìm thấy thẻ tương ứng <references group="đính chính"/> tương ứng, hoặc thẻ đóng </ref> bị thiếu

Lỗi chú thích: Đã tìm thấy thẻ <ref> với tên nhóm “đính chính”, nhưng không tìm thấy thẻ tương ứng <references group="đính chính"/> tương ứng, hoặc thẻ đóng </ref> bị thiếu

F

Omnia quę confcribi poffent
per f. confcribentur cum ph.

F

aptiùs ad pronunciandum hoc
idioma.

Gà,

G

G Ì, con gà: *galinha*: gallina. æ. gà sóũ: *gallo*: gallus gallinaceus. gà mái: *galinha*: gallina. ựa gà: *esporão do gallo*: galli calcar. gà chọi: *gallo caſta grande que briga*: gallus pugnator proceræ ftaturæ. gà nòi: *galinha grande*: gallina proceræ ftaturæ. ghe gà, màõ gà: *crifta*: crifta æ. màõ tách gà: *a crista de baixo*: crifta inferior. gà thién: *capaõ*: capo, nis. gà gáy: *cantar do gallo, antes de amanhecer*: galli cantus. gà cầm giờ, cầm canh: *cantar o gallo a fuas horas*: gallum canere ftatis horis. gà đê: *a galinha por*: gallinam oua parere. gà tọc tác: *carcarejar a galinha*: gallina glocidat. gà chõai: *frangão ou franga*: pullus gallinaceus. gà tháu: *meya galinha*: pullaftra, æ. gà ấp trứng: *galinha chocar os ovos*: gallina ouis incubat. ổ gà: *nido de galinha*: gallinarum nidus. de alijs auibus dicitur tổ. gà con ^{[[đính chính 1](#)]}: *frangainho*: pullus gallinaceus paruus. chuồng gà: *galinheiro ou capoeira grande*: gallinarum cauea. lòũ gà: *capoiera piquena*: gallinarum cauea paruula.

G

gác: *età no fobrado*: contignationem domus incolit, vel eft in contignatione.

gạc hươu: *cornos de veado*: cornua cerui, de alijs animalibus non dicitur.

gạch: *tijolo*: later, is. xêy gạch: *fazer parede de tijolos*: lateritium parietem erigere.

gạch cua: *corais ou ovas de caranguejo*: caro, vel oua cancri.

gai: *efpinhos*: fpina, æ. giài gai: *metterfe espinho no pè*: fpinam pedi infigi. đạp gai, phải gai, idem. mũ gai: *coroa de espinhos*: fpinea corona. nén gai, idem. gai góc: *efpinhos*: tribuli.

G

gà bói ra: *efgrauatar da galinha*: gallinam rufpari. gà mổ thóc: *comer a galinha arròs*: gallinã comedere orizam. gà mổ nhau: *picarem fe as galinhas*: gallinas fe inuicem roftro impetere. mổ gà: *tirar as tripas da galinha*: gallinam exenterare. mỏ gà: *o bico da galinha*: gallinæ roftrum. mề gà: *moella da galinha*: gallinæ ventriculus. diều gà: *papo d'a galinha*: gallinæ gutturis folliculus. lườn gà: *o peito da galinha*: gallinæ pectus, fiue carneũ, fiue offa pectoris.

gả con cho ai: *o pay ou a may ou a quem pertence cazar a filha cõ alguem*: marito iungi filiam à patre aut matre, aut aliã quãuis perſona ad quam ſpectet.

gác: *fobrado*: tabulatum domus. nhà gác: *caza de fobrado*: contignationem habens domus. gác lên: *porem cima*: ſuperiori in loco aliquid collocare. lên tên gác: *fubir ao fobrado*: afcendere in tabulatum domus. ở tên

G

gai, chỉ gai: *linhas de certa caſca de aruore que são como de linho canemo*: fila ex arboris cuiufdã cortice quæ videntur cannabi. hàng gai: *rua em que fe vendem as coufas feitas deſſas linhas como de canemo como são cordas, redes, e outras coufas*: forum in quo venduntur artificioſa confecta ex filis quaſi cannabi vt funes, retia, & fimilia.

gai, blái gai: *abrunhos*: prunum fylueſtre.

gài: *amarrar*: ligo as. gài đẽai: *atar a fita da cabaya*: colligare ligulam veſtis. gài phen kẻo bay đi: *amarrar o cajão peraque com o uento não fe leuante*: ligare ſtream ex cannis confectam ne ventus illam attollat. gài cừa:

amarrar ou fechar a porta: colligare feu claudere ianuam. gài nậu đẽào: *abotoar*: nectere condylos.

gái, con gái: *femea*: foemina, æ. blai hay là gái: *he macho ou femea*: masculunfne eft an foemina ? blai gái: *fornicar*: fornicari. đại gái: *perdido por molheres*: venereis dementatus.

gài: *coçarfe*: frico, as. ngúra thì gài: *comenos*, *coçaiuos*: fcalpe te fi pruritum habes. ghẻ thì gài: *fe tendes farna*, *coçaiuos*: fcabe te fi

G

gày: *magro, desfeito*: macilentus, a, vm. gày quoc, idem.

gấy, gà gấy: *o cantar do gallo perto da menhã*: galli cantus.

gấy, fau gấy: *toutiço*: occiput, pitis. táóc gấy: *os cabellos do toutiço*: occipitis capilli. bói táóc fau gấy: *amarrar o cabelo de tràs*: capillos in occipite colligare.

gày: *quebrar como pao e outras &c*: frango, is. gày đi; *quebrarfe*: abrumpi.

gày phải con mắt: *argueiro cair nos olhos*: feftucam in oculos infilire.

gày: *bordão*: baculus, i. fcipio, nis. chóũ gày: *encoftarfe no bordão*: baculo inniti. bệt gày: *ferro do bordão*: ferrum infixum inferiori parti baculi.

gam, dẽao gam: *adaga*: gladiolus, i.

gam: *fortes*: fors, tis. bẻ gam: *tirar as fortes de pallinhas mais comprida mais curta*: fortes ex paleis extrahere quis longiorem quis breuiorem habeat. bắt gam, idem. vide tham.

fcabie laboras. gải đầu, gải chẻy: *coçar a cabeça*: fricare caput.

gây gẻm: *fazer vinagre*: acetum conficere.

gày, tle gày: *bambu femea*: canna india foeminina.

G

gằm: *vòs do tigre*: vlulatus tigris. hòm gằm: *o tigre grita*: tigris vlulat.

gằm, chim gằm ghi: *certa aue*: auis dicta gằm ghi.

gằm: *meditar, cuidar com figo*; meditor, aris. gằm một mình: *cuidar sò com figo*: cogitare apud fe. ngằm idem.

gặm: *tomar na boca entre os dentes*; dentibus aliquid apprehendere: con chó gặm xương: *o cão toma os offos entre dentes, ou os roe*; apprehendit canis dentibus offa, vel rodit illa. gặm thịt: *leua a carne nos dentes*: afportat dentibus carnem.

gặm miệng: *fechar a boca*; claudere os. gặm môi: *fechar os beiços*; comprimere labia. dằm, vel nhảm idem.

gan: *figado*; iecur, oris. cả gan: *animofò*; magnanimus, a, vm. làm gan làm bảõ: *fazer as coufas por comprimento*; officij tantum caufa res peragere.

gân: *neruo*; neruus, i.

gần: *perto*: vicinus, a, vm, alij ghền.

gang: aço, ferro coado; chalybs,

G

tiền gang: caixas de ferro: moneta ferrea.

gang, đũa gang: melão; pepo, onis.

gang, một gang: medida que se toma com o dedo polegar e com seu vizinho abertos de pouco mais de meyo palmo; menfura que defumitur cum pollice & indice apertis, dimidium palmi aliquantulum excedens.

gang, làm gang, nôi gang: por não fazer a coufa dar por escufa que está doente, estando saõ: fingere se infirmum cum fit fanus ne faciat opus.

gãng, vide gờng.

gãnh, gập gãnh: caminho de altos e baixos: via falebrofa ex ascensibus & descensibus confans.

gánh: levar apinga hum sò; baculo ferre onus humero vno, ita vt antè & retrò onus æqualiter fit diuifum. đôn gãnh: o pao da pinga; baculus quo fertur onus æqualiter diuifum in duas partes.

gánh cho ai: tomar fobre sy os trabalhos [đính](#) [chính 21](#). de outrem; ferre alienos labores. đưc Chúa Iesu gãnh tội cho thien hạ: O Senhor

G

gáp: apertar algũa coufa entre dous paos; ftringere aliquid duobus lignis, vt bacillis quibus vtuntur ad edendum. lẩy đũa mà gáp: tomar as faxis ou paufinhos pera comer; bacillis vti ad edendum. gáp cá mà nướng: apertar o peixe entre dous pauzinhos pera o affar: pifcem inter duos bacillos ftringere ad torrendum.

G

Iefu tomou fobre sy os peccados do mundo: Dominus Iefus tulit in corpore fuo peccata mundi.

gão: vafo piqueno ou instrumento com que se tira agoa ou outro liquor de outro vafo grande; vas minus aut instrumentum quo quis ex maiori vafe aquam, vel alium liquorem haurit.

gạo: arròs crù; oriza cruda. gạo tẻ: arròs ordinario; oriza communis. gạo nếp: arroz que na India chamão pulò, do qual os Tonquins fazem offertas aos pagodes; oriza que in India dicitur, pulò, ex qua Tunchinenfes confueuerūt offerre idolis. đâm gạo: pilar arròs: orizam pilo tundere. sàng gạo: joeirar o arròs ficar; incernere, ita vt oriza maneat & furfur cadat. sây gạo: apartar com o vento a casca do arròs; ventilare orizam vt à palea feparetur.

gãõ, vide goũ.

gãõ cua: mãõ de carãguejo pequeno; pedes cãcri paruuli.

G

gấp: dobrar; plico, as. gấp áo lay: dobrar a cabaya; duplicare vestem. bê gấp lại: quebrar algũa coufa comprida como pao, e ajuntar as duas partes; iungere duas partes alicuius ligni ad hoc confracti.

gặp người: encontrar alguem; offendere aliquem. gặp sự tai: acontecer, ou dar com algum defastre; accidere, vel offendere infortunium.

gập giành, vide giành.

gặt lúa: *fegar o arroz*: metere orizam.

gạt đèn đi cho tắt: *efquitar a candea tirando o queimado pera apagala*: emungere lucernam auferēdo quod combustum est vt extinguitur ipfa.

gạt ^{[[đính chính 3](#)]} đi cho bâng: *arrazar algũa coufa como arròs pera que fique igoal, tirando algũa coufa ou seja com a mão ou com pao*: exæquare aliquid vt orizam, vel manu, vel alio inftrumento, aliquantulū illam minuendo. gạt: *botar fora algũa parte de qualquer coufa*: imminuere aliquid. bót idem.

gật đầu: *abaixar a cabeça aprouando*: apprebare inclinando caput. gạt ghều: *tofquenejar*: dormito, as. gạt giường, idem. đứ ngủ gạt đầu: *dormindo abaixar a cabeça*: dormitando inclinare caput.

G

gấu: *abainhar debrum*: plicare fimbriam. gấu áo: *abainhar a cabaya*: confuere fimbriam vestis aliquantulum complicatam.

gấu, củ gấu: *certa raís*: radix dicta. gấu:

gè sũ: *apontar com a espingarda, pondo a no rofto*: collimare fiftulâ ferreâ illam vultui iungendo. gè cũ. gè nõ: *apontar com bêfta, com arco*: collimare baliftâ, vel arcu.

gé: *efpiga madura*; fpica matura. gé lúa: *efpiga de arroz*; fpica orizæ. gé ^{[[đính chính 4](#)]} chác mẫy: *efpiga grada*; fpica plena; gé tle: *efpiga de bambù*; fpica indicæ cannæ.

gê: *remendos do vèftido*; cento, onis. lếy gê mà **h**á áo: *tomar remendos pera remendar a cabaya*; centonibus vestem farcire.

gấu, cây gấu: *certa aruore*: quædam arbor dicta gau. gàu đầu: *cajpa da cabeça*: furfures, vm.

gàu, cái gàu tắt nước: *inftrumento de botar agoa das embarcaçõs, varzeas*; inftrumentum quo eijcitur aqua ex cymba, agris &c.

gấu, con gấu: *vjfo*; vrfus, i. alij, con gủ, nghê.

G

gê: *corpo da peça ou canga*: fubftantia ferici aut telæ. **h**óc này tốt gê: *esta peça tem bom corpo*: fubftantia huius ferici est bona. **h**ẻài tốt gê: *a canga tem bom corpo*; fubftantia telæ est bona.

gêch: *torto*; obliquus, a, vm. lếch, idem.

gêy, một gêy: *hũ pouco de tempo*: modicum temporis fpatium.

gếy: *papel*: papyrus, i. gếy màn: *papel muito largo e grojfo*: papyrus valdè lata & denfa quæ pro peripetafmatis est in vfu.

gếy, ăn tiền ăn gếy, vide ăn.

gếy, cam gếy: *certa laranja de cajca fina*: malum aureum corticis fubtilis.

gêy, bánh gèy: *mochis ou pão d'arròs pullò*: placenta ex oriza quam, pullò, vocant.

gêy: *roçar com pangale pera tirar a herua ou igoalhar o chãõ*: excindere herbas pala ferrea, aut æquare folū. gèy mả: *alimpar a fepultura das heruas*: auellere herbas a fepultura.

gêic, vide gêch.

G

cả gèn: *agastado*: iracundus, i. gèn giũ: *agastarfe muito*: excandefco, is.

gèn, rau gèn: *bredos*: blitum, i.

gèn, cái gèn: *criuo*: cribrum, i. gèn gạo: *peneirar o arròs*: cribrare orizam.

geo: *femear*: fero, is. geo lúc geo mạ: *femear arròs*: feminare orizam. geo tiền: *botar as caixas pera cunhos e cruzes*: projicere monetas vt notentur in ludo verfæ, vel rectæ. geo chai: *botar a tarrafa*: fundam pifcatoriam iacere.

gêo: *fazer algũa coufa de modo que fique torta*: obliquum aliquid facere. làm gêo, idem.

gêp: *quebrar amolgando como coufas de cobre*: contundere aliquid vt ex ære, & fimilibus. gêp đầu ðeào cốt: *dar com a cabeça nas colunas*: frāgere caput columnis impingendo. gêp chảng tòn: *amolgado não redondo*: contufum non rotunum. giợp, vel giấp, idem.

gêt tay, gêt chên: *entalar, mão ou pè*: intercipi manum, pedem &c.

G

cạn thì gế lên: *fe a agoa do arròs que fe*

gếm: *vinagre*; acetum, i. gêy gếm: *fazer vinagre*: acetum conficere.

gềm: *desfazer em alguem*: detrahere alicui. nôi gèm phá: *fallar mal de alguem*: obloqui alicui.

gêten: *agastarfe*: irascor, eris.

G

gêt: *puxar*: traho, is. gêt lên: *puxar pera riba*: trahere furfum. gêt xuáng: *puxar pera baixo*: trahere deorfum. chèo gêt lủ: *remar pera tràs*: trahere retrò remigando. chèo gêt tói: *remar pera diante*: trahere in anteriorem partem remigando.

gêt mình: *estremecer*: contremifco, is.

gêt mịch: *pulfo formicante*: contremifcens pulfus.

geu, vide geo.

ghe gà: *crifta do gallo ou galinha*: crifta galli aut gallinæ. mỗũ, idem.

ghe mlẽ, ghe đêu: *fallar muito quem mente, engana*: fallere multis verbis. nôi ghe đêu, idem. ghe chước, ghe cách, ghe sự: *muitas inuencões, muitos modos, muitas coufas*: multæ inuentiones &c. eft additamentum.

ghê rang: *botar os dentes*: obftupescere dentes.

ghế: *cadeira rafa, banco*: fcamnum, i.

ghế cơm: *virar o arròs depois de cozido*: orizam iam coctam reuoluere. cơm đã

G

coze eftà ià feca virai o arròs: reuoluere orizam in ollam cum iam ficcata eft aqua in

olla in qua concoquitur.

ghé: *virar o rosto pera hũa parte por ver ou ouvir melhor*: vertere faciem in vnam partem ad melius percipiendũ, vel vifu, vel auditu.
ghé con mắt: *aplicar os olhos a hũa parte*: vertere oculos ad vnam partem. ghe tai: *aplicar a orelha*: admouere aurem.

ghè, ngòi ghè: *affentarse a par de alguem*: iuxtà aliquẽ federe.

ghể ngủ: *cair de fono*: dormito, as.

ghê: *farna*: fcabies, ei. nên ghê: *ter farna*: fcabiem oriri.

ghê, cha ghê: *padrafto*: vitricus, i. mẹ ghê: *madrafta*: uouerca, æ. con ghê: *enteado*: priuignus, i.

ghêy, vide gậy.

ghém, rau ghém: *falada*: acetaria, orum.

ghen: *ciumes*: zelotypia, æ. Ợ chãd ghen nhau: *marido e molher terem ciumes hum do outro*: zelotypia laborare maritum & vxorem inter fe.

G

gồm ghìng, idem.

ghim cân: *fiel da balança*: examen trutinæ.

ghìng, góm ghình: *coufa nojenta*: naufeam pariens res.

gì, đí gì, fự gì đều gì: *que coufa*: quid ? ăn một miếng đí gì: *comei algũa coufa*: aliquid comedas. gì nấy: *qualquer coufa*: quidlibet. lo gì, lo gì fự ấy: *que vos vay niffo*: quid ad te ? chớ gì: *oxala*: vtinam. chãng có đí gì sớt:

ghen: *ter inueja*: inuideo, es. ghen của: *ter inueja das coufas alheas*: inuidere alteri propter res eius. ghen ghét: *inueja com odio*: inuidere & odiffe.

ghền, vide gần [\[đính chính 5\]](#).

ghẹo: *zumbar com molheres*: iocari cum mulieribus.

ghét: *ter odio*: odiffe. ghen ghét, idem.

ghét đầu: *cajpa preta*: porrigo nigra.

ghét mềnh [\[đính chính 6\]](#): *çujidade na pelle do corpo*: fordes corporis adhærentes pelli.

ghệt, vide gặt.

ghêu, gặt ghêu: *tofquenejar*: dormito, as.

ghi: *por final em algũa coufa*: notam apponere. ghi tiếng kẻ quên: *apontar a palaura pera fe não esquecer*: notare vocabulum ne memoriã excidat.

ghì, chim gằm ghì: *certa aue como rolla*: auis quædam turturi fimilis. hòm bì, idem.

ghiéc: *ter nojo*: naufeam habere. góm ghiéc,

G

não tem nada: nihil est omninò. của gì: *que fato*: quæ res ? alij đứ gì. việc gì việc gì: *qualquer negocio*: quodlibet negotium. fự gì fự gì: *qualquer coufa*: quælibet res.

gỉ: *nodoa*: macula, æ. gỉ áo: *manchar o vestido*: maculare vestem.

giá, cá giá: *certo peixe muito gordo*: piscis quidam valdè pinguis.

giả: *fifga*: fufcina, æ. lẩy giả đâm cá: *com a fifga fifgar o peixe*: fufcinã piscem configere.

gia, nhà: *caza*: domus, vs.

gia: *conieiturar*: coniector, aris. gia ngày nàu có mưa: *adiuinhar que dia hauerà chuua*: coniectari quo die futura fit pluuiā. gia phải: *acertar*: praefagire ad rem.

gia giét: *muito, muitos*: multus, a, vm. thay, lám, idem.

gia, ðan gia: *inimigo*: inimicus, i. làm ðan gia: *fazer queixumes*: conqueror, eris. càng gia: *de cada vès peyor*: femper peior.

gia hình: *tormentos*: cruciatus, vs.

gia, blái gia: *certa fruta azeda*: quidam fructus acerbus dictus. gia:

G

matura ad opus. ngà già: *marfim de vès*: ebur antiquũ. bạc già: *prata boa, fina*: argentum purum.

già giệt: *esmagar*: conterere pedibus. nói già giệt: *fallar com desprezo de alguẽ*: contemptibiliter loqui de aliquo.

giá: *preço*: pretium, ij. giá bao nhiêu: *quanto val*: quanti aestimatur. thì giá: *preço ordinario*: pretium commune.

giá rét: *frio grande*; frigus acutum.

giá: *lugar em fe goardão algũas coufas em ordem como cabide de lanças & coufas femelhantes*: locus in quo quaedam ordinata feruantur vt in hastario & fimilibus. giá sũ: *lugar em que fe goardão as espingardas*: locus in quo feruantur fistulæ ferreæ [\[dính chính 8\]](#). giá gườm: *lugar ou cabide de catanas*: locus in quo feruantur gladij. giá cõ: *lugar em que fe goardão as bandejas*: locus in quo feruantur mensæ rotundæ.

gia giâm, vide giâm.

già: *velho*: fenex. oũ già: *fenhor velho*: Domine fenex. bà già: *fegnora velha*: domina fenex. thân oũ già bà già: *termo de muita honra que se vfa sò com pefsoas muito graues*; termini honoris qui solum funt in vfu cum primarijs perfonis. già cã; *muito velho*: fenex valde, già nua, idem. rũ rĩ già cã, đầu tích: *decrepito*; decrepitus, a, vm.

già, blái [\[dính chính 7\]](#) già: *fruta de vès*: maturus fructus. tle già: *bambũ de vès*: canna indica iam

G

giá mui thuièn: *arcos do toldo da embarcação*: arcus qui funt in tegumento superioris partis nauigij.

giá: *feijoões arrebetados*: fafeoli contriti.

giá, đánh giá: *ameaçar pera dar*: minitari ictum.

giã: *falso, fingir*: falsus, a, vm. bạc giá: *prata falsa*: adulterinum argentum. củ giá: *fato falsificado*: deprauatæ merces, dicitur etiam à Christianis de omnibus ijs quibus Ethnici vtuntur ad superstitiones, củ dối, idẽ. làm thính giá ngủ: *fingir que dorme*: fingere fomnum.

giã: *agradecer*; gratias referre. chúa giã: *el Rey agradece*: gratias habet Rex. giã ơn: *agradecer com cortesia*: gratias agere comiter pro accepto beneficio, est vox communiter in vfu. giã ai: *despedir-se de quem*: valedicere alicui, eo etiam loquẽdi modo vtuntur cum alicuius amicitiam deferunt.

giã, giặc giã: *inimigos*: hostes, vt cum bellum ingruit.

giã, thuiền giã: *embarcação de carga*: oneraria, æ.

G

fas: cucurbitulas adhibere ad eliciendum fanguinem. bầu giác: *cabaçinhas das ventofas*: cucurbitulæ quæ ad eliciendum fanguinem adhibentur. thợ giác: *o que deita as ventofas*: cucurbitulas adhibens ad fanguinem eliciendum. chích giác, vide chích.

giặc giã: *inimigos*: hostes. đánh giặc: *dar batalha*: certamen inire.

giặc: *coufa fendida*: fiffus, a, vm. tle giặc ra: *bambù fendido*: canna indica fiffa.

giái, nơi ở: *lugar ou região*: habitatio, regio. thế giái: *este mundo*: mundus ifte. thượng giái: *a mais alta região*: regio fuprema. trứ giái: *região meya*: regio media. hạ giái: *a mais baixa região*: regio infima.

giái, khí giái: *toda forte de armas*: omne genus armorum.

giái, thầy giái: *mestre rapado*: magifter abrafus.

giải tội: *tirar os peccados*: peccata, vel pœnas peccatis debitas remittere. làm phép giải tội;

G

præft. giấm, vide gếm.

giấm: *perdoar parte da pena ou diuida*: remittere partem pœnæ aut debiti. giấm bớt phần nợ: *perdoar parte da diuida*: dimittere partem debiti.

giác: *tomar ou dar ventofas*:

G

abfoluer dos peccados: abfolutionem Sacramentalem conferre. nơi giải tội: *lugar de perdoar os peccados*: locus abfoluendi à peccatis, fumitur etiam à Chrifianis pro purgatorio vbi pœnæ peccatorum foluuntur. giải rét: *tirar o frio*: expellere frigus. giải phiền: *tirar a malenconia*: depellere trifitium. giải ghét: *tirar o odio*: propellere odium.

giải, giảng giải: *prègar*: concionari.

giải: *çapatos chinellas*: calceus, i. crepida, æ. giải gai: *por o pé em espinho*: calcare fpinas, & fic de alij. đôn giải: *prancha*: ponticulus ligneus.

giải: *esfregar com a mão*: fricare manu. giải mũi: *esfregar o naris*: confricare nares. giải con mắt: *esfregar os olhos*: defricare oculos.

giâm: *cauaco*: aftula, æ. giâm củi, idem.

giàm, chân phải giàm: *lafca que fe meteo no pé*: frutum lapidis, vel ligni pedi infixum.

giấm: *discipulo cabeça dos outros*: difcipulus qui alijs

G

giặm: *tapar buraco como de cesto remendo de bambùs*: obturare foramen vt ciftæ, vel fimilium adhibito cannarum indicarum auctario.

giặm: *matinada*: ftrepitus, vs. giặm chân: *matinada*; *com os pès*: ftrepitus pedum. giặm choật: *matinada dos ratos*: ftrepitus murium.

giàm, cái giàm bắt cá: *certa naffa*: naffæ quædam fpecies.

gian: *falso, enganador*: deceptor, mendax. thể gian: *mentirofo mundo*: fallax mundus. thể gian: *iurar falso*: iuramētum falsum perpetrare. gian tham của người: *cubiçar com engano o fato alheo*: fraudulenter ^[đính chính 9] res alienas concupiscere. gian dũ: *peruerfo*: nequam. gian hiép: *fazer forças e fem rezões*: iniufte vim inferre. gian dâm: *peccado de luxuria*: peccatum luxuriæ quodcunque, tà dâm, idem.

gian: *rugas como de velhice*: rugæ vt ex fenecta. gian mặt: *rosto enrugado*: corrugata facies. gian dĩa: *pelle enrugada dos velhos*: rugata pellis præ fenectâ. 𐊀uất gian ra: *estender as rugas com as mãos*: rugas manibus complanare 𐊀uốt chon, idem.

G

fylueftre.

gián, cái gián: *barata bicho*: blatta, æ.

gián mâm: *aparelhar o dulão*: parare menfam.

gián cừu: *interceder pollo reo*: intercedere pro reo.

gián: *impedir*: impedio, is. can gián, idem.

gián, tiền gián: *caixas pequenas*: moneta ærea paruula quæ folum eft in vfu in regia Tunchinenfi.

giản, hèn: *pouco*: parum. đã giản: *à he pouco*: iam parum fupereft, quod de rebus illis dicitur quarum finem cupimus, vt morbo cum dicitur đã giản: *a chuua à vay esteando*: ceffat iam pluuiæ. giản đã: *esperai hum pouco*: expecta paululũ, quafi velit prius

giàn: *botar no chão, como pedra*: projicere in terram vt lapidem, vel aliud. giàn sách xuẩng: *botar o liuro no chão*: deijcere librum in folum.

giàn: *latada, parteleiro, almario*: cantherius, vafarium, armarium.

giàn: *coufa efposta ao vento*: expofita res ventis. cửa giàn gió: *porta aberta ao vento*: patens ventis porta.

gián, xuẩng: *influencias do ceo*: influentiæ cælestes. fao gián hạ: *as estrelas influem no fublunar*: influunt in fublunaria ftellæ.

gián, gō gián: *pao de aquila braua*: lignum aquilanum

G

animum fedari ^[đính chính 10] aliquo motu, khõan đã, idẽ.

gyâng, vide gyêng.

giang, foũ: *rio*: flumen, inis. qua giang: *passar o rio*: tranfire flumen. qua đò, idẽ.

giang la: *ceftinho com aza pera ir ao bazar*: corbula quædam cum anfula ad aliquid emendum in foro ^[đính chính 11]. cang la, idem.

giang tay ra: *estender os braços em Crùs*: aperire brachia in Crucis formã. giang chên: *efcarrapachar os pès*: diuaricare pedes. giang ra: *puxar perafora*: trahere ad extra. giang cho thâng: *puxar pera entefar*: trahere ad diftendendum.

giàng, cũ giàng: *arco tefo*: diftentus arcus.

giàng ðǣai: *meada*: glomus, eris. trama, æ.
giàng: *debar fiado*: glomero, as.

giàng, giũ giàng: *goardar vigiar algũa coufa*:
cuftodio, is. inuigilo, as.

giàng cõĩ xay lúá: *o pao com que se puxa
pera moer e tirar a cafca do nelle ou do arròs
que tem ainda a cafca*: lignum quod trahitur

G

appofitè.

giàng, hộ giàng: *piloto*: nauclerus, i.

giàng gít: *coufa empeçada como linhas*:
implicatus, a, vm. alij xang xít.

giành: *porfiar*; contendo; is. giành nhau, cãĩ
nhau, idē. giành nhau, ăn cướp nhau: *a
panhar hum a outro*: rapere inuicem.

giảnh len: *rebitar pera riba, como abas do
chapeo, taboa empenada*: retorquere in
altum vt galeri orbem inferiorem erigere.

giành, ánh: *pè de femente que multiplica
filhos*: femē & fic in cæteris [\[định chính 12\]](#)
exortum, quod plantulas multiplicat.

giao, ðua ra giao: *çerta ceremonia em que o
verdadero Rey de Tõquim a que chamão
bua, faye ao campo pera adorar o ceo e
pegar depois no arado*: ceremonia quædam
in qua Rex Tunchinefis quē vocant , bua, fub
anni principium magnâ pompâ in campum
egreditur vt cælum adoret, & poſtea in
aratrum manum mittat.

G

quarum corpora fepulchris carent.

in quadam mola, in qua oriza exuitur
tuniculâ.

gváng, vide gyéng.

giàng: *declarar*: explico, as. giàng giãi, idem.
giàng đạo Chúa blời: *enfinar a ley do Senhor
do ceo*: docere legem Domini cæli. hay
giàng: *he bom pregador*:

G

giao chién nhau: *arremeter huns aos outros,
como dous exercitos*: impetere inuicem, vt
duo exercitus.

giao: *ajuntarfe, aiuntamento*: conuenio, is,
coniunctio, nis. giao cầm, vide cầm.

giao nhau: *concertarfe*: conuenire inuicem, vt
in pretio, & alijs.

giao gia: *bambùs fobre a caza peraque o
vento não leue a palha que a cobre*: canne
indicæ tecto domus impofitæ ne ventus
tectum attollat.

giáo, cái giáo: *lança de hũ sò gume*: lancea
vnius aciei. cầm giáo; *lançar mão da lança*:
lanceam apprehendere. giáo ngoẹt fa:
alabarda: bipennis, is.

giáo tiền, giáo gạo: *pedir efmolas de caixas e
de arròs*: ftipem erogare monetarum &
orizæ, id folent facrificuli cum aliquod de
nouo idolorum fanum erigunt, vel pontem
ædificant. háọc tlò giáo cho cô hồn: *os
eftudantes pedir efmolas pollas almas
perdidás*: eleemofinas colligunt fcholaftici
pro animabus difperſis, ita vocant eas

G

giáo: *feita*: fecta, æ. tam giáo; *as tres feitas
da China*: tres fectæ à finis petitæ. đạo bụt,

đạo nhu, đạo đạo.

giảo: *velhaco, ladraõ*: nebulo, onis. đũa kia gian giảo: *aquelle he hũ grande velhaco*: nequiffimus eft ille.

giảo, giễu giảo: *zombar, gracejar*: nugor, aris. iocor, aris.

giảo, vide gióũ.

giảo tai mà nghe: *estar atento ao que fe dis*: arrigere aures ad audiendum. giảo lỗ tai, idem.

giảo tlóũ: *tanger o tambor*: pulfare tympanum.

giáp: *iunto, pegado*: propè, iuxtà. giáp thành: *iunto ao muro*: iuxtà mcenia.

giáp, áo mã giáp: *peito de armas, vestido de guerra*: thorax, cis. lorica, æ.

giáp, hõang giáp: *quarto grao de letrados fubindo*: quartus gradus fuperior literatorum.

giập: *efmagar*: illido, is. giập đầu: *efmagar a cabeça*: frangere caput. giập chên, giập tay: *quebrarfe os pès e as mãõs*: confringere

G

fructus dictus giâu.

giâu: *rico*: diues, itis. giâu có phú quý, idem.

giấu: *efconder*: abfcondo, is. giấu cũ ai : *encubrir de alguem*: occultare alicui. giấu giếm: *efconder*: tego, is.

giâu: *cerca*: feptum, i. rào giâu, idem.

giếc, cá giếc: *certo peixe*: pifcis dictus, giếc.

pedes, & manus. giập nứa: *quebrar bambùs pizalos*: conterere cannas indicas. alij giộp, vel giệp.

giộp, lien: *continuar*: continuo, as. giộp lẩy: *continuadamente*: affiduè.

giát: *meterfe algũa coufa em lugar apertado*: comprimi aliquid in loco angufto. giát rang: *meterfe entre dentes*: immitti; [\[đính chính 13\]](#) inter dentes. giát máõ: *meterfe entre as vnhas*: immitti inter vngues. giát lỗ: *tapar algũ buraco ou fenda*: obturare foramen, vel fiffuram.

giật, vide gệt.

giặt: *bater roupa pera a lauar*: quaffare veftes aut pannos lineos ad lauandum. giặt áo: *lauar a cabaya*: lauare veftem.

giạt, tloi đi: *ir a nhota*: ferri aquæ impetu húc & illúc. gió sáo giặt thuiền: *o vento e ondas leuar a embarcaçõ a nhota*: ferri cymbam húc atque illúc vndarum, ac ventorum impetu.

giâu, blái giâu: *certa fruita*:

G

giền, cầu giền: *hũa ponte ou bairo na corte que fe chama afsy*: pons aut vicus in aula Tunchinenfi dictus, cầu giền.

giêng, tháng giêng: *o primeiro mes do anno que quafi fempre corresponde a lua que vem no mes de feureiro*: menfis primus, fiue prima lunatio anni, quæ ferè femper incidit in menfem februaryiũ noftrum, nempe inter folftitium brumale & æquinoctiũ vernum, ab illo enim medio defumunt principium anni finæ &c.

giềng mối, vide mối.

gyếng: *poço de agoa pera beber*: puteus aquæ ad potum. đào gyếng: *fazer poço*: excavaare puteum.

giệt, nói già giệt: *fallar cõ defprezo, ou zombar de alguem*: contemnere aliquem verbis aut irridere. dẽ người, idem.

giệt: *efmagar carregando*: illidere comprimendo. đập già giệt: *pizar aos couces*: proculcare calcibus.

giết: *matar*: occido, is. chớ giết người: *naõ mataràs*: non occides.

giết, gia giết: *muito*: valdè, vox exaggerans in qualibet re.

G

de galinha: augurari pedem gallinæ inspiciendo, hac fuperftitione paffim vtuntur Annamitæ Ethnici in omnibus fermè negotijs quæ aggređiuntur.

gió: *vento*: ventus, i. gió giung: *vento que dà molestia*: ventus iniucundus. mưa gió: *chuua e vento*; pluuvia cum vento. gió đã tắt: *acabou o vento*: ventus defijt. gió bão: *tormenta*: tempeftas, atis. gió bắc, gió bắc: *vento norte*: Aquilo, nis. chính gió: *o rumo direito*: ventorum linea recta. gió đõũ: *vento leste*: Eurus, i. gió đõũ bắc: *Nordefte*: mefes, is. gió tây^[đính chính 14]: *oeste*: faonius, i. gió may: *Noroefte*: Thraciozephyrus, i. gió nam: *ful*: Aufter, trì. gió nồm: *Suefte*: Euronotus, i. gió tây nam: *fuduefte*: Notozephyrus. gió xuêi: *vento em popa*: ventus fecundus. gió ngược: *vento contrario*: ventus oppofitus, aduerfus.

gió: *cufpir*: fpuo, is. bọt miệng, idem.

giếu: *zombar, gracejar*: iocor, aris. nói giếu: *fallar por zombaria*: ludens loqui. giếu giảo: *zombar com mais exceffo*: nugor, aris. cợt cảo, idem.

gìm: *mergulharfe coufa que anda acima da agoa*: immergi quod aquę innatare folet. chìm, idem.

gìn giũ: *goardar, vigiar*: cuftodio, is. giũ giàng, idẽ.

giò: *arremeter huns ao*: inuadere inuicem. giồ nhau, idem.

giò: *pè de galinha, ou de porco*: pes gallinæ aut fuis. xem giò: *adiuinhar pollo pè*

G

giỗ: *conuite que fazem aos mortos parentes, no dia em que morrerãõ*: conuiuium quod celebratur in memoriam defuncti confanguinei die obitus, vel anniuerfarij. giỗ chạp, idem.

gió: *cefto pera lauar peixe*: corbis ad lauandos pifces.

gió miệng lại: *interrumper a pratiea de alguns entre fi, metendo outras palauras*: colloquium aliquorum interrumpere^[đính chính 15] alijs verbis interpoftis.

giờ tay ra: *ef tender os braços*: extendere brachia. giờ dẽát tay: *dar a mão a alguẽ*: porrigere manum alicui.

giờ: *hora*: hora, æ. quia tamen totum diem naturalem diuidunt in 12. tantum horas, vna hora æquualet duabus noftris. principium autem diei incipiunt a 3. noftra poft mediam noctem fic autem nominant horas nomine animaliu bính dần, giáp dần, giờ dần. *das 3. de polla menhãa atẽ as 5*: hora a 3. vsque ad

quintam manè, hòm: *hora do tigre*: hora tigris. đĩnh mẽo, giờ mẽo: *das cinco atè as*

G

ad feptimam matutinā. meò: *hora do gato*: hora felis. mậu thìn, giờ thìn: *das fete as noue polla menhãa*: hora à feptima ad nonam ante meridiem. rồũ: *hora do dragão*: hora draconis. kĩ tị, giờ tị: *das noue as onze antes de meyo dia*: hora à nona ad vndecimam, ante meridiem. rắn: *hora de cobra*: hora ferpentis. canh ngọ, giờ ngọ: *das onze antes de meyo dia atè hũa depois de meyo dia*: hora ab vndecima ante meridiem vfrage ad primam pofť meridiem. ngựa: *hora do cauallo*: hora equi. chính ngọ: *meyo dia*: meridies. tấn múi, giờ múi: *de hũa tề as tres depois de meyo dia*: hora ab vna pofť meridiem vfrage ad tertiam. dê: *hora da cabra*: hora capræ. nhâm than, giờ than: *hora das tres atè as cinco da tarde*: hora à tertia pomeridiana, vfrage ad quintam vespertinam. khỉ: *hora do bugio*: hora fimiaẽ. quí dậu, giờ dậu: *das cinco as fete da tarde*: hora à quinta ad feptimam vespertinam. gà: *hora da galinha*: hora gallinæ. giáp tũít, giờ tũít: *das fete as noue de noite*: hora à feptima

G

gióç, vide giườc.

giời: *bicho de corrupção como de carne*, *peixe*: vermis ex corruptione vt carnis, píficis &c.

giời phấn: *enfeitarfe com aluiaiade*: comere fe cerufã. giời mặt, giời phấn mặt idẽ.

giọi: *cute, dar cute*: percutere manu caput alterius.

giọi nhà: *tomar as goteiras do telhado*: ftillicidia tecti corrigere.

fete de polla menhãa: hora à quinta vfrage

G

ad nonam ferotinam. chó: *hora do cão*: hora canis. ốť hợi, giờ hợi: *das noue as onze antes de meya noĩte*: hora à nona ad vndecimam ante mediam noctem. lợn: *hora do porco*: hora fuis. giáp tí, giờ tí: *das onze antes de meya noĩte atè hũa depois de meya noĩte*: hora ab vndecima ante mediam noctem, vfrage ad primam pofť mediã noctem. chuậť: *hora do rato*: hora muris. chính tí: *meya noĩte*: mediã nox. ấť fũu, giờ fũu: *da hũa depois de meya noĩte atè as tres*: hora ab vna pofť mediam noctem vfrage ad tertiam. tlâu: *hora do bufaro*: hora bubali. ficuti horas diei fic etiam duo decim menfes anni, & annos ipfos ijfdem horarum nominibus vocãť vfrage ad fexanginta & tũc iterũ incipiunt fuũ quafi fæculum annorũ fexanginta.

gióç dẽy: *fazer cordaõ com tres ou quatro fios entrefechãdoos*: funiculus ẽ tribus aut quatuor filis interiectis cõpofitus.

G

giọi: *botar agoa na cabeça ou fobre outra coufa*: infundere aquam super caput, vel super aliud.

giòn: *coufa tenra que fe quebra facilmente*: tenera res quæ facilẽ frangitur. fic gồ giòn: *madeira quebradiça colhida fora de vès*: fragile atque immaturum lignum.

giòn: *o estar bem coufa no corpo, como veftido, barrete*: aptè aliquid corpori adhiberi, vt veftem, pileum & familia. mũ giòn: *barrete que ešťã bem*: concinnatus aptè pileus.

giòn ^[đính chính 16]: *brincar*: ludo, is. giòn nhau, chơi, ãc, idem.

giõn, fợ giõn gáy lên: *arrepiaenfe os cabellos com medo*: pilos præ formidine.

giớp xưa: *exemplo*: *antigo*: *ou de premio ou de castigo que não aproueita*: exemplum priftinum, vel premij, vel fupplicij, quod tamen non prodeft.

giộp: *não pegar o grude ou coufa* *femelhante*: reglutinari aliquid, alij giọt.

giộp, vide giập.

giốt giốt: *azedo de fruta*: acrimonia, æ. chua giốt giốt, idem.

G

khác: *outra fpecie outra coufa*: diuerfus, a, vm.

gióũ: *femente*: femēn ^[đính chính 17], inis. để làm gióũ: *deixar pera fazer cafta, pera femear*: fæmini faciendo feruare. finh sản ra làm gióũ: *propagar a geração*: generationem propagare. chửa nên gióũ: *ainda não està de vès pera femēte*: fæmini nondum eft aptũ.

gióũ thợ: *infrumentos do official*; infrumenta artificis. gióũ má, idem. chẳng nên gióũ má gì: *não presta per a nada*: nihil valet. chẳng nên gióũ gì, idem.

gióũ tai ra: *ouuir com atençaõ*: arrigere aures. nghe, idem.

gít, vide gệt.

giủ: *facudir*: quatio, is. giủ áo: *facudir a cabaya*: excutere veftem.

giọt: *as beiras do telhado*: imbrices, icum.

giọt, vide giộp.

gióũ: *cafta, especie forte de coufas*: fpecies rerum. gióũ ăn: *coufas de comer*: genera ciborum gióũ tốt: *coufa boa*: res bona. gióũ lọ, gióũ chĩnh *fpecie de boyão*: modus arcæ.

gióũ: *femelhante*: fimilis, e. gióũ nhau, idem. gióũ mặt: *femelhante no rofto*: fimilis in facie. một gióũ: *da mefma cafta, naçaõ*: fpecies, vel nationis eiufdem. gióũ

G

giũ: *vigiar, guardar*: cuftodio, is. giũ giàng, gin giũ, idem. giũ canh: *vigiar os quartos*: cuftodire vigilias noctis. giũ nhà: *vigiar a caza*: inuigilare domui. giũ đạo: *goardar a ley*: feruare legem. giũ ngày lễ lạ: *goardar as feftas*: fanctificare dies feftos, abftinendo fcilicet ab opere feruili. giũ mình: *vigiarfe, defenderfe*: protergere fe ab inimicis.

giũa, rau giũa: *erua de tanque qual fe come*: herba pifcinarum, quæ vfui eft ad edendum.

giũa: *lima, limar*: lima, æ. limo, as. giũa chẳng ăn sất: *não lima bem*: lima inepta ad limandum.

giũa, blái giũa: *ananàs*: ananazius, ij. fructus indicus ita dictus.

giũa, *meyo*: medius, a, vm. giũa đàng, *meyo do caminho*: mediumitineris. giũa nhà: *meyo da caza*; medium domus, hæc vox habet ordinem ad ea quæ circa verfantur.

giục; *incitar*: inftigo, as. giục nó làm: *apertar com elle peraque faça*: vrgere illum ad agendum. mà quĩ giục làõ người ta phạm tội: *o diabo instiga aos homens peraque cayã em pecado*: inftigat diabolus homines ad peccata.

G

as, terebella, æ, fubula, æ. giùi ðếán xẻ ra: *fenderfe a taboa furandoa*; terebrando tabulam findi. léi giùi: *tomai a verruma ou fouela*: terebellam accipe, vel fubulam.

giụn chên: *pès iuntos*: coniuncti pedes.

giun, vide chun.

giung, gió giung, vide gió.

giước, ngủ một giước: *dormir hũ sono*: dormitione vnica non interrupta quiefcere. một giước, vel một chước idem.

giống: *decer*: defcendo, is, xuống idem. giống thai: *foy concebido*; conceptus est. đi giống hồn: *chamar as almas dos mortos*: vocare animas defunctorum; fuperftitio qua paffim vtuntu Annamitæ præcipue pofit parētum obitum. keo hồn idem.

giuong lúa: *as pernas da espiga do arròs*: partes quaẽ feparantur in fipica orizæ.

giuong ^[đính chính 18]: *eftender o animal as vnhas pera fazer a preza*; exeri ab animali vngues vt prædam capiat. con medi giuong

G

biển, idem. gò mồ: *a terra alta fobre a fepultura*: tumulus fepulchri. gò mả, idẽ.

gỏ: *bater*: pulfo, as. gỏ cửa: *bater a porta*: pulfare ianuam. gỏ mồ: *bater o bambù da*

giùi, vide gẽn.

giùi: *furador, furar*: terebro,

G

^[đính chính 19] ðuốt: *o gatto eftende as vnhas*: extrahit vngues fellis. giuong con mắt ra: *fitar muito os olhos*: defigere oculos valdẽ. giuong bẫy lên: *armar a ratoeira*; tendere mulcipulam. chương, đơm, idem.

giuong: *catre grande de lenha com feus pès*: lectus vaftus ligneus pedibus ligneis innixus. giuong sấp: *eftrado*: ftratatum fine pedibus. giát giuong ^[đính chính 20]: *a efteira de bambù que fe mete no catre*: ftoera è cannis indicis compacta fupra lectum ligneum.

giuong: *marido da tia irmaã da may*: maritus materteræ. giuong: *padrafto*: vitricus; tantum per accommodationem nam propriè dicitur, cha gẻ, vide cha.

giúp: *aiudar*: iuuo, as. giúp sức: *ajudar as forças*: adiuuare vires, feu infirmitatem.

go cừ: *liços do tear*: licia, orum.

go khỏ: *pentem de tecer*: pecten liciatorum.

gò: *outeiro collis*, is: . gò nước: *ilha*: infula, gò bẻ, gò

G

vigia: pulfare crepitaculũ ex cãna indica ad vigilias, vel ad aliud. gỏ thau: *bater folha de lataõ pera obra*: percutere ęs ductile ad opus.

gỗ: *medeira*: lignum, i. cây gỗ: *pao de madeira*: arbor ad opus. gỗ tấp: *pao*

ordinario: lignum commune.

gơ, cái gơ: *cesto ralo e razo; corbula plana & minimè denfa.*

gở: *defembaraçar: extrico, as. gở tăóc: defembaraçaros cabellos: explicare crines. gở chỉ, gở dây: defembaraçar linha, corda: extricare filum, funem & familia.*

gở, đũa gở: *homem peruerfo: peruerfus nebulo. quái gở: mostrofa coufa: extraordinaria res.*

gốá chàõ: *viuua: vidua, æ. gốá bạ, idem. gốá ðợ: viuuo: viduus. i.*

góc: *canto, quina como de taboa, pedra: angulus vt tabulæ, lapidis & fimilium. góc nhà: canto de caza: angulus domus. bốn góc: quatro cantos: quadratum, i. ðuong idem.*

góc, gai góc: *efpinhos, filuas: fpinæ, tribuli.*

G

que tẽ coufa de duas maõs fechadas: manipulus orizæ quem comprehendunt duæ manus compreffæ.

gỏi: *peixe crũ cortado em postinhas pera fe comer: pifcis crudus in frutula concifus, vt edatur. ăn gỏi, idem.*

gọi: *chamar, chamarfe: voco as. thầy gọi: o mestre chama: magifter vocat. gọi mầy là đí gọi: como vos chamaõ: quomodo vocaris ?*

gội đầu: *lauar a cabeça esfregandoa: abluere caput fricando.*

gội, gõ gọi fũ : *coronha da efpingarda: theca lignea ferreæ fistulæ. alij báng, vel bing fũ.*

gốc: *borra da feda: fex bombycis. tở gốc, chỉ [đính chính 21] gốc, idem. gốc cây: tronco de arbore: truncus arboris. gốc tle: tronco de bambù: truncus cannæ indicæ. mác gốc: empeça no tronco: truncus impeditur, vel in truncum impingit.*

gốc, blái gốc: *certa fruita com que se tinge o vermelho: fructus quo tingitur purpureus color.*

gối: *joelho: genu. đầu gối, idem. quí gối: ajoelharfe: genua flectere.*

gối, cái gối: *almofada: ceruical, is.*

gối: *embrulhar em papel, folhas &c: inuoluere cartâ, folijs arborum &c. lếy lá mà gối bánh: embrulhar as apas com folhas: inuoluere libum folijs.*

gõi lúa: *hũ manajo de arrõs:*

G

gốm: *coufas de barro: argillæ res. nôi gốm: panella de barro: argillæ olla. hàng gốm: praça onde se vendem coufas de barro: argillearum rerum forum.*

gồm: *iuntamente, tambem: etiam. gồm phúc lạ: comprehende ditas marauilhofas: cõplectitur foelicitates mirabiles. tính gồm lại: fomar contas: colligere calculationes in vnam summam.*

gốm ghiéc, vide ghiéc.

gòn, chiếu gòn: *esteira fina: futilis ftorea.*

gọn, một gọn, hai gọn: *des, vinte como peças, cangas &c: decem, viginti vt de fericis, telis & fimilibus. một gọn lạ: des peças de feda, decem ferica. ba gọn ðểái: trinta cangas: triginta telæ.*

góp: *ajuntar a contribuição de muitos*: congerere contributiones multorum. góp tièn: *concorrer com as caixas que lhe cabem*: foluere monetas ad commune opus.

gôp: *bambús que estão fobre as ripas a traueffados no tecto de palha*: cannæ indicæ quibus immediatè superponuntur paleæ quæ tegunt domum.

góp, vide gáp.

G

aliquid cultro, vt fructus, cucurbitas & familia. gọt bàu, idem.

gouç đầu: *abaixar a cabeça*: inclinare caput, alij gúc, cúy đầu, idem.

goũ: *a canga de bamhùs que poem ao peçoço dos prefos*: vinculi genus quod est in modum fcalæ 12. palmorum circiter quodque collum in quatuor partibus claudit. đấo goũ: *por effa canga a alguem*. vinculo illo ligneo in fcalæ modum collum alicucuius claudere, cãm goũ, idem.

gủ, con gủ: *vffo*: vrfus, i. con gấu, idem.

guc đầu xuáng: *inclinat a cabeça, cabecear con fono*; dormitando nutare.

gúc, xôi gúc: *arròs pullò vermelho*: genus orizæ rubeæ, gouç idem.

guóc: *tamancos chiripos*: crepidæ lignæ. đĩ guóc *leuar chiripos*: crepidis lignis incedere.

guoc, gầy guoc: *magro, desfeito*; macilentus. xanh xao, vỏ vang, idem.

G

oculos in terram.

gót chên: *calcanhar*: talus, i.

gọt: *rapar com naualha oũ faca*: radere nouaculâ aut cultro. gọt ngõi: *rapar a coroa*: radere coronam. đẽao gọt: *naualha*: nouacula, æ.

gọt: *apapar fruta ou outra coufa como abobora*: decorticare.

G

gười: *mandar*: mitto, is. người mlời tham: *mandar recados*: mittere verba officiofa. người mlời lạy: *mandar recados a peffoa superior*: mittere verba officiofa ad superiorem perfonam.

gười của: *depositar fato*: deposito res tradere. ở người: *estar de paffagem*: habitare in tranfitu vt hospitem. finh kí, sốũ là người: *a vida he paffagem*: vita est tranfitus. tử qui, chết là về: *a morte he tornar a cafa*: mors est reditus in propriam domum.

gươm: *catana*: gladius contortus ex vna tantum parte acutus. alij cươm. đố gươm: *bainha da catana*; gladij vagina. chuôi gươm: *cabo da catana*: gladij capulus. bánh chề gươm: *guardas de catana*: gladij fcutum. tũót gươm ra: *desembainhar a catana*: gladium è vagina extrahere. rút gươm ra, idem. xô gươm đẽào: *meter na bainha*: gladium mittere in vaginam. tra đẽào, idem.

gươm, coi gươm: *por os olhos no chão*: demitere.

G

gương, cái gương: *esfelbo*: speculũ, i. foi gương: *ver fe no esfelho*; speculo vt ad infpiciendum. alij cương.

gượng: *gemer, como de quem poem força
pera fazer alguã coufa: gemere, vt cum*^{[đính](#)}
^{[chính 22](#)} *quis laborat ad aliquid faciendum.*
kêu gượng cho mạnh: *gemer pera ter mais
forças: gemere aliquem vt roboretur magis.*

gúp dù xuấng: *fechar o fombreiro: claudere
vmbellam, alij cūp.*

Lỗi chú thích: Đã tìm thấy thẻ `<ref>` với tên nhóm “đính chính”, nhưng không tìm thấy thẻ tương ứng `<references group="đính chính"/>` tương ứng, hoặc thẻ đóng `</ref>` bị thiếu

Lỗi chú thích: Đã tìm thấy thẻ `<ref>` với tên nhóm “đính chính”, nhưng không tìm thấy thẻ tương ứng `<references group="đính chính"/>` tương ứng, hoặc thẻ đóng `</ref>` bị thiếu

H

H À, nào: *quem, que:*
quis vel quid. hàng hà
fa sồ: *fem conto:*
innumerabilis, e.

hà, thuiền hà bạc:
embarcação de pefcar:
pifcatoria cymba.

hà tiện: *auarento:* auarus, a,
vm.

hà hiếp: *fazer forças:* vim
inferre.

hà, cái hà: *bicho que roendo*
fura a embarcação: vermis
qui rodendo nauigium
perforat. chẳng thui thuiền
thì hà ăn: *se não se mete fogo*
de baixo da embarcação, o
bicho a furarà: vermis
perforabit nauigium, nifi
adhibeaturignis.

hà, foŨ: *rio:* flumen, inis,
fluuius, ij. foŨ thình hà: *a via*

H

[\[đính chính 1\]](#) *lactea no eeo* : via
lactea. cõên tõân hà:
foldados que remaõ:
remigantes milites. cõên thũi,
idem.

há miệng ra: *abrir a boca:*
aperire os. đất há ra:
abriremfe gretas na terra:
rimas agit terra. nẻ ra, rẻ ra,
idem.

hả hơi: *euaporar:* euanesco,
is. rượu chẳng đưng thì hả: *o*
uinho não fe tapando, perde
o vigor: euanescit vinum nifi
cooperiatur.

hạ, dưới: *de baixo:* infra.
thien hạ: *de baixo do ceo:*
infra cælum, ideft vniuerfus
mundus hic fublunaris. cả và
thien hạ: *todo o mundo:*
vniuerfus orbis. haù hạ:
cortejar os grandes fora do
Rey: magnates præter Regem
officiosè comitari. hạ giái:
reino inferior, este mundo:

regnum inferius, nempe, hic mundus. hõa hạ: *a corte de Tonquim*: Tunchinenfis regia. thượng hõa, hạ mục: *entre os grandes deue auer concordia, entre os inferiores amor com tratarfe e verfe*: inter magnates neceffaria eft vnio, & inter plebeios amor sæpè conueniendo. tõân hạ: *cabo do mès*: finis menfis à die fcilicet vigefi no & vltra.

H

bạch hạch: *certa terra em que adoraõ o ceo*: regio quædam in qua cælum adoratur.

hai: *dous*: duo, đôi, nhị idem. thứ hai: *fegundo*: fecundus, a, vm. mười hai: *doze*: duodecim. hai mươi: *vinte*: viginti &c.

hai hang, vide hang.

hài: *chinelas, capatos*: calceus, i. crepida, æ. đi hài: *ir em chinelas*: crepidis

hắc lõàn, vide lõàn.

hách: *fenderfe alguã coufa per fi, como madeira com o fol*: findi aliquid vt lignum folis ardore. nê ra. nựt ra, idem.

hạch, bạch hạch, cò tláng: *garça branca*: ardea candida.

H

incedere. mạp hài: *calçar chinelas*: crepidas calceare cõỉ hài: *defcalçalas*: crepidas deponere.

hài cốt: *corpo morto*: cadauer, eris.

hái rau: *colher heruas*: colligere herbas. hái củi: *colher lenha*: colligere ligna.

hái gặt lúa: *fouce de fegar arròs*: falx mefforia vt orizæ, vel etiam tritici.

hải, biển: *mar*: mare, is.

hải đạu: *galè grande que nauega pollo mar*: triremis ampla quæ mari comittitur.

hải còn: *ainda ha, ainda viue*: adhuc est, adhuc uiuit, superstes est.

hãi: *espantarse*: obstupeſco, is. hãi của: *arrecear que fe lhe gaste o fato*: timere ne damnum patiat in rebus suis.

hại: *danificar*: damnum inferre. làm [\[đính chính 2\]](#) hại của người ta: *danificar as coufas alheas*: deperdere res alienas. hại ai: *fazer mal a alguem*: offendere personam alicuius.

H

bem: quam aptè actum.

hay là: *ou*: vel.

hại, thương hại: *miferauel de mim*: miserum me, heu me.

hay: *faber*: fcio, is. là **Ồ** hay: *a fabendas*: data opera. hay chữ nghĩa: *letrado*: literatus, a, vm. hay ăn: *comilaõ*: vorax, acis. hay rượu: *bebedor de vinho*: potator vini. hay ác: *folgazaõ*: otiofus, i. hay làm: *trabalhador*: laboris patiens. hay địn, vel nhịn: *paciente*: patiens, tis.

hay: *coufa boa feita a propofito*: res apta. sách này hay: *este liuro he bom*: bonus est hic liber. thư này hay: *esta carta esta boa bem composta*: congruè facta est hæc epistola, & fic de alijs rebus. hay **Ố** ấy: *o como està*

H

hay; *nao fei*: nescio, is, cum fcilicet quis ad interrogatum respondet vt. ở thàng kia thày

ở đầu: *ò moço, o Padre aonde està: heus tu magister vbi est? hay: não fei; nescio. est respõfio fimplex, at fi dicat hay gì: que fei: qnid scio? est responfio paulo audacior.*

hay: *gouernar. rego is. hay một xã: manda hũa aldeia: præ est vni pago. hay cả và xứ: governa toda a Prouincia: præ est toti Prouinciæ.*

hay một hãç: *trata de aprender: agit vt addifcat. & fic de alijs rebus.*

hãy đi: *ide: ito. hãy ăn: comei: ede. hãy làm: fazei: fac. particula imperantis.*

hâm: *aquentar moderadamente: calefacere moderatè. hâm cơm: requentar o arròs cozido: recalfacete orizam coctam,*

& fic de alijs culinæ ferculis. hâm lại.

hâm, cang hâm: *queixadas: mala, æ. hâm tlen: queixo de cima: mandibula fuperior. hâm dưới: o de baixo: mandibula inferior. rang hâm: dentes queixaes: dentes maxillares.*

hâm, đe hâm hâm: *ameaçar com palauras afperas, mostrar os dentes: durioribus verbis minari alicui.*

hâm, làm lỗ hâm: *fazer buraco ou coua no chaõ e cubrila pera fazer cair alguem: decipere velle aliquem foueâ factâ in via vt in illam decidat.*

hâm người: *final da letra de alguem: nota fcripturæ alicuius.*

hãm ,đàm hãm mặt mũì: *fermofo rosto: speciofa*

facies.

hám, hôi hám: *feder*: fateo,
es. thối hám: *trefanda*:
grauiter olet. hám lám, idem.

hám: *aruoredo iunto ao rio*:
fyluula iuxtà flumen. lờm
hám 𠵹hào, idem.

H

muito alto olha pera baixo:
deficere lumen oculorum, vt
cum ex altiori loco quis
aspicit in inferiora. cháỖ mặt,
idem.

hám, gạo hám: *arròs preto*:
oriza fubnigra. gạo hỏm,
idem.

han, vide hỏan.

hàn nhau: *fer inimigos*:
inimicitias gerere.

hàn, cửa hàn: *porto em*
Cochinchina a que chamaõ
os Portughefes Turaõ: portus

hãm: *fazer violencia*: vim
inferre. hãm hiép, idem. hãm
mình: *macerar o corpo com*
penitencias: vim inferre fibi
ipfi corporis afflictationibus.

hãm xuấng: *vaiife o lume dos*
olhos, como quando de

H

in Cochinchina à lufitanis
dictus Turanum.

hàn: *foldar com cobre coufas*
de ferro &c: ferrumino, as.

hán: *elle*: ille, cum
contemptu. in vřu extra
curiam verřus Cocincinam.
mạc hán: *fua vontade*:
placitum illius fiat, mạc nó,
idem, at cum honore dicitur,
mạc người.

hán, nhà hán: *familia de Reis*
antigos da China: familia
regum antiquorum apud
Sinus. hán minh đế: *aquelle*
Rey da China a quem dizem

foy feita reuelaçã da vinda de Christo ao mundo: Regis illius nomen cui fertur facta reuelatio de Aduentu Chrifiti Domini alij hán hai đé.

hản, thật [[đính chính 3](#)]:
verdadero: verus, a, vm. đã
hản: ià està fem duuida:
indubitat ù iam eft. nói cho
hản: dizer tudo o que ha:
veritatem aperire.

hạn: esterilidad por falta da chuua: fterilitas ex defectu pluuiæ. đại hạn: fecura vniuerfal: defectus pluuiæ in toto Regno. đơi hạn, idem.

hạn, chế hạn: pedaço de peça de feda branca dentro do cabação da cabaya: fruftum ferici albi intra collum vestis appofitum.

H

đài hai hảng con mắt: fazer arder os olhos: vredinem

hang: espelunca: antrum, i.
hang lỗ: coua: crypta, æ.
hang đá: lapa: fpelunca, æ.
fpecus, vs.

hang, hã cò hang: fe dis do vinagre quando ainda naõ esta feito: acetum non dum accepit vires.

hang, hờ hang: defpido: nudus, a, vm.

hảng, ở chanh hảng con mắt: o fumo da casca de limão dar nos olhos: infilire in oculos corticis limonij fuccum.

H

oculis caufare.

hàng, họ hàng: *parentes*:
confanguineus, a, vm.

hàng họ: *viniaga*: merces.
bán hàng bán họ: *ter tenda*
em que fe vendem varias
coufas: merces diuerfas
expofitas habere. bà hàng,
bán hàng: *bazareira*: mulier
diuendens merces. hàng phố:
rua detendas: platea
tabernarum. hàng bát: *rua*
em que fe vendem as
porçolanas: forum lancium
finicarum. hàng bè: *lugar*
onde fe vendẽ iangadas:
forum in quo diuenduntur
fchediæ. & fic de alijs rebus.
ế hàng, vide ế.

hàng: *fempre*: femper. hàng
sốũ: *fempre viue*: femper
viuit. hàng hàng, idem. hàng
ngày: *cada dia*: quotidie.
hàng nam: *cada anno*:
fingulis annis.

hàng: *ordem de peffoas*
iuntas: ordo perfonarum quæ

aliquam communitatem
faciunt, vt,

hàng xả: *os do gouerno da*
aldea: præpofiti aut feniores
pagi. hàng thuièn: *foldados*
que pertencem a mefma galè:
milites eiufdem triremis.
hàng dinh: *o lugar em qua*
mor a o capitão com os
foldados: habitatio militum
vnà cum duce. & fic de alijs.

hàng chữ: *regra de letras*:
linea, verfus. len hàng khác:
começar outra regra: lineam
nouam ordiri. kẻ hàng: *fazer*
rifcas: lineas notare.

hàng cơm, hàng quán:
molher publica: meretrix,
icis.

hàng hà fa số: *innumeraueis*:
innumerabilis, e.

háng, kẻ háng: *a parte*
interior da coixa iunto a
vrilha: femorum iuncturæ.

háng, dàng háng: *escarrar*:
excreo, as.

hắng, vide hững [\[đính chính 4\]](#).

hanh, khô: *terra muito fecca*:
terra valde ficca. đất hanh,
idem.

hành, củ hành: *cebola*: cepe.
óc hành: *cafca de cebola*:
cepe tunica. khía hành: *dente*
de cebola; cepe fpica.

H

mala permulta perpetrare.
hãọc hành: *estudar*: *studeo*,
es: nói hành người ta:
murmurar d'alguẽ; detrahere
alicui.

hành, đũa hành khiến: *diabo*
que cuidão os gentios fe
muda do governo cada anno,
e com o qual lanção pragas:
diabolus quem fingulis annis
præfici putant de nouo, &
cuius nomen inuocant ad
malè imprecandum.

hành, làm: *fazer*: facio, is.

hành tà dâm: *fornicar*:

fornicor, aris. đa hành ác

ngiệp: *fazer muitos males*:

H

hào, yèt hào: *esquinentia*:
angina, æ.

hào quang: *resplandecer*:
splendo, es.

hao tiền: *gastar caixas*:
impendere monetas. tổn tiền,
idem.

hàõ, đóc đại hàõ: *damaſco*:
damascenum fericum. alij,
hồũ feu đại hồũ.

hãọc: *aprender*: difco, is.

hãọc tlò: *estudante*:

discipulus, i. hăọc hành:
estudar: ftudeo, es. hăọc đạo:
professar a ley: profiteri
legem. hăọc nhau: *parecerse*
hũa coufa com outra:
fimilem effe rem vnam
alteri. hăọc chữ nghĩa:
aprender letras: ftudio
literarum vacare. hăọc cũ ai:
ter alguem por mestre: habere
aliquem pro magistro. hăọc
mlời cũ ai: *contar algua*
coufa alguem: referre aliquid
alteri.

hăố: *ferrugẽ da chaminè*:
fuligo, inis. mờ hăố khói,
idem. mờ hăố [[đính chính 5](#)] nôi:
ferrugem da panella: fuligo
ollæ. mặt mờ hăố: *negro do*
rofto; niger vultus.

hăỏ, hát hăỏ: *cantar*: cano,
is.

H

hát: *gargantear*; vocem

hăố chên: *efcorregar o pè*:
dilabi pedem. nói hăố: *fallar*
fem fundamento: temerè
loqui.

hăố: *garganta*: guttur, ris.

hấp: *aquentar algũa coufa de*
comer fobre o arròs cofido
quente: calefacere aliquod
edulium super ponendo illud
orizæ coctæ adhuc calidæ.
hấp bánh, hấp cá, idem [[đính](#)
[chính 6](#)].

hạp nhau: *femelhante*:
fimilis, e. giốủ nhau, hạp
nhau, idem.

hát: *cantar*: canto, as. truiện
hát: *cantiga*: cantio, nis. đàn
hát: *tanger e cantar*: canere
cum pulfu instrumēti mufici.
con hát: *cantadeira*:
cantatrix, cis. ngân

H

inflectere.

hát xơi: *eftrondo que fe fas
efpirrando*: ftrepitus
fternutationis.

hát, mưa hát ðẽào: *entrar a
chuua com vento*: ingredi
pluuiam cum vento. hốt
ðẽào, rấ ðeao, idem.

hạt: *iufos igoaes*: æqualis, e.
hạt nhau, hạp nhau, idem.

hàu: *cortejar, feruir aos
grandes*: aulicum agere. đi
hàu hạ idem. tôi hàu: *pedir a
peffoa graue*: petere à
perfonâ primariâ. nang hàu:
concupina de peffoa graue:
concupina viri primarij.

hàu: *quafi*: ferè, hàu chết:
quafi pera morrer: ferè iam
moritur. gạo hàu hết: *o arròs
està pera acabar*: ferè iam
deficit oriza.

hàu: *a penas*: vix. hàu về
được: *a penas poderà tornar*:
vix poterit domum reuerti.

hầu, cái hầu: *amejoas*:
mytilus, i.

hậu, fau: *de pois*: pofterius,
poft. hõàng hậu, fau ðua:
depois, do Rey: poft regem,
ideft Regina. cửa hậu: *a
porta traueffa*: ianua
pofterior. hậu thu: *o rabicho
da fella, atafal*: poftilena. æ.
hậu nhin: *os vindouros*:
pofteri.

hậu thổ: *Senhor da terra*:
Dominus terræ, ita vocant
diabolum quem præeffe
terræ quam incolunt
exiftimãtes, adorant, & in
eius nomine iurant.

hấu, dữa hấu: *pateca*: pepo
aqueus.

he, ðè he, ðè hét; *agaftarfe
pera meter medo*: iram
demonftare ad metum
incutiendum.

hè: *estio*: æftas, atis. mùa hè, idem.

hè nhà: *a parte da casa para onde não tem beiras*: pars domus quæ imbricibus caret.

hè, làm hè: *certas ceremonias que os gentios fazem no triennio de feu dò aos mortos*, superstitiones Ethnicorum in

H

hê: *palavra de compaixão ou benevolencia*: benevolentia, vel compaffionis vox. mừng oũ hê: *folgo venhais em bora*: benè veneris. nhẽ, idem. thương hê: *coitado*: heu te miserum, vel heu me miserum, khốn hê, idem.

hẽ: *todo, todos*: omnis, e. hẽ là ai: *quemquer*: quicumque. hẽ người ta: *todos os homens*: omnes homines, &c.

hệ, số hệ: *fado, estreya*: fatum, i, Ethnicorum error.

triennium luctus, erga defunctos.

hề, chẳng hề: *de nenhũ modo*; nullo modo. tôi chẳng hề fự gì: *não me meto niffo*: spectat ad me res hęc minimè.

H

hẹ, hành hẹ: *certas cebollas*: cepe species quædam.

hèng: *camaras de ferro ou bronze que se metem nos falcoẽs*: tormentum bellicum in cuius ventre aperto aliud minus ponitur. blái hèng, idem. alijs, blái nhàng.

hẹch, tờ văn hẹch: *papel de feiticaria em que escreuem o mal que querem fazer, e diãte do altar supersticioso o queimão peroque o diabo o và fazer*: veneficij genus quo scribunt in cartula malum

quod alijs cupiunt, & coram
dæmonum altari
comburentes, rogant
dæmonem vt illud exequatur.

hèm quan: *a insignia ou
chapa de Mandarim*: insignia
prælaturæ: đã có hèm người
[\[đính chính 7\]](#): *ià fes a letra de
feu final*: fignum fuæ manus
iam adhibuit. alij hèm.

hèm rượu: *bagaço do vinho
de arròs*: magma orizæ
distillatæ.

hèm, hờn: *por odio tirar a
falla*: negare
confabulationem ex odio.
hèm oán người: *vingarfe
d'alguem*: vindictam ab alio
fumere.

hêm: *caminho estreito*:
femita, æ.

H

diem. ngày phán xét chẳng
hẹn: *não fe apontou dia do*

hèn: *coufa vil*: vilis, e. fự [\[đính
chính 8\]](#) hèn, idem. kẻ hèn:
peffoa baixa: vilis persona.
tôi là kẻ hèn kẻ mọn: *eu fou
ninguem*: nihili fum ego,
verba humilitatis in vfu apud
Annamitas.

hèn, đau đã hèn: *o mal ià he
pouco*: diminutus iam est
morbus. giản, idem.

hèn mạt: *comer vil e mal
temperado*: vilis & infulfus
[\[đính chính 9\]](#) cibus.

hén, cái hén: *fpecie de
marifco*: oftreæ fpecies.

hẹn, đã hẹn ngày: *ià affinou
o dia*: præstituit iam

H

iuizo: prædictus non est nobis
iudicij dies.

heo, con heo: *porco*: fus fuis.
mel. con lợn.

heò, gậy [[đính chính 10](#)] heò:
bordão de rota: fcipio ex
vimine in dico quod, rota,
vocant.

heò, thuốc heò: *boa
meizinha*: vtilis medicina.
hiệu, idem.

héo: *murcharfe coufa verde
como heruas &c.* marcefco,
is.

héo, cá héo: *certo peixe*:
quidam pifcis dictus. héo:

hẹp: *coufa apertada*:
anguftus, a, vm. hẹp dẹo:
cainho: auarus, a, vm. khổ
bẻai hẹp: *canga estreita*: tela
angufta.

hét, đèn hét: *o rinchar dos
cauallos, elephantes*: hinntus
equorum &c. ðe he ðe hét,
vide, he.

hết: *acabarfe*: finio, is. ðã
hết: *ià fe acabou*: defijt. hết
gạo: *acaboufe o arròs*:
defecit oriza. hết tháng:
acaboufe o mes: finis menfis
aduenit.

hết: *tudo*: omnis, e. totus, a,
vm. hết thay thảy [[đính chính
11](#)]: *todos fem ficar nenhũ*:
omnes omninò. hệt làõ hết
fức; *com todo o coração e
com todas as forças*; integro
corde ac omnibus viribus. lếy
hết: *tomar tudo*: fumere
omnia.

hệt: *femelhante*: fimilis, e.
con hệt cha: *filho femelhante
ao pay*: fimilis patri filius.

heu, vide heo.

hễu, vide hỡu.

hỉ: *affoarfe*: emungo, is. hỉ
mũy, idem.

hỉ, hõan hỉ: *estar alegre*:
lætor, aris. hũi, idem.

hĩ ôi: *interjeição* [[đính chính 12](#)].
de quem fofpira ou geme:
heu.

hịch, vide hệch.

hiếm: *coufa rara*; rarus, a,
vm. của hiếm: *fato*
extraordinario: eximiæ
merces.

H

de letrados em cada
Prouincia: tribunal secundum
literatorum in qualibet
Prouincia Tunchini.

hiển, oũ hiển: *filho de*
Mandarim de armas: filius
eius qui dignitate aliqua
armorum est insignitus. oũ
triều, idem.

hiện: *aparecer coufa d'outro*
mundo como Deos, Santos,

hiếm: *caminho por mato não*
aberto: fylueftris via.

hiền lành: *manfo*: mitis, e.

hiến, đơm: *offerecer de*
comer superstitosamente:
offerre edulia superstitiosè.
hiến xôi, hiến ván cho bụt:
offerecer arròs ao pagode:
offerre idolis orizam.

hiến, nhà hiến: *fegundo*
tribunal

H

atè o diabo: apparere aliquid
alterius fæculi vt Deũ,
Sanctos, vel ipfum etiam
diabolum. thiên thần hiện
xuống: *aparecer o Anjo*:
apparere Angelum.

hiếng: *peftenejar com os*
olhos: nicto, as. hiếng con
mắt: *fechar os olhos*:
claudere oculos, nhắm con
mắt, idem.

hiệp: *fazer força*: vim inferre. hiệp của người ta: *tomar por força o fato alheo*: vi auferre alienum. hà hiệp, idem.

hiệp, quan thủ hiệp: *Mandarim principal a quem se encarrega algum negocio*: Commiffarius feu perfona primaria cui aliquod negotium committitur.

hiếu: *goftar de algũa coufa*: affici erga aliquid.

hiếu, thảo: *respeitar como pay may*: honorare, vt patrem, matrem, superiores.

hiếu: *entender*: percipio, is. đã hiếu: *ià entendo*: capio fenfum.

hiếu [[đính chính 13](#)], àm hiếu chúa: *peffoa da qual se ferue o Rey*: adhiberi à Rege folita in negotijs perfona.

hiệu, kêu, gọi: *chamar*: voco, as. xuy hiệu khí: *chamar com trombeta como no dia do iuyzo*: conuocare tubâ, vt fiet ad diem iudicij.

hiệu, thuốc hiệu: *exçellente mezinha*: præsentanea medicina.

hin, beó hin hin: *gordo, nedeo*: craffus, a, vm.

hình: *figura*: figura, æ. thu hình: *disfarçarfe*: mentiri habitum. hình tượng: *estatua*: ftatua, æ.

hình, gia hình: *tormentos*: cruciatus, vs. làm hình: *iustiçar*; plectere capite alij hèinh.

híp: *o que tem os olhos naturalmente muito fechados*:

H

claufos fermè oculos habēs à natura. con mắt híp lại, idem. alij nhảm.

hít, con chó hít: *ir o cão pollo faro*: indagare canem ex odoratu.

ho: *tuffir, toffe*: tuffis, tuffire.

hồ, fan hồ: *coral*. corallium, ij.

hồ: *grude*: gluten, inis. lụa có

hồ: *peça que tem canja*: glutino infectum fericum.

dểán hồ: *grudar*: glutino, as.

lấy hồ phét gấy: *estender grude sobre o papel*: glutino papyrum inficere. hồ blóc ra: *desgrudarfe*: reglutinari.

hồ, đàn hồ: *viola*: lyra, æ.

hồ nghi: *duuidar*: dubito, as.

hồ nghi đều gì thì hỏi: *fe duuidais de algũa coufa*

H

preguntai: dubitans de aliqua re, interroga.

hồ: *lago grande*: palus, vdis. đầm, idem.

hồ tiêu: *pimenta*: piper, ris.

hồ: *quafi*: fermè. hồ nướ ngày: *quafi meyo dia*: ferè meridies. hồ hết; *quafi acabado*: ferè in fine. hầu, idem.

hố: *coua em que se caye fem aduertir*: fouea in quam non aduertens decidit.

hố nước: *poça de agoa*: lacuna, æ.

hổ, xấu hổ: *coufa vergognofa*: pudendus, a, vm. làm xấu hổ cho ai:

enuergonhar alguem: pudore aliquem afficere. tủy hổ:

foffrer iniurias: probra ferre.

hổ người ai: *ter pejo, ou ter*

vergonha de alguem:
erubescere.

hồ phách: *alambre:*
fuccinum, i.

hồ mang: *cobra grande:*
coluber ingens. hồ đâm:
cobra que fingem no ceo e
quẽ a acha ferà muito ditofo,
como dizem da fabulofa vara
de quondàm: ferpens quem
in cælo effe fingunt, & eum

H

apud Ethnicos fuperftitiosè
dicitur de idolis, maioribus
&c. phù hộ [[đính chính 15](#)]: idem.

họ, dàõ: *geração:* profapia æ.
đâu họ: *chefre da geração ou*
familia: profapiae caput. tổ
toũ , idẽ. họ hàng: họ bên
nội: *parentes da parte do pay:*
confanguinei ex parte
interiori, idest ex parte patris.
họ bên ngoài: *parentes da*
parte da may: confanguinei

qui inuenit foelicem fore
putant. đượ rấn hồ đâm,
idem.

hồ giảng: *piloto:* nauarchus, i.

hỗ, vide hòm.

hộ [[đính chính 14](#)], Đưng hộ:
aiudar fauorecer: iuuo, as.
folum dicitur de Deo Sanctis
&c.

H

ex parte matris, feu, vt ipfi
vocant, ex parte exteriori.

họ, bán hàng bán họ:
mercadejar: mercaturam
exercere.

hơ: *enxugar ao fogo:* ficcare
ad ignem.

hở: *vos de chamar ou rogar*
alguem: vox clamantis feu
exorantis.

hở là, ngờ là: *ter pera fy:*
puto, as.

hở, mặt hớn hở: *rosto alegre*:
hilaris vultus. 𐊀ui idem.

hở hang: *despido, ou mal cuberto, de modo que se vem partes indecentes do corpo*:
spoliatus, aut malè coopertus, ita vt partes turpes corporis appareant.

hỏa: *flor*: flos, oris. hễê, idem. hỏa nở: *abrir a flor*: florem aperiri. hỏa đực: *flor que não tem fruto*: flos quem non sequitur fructus. hỏa cái: *flor que tem fruto*: flos fructum præcedens. hỏa quả: *fruta*: fructus, vs.

hỏa, blổ blang hỏa hốt: *obra de releuo em maceneria*: opus eleuatum ac variegatum in ligno.

H

os baixos em amizade: pacem colant superiores inferiores amicitiam feruent.

hỏa: *bexigas*: variolæ, arum. hễê, idem.

hỏa nương: *molher publica*: meretrix, cis. con hỏa, idem, alij hễê.

hỏa, tỉnh hỏa: *Prouincia de Tunquim qual os Portugueses chamão, Sinufà*: Prouincia in Regno Tunchini quam Iufitani vocant Sinufà, tỉnh hễê, idem.

hỏa: *pas*: pax, cis. hỏa thõận cũ nhau: *concordar hũ cõ outro*: concorditer inuicem degere. làm cho hỏa thõận: *fazer amizades*: pacificare alios inter fe. thượng hỏa hạ mộc: *os grandes se deuem conferuar em pas, e*

H

hỏa, tỗan hỏa: *confultar*: confulo, is.

hỏa: *tambem*: etiam. và idem. cả hỏa: *todos*: omnes. cả và

idem.

hốá, kẻ hốá, thốận hốá: *corte de Cochinchina que os Portugueses chamão Sinuà: regia Cocincinenfis à lusitanis dicta Sinuà. kẻ hóê [đính chính 16]*, idem.

hốá: *fazer criar*: producere.
hốá nen, hốá finh, idem.

biến hốá: *transformarfe em coufa melhor*: immutari in melius vt Ethnici superstitiosè putant de rebus fictis quas pro defunctis comburunt, vt in veras immutentur, aut conuertantur. hốá đi: *queimar per a esse fim como os corpo dos lazarus*: comburere vt in melius tranfformetur, fic corpora elephantiacorum comburunt Ethnici, vt in meliora tranfmutentur in aliâ vitâ.

hốá, tle hốá: *bambù macho*: canna indica folidior.

hốá, lửa: *fogo*: ignis, is. đái hốá: *incendio*: incendiũ, ij. hốá haò, idem. tiền đàng hốá: *caixas que os presos pagão pera a candea*: pecunia quam vincti foluunt pro lumine carceris.

hốá là, hốạc là: *fe poruentura*: fi fortè, forfitan.

hốạ, có hốạ, là hốạ: *raramente*: rarò.

hốạc: *poruentura*: forfan.

hốạc là, idem.

hốạc, nói hốạc: *mentir*: mentior, iris.

hốai, đừng, thối: *acabarfe*: finio, is, hốai làỐ: *acabarfe o agastamento*: finire iracundiam. lại lành, idem.

hõài phô: *lugar de Cochinchina no qual habitão os Iapoës e o chamão faifò*: pagus in Cocincina quem Iapones incolunt & vocant faifò.

hõài, finh, hõài thai: *conceber ou trazer nas entranhas o filho*: gestare in

H

hõan hủ: *estar alegre*: gaudeo, es. hõn hỏ, idem.

hõàn, blả: *pagar*: foluo, is.

hõàn, ban hõàn: *ter lembrança dos auzentes como de caza, filhos, e lhe dar pena*: memoriâ carorum abfentiũ torqueri.

hõạn lạt: *castrar*: castro, as. thiến, idem.

hõang, nơi hõang: *lugar folitario, folidão*: folitudo, dinis.

vtero prolem. chửả, có thai, idem.

hõại: *desperdiçar*: prodigere. hõại đồ đi làm ỏậy, hõại bỏ đi hư làm chi: *porque fe desperdiça desse modo*: vt quid perditio hæc.

H

hõang: *muito, em coufa que despreza*: valdè, in re que contemnitur, vt, tối hõang: *muito escuro*: valdè obfcurum. rét hõang: *muito frio*: valdè frigidum.

hõàng, ỏua: *Rey*: Rex, gis. hõàng thien, ỏua blời: *rei do ceo*; Rex cæli, titulus quẽ tribuunt diabolo, in quo & iurant. nõguc hõàng: *Rey do inferno*: Rex inferorum. hoc nomen tribuunt cuidam quẽ etiam vocant regem fupernum illum colunt ac in eius nomine iurant, impiẽ

inuocantes, ngoạc hõang
thượng đế. thành hõang:
*titulo do diabo tutelar, como
loucamente cuidão os gentios
de cada aldeia*: titulus qui
datur diabolo quem Ethnici
in quolibet pago tutelarem
fultè putant, illumque
colunt. thàn, idem.

hõang, chim hõang anh: *auē
amarella*: crocei coloris auis.
hõang vàng: *cor amarella*:
croceus color.

hõang, đại hõang: *ruibarbo
mezinha*: reubarbarum, i.

hõang giáp: *o quarto grao de
letras fubindo*: quartus
gradus literatorum
afcendendo.

H

hõê, vide hõa.

hõế, vide hõá.

hõề, vide hõà.

hõảng: *perder o fifo*: amēs,
ntis, hõảng hốt, idem.

hốc: *bradar*: vociferor, aris.
kêu hốc: *gritar que lhe
acudão*: vociferatione
auxilium petere.

hóc: *atraueffarfe algũa
coufa na garganta*: faucibus
aliquid hærere. xương hóc
hạỖ: *atraueffarfe offo na
garganta*: hærere in faucibus
officulum.

hộc: *medida grande por onde
fe paga a renda*: menfura
magna qua foluuntur tributa.
vide đạỖ.

H

hôi hói: *coroa rapada de
nouo*: corona capillorum
recens rafa.

hôi: *cheirar a fedição*: puteo,
es. côm hôi: *o arròs cheirar a*

bafio: foetere orizam. thuốc
hôi: *a mezinha cheira fartum*:
pharmacum grauiter olet. hôi
miệng [\[đính chính 17\]](#): *ter fastio*:
naufeam habere. hôi cơm: *ter*
afco ao arròs: tædio habere
orizam. hôi hám: *feder como*
de corrupção; foetere vt ex
corruptione.

hôi, mô hôi: *fuor*; fudor, ris.
mô hôi ra: *fuar*: fudo, as.

hôi, về: *tornar pera caza*:
redire domum.

hôi coũ cho thày: *pagar a o*
mestre de escola feu
trabalho: foluere mercedem
fcholæ magistro.

hôi hương: *certa erua que*
fabe como erua doce: anifij
fapori fimilis herba.

hôi, lốên hôi: *tranfmigração*
das almas: tranfmigratio
animarum.

hôi, vô hôi: *fem conto*:
innumerabilis, e.

hôi: *estreito*: angustus, a, vm.
hẹp hôi, idem. hẹp hôi dẽạ:
efcaço: auarus, a, vm. hói,
vide hoi hói.

hói nước: *rego de agoa*
deriuado da Madre, e fas
outro caminho: riuus, aquæ
qui procedit ab alio,
diuerfam tamen peragit
viam.

hối lồ, thụ lồ: *o official de*
iufiça tomar peitas:
muneribus corrumpi
miniftrum iuftitiæ. qua củ
hối lồ, ăn thụ lồ, idem.

hối tội, ănnam tội:
arrepndimento dos peccados
pedindo perdão delles;
pœnitentia peccatorum cum
petitione veniæ.

hỏi: *preguntar*: interrogo, as.
đi hỏi 𠵼ợ: *desposarfe*:

ſponſam ducere. hỏi tra ſự
éy: *examinar o que hà:*
inquirere de re illa.

hội: *dedicação de templo dos
idolos:* dedicatio templi
idolorum. áng chay áng hội:
caſas feitas pera celebrar

H

hơi: *bafo:* halitus, vs. hã hơi:
euaporar: exhalo as. tắt hơi,
hết hơi: *iã não respirar:*
respiratio defijt, iam mortuus
eſt. hơi nước lên: *ſubirem os
vapores da agoa:* vapores ẽ
aquis aſcendere. hơi đất:
exhalação: exhalatio, nis.

hời: *ou la;* heus tu. con hời: *ò
filho:* ò fili.

hời, lợn: *porco;* fus. giờ hời:
*das noue horas atè as onze
antes de meya noite;* hora à
nona ad vndecimam ante
mediam noctem. Ớt hời,
idem.

effas festas: domus ad
celebrationem ſuperſtitioſam
feſtorũ. hội thi: *a ſolenidade
dos exames:* ſolemnnitas
examinum.

H

hôm nay: *hoje;* hodie. hôm
qua: *hontem;* heri. hôm kia:
ante hontem: nudius tertius.
hôm kià: *traſantontem;*
nudius quartus, vel quatuor
ab hinc diebus. hôm kiệt: *ha
cinco dias;* nudius quintus,
vel quinque ab hinc diebus.
hôm fõm: *a tarde e polla
menhãa;* manè & veſperè.
ban hôm: *a boca da noite;*
veſpertinum crepuſculum;
chim keu ban hôm: *agouro
mao no cantar dos paſſeros a
boca da noite:* augurium
malum ex cantu auium ſub
veſperam ſuperſtitio.

hom, xương hom: *efpinhas
piquenhas de peixe;* ſpinæ

minutiores piscium.

hom blanh: *bambu com que fe tece a palha pera cubrir as cazas*; cannæ indicæ frufta quibus colligantur paleæ ad cooperiandas domos.

hôm: *tigre*: tigris, is. ðuót
hôm: *vn has do tigre*: vngues tigris.

hôm, tôm hôm: *lagofta*: locufta marina.

hôm, chim hôm bì: *certa aue*: auis dicta hombi.

hôm: *caixão*: arca, æ. cân
hôm: *balança em caixão*:

H

as almas dos defuntos falarem nella: confulere pythoniffam que fingit animas defunctorum per ipfam loqui.

arcula ad bilances feruandas.

hôm, vide hãm.

hôn: *beijar*: ofculor, aris.

hôn: *alma*: anima, æ. cô hôn: *almas dos que morrem fem fepultura*: animæ illorum qui fepultura carent, has fcholaflici fuperftitiosè colunt. phục hôn, gọi hôn: *chamar fuperftitiosamente as almas dos defunctos*: animas defunctorum fuperftitiosè aduocare. giúống hôn: *ir consultar a feiticeira que finge*

H

hôn, linh hôn: *alma rational*: anima rationalis. giác hôn: *alma dos animais*: anima fenfitiua. finh hôn: *alma das plantas*: anima vegetatiua. blai có ba hôn bãy viá: *os homens tem tres almas e fete fpiritos ou folegos*: animas

tres habent viri & septem
spiritus feu halitus, error. gái
có ba hồn chín vía: *as
molheres tem tres almas e
noue fpiritos ou folegos:*
animæ tres funt in
mulieribus, & nouem fpiritus
feu habitus iuxtà errorẽ
Ethnicorum. chép lếy ba hồn
&c.: *praga que escreuem em
papel pera que o diabo leue a
alma do outro: maledictum
quod in aliũ iaciunt fcripto
malè precantes vt diabolus
animam illius tollat.*

hòn: *pedaço de algũa coufa
que vai pera redondo ainda
que tofco: frustum alicuius
rei quod fit ferè rotundum
quãuis rude, vt hòn đất:
torrão de terra: gleba, æ. hòn
đá: pedra, feixo: faxum, i.*

hòn, blái mề hòn: *fruta com
que fe laua a roupa: fructus
qui pro fapone inferuit. bờ
hòn, idem.*

hòn dểai: *graõs de animal:*
tefticuli, orum. vide bòi.

hồn, nhà hồn: *neceffarias:*
latrina, æ.

hồn độn: *confusão: confufio,*
onis. hổ haò: *inquietação por
muito pouo; perturbatio ex
concurfu frequentis populi.*

hơn: *mais: magis. tốt hơn:*
mais bom melhor: melior, vs.
mạnh hơn: *mais forte:*
fortior, vs.

hòn: *tirar a falla por rancor:*
negare loquelam alicui ex
odio. căm hòn: *goardar effe
rancor por tempo: diũ
confabulationem alteri
negare ex odio. hòn tôi: não
me falla: negat mihi
loquelam.*

hón hỏ: *peffoa alegre:*
hilaris, e.

hống, vide hứng.

hộp, lúa hộp: *nelle crecido
fem dar graõ*: herba orizæ
prolixa fine granis.

H

ad deliberandum. két hộp:
vniaõ: vnio, nis. đức Chúa
blời lẩy xác lẩy linh hồn
người két hộp cũ tính đức
Chúa blời: *Deos tomou o
corpo e a alma do homem, e
o vnio com fua fustancia*:
affumpfit Deus corpus &
animam hominis, & fuæ
subftantiæ vniuit.

hộp: *desposarfe*: desponfo,
as. đi hộp, blả ợ chàõ:
confumar o matrimonio:
confummare matrimonium.

hộp, tiền hộp: *caixas ruins*:
monetæ adulterinæ. tiền chì,
idem.

hộp, cái hộp blầu: *boçeta de
betle redonda fem pè*: pyxis

hộp: *ajuntarfe*: conuenio, is.
hộp tởn cũ nhau: *ajuntarfe
a confelho*: conuenire

H

rotunda ad feruandum
folium, betle, dictum.

hớp: *beber a tragos*: bibete
paulatim interrumpendo
paruis haufibus. hớp ợ
miệng: *meter na boca*:
adhibere ad os. vel. hấp, vide
hấp.

hót: *apanhar com a mão*:
colligere manu. hót rắc:
apanhar o cifco: colligere
quifquillas manu.

hốt, vide hỏảng.

hột: *contas de rezar ou
outras*: globuli precarij, vel
fimiles. lần hột: *rezar polla
coroa*: globulos precarios
percurrere. tràng hột, chuỏi

hột: *rofario, coroa: globuli precarij.*

hột: *graõ: granum, i. hột giốũ: grão de femente: granum fæminis. hột thăóc: granum orizæ cum tunica. hột muốĩ: grão de fal: granum falis. hột tlai: aljofre, perola: vnio, nis. margarita, æ.*

hót tăóc: *cercear o cabelo: circumcidere capillum.*

hoũ: *ilhargas: latus, eris.*

hoũ, ngực hoũ ra: *despeitorarfe pera tomar o*

H

fimilis fed dulcior, & ficcus etiam feruatur. hòũ ngâm, idem.

hòũ, hóc đạĩ hòũ, *damaſco: damaſcenum fericum. tăn vân, idem.*

refresco: aperire pectus ad illud refrigerandum.

hoũ, nôi hoũ: *panela em que fe coze arròs pulò: olla in qua concoquunt orizam quam, pulò, vocant.*

hòũ, cả, hòũ thủy: *grande diluuio: ingens inundatio.*

hòũ, blái hòũ: *fruta do oriente que fe parece algũa coufa as noſſas nefperas, mais doce e fe conferua tambem feca: fructus noſtrati mefpilo.*

H

hòũ mao ngựa: *penacho que fe poem na teſta aos cauillos: pennarum faſciculus qui fronti equorum alligari ſolet.*

hòũ, cá hòũ: *ruiuo, peixe: miluus pifcis.*

hữu, có: *tem*: eft. hữu finh
hữu tử: *ha viuer e ha morrer*:
datur viuere, & datur mori,
eft viuere eft mori.

hữu, bên hữu: *parte direita*:
dextera pars. tay hữu: *maõ*
direita: dextera manus. bạn
hữu: *companheiro*: focius, ij.

hủ, cái hủ: *boyão de barriga*
grande, e hoca piquena: diota
ventris ampli, & paruuli
orificij.

hư, khoũ: *vazio*: vacuum, i.
hư vô: *vafio e nada*: vacuum
& nihil. hỏá hư khoũ:
fazerfe de nada: fieri ex
nihilo. lại ra hư khoũ:
tornarfe em nada: annihilari,
redire in nihilum.

hư: *danarfe*: corrumpo, is.
thằng ếý đã hư: *danoufe effe*
moço: deprauatus eft puer
ille.

hứa, xin cho: *pedir*: peto, is.
khấn hứa nói: *rogar*: precor,
aris.

hứa, nói hứa: *prometer*:
polliceor, eris. khấn hứa:
fazer promeffa a Deos ou
uirar: votum emittere aut
iuramentum.

huân huân: *mulio, peça de*
feda: fericum quod mulio
vocant.

húc: *marrar de animaes*
como carneiros bois &c:
arieto, as. báng idem. lên
húc: *prouocalos*: ad
arietandum incitare.

hủy báng: *impugnar com*
desprezo: contradicere cum
contemptu.

hủy, cười: [\[đính chính 18\]](#) *rir*:
rideo, es. hỏan hủy: *estar a*
legre: iucundus, a, vm.

huyền: *parte em que fe
subdiuide hũa Prouincia de
algũ Reyno, como Confelho:*
pars in quam Prouincia

H

*deffe Confelho: partis in
quam Prouincia subdiuifa est
caput. oũ huiên, idem.*

huiệt: *coua da sepultura:*
fouea sepulchri. lỗ chôn mồ,
idem.

hùm, vide hòm.

hứng nước: *tomar agoa dos
telhados, aruores &c:*
deriuare aquam è tectis,
arboribus & fimilibus.

hứng gạo: *fupar o arròs:*
mundare orizam ita vt
recipiatur in vas fuppositum.

hứng, đàng hứng: *escarrar:*
excreo, as. alij hống.

huóng chi, huóng lọ: *quanto
mais: quanto magis, phương*

*aliqua subdiuiditur, vt apud
lufitanos, Confello. cai
huiên: o cabeça:*

H

chi, lọ là, idem.

hương: *coufa de cheiro,*
piuete: virgula odorifera.
hương kì nam: *oallambà ou
calambuco: calambanum.*
lignum pretiofiffimum. tràm
hương: *aguila fina:*
aquilanum lignum pretiofum.

hương, đĩnh hương: *crauo:*
cariophyllum, i.

hương cóũ, vide cóũ.

hương thí, vide thí.

hưởng phúc, chịu phúc:
*receber premio: recipere
premium.*

hươu, con hươu; *veado:*
ceruus, i. gạc hươu: *cornos
de veado: cerui cornua.*

húp: *foruer*: forbeo, es. húp
canh: *foruer o caldo*: forbere
iufculum.

hút: *chupar*: fugo, is. hút
thuốc: *chupar tabaco*: haurire
betti fumum.

hút, gió hút 𣎵: *affopra o
vento*: afflat ventus. gió thổi
𣎵: idem.

hũ, dữ: *mao*: malus, a, vm.
hũ thần [\[đính chính 19\]](#): *diabo
cruel*: diabolus crudelis. fic
afferunt venefici de aliquibus
defunctis per quos aduenire
filijs alijfque confanguineis
mala mentiuntur, ac
propterea illorum offa in
quibus diabolum refidere
fingunt, iubent exhumari, &
proijci ne amplius noceant.

Lỗi chú thích: Đã tìm thấy thẻ <ref> với tên nhóm “đính chính”, nhưng không tìm thấy thẻ tương ứng <references group="đính chính"/> tương ứng, hoặc thẻ đóng </ref> bị thiếu

Lỗi chú thích: Đã tìm thấy thẻ <ref> với tên nhóm “đính chính”, nhưng không tìm thấy thẻ tương ứng <references group="đính chính"/> tương ứng, hoặc thẻ đóng </ref> bị thiếu

I

í: *intenção*: intentio, nis. mạc
 í ai: *conforme a intenção*
decada hũ: intentum fuum
 feu voluntatem fuam quiuis
 sequatur. í mầy làm fao: *qual*
he o vofto intento, que
pretendeis: intentio tua
 quænam est ? tôi có í: *tenho*
intenção: intentionem habeo.
 vô í: *fem intenção, fem*
aduertir: inaduertenter. ã
 hiêu í: *ià entendì*: intentum
 percepi. í sách: *o fentido do*
libro: fenfus feu intentũ libri.
 nghĩa, idem.

i, áo: *cabaya*: vestis oblonga,
 toga æ.

yả: *cagar*: caco, as.
 immodefta vox. alij, yẻ,
 modeftè dic, đi đàng, đi
 ngõài, đi foũ.

jà, vide già.

vel y

I

ích: *proueito*: vtilitas, atis. ích
 gí: *que proueito*: emolumenti
 quid ?

yẻ, vide yả.

iẻ, vide gẻ.

yẻm: *corpinho de molher*
com que cobre os peitos:
 mammillare, is.

yẻm: *encantar, ou afogentar*
por virtude oculta: præftigijs
 fugare. fic yẻm thần;
encantar o diabo que chamão
tutelar afogentandoo pera que
não acuda a aldeia como
fingẽ os gentios: incantare
 diabolum quem Ethnici
 vocant patronum, vt fugatus
 mala non auertat à pago fibi
 cõmiffo, vt ftultè putant
 Ethnici.

yẻn: *pas*: pax cis. yẻn ỏn:
quieto: tranquillus, a, vm.
 bàng yẻn, idem. chảng yẻn

mình: *não ter faude*: fanitate
carere. an, idem.

yên thính yên: *cidra*: malum
citreum.

yén faò: *ninho de paffaro*;
comer pretiofo: nidus
quarundam auium, qui est
pretiofus ad edendum. tổ én,
idem.

yến, làm yến: *aparelhar*
mefa redonda pera alguem
comer: menfam rotundam

I

habere. chẳng yeu: *não*
quero, não me contenta: nolo,
non placet.

yếu: *fraco*: debilis, e. yếu
đuối, idem. yếu liệt: *doente*:
ægrotus, a, vm. cột yếu:
coluna fraca: debilis
columna.

yếu, chết yếu: *morrer de*
pouca idade: iuuenem mori.
khi thụ khi yếu: *ha quem*

parare vt aliquis comedat.
làm cõ, idem.

yến, một yến: *des cates ou*
arrateis: decem libræ. hai
yến: *vinte cates*: viginti libræ
&c.

yết hầu: *esquinencia*: angina,
æ.

yêu: *amar, estimar,*
contentarfe: amo, as, in
pretio

vel y

I

viue muito e tambem quem
morre cedo: citò morientes
dantur, funt & qui diù
viuunt.

jì, vide gì.

im: *terra boa pera femear*:
campus ad fæmen aptus.

in: *imprimir, impressão*:
typographia, typis mandare.
in sách: *imprimir liuros*: typis
mandare libros. cắt 𠵼án in:

abrir estampa na taboa:
incidere tabulas ad
typographiam. *ðěải* in: *canga*
pintada: typis depicta tela. in
mẹo: *encaixos:* infertio, nis.

inh ương: *fuppos de grande*
barriga: vasa quaedam magna
& extensa ex cannis indicis
confecta in quibus oriza
mundatur.

jó, vide gió.

jờ, vide giò.

yợ ra: *arrotar;* eructo, as. ợc
ra, ợ, idem.

ít: *tambem:* etiam.

ít: *hum pouco:* parum. ít chớ:
pouco e não mais; parum
tantum. ít nữa: *hum pouco*
mais; parum adhuc. ít nữa:
daqui hum pouco; statim
paulo post.

jủ, vide giủ.

jữ, vide giữ.

K

K A: vida ca.

ke: *remela dos olhos*:
gramia, æ. ke con măt, đũ
con măt: *olhos remelofos*:
lippi oculi.

ke, đàn cò ke: *rabil*: lyra
ruftica.

ke, gánh cò ke: *o gemer da
pinga com o peso*: ftridor quẽ
edit canna Indica ob pondus
quod cum illa defertur
humeris. cõt kệt, idem.

ke: *vergonhas de homem ou
de molher*: pudenda fiue viri,
fiue foeminæ .

kê, cò kê: *officio de vigiar as
obras*: fuperintendens operis.

kê: *painço*: panicum, i. boũ
kê: *fpiga de painço*: panici
fpica.

K

kê len: *meter algũa coufa de
baixo pera aleuantar outra*:
fupponere aliquid ad
eleuandum aliud.

kê: *cozer algũa coufa fobre o
vestido ià cofido, como
cabeção de peça fobre o
cabeção da cabaya*: affuere
aliquid vesti iam confutæ, vt
ex ferico petagium, fuper
ipfius vestis amictorium.

ké đó ké làm túi: *peça de
feda de que fazem bolças*:
fericum quoddam quo
crumenæ conficiuntur.

kê, quã ké: *fruta espinhenta
qual os gentios no quinto dia
da quinta lua poem na
cabeça pera viuerem muito*:
fructus quidam fpinofus
quem Ethnici die quinta lunæ
quintæ capiti fuperftitiosè
imponunt vt diũ viuant.

ké: *herua do mato*: herba fylueftris.

kê: *os que*: qui. folum de hominibus, loquendo demifsè. kê chợ: *os do bazar quer dizer a corte do Tonquim*: qui funt in foro, ideft in regia Tunkinenfi. kê quê: *os da aldeia*: oppidani. kê mùa: *rustico*: rufticus, a, vm. quê mùa, idem. kê lành: *os bons*: boni. kê dữ: *os maos*: mali. mây ở kê nào: *de que terra fois*: cujas es ? tôi

K

kê: *contar, fazer conta*: numero, as. kê chẳng xiét: *fem conto*: innumerabilis, e.

kê: *fazer cazo de alguem*: æftimo, as. chẳng kê fự ấy: *não fas cazo diffo*: nihili facit eam rem.

kê, đăoç kê: *rezar aos pagodes*: recitàre idolorum librum.

là kê hèn: *eu fou hum ninguem*: flocci ego fum.

kê háng, vide háng.

kê: *pauta*: norma linearum. kê gếy: *regrar o papel delineare cartam ad normã*.

kê: *contar como historia*: narro, as.

K

kê, cô kê: *homem graue fazer officio baixo*: primariũ virum officijs vilibus occupari.

kéc, cồ kéc, cồ kính: *cocegas*: titillatio, onis.

kênh [\[đính chính 1\]](#): *esteirro de rio ou de mar*: riuulus è flumine, aut etiam ex mari procedens.

kềm [[đính chính 2](#)]: *tenàs*;
forceps, ipis. kìm [[đính chính 3](#)],
idem.

kem, thàng kem: *belleguins
do mandarin*: fatellites
præfecti.

kém: *coufa que tem falta he
menos*: deficiens res. bạc này
kém hai lạng: *nesta prata
faltão dous taeis*: defunt huic
argento duo nummi.

kẻm: *valle entre montes*:
vallis inter montes. melius
trung núi.

kẻm: *tutunaga*: plumbum
album.

kên kên: *aue que come
corpos mortos*: auis quæ
pascitur cadaueribus.

kên, vide cân.

kèn: *frauta*: fistula, æ. quiên:
idem. thổi kèn: *tanger frauta*:
ludere fistula.

kén: *fazer rezenha de
foldadesca*: recensere
milites. nghiem, idem.

kén tơ: *folhelho de feda*:
folliculus bombycis.

kén, nên kén: *doença de
pedra*: calculo laborare.

keo: *queda naluta*: casus in
lucta. 𠵹ật một keo: *lutar hũa
queda*: experiri semel in lucta
donec alter cadat.

keo: *grude que fe fàs de pelle
ou neruo*: glutinum expelle
aut neruo confectum.

keo, xin keo: *lançar fortes
com as caixas*; fortes monetis
æreis exquirere.

keò: *traue que da comieira
da caza dece fobre as
colunas*: trabs quæ a
fummitare domus ad
columnas hinc inde
descendit. keo nhà, idem.

kéo: *puxar*: traho, is. kéo cho
thăng: *puxar pera entezar*:

K

trahere ad intendendum kéo
đũa: *fiar*: trahere fila.

kéo, cái kéo: *tezoura*: forfex,
icis.

kéo đi, trốn đi: *acolherfe
pera que o não achem*:
subtrahere se ne reperiatur.

kéo lửa: *ferir fogo*: extrahere
ignem, vt è fiilce, ligno, &
fimilibus.

kéo: *peraque não*: ne. cho
kéo nói: *peraque não falle*:
ne loquatur.

kẹp: *entalar entre dous paos*:
intercipio, is. kẹp cổ: *afogar
entre dous paos*: constringere
guttur duobus lignis ita vt
mors fequatur.

kẹp: *ratoeira em que fica o
rato entalado*: mucipula, in

K

qua meres intercipiuntur.

kẹp: *emprefa como de
liureiro*: instrumentum quo
aliquid premitur, vt libri &
familia.

kẹp: *coufa dobrada*:
duplicata res. áo kép: *cabaya
forrada*: duplicata vestis. blả
kép: *pagar em dobro*: duplum
foluere. chữ kép: *letras que
tem todas as penadas*:
characteres omnibus fuis
partibus constantes. lần hột
kép: *rezar a çoroa dizendo
duas oraçoões em cada grão*:
duplicatis ad fingula grana
precibus globulos precarios
percurrere.

kết làm: *fazer como meyas
de agulha ou coufa
femelhante*: contexere acu
tibialia, vel quid fimile.

kết nghĩa cũ nhau: *trauar amizade*: inire amicitiam. kết hợp: *vnirse, ajuntarse, diffe tambem dos cafamentos*: coniungo, is, dicitur etiam de matrimonio. kết tóc cũ nhau: *ajuntar os cabellos hum com outro*: iungere capillos inuicem, idest decumbere fimul, vel iungi matrimonio fimul.

kẹt, cọt kẹt, vide ke, gấnh cò ke.

K

khá: *conuem*: decet. chẳng khá: *não conuem*: non decet. khá, idem.

khác: *coufa diferente*: diuerfus, a, vm. sự khác: *outra coufa*: aliud. khác nhau: *distintos entre fi*: distincti inuicem.

khàc: *efcarrar*: excreo, as. khàc ra đàm: *efcarrar*

kêu: *bradar*: clamo, as. kêu lên, idem. đi kêu nó: *chamaio, ide o chamar*: voca illum. chuông kêu: *o fino foa*: fonat campana. chim kêu: *o paffaro canta*: canit auis. kêu: *queixarfe*: conqueror eris. làng kêu: *a aldeia fe queixa*: conqueritur pagus, lamentis omnia implet.

K

freimas: excreare flegmata. expuere pituitam.

khách: *hofpede, peregrino de outra terra*: hofpes & peregrinus ex alijs oris adueniens. khách thương: *mercador*: mercator, oris.

khách, chim khách: *pega*: pica, æ. bò các, idem.

khai, mở ra: *abrir*: aperio, is. khai ấn, vide ấn.

khái: *fpecie de tigre: tigris fpecies.*

khái: *petição por escrito a o Rey: petitio ex fcripto quæ fit regi. lên khải đễoŭ Chúa: dar petição per escrito a el Rey: petitionem ex fcripto regi offerre. khấn khải, idẽ.*

khày: *dulão piqueno, ou bandejinha: menfa rotunda paruula.*

khâm, kính: *reuerenciar: reuereor, eris. khâm sũ. kính chũâng: reuerenciar e estimar: reuenter venerari.*

khâm: *papel que fe põe pollos gentios no caixão dos mortos: carta quæ mortuorum capfis ab Ethnicis apponitur. hạ khâm: papel que fe poem na parte de baixo do caixão dos mortos: papyrus quæ adhibetur in parte inferiori loculi defunctorum. thượng*

khâm: *o papel que fe poem de cima: cartula quæ adhibetur ab Ethnicis in parte superiori loculi defunctorum.*

khấm, quan đi khấm: *o iuys ir ver a ferida ou outro indicio do delicto pera iulgar: examen iudicis ex infpectione vulneris aut alterius indicij de crimine. khấm việc, xét việc: iulgar do negocio: iudicare de re.*

khấm ảnh, *caixa ou nicho em que fe poem a imagem: pera estar e fer adorada com decencia: capfula in qua reponitur imago vt decenter colatur. khoũ ảnh, idem.*

khảm: *he bastante: fufficiens. chẳng khảm: não abränge: non fufficit.*

K

khăn chùi mặt: *lenço*:
fudariolum, i. khăn chùi tay:
toalha das maõs: mantile, is.
bức khăn: *lençol, toalha
grande*: linteum, i, torale, is.

khăn khăn: *fufpirar*: fufpiro,
as.

khăn, kho khăn: *pobre*:
pauper, is.

khan cô: *enrouquecer*:
raucefco, is. khan tiếng,
idem.

khấn: *prometer*: promitto, is.
khấn [\[đính chính 4\]](#) hứa idem.

khấn cũ đức Chúa bời :
*fazer voto ou iuramentc a
Deos*: votum aut iuramentum
Deo emittere. cầu khẩn:
rogar: precor, aris. thương
khấn, khẩn nguyện, idem.

khấn, cầu khẩn, khẩn nguyện:
idem cum khẩn.

K

khản khải deoũ chúa, vide
khải.

khản mực: *fecarfe a tinta de
efcreuer*: ficcari atramentum
ad fcriptionẽ, khản thuốc:
*acabarem fe as tintas de
pintar*: deficere colores ad
pingendum.

khang khanh: *bem feito*;
rectè factum.

khanh, chôn: *fepultar*:
fepelio, is, tãn phần thư
khanh nhu, đốt sách chôn
hãọc tồ: *certo Rey da China
que queimou os liuros e
enterrou os estudantes*:
quidam Sinarum Rex qui
libros combuffit, & ftudiofos
fepeliuit.

khánh tán: *certa fefta de
pagodes*: idolorum folemmitas
quædam.

khánh, chúa khánh: *nome de hũ regulo que està nos montes da parte da China, e foy antigamente possuidor de quatro Prouincias de Tonquim, o lugar aonde està se chama cao bàng: nomẽ Reguli qui olim possidebat quatuor Tũchini Prouincias, nunc habitat in montibus inter Tunchinum & Sinas cao bàng dictis.*

khao: *facrificio que se fas ao diabo ou aos mortos peraque não fação mais mal:*

K

e não tornem: deducere diabolos illos aut defunctos ne amplius noceant, ac ideò parare triremes equos & alia omnia papyracea quæ comburunt, vel in profluentem amnem projiciunt, ne amplius redeant, atque ideò bombardas explodunt vt illos deterreant à reditu.

facrificium quod fit diabolo aut defunctis ne amplius noceant. khao lao, idem. đũa khao: *despedir de fy effes diabos ou defuntos fazendolhes caualllos, galès, e outras coufas todas de papel pera os fazer ir queimando tudo ijfo ou botando o no rio, e depois atirãõ espingardas pera lhes por medo*

K

khaó, khôn khaó: *prudente, auifado, entendido: sapiens, tis. khaó lám: mui entendido: sapientiffimus, a, vm.*

khaỏ: *examinar: examen adhibere. khaỏ sách: reuer o liuro: discutere librum. khaỏ lại, idem. khaỏ lược: por atormento: examinare reum per torturam.*

khaỏ cả, khaỏ giá: *taixar o preço*: taxare pretium.

khaỏ, bánh khô khaỏ: *bolos torrados de arròs com iagra ou açúcar preto, amarelos fecos*: bellaria ex oriza & faccharo nigro quæ torrētur & ficcantur ad ignem & fiunt crocea.

khảóc: *chorar*: fleo, es. khảóc lảóc, idem.

kháp: *todo*: totus, a, vm. omnis, e. kháp thien hạ: *todo mundo*: totus mundus. kháp mọi nơi: *todo lugar*: omnis locus. kháp người: *todos os homens*: omnes homines.

khát: *ter fede*. fitio, is. khát nước: *fede de agoa*: fitire aquam. khát mặt ai: *defejar de ver alguem, ter faudades*: defiderio alicuius teneri. đói khát: *ter fome*: famem pati. khát đạo: *defejar a ley*: concupiscere legem.

khâu: *cozer*: confuo, is. khâu áo: *cozer cabaya*; confuere vestem. khâu đũa: *remendar*; refarcio, is.

khâu: *ornamento de latão ou de prata que se poem iunto do cabo da catana ou da lança & coufas semelhantes*; ornamentum ex ære, vel argento, circa capulum gladij, vel lanceæ aut fimilium, alij khêu, vel khou.

khẩu, miệng: *boca*: os oris. ác khẩu, dữ miệng: *roim boca*: os prauum.

khê: *faber afumo*: fumo infici cibum. cơm [\[đính chính 5\]](#)

khê: *o arròs fabe a fumo*. fumo infectæ est oriza. khết, idem.

K

khê lê: *muitos fem conto*:
multi abfque numero, vide
hà.

khe nước: *ribeira de agoa*:
rius aquæ.

khế, blái khế: *carambola*:
fructus indicus quem lufitani,
carambola, vocant.

khem: *absterfe*: abftineo, es.
kiêng, idem. ăn khem:
guardar a boca como as
paridas: abftinere à
quibufdam cibis vt puerperæ.
ăn khem thịt: *abfterfe da*
carne: abftinere à carnibus.

khen: *louuar*: laudo, as. nói
khen, người khen, idẽ.

kheo, đi cà kheo: *andar em*
pes altos de pao: incedere in
præaltis pedibus ligneis.

khéo: *coufa bem feita*:
affabrè facta res làm cho

K

khéo: *fazer bem feito*; affabrè
facere. khéo đẽa: *abilidade*
no traçar: ingenio valere ad
machinandum. khéo léo,
idem. khéo miệng: *gracioso*
no fallar: lepidus, a, vm.

khép cửa: *fachar a porta fem*
a trancar: claudere ianuam
abfque repagulo.

khét: *cheirar a chamufco*:
olere vftulationẽ. khét lè, idẽ.

khêu đên: *espiuitar a candea*:
emungere lucernam. khêu
rác: *tirar o cifco com a ponta*
de algũa coufa: extrahere
quifquillas aliquâ re acutâ.
khêu ốc: *tirar do brigigão o*
que tem pera comer:
extrahere ex cõchilio quod
edi folet; & fic de fimilibus,
khêu, fignificat extrahere.

kheu, vide kheo.

khi: *tempo*: tempus, oris. khi
ấy: *então*: tunc. khi này:
agora: nunc. khi này: *ainda*
agora: paulo ante. đang khi:
em quanto: dum. đang khi
ăn: *em quanto come*: dum
comedit. đến khi đã ăn [[đính](#)
[chính 6](#)]: *depois de comer*: post
comestionem. khi trước:
antes: antequam. khi sau:
depois: postea. khi chưa có:
em quanto não: dum

K

nis. khí đờc: *humor roim*:
humor nociuus. khí:
fustancia; *fusttantia*, æ. khí
mềnh ra: *pollução*: pollutio,
nis. khí rét: *frio*; frigus, oris.
khí sốt: *quentura*: calor, is.

khí giải: *todo genero de*
armas: armorum quod
cunque genus.

khí, xuy hiệu khí: *dar final*
com trombeta: fono buccinæ
fignum edere.

nondum. có khi thì có, có
khi thì chang: *as vezes tem*,
as vezes não tem: interdum
datur, interdum non. chẳng
khi đừng: *fem ceffar*:
continuò, fine intermiffione.
khi thu khi yếu, vide yếu.

khí, hơi: *humor*: humor, ris.
khí nước: *vapor*: vapor, is.
khí đất: *exhalação*: exhalatio,

K

khỉ, con khỉ: *bugio*: fimia, æ.

khía: *quinas*, *cantos*: angulus,
i. khía mũ: *os cantos do*
barrete; anguli pilei. khía
ngãọc: *cantos do vidro*
triangular: anguli vitri
triangularis.

khích nghịch: *odio*: odiũ, ij.

khiêm nhường: *humildade*:
humilitas, atis.

khểng một chân: *coxo dehũ*
pè: claudus altero pede.

khiêng: *dous, ou muitos iuntos accarretarem algũa coufa as costas*: deferre humeris aliquid duos aut plures. khiêng gồ: *accarretar dous ou muitos hum pao as costas*: geftar humeris lignum duos aut plures.

khiến: *mandar*; *præcipio*, is. khiến cho: *prometer de dar*: *promiffio dandi*.

khiến đá: *fazer andar as pedras por feiticaria*: *præcipere lapidi vt moueatur, ab vno loco in alium, ex præftigio & arte dæmonis*.

khiến, 𠬞ua hành khiến, vide hành.

khít, kín khít: *tapar bem como buracos* &c: *obturare*

K

khảo, vide khảo. cây khô: *aruore feco*: *ficca arbor*.

foramina, & familia.

kho: *celeiro*; *cellarium*, ij. kho gạo: *celeiro de arròs*: *granarium orizæ*. kho tiền: *dispensa de caixas*: *cellarium monetarum*.

kho thịt: *cozer carne em feco fem agoa*; *concoquere carnem ad ficcum fine aqua*. kho cá: *cozer peixe fem agoa em feco*: *coquere piscem fine aqua*.

khô: *coufa feco*; *ficcus*, a, vm. cá kho: *peixe feco*: *ficcus piscis*. phơi làm khô: *fecar algũa coufa pera a goar dar*: *ficcare aliquid ad afferuandum*. bánh khô: *bifcoutho*: *bifcoctus panis*. bánh khô

K

khố: *encacho*: *velamen pudendorum*.

khó: *trabalhofo*: laboriofus.
a, vm. khó làõ: *canção do*
coração: labor cordis. khố
khó: *trabalhos, miserias*:
miseria, æ. khó khan: *pobre*:
pauper, is. khó mặt: *rosto*
triste de afflicção: afflictus
vultus.

khó, nói khó cũ ai: *praticar*
com alguem: confabulor, aris.

khố: *pentem do tear*: pecten
telæ. ðẻai rộũ khố: *canga*
larga porque tem o tear largo:
ampla tela quia pecten est
amplum, & è contra.

khố, cửa khố: *porta da*
fortaleza por onde entrão os
que se vão adoutorar: ianua
arcis in quam ingrediuntur
qui doctoris gradum funt
fufcepturi,

khỏ, đắng: *amargofo*:
amarus, a, vm.

khõa: *fortes de feiticeiro*:
fortes venefici. đi khõa đi
bói: *ir confultar o feiticeiro*:
veneficũ cõfulere. vide bói.

khõá: *fechadura*: fera, æ.
chià khõá: *chaue*: clauis, is.
mở khõá: *abrir a fechadura*:
feram referare. đấõ khõá lại:
fechar a fechadura: feram
claudere. khõá mặc:
cadeado redondo: fera
penfilis rotunda.

khõả: *igoalar*: æquo, as.

khõách: *cabeça cortada*:
caput absciffum. chém
khõách: *cortar a cabeça*:
caput amputare.

khõai lang: *batata*: tuber
infulanum. củ lang, idem.

khõai từ, củ từ: *inhame*:
colocafia, æ.

khõai, bánh khõai: *apas*
molles de arròs que tem
dentro feijões: placentæ

teneræ ex oriza quibus
adduntur fazeolorum liba.

khốái: *cocuruta da cabeça*:
vertex capitis. tǎóc khốái:
cabellos do redomoinho da
cabeça: verticis capilli.

khốan: *de vagar*: pedetentim.
khốan khốan, idem. khốan

K

furar com verruma:
terebrare, terebellâ perforare.
khốan thay: *Clemente*:
clemens, tis.

khốán người ta: *pagar a*
alguem pera que faça em
meu lugar as obras publicas a
que eu estaua obrigado:
locare aliquem vt vice mea
faciat opera publica quibus
tenebar.

khốán rǎn, khốán hòm:
encantar ferpentes e tigres

đã: *esperai*: expecta. đượm
đã, idem.

khốan, cai khốan: *verruma*:
terebella^{[[đính chính 7](#)]}, æ.
khốan đi:

K

per arte magica: incantare
ferpentes & tigres veneficio.

khốán khốẻ: *bem disposto*;
valens, tis.

khoân, vide khuôn.

khốang, chó khốang^{[[đính chính](#)}
^{8]} cồ: *cão que tem o pescoço*
de diferente cor do corpo:
coloris diuerfi canis in collo,
à colore corporis. chim
khốang cồ: *aue de diferente*
cor no pescoço do que no
corpo: auis alterius coloris in

collo, & alterius in corpore.
fic de alijs animalibus.

khởang: *peitaca do barco*:
diuifiones partis inferioris
nauigij.

khốát: *ficar encuberto*:
tectus, a, vm. nơi khốát gió:
lugar abrigado do vento:
apricus locus à vento. khốát
mặt blời: *efcondido do fol*:
abfconditus à fole. khốát cây:
*efcondido das aruores, não
se vê por estar de tras das
aruores*: tegitur ab arboribus
ita vt videri nō poffit. khốát
núi ấy: *eftà de tràs da quelle
monte*: tegitur illo monte, &
fic de alijs. ăn khốát: *comer
as efcondidas*: occultè
comedere. khốey khốát:
efquecerfe: obliuifcor, eris.

K

có khi khốey: *nunca me ei de
efquecer*: obliuifcar nunquã.

khốát: *remar de pangale*:
remo breui cymbam
impellere. khốát: *acenar que
venha*: nutu fignificare vt
veniat.

khộc bẻ tay: *fazer dar eftalos
aos dedos*: crepitem digitis
edere.

khỏe, cậy: *confiar*: confido,
is. khỏe của: *confiar no fato*:
confidere in bonis. khỏe
mềnh: *confiar em fi*:
confidere fibi ipfi.

khỏe: *faude*; fanitas, atis.
khỏe lành, khỏe mạnh, fức
khỏe, idem.

khốey, làm cho khốey: *fazer
por botar da memoria*:
obliuioni mandare. chàng

K

khốét: *roçar como com faca
fazendo buraco*: runcare, vt
cultro vsque ad foramen.
chuột khốét hòm: *o rato*

fazer boraco no caixão
roendoo: rodendo ciftam mus
perforauit. khốét con mắt:
tirar os olhos: oculos
effodere.

khốét, nói khốét: *mentir*:
mentior, iris.

khốết: *argolinhas que*
diuidem as caixas de fefsenta
em fefsenta: circuli
diuidentes monetas in
fexagenarias. khuy, idem.

khôi, đổ máu khôi ra: *em*
fanguie te vazas: fanguinem
vtinam profundas.
maledictum.

khôi nước: *rego de agoa*:
riuulus aquæ.

khói: *fumo*: fumus, i. tởá
khói ra: *fubir o fumo*:
fumum ascendere.

khỏi: *escapar*: euado, is. ra
cho khỏi: *ide pera onde nũca*
mais vos veja: videã te

nunquam. khỏi bỏ vạ: *fair*
liure da accusação: euadere
accufationem. đả khỏi làng:
ia paffamos a aldeia:
pertranfiuimus iam pagum.
khỏi náng: *fugir de calma*:
euadere æftum. khỏi hai
ngày: *paffados dous dias*:
præterito biduo. khỏi cạn:
fair do baixo: euadere fyrtes.

khỏi, biển [\[đính chính 9\]](#) khỏi:
mar alto: altum mare.

khôn: *fezudo*: fapines, ntis.
khôn kháo, khôn ngỗan,
idem. khôn đẽạ: *entendido*:
intelligens, ntis. khôn mặc
nói hết: *difficil pera dizer*
tudo: difficile ad explicandum
omnia.

khốn: *trabalhos*: labor, is.
chiụ khốn khó: *padecer*
trabalhos e miserias: miserijs
& laboribus vrgeri. khốn
nạn, khốn hẻ: *coitado*,
coitadinho; heu mifellule,
verba compatientis. làm

khốn ai: *fazer mal a alguem*:
nocere alteri. khốn mềnh:
aflição propria: afflictio
propria. rút khốn: *extrema*
miferia: fumma miseria.

khốn, dái: *ter medo*: paueo,
es.

K

khớp: *freyo*: frænum, i. tla
khớp: *enfrear*: fræno, as. gệt
khớp lên: *puxar polla redea*:
frænum cõtrahere. dùi khớp
xúông: *allargar o freyo*:
habenas laxare.

khoũ: *vafio*: vacuus, a, vm.
ăn cơm khoũ: *comer arròs*
fem conduto: abfque
conducto edere orizam. làm
việc khoũ, làm khoũ:
trabalhar de graça; fine
præmio laborare. ra khoũ:
desfazerse em nada:
annichilari. đi khoũ: *foy*
debalde: fruftrà iuit. nhà
khoũ: *caza vazia*: vacua
domus.

khón, rang khón: *dentès*
çujos: fordidi dentes.

khỏở, vide thỏở.

K

khoũ gốá: *viuuo*; *viuua*:
viduus, vidua. khoũ, chẳng
có bạn: *não he cazado*:
folutus est ab vxore, non
coniugatus.

khỏũ, oũ khỏũ [[đính chính 10](#)]:
certo philosopho que na
China floreço pouco mais de
500. annos antes do
nascimento de Christo Noffo
Sõr, a este philosopho
chamão os Chinas Santo
porque lhes enfinou a politica
e o gouerno do Reyno e de
suas cazas e foy inuentor ou
restaurador das letras, dis
mal dos idolos e sua ley
chama ley dos barbaros do
mato, mandou a dorar a;

thượng đế: *que alguns
querem fer Deos*; Quidam
philosophus qui quingentis
paulo plus annis ante
Christum Dominum floruit,
hunc philosophum finæ
vocant absolute Sanctum
quia ipse docuit politicam,
& regni administrationem aut
etiam familiæ, eundem
dicunt inventorem aut
reparatorem literarum, is
idolorum figmenta vocat
legem barbarorum, &
proponit adorandum regem
supernum quem aliqui
interpretantur Deum,
communiter apud Sinas
nominatur. thánh hiền: *Santo*

K

khuyến: *exhortar*: hortor, aris.

khuyết: *faltar a luz*: deficere
lucem. khuyết mặt trời:
faltar a luz do sol: deficere
folis lucem, vt in eclipsi. mặt
blang đã khuyết [[đính chính 11](#)].

bom: Sanctus bonus. vel oũ
thánh: *o Sõr Santo*: Dominus
Sanctus.

khu: *as nadegas*: nates, ium.
bàn tôn, idem.

khuy, vide khốết.

khuya: *alta noite*: multa nox.
đã khuya, đi nằm ngủ: *jà he
alta noite, ide dormir*: iam
multa nox est, ito cubitum.
con khuya ngủ đi: *ainda he
alta noite, dormi*: adhuc est
alta nox, dormi.

K

vay a lua migoante; decrefcit
luna.

khứng: *querer*: volo, vis.
chẳng khứng: *não querer
com resolução*: nolle omnino.

khước: *contrario, como agoa
do fogo*: contrarius, a, vm, vt

aqua igni, calor frigori. xích
khứơc: *botar fora*: expello,
is.

khuôn: *forma de coufa que
fe funde*: forma rei fufilis.

khuôn ảnh: *forma de
imagens como varonicas*:
forma imaginum fufilium.

khuôn: *coufa vazia em que fe
encaixa outra*: res vacua cui
intus adaptatur alia.

khủng, kinh khủng: *ter
pauor*: contremisco, is.

kí, biên kí: *escruião*:
notarius, ij.

kí, gửi, vide gửi.

kí, đau cốt kí: *doença de
gota*: podagræ morbus.

kì, thừa: *elle de quem fe tem
fallado atrás*: ille de quo
scilicet prius facta est mentio.

kì giờ: *affinar hora*:
præfigere horam. kì hện:

affinar como dia tempo &c:
præstituere tempus, diem
&c.

kì, các kì fự: *todas as coufas*:
omnia.

kì, hương kì nam: *pao de
calambà*: lignum odoriferum
pretiofum quod calambà
dicunt, feu callābanū lignum.

kì, thần kì: *diabo que os
gentios adorão como
protector de fua aldeia*:
diabolus quem Ethnici
tanquam pagi protectorem
colunt impiè.

kì, thổ kì, thổ chủ: *diabo que
cuidão os gentios fer Senhor
do chã aonde eftão fuas
cazas*: diabolus quem Ethnici
putant effe dominum terræ in
qua funt illorum domus.

kì, tế kì đạo: *facrificio
folemne que fe fàs ao diabo
que os gentios cuidão prefide*

*as galès: diabolus quem
Ethnici putant præeffe
triremibus folemne
sacrificium.*

kì mềnh: *esfregar o corpo:*

K

frico, as. kì chên tay: *esfregar
pès e mãos: fricare pedes &
manus.*

kì, kinh kì: *corte de
Tonquim: regia Tunchini.
vide kê chợ.*

kỉ cang, phép nước: *cofume
da terra: mos regni.*

kỉ, ngỗại kỉ: *liuros por onde
os estudantes aprendem
letras: libri quidam quibus
scholastici vtuntur vt literas
discant.*

K

kia: *outro: ille alius, thày kia:
aquelle outro mestre: ille alius
magister. ben kia: a outra
bãda: illa alia pars. fự nọ, fự
kia, fự kia fự nọ: varias
coufas: varię res. làm ọọ làm
kia, làm kia làm ọọ: varios
modos: varij modi. tê, idem.*

kia, nam kia: *ha ià dous
annos: duo iam sunt anni
elapfi. hôm kia: antontem:
nudius tertius. tê, idem. ngày
tê, ngày kia: depois da
menhãa: posttridie.*

kià hôm kià: *tras antontem;
nudius quartus.*

Kiêng, vide kiêng.

kiêng, vide kiêng.

kiếm: *buscar*: quæro, is.

kiếm ăn: *buscar vida*:

conquirere victum, dicitur

maximè de ijs qui furtis &

rapinis, alijsque iniustis

modis victum quærun.

kiến, cái kiến: *formiga*:

formica, æ.

kiến, phổ kiến: *Chincheos*:

homines illius Prouinciæ quæ

apud Sinas vocatur,

Chincheo.

kiến, cánh kiến: *laca em que*

tingem peças: murex quo

fericum tingitur.

kiện: *fazer demanda*: litem

intendere. cáo kiện: *acufar*:

accufo, as.

K

in fæcula. kiếp này: *esta*

vida: vita præfens. kiếp fau:

kiêng: *absterfe*: abftineo, es.

kiêng thịt: *não comer carne*:

abftinere à carnibus. kiêng

rượu: *absterfe do vinho*:

abftinere à vino. & fic de

alijs rebus à quibus

abftinemus.

kiêng ngựa [\[đính chính 12\]](#): *atàr*

os pès dianteiros ao cauallo:

ligare pedes anteriore equi.

kiếp, cướp: *tomar por força*:

rapio, is. đạo kiếp: *alcatea de*

falteadores: prædonum

caterua. ăn cướp, idem.

kiếp: *feculo*: fæculum, i. đời,

idem. đời đời kiếp kiếp: *pera*

todo fempre: fæculorum

K

a outra vida: vita futura.

kiết, hôm kiết: *ha quatro dias*: nudius quartus. ngày kiết.

kiệt, hôm kiệt: *ha cinco dias*: nudius quintus.

kiệt, đi kiệt lị: *ir com grande preffa fem defcançar*: festinanter ire fine intermissione.

kiêu: *alto*: altus, a, vm. kiêu ngạo: *altiuro, foberbo*: elatus, superbus, a, vm.

kiều: *fella do cauallo*: ephippium, ij. kiêu an: *defcanço da fella*: ephippij subfratum.

kiệu: *cadeira: de espaldas, andor*: fedes reclinatoria, aut gestatoria.

kim: *agulha*: acus, vs. bao kim: *papel ou amarrado de cem agulhas*: acus centum cartâ fimul inuolutæ. kim tách: *agulha muito fina*: acus

valdè tenuis. tlôn kim: *fundo da agulha*: acus foramen. kim nam châm: *agulha de marear*: gnomon nauticus.

kim, đeo kim: *feiticeira que mete agulhas na cabaya pera afogentar ao diabo*: venefica quæ acus infigit vesti ad fugandum dæmonem.

kim dấm xuống: *forar com agulha*: perforare acu.

kìm: *compaffo*: circinus, i.

kìm: *tenàs*: forceps, cipis.

kín: *coufa secreta*: reconditus, a, vm. nói kín: *fallar em segredo*: secreto aliquid committere. kín đáo [\[đính chính 13\]](#): *tapado*:

obturatorus, a, vm. giõi cho kín dẽọt: *tomar a goteira da caza pera que feja bem tapada*: ftillicidijs mederi vt aptè obturentur. đết thuiền đi cho kín: *concertai a embarcação*

pera que não faça agoa:
obtura rimas cymbæ, ne
aquam admittant. kín khít,
idem.

kín, đi kín nước: *ir buscar*
agoa a fonte ou rio ou poço:
haurire aquam, vel è fonte,
vel flumine, vel puteo.

K

Tonquim: Tunchinesis regia.
bác kinh: *corte da China:*
Regia Sinenfis.

kinh: *liuro de rezar:* liber
precum. đăoc kinh, tữ kinh:
rezar: legere preces,
perfoluere preces ex libro.

kinh: *braço de rio:* fluminis
rius. vide kênh.

kính: *reuerenciar:* veneror,
aris. thảo kính cha mẹ:
honrar ao pay e à may:
honorare Patrem, & Matrem.
kính dái: *temor reuerencial:*

kinh, dái: *ter medo:* timeo,
es. kinh fợ: *medo repentino:*
ftupor fubitaneus. kinh hã,
kinh khủng, idem.

kinh đô, kinh kì: *corte do*

K

timor reuerentialis. kính mến
đức Chúa blời: *reuerēciar e*
amar ao Senhor do ceo;
reuereri & amare cæli
Dominum . kính thày: :
reuereri Sacerdotem. & fic
de alijs.

kính, gương: *espelho:*
fpeculum, i. mợc kính:
oculos: perfpicilia, orum.
chiếu kính, foi gương:
feiticeria que fe fàs com
olhar o espelho: veneficium
quod fit fpeculum
infpiciedo.

kíp: <i>de preffa</i> : actutum. đi	opportunos non fuit
kíp: <i>ide de preffsa</i> : ito	aduentus. lợp, idem.
velocitèr. chày kíp phải chết:	
<i>tarde ou cedo he neceffario</i>	ko, vide co.
<i>morrer</i> : ferius aut citius	
moriendum est.	ko, vide co.
kíp: <i>a tempo</i> : opportunè. đến	ku, vide cu.
cho kíp: <i>chegar a tempo</i> :	
opportunè aduenire. chẳng	ku, vide cu.
kíp: <i>não chegou a tempo</i> :	

Lỗi chú thích: Đã tìm thấy thẻ <ref> với tên nhóm “đính chính”, nhưng không tìm thấy thẻ tương ứng <references group="đính chính"/> tương ứng, hoặc thẻ đóng </ref> bị thiếu

Lỗi chú thích: Đã tìm thấy thẻ <ref> với tên nhóm “đính chính”, nhưng không tìm thấy thẻ tương ứng <references group="đính chính"/> tương ứng, hoặc thẻ đóng </ref> bị thiếu

L

L A, cang la: *cesto piqueno, redondo*: corbula rotunda.

la, người ta la: *gritar de gente*: clamor aut murmur populi.

la, coũ la: *batega piquena de vigia*: tintinnabulum paruum pro vigilijs indicandis.

la, mã la: *batega mayor de vigia*: tintinnabulum maiusculum pro vigilijs.

la, tim la: *farna castelhana, boubas*: morbus Gallicus, morbus Neapolitanus.

la, phải la: *afsỳ he, fallando com inferlor*: ita est, illa tamen particula non additur nisi loquendo cum inferiori, & est fatis rusticus loquendi modus addere illud. la, ciuilior est si dicatur, vi, vt phải vi.

L

là; he: est. thien là blói: *esta letra he ceo ou significa ceo*: est hæc litera seu significat cælum. ten là đí gì: *qual he voffo nome*; est nomen tuum quale? hái là: *ou*: vel. âu là mai đén: *parece que chegarã a menhãa*; puto mane aduenturum. ngờ là: *cuido que*: existimo, as. hẽ là: *todos*: omnis, e. là đá: *lagea de pedra*: lapis planus. là hõạ: *a penas*: vix.

lá: *folha*: folium, ij. ngày lẽ lá: *dia de ramos*: ramorum festum. lá miá: *ceo da boca*: palatum, i. lá cây miá: *folha de cana de açúcar*: canna faccharea. lá chèo: *pà do remo*: palmula, æ. lá tõạ. lá tố: *coxim da fella*: ftragulũ ephippij. lá thí: *gualdrapa*: ftratium supra equum.

lá lách: *paffarinha*: lien, is.

lả: *tolo*: fatuus, i. mlả, idem.

lả, nước lả: *agoa fem outra mistura*: aqua pura fine immiftione alterius rei.

lả, dẽa lả: *barriga vazia quando paffarão horas de comer, e esta com fome*: vacuus venter cum hora comedendi iam præterijt & fames vrget. đả lả, đỏi lả, idem. nhãoc lả: *multo*

L

lạ: *coufa noua, infolita*: infolitus, a, vm. của lạ: *fato raro*: merces extraordinariæ. fự lạ: *coufa rara*: rarus, a, vm.

lạ lữ, idem. người lạ: *homem nouo na terra, peregrino*: hospes, pitis. phép lạ: *milagres, prodigios*: virtutes & prodigia.

lác, cây lác: *iunça com que fe fazem esteiras*: iuncus quo fiunt ftoreæ craffiores.

cançado: fatigatus valdè, maledictum quod imprecari folent.

lả: *cortar hum pedaço, como de carne*: frustum præfcindere vt carnis & fimiliũ, melius, mlả.

L

lác, đức lác [[đính chính 1](#)]: *matinada*: tumultus, vs.

lác, cửa lác đi lác lại: *bater a porta com o vẽto por hũa parte e por outra*: moueri ianuam vento huc atque illuc. gió lác đi: *bulir alguã coufa cõ vento*: fluctuare aliquid vento.

lác đi: *deitar da mão*: dimitto, is. proijcio, is.

lác, lâu lác: *multo tempo*; diũ.

lác, cái lác: *impingem*,
empigem: petigo, inis.

lác, khoĩ lác: *vazio*, *nada*:
vacuum, nihil.

lắc đầu: *bulir a cabeça em
final que não quer*: renuere
mouendo caput.

lạc đường: *errar o caminho*:
deuio, as. chém lạc: *errar o
golge no cortar*: fallere ictum
abfcindendo. đi lạc: *ir
defgarrado*: errare viam.
chim lạc: *auē defgarrada*:
erratica auis, & fic de alijs
ànimalibus. tàu lạc cửa khác:
*o nauio entrou defgarrado
em outro porto*: errabunda
nauis alium est ingreffa
portum.

lạc, lộn lạc: *alteraçõs de
guerra*: perturbationes belli.

lạc, tốt lạc mực: *boa tinta*:
bonum atramentum.

lạc, của lạc giá: *fato barato*:
vilis pretij merces.

lách, vide lá.

lạch: *esteiro piqueno de mar
ou de rio*: riuulus è flumine,
vel è mari deriuatus.

lai, dêy lai chang sãn: *corda
mal trocida*: funis laxus malè
contortus.

lài, núi lài: *monte não
ingreme*: mollis ascensus
mons.

lái: *leme*: gubernaculum, i.
tay lái: *o pao por onde lhe
pegão*: lignum quo
gubernaculum dirigitur. bánh
lái: *a pà do leme*: palmula
gubernaculi. cầm lái: *tomar o
leme*: gubernaculum dirigere:

L

L

bẻ lái: *virar o leme*:
gubernaculum in aliam
partem detorquere.

lái lửa: *atearfe o fogo*:
incendi ignem, incendium
fufcitari.

lái: *ganho*: lucrum, i. ăn lờ ăn
lái: *leuar ganhos, onzena*:
lucrum fupra fortem, vfura,
æ.

lại: *vir*: venio, is. lại đây:
vinde cà: veni húc. lại: *outra*
vès: iterum. lại *đ*ào: *entrar*
outra vès; iterum ingredi.

lại e: &. lại chớ để chúng tôi:
e não nos deixeis: & ne nos
inducas.

lại, hăọc đi hăọc lại: *estudar*
muitas vezas: fæpe ftudere.

lại, đi lại cũ đèn bà:
ajuntarfe cõ molher: copulam
carnalem habere fiue licitam,
fiue illicitam.

lay, lữ lay: *bulir coufa que*
não està bem fixa; moueri
rem non aptè fixam. cóc lữ
lay: *a estaca bole*: mouetur
ftipes. rang lữ lay: *os dentes*
bolē: mouentur dentes. laõ
lay idem.

lấy, vide lếy.

lẫy, róc: *rafpar*: corrado, is.
lải tle: *aplainar os nòs ao*
bambù: complanare nodos
cannæ indicæ.

lạy: *fazer reuerencia ou*
zombaia cõ os ielhos e maõs
em terra, abaixando a cabeça
fobre as maõs: reuerentiam
exhibere, genibus ac manibus
terræ affixis, & capite vfque
ad manus terræ hærentes
demiffo.

lạy ưỡ: *beijo as maõs de V.*
M: reuereor Dominationem
tuam.

lạy ơn đức Chúa blời: *dar
graças ao Senhor do ceo:*
gratias agere cæli Domino.

lạy ơn đức Chúa: *agradeço a
Voffa Magestade:* gratias
habeo Maieftati tuæ.

lạy, kính lạy: *adorar:* adoro,
as. lạy bụt lạy blời: *adorar os
idolos e o ceo:* adorare idola
& cælum, verba quibus
paffim vtuntur idololatræ.

lam, tham lam, vide tham.

L

lăm, nam: *cinco:* quinque.
mười lăm: *dès e cinco,*
affaber: *quinze:* quindecim.
hai mươi lăm: *venti cinco:*
viginti quinque.

làm: *fazer:* facio, is. làm đi
gì: *que fazeis:* quid agis? làm
biếng: *priguiçoso:* piger, gra,
grum.

làm chi: *peraque:* ad quid?
làm chi được, chi được:

lăm chă: *andadura
apreffada como de cauallo:*
inceffus præceps vt equi. nói
lăm: *fallar apreffado:*
velociter loqui, vel etiã
balbutire.

L

*como pode, ou de nenhũa
maneira pode:* quomodo
poteft, vel nullo modo poteft.

làm fao: *de que modo:* qua
ratione? khỏi làm fao được:
como poderà efcapar:
quomodo poterit euadere?

làm thüế: *arrecadar as
rendas:* exigere tributa. làm
tiền, làm quí, làm gián, idem.

lãm 𣎵ua: *fer rei*: obtinere dignitatem regis. lãm quan: *fer mandarim*: exercere prefecturam & fic de alijs officijs.

lãm, cá lãm: *certo peixe*: píficis qui vocatur lãm.

lãm: *muito*: valdè. tốt lãm: *muito bom*: valdè bonus. lãm aó: *muitas cabaias*: multæ vestes. đêu cõên lãm: *muitos foldados em cabo*: valdè multi milites.

lám lám: *perfeuerar*: perfeuero, as.

lám: *murcharfe flores*: marcescere flotes, nám idē.

lãm: *lama*; lutum, i. lãm lắp, lãm bùn: *lama groffa*: cœnum, i. lắy lãm: *lamaçal*: cœnofus locus.

lăn: *roliço*: teres, etis. lăn xuống: *rebolar polla ladeira abaixo*: deuolui per cliuum.

gõ lãn đi: *virarfe o pao*: volui lignum.

lăn, may lãn: *abainhar ficando a costura redonda*: plicatã fimbriã rotūdè cõfuere.

lân, củ lân: *inhame grande*: colocafia, æ. faba Aegyptia.

lan, cu lan: *grades, balaufstes*: crates, columnulæ.

làn đăn, lờn đăn [[đính chính 2](#)]
cũ ai: *coniurarfe pera algũa coufa roim*: conspirare ad malum. nói làn đăn: *fallar impertinēcias*: futilia loqui, vide đăn.

lăn, đánh nổi lãn: *fazer vergoēs cõ pancadas*: liuøm excitare verberibus.

lăn, một lần, hai lần: *hũa vès, duas vezes*: femel, bis &c.

L

mấy lần: *quantas vezes*:
quoties ! kể lần: *contar*
quantas vezes: numerare quot
vicibus.

lần hột: *rezar as contas*:
percurrere precarios
globulos.

lân lân: *lagartixa*: lacertula,
æ. thần lân, idem.

lặn: *mergulhar*: demergi. mặt
blời lặn: *porfe o fol*: occidere
folem.

lặn đận: *mofino*; infaustus, a,
vm.

lấn lộn: *perturbação*:
confusio. nis. lẩn thần, láo
đáo, idem. lẩn lộn nhau:
misturarfe: commiseri ad
inuiçẽ. già lẩn: *velho que*
delira: delirus fenex.

lang: *malhas*: macula, æ. con
bò lang: *boi malhado*: bos

L

maculofus, & fic de alijs. ben
lang: *malhas brancas*:
maculæ albæ.

lang, cu lang: *batata*: tuber
infulanum.

lang, đi lang: *vadio*:
vagabundus, a, vm.

lang, cả nước ling lang:
alagar ou cubrir a agoa
algũa coufa: obrui aliquid
aquã.

làng: *aldea*: pagus, i. làng
nước, idem. chiềng làng:
fallar com os do governo da
aldea; pagi feniores alloqui.

láng tai lại: *applicar a orelha*
pera ouuir: arrigere aures ad
audiendum.

lắng, lo lắng: *triste*: tristis, e.
lo buồn, idem.

láng diềng: *vizinho*: vicinus,
a, vm.

láng, sáng láng: *claro*: clarus, a, vm. dicitur tam de corporali quam de fpirituali claritate & luce.

lặng: *estar calado, quieto*; taceo, es. ở lặng: *estai quieto*: quiesce & tace. lặng gió: *ceffar o vento*: ceffare ventū, fic de alijs vt lặng sóng: *ceffar em as ondas*: quiescere fluctus.

lạng: *tael*: nummus argenteus vndecim circiter iulij æquivalens. một lạng, hai lạng: *hum tael, dous taeis*; vnus nummus duo nūmi &c. vñque ad decem exclufiue, alij lượng.

L

speciofus, a, vm. tốt blai gái lành *fermofo mancebo molher fermofo*: pulcher adolefcens mulier speciofa.

lành, lại lành: *passar o agastamento*: definere iram.

lạng, vô biên vô lạng: *fem fim*: infinitus, a, vm.

lành: *manfo*: mitis, e. hiền lành: *de boa condição*: suaues mores, tốt lành: *fermofo*:

L

lành: *coufa faã e inteira*: integer, gra, grum. còn lành: *aindu està inteira e boa*: integra res adhuc est.

lành: *coufa que se come ou beue e não fas mal*: esca aut potus qui non nocet. nước

lành: *agoa faudauel*:
falutifera aqua. blái lành:
fruita que não fas mal:
fructus minimè nocens.

lánh: *fugir*: fugio, is. lánh
mềnh: *furtar o corpo*:
declino, as. tlánh, idem.

lạnh: *coufa fresca, fria*:
frigidus, a, vm. nước lạnh:
agoa fria: aqua frigida. lạnh
dễ: *barriga fria*: ftomachus
aut venter frigidus. nơi lạnh
leỏ: *mal são lugar*: infalubris
locus.

lao, con lao: *zagaya que fe
arremeffa*: iaculum, i. lao
giáo: *lança*; lancea, æ.

lao, cu lao: *ilha*; iufula, æ. cu
lao cham: *ilha de champeilo*;
Infula cham, in aditu
Concincinæ. cu lao re: *ilha
de pulo catão*; Infula quam
lufitani Pulocatam vocant.

laò, nước laò: *reino dos Laos*;
Laorum regnum.

laò, liệt laò, ốm laò: *doente*;
æger, gri.

láo dáo [[đính chính 3](#)]: *defordem*:
inordinatio in quocunque
genere. nhà láo dáo: *caza
defordenada*: domus
inordinatione plena.

laỏ: *velho*: fenex, nis. oũ laỏ:
Sõr velho; Domine fenex. bà
laỏ: *Senhor a velha*; Domina
fenior, dicitur ijs quibus
honorẽ exhibemus. đức laỏ,
idem, folum dicitur de
fœminis nobiliffimis.

laỏ tử: *inuentor das feiticerias
na China*; auctor
veneficiorum apud Sinas.

lạo, lộn lạo: *confundir*:
cnnfundo, is. alij tlộn tlạo.
láo dáo, idem.

lã, rồ: *dragão*: draco, nis.
đức lã: *nome do bua de
Tonquim o qual primeiro fe
chamaua; vnh tộ: e depois
por não hauer chuua e fe*

L

bem afortunado; nomen regis
quem apud Tunchinenses
vocant lã, cum enim prius
alio nomine vocaretur
propter famem quæ anno
1629. illud regnum vexauit
mutatum est illi nomẽ vt
fœlicius effet regnum sub
nouo nomine regis vt Ethnici
stultè putant.

lã tai: *zunir as orelhas*:
tinnire aures.

lã lay, vide lay.

lã: *vontade, coração*:
voluntas, atis. mạc lã: *feja
como quizerdes*: placitum
tuum fiat. lã tin: *crer de
coração*: corde credere. khó
lã: *trabalho do coração*:

*perderem as nouidades no
anno de 1629. tomou este
nome; đức lã: pera que foffe
mais*

L

cordis labor. cữc lã;
afflicção de coração: cordis
afflictio. đẽ lã: *enduzir*:
induco, is. xiêu lã, idem.
giục lã: *instigar*: vrgeo, es.
lã đõc: *mão coração, ruins
bofes*: animus peruerfus. lã
dộ lã lo: *penfamentos*;
cogitationes. hết lã hết fừc:
*de todo coração e de todas as
forças*: ex tota anima, ex
omnibus viribus. đẽouc lã:
fazer propofitos em bem:
proponere in bonum. bloũ
lã: *fazer propofitos em mal*:
proponere in malum.

lã, lếy lã mình mà liệu lã
ngườì: *por mỳ entender dos
outros*: ex me iudicare de
alijs.

lãõ, tõi cả lãõ: *tomo*
atreuimento: audeo, es.
tanquem petens facultatem
ad loquẽdum.

lãõ, blõ lãõ: *virar o coração,*
rebellar, arreponderfe:
pœnitere, rebellionem facere.
blõ lãõ cũ ma qui: *fazerfe*
da facção do diabo: peruerti
ad partes diaboli.

lãõ kính: *reuerenciar de*
coração: corde reuereri. đức
Chúa blõỉ mỗ lãõ: *o Senhor*

L

quem, areca, vocant.

lãõ: *coufa liquida e rala*;
liquida res & rarefacta. cháo
lãõ: *canja rala*: ius indicum
ex oriza rarum & minimè
denfum quod, canja, vocant.

lãõ: *coufa liquida e rala*;
liquida res & rarefacta. cháo
lãõ: *canja rala*: ius indicum

do ceo moue o coração: cor
mouetur à Domino cœli.

lãõ; *os intestinos do animal,*
como figado bofes & o mais
que fe come: intestina
animalis, vt bouis, arietis &c.

lãõ đõ trứng: *a gema do ouo*:
luteum oui. lãõ tláng trứng:
clara do ouo: albumen oui.

lãõ tláng cau: *o branco da*
areca: albumen fructus
indici.

L

ex oriza rarum & minmè
denfum quod, canja, vocant.

lãõ: *coufa frouxa larga*:
laxus, a, vm. hàỉ lãõ: *çapatos*
largos: calcei lati. nút lãõ: *nò*
mal atado: nodus laxus, &c.

lãõ đầu, lãõ óc: *virar a*
cabeça: vertigine laborare.

lấp, nói lấp: *gaguejar*:
balbutio, is.

lấp, lấm lấp: *lama muita*:
cænum, i.

lấp đàn bà: *andar com
molher*: coire cum foemina,
locutio immodefta.

lấp, vide lợp.

lập, vide lợp.

lát gác: *fobradar*: tabulatum
componere, lát đẽán, lát léo,
idem.

lặt, mlặt: *apanhar hum e
hum*: colligere fingula poft
fingula.

lạt; *atilho de bambu*: ligamen
ex canna indica in modum
viminis confectum buộc lạt:
*os marinheiros que feruem
na embarcação alugados*:
nautæ conducti pretio, vt
inferuiant.

làu làu: *totalmente*: omninò.
hết làu làu: *todos até o
derradeiro*: omnes ad vnum.
hết thay thảy, idem. khoũ làu
làu: *vazio de tudo*: omninò
vacuus. tốt làu làu: *totalmente
bom*: perfectè bonus.

lâu: *por muito tempo*: diù. đã
lâu: *jà ha muito tempo*: iam
diù. được bao lâu: *quanto
tempo ha*: quandiu? ba giờ
lâu: *espaço de tres horas*:
fpatium trium horarum.
chẳng có bao lâu: *não hà
muito tempo*: tempus non
adeò longum præterijt. lâu
thì biét: *com o tempo faberà*:
diù tandem tenebit. lâu thì
quen: *com o tempo
acostumarfe ha*: diù tandem
affuefcet.

làu các, làu đài, các làu: *paço
del Rey*: palatium regiũ. nhà
làu: *caza de recreação do
Rey*: Regis domus ad
animum relaxandum.

lâù, lĩ lâù: *coua que fazem no meyo da caza pera meter nella o fato quando fe*

L

in medio domus, vt cuftodiantur in illa res tempore incendij, ne pereant.

lâù thủ, quan lâù thủ: *mandarim que gouèrna: præfectus qui præest. trên thủ: governador de Prouincia: gubernator Prouinciæ.*

lậu tinh: *chaga nas partes secretas: vlcus in pudendis.*

lâũ, vide loũ.

le: *porem: fed. faõ le, idem.*

le lưỡi ra: *botar a lingua fora: educere linguam extra os.*

le, ngón tay le: *dedos defigoais na compridão:*

queimão as cazas: fouea quæ fieri folet

L

inæquales in longitudine digiti,

le hãõc: *estudar de continuo: femper ftudere, hãõc lien idem.*

lê, phẽn lê: *ter inueja: inuideo, es.*

lê, nhà lê: *familia do bua ou Rey de nome do Reyno de Tonquim: familia Regis Tunchinenfis quem, bua, vocant.*

lê, ngõi lê: *estar affentado perdendo o tempo: fruftrà terendo tempus federe.*

lê, đi lê: *andar fobre as maõs botando o corpo pera diante, andar de gatinhas: repere manibus. lê blệt, bò đi, idem.*

lè lốệt: *mandados dos Reis*;
mandata Regum, phép lốệt
idem. bỏ lè lốệt: *não fazer*
cazo das leis: leges spernere.

lề: *coftume*; mos moris.
thường lề, idem.

lề làm 𠵹: *o cordão de papel*
com que se encadernão os
liurinhos: funiculus
papyraceus quo ligantur
libelli.

lé, thuiền lé: *galè*: triremis,
is. đạo, idem.

lê: *manfo, quieto*: manfuetus,
i. lành, idem. lạng lê, ít đều:

L

centum superfunct dicuntur,
tiền lẻ, & sic de alijs rebus.

lễ: *facrificio*; facrificium [[đính](#)
[chính 4](#)], ij. tế lễ: *facrificar*:
facrifico, as. xem lễ thánh:
ouuir Miffa: facro intereffe.

de poucas palauras:
taciturnus, a, vm.

lê, 𠵹 lê: *molher fegunda*:
concupina, æ.

lẻ, ít: *pouco*: parum. tiền lẻ:
huãs poucas de caixas que
crecem do numero perfeito,
como cento e cinco, as cinco
se chamão: tiền lẻ; e *afsy*
tambem nas outras coufas.
paucæ monetæ quæ ex
numero perfecto superfunct,
vt fi fint centum & quinque,
quinque illæ monetæ quæ ex
numero

L

ngày lễ lay: *dia de guarda*:
festus, vel festivus dies. giữ
lễ nhít: *guardar o domingo*:
feruare Dominicam diem.

lễ: *presente que se fàs a el*
Rey, ou aos mandarins:
munus quod Regi aut alijs

superioribus offertur. ra lễ:
*trazer presente a o Rey a
certos tempos: munera regi
præstitutis temporibus
offerre.*

lê: *medo: metus, vs. lê gì: que
medo, não tenhais medo:
quid times, ne timeas.*

lêch: *torto, como de coluna,
aruore &c. tortuofus, a, vm.
lêch chên: manco: claudus, a,
vm. què chên, idem.*

lêch, chốc lêch: *postema
aberta: apostema patens. cái
nhọt, vel dọt: vide dọt.*

lêem, vide liêm.

lêy: *mal contagiofo: morbus
contagiofus. lêy tăt: pegarfe a
doença: infici morbo. lêy ghê
[\[đính chính 5\]](#): pegarfe a farna:
infici scabie.*

lễy: *leuar ou tomar: accipio,
is. bắt lễy: pegai, afferrai,*

*como de algũa coufa que
pode escapar: cape, vt aliquid
quod euadere potest. căt lễy:
tomai: accipe. chếp lễy:
escruei: fcribe, nam
postpositum alteri verbo facit
imperatium. chử lễy tôi
cũ: acudime: libera me. giữ
lễy: guardai: custodi. lễy đí
gì mà làm: com que farei:
quo instrumento operabor?
nam interdum significat
instrumentum. lễy gườm mà
chém: tomar a catana pera
cortar, matar: acciperè
enfem ad interficiendum. lễy
đấu thánh mà giữ mềnh:
tomar reliquias pera fua
guarda: accipere reliquias ad
fui custodiam. lễy làm hèn:
ter por coufa baixa: habere
pro re vili. lễy làm trạỖ: ter
por coufa graue: habere pro
re graui. lễy làm sự vui: ter
por coufa allegré: habere pro
re iucunda.*

lễià, vide lià.

lêinh, vide lênh.

lêinh, vide lênh.

L

lêinh, vide lênh.

lem, đen lem: *todo negro como cafe*: niger omninò vt ij quos, cafes, vocant.

lên: *fubir*: ascendo, is. post verbum habet vim imperatiui vt cất lên: *leuai pera riba*: defer supra. tlèo lên: *dependurai*: appende.

lên đấ: *defembarcarfe*; ascendere, vel potius descendere è nauì in terram, ficut è cõtra, xuống thuièn: *embarcarfe*; descendere, vel potius ascendere in nauim.

lên, đũa khác lên: *aleuantar outro Rey*: erigere nouum regem.

lên, vide lần.

L

lên, vide liên.

lên: *pilar*: tundo, is, tero, is.

lên bột: *pilar farinha*: conterere, vel contundere farinam.

lên: *andar manfo pera não fer fentido*: suspenfo greffu aliquem incedere ne audiatur. lên đén: *chegar fem fer fentido, ounindo o que fe dis*: aduenire ex improuifo audiendo quid dicatur. lên lại, dòm, idem.

lênh hồn: *alma rational*; anima rationalis. lênh thieng: *espiritual*; *fpiritualis*, e. lênh nghiệ, phép lạ: *virtude grande, fobrenatural*; *virtus supernaturalis*. cập chừ lênh thần: *todos os fpiritos*: omnes *fpiritus*, verba iuramenti. lênh lắng, vide lắng.

lênh, chiù: *receber*; accipio,
is. bàò chủ lênh lếy: *ficar por*
fiador; fideiufforem facere.

lênh, cái lênh, lênh lãn: *peça*
de fetim; fericum rafum.

lênh, oũ dề lênh: *mandarim*
a quem o pouo acode pollas
forças; iudex de vi illata.

lênh, lũ lênh: *esparecer*;
relaxare animum.

lênh Chúa: *prouisão del Rey*;
mandatum Regis ex scripto.

L

lênh din: *moffino, defastrado*;
ineptus, a, vm, infœlix, icis.

leo: *tregar come era, vide*;
adrepere vt hederam, vitẽ.

léo, khéo léo: *coufa perfeita*;
affabrè facta res.

léo, nói lát léo: *lingua*
terceira: zizaniæ fæminator.

lênh: *batega de vigia chaã*
que não tem polmão no
meyo; fignum quoddam ad
vigilias indicandas planum
fine vberè in medio.

lênh sủ: *escriuão de que fe*
feruem os mandarins graues;
fcriba qui inferuit primarijs
iudicijs domi priuatim.

L

leò, dêy leò: *escota da vela*;
veli pes, edis.

leỏ, lạnh leỏ, vide lạnh.

leọ: *aiuntamento dos cães*;
copula canum. leọ: *nacida no*
olho: macula in oculo. leọ:
fruta parida pegada hũa no
outra: fructus inuicem
annexi.

lếp, lúa lép: *nelle vazio fem
grão: vacua orizæ spica.*
túng chấy lép: *lendem vazia:*
lens vacua.

lét, lửa leo lét: *o fogo fobir
pera cima: ignem furfum
ferri.*

lết chên: *manquejar:*
claudico, as. melius lêch
chên.

lêu: *atiçar: prouoco, as. lêu
tlâu húc nhau: incitar as
bufaras peraque dem
cornadas huãs nas outras:*
irritare bubalos vt se inuicem
cornibus petant.

lêu, nhà lêu: *tenda em que se
vende no meyo da rua e que
se tira e poem cada dia:*
taberna ad vendendum in
plateæ medio quæ quotidie
ponitur & tollitur.

li, cao li: *Reyno de Corea:*
Corea.

lí, mlê: *rezão: ratio, nis. tnh*
lí: *fustancia intellectual:*
substantia intellectualis. đia
lí: *gèometria: geometria, æ.*
thày đia lí: *o mestre gentio
que consultão fobre qual
lugar ferà bom pera fazer
caza, e taõbem fobre o lugar
das sepulturas pera que os
filhos daquelles defuntos
sepultados neffe lugar tenham
prosperidades, como os
gentios paruoamente se
perfuadem: consulere
magistrum Ethnicum de
loco, tum domus de nouo
erigendæ, tum sepulturæ, ad
hoc vt filij illorum qui in ea
sepultura sunt conditi cuncta
prospera habeant, vt Ethnici
stultè putant.*

lià: *apartar: separo, as. lià ra,*
idem. gà lià nhà: *perdeose a
galinha, apartouse da caza,
não tornou mais: reliquit*

L

domum gallina, amiffa est.

lích: *fazer em poftas ou em picado*: diuidere in frufta, vel protrimentum facete. chét

lích: *morras feito em poftas*: moriare in frufta diuifus, maledictum. vide lếch.

lịch: *calendario*: calendarium, ij.

lịch địch: *matinada*: tumultus, vs.

lịch fự: *cortès*: vrbanus, a, vm.

lịch, vide lếch.

liêm, câu liêm: *lança a modo de fouce*: lancea in modum falcis.

liêm, cái liêm: *fouce de fegar erua*: falx ad metendum herbam.

L

liêm: *lamber*: lambo, is.

liêm cửa: *fechar a porta, como pera não fer visto &c*: obuelare ianuam, vt ne vide aris, vel ne fol ingrediatur.

liên: *continuamente*: indefinenter. hăọc liên: *fempre estudar*: femper ftudere. liên nhau: *duas coufas iuntas, como duas taboas*: coniunctæ inuicem duæ res, vt duæ tabulæ.

liên: *logo*: ftatim. liên đi: *logo fỳy*; ftatim iuit. liên hờn: *cobrar rancor, que logo paffa*: admittere fimultatem quæ ftatim euanefcat. alij lền.

liên liên: *a mefma coufa continuada ainda que pareça feita de duas*: eadem res continuata, quamuis videantur duæ res.

lieng, thieng lieng: *virtude
oculta, spirito: virtus occulta,
spiritus. tính thieng lieng:
fustancia spiritual: spiritualis
substantia.*

liếp: *cajão de rota ou de
bambù fobre que estendem as
esteiras pera se affentarem:
substratum ex vimine aut
cannâ indica contextum
super quod panduntur storeæ*

L

phải liệt: *adoecer: incidere in
morbum. yếu liệt nhăoc:
multo doente: æger valdè.*

liều mệnh: *por se em perigo:
periculo se exponere. liều
mệnh chết: porse em perigo
de morte: exponere se
periculo mortis. liều phạm
tội: estar em perigo de cair
em pecado: periculum
peccandi subire.*

liệu: *confiderar, ponderar:
perpendo, is. chăng hay liệu:*

ad fedendum. ngã liếp:
*estender esse cajão:
substratum illud extendere.
cặp liếp: as fafquias que tem
pollas bordas: substrati
eiusdem afferculi quibus oræ
continentur illius substrati.*

liệt: *doença, doente:
ægritudo, dinis. æger, gri. liệt
laỔ, ốm liệt, đau liệt idem.*

L

*nã confidera: cõfiderare
nescit. liệu làỔ người:
procurar de saber a intenção
de outrẽ sem lhe dar a
entender: pôderare intentum
alterius illo nesciente.*

liệu, thết liệu: *presente do
anno nouo pera o Rey:
munus Regi offerendum ad
anni recentis initium.*

liệu, cái đình liệu: *facha
grande de bambù que
queimão em cazas grandes no
anno nouo: fax ingens ex*

cannis indicis quam
comburare folent primarij
viri in fuis ædibus.

liéu: *canga de hũ sò bambu:*
iugum ex vnica canna Indica
conftants.

lim, gũ lim: *pao ferro:*
lignum quod ferri diritiem
imitatur.

lim dim: *olhos naturalmente*
muito fechados: femiclaufi
naturaliter oculi. lim:
peftenejar com sũno: nictare
præ fomno.

lính, cõên lính: *foldado:*
miles, itis.

lìn lịt: *olhar com refpeito e*
medo: afpicere cum quodam
metu. lịt lịt, idem.

lịt, vide lìn.

líu, làm líu diú: *fazer*
embrulhada; turbas excitare.
láo dáo, idem.

líu lo, tlíu tlo: *canto de*
paífero: auium cantus. nói líu
lo: *fallar torto e tofco:*
inconditè loqui.

lo: *cuidar:* cogito, as. chớ lo:
não tomeis pena: ne cures.
mày lo gì fư ấy: *que fe vos*
da diffo: quid ad te ?

lo buồn: *arrepellido, trifte:*
triftis, e. lo phiền, phàn nãn,
sàu nảo, idem.

lo, âu lo: *affligido:* afflictus, a,
vm. an ủy kẻ âu lo: *confolar*
os affligidos: mæstos
confolari.

lo tỗan: *cõfultar:* cõfulto, as.

L

L

lo bắt ngắ: *ter cuidados*

fobre muitas coufas:
folicitudinibus varijs diftrahi.

lo líu lo, vide líu.

lô, con lô: *vergonhas do
homem:* pudenda viri. lô ra:
andar a vergonha;
immodeftè nudari.

lô, tì lô: *o fegundo stado da
gèração do homem, quando
no ventre da mày iã tem
figura o embriaõ:*
generationis humane
secundus ftatus; quando
embrio iã habet figuram &
hunc ftatum vocant
idololatræ fecundum
humanæ naturæ fæculum, feu
kiép, vt ipfi loquuntur.

lò: *fogão, forno:* fornax, acis.
lò rên: *forja de ferreiro:*
fornax fabri fetrarij.

lô: *peita:* largitio ad
fubornandum. thoç lô:
peitar: fuborno, as. quan thụ

lồ, ăn thụ lồ: *receber peitas:*
munera admittere, alij thộ lồ.

lồ, xát moéi lồ: *esfregar o fal
não mãos pera comer:* fricare
manibus fal ad edendum.

lồ, lỏả lồ: *estar defpido
immodeftamente:* nudari
immodeftè.

lỏ: *tirar fora as vergonhas:*
exerere membrum
pudendum, vt cum animal
coit. blỏ, idem.

lỏ: *buraco:* foramen, inis. ðào
lỏ: *abrir coua;* foueam
aperire. lỏp lỏ: *entupir a a
coua:* foueam obftruere. lỏ
lầu: *coua na caza em que
metem a fato por cauza do
fogo:* fouea in quam
conijciuntur res tempore
incendij. lỏ miêng: *boca;* os,
oris. lỏ tai: *ouuidos:* auditus,
vs. & fic de alijs.

lỗ đốn: *perder do cabedal no mercadejar*: iacturam facere proprij in mercimonijs.

lọ, cái lọ: *bule piqueno, galheta*: ampulla, æ. amula, æ.

lọ, chẳng lọ là: *non fomente*: non folum.

lọ, huấng lọ: *quanto mais*: quanto magis lọ là, huấng

L

thần quan: *este diabo te mate*: diabolus qui eft in medio itineris te interimat. maledictum.

lờ: *efparecer*: relaxare animum. đi chơi lờ lừng [[đính chính 6](#)], idem.

lờ đờ: *vagabundo*: vagus, a, vm.

lờ thơ, lờ xơ: *achacofa*: valetudinarius, a, vm.

chi, idem.

lọ nôi, mlọ nôi: *ferrugem da panella*: fuligo ollæ.

lộ, tố lộ: *publicamente*: publicè.

lộ, đạo lộ: *diabo que dizem està no meyo do caminho*: diabolus quem putant effe in medio itineris. đạo lộ

L

lờ, vide lải.

lờ, cái lờ: *certa naffa de tomar peixe*: naffa quædam ad pifces capiendos.

lờ, ăn lờ ăn lải: *leuar ganhos*: lucrum vltra fortem exigere.

lờ: *arroinar como monte*: conquaffari, lờ lang [[đính chính 7](#)], idem.

lỡ, vide, mlỡ, vel, mlỡ.

lỡa lờ, vide lờ.

lỗi: *specie de coufas: genera rerum. lỗi người ta: o genero humano: genus humanum. lỗi chim: as aues: species auium. & fic de alijs rebus.*

lỗn, trầm lỗn: *roda de trabalhos e tormentos: viciffitudo cruciatuum.*

lỗn hồi: *trafmigração das almas: tranfmigratio animarum. alij lưỡn hồi.*

lỗn, đầu bảo hắc lỗn: *dores de barriga te matem; interficiant te dolores ventris [đính chính 8]. maledictum.*

lỗn: *alterações no Reyno; bella ciuilia. lỗn lặc, lỗn thầm, idem.*

lỗn, vide lưỡn.

lỗt, vide lỗt.

lốc, khốc lốc: *chorar: fleo, es. chắoc lắoc, idem.*

lốc, câm lốc: *o torrão de terra com que fe carrega a cinza pera que não fe apague o fogo nella: gleba quâ teguntur cineres, ne ignis in eis delitefcens extingatur.*

lợc; *coar: colo, as. chếp lợc ra: tresladar em limpo: tranfcribere purè à mendis.*

lợc, lợc: *dita: fortuna, æ. may, idem.*

lợc, ắn lợc: *ter renda del Rey &c: queftus annuos habere à Rege, vel ab alio principe viro.*

lợc sắp: *roldana: troclea, æ.*

lợc, rắn lợc: *vibora; vipera, æ.*

lợc, gió lợc blầnh: *o vento aleuanta a palha, mas não*

L

na leua: eriguntur paleę
vento, fed non tolluntur.

lõệt, lờ lợệt, phếp lợệt: *leis
dos Reynos*: leges regnorum.

lôi: *leuar arraftado*: trahere
vi. lôi lại, lôi đi, idem.

lòi tiền: *fio em que fe enfião
as caixas*: filum quo
trajiciuntur monetæ æreæ
perforatæ. lòi cói: *fita de
iunça*: ligula ex iunco. lòi
dĩa: *fita de correa*: ligula ex
corio. lòi tói: *cadeas de ferro*:
catenæ ferreæ.

lòi xương ra: *fair o offo fora
da carne*: prominere os extra
carnem.

lôi: *olhos muito faidos pera
fora*: prominentes valdè
oculi. đui lôi con mắt ra:
faltar os olhos fora: exilire
oculos. lôi dĩa ra: *fairfe a
pelle*: extrahi pellem.

L

lói, chói lói con mắt: *offende
os olhos com o grande
refplandor*: perfringit oculos
magna lux. chói lói tai:
efstrugir as orelhas: exurdare
aures.

lói, áo duộm lói: *cabaya mal
tingida, hũa parte tinta outra
não*: vestis ineptè tincta, ex
vna parte recipiens colorem
ex aliâ minimè.

lôi: *coufa interior*: interior,
vs. lôi gổ: *amago do pao*:
medulla ligni.

lỗi: *erro, errar*: error, is. erro,
as. tói có lỗi: *eu tenho erro*:
errorem habeo. lỗi cũ đức
Chúa blời: *errar contra o
Senhor do ceo*: offendere cæli
Dominum. xin lỗi: *pedir as
culpas que lhe oppoem*:
culpas exigere quæ ipfi
opponuntur. chiụ lỗi: *darfe
por culpado, pera dar*

fatisfação, culpam fateri ad
fatisfaciendum.

lội: *nadar*: nato, as. đi lội:
paffar a nado, a vao:
tranfnatare, tranfuadare.

lợi: *gengiuas*: gingiua, æ. lợi
răng, idem.

lóm: *olhos encouados*:
profundi oculi.

L

bện, idem. verba vitanda.

lòn qua: *paffar abaixando a
cabeça como per porta baixa*:
inclinando caput tranfire, vt
per portam nimis demiffam.
lũôn qua, idem.

lón, thuièn ra cửa lón lón: *a
embarcação fahio do porto
fem tocar*: cymba egreffa est
è portu absque eo quod
impingeret.

lờm đờm: *coufa embrulhada*:
perturbata res. tãóc lờm
đờm: *cabello parte branco
parte preto*: capilli ex parte
albi & ex parte nigri.

lờm: *aruoredo iunto ao rio*:
arboretum iuxtà flumen.

lờn: *vergonhas de molher*:
pudenda fœminæ, dóc, đoi,

L

lợn: *negalho de feda ou de
outra coufa*: fasciculus
bombycis, aut rei alterius.

lợn cau: *ramo tenro de areca*:
ramus tener fructus quem,
areca, vocant.

lộn: *misturar, confundir*:
mifceo, es, confundo, is. lộn
lạ, tlộn tặ, láo dáo:
confusão: confusio, nis.

lộn chầõ: *a molher tomar
outra marido*: iungi alteri
viro vxorem.

lộn dữa: *estomago*
embruhlado: naufeatus
ftomachus.

lộn, làm lộn lịch: *fazer as*
aueffas: conrrarium
peragere.

lộn đi lộn lại: *trafmigração*:
tranfmigratio, nis.

lờn bơn: *certo peixe*: quidam
pifcis dictus lờn bơn.

lợn: *porco*: fus fuis. heo, con
sinh, idem.

lợn, dữa lợn: *pano de lãa*
muito fino: pannus laneus
valdè subtilis.

lợn, cam lợn: *certa especie de*
laranja grande: aurei pomi
majufculi species.

lợn, vide lưỡn.

lộp: *muito branco*: albus
valdè. tláng lộp, idem.

lộp: *cubrir com terra ou com*
outra coufa algũ buraco &c:
operire terra aut re fimili
aliquod foramen, vel quid
fimile. lộp lại, idem.

lộp: *cubrir o corpo morto*
com terra ou com a campa:
cadauer cooperire terrâ, vel
lapideo monumento. chôn,
idem.

lộp, vide lủ lộp.

lộp: *camas de varias coufas*
hũa fobre outras: ordines
variarum rerum quarum vna
alteri fuperponitur. một lộp,
hai lộp: *hũa cama, duas*
camas: vnus ordo, duo
ordines.

lộp, dựng: *fazer, fabricar*;

L

L

facio, is. fabrico, as. tạo thiên

lợp đđạ: *fazer o ceo e a terra*:
facere cælum & terram. lợp
nhà: *cubrir a casa*: imbricare
domum.

lợp: *alcançar indo de trās*,
chegar a tempo: pertingo, is.
opportunè aliquid facere. đđ
lợp, đđ cho lợp: *ide com*
tempo pera alcançar;
opportunè ito, vt affequaris.
chẳng lợp: *não chegou a*
tempo: opportunè non
aduenit.

lót: *forrar*: duplico, as. áo
lót: *cabaya forrada*: vestis
duplex. áo kếp, idem. lót đđạ:
almoçar ou forrar a barriga
com almoço: gentaculum
fumere.

lót, tả lót tlẻ: *enfaixar o*
menino: fascijs infantem
inuoluere. lót đầng: *calçar as*
ruas: fternere vias lapidibus.
lót đẩt: *alcatifar o chão*:
fternere folum, vel munire
tapetibus, frondibus &c.

lốt, rau lốt: *herua com que*
cozem o peixe: herba quam
fimul cum pifce concoquunt.

lột: *esfollar*: excorio, as. lột
đđạ, idem.

lột áo: *tirar a cabaya por*
força: abripere vi vestem
quam àlius induam gerit. b
ốc áo, idem.

lột đđạo: *paffar como por*
buraco a outra banda:
penetrare tanquam per
foramen in aduerfam partem.

lợu cầu: *Iapão*: Iaponia, æ.
nhệt bỗn, idem.

lৌc, gió lৌc cầy: *o vento*
arrancar aruores; eradicari
arbores vento.

lৌc: *proueito*: lucrum, i.

lৌc rắn lৌc: *vibora*: vipera,
æ.

loũ: *pennas de aue*: pennæ auium. loũ mǎng: *penugem das aues*: lanugo auium. loũ: *pelos dos animais*: pili animalium. 𐌸âť loũ: *depenar aues*: deplumo, as. làm loũ: *tirar o pelo ao animal* *efcaldadoo*: pilos animalium extrahere, aqua feruenti perfundendo. loũ mày: *fobrancelhas*:

L

in qua literatorum pileus feruatur.

lòũ gà: *gayola em que fe vendem galinhas*: cauea, æ. dicitur etiam de alijs auibus.

lòũ bàn: *cubertoura do dulão ou da mefa redonda pera que as mofcas não comão as iguarias*: operculum menfæ rotundæ superpositum ne in edulia mufcæ irruant.

lòũ ðèn: *alampadario, ou lanterna de papel*: laterna

fupercilium, i. loũ mé, loũ mí: *pestanas*: palpebræ, arum. loũ: *pelos por todo o corpo humano*; villus, i.

lòũ phỏũ: *occo, vazio*: vacuus, a, vm. lòũ mũ: *caixeta em que fe guarda o barrete dos letrados*: capfula

L

papyracea.

lu, phũ [\[đính chính 9\]](#) lu: *ociofo em caza leuar boa vida fem trabalhar*: otiofum effe domi, ac indulgere genio.

lù và: *buzina do bonzo com que pede esmola*: buccina cum qua facrificulus ftipem erogat. alij tù và.

lú: *homem de pouco entendimento*: exigui iudicij homo.

lủ, đi một lủ: *andar caminho na mesma companhia*; confociatos fimul iter conficere. một đòan, idem.

lủ cụ: *velho muito corcouado*: fenex valdè gibbofus, còm lưng, idem.

lủ lóp: *erua muito crecida*: herba quaè iam in proceram magnitudinem excreuit.

lủ thừ: *fraco, achacoso*: debilis, valetudinarius. lơ thớ, yếu đuối, idem.

lủ đừ: *carregado de fono*: fomno correptus. mê ngủ, idem fed cum vitio.

lủ lừ: *muito doce*: fuauiffimus, a, vm.

lủ, vide lủ.

L

dicitur à lufitanis.

lủ, nhặ̣c lủ: *muito cançado*: defatigatus valdè. nhặ̣c nhàn, idem.

lủa: *arròs em herua*: herbã orizæ. cây lủa: *a cana do arròs*: calamus orizæ. boũ lủa: *espiga em herua*: fpica orizæ abfque granis. gé lủa: *espiga ià cõ grão*: fpica orizæ granis onufta. cấy lủa: *dispor o nelle*: transplantare orizam in herba. gặt lủa: *fegar o nelle*: metere orizam. đập lủa: *debulhar o nelle*: triturare orizam. xay lủa: *tirar a casca do arròs*: orizæ folliculum in piftino detrahere.

lủa, cái lủa: *peça de feda que chamão foquem*: fericum Annamitarum quod, foquẽ,

L

lủa, con lủa: *burro*: afinus, i. chở lủa: *carregar o burro*; afino imponere onus.

lừa lừa: *diferir a coufa e depois não fazer*: *omittere rem quam distulit.*

lừa: *apartar coufas misturadas*: *fegregare res permixtas. lià, idem.*

lừa, hãỵ lừa: *ainda tem*: *fupereft adhuc, in quibusdam Prouincijs, in alijs hãỵ còn.*

lừa tác: *do mefmo tamanho, igual*: *æqualis, e, fiue in ætate fiue in magnitudine. &c. một lừa, một tác, idem.*

lừa: *fogo*: *ignis, is. aliqui lả. thổi lừa*: *fazer fogo*: *ignē infufflare. đánh lừa*: *ferir fogo com dous paos*: *ignem excitare ex duorum lignorū fricatione vehementi. dẽao lừa*: *fufil*: *igniarium, ij. tát lừa*: *apagar o fogo*: *extinguere ignem. lừa lái*: *atearfe o fogo*; *ignem succendi. ngọn lừa*: *a chama*: *flamma, æ. dùm lừa*: *cubrir o*

fogo peraque fe não apague; ignem cooperire ne extingatur. lừa củi: *incendio*: *incendium, ij. ðỏ lừa*: *tição não queimado*: *titio non exuftus. chỏ lừa*: *atiçar o fogo*: *excitare ignem.*

lưỡi, vide lưỡi.

lưỡi, vide lưỡi.

lũân, trẽm lũân: *roda de tormentos, no fair de huns e entrar noutros*: *cruciatuum viciffitudo, ita vt vni alter cruciatus succedat. alij lũên, vel lũôn.*

lũân hời: *tranfmigração das almas*: *tranfmigratio animarum. lộn về, idem.*

lũân cũ nhau: *consultar entre si*: *confilium inire inter fe.*

lưỡng, vide lưỡng.

lục, sáu: *feis*: *fex. lục niên, sáu nam*: *feis annos; fex*

anni. lục súc: *feis species de animais, e fe toma por todos os animaes*: *fex animalium species, comprehenduntur omnes.*

lục, vide loục, may

L

lũy: *forte, baluarte*: *propugnaculum, i.*

luy: *terrepleno*: *agger, is.*

lũy: *fojeição de inferior pera superior*: *obedientia inferioris erga superiorem.*
chiu luy: *obedecer*: *obedio, is.*

lùn ,ngườì lùn: *homem anão*: *pumillio, onis.* chãn chắt, *idem.*

lún: *irfe abaixando algũa coufa com o proprio peço*: *demitti aliquid proprio pondere.* lỡ, *idem.*

lực sĩ: *lutador del Rey*: *luctator regius.*

lùi: *recuar*: *retrogradior, eris.*
đi lũi, *idem.* chều lũi: *remar pera tràs*: *retroire remigando.*

L

lụn, hết: *todo*: *totus, a, vm.*
lụn đời: *toda a vida*: *totam in vitam.* lụn nam: *todo anno*: *integro anno.* lụn tháng: *todo o mès*: *toto menfe.* lụn hết của: *todo o fato fe acabou*: *tota res finem accepit.* chét lụn: *morrás*; *moriaris omninò.*

lưng: *a cintura, os lumbos*; *medium corporis, lumbi.* thắt lưng, buộc lưng: *cingirfe*; *præcingere fe.* còm lưng: *corcouado*; *gibbofus* [[đính chính 10](#)], *a, vm.* lủ cụ, *idem.* đau lưng: *dor de cadeiras*; *dolor renum.*

lưng: *meyo cheyo meyo vazio*: media pars plena, altera pars vacua. lưng bát cơm: *meya escudela de arroz cozido*; media scutella orizæ coctæ, & fic de alijs rebus.

lửng, đi chơi lơ lửng: *ir espacer*; relaxare animum. lửng [[đính chính 11](#)], idem.

luóc: *cor parda*; fubniger color. luóc luóc, fác lem luóc: *preto de todo*; niger omninò. đen, idem.

luọc: *paffar por agoa quente*; aquæ feruenti ad breue tempus immitti ad coquendum carnem, pifces, herbas &c.

L

botar a lingua fora: linguam extra os proferre. cứng lưỡi: *lingua grosseira, e que pronuncia mal*: lingua rudis. mềm lưỡi: *lingua branda*:

lược: *pentem*; pecten, inis. lược bí: *pentem meudo pera as lendeas*; pecten minutũ ad extrahendos lendes.

lược, khổ lược: *dar tratos*; tormentis & cruciatibus confessionem extorquere.

lưỡi [[đính chính 12](#)]: *rede*: rete. đánh lưỡi: *pefcar*: pifcor, aris. kéo lưỡi: *puxar a rede*: rete trahere.

lưỡi: *lingoa*: lingua, æ. đầu lưỡi: *ponta da lingoa*: extremum linguæ. le lưỡi:

L

lingua fuauis. uốn lưỡi: *enfayarfe no fallar*: experimentum facere de loquela, probare linguam, iterum atque iterum repetendo vocabula.

lưỡi gươm: *gume da catana*:
acies, ei. lưỡi dẽao: *gume da
faca*: acies cultri, & fic de
alijs fimilibus.

lưỡi kèn: *a lingoeta da
frauta*: lingula fistulæ.

lưỡi cày: *ferro do arado*:
vomer, ris.

lưỡi câu: *ponta do anzol*:
extremitas hami.

lợm tay: *aleuantar as maõs
iuntas*: iunctas eleuare
manus. chấp tay lên, idem.

lợm lúá: *hũ manojõ que tem
feis maõs cheyas*: manipulus
orizæ sex plenas manus
continens.

lũôn, vide lũân.

lũộn, vide lũân.

lũồn ra: *fair pera fora coufa
que estaua pregada, ou*

encaizada: refigi aliquid
affixũ.

lươn, cái lươn: *enguia*:
anguilla, æ.

lưỡn gà: *peito de galinha*:
pectus gallinæ, & fic de alijs
auibus.

lưỡng, vide blưỡng.

lưỡng: *mantimento*: victus,
vs. phát lưỡng: *dar
alimentos*: victum præbere.

lưỡng y: *medico*: medicus, i.

lưỡng: *cuidar*: cogito, as. lo,
fuy, idem.

lưỡng: *tael*: pondus vndecim
circiter iuliorum, vel ferè
fesqui vnciæ fiue argenti fiue
auri, aut cuiuscunque alterius
rei que ponderatur. một
lưỡng, hai lưỡng: *hum tael,
dous taeis*: pondus vnum,
pondera duo, fed in auro &
argento vfque ad nouem.

chín lượng: *noue taeis*:
pondera nouem argenti &c.
tamen fine addito semper
significat argentum vt. một
lượng: *hum tael de prata*:
pondus vnum argenti quod

L

lượt, dẫy lượt: *driça da vela*:
funis quo velum attollitur, vel
deprimitur in nauis.

lượt, một lượt, hai lượt: *hũa
cama duas camas de coufas
que vão por camas como
quando se reboca a parede
&c*: ordo vnus ordines duo,
earum rerum quæ ordinatè
superponuntur fibi inuicem,
vt cum inruftatur paries.
một lần, hai lần [[đính chính 13](#)],
idem.

lúp, nước lúp đầu: *agoa dar
por cima cubrir a cabeça*:
aquam ita eleuari vt
cooperiat caput. nước lúp
nhà: *agoa cobre a caza*: aqua

æquiualeat vndecim circiter
iulijs romanis. melius, lượng.

L

eleuatur supra domum. blàn,
idem.

lúp xúp: *muitas coufas
iuntas, postas fem ordem,
como muitas arbores, ou
muita gente que vão fem
ordem huns pera diante
outros pera tràs*: inordinatæ
res fimul congeste, vt multæ
arbores absque ordine
dispositæ, multi homines huc
atque illuc incedentes, alij
xúp xúp.

lút: *atè*; vřque. nước lút đến
gối: *agoa chega atè o Joelho*:
aqua peruenit vřque ad genu.
mlút, idem.

lụt: *alago*: inundatio, nis.

lụt, vide mlụt.

lườ càu, vide lơu càu.

lũ: *bulir, coufa que não está fixa*: moueri rem quæ non est fixa. rang lữ lại: *dentes*

abalados: concuffi dentes.

cốc lữ lại: *não está fixa a coluna ou espeque*: cômota, aut malè fixa columna. lảo

[\[đính chính 14\]](#), chẳng chặt,

idem.

lũng lĩnh: *esparecer*: relaxare animum. lơ lũng, loũ lĩnh, dủng dĩnh, idem.

lữ, người lạ lữ: *forasteiro, estranho na terra*: hospes, in regione nouus.

lượ, cây thệu lượ: *romeira*: malus punica. blái thệu lượ: *romãa*: malum punicum.

Lỗi chú thích: Đã tìm thấy thẻ <ref> với tên nhóm “đính chính”, nhưng không tìm thấy thẻ tương ứng <references group="đính chính"/> tương ứng, hoặc thẻ đóng </ref> bị thiếu

Lỗi chú thích: Đã tìm thấy thẻ <ref> với tên nhóm “đính chính”, nhưng không tìm thấy thẻ tương ứng <references group="đính chính"/> tương ứng, hoặc thẻ đóng </ref> bị thiếu

M

MA qui, ma cỏ: *diabo:*
 diabolus, i. ma: *almas*
dos defunctos: animæ
 defunctorum. ma: *corpo*
morto: cadauer. cất ma:
enterrar defuncto: sepelire
 mortuum. làm ma: *fazer*
certa folenidade a os
defuntos dentro do triennio
do dò: defunctis folemnitias
 quædam exhibita intra
 triennium luctus.

mà: *e: &*. nếu mà: *fe:* fi.
 nhưng mà: *mas;* fed. dù mà,
 đầu mà: *aindaque, postoque:*
 quamuis, etfi. & annectitur
 faõ le: *com tudo:* tamen. est
 etiam additamentum vt, mà
 cả: *fazer preço:* æstimo, as.
 nói mà cà mà cạp: *gagueijar:*
 balbutio, is. mà thôi: *e basta:*
 & fufficit. bởi đâu, mà vè: *de*
donde viesfes e tornastes:
 vnde & reuerfus es. mà:
pera: ad. tôi mua mà ăn: *eu*
compro pera comer: ego emo

M

ad edendum. để mà thờ: *pera*
adorar: ad adorandum. mà:
porque: quia. chớ làm mà có
 tội: *não façais porque he*
peccado: ne facias quia
 peccatum est. mà chớ: *e não*
mais: nec amplius. có bay
 nhiều mà chớ: *tem tanto e*
não mais: hoc est nec
 amplius.

má mặt: *as faces do rosto:*
 genæ, arum.

má, giòũ má: *ínstrumentos de*
official mecanico:
 ínstrumentum mechanici.
 chẳng nên giòũ má gì: *não*
presta pera nada: vfui nulli
 est.

má, rau má ðè: *chantagem:*
 plantago, ginis.

mả: *sepultura:* sepulchrum, i.
 mồ mả: *a terra que se*
aleuanta fobre a sepultura:
 sepulchri tumulus. giểi mả:

*alimpar a fepultura das
eruas: fepulchrum mundare,
ab illo herbas euellendo.*

*mã, ngũa: cauallo: equus, i.
mũ mã vî: barrete feito de
fedas de cauallo: pileus
excrinibus caudæ equinæ
confectus.*

*mã, oũ phù mã: genro del
Rey: gener Regis qui chúa
vocatur.*

M

varijs coloribus diftinctus.

*mã la: batega pequena das
vigias: campanula Indica ad
vigilias indicandas.*

*mã, cúa mã: coufas de papel
que fe fazem pera fe queimar
aos defuntos: res papyraceæ
quæ fiunt ad comburendum
pro defunctis Ethnicis.*

*ma: arròs naçido que botão
de molho pera femear: oriza
germinans quæ aquæ*

*mã: aó mã giáp: peito de
dobras ou ilhos pera os
foldados de varias cores, ou
tambem pera os cantores:
thorax duplicatus varijsque
ocellis confutis variegatus
pro militibus, vel etiam pro
cãtoribus,*

M

*immergitur antequam
feminetur[[đính chính 1](#)]. geo
ma: femear efse arròs:
pullulantem orizam
fæminare. ma: arròs em
herua: oriza in herbam
germinans. dô ma: arrancalo
pera o trafpor: orizam
herbescentem euellere ad
transplantandum. đãm ma:
canteiro deffe arròs em
herua: areola in qua est oriza
germinans fæminata. ma
chiem: effe arròs em herua
da fecunda nouidade:*

posterioris messis oriza
germinans.

mác, cái mác: *parão*
comprido feito a modo de
gancho: falx oblonga adunca.
óũ mác: *a baynha deffe*
parão: vagina falcis oblonge
aduncæ. oũ mác: *nome de hũ*
dos bairros da Corte de
Tonquim: nomen vnus è
vicis Tunchinensis Regiæ.

mác nôi, mlác nôi: *panella*
de borda quebrada: orificij
confracti olla. mē, idem.

mắc: *empeçar*: impingere in
aliquid quod fit
impedimento. mắc việc:
estar ocupado cõ negocios e
impedido: impediri negotijs.
trở, idē. đàng mắc voy: *estar*
o caminho impedido com

M

nouidade boa ou mà: iuxta
messis copiam, vel inopiã.

elephantes: præpediri viam
elephantibus. mắc gổ:
empeça no pao: impingit in
lignum, & fic de alijs rebus.

mắc ðểai: *ordidura de tear*:
ftamen, inis.

mắc: *vestir, calçar*: vestio, is,
calceo, as. mắc aó: *vestir*
cabaya: induere vestem. mắc
hài: *calçar çapatos*: calceare
calceos. mắc: *conforme*:
iuxtà, fecundũ. mắc rôi mắc
việc: *cõforme ao vagar,*
cõforme aos negotios: iuxtà
otium, fecundum negotia.
mắc í, mắc làõ: *conforme*
voffa vontade, como
quizerdes: iuxtà tuum
placitum. mắc mùa:
conforme a

M

mắc bót: *pera diminuir*: ad
minuendum.

mạch, mặt mạch: *mafcarā*:
larua, æ. mặt mẽ, idem.

mạch, chạ mạch: *o gouerno da aldeā*: pagi rectores. làng, idem.

mạch ngựa: *cafcaueis que fe poem no pefçoço ao cauallo*: nolæ quæ collo equi appenduntur. alij, mịch.

mịch: *mexericar*: defero, fers.

mịch đăp: *fallar paruoices*: proferre fatua verba. nói quúi quá, idem.

mịch: *pulfo*: pulfus, vs. án
mịch: *tomar o pulfo*; tentare pulfum. xem mịch, idem.
biét mịch: *entender de pulfo*; scientiam pulfus habere. gệt
mịch: *pulfo formicante*: pulfus formicans.

mịch nước: *vea de agoa*: vena aquæ.

mạch đàng đi: *vereda*: femita, æ. đàng tieủ, idem.

mạch, kê mọc mịch: *genero de milho*: milij quædam fpecies.

mai: *a menhãa*: cras. mai này: *hoje polla menhãa*: ho die mane. mai fôm: *a menhãa cedo*: cras fummo mane.

mai, cái mai: *pangale de cauar*: pala ferrea ad fodiendum apta.

mai, hỏả mai: *murraõ de efpingarda*: igniarius funiculus.

mài: *roçar algũa coufa pera fe gastar*: fricando atterere aliquid vt minuatur. mài đăo: *afiar faca &c*: acuere cultrum & familia.

mài, tâu bò mài sừng^{[[đính chính 2\]](#)]. *os bois ou bufaras*}

*colearem os cornos pera
pelejar: molliter moueri
cornua à bubalis aut bobus,
quando fe ad pugnã parant.*

mài khõai mài: *inhame
comprido: colocafia oblonga.*

mái nhà: *beiras de caza,
telhado: imbrices domus. mái*

nón [[đính chính 3](#)]: *abas do
chapeo: ora galeri.*

mái cheò: *menear o remo:
verfare remum.*

mái, gà mái: *galinha: gallina,
æ. & fic de alijs auibus.*

mãi, mua: *comprar: emo,*

M

nhà mãĩ: *cafa que fe fas aos
defuntos e fingem que lha
vendem; domus quæ fit pro
defunctis, & fingitur illis
vendi.*

mại, mềm mại: *coufa molle e
branda como leito brando;
res mollis, vt lectus mollis, &
fic de cæteris.*

may: *cozer coufa noua:
confuere aliquid de nouo. thợ
may: alfayate: fartor, oris.
may áo: fazer cabaya noua:
vestem nouam confuere. may*

M

áo cho ai: *dar cabaya noua a
alguem: impertiri alicui
vestem nouam. cô may: certa
herua que prodũs femẽte que
fe pega nos vestidos fe
chama ladroẽs: herba
quædam cuius sæmina
adhærent vestibus, & vulgò
dicuntur latrones à lusitanis.*

may: *dita: foelicitas, àtis.*

may, gió may: *vento noroeste:
thraciozephyrus, pluuiam
comitari folet.*

may mặt: *rofto, may he palaura que fe acrecēta: facies, ei. may additamentum in locutione.*

mây: *rota: vimen quod lufitani rota, vocant.*

mây: *nuuem: nubes, bis. đám mây: pedaço de nuuem: nubis pars.*

mây: *tu, fallando com gente inferior, ou rusticamente; tu, loquendo cum inferioribus, vel ruficè.*

mây con mắt [[đính chính 4](#)]: *fobrancelha; fupercilium, ij. rấn mây rấn mắt: cabeçudo; duræ ceruicis.*

mây tle, may nứa: *os olhos e nõs do bambù: gemmula, vel tuber cannae Indicae.*

M

velle aliquid narrare.

mày, ăn mảy: *pedir esmola: ftipem erogare, ăn mảy ăn mót, idem. bị ăn may: alforge de pedinte: pera ftipem erogantis. ăn mảy Chúa: fustentado del Rey: nutritus à Rege, & fic de alijs. con mảy: filho adoptiuo de criação; filius adoptiuus. con nuôi, idem.*

máy: *tremet algũ membro per fi mefmo: tremula pars aliqua corporis. máy con mắt: tremet os olhos: tremere oculos. máy mềnh: tremet o corpo: tremere corpus. máy mặch: tremet o pulfo: pulfus tremulus. máy miệng: defejar de contar algũa coufa:*

M

máy, thợ máy: *ferralheiro: faber ferrarius. đờũ hồ máy:*

o reloj mouerfe per fỳ:
moueri feipfo horologium.

mấy: *quanto*: quantum. bán
mấy: *quanto fe vende*: quanti
venditur ? mấy lần: *quantas*
vezes: *quoties?* đếm mấy
người [[đính chính 5](#)]: *contai*
quantas peffoas: *numera*
quot homines. chẳng có giàu
mãi: *não he muito rico*: *adeò*
diues non eft.

mấy, mềnh mấy: *corpo*
humano; *corpus humanum*.
độũ mềnh mấy: *estremecer o*
corpo: *contremifcere corpus*.

mấy, cua mấy: *caranguejo*
cheyo que tem ouas: *cancer*
plenus, & *fic de alijs rebus*
quæ cum lunâ implentur.

mảy, một mảy, một chút:
hum pouco: *parum*. chẳng có
một mảy: *não tem hum*
pouco, *nem hum tem*: *nec*
vnus eft.

mâm, cái mâm: *bandeja em*
que fe come: *menfa rotunda*
in qua apponuntur edulia.
dẽon mâm: *aparelhar a*
bandeja com as iguarias:
menfam rotundam onerare
cibis. bưng mâm: *tomar a*
bandeja e leuala com ambas
as maõs pera alguem comer:
portare menfam rotundam ad
aliquem, *vt edat*. đơm mâm:
offerer a bandeja
aparelhada: *menfam*
rotundam cibis onuftam
offerre. lờũ mâm, vide lờũ.

mâm bún: *gamela em que fe*
fàs a letria: *alueus in quo fit*
fimilago.

mám: *peixe falgado ou feco*:
picis fale comfperfus, *vel*
ficcus. chỉnh má: *boyaõ de*
balachão: *diota piccem fale*
conditum continens.

màm: *fafquias entre que fe*
mete, *e amarra o cajão*:

afferculi inter quos ftringitur
ftorea ex cannis indicis texta.

mâm mâm; *tresbordar de
muito cheyo*: plenus ita vt
supereffluat alij nhâm nhâm,
vel, nham nháp. blân idem.

man, một man, hai man: *des
mil venti mil*: decem millia,

M

vulnera curântur. thày mắn:
feiticeiro que cura feridas:
veneficus vulnera curans.

mắn: *arròs do Iapão
chamado fuxi*: oriza ex
Iaponia, quam fuxi vocant.

mậ, cây mậ: *ameixeira*:
prunus, i. blái mậ: *ameixa*;
prunum, i. blái mậ: *gallo ou
polmão na cabeça*; tuber, is.

mặ: *coufa falgada*: falfus,
a, vm. nước mặ: *agoa
falgada*: falfa aqua. est etiam
nomen cuiusdam oppidi in

viginti millia.

màn: *cortina*: peripetasma,
tis.

mắn: *feitiços com que se
curão feridas*; veneficia
quibus

M

Prouincia Quinhin, feu
Pulocambi Cocincinae.

mắng: *olho de bambù tenro
que se come*: gemmula cannae
indicae quæ dum tenera est
apta est ad cibum.

mang cá: *guelra de peixe*:
branchia, æ.

mang, đeo: *trazer algũa
coufa cõfigo*: deferre aliquid
fecum. ảnh mang: *imagem
que se tràs ao pescocoço*;
deferre collo appenfam
imaginem. mang con: *trazer*

*o filho ao collo: deferre
infantem vlnis.*

*mang, hồ mang: cobra
peçonheta: serpēs venenofus.*

*mang, blái mang tang: fruta
como pimenta: fructus
quidam instar piperis.*

*mằng: alegrarse, dar os
parabens: lætor, aris,
congratulor, aris. alij mồng.
mằng bội phần: alegrarse
muito: lætari valdè. ăn mằng:
festejar com banquete algum
bom successo ou outra coufa:
foelicem euentum, vel quid
fimile conuiuio celebrare.
mằng thầy đã về: dou os para
bens a o mestre de sua boa
chegada: cnngratulor
magistro de foelici fuo
aduentu.*

*mắng: agastarse de palaura:
irafci ore tenus. mắng mỏ
ngườì ta, idem.*

*mắng blả: agastarse alguẽ
contra quem se agasta com
elle: irafci in illum qui prius
in ipsum excãduit. mắng
nhau, idem. mắng vắn nhau:
agastarse com todos, mà
condição: irafci paffim ex
malo genio. thót mắng
ngườìta: agastarse cõ outros
defentoadamente; iracundè
vocem attollere.*

*mắng tin: fama: fama, æ.
nghe mắng tiếng: ouuir por
fama: famam curfitare.*

M

máng: manjadoura de

M

*animais maiores: præfepium,
ij. máng lừa, máng ngựa &c.*

máng nước: *canal de pao ou de pedra ou gamela em que se dà a bomba pera botar agoa da embarcação*: canalis quilibet aut etiam alueus quo aqua eijcitur è navi.

máng, sũ máng: *falção ou peça que atira com camara*: falco catapultarius.

màng: *iangada em que se anda no rio*: fchedia qua itur super flumen. bè, idem.

mạng: *todo genero de rede*: rete cuiuscunque vfus. mặ
mạng: *malhas da rede*; plaga, æ.

mạng dện: *teya de aranha*: tela aranearum.

mạnh: *pedaço de coufa velha*: frustum rei veteris.
một mạnh chiếu: *pedaço de esteira velha*: pars ftoreæ veteris. một mạnh áo: *pedaço de cabaya velha*: pars vestis

veteris & fic de alijs rebus. mảnh, idem.

manh, thoũ manh: *cego com os olhos abertos*: cæcus oculos patentes habens.

mánh: *olhar com tento*^e
medo: cernere circumspectè & cum timore.

mảnh, mảỗ mảnh: *muito delgado*: valdè gracilis, e. mảỗ dảnh, idem.

mảnh, vide manh.

mạnh: *forte valente*: robustus, i. mạnh mẽ, idem. khũe
mạnh: *boa faude*: prospera valetudo. mạnh đi: *atura bem no andar*: fortis in ambulando. ngựa mạnh chạy: *cauallo que corre bem*: fortis in currêdo equus. gió mạnh: *vento rijo*: vehemens ventus. rượu mạnh: *vinho forte*: generosum vinum.

mao, loũ, vide loũ.

mao, hòũ mao [[đính chính 6](#)]
ngựa: *o penacho fobre a testa do cauallo*: crifta plumea in fronte equi.

maò bụt: *barrete de pagode*: pileus idoli, alij mieu bụt.

máo, mếu máo: *choro de menino*: fletus infantium.

M

maò, đầu maò: *o prepucio, ou cabeça do membro*: præputiũ, aut caput mēbri virilis.

măóc: *descarnar como com garfo, tenàs*: excarifico, as. măóc thịt, idem.

măọc: *nacer como de femente, heruas, &c*: orior, oriris. alij mọc. mặt blời
măọc lên: *o fol nace*; oritur fol & fic de alijs.

măọc, kê măọc mạch: *certo milho*: milij species.

mạo, trường mạo: *homem bem disposto alto &c*; quadratus homo. trường phu, idem.

mào: *ponta da herua*: fummitas herbæ.

M

mâọc: *madeira*: lignum, i. thợ mỏ: *carpinteiro*: faber lignarius. mỏ [[đính chính 7](#)]
bài: *pao em que se escreue chapa qual prohibe algũa coufa*: lignum eleuatum in quo scriptum est edictum quo aliquid cauetur. alij mọc.

mảõ: *delgado*: fubtilis, e. cây mảõ: *aruore delgada*: fubtilis arbor.

maõ: *estar pera fazer*: mox facturus, vt. mảõ tủy: *estar pera partir*: mox difceffurus.

maõ hết: *quafi acabado*:
mox finiendus.

maõ đợi: *esperar alguem*:
expecto, as. maõ tloũ, cậ:
confiar: spero, as. confido, is.

màõ, ngủ màõ: *meyo*
dormindo: femidormiens, vel
dormitans.

máõ: *vnha*: vnguis, is. máõ
tay: *vnhas das maõs*: vngues
manuum. máõ chên: *vnhas*
dos pès: vngues pedum.

máõ, cậ máõ tay: *certa*
aruore de mezinha: arbor
quædam medicinalis.

mập: *animal muito gordo*:
animal pingue valdè. lợn
mập: *porco muitos gordo*: fus
pinguiffimus.

mát: *fresco lugar*: amænus, a,
vm. viridis, e. refrigerans,
ntis. nơi mát mẽ: *lugar*
delicioso: amænus locus.
thuóc mát: *mezinha que*
refresca: refrigerans
pharmacum.

mắt: *coufa cara*, carò
æstimatares.

mắt, con mắt: *olhos*: oculus,
i. tợn con mắt len: *por os*
olhos em aluo: oculos ita
eleuare vt albugo appareat.
tối mắt: *cego*: cæcus i.

mắt cá: *artelho do pè*: talus, i.

mắt, đầu mắt tle, đầu mặt gổ:
nò de bambù, pao &c: tuber.

M

cannæ indicæ, ligni &
fimilium.

M

mắt, bộ mắt: *melga*: muscula,
æ.

mất: *perder*: amitto, is. đã
mất: *ià morreo*: mortuus est.
mất công: *perder o trabalho*:
perdere operam. mất giá:
ficar fem fangue de medo:
pauco, es. mất lòng ai: *perder
a graça, dar no coração de
alguẽ*: inimicitiae animum dare.

mặt: *rosto*; facies, ei. răn mày
răn mặt: *cabeçudo*: duræ
ceruici. mặt mũi *rosto*,
fembrante: vultus, vs. biết
mặt: *conhecer alguem pollo
rosto*: dignoscere ex vultu
aliquem. ra mặt: *aparecer,
fair a publico*: publicè
apparere. vắng mặt, ẩn
mình: *não aparece,
escondefe*: occultus remanet.
trước mặt: *em presença*:
coram. chấ mặt: *virar a
cabeça*; vertiginem pati. khó
mặt: *triste no rosto*: vultus
tristis. đố mặt người ta:
ajuntamento de gente;
conuentus populi. mặt giận:
fembrante agastado: vultus
iratus. mặt hiện đui:

fembrante alegre: vultus
hilaris. bỏ mặt cũ ai: *virar o
rosto pera alguem*: faciem
vertere ad aliquem. bỏ mặt
lại cũ, idem. tối mặt: *cego*:
cæcus, i. tối tam mặt mũi,
idem.

mặt, may mặt: *cozer*: fuo, is,
confuo, is.

mặt: *o direito d'algũa coufa*:
facies, seu pars recta alicuius
rei.

mặt, tay mặt: *mão direita*:
dextera, æ.

mặt blời: *o fol*: fol, is. nhệt:
idem.

mặt blang: *a lua*: luna, æ.
nguyệt idem.

mặt mạng: *malha de rede*:
plaga, æ.

mặt ruộng: *varfea ou cãpo de
dès varas, daquellas com que
fe medem os campos*: ager

decem menfuras continens,
earum quibus Annamitæ
dimetiuntur campos. môt
mặt ruộng, idem.

mặt đất: *a superficie da terra:*
superficies terræ.

M

modum furfuris egrediens è
ligno cùm ferrâ finditur.

mặt gỗ: *os cauacos que faem
do pao quando fe desfalca ou
laura:* affule quæ oriuntur è
ligno dum læuigatur aut
politur.

mặt: *o fim ou termo de algũa
coufa:* finis aut terminus
alicuius rei. mặt nam: *fim do
anno:* finis anni. mặt giờ: *fim
da hora:* finis horæ, & fic de
cæteris. mả mặt: *acabarfe a
virtude de fazer mandarins
na sepultura como*
paruoamente crẽ os gentios

mặt mả: *maf cara:* larua, æ.
mặt mả, idem.

mặt: *derradeiro, infimo;*
vltimus, a, vm.

mặt cưa: *o farello do pao
quando fe ferra:* puluis in

M

que ella tẽ: sepulturæ deficere
virtutem conferendi gradus
gubernationũ illis ad quos
pertinent defuncti in illis
conditi, vt fatuè putant
Ethnici.

mặt aõ: *mel de abelhas:* mel
apum.

mặt miá: *mel de cannas de
açucar:* mel è cannis dulcibus
expreffum.

mặt: *fel:* fel, lis. mặt gà: *fel
da galinha:* fel gallinæ, & fic
de alijs.

mau: *de preffa*: feftinanter.
chấỖ, idem. đi mau chên: *ide de preffa*: feftina.

mau: *coufa tecida, bafta, tapada* [[đính chính 8](#)]: denfus, a, vm. Ỗểải mau: *canga bem tapada*: denfa tela benè compacta. phên mau: *cajão tapado*: denfa ftorea è cannis indicis contexta benè compacta.

mầu: *prudente*: fapiens ntis.
mầu nhiệm: *muito entendido*: intelligens valdè. mầu lám, khôn kháo, ngỗ ngang, idem.

màu sắc: *cor*: color, is. màu đen: *cor lustrafa*: color pellucidus.

M

tris. 1. từ mầu, mẹ finh đê: *may que o pario*: mater quæ peperit. 2. kế mầu, mẹ ghê: *madrafta*: nouerca, æ. 3. đích

máu: *fanguē*: fanguis, inis.
chảy máu ra: *correr o fanguē*: fanguinem exire fluere. sỗ máu ra: *foltarfelhe o fanguē como dos narizes*: fanguinem emittere vt è naribus &c.
muít máu: *cançado, esbofado*: fatigatus valdè.
mệt, idem.

mấu: *bambù ou pao atraueffado cõ muitos pregos pera fe dependurarem nelle varias coufas*: lignum quodcunque appensum in quo infixi funt multi clavi ad alia appendenda.

mạu thin, idem ac thìn, vide giờ.

mẫu, mẹ: *may*: mater,

M

mẫu, em mẹ đã nuoi ngày fau: *a Irmãa da mãy que depois o criou*: Soror Matris quæ postea nutriuit. 4. dưỡng mấu, mẹ nuoi, mẹ mầy: *may*

que o perfilhou: mater
adoptans. 5. giã mǎu, mẹ đã
lấy chǎo khác, mà còn nuôi
con: may que tem tomado
outro marido, mas ainda cria
os filhos do primeiro
marido: mater quæ postquam
alteri viro nupsit, adhuc
prioris mariti filios alit. 6.
thứ mǎu, đợ mợn cha: a
mãceba do pay: cõcubina
Patris. 7. xüết mǎu, mẹ còn
nuôi con, khi chǎo đã tlon
đi: a may que ainda que o
marido desapareceo cõ tudo
cria os filhos: Mater cuius
maritus non comparet, filios
tamen alit. 8. nhũ mǎu, đú:
ama: nutrix, cis. hæc octo
genera Matrum diftingunt
Tunchinense seu Annamitæ.
đức mǎu: may del Rey: Mater
Regis. rứt thánh mǎu đức
Chúa bà Maria: a Santiffima
May Maria Noffa Senhora:
Sanctiffima Mater Maria
Domina Noftra.

maũ, vide maõ.

mǎũ, vide mǎũ.

mǎũ, vide móũ.

mãõ, vide mọũ.

me tên: *ferro da feta: ferrum*
fagittæ.

me: *tamarinho; fructus*
indicus acidus, ad
condiendos cibos aptus
quem, tamarinum, vocant
lufitani.

mê muợi: *ignorante, idiota: v*
mê, idem. nói mê mển lộn
lạ: fallar despropofitos;
ineptè loqui. lẫn mê: fer
inclinado a algũ vitio:
inclinari ad aliquod vitium.

mê ăn [\[đính chính 9\]](#) ẵng: *dado*
a comer e beber com
demafia; nimium inclinari ad
esum & potum. mê ta dâm:
fer dado ao vitio da carne;
propenfum esse ad vitium
carnis. mê dâm douc: fer
com demazia dado à

molheres ainda à propria:
nimium inclinari ad venerea
quæcunque etiam [\[đính chính 10\]](#)
licita.

mé: *capellas dos olhos;*
palpebræ, mí, idē. loŭ mé
loŭ mí: *as pestanas;*
palpebrarum pili.

M

i. vừng, idem.

mè: *ripas do telhado;*
fcandula, æ.

mè: *moela de aue;*
ventriculus auium. mề gà:
moela de galinha; ventriculus
gallinæ.

mẹ: *may;* Mater, tris. chị, cô,
đì, ðu, idem ex gentiliŭ
abufu.

mẻ dẽao: *mòça na faca;*
piren, enos. mẻ rang: *dentes*
quebrados; confracti dentes.
bát mẻ: *porçolana quebrada*

mè: *gergelim:* fefamum,

M

na borda; fracta in orificio
lanx Sinica.

mẻ, mặt mẻ: *mafcara;*
perфона, æ.

méch: *offender a alguem*
leuemente: leuiter aliquem
offēdere. mất làŏ một chùt,
idem.

mềm: *coufa branda;* mollis,
e. mềm [\[đính chính 11\]](#) mại,
idem, vide mại.

mệ̄m, củ mệ̄m: *certo inhame;*
colocafia quædam.

mên, cao mên: *Camboja*;
Cambogiæ regnum. cao
miên, idem.

men, đi men: *andar de
menino*; incedere in pueruli
morem bò đi idem.

men; *mezinha pera fazer
vinho*; remedium ad vinum
conficiendum.

mên, áo mên: *cabaya
acolchoada*; vestis in culcitre
morem affuta cum gozipio
aut aliquo fimili. chẵn mên:
colcha, godorim: infratum
indicum, in culcitre morem
affutum.

mến: *amar, querer bem*;
amo, as. kính mến: *amar con
respeito e veneração a peffoa
alta como Deos, Rei &c*;

M

dondo: illifus, a, vm. méo
miệng: *boca torta*: contortum
os.

diligere cum reuerentia,
perfonam fublimum vt Deum
Regem &c.

mênh; *corpo*; corpus, poris.
thân xác, idem. một mênh:
per fi sò; fe folo. tôi đi một
mênh: *eu vò sò*; folus eo. của
mênh: *coufa propria*: proprie
res. Ợ mênh: *a propria
molher*: propria vxor. đánh
mênh: *dar em fi*: percutere
feipfum. inferuit eadem vox
mênh pro reciproco fui fibi
fe.

meo: *moffo*: mucidus, a, vm.
mốc meo, idem.

meò, con meò: *gato*: fellis, is.

méo: *efmechado, não
redondo*:

M

mẹo: *encaixos, encaixar*:
inferere, incifio, onis. mẹo
hòm: *encaixos do caixão*:

incisiones arçe in angulis eius.

meo, giò meo, vide giò.

mép tai: *fontes da cabeça*: tempora, rum.

mẹp, voi mẽp: *elephante manfo que obedece e fas o que lhe mandão*: elephas cicur, & ad mandata obediens.

mét mặt: *rofto defcorado*: pallida facies, xanh idem.

mết, mớ mết: *fallar dormindo*: loqui dormiendo.

mệt: *muito cançado*: fatigatus valdè, nhặc idem.

mệt, cái mệt: *certa laya de fupo redondo e largo*: ftorea quædam rotunda ex cannis indicis læuigatis & contextis ad orizam purgandam.

meu, vide meo.

mếu máo: *choro de meninos*: ploratus infantiũ. khặc idem.

mí: *capela do olho*: palpebra, æ. mế, idem. loũ mí: *pestanas*: palpebrarum pili.

mỉ, tốt: *coufa fermofa*: fpeciofus, a,vm.

mị, phi mị: *gordo*: pinguis, e. béo, idem.

miá: *cana de acugar*: canna dulcis.

miá, lá mía: *queixo fuperior*: mandibula fuperior, hàm idem. lá miá mũi: *parte interior do nariz*: narium pars interior.

miả nhau: *coufas hũ pouco femelhantes*: res aliquantulũ fimiles, miả miả, idem.

miên, vide mên.

miền: *pouoação*: pagus, i.
làng, thôn, tởũ, idem.

miếng: *bocado de qualquer coufa*: bolus, i. một miếng
bêu: *hum bocado de betel*:
bolus vnus folii quod, betel,
lusitani vocant. mất miếng:
defmayo: deliquium animi.

miệng: *boca de qualquer coufa*: os cuiuscunque rei.

M

ngậm miệng lại: *fechar a boca*: os claudere. bủm
miệng lại: *boca pequena*: os
paruum. kheó miệng:
gracejador: ioculator, ris. dũ
miệng: *defbocado, mà boca*:
effrænatus in loquendo.

miệt: *meyas*: tibialia.

miếu: *cazinha de adoração do diabo*: domuncula
diabolici cultus.

miệng nôi: *boca, ou bordas da panella*: orificium ollæ.
miệng bát: *bordas da porçolana*: orificium scutellæ.
miệng foũ: *borda do rio*: ripa
fluminis. chịu miệng: *fiador*:
fideiuffor, is. há miệng ra:
abrir a boca: os aperire.

M

miều bụt, mào bụt: *barrete de pagode*: pileus idoli.

min; *eu*: ego, cum aliqua
præeinentia.

min miệng cười: *rir com modestia*: rifu modesto os
aperire.

mịn: *barro*: argilla, æ. đất
mịn: *terra barrenta*: argillea
terra, đất thổ, idem.

minh, sáng: *claro*: clarus, a,
vm. đại minh: *grande e claro*;

magnū & clarum, nomen
fcilicet quo finæ feipfos ac
regnum fuum nobilem. cao
minh: *alto e claro engenho,*
hahilidade: præclarum
ingenium.

minh tinh: *bandeira grande*
no enterramento na qual fe
poem o nome do defunto:
vexillum quod in iuftis
defuncto foluendis defertur,
& in quo defuncti nomen
maiusculis literis defcribitur.

mình, vide mềnh.

mít, cây mít: *iaqueira: arbor*
indica quam lufitani,
iaqueira, vocant. blái mít:
iaca; fructus Indicus, iaca,
vocatus.

mịt, mù mịt: *efcuro:*
tenebrofus, a, vm. tói tằm
mù mịt: cerração: caligo
tenebrofa.

M

mlả: *paruo: fatuus, i. lả,*
idem.

mlắc, đi qua mlắc chốc:
coufa que logo defaparece
como relampago: euanefcens
ftatim, vt fulgur.

mlác, vide mác.

mlạc, blái mlạc ngựa:
cafcaueis de cauallo:
campanulæ equorum, nolæ.

mlài; *a cabeça do abano:*
caput flabelli, fiue capulus
qui manu tenetur, dum
ventus excitatur.

mlài, cái mlài: *lombrigas:*
lumbrici, orum. melius blun.

mlằm: *erro fem aduertencia:*
error ex inaduertentia.
mnhằm, lằm, idem.

mlang, mlũ mlang: *fem*

M

refpeito: liberè, inurbanè,

fine respectu. vô phép, idem.

mlát: *golpe*: percuffio, onis.
chép một mlát hai mlát: *dar hũa cutilada, duas &c*: cęfim percutere femel, bis.

mlăt: *efcolher hũ e hũ como grãos fruita &c*: feligere
fingula vt fructus grana &c.
nhật, mnhật, idem.

mlăt: *enfoffo*: infipidus, a,
vm. hèn mlăt: *comer groffeiro e malguifado*: cibus vilis, malè paratus. rượu
mlăt: *vinho fraco*: debile vinum.

mlẻ gai: *tirar o espinho*:
auellere fpinas. alij lẻ.

mlẻ: *rezão*: ratio, onis. phải
mlẻ: *dis com a rezão*: rationi conforme. chẳng phải mlẻ:
não tem rezão: rationi repugnans. fuy mlẻ, xét mlẻ:
ponderar o que dita a rezão:
rationis conuenientiam, vel

difcrepantiam perpendere.
nào cò mlẻ gì: *que rezão tem ou não tem rezão algũa*: nulla omninò est ratio.

mlêy, mlựt mlêy: *faca ou outra coufa bota*: hebecens gladius, vel aliud ferrum &c.

mlẻnh, vel mlnh, vide mlử.

mleü, cá mleü: *certo peixe de rio que chamão Rey*: piscis quidam fluminis Rex vocatus.

mở, mlằm mlở: *por inaduertencia*: inaduertenter.
mlở việc khác: *ter estoruo de outro negocio*: præpediri alio negotio. chờ người kẻ mlở:
esperar por alguem pera o não defencontrar: expectare aliquem ne occasio illum videndi prætereat.

mlỏi, nước mlỏi: *o Reino de Champa*; Regnum Ciampà.
trì trì, chiêm thành, idem.

mlời: *palaura*: verbum, i. fermo, onis. nói một hai mlời: *tenho que fallar hũ pouco*; dicendum habeo aliquid. chẳng có mlời ấy: *não diffital*: verbum illud non protuli. gửi mlời thăm: *mandar recados*: verba

M

mlời: *contradizer*: contradico, is. Đứng mlời: *obedecer*: obedio, is. cướp mlời: *interrumper a palaura*: fermonē [[đính chính 12](#)] alterius interrumpere. vrbane tamen adduntur hæc verba, cướp mlời oũ: *com licença de V.M*; bona cum venia. mlời nặng: *palauras pezadas*: verba duriora.

mlớn: *grande*: magnus, a, vm. lớn, idem. đến mlớn: *crecer*: cresco, is.

mlót, blái mlót: *certa fruta como ameixas*: fructus quidam in pruni modum.

falutationum mittere. gửi mlời lạ: *mandar recados a peffoa muito graue*: verba falutationum primariæ personæ mittere. đăm mlời: *leuar recados*: mandata deferre. cãi

M

bánh mlót: *bolinhos ao modo da mefma fruta*: placentulæ pruni figuram referentes.

mlọt, vide mlêy.

mlũ mling để người: *desprezar*; contemno, is. vô phép, idem.

mnhằm, vide mlâm.

mnhẽ, vide mlẽ.

mo: *cafca debaixo das folhas da ariqueira*: cortex in modũ pellis sub folijs arboris quam lufitani, ariquerã, vocant, hic cortex inferuit ad aliqua inuoluenda vt libros,

manuscripta & familia. bó
mo bó chiéu: *amortalhemte
com effa casca, ou com
esteira, não tenhas em que te
enterrem*: maledictum quo
quis non solum mortē alteri
imprecatur, sed etiam vt ita
miferè moriatur vt nō habens
quo honestè sepeliatur corpus
eius, mittatur intra corticem
foliorum ariqueræ, vel intra
ftorem.

mồ: *lugar aleuantado fobre o
corpo enterrado, ou de terra,
ou de outra materia*: tumulus,
i. mồ mã: *sepultura*:
sepulchrum, i.

mồ vồ fự: *fiéis de Deos*:
aceruus mercurij.

M

fieri. bồ, idem.

mồ dục, blái cật: *rins*: renes,
num.

mồ côi mồ cú: *orfão*:
pupillus vtroque parente
orbatus. mồ côi: *orfão*:
pupillus, i.

mồ hôi: *fuor*: fudor, ris. mồ
hôi ra: *fuar*: fudo, as.

mồ háõ: *ferrugem da
cuzinha*: fuligo culinæ.

mồ dìn: *figura de palha em
que os feiticeiros fazem o mal
que querem que o diabo faça
a outro*: ftatua ex paleis
congesta in quã venefici
peragunt quicquid volunt à
dæmonibus in aliquam
perfonam

M

mồ cồên: *iangoma*: fructus
indicus in pruni fylueftris
modum, quem lufitani,
iangoma, vocant.

mồ hòn: *fruta que ferue de
fabão*: fructus indicus pro

fapone inferuiens.

mồ nầu: *fruta que ferue pera tingir*: fructus quo ad tingendum vtuntur. alij bở nầu.

mô: *onde*: quo. đi mô: *onde vas*: quo is ? melius, đi đâu.

mô: *que*: quid. việc mô: *que negotio*: quid negotij ? melius, việc nào.

mổ cá: *buscar peixe com a mão na agoa*: pifces manu tentare in aqua ad capiendum.

mó: *apalpar*: palpo, as. ơ đến, idem.

mó, ác mó: *papagayo*: pfittacus, i.

mỏ, tẻ mỏ: *menino ignorante*: puer infipiens. tẻ tũ, tẻ mợn, idem.

mỏ ác: *boca do estamago*, os ftomachi.

mỏ, máng mỏ: *agastarfe*: irafcor, ceris.

mỏ đanh: *vnha da ancora*: vncus anchoræ.

mỏ chim: *bico de paffaro*: roftrum, auis.

mỏ vàng: *mina de ouro*: aurifodina, æ. mỏ bạc: *mina de prata*: argenti fodina, æ.

mỏ, ăn may ăn mỏ: *andar as esmolas*: ftipem erogare, mót, idem.

mỏ: *picar espicaçar*: corrodo, is. gà mỏ: *galinha come, pica*: roftrum figit gallina. ác mỏ: *os coruos te espicaſsem*: corrodant te corui. maledictum vſitatum.

mổ cá: *abrir o peixe pera o allimpar*: exenterare pifcẽ. mỏ gà, & fic de alijs.

mõ: *bambù que fe toca pera dar publico final*: canna indica quæ pulfatur ad fignũ publicum. gõ mõ: *tocar effe bambù*: cannam indicam pulfare in fignum, đánh mõ idem.

M

mõ cối: *o pao com que puxão pera meter o nelle*: lignũ quod trahitur ad orizã pellicula exuendam in mola. ngảõ nay, idem.

mõ: *foão*: quĩspiam. danh là mõ: *o nome he foão*: nomen est N.

mõ, lỗ mõ: *mal enfinado*: inciuilis, e. inurbanus, rufticus, a, vm.

mộ, ieu: *amar*: amo, as. mô đạo: *amar a ley*; affici legi.

mơ mết: *fallar fonhando*: fomniando loqui. rê hõa mơ,

mõ buồm: *femea do mafto*; lignum concauũ in quod immittitur arbor veli. chõt, idẽ.

mõ, ăn mày ăn mõ, vide mõ.

M

vide rê.

mờ, blái mờ: *albicorque*: Perficum præcox, vel armenicum.

mờ mờ: *pouca vista*: vifus debilis, fed melius mù mù.

mớ tôi: *nos*; nos, particula pluralis.

mớ, một mớ gạo: *hũa mảo cheya de arròs*; pugillus orizæ.

mở: *abrir*: aperio, is. mở cửa: *abrir a porta*: aperire inauam. mở thư kín: *abrir a carta fechada*: aperire literas

figillo munitas. mở lựa: *defdobrar ou defenrolar peça de feda*: explicare, vel expandere fericum. mở nước: *conquistar reino*: fubiugare regnum. mở đạo Chúa blời: *pregar a lei de Deos primeiro que todos*: primum annunciare legem Dei. mở rừng cho rộũ: *romper o mato pera alargarfe*: aperire fyluas ad locum ampliandum.

mỡ: *manteiga, ou qualquer gordura*: butyrum aut pinguedo quæcunque.

mợ: *tia molher do tio irmão da may*: matertera quæ nupfit Fratri Matris meæ. 𐌆𐌚 cạu, idem.

M

olhos: oculus, i.

mộc mỗi: *corpo ià feito quando fe infunde a alma*:

móc: *defcarnar, tirar como com gadanho*: vncis ferreis carnem detrahere mảóc idem. cào móc: *arranhar*: vngue lacerare. móc rách thịt: *refgar as carnes*: dilacerare carnem.

mốc: *moffo*: fitus, vs. mốc len: *criar bolor*: mucorem generare.

mốc, hòn móc: *marcos da varfea*: termini campi.

mộc, vide mảóc.

mộc, vide mục, vel mậc:

M

corpus organizatum cum primum infunditur anima rationalis, est modus loquēdi fectæ idolorum. vide lô.

mộc nhên: *paftor*: paftor, is.
vide chăn.

mọc, vide mảọc.

môi miệng: *beijos*: labia.

môi, cái môi: *colhèr*:
cochlear, aris.

môi nhìn thẳm tin: *efpia*:
explorator, oris.

môi, fai môi: *feiticeria com
que fazem caminhar bonecas
de palha*: veneficium quo
ftatua expaleis facta ope
doemonis mouetur. bồ blìn,
mồ dìn, blót môi, idem.

mối daõ: *alcouiteiro*; leno,
onis.

mối chỉ: *ponta da linha*:
extremitas fili.

mối, cái mối: *traça que roe o
pao*: tineia rodens lignũ. mọt,
idem.

mối, làm mối: *fazerfe cabeça
de bando, como pera furtrar,
ou pera mercadejar*; ducem
fe alijs exhibere vt ad
furandum, ad mercaturam
exercendam & familia.

mối, giềng mối: *corretor ou
medianeiro pera algũa coufa*:
mediator ad aliquod
negotium peragendum.

mối: *artigos ou pontos de
liuros*: articuli aut capita
librorum. phúc có bảy mối:
fete principaes virtudes:
capita virtutum feptem funt
præcipua.

mồi: *tartaruga*: testudo, inis.
đôi mồi: *cafca da tartaruga*:
testudinis concha.

mồi: *ifca, ceuo, negaça, pera
peixe, aue &c*: efca, æ,
illicium, ij.

mồi nhồi: *ifca do fuzil*:
fomes, itis. alij mùi nhùi, vel

bùì dùì.

mỗi một phần: *todas e cada hũa das partes*: omnes & fingulæ partes.

mỗi, vide mộc mỗi.

mỗi: *cançado*: fatigatus, a, vm. mỗi chên: *doer os pes de*

M

fatigari linguam, vel os cõcionando aut loquendo.

mọi: *todos*: omnis, e. no mọi, các, idem. mọi ngày mọi có: *todos os dias ha*: omnibus diebus, vel fingulis diebus. một ngày một có, idem. no mọi nước: *todos os Reinos*. omnia regna.

mọi, rợ mọi: *gente do mato*: fyluestres homines. quê mùa: *villão*: rusticus, i.

mới; *coufa noua*: nouus, a, vm. mới làm: *inda agora fis*: modo nunc feci. thày mới

andar: fatigari pedes ambulando. mỗi tay: *cançar as maõs ou braços de trabalhar*: defatigari manus aut brachia laborando. mỗi miêng: *cançarfe de pregar ou fallar*:

M

đến: *V.R agora chegou*: nunc aduenifti magifter. khi đến thì mới nói: *como chegar então fallarei*. từ mới đến đã nghe tin ấy: *desdeque cheguei logo ouuì effa noua*; statim atque veni, illud nouum audiui. mới rày có việc này: *de nouo hoje tem este negotio*: recenter hodie eft hoc negotium.

mời: *conuidar*: inuito, as. mời thày bói: *chamar ao feiticeiro*: vocare veneficum. mời ỗ: *conuido à V.M*; inuito dominationem tuam. ỗ mời: *coma V.M*: quæfo

comedat dominatio veftra
fcilicet cum iam in conuiuio
quis recumbit.

mòm: *focinho*: roftrum, i.
mòm chó [[đính chính 13](#)]:
focinho de cão, ruindade:
roftrum canis.

móm: *defdentado*: edentulus,
a, vm. già móm: *velho*
defdentado: fenex edentulus.

móm, cá móm: *certo peixe do*
mar: pifcis quidam marinus,
móm, vocatus.

móm: *mastigar o bocado*
pera o menino: præmandere
infanti efcam. **Đ**ú móm còm:
a ama mastiga o arròs pera o
menino: nutrix mandit orizã
pro infante, móm, idem.

M

môn: *herua de inhame*: herba
colocafij.

móm [[đính chính 14](#)] tlóũ: *vntar*
a pelle do tambor: linire
pellem tym pani, vel orizã
coctã, vel cinere. móm còm
[[đính chính 15](#)]: *vntar com arròs*
cozido: linire tympanum
orizã coctã. móm blo: *vntar*
com cinza: linire tympanũ
cinere. alij móm.

móm, vide móm.

môn: *porta*: ianua, æ.

môn, nha môn: *minifros da*
iustiça: miniftri iuftitiæ.

môn pháp môn: *feiticeiro*:
veneficus, i.

M

môn, thien môn đơũ:
efcorcioneira: radix quædam
efcorcionera dicta.

mòn: *gastarfe com o vfo*:
deteri aliquid vfu. đăao mòn:
faca ià gastada: attritus vfu
cultellus. hay mòn hay nát:
coufa corruptiuel:
corruptibilis, e.

món: *montinho de qualquer*
coufa: monticulus
cuiuscunque rei. món gáo:
montinho de arròs:
monticulus orizæ.

mọn: *coufa pequena*: paruus,
a, vm. tlẻ mọn: *menino*
inorante: puer rudis. tôi là kẻ
mọn: *eu fou ninguem*: nihili
fum, modus humiliationis, in
vfu cùm quis loquitur cum
superioribus. tội mọn: *pecado*
venial: veniale peccatum 𑑗𑑓
mọn: *molher piquena*:
concubina, æ.

mỏn, con chó mỏn mỏn:
fazer o cão festa bulindo com
o rabo; gestire canem caudæ
agitatione.

mờng, vide mằng.

mốp, cá [\[đính chính 16\]](#) mốp:
certo peixe de agoa doce:
pifcis quidam aquæ dulis,
mốp, dictus.

mốt: *hũ, de vinte pera cima*:
numerus vnitatis à vigesimo
afcendendo, vt hai mươi
mốt: *vinte hum*: viginti vnum.
ba mươi mốt *trinta hum*:
triginta vnum. & fic de
reliquis.

mót: *retabolo*: tabulæ pictæ.

mót: *rebotalho*: reiecticium,
ij.

mót, di mót, ăn mót: *bufcar*
as espigas que deixão os
fegadores, ou as vuas que
deixão os vendimadores:
colligere fpicas à mefforibus
derelictas, vel racemos à
vindemiatoribus omiffos. ăn
mót: *comer os fobejos de*
outrem: relictas ab alijs edere.

ăn màỵ ăn môt: *pedinte*:
mendicus, i. ăn mỏ, idem.

một: *hũ de vinte pera baixo*:
vnus, a, vm. mườỉ một: *onze*:
vndecim. một cái: *hũa coufa*:
vna res. một chút: *hũ poco*:
modicum. chẳng có một

M

mỗục, con mắt; *olhos*: oculi.
mỗục lục, mỗục kính: *oculos*:
perfpicilia, orum.

mỗục đờũ, chẵn tầu: *guarda*
bufaras: pafstor bubalorum.

mờũ: *artigo de contar os dies*
[\[đính chính 17\]](#). *da lua, do*
primeiro atè os dè: articulus
quo numerantur dies lunares
à primo vfque ad decimum
includiue. mờũ một: *o*
primeiro dia da lua: primus
lunæ dies. mờũ hai: *o*
segundo dia da lua: fecundus
lunæ dies & fic de alijs vfque
ad decimum. mờũ mườỉ: *o*

mảy: *não tem jà nada*; nihil
eft. làm môt: *vnirfe em hum*
corpo: conuenire in vnum.
hay môt: *sò fabe ifto e não*
mais: vnum hoc fcit.

M

decimo dia da lua: decimus
lunæ dias.

mờũ: *crifta de gallo ou de*
galinha; crifta galli, vel
gallinæ. ghe idem.

mờũ blờỉ: *final no ceo*
extraordinario: fignũ aliquod
in cælo infolitum. mờũ bão:
final de tormenta: fignum
tempeftati præuium.

mờũ, chiêm mờũ: *aparecer*
em fonhos; apparere in
fomnijs.

mờũ lúá: *brotar o arròs*:
germinare orizam.

mỗũ, con mắt mỗũ gạo:
belida nos olhos; glaucoma,
atis. mỗũ maó: *encarniçar os*
olhos: rubescere oculos.

mu: *concha, casca de*
marifco: conchylium, ij. mu
cua: *casca de caranguejo*:
concha cancri.

mũ: *escuro de neuoa*:
obscurum ex nebula. tối tăm
mũ mịt: *escuro como noite*
fechada: tenebrosus, a, vm.
coi mũ: *ver mal*: obscure
videre. mũ blời: *neuoa*;
nebula, æ.

mũ: *materia de leicença*: pus
furunculi. nhọt đã có mũ: *o*
leicença ià tem materia, ià

M

mũ triêu thien: *coroa real*:
corona regia. mũ gai: *coroa*
de espinhos: corona spinea.

đáõ mũ: *fazer barrete*:
pileum conficere. đội mũ:

amodreceo: pus iam
productum est in furunculo,
iam ad maturitatem peruenit
furunculus. nặn mũ: *espremer*
o leicença: furunculum
premere ad exprimendum
pus.

mũ: *barrete*: pileus, i. mũ the:
o feistauado dos letrados:
pileus exagonus literatorũ.
mũ nhục: *o barrete ordinario*
dos foldados: pileus
communis militum. mũ
nhùm: *o barrete vermelho de*
foldado: pileus perpureus
militum. mũ ni: *barrete de*
bonzo: pileus facrificulorum.

M

por ou trazer barrete:
imponere capiti, vel gestare
pileum. cất mũ: *tirar o*
barrete: deponere pileum, vt
quando se quis reum fatetur.

mụ: *nome com que se chamão as velhas*; nomen quo vocantur vetulæ. ở mụ kia hỏi: *ou velha dalem*; o vetula. fi addatur particula, đức, solum dicitur de senioribus & nobiliffimis vt đức mụ: *a tia do Rey de Cochinchina*: amita Regis Cocincinæ ita communiter vocabatur.

mụ bà: *partejas antigas*: obftetrices quas olim duodecim fuiffe putant, atque ob id in eadem menfa quam ipfis offerunt apponunt duodecim fercula, cum duodecim paribus bacillorum quibus vtantur ad edendum, idemque de illis fentiunt, quod olim noftrates Ethnici de Lucina aut Diana.

mua: *comprar*; emo, is. mua chác, idem.

mùa: *algũa coniução de tempo*: opportunitas

temporis. mùa cày cấy: *tempo de laurar a terra &c*: opportunitas arandi terram. mùa gặt lúa, mùa màng: *tempo da feifa*: tempus metendi. dicitur etiam de quatuor anni temporibus. mùa xuân: *primavera*: ver, is. mùa hè: *eftio*: æftas, atis. mùa thu: *outono*: autumnus, i. mùa: đởu: *inuernò*: hyems, mis. mất mùa: *perderfe a nouidade*: maligna meffis. đởc mùa: *boa nouidade*: copiofa meffis. mùa chiêm: *a fegunda nouidade*: meffis posterior. khi, giờ, buêi, bữa, idem ferè quod mùa.

mùa, nửa mùa: *no meyo de algũa acção, negocio*: medium alicuius actionis, negotij &c.

mùa, quê mùa: *ruftico*; rufticus, a, vm.

múa: *bailar*: choreas ducere, falto, as. khéu múa: *bailar*

gentilmente: faltare venustè.

mưa: *chouer*: pluo, is. blời
mưa, idem.

M

pluuia cum vento. mưa đầu:
chuua groffa e rala: pluuia
maiusculis guttis cadens fed
raris. mưa bay: *chuuifca*:
imber, bris, pluuia minutior.
mưa đá: *faraiua*: grando,
dinis. mưa dẽọt: *goteira*:
ftillicidiũ, ij. mưa hắt 𑖓ẽào:
*entrar a chuua em caza com
o vento*: pluiiam vento
impellente intrare. mưa đã
giã: *diminuirfe a chuua*:
pluiiam imminui. đã tạnh: *ià
esteou*: pluere iam defijt.

mửa, thừa mửa: *fobejar*:
superabundo, as. dư, idem.

mửa: *vomitar*: vomo, is. buồn
dẽạ mửa ra: *enjoado, ter
engulhos*: naufea, æ. non dẽạ,
idem.

mưa gió: *chuua, e vento*:

M

mưa nói dối: *não digais
mentira*: ne loquaris
mendacium. mưa mưa: *fe dis
ao ção peraque não morda*;
dicitur ita fepe canibus ne
mordeant.

muái, vide muối.

muãi, vide muỗi.

muân, vide muôn.

muạn, vide muợn.

muấn, vide mướn.

mượn, vide mợn.

muâng, vide muông.

mường, vide mường [\[đính chính
18\]](#).

múc: *tirar liquor de vazo grande com outro piqueno que se mete dentro do grande*: haurire liquorem ex maiori vase vtendo alio vase minori quod in maius intromittatur. mύc nước, mύc dầu, mύc rượu, idem.

mύc: *repertorio*: index, icis.

mύc bài: *chapa em pao*: edictum in stipite erecto conscriptum.

mύc, vide mύc.

mύc đờ ứ, vide mύc [\[đính chính 19\]](#) đờ ứ.

M

vmbraculum in cymba, è cannis indicis contextum. mύi thuyền, idem. mύi bành voi: *toldo sobre a fela do Elefante*: vmbraculum supra

mύc: *tinta de escrever*: atramentum, i. tốt lặc mύc: *boa tinta*: atramentum praeclarum. thoi mύc: *pão de tinta*: atramenti frustum, vt est in vfu apud Sinas. gέy ăn mύc: *correr bem a tinta sobre o papel*: atramentum facile ad scribendum. khăn [\[đính chính 20\]](#) mύc: *fecarfe a tinta*: exficcar atramentum.

mύết máu: *esbofado, muito cançado*: fatigatus, a, vm. lăffatus, a, vm. nhaọc mệt, idem.

mύi: *cajão ou toldo da embarcação*:

M

fratum quod Elephāti imponitur.

mύi: *tinta de tingir*: colores ad inficiendum. mύy duộm, vel, nhuộm, idem. mύi thoi

ra: *defbotarfe a cor*: colorem, amittere.

mùi dùi: *ifca do fufil*: fomes, itis.

mùi ăn: *fabor do comer*; fapor efcæ. ngấm mùi ăn: *prouar o fabor de comer*: faporem cibi experiri. mùi thối: *feder*: fæteo, es. mùi thơm: *cheirar*: oleo, es. mùi chua *fazerfe azedo*: fapor acer. mùi cay: *requeimar*: fapor mordax.

mùi tui: *coentro*: coriandrum, i.

mùi, giờ mùi: *dà hũa hora atè as tres depois de meyo dia*: hora à prima ad tertiam poft meridiem. vide giờ.

mùi, chẳng có mùi gì: *nenhũ proueito tem*: emolumenti nihil est.

múi: *gomo ou parte de algũa fruita*: pars alicuius fructus.

múi cam^[đính chính 21]: *gomo de laranja*: pars mali aurei, múi mít: *castanha de iaca*: pars fructus qui dicitur iaca, & in modum castanearum diuiditur.

mũi: *nariz*: nafus, i. mũi, dải mũi, nhả mũi: *espirrar*: fternuto, as. sóũ mũi: *o dorfo do nariz*: nafi dorfum. lỗ mũi: *ventas do naris*: nares, ium. lá miá mũi: *a parte superior de dentro do nariz*: nafi pars interior & fuperior. mũi cúp: *nariz aquilino*: nafus aquilinus. mũi blót: *nariz rebitado*: nafus fimus. dị mũi: *nariz chapado*: nafus refimus. hỉ mũi: *affoarfe*: nares emungere. sỗ nước mũi ra: *estillicidio*: ftillicidium, ij. chặt mũi: *entupido com catarro*: nafus rheumate obturatus. tháo máu mũi ra: *fairfe o fangue dos narizes*: nafus fanguinem emittit.

mũi: *monco do nariz*: mucus,
i. hỉ mũi: *alimpar o monco
do nariz*: mucum detergere.

M

idem de navi.

mũi dẽao: *ponta da faca*:
cuspis aut acumen cultri, fic
de alijs rebus acuminatis.

mũi: *fobejos de qualquer
coufa*: reliquiæ cuiuslibet rei.

mun, gũ mun: *pao preto*:
ebanum, i.

mụn: *pedacinhos de qualquer
coufa*: frustula cuiuscunque
rei. mụn lửa: *faisca*: scintilla,
æ. mụn mặt: *pintas
vermelhas no rosto*; lentigines
rubeæ in facie.

mũi: *fal*: fal, is. tra mũi
dẽao: *botar fal, falgar*: fale
aspergere.

mũi: *mosquito*: culex, icis.

mũi thuièn: *proa da
embarcação*: prora cymbæ.

M

muội: *ignorante, bestinha*:
infipiens, ntis. ngậy muội,
mê muội, idem.

muội chảo: *o tijnado do
tacho*: fuligine infectus lebes.

mười; *o numero dês de vinte
pera riba a que chamão dous
dês*: numerus decem à
numero viginti quem vocant
duo decem & deinceps vŕque
ad numerum centum
exclufiuè. hai mười: *vinte, ou
dous dês*: viginti aut bis
decem. ba mười: *trinta ou
tres des*: triginta aut ter
decem. chín mười chín:
*nouenta noue, ou noue vezes
dês e noue*: nonaginta nouem,
vel nouies decē & infuper
nouē.

mười: *o numero dês, de dês
atè dezanoue*: numerus

decem, à decimo vŕque ad
decimum nonum, inclufiuè.
mười một: *onze*: vndecim.
mười chín: *dezanoue*:
nouendecim.

muôn: *dès mil*; decies mille.
muôn muôn: *fem conto*:
innumerabilia. muôn muôn
vàn vàn: *milhares de*
milhares: millionum millia.
man vạn idem. muôn tuổi:
muitos annos de vida; viue
diù. est præfatio cum quis

M

muốn chết: *estar pera*
morrer: proximum effe
morti.

mụn: *tarde*: ferotinus, a,
vm. lúa mụn: *nouidade*
ferodea: ferotina meffis. đến
mụn: *chegou tarde*: ferò
aduenit.

mướn: *fretar, alugar gente,*
embarcação &c; conducere

magnates alloquitur. đẽoũ
chúa muôn nam: *viua V.A.*
dès mil annos: Rex in æternũ
viue. thắn đức oũ muôn tuổi:
viua V.E muitos annos: V.E
diù viuat.

muôn, buồn muôn: *enfadado*:
tædio affectus. triftis, e. lo,
idem.

muốn, *defejar*: cupio, is.
mướn: *querer*; volo, vis.

M

homines, naues &c. thũê
mướn, idem.

mượn: *pedir emprestado*
coufa que fe deue tornar a
mefma: commodato petere,
vel accipere quod idem
numero restitundũ est.
mượn ngựa: *pedir*
emprestado o cauallo:
commodatum petere equum.
cho mượn: *emprestar do*
mefmo modo: commodo, as.
quæ vero non restituntur

eadem numero, fed folum
speciè dicuntur, vay, vide
vay.

muông: *cachorro de cão,*
leão, tigre, &c: catulus canis,
leonis, tigris &c.

muông: *cão:* canis, is. muông
fư tử: *leão:* leo, nis. muông
chim: *animaes e paffaros:*
bestiæ & volucres.

mường tượng: *representação*
em fonhos: repræsentatio
fomnij. chiem bao. idem.

mường: *cacos quebrados:*
testa, æ. mường vò [[đính chính](#)
[22](#)]: *cacos de boyão:* testæ ex
diota confracta. mường sành:
testos que ferem os pès; testæ
pedibus infestæ.

mướp: *patola:* cucurbitæ
indicæ species quæ, patola,

vocatur. xơ mướp: *o cairo de*
dentro onde estão as pevides:
fibræ interiores cucurbitæ
indicæ, in quibus sunt femina
eiufdem.

mướt: *molharfe muito:*
maferi valdè. ướt mướt,
idem.

mút: *chupar de algũa coufa*
que fica: exugo, is. mút fũa.
mamar: fugere lac. mút miá:
chuchar cana doce; exugere
cannam dulcem.

mụt: *brotar de aruores:*
pullulo, as.

mủng, cái mủng [[đính chính 23](#)]:
cesto redondo que ferue de
ordinario pera arròs: cifta
rotunda quæ communiter ad
orizam custodiendam
inferuit.

Lỗi chú thích: Đã tìm thấy thẻ <ref> với tên nhóm “đính

chính”, nhưng không tìm thấy thẻ tương ứng <references group="đính chính"/> tương ứng, hoặc thẻ đóng </ref> bị thiếu

Lỗi chú thích: Đã tìm thấy thẻ <ref> với tên nhóm “đính chính”, nhưng không tìm thấy thẻ tương ứng <references group="đính chính"/> tương ứng, hoặc thẻ đóng </ref> bị thiếu

N

NA: *amar como superior pera inferior: amor superioris erga inferiorem, nõn na, idem. mẹ na con: a may faz afagos ao filho: mater demulcet filium.*

na, nấc na: *chorar foluçando: flere cum fingultibus.*

na, có nết có na: *fer bem enfinado: vrbanis pollere moribus. nết na người: inclinação da peffoa: propenfio, nis.*

ná, nang ná: *amimar: delinio, is. ná xiêu làõ ai; cõ meiguices dobrar alguẽ: blanditijs animum flectere alterius.*

ná: *arco, bẽfta: arcus, vs. balifta, æ.*

nả, bao nả: *como vay: quomodo res fe habent? có việc gì nả: tendes algum*

N

negocio: habes ne aliquod negotiũ? những ai nả: que gente: quemam perfonæ? những kẻ nào nả: donde faõ: cuja tes funt.

nàc, thịt nàc: *carne magra: caro macra, fine pinguedine.*

nác: *agoa: aqua, æ. nước, idem.*

nác: *reyno: regnum, i. nước, idem.*

nấc na: *foluçar: fingultio, is. nốc lên, idem.*

nách: *fouaco: axilla, æ.*

nai, con nai: *veado fem pontas: ceruus fine cornibus.*

nấp nai: *veado: ceruus ingens.*

nài, xin nài: *pedir com importunação, atè alcãçar: moleftè petere donec obtineas. nài lẩy: leuar por*

importunação:
importunitatibus obtinere
aliquid. cáo nài: *acuzar até*
leuar ao cabo: pertinaciter
accusare aliquem donec
condemnetur. nài nũa: *quero*
hum pouco mais:
aliquantulum adhuc volo.

nài, tlê nài: *perguiçoso:* piger,
gra, grum.

nài chúôi: *penca ou parte de*
hũ ramo de figos da India:
pars rami fructuum

N

este anno: hoc anno. khi nay:
agora: nunc. xũa nay *dês do*
principio até agora: ab initio
vŕque nunc.

nãy: *iffo mefmo:* hoc ipsum.
ấy, idem. đức Chúa blời
khién có gì thì có nãy:
mandando Deos algũa coufa,
effa mefma ha: fi quid
Dominus cæli præcipit, hoc
ipsum est.

indicorum oblongorum in
modum fauæ cum fua theca,
quos ficus vocânt, ob
quandam faporis
fimilitudinem.

nay, hôm nay: *hoje:* hodie.
mai nay: *estamenhãa:* hoc
mane. đê̄m nay: *esta noite:*
hac nocte. nam nay:

N

nãy, ai nãy: *a vontade de*
quem quifer: cuiuslibet
voluntas fiat. mặc í ai, idem.

này: *este, esta, isto:* hic, hæc,
hoc. người này: *este homem:*
hic homo. cái này: *esta*
coufa: hæc res, hoc. này: *eis*
aquí: ecce. này này: *ou la*
olhai cà: heus tu attende ad
hoc. alij, ni, vitium linguæ.

nảy xuống: *cair de alto*:
decidere ex altiori loco. nảy
xương ra: *fayr o offo pera*
fora: prominere os extra. nảy
dù: *abrir o fombreiro*;
explicare vmbellam. nảy đàn:
tanger a viola: pulfare lyram.
nảy mực tàu: *fazer final no*
pao com a linha e tinta como
fazem os carpinteiros:
producere fignum in ligno
cum filo & atramento vt
folent fabri.

nãy, khi nãy: *inda agora*:
paulò ante. mới bêy gờ,
idem.

nạy: *por pao de baixo pera*
aleuantar: fupponere lignum
ad eleuandum.

nam: *homem*: vir, i. nam nữ:
homem e molher: vir &
mulier. nam nhi, idem.

nam: *o ful*: meridionalis
plaga. gió nam: *vento ful*:

Aufter, feu meridionalis
ventus.

nam, kì nam: *calambà*:
callambanum lignum.

nam, ốm nam: *tifica*:
phthifis, is.

nam, an nam: *descaço do*
ful: meridiei requies, nomen
quo vocatur tota Tunkini &
Cocincinae regio.

năm: *anno*: annus, i. tũế,
idem. năm nay: *este anno*:
annus hic. mấy năm nay:
quantos annos ha: quot ab
hinc annis? năm ngoái *o*
anno passado: annus
præteritus [[đính chính 1](#)]. ra
năm, fang năm: *o anno que*
vem: annus futurus.

năm: *cinco*: quinque. năm
tăm: *quinhentos*: quingenta.
năm [[đính chính 2](#)] nghìn: *cinco*
mil: quinquies mille.

N

nàm: *deitarfe*: decumbo, is.
 nàm ngủ: *dormir deitado*:
 iacendo dormire. nàm
 nghieng: *deitarfe de ilharga*:
 decumbere fupra latus. nàm
 ngũa: *deitarfe de coftas*:
 iacere fupinum. nàm sấp: *de*
brufos; cubare pronum. nàm
 sải ra: *estirarfe com os braços*
abertos: iacere brachijs hinc
 inde extenfis.

nám: *murcharfe flores &c*:
 marcescere flores &c. melius
 lám, héo.

nám nám: *perfeuerar*:
 perfeuero, as. melius lám
 lám.

nám tay lại: *fechar a mão*:
 claudere manum. một nám:
hũa mão chea fechada:
 pugillus, i. một nhắ, một
 cáp, idem. nám lêy: *afferrar*
 apprehendo, is. nám đẽao:

N

cabo da faca: manicus cultri,
 & fic de alijs fimilibus, quæ
 manu tenentur.

nấm: *tortulho*: boletus, i.
 fungus, i. cái nấm mảọc len:
nacer o tortulho; fungum
 pullulare.

nan nũa: *bambùs vazios*
aparados pera fazer obra:
 canna Indica vacua iam
 refecta & aptata ad opus. làm
 nan: *aparalos*: cannam
 indicam rescindere & parare
 ad opus.

năn: *certa herua amargofa*:
 herba quædam amara. ăn
 năn: *comer effe herba*:
 herbam illam amaram
 comedere, metaphoricè
 dicitur de pœnitudine. ăn năn
 tội: *arrependerfe dos*
pecados; pœnitere de
 peccatis, hối tội, idẽ.

nàn, phàn nàn lạy:
arrependerfe: poenitere.

nàn, nồũ nàn: *não ter respeito*; irreuerentem effe. để người, idem.

nấn: *calarfe com raiua*; tacere ob rabiem quam concepit. nấn lạng, idem.

nấn tiền: *entortar as caixas*; contorquere monetas æreas.

nấn, nang nấn: *diligente*: affiduus, i. follicitus, i. fieng, idem.

N

pus ab illo. nặn bú: *ordenhar*: mulgeo, es.

nặn bụt: *fazer eftatuas de pagodes*: effingere idolorum fimulachra, de alijs etiam fimulachris dicitur.

nạn: *defastre*: infortunium, ij. chịu [\[đính chính 4\]](#) nạn: *padercer*

nản: *medrofo*: meticolofus, i. nản dái, nhát, idem.

nặn: *efpremer*: premo, is. nặn [\[đính chính 3\]](#) chánh: *efpremer o limão*: exprimere fuccum mali limonij. nặn mũ ra: *efpremer a materia da chaga &c*: comprimere vulnus vt exprimatur.

N

trabalhos: labores pati. khôn nạn: *coitado*: mifer, a, vm.

nặng lần: *muitas vezes*; fæpe.

nặng nấng: *diligente*: diligens, ntis.

nặng, hạ nặng: *doença de verilha*: morbus testiculorum.

nặng, cái nặng: *panela*
pequena de cozer arroz pera
dous: olla minuscula, in qua
scilicet concoquitur tantum
orizæ quantum duo folent
comedere. nôi hai, idem.

nàng: *molher moça*: fœmina
iunior. mẹ nàng, idem. nàng
hàu: *manceba*: concubina, æ.

nặng; *calma*: aftus, vs. ảnh
nặng: *os rayos do fol*
intenfos: radij folares intenfi.

nặng, đau nặng: *febricitante*:
febri laborans, vel æftuans.

nâng con: *amimar crianças*,
filhos: demulcere infantulos,
filios &c.

nặng: *coufa pefada*: grauis,
e. của nặng: *fato de porte*: res
pretiofæ. mlời nặng:
palauras pefadas; rigidiora
verba. tội nặng: *pecado*
graue, mortal: graue
peccatum, feu mortale. nặng

tai: *peffoa que ouue mal*:
furdafter, tri. nặng đầu:
acharfe carregado da
cabeça; grauendine capitis
laborare, & fic de alijs
membris. nặng chên, nặng
tay, nặng mềnh: *acharfe*
carregado de pès e de maõs e
de todo o corpo: torporem in
pedibus, ac manibus, & in
toto corpore pati.

nặng, cái nặng: *forquilha de*
pao; furca parua lignea.
chàng nặng, idem.

nãnh: *dentes queixaes de*
animaes: dentes molares
animalium. nãnh muông,
idem. nãnh nãnh: *querer o*
animal morder: morfum ab
animali intentari. dái nãnh
nãnh: *temer o animal, e*
retirarfe: animal à morfu
deterri & abfcedere.

nành, dạu nành: *genero de*

N

legume: leguminis quædam species.

nãnh: *fazer por outrem o que lhe mandão a elle que faça*: opera alterius vti ad opus faciendum quod est ipfi impositum.

nãnh nhau: *aterfe hum a outro*: inniti fibi inuicem alterius auxilio.

nao, phải nao chang: *importa algũa coufa*; aliquid ne intereft ? *chẳng có phải nao*: *não vay nada*: nihil intereft. *mầy ở kẻ nao*: *donde fois*: patria tua quænam est ? *ơi nao*: *ainda fica muito*: adhuc multum supereft.

nào: *qual*: quis? *thàng nào*: *que moço*: quis puer ? *tháng nào*: *em que mes*: quo menfe ? *ngày nào*: *em que dia*: quo die ? *nam nào*: *em*

N

que anno: quo anno ? *của nào*: *que fato*: quænam res ? *fao nào*: *por que rezem*: quare ? *cá nào bắt đợc*: *qualquer peixe que tomareis*: quemcunque piscem ceperis. *thế nào* *como*: quomodo ? *dường nào, nhường nào*, *cách nào* idem. *thế nào thế nào*: *de qualquer modo*: quo modocunque. *khién làm thế nào thì làm thế ấy*: *do modo que vos mandão fazei afsy*: quomodo tibi præcipitur ita fac.

nào: *nenhum, ninguem*: nullus, a, vm. *fed tunc anteponitur verbo, vt, nào có tội gì*: *que peccado ha*: quod peccatũ inest? *nào có ai biét*: *quem ha que faiba*: quis est qui fciat ? *nào thầy*: *què do Padre*: vbi est magister ? *nào sách*: *què do liuro*: liber vbi est ? *femper requiritur nomen antecedens aut conseqvens ad, nào, vt in*

exemplis patet, fi tamen quis dicat, ecce liber, vel quid fimile, bene poffum dicere fine addito, não: *què delle: vbi eft?*

não, sàu não: *triste, enfadado: afflictus, a. vm. buồn, idem.*

náo: *efconderfe: delitefco, is. náo lãng: estar efcondido calado: latere & filere ne deprehendatur. kín mặt, idem.*

N

cannis indicis contexa ad aliquid fole ficcandum.

nãõ nõc: *tafecira: fericum quod lufitani tafecirã vocant.*

nãõ, blàu nãõ: *o betel termuita cal: calcem nimiam adhiberi folio quod betle vocant. cay, idem.*

nãõ: *muito quente: calidus, a, vm. nước nãõ: agoa muito*

nãõ, cái nãõ: *fupo grande em que poem algũa coufa a afoalhar: ftoarea rotunda ex*

N

quente que efcalda: aqua ita calida vt ea afperfum excalefaciat. nãu nước cho nãõ: aquentar bem a agoa: aquam ita calefacere vt ferueat.

nãp: *tapadoura: operimentum, i. nãp vò [đính chính 5]: tapadouro do boyão: operculum diotæ. nãp hòm: tampão do caixão: operculum adhærens arcæ.*

nấp hộp: *tapadoura da boceta*: operculum pyxididis.

nạp: *meter a poluora na espingarda*: infundere fistulæ ferreæ puluerem tormentarium.

nát: *desfazerfe*, destruo, is.
nát đàng: *desfazerfe o caminho*: destrui viam. nấu cho nát: *cozer bem algũa coufa até fe desfazer*: concoqui aliquid valdè ita vt diffoluatur. đâm cho nát: *pilar até fe fazer em pò*: tundere pilo aliquid donec in puluerem redigatur. hư nát: *apodrecer*: putrefieri.

nát, đốt nát: *ignorante, fem letras*: illiteratus, i. đốt đát, idem.

nạt: *fingir colera*: fimulare iram. nạt người ta: *fazer*

N

agoa: calefacere aquam

medo; metum incutere, đê, idem.

nạt bàn: *trafmigração fabulosa de thic*: tranfmigratio fabulosa Ticæ.
nạt, bắt finh, chẳng sóũ: *não viuo*: minimè viuus. bàn, bắt diệt, chẳng chết: *não morto*: minimè mortuus.

nâu, bồ nâu: *certa fruita pera tingir de pardo*: fructus quidam quo vtuntur ad inficiendum aliquid fufco colore. áo nâu: *cabaya panda*: fufci coloris vestis. chim nâu: *auê de cor parda*: cinericei coloris auis. & fic de alijs rebus &c.

nấu: *cozer*: concoquere. nấu thịt: *cozer carne*: coquere carnem. nấu nước: *cozer*

N

valdè.

nấu: *fundir*: liquefacio, is.
nấu bạc: *fundir prata*:
liquefacere argentū. nồi nấu
bạc: *grifol*: vasculum
fuforium aurificis.

nau: *botões do vestido*:
globuli vestium.

nầũ, vide nầõ.

nê lên: *por pao ou outra
coufa de baixo pera
aleuantar ou rebolar
facilmente*: supponere lignum
aut quid fimile ad facilius
mouendum aut voluendum vt
arcam, vel quid fimile
superpositum.

nề: *ter respeito, temer*: vereor,
eris. nề người: *ter medo de
fer molesto*: timere ne
molestiã inferat. chẳng nề:
não vai nada: nihil interest.

nề, nặng nề: *muito pesado*:
gravis, e.

nề bôi nhà: *cayar a casa*:
calce oblinire domum.

nề nhậu: *temeremfe hũ a
outra*: metuere se inuicem.

nẻ ra: *fender ou gretarfe com
o fol vento &c*: rimas agere.
nẻ thà máu ra: *farjar*:
fcarifico, as.

nẻ bũ [\[đính chính 6\]](#): *dar
paparote*: talitrum impingere.

nẻ, tổ nẻ, tổ tũ:
antepassados: progenitores,
vm.

nẻ làũ người: *ter respeito*:
vereri aliquem. chẳng nẻ:
não ter cortesia: inciuilis, e.

nểy, vide nấy.

nêm: *cunha*: cuneus, i.

nem: *picado de carne enuolto
em folhas*: protrimentum
carnis folijs inuolutum.

nêm: *prouar o comer ou beber: experiri cibum aut potum.*

ném ai: *atirar a alguem: iacere in aliquem. ném đá: atirar cõ pedra, apedrejar: lapido, as.*

nêm: *colchaõ, ou coufa que se deita na cama por baixo: culcitra, æ.*

N

domum ex præexiftentibus columnis & reliqua materia. nêu phũ: *ficar lazaro: infici elephantiaco morbo. con nêu hõê: fairem lhe bexigas ao filho: oriri variolas filio. & fic de alijs morbis. nêu mừời tuối: fas dès annos: agit decimum annum. nêu máy lạng: quantos taeis val: pretium quot aureorum habet ? nêu gióũ: he bom pera femente: inferuit ad fæminandum. chảng nêu*

nên: *conuem: conuenit. làm cho nên: fazer como conuem: facere vt decet. hải còn nên: ainda presta: vtile adhuc est. đã nên: ià està de vès, como fruita: maturitatem iam attigit. hõá nên: criar: creio, as. làm nên: fazer: facio, is. dựng nên: aleuantar e fazer como caza: erigere aliquid & facere vt*

N

gióũ má gì: *naõ presta pera nada: ad nihilum valet.*

nên nhà: *pauimento da caza: pauimentum domus. đấp nêu: concertar o pauimento e lugar em que se ha de fazer a caza: aream in qua domus erigenda est aptare.*

nến, cái nến: *vela: candela, æ. nến sáp aõ: vela de cera: candela cerea. đúc nến: fazer velas: candelas conficere. cây nến: castiçal: candelabrum. cặp nến: espiuitar: candelam*

emungere. đốt nến: *acender a candea*: candelam accendere. tắt nến đi: *apagar a candea*: candelam extingue.

nén, một nén: *dès taeis*: decem nummi aurei. hai nén: *vinte taeis*: viginti nummi aurei. & fic deinceps.

nén, đè nén: *fospéitar*: fuspícor, aris.

nén: *apertar entre taboas*: comprimere inter tabulas. nén sách: *apertar o liuro*: cõprimere librum &c. nén gai: *coroa de espinhos como a de Chrifto Noffo Senhor*; corona spinea, vt Chrifti Domini.

N

anchoræ vncum adhærere folo.

nên, na nên con: *trazer o filho nos braços*: gestare in vlnis filium.

nên: *amaçar, encrefpar a canga ou peça pera ficar lustrofa*: comprimere manibus aut crispare telam, vel fericum vt fplenfcát. nện lựa: *apertar a peça de feda*: comprimere fericum. nện ðèài: *apertar, encrefpar a canga*: corrugare telam vt fplendeat.

neo: *ancora*: anchora, æ. geo neo: *dar fundo*: anchoram demittere. mỏ neo: *vnha da ancora pegar no fundo*:

N

néo: *arrochar*: contorquere premêdo. néo thuièn: *apertar a embarcação por fora pera não abrir*: cymbam ligare exterius vt non diffoluatur.

néo cưa: *torcer a corda a ferra pera apertar*:
contorquere funem ferræ vt
comprimatur ipfa ferra. vãn,
idem.

neỏ: *caminho*: via, æ. đi neỏ
nào: *porqual caminho vay*:
quanam via incedit ?

nếp, gạo nếp: *arròz pulò crù*:
fpecies quædam orizæ
nondum coctæ quam lufitani
pulò vocant. rượu nếp: *vinho*
que fazem do mefmo arròz
pulò; potio quædam quam ex
oriza pulò dicta conficiunt.

nẹp: *fafquias que fe poem*
pollo meyo do caijão pera
ficar forte: afferculi in medio
ftoreæ ex cannis indicis
confectæ vt illa fortior
euadat.

nết, vide na. ở nết kiêu ngạo:
tem termo foberho: modum
agēdi habet superbum, & fic
de alijs vitijs aut virtutibus.

sửa nết sửa làõ: *reformat os*
costumes: mores corrigere.

nét chũ: *penada ou pernas de*
letra: ictus calami. nét nhọn:
letra meuda: character
minutior. nét to: *letra groffa*:
literæ maiufculæ.

net, bò net: *bicho cabeludo*
que nace da folha do bambù:
vermiculus pilis coopertus
qui nafcitur in folijs cannæ
indicæ.

neu, vide neo.

nêu: *pao comprido que por*
superftição leuantão os
gentios pollo anno nouo à fua
porta: pertica oblonga quam
Ethnici superftitiosè erigunt
ad fuas ianuas in principio
recentis anni.

nêu, phướn nêu len: *por*
algũa coufa em leilão pera fe
vender pondoã em hũa hafte:
fub haftar aliquid. bán nêu:

hafte em que se poem o que se vende no leilão: hasta venalia attollens.

nêu: *fe: fi. nếu có sự làm*
đây: fe a coufa vay afsy: fi

N

naceo: ex die quo natus est.

ngà: marfim: ebur, eboris.
ngà già: marfim bom de vès:
ebur antiquum, probum.

ngả: encruzilhada:
quadriuium, ij. ngả ba đàng:
encruzilhada de caminhos:
quadriuium terrestre. ngả ba
soũ: encruzilhada nos rios:
quadriuium in fluminibus.
hæc Ethnici fatuè timent.

ngả tư: o que os gentios
temem superstitionamente:
superstitiosus Ethnicorum
timor.

ngã: cair; decido, is. ngã:
adoecer em cama: decidere
in lectum ex morbo. ngã

ita est.

nêu: dès de que: ex quo. nếu
ngày đê ra: dès de que

N

nước: adoecer de agoa roim:
ægrotare ex haustu
infalubrium aquarum. ngã
liép: botar no chão o cajoã
pera se affentar: fternere
ftoream ex indicis cannis
contextam ad fedendum.

ngạc, nguần ngạc: montes e
ferras: montes & tefqua.
ngàm ngạc, idem.

ngác, đi ngan ngác: andar
espalhados: disperfos
incedere. ngúc ngác, idem.

ngách cửa: lumiar da porta,
ou algũa traue della: limen
ianuæ aut superliminare, vel
aliquid eius latus.

ngai (bua ngữ ra: *cadeira alta em que o bua de Tonquim fae em publico hũa vès no anno: thronus portatilis in quo Tunchinenfis Rex quem, bua, vocant, femel in anno publicè portatur. kiệu, idem.*

ngây: *ignorante: ignorans, ntis. đặng kẻ ngậy muội: enffinar a os ignorantes: docere ignorantés, opus Misericordiæ.*

ngay: *direito; rectus, a; vm. cây ngay: aruore direita: recta arbor. thẳng, idem,*

N

đêm thâu ngày: *toda a noite e todo o dia: die tota & tota nocte. tối ngày, idem. ngày rày: hoje: hodie. ngày fau sễ hay: outro dia se tratarà diffõ: die aliã de hoc agemus. ngày kia: depois da menhãa: ngày kìa: depois de qnatro: diebus quatuor elapfis. chẳng có mấy ngày: não ha muitos*

ngay đẽa: *confciencia recta: recta confcienia. làõ ngay, idem. xét cho ngay: iulgar rectamente: recté iudicare.*

ngay: *de fronte: ex aduerfo. ngay nhau: de fronte hum do outro: vnus ex aduerfo alterius.*

ngày: *dia: dies, ei. sáng ngày: em amanhecendo: prima luce, diluculò. nửa ngày: meyo dia: meridies, ei. ban ngày: de dia: interdium. thâu*

N

dias: dies plures non funt elapfi. hẹn ngày: affinar o dia: diem præstituere. mấy ngày này: quantos dias hà: dies elapfi quot funt ? đến ngày nào: da qui a quanto: quot ab hinc diebus ? ngày tết: o preimeiro dia do anno: dies primus anni noui. ba ngày tết: os tres primeiros dias do anno: dies primi tres

recentis anni. ngày mỗũ mỗt:
o primeiro dia da lua noua:
dies prima lunæ nouæ. ngày
ràm: *os quinze da lua:* dies
decima quinta menfis
lunaris. ngày ba mươi: *os*
trinta da lua: dies trigefimus
menfis lunaris. & fic de alijs.

ngáy: *roncar dormindo:*
fterto, is.

ngâm: *aquilo onde fe pega ou*
dependura o cajão: id cui
appenditur aut nectitur ftorea
ex indicis cãnis contexta vt
ianuam, vel aliam domus
partem claudat.

ngâm nườc: *por de molho nà*
agoa: immergere aliquid in
aquam vt molle fiat. ngâm
núa: *por bambùs de molho:*
immergere cannas indicas in
aquam vt tenerescant ad opus
faciendum. ngâm mạ: *por de*
molho o nelle pera o femear:

N

orizam germinantem in
aquam immergere vt aptior
fit ad fæminandum.

ngâm, blái hờũ ngâm: *fruita*
da China a modo de nefpera
nafigura, mas não engafga:
fructus Sinicus in figuram
nostratis mespili, fed non
ftrangulat.

ngãm ngãm: *gente morena;*
homines subfufci coloris.

ngắm: *chegar algũa coufa ao*
rofto pera ver fe està direita:
vultui aliquid applicare ad
tentandum an fit rectum.

ngắm: *meditar:* meditor, aris.
gắm, idem.

ngắm: *fechar a boca:*
claudere os. ngắm miệng lại:
não falleis: os claude,

N

loquaris.

ngăn: *impedir*: impedio, is.
ngan gián, can, idem. ngăn
đàng: *impedir o caminho*:
præcludere viam, tranfitum
impedire.

ngân, hát ngân: *gargantear*:
vocem inflectere.

ngan ngạt, vide ngạt.

ngàn: *termo, limite*: terminus,
i. chẳng biết là ngàn nào: *não*
fei o termo: terminum nescio.

ngàn ấy thây: *isto basta* [\[đính](#)
[chính 7\]](#): *fufficit hoc. đã đây*

ngàn; *là està chea a medida*:
menfura iam repleta est.

ngàn này mấy đồ Ữ: *tudo isto*
quantas caixas val: hoc
totum quanti est? chẳng có

ngàn: *não tem termo*:
interminabilis, e.

ngàn, núi mlớn: *ferranias*:
tesqua.

ngấn: *coufa curta*: brevis, e.
tăọc ngấn: *cabello curto*:

breuior coma.

ngang, bễ ngang: *de bargo*:
latitudo, dinis. đánh ngang
đầu: dar na cabeça em
trauès: in tranfuerfum

impingere capiti plagas. gổ
ngang thuièn: liames ou
curuas da embarcação: ligna
quibus nauigium in
tranfuerfum coagmentatur.

đi ngang: *atraueffarfe no*
caminho: obftruere viam in
tranfuerfum fiftendo. nghênh

ngang: *aperto de grande*
concurfo; *compreffio pre*
multitudine. nàm ngang

ngừa: *deitado*

immodeftamente: cubare
incompositè, vel immodeftè.

ngàng, ngỏ ngàng: *prudente*:
prudens, ntis. khôn ngỏan,
idem.

ngành: *ramo*: ramus, i.
nhành, cành, idem.

ngảnh cổ lại: *virar hũ pouco a cabeça, como pera ver, ouuir: caput paululum vertere, vt ad videndum audiendum &c.*

ngạo, kieu ngạo: *foberbo: superbus, a, vm.*

ngạo, chó ngạo: *cão grande: moloffus, i.*

N

o pefcoço pera ver: extendere collum ad intuendum.

ngãõ cối: *pao fixo no meyo da mò de baixo, em que encaixa a mò de cima: baculus in medio molæ inferioris fixus ita vt mola superior in illum immiffa circumagatur.*

ngãõ, nói ngãõ: *fallar mal a lingua: verba ineptè pronunciare. liu lo, idem.*

ngạo, cái ngạo: *lança de ferro grande: lancea quædam ferrum habens majufculum.*

ngãọc *vidro: vitrum, i. ngãọc thủy tinh: cristal: cryftallus, i. ngãọc thạch: pedra pretiofa: gemma, æ. chua ngãọc, idem. alij ngọc.*

ngãõ cổ mà coi: *estender*

N

ngáp: *bocejar: ofcito, as.*

ngặp: *o cão morder leuemente como quando brinca: morfus canis leuior, vt cum ludit.*

ngập: *paffar, penetrar: penetro, as. chên đập gai ngập ðẻào: pifando o espinho meteofe pollo pè: penetrauit pedem fpina calcata.*

ngập: *chegar: pertingo, is. attingo, is. ngập nước gối: chegar agoa atè os ioelhos:*

attingit aqua genua. ngáp
đầu: *chega até a cabeça*:
pertingit vique ad caput.

ngắt nhọt: *efcarafunchar o
leicença*: pungere
furunculum.

ngắt, nhà ❶ui ngắt ngát: *cafa
muito fermofa*: domus valdè
pulchra. ngan ngắt, idem.

ngát, vide ngắt.

ngắt: *compararse, com
encarecimento*: æquari, cum
exaggeratione. lửa lên ngắt
mây: *o fogo fubindo chega às
nuuens*: ignis ascendens
æquatur nubibus. mũ, áo ngắt
blời: *o barrete ou a cabaya fe
compara ao ceo*: pileus aut
vestis æquatur cœlo.

ngật nghều: *dormir affentado
com a cabeça entre as
pernas*: dormiens fedendo
capite demiffo inter crura.

N

ngê, con ngê: *certo animal
como leão*: animal leoni
fimile. fư tử: *leão*: leo. nis.

nghe: *ouuir*: audio, is. chẳng
nghe: *não confinto*: nego
confenfum. nghe mlời:
obedecer: obedio, is. ❶ưng,
idem

ngê, oũ ngê: *officio de
letrados*: literatorum officiũ,
feu munus.

ngê miêu: *cafa do diabo
que adorão na aldeia*: domus
in qua Ethnici diabolum
adorant quem tutelarem
putant fui pagi. nam

N

fi quis iuxtà viam diem obeat
illius cadauer lapidibus aut
glebis cooperiunt, & titulo.
oũ nghè, ideft literati
infigniunt & adorant.

nghè: *officio, ocupação pera
bufcar a vida: ars vel
officium quo quis fuffentatur.*
lãm nghè gì: *que officio
tendes: artem quamnam
exerces ? nghè nghiệp, idem.*

nghe: *vitella: vitulus aut
vitula.*

nghe, ngỏ nghe: *entender
claro: intellectus perfpicuus.*

nghe, rau nghe: *certa herua
que nace na agoa das
varzeas: herba quædam quæ
oritur in agrorum aquis.*

nghe: *açafrão: crocus, i.
duôm nghe: tingir com
açafrão: croco inficere.*

nghe an: *Prouincia de
Tonquim pera a Cochinchina*

*dos Portuguefes chamada
Guião: Prouincia
Tunchinenfis quam lufitani,
Guião, vocant.*

nghech: *paruo, pouco
entendido: fatuus, i. exiguum
habens iudicium.*

ngheñ con: *molher pejada:
mulier grauida. chũa, có thai,
idem.*

ngheñ: *engafgar: faucibus
hæerere cibum.*

ngheñh ngang: *grande
concurfo de gente: concurfus
populi numerofus.*

ngheo: *coufa rara: rarus, a,
vm. fự ngheo, lạ, idem.*

ngheť cồ: *affogarfe cõ
apertar o peſcoço: collum
ftringere vfque ad
fuffocationẽ. thắť cồ, idem.*

ngheũ, vide ngậť [\[đính chính 8\]](#).

ngheú, vide ngheó.

nghi, hồ nghi: *duuidar*:
dubito, as.

nghi, ùy nghi: *coufa que
caufa respeito*: venerationem
excitans res. mặt mũi ùy
nghi: *rofto venerauel que
caufa respeito*: vultus
venerabilis vt Chrifiti
Domini, Beatæ Virginis.

N

ingratus, a, vm. làm nghĩa,
két nghĩa: *trauar amizade*:
amicitiam inire. nhên nghĩa:
cortefia: vrbalitas, atis.

nghĩa: *finific ação da
palaura ou letra*: fenfus
vocabuli alicuius aut
characteris. cát nghĩa sách:
*explicar o liuro de letra em
lingua ordinaria*: fenfum libri
finicè confcripti vuulgari
fermone proferre. y, mlē,
idem.

nghi: *defcançar*: quiefco, is.

nghi: *elle, fallando com
cortefia*; is, vrbane nimirum
loquendo. nguòi, idem.

nghi: *facil*: facilis, e. nghi
làm: *facil de fazer*: facile
factu. nghĩa: *amizade*:
amicitia, æ. bất nghĩa: *fer
defagradecido*:

N

ngịch cũ nhau: *encontrados,
imigos entre sỳ*: inimici ad
inuicem. nghịch cũ ðua
chúa: *aleuantado contra o
Rey*: rebellis Regi.

nghiêm, an nghiêm:
quietação do Reino, pouo:
pax & quies populi.

nghiêm cõên: *refenha dos
foldados*: recenfio militum.
kén, idem.

nghiên: *tinteiro, pedra ou
outra coufa em que moem*

tinta pera escreuer:
atramentarium, lapis scilicet,
vel aliud fimile
instrumentum in quo
atramentum finicum solidū
cum modica aqua confricatur
vt ad scriptionem reddatur
fluidum. mài mực: *moer a*
tinta pera escreuer: confricare
solidum atramētum ad
scriptionem.

nghién rang: *mostrar os*
dentes com raiua: aperire
dentes ex rabie, vt canes
solent.

nghieng mềnh: *porfe de*
ilharga como pera paffar, ou
furtar o corpo ao tiro: latus
anteponere vt ad locum
angustum superandum, vel
ad declinandum ictum. nằm
nghieng: *deitarfe deilharga:*
lateri innixum decumbere.

N

nghiệp ăn uống: *dado a*

nghiệp, ác nghiệp: *traueffo:*
lufor, is. inquietus, i. fumitur
in malam partem, etiam pro
vitijs carnis & furti.

nghiệp, nghề nghiệp: *officio*
pera buscar de comer:
officium aut ars cuius vsu
quis victum quærit.

nghiệp, tội nghiệp: *pecado,*
tormento: peccatum vel pœna
peccati.

nghiệp, công nghiệp:
merecimientos: meritum, i.

nghiệp, thất nghiệp: *viuer de*
efmola: eleemofyna victum
quærere.

N

comer e beber: escæ & potui
nimium deditus. đã hành ác

ngiệp: *fazer muitos males*:
scelera multa perpetrare.

ngìn: *mil*: mille. một ngìn:
hum mil: vnum mille, nec
alio modo inrelligitur vnum,
nifi exprimatur. hai ngìn:
dous mil: duo millia, &c.
ngìn nghị: *muitos fem*
conto: multi fine numero.
khê lê, muôn vãn, idem.

ngị, vide ngìn. ngị ngị,
idem.

ngô, nước ngô: *Reino da*
China fallando cõ desprezo:
Regnum Sinarum loquendo
contemptibiliter de illo.
thàng ngô: *madrãço China*:
Sinenfis nebulo.

ngó, củ ngô: *raiz da fulla do*
golfão; *nymphææ radix*.

ngó: *espreitar*: rimor, aris.
dòm, idem.

ngỏ ngang: *prudente*: sapiens,
ntis. tài ngỏ: *entendido*:

intelligens, ntis.

ngỏ mlời: *ià deu palaura*:
promitto, is. spondeo, es.

ngỏ: *aberto*: patens, ntis. cửa
ngỏ: *porta aberta*: patén
ianua. để chẻnh ngỏ chảng
bưng: *deixar o boyão aberto*
fem o tapar: apertum diotæ
os non obturare.

ngõ, cửa ngõ: *porta de fora*
do pateo: ianua extra areã
domus, & iuxtà publicam
viam.

ngỏ, rau ngỏ: *certa herua que*
nace nos tanques: herba
quædam in piscinis.

ngộ: *ignorante*: ignarus, a,
vm.

ngộ, ngựa: *cauallo*; equus, i.
giờ ngộ: *meyo dia, affaber*
das onze até hũa: meridies,
hoc est ab vndecima vsque ad
primam post meridiem, vide

giờ [\[đính chính 9\]](#). chính ngọ: *meyo dia em ponto: verum diei medium feu vera meridies. dies, menfes, & anni etiam denominantur ijs nominibus. vt năm ngọ: anno do cauallo: annus equi. tháng ngọ: mes do cauallo; dies equi. & fic de alijs.*

N

ai: *fospeitar em alguem:* fufpicari de aliquo. ngò có mlẽ: *fospeitar com rezão:* fufpicio rationabilis. ngò chẳng có mlẽ: *fospeitar fem rezão;* fufpicio temeraria.

ngỏ là: *pareceque:* videtur quod &c.

ngõa, nói ngõa: *fallar mentira, encarecendo:* falsum loqui exaggerando.

ngõài: *fora:* extra. ben ngõài: *parte de fora;* exterior pars.

ngờ, ngất ngờ: *tolo: ftolidus,* i.

ngờ: *cuidar, ter pera sỳ:* exiftimo, as. ngờ là, ngở là: *cuido que:* puto quod. ngờ *duuidar:* dubito, as. ngờ cho

N

đàng ngõài: *as quatro Prouincias que eftão iunto a corte de Tonquim:* quatuor Prouinciæ quæ funt propè regiam Tunchinenfem. đi ngõài; *ir ourinar:* ad vrinam expellendam ire, modeftè loquendo.

ngõái, năm ngõái: *o anno paffado:* præteritus annus.

ngõải, đuôi nghũe ngõải: *os peixes ou outros animaes hulirem com o rabo:* pifces aut alia animalia caudam mouere. tay nghũe ngõải:

bracejar com os braços, como quando se caminha: mouere brachia, vt dum quis ambulat.

ngõại: parente da parte da mãy: confanguineus ex parte matris.

ngõại kĩ: nome de certo liuro pollo qual estudão: nomen cuiusdam libri quem addiscunt.

ngõan: prudente, auifado: prudens, ntis. khôn ngõan, idem. voi ngõan: elephante que entende bem o que lhe mãdão: elephas benè percipiens quæ illi præcipiuntur. & fic de alijs animalibus quæ videntur imperfectum aliquẽ habere discursum.

N

vt Regis, Præfidis, &c. mất ngõi: perder a dinidade; deperdere dignitatem.

ngõật, vide ngõệt.

ngọc, vide ngãọc.

ngộc, vide ngõọc, vel ngọc.

ngõệt, mặt blang: lua; luna, æ. ngõệt thực: eclipsẽ da lua: eclipsis lunæ, in quo multa fiunt ab Ethnicis quæ fiunt superstitiofa.

ngõệt [\[đính chính 10\]](#) fa: certa lança como alabarda: lancea quædam in bipennis figuram.

ngõi: peffoa: persona, æ. ba ngõi cũ một đức Chúa bời: tres peffoas hum sò Deos: tres personæ vnus Deus,

ngõi: dinidade como de Rey, Mandarim &c; dignitas

N

ngõi: lugar aonde està peffoa graue de affento: locus in quo habitat primaria persona. làõ sặch sễ là ngõi đức Chúa

blòi: *o coração limpo è o lugar em que mora Deos:*
locus in quo Deus habitat est cor purum.

ngôi fao: *estrella:* fydus, deris.

ngôi: *a coroa que rapão na moleira:* corona quam radunt in pregmate, dicitur etiam de nofra quam radimus in vertice. gọt ngôi; *abrir a coroa:* coronam radere.

ngôi: *affentarfe:* fedeo, es.
ngôi xếp bàn: *afsentarfe encruzando as pernas:* federe decuffatis cruribus. ngôi [đính chính 11] xếp đề he: *affentarfe no chão com ambos os pès pera hũa ilharga:* federe in folo ambobus cruribus ad vnum latum coniunctis. ngôi quì: *affentarfe e ajoelharfe iuntamente:* federe genibus flexis. ngôi xôm: *affentarfe em cocaras:* federe cruribus nitendo, vel infiftendo.

ngòi [đính chính 12]: *rio pequeno:* fluuius exiguus.

ngòi [đính chính 13] bút: *o bico do pincel:* acumen penicilli.

ngói: *telha:* tegula, æ. nhà ngói: *caza de telha:* tegulis cooperta domus. bánh ngói: *bolinhos de barro que comẽ;* argillæ coctæ frusta quæ ipfi comedunt vt placentulas.

ngời: *defcançar peffoa graue:* quiescere primariam perfonam. nghỉ ngơi, idem.

ngon: *coufa fabrofa;* fapidus, a, vm. ăn cơm chẳng ngon: *fastio:* inappetentia cibi. mui ngon: *fabor doce:* fapor fuauis.

ngón tay: *dedo da mão:* digitus manus. ngón chân: *dedo do pè:* digitus pedis. ngón cái: *o dedo polegar:* pollex, icis. ngón blờ vel tở: *o moftador:* index icis. ngón

vô danh: *o dedo do meyo*:
infamis, is. ngón thứ hai:
dedo annular: annularis, is.
ngón út: *o dedo meminho*:
auricularis, is.

ngọn lửa: *chama de fogo*:
flamma ignis. ngọn cây: *ramo*

N

tenro: ramus tener. ngọn rau:
tallo de herua, grello: herbæ
cauliculus. ngợp: *medo de*
cair de alto: timor cadendi
cum quis è præalto loco
aspieit præcipitium. ngợp ợ:
irfe o lume dos olhos:
præcipitium infpiciendo
lumine oculorum priuari.

ngót: *fallar mal d'outrem por*
de tràs: detrahere absenti. nói
tłon ngót, idem.

N

ngót xuống: *defenchar*:
detumeo, es.

ngót, rau ngót: *certa herua*:
herba dicta ngót.

ngọt: *coufa doce*: dulcis, e.
rim ngọt: *conferua*: conditura
facchari. mlời ngọt: *palauras*
doces, brandas: fuauia verba.

ngọt: *vinagre*: acetum, i.
gế́m, idem.

ngót tại: *ficar furdo pollo*
rumor, ou matinada:
exurdefcere præ tumultu aut

ftrepitu. điếc tai, chói lói tai,
idem.

ngôục, tù: *carcere*: carcer, is.
tù rạc, idem. địa ngôục:
inferno: infernus, i. cầm
ngôục, vide cầm.

ngôục hõang, vide hõang.

ngòũ, chòũ ngòũ:
madraceirão, grande
corpazil: procerum corpus.
alij gioũ voũ.

ngỏũ: *pato*: anfer, ris.

ngu: *ignorante de letras*:
ignarus literarum. v mê,
dễột, đại chũ, idem.

ngủ: *dormir*: dormio, is. nằm
ngủ: *dormir deitado*: cubando
dormire. ngủ một giước, vel
chước: *dormir hũ fono, hum*

N

como Reis Principes; manere
aut ire Principum, Regum,
fic Chúa ngự ra: *o Rey faye*:

pouco: dormire pufillum. ngủ
gục đầu: *tofquenejar*:
dormito, as. ngủ lim dim:
dormir pestanejando;
dormire nictando. buồn ngủ:
ter muito fono: fomno
profundo corripi. tực ngủ,
mê ngủ: *dorminhoco*:
fomnolentus, i.

ngư oũ: *pefcador de*
embarcação: pifcator ex
cymba.

ngũ, nói: *fallar*: loquor, eris.
thiếu ngữ, ít đều: *de poucas*
palauras: fermonis exigui. ít
mlời, idem.

ngự, trị: *gouernar*: rego, is.
ngự thế: *gouernar o mundo*:
gubernare mundũ. ngự: *estar*
ou ir de Senhores grãdes

N

Rex egreditur. Chúa ngự
đềào: *o Rey entra*: Rex
ingreditur. Chúa ngự kiện: *o*

Rey vay en andor: Rex in fella geftatoria vehitur.

ngựa: *comichão*; pruritus, vs. ghê [\[đính chính 14\]](#) ngựa: *a farna fas comichão*: pruriginem excitat scabies. ngựa thì gãi: *fe vos come coçaiuos*; prurimum fentis, scabe. alij nhạm mềnh.

ngựa: *estar com o rofto ou com feu direito pera cima*; faciem aut rectam partem alicuius rei furfum erigere. ngựa mặt len: *virar o rofto pera o ceo*; erigere faciem in cœlum. ngựa tay mặt ra: *moftroi a palma da mão direita*; expande manus dexteræ palmam. & fic de alij.

ngựa: *liure no fallar*; liberior in loquendo. dễ, rấn mặt, idem.

ngựa, con ngựa: *cauallo*; equus, i. cỡi ngựa: *caualgar*;

equito, as. chạy ngựa: *correr a cauallo*; equitando currere. đuổi ngựa, bieu ngựa: *fazer correr o cauallo*; impellere equum ad currendum. ngựa đình pho: *cauallo de posta*; equus veredus. ngựa fa hòng: *rebellão*; equus refractarius.

nguai, vide ngõai.

ngũi vide ngũi.

ngủn, vide ngủn.

nguyên, vide nguôn, vel thí.

ngúc ngác, bắt đi ngúc ngác: *leuar alguem preso pollo pefcoço a força*; trahere aliquem vi collum eius tenendo.

ngực, vide ngôc.

ngực: *peito*; pectus, toris. đấm ngực: *bater nos peitos*; percutere pectus. ngực lên: *aleuantarfe o peito, como aos*

que estão pera morrer; extolli pectus, vt fit in ijs qui morti sunt proximi.

ngực mặt lên: *leuantar o rofto pera o ceo; eleuare faciẽ in cælum. ngũa, idem.*

ngüe ngỗải, vide ngỗải.

N

nguien, đõ trạng nguien: *alcançar o fupremo grao de letras como de Doutor: gradum in literis fupremum adipifci.*

nguien thỉ: *o primeiro ftado da geração humana: primus generationis humanæ ftatus, quem finxit Thícca (mẽdaciõrum artifex, atque idolorum inuentor in India Orientali is fuit) tanquam principium cæli & terræ, vt fub illo nomine ita nobili, fuas tegetet immundicias.*

ngüết, vide ngỗả ngüết.

ngụy: *rebelde; rebellis, e. làm ngụy cũ Chúa: rebellarse contra el Rey: rebellem fieri Regi. bở lãõ cũ giặc.*

N

ngüiên, tậ ngüiên: *enfermidade, doença ià arraigada: morbus inueteratus, liệt, phũ, lậy, idem, vel fimile.*

ngüiên: *orar: oro, as. mlời ngüiên: orações: preces. khán ngüiên*[\[đính chính 15\]](#)*, muốn: defejar: cupio, is.*

ngũn ngỗãn, con chó ngũn ngỗãn: *o cão fàs festa com o rabo: motu caudæ canis gaudium oftendit. vide ngỗải.*

ngưóc: vide ngüéc, vel ngũa.

ngược, đi ngược *foũ: ir pollo rio arriba: nauigare contra ictum fluminis, aduerfo flumine. gió ngược: vento contrario: contrarius ventus. nói ngược* [\[đính chính 16\]](#): *fallar torto na collocação: præpofterè loqui quoad ordinem.*

ngược, người bạo ngược: *homẽ facinoroso, feito as aueffas: fceleftus, i. làm bạo ngược: affoberbar os outros: insolefco, is.*

người, con người: *a menina dos olhos: pupilla oculi.*

người, hổ người: *ter pejo: erubefco, is. để người: fer*

N

ou molher: homo, fcilicet vir vel foemina. loài người ta: o genero humano: humanum genus. má người: quanta gẽte: quot homines ? người:

foberbo: fuperbio, is. têu người: zombar: irrideo, es. iocor, aris. người tớ, mầy tao: diffe com gente baixa ou com defprezo: dicitur cum infimis plebeis, vel ex iracundia. tớ làm chi người: que fe me da de tì: ego quid te curo ? chúng người mầy đũa: quantos meninos faõ: quotnam pueri funt ?

ngươi: *coufa quente esfriarfe: tepefco, is, tepidus, a, vm. cơm nguội: arròs frio: oriza cofta iam frigida. nguội làõ: esfriarfe a colera: iram remitti.*

người: *gente, homem,*

N

elle, feu, fallando com honra: ille, eius, loquendo cũ honore, fed folum de habentibus humanam naturam. mặc người: fua vontade: illius voluntas fiat.

tôi kính dái người: *eu lhe tenho respeito, e o venero: illum ego reuereor ac veneror.* của người: *fato altheo: aliena res.* nước người: *reino efranho: extraneum regnum.* fang đất người: *ir a terras estranhas: alienas in regiones proficisci.*

ngưởi, mũi ngưởi: *cheirar: olfacere.*

ngưởi: *louuar: laudo, as.*
ngưởi khen, idem.

nguồn: *montes dos barbaros, que chamão, mois: montes in quibus habitant barbari.* tlen nguồn: *montes altos dos quaes fayem muitas fontes: montes præalti in quibus funt multæ scaturigines fontium.* rừng nguồn, idem.

nguồn mới làm: *agora he o principio de fazer: principium modo est faciendi.*

ngưởi [\[đính chính 17\]](#): *escuro como de nuuẽ, fombra: obscurum vt ex nubibus, vmbrã, &c.* nha môn: *mefa de iustiça: conuentus in quo ius fuum cuique redditur.* phủ đàng: *a mefa do paço à qual prefide o Rey a que chamão Chũa: tribunal quod fit in palatio Regis, quem vocant Chũa, & huic tribunali præest ipse Rex.*

nha đại: *o segundo tribunal superintendente a todo o Reino: tribunal fecundum pro toto etiam regno ius ferens.*

nha ti: *o tribunal mayor em cada Prouincia: tribunal maius in vnaquaque Prouincia.*

nha hién: *o segundo tribunal menor porem que se estende por toda a Prouincia: tribunal fecundum minus quod tamen toti Prouinciæ dat ius.*

nha phủ: *o tribunal de hũa comarca, daquellas em que*

N

fe diuide a Prouincia:
tribunal vnius toparchiæ ex
illis in quas diuiditur
Prouincia.

nha huiçen: *o tribunal do confelho:* vnius territorij ex
illis in quæ subdiuiditur
toparchia. fuper eft etiam
aliud tribunal in vno quoque
pago, quod vocant chạ mạc.

nha, vide nhuóc nha.

nhà: *caza:* domus, vs. dà,
idem. chẳng có nhà: *não eftà
em caza:* non eft domi. tlaõ
cửa tlaõ nhà: *dentro em caza,
das portas a dentro:* intra
domus fepta, intra cardines
domus.

nhà ðua: *familia ou gèraçãõ
do bua ou Rey que não tem
mais que o titulo:* familia aut

N

profapia illius Regis qui
folum habet titulum feu
denominationem Buæ. việç
nhà Chúa: *coufa que pertence
ao feruiço del Rey:* res ad
ipfummet Regem fpectans.
về nhà ai: *a quem pertence ou
a alguem pertence:* ad quem
fpcctat ? vel fpectat ad
aliquem.

nhà xe: *caza de madeira que
fazem fobre as fepulturas:*
domus lignea quam extruũt
etiam Ethnici ad tegendum
fepulchrum maiorum
fuorum.

nhà táng: *cafa de papel:*
domus papyracea quam
Ethnici fatuè conftruunt &
comburunt pro fuis defunctis
exiftimantes in alio fæculo
conuerti in veram.

nhà ngói: *cafa cuberta de telha*: domus tegulis cooperta. nhà blang: *caza cuberta com palha*: domus paleis operta. nhà quê: *caza do campo*; *cafa ruftica*.

nhả: *deitar o comer fora da boca*: *eijcere cibum extra os*.

nhác: *perguiçofa*; piger, gra, grũ. làm nhác, làm biếng, tể nãi, idem.

N

madeiro arriba, mas por fer pefado não abrangerem as forças: *attollcre velle lignum, fed præ nimio pondere non fufficere vires*.

nhác cho nhớ: *fallar em algũa coufa pera a fazer lembrar*: *loqui de aliqua re, vt ea in memoriam redeat*.

nhai, dai: *maftigar*: *mando, is*.

nhấc: *manquejar*: *claudico, as. đi nhấc, idem*.

nhấc, đi lấc nhấc: *ir feparadamente*: *feparatim incedere*,

nhác: *aleuantar coufa pefada*: *graue aliquid attollere*. nhác gõ lên, nạng chằng nỏi: *querer aleuantar hum*

N

nhài mũi: *efpirrar*: *fternuo, is. dãi mũi, nhãi mũi, idem*.

nhái: *rans piquenas das aruores que fe não comem*: *ranæ paruulæ arborum, quæ vfui non funt ad efcam*.

nhãi, vide nhài.

nhại: *arremedar fazendo matinada com a lingua que fe não entenda, he grande defcortefia mefte Reyno de Annam*: *blaterare, vel*

balbutire imitando per ludibrium, habetur pro graui contemptu & iniuria in Regno Annam.

nháy: *pestenejar*: conuiuere oculis.

nhảy: *faltar, pular*: falio, is, exilio, is. vide dáy.

nham, coi giò [\[đính chính 18\]](#) coi nham: *certa feiticeria, na qual pretendẽ dizer dante mão o suceffo bom ou mao da viagem ou de outro negotio*: veneficium quo præfagire putant Ethnici quid in itinere, vel alio negotio futurum fit.

nhảm nhảm: *cheyo atè tresbordar*; plenum ita vt supereffluat. nhảm nhảm, nhảm nháp, mảm mảm, idem.

N

nhám, ðếán nhám: *aspero da*

nhắm con mắt lại: *fechar os olhos*: claudere oculos.

nhắm, một nhắm gạo: *hũa mão fechada e cheya de arròs*: vna manus claufa fed ftringens orizam quantum capere potest. melius, một nám, một cáp, một mớ, idem.

nhắm, của nhắm rượu [\[đính chính 19\]](#): *coufa apetitosa pera beber*: esculenti aliquid ad excitandum potus appetitum.

nhắm: *embeber, como panella pera ficar com bom cheiro*; imbuere, vt ollam, vel aliud vas, vt benè oleat.

nhám, cá nhám: *peixe cação*: *muftella ftellata pifcis*.

N

taboa: asperum in tabula & minimè læuigatum. ráp,

chẳng tlon, dãm, idem.

nhâm mặt blời: *fol encuberto*; *fol nubibus tectus*.

nhâm mát: *frefco fem calma*: *amænus & viridis locus fine calore molefto*.

nhâm: *dar no aluo*: *attingere fcopum*. bãn nhâm, phải bia, idem.

nhâm: *erro por inaduertencia*: *error ex inaduertentia*, mnhâm, idem, *melius mlàm*.

nhậm: *gouerno*: *gubernatio*, onis. đi nhậm đi trị: *ir a gouernar*: *ad gubernationem capefcendam proficifci*. trị nhậm dên: *gouernar o pouo*: *regere populum*.

nhậm mềnh: *comichão do corpo*: *prurigo*, ginis. dãm, ngứa, idem.

nhăn mặt: *rugas do rofto*: *rugæ in facie*. đã già nhăn [[đính chính 20](#)] mặt: *ià he velho tem rugas no rofto*: *corrugatam habet faciem*, *iam fenex eft*. *melius gian mặt*.

nhăn [[đính chính 21](#)] nanh: *quando o cão ou outro animal quer morder*: *quando canis aut aliud animal mordere intentat*, alij nhàn nhàn [[đính chính 22](#)].

nhàn, nhặo nhàn: *muito cançado*: *defeffus valdè*. muết máu, idem.

nhà, cát nhàn: *incenfo benjoim*: *incenfum*, i. laferpitium, ij.

nhàn, thanh nhàn, thính nhàn: *bemauenturado*: *beatus*, a, vm.

nhàn, chim nhàn: *paffaro que leua cartas*: *auis epiftolas*

deferens.

nhàn, phạm nhàn vide phạm.

nhán, vide dán.

nhãn, con mắt: *olho*: oculus, i. áp nhãn: *belida no olho*: macula in oculo. đã nhãn tiền, đã thấy: *ver com feus proprios olhos*: videre proprijs oculis.

nhãn, blái nhãn: *longans fruta da China*; fructus

N

fubitaneum.

nhành, vide ngành.

nhào: *dar cambadelas virando a corpo sobre a cabeça*: inflectere corpus vertendo supra caput.

nhạo, vide nhại.

nhấp, vide đắp.

Sinenfis dictus, longan, à lufitanis.

nhân, vide nhên.

nhận, dặn [[đính chính 23](#)]: *auifar, dar recado*: nuncio, as.

nhặng, chớp nhặng chốc: *relampagos repentinos*; fulgur

N

nhấp, nhăm nhấp, vide nhăm.

nhấp, vide nhớp.

nhập, ðềào, nhập ðềào: *entrar como alma no corpo*: ingredi vt animam intra corpus.

nhát: *medrofo*: meticulofus, i. dát, idem. nhát ai: *ter medo de alguem*: metuere aliquem.

nhạt, vide mlat.

nhau, vide dau.

nhậũ, vide nhộũ.

nhe, gạo nhe: *arròs fino e meudo*: oriza minutior.

nhè cho ngay: *apontar iunto do olho pera ver fe està direito*: admouere aliquid propè oculos ad inspiciendum an fit rectum. necne. alij gè, ngàm, vel dàm.

nhẽ, mlẽ idem, vide mlẽ.

nhẹ, vide đẹ.

nhể, cái nhể: *anel*: annulus, i. nhể xúien đeo tay: *trazer anel laurado*: annulum cælatum deferre. nhể tơn: *fem lauor*: annulus simplex abfque cælatura [[đính chính 24](#)].

nhểnh nhục, vide nhĩn.

nhện, vide dện.

nhễn nay: *atè agora*: vřque modo. đến nay, idem.

nhện: *mergulhar o que andaua em cima dagoa*: mergi quod enatabat. dệm, idem.

nhện gạo: *moer arròs*: cõminuere orizam pilo. dâm gạo, dâm bột idem.

neho: *olhos meynos fechados*: claufi fermè oculi. melius, lim dim.

nhẻo nhẻo: *gentil homem, fermoso*: fpeciofus, i. blai bót nhám nhẻo nhẻo, idem, alij dẻo dẻo.

nhét lỗ: *tapar buraco*: obftruere foramen. đút đẻo lót lỗ, idem.

nhều, vide deừ.

nhêu ăn: *ifento de pagar
rendas: exemptus à
tributorum folutione.*

N

bấy nhiêu, vide bấy.

nhi, con: *filho: filius, ij.*

nhi, mà: *pera: ad. nhi thiét
hư thẹ: pera iurar falso: ad
falfum iurandum.*

nhĩ, mầy: *tu: tu.*

nhị, hai: *dous: duo. vô nhị:
nãõ sãõ dous: duo non funt.
nhít: hum sò: vnicus, a, vm.*

nhiệm, sâu nhiệm: *fegredo,
profundo: profundum,
reconditum. mâu nhiệm: de
grande entendimento: profūdi
iudicij vir. phép nhiệm:
virtude oculta: virtus
recondita. nhiệm nhạ: fabio
e destro nos fegredos de*

nhẽu, cái nhẽu: *touquinha:
fericum mitellæ.*

nhêu, bau nhêu, vide bau.

N

*algũa arte: peritus in aliqua
arte, fecretifque eiufdem.*

nhien, ðẹy: *afsy: fic. tự
nhien: de fi mefmo afsy: fic à
feipfo.*

nhieg, vide nghieng.

nhiep, vide nghiệp.

nhieu, vide nheù, vel deù.

nhin, người: *homem e
molher: hic & hæc homo.
tiểu nhin: peffoa baixa:
perfona vilis. kĩ bần nhin:
pedinte: mendicus, i. xá nhin:
efcriuãõ del Rey: notarius
regius.*

nhin sâm: *mezinha da Corea
a modo de rabãõ delgado a
que chamãõ os Portuguefes*

gimsão: medicina quædam ex
Coreæ regno, ad modum
raphani exigui, tanto tamen
in pretio habetur, vt auri
pondere apud Sinas
æftimetur.

nhin đức: *virtude*: virtus, vtis.

nhin nghĩa: *amizade*:
amicitia, æ.

nhin thay: *piadofo*: pius, a,
vm.

nhin thể: *do mefmo caminho
fazer outro negocio*: eâdem
via aliud negotium exequi.
một thể, idem.

N

nhĩn nhục, địn: *foffrer*
patienter ferre. nhĩn idem.

nhít, một: *hum vnus, a, vm*
thứ nhít: *o primeiro*: primus.
nhít nhin: *hum homem*: vnus
homo. nhít: *o principal, o
melhor*: præcipuus, optimus.

nhin, môi^{[[đính chính 25](#)]} nhin:
efpia: explorator, is.

nhin vì fự ấy: *por iffo*: ideò.

nhin fao: *por que rezão*:
quare ?

nhin danh cha: *em nome do
Padre*: in nomine Patris, est
dubium an habeat eundem
fenfum.

nhìn, vide đìn.

nhịn, vide địn.

N

rút nhít: *excellentissimo, o
melhor naquele genero de que
fe falla*: excellentissimus, seu
optimus in eo genere de quo
agitur. nhít thien hạ, idem.
nhít mlời: *palauras
principaes*: præcipua verba.

nhật, mặt blời: *o fol: fol, is.*
nhật thực: *eclipse do fol: folis*
eclipsis. alij nhật.

nhật bốn: *Iapão: Iapon. lư*
cầu, idem.

nhô: *parreira agreste: vitis*
fylueftris. blái nhô: vua
agreste: labrufca, æ. nước
blái nhô: fumo de vuas,
vinho; vinum ex vite.

nhô, vide nhu.

nhỏ, đồ idem. vide đồ.

nhỏ: *piqueno: paruus, a, vm.*
thàng nhỏ: *menino: puer*
paruulus. đồ, idem.

nhỏ: *fino; minutus, a, vm.*
nhỏ nhỏ: *muito fino: fubtilis,*
e. đồ idem.

nhỏ xuống: *cair em fio, como*
coufa liquida, ou coufa de
grão que fe bota pouco a
pouco como arròs: paulatim
effundi rem liquidam, vel

aliqua grana fine
interruptione, alij đồ xuống.

nhớ, vide đồ.

nhờ: *eftribar: innitor, eris.*
nhà nhờ cột: *a casa eftriba*
nas colunas: innititur domus
columnis. nhờ ai: eftribar em
alguem: confidere alicui. đi
nhờ ai: fazer viagem confiado
que outrem lhe faça os
gastos: fidens alienis
impendijs iter arripere. nhờ
nhà ai: estar como hospede
em casa alhea: hospitem effe
in aliena domo. dờ, idem.

nhọc: *cançado: defatigatus, a,*
vm. nhọc lả: muito cançado:
feffus valde. nhọc nhàn:
esbofado: laffatus, a, vm. liệt
nhọc: doente muito fraco
muito no cabo: æger valdè
debilis iam morti proximus.
melius nhọc.

nhơi, vide chơi.

N

nhom: *muitos, diffe de coufa viua*: multi, dicitur de viuis, vt. người ta nhóm nhóm: *muita gente*: multus populus.

nhóm: *pizar manfo*: calcare leuiter.

nhón chên lên: *porfe nos bicos dos pes*: extremis pedum digitis infitere. nhón tay: *tomar algũa coufa com as pontas dos dedos*: extremis digitis aliquid fumere. dón, idem.

nhọn: *coufa aguda na ponta*: acuta res in extremitate. tâu nhọn sừng: *bufaro de pontas agudas*: præacutis cornibus bubalus. nhọn mũi gươm: *aguda ponta da catana*: acutus gladij mucro. dợn, idem, alij rợn, fed est vitium.

N

nhớp nhán: *claridade de relampago*: spendor fulguris, vel fulgor. nhấp, idem.

nhót, vide dót.

nhọt: *leicenço*: furunculus, i. dọt idem. kèn nhọt: *carnegão do leicenço*: cutis interior furunculi. vide dọt.

nhột: *cocegas*: titillatio, nis. vide buồn.

nhót, đàng nhót: *caminho meyo lama meyo feco*: iter partim cœnofum partim ficcum. lấm, ráo.

nhộũ: *bicho de feda*: bombyx, ycis. melius dộũ, tà.

nhu, hãọc tlò: *estudante*: fcholasticus, i. đạo nhu: *ley dos letrados*: lex literatorum. hęc est vna è tribus Sinarum

fectis, colit cælum & terram,
nec ponit principium
efficiens, fed folum
materiale. vide khỏũ [\[đính chính
26\]](#).

nhủ: *auifar*: admoneo, es.

nhủ hương: *refina como
incenfo*: refina ad modum
incenfi. cát nhàn.

nhũ, bú: *mamar*: fugere lac.

như: *affy como*: ficuti. như
thể, như bàng, idem. như

N

estai quieto: fede, & contine
te in loco quietè.

nhục, xấu hổ: *vergonha*:
pudor, is.

nhục, nhịn nhục: *foffrer*:
patior eris. dịn dục, dịn nhục
idem.

nhục, mũ nhục: *barrete
ordinario com que os*

ðây: *da mefma maneira*:
eodem modo. như cái này:
femelhante a esta coufa:
fimile huic rei.

nhử nhảm: *enganar*: fallo, is.
đổi blá, idem.

nhường, vide nhượng.

nhúc nhích: *bolir, estar
inquietao*: loco non fe
continere, inquietum effe.
ngồi chớ nhúc nhích:
affentaiuos

N

foldados vão ao paço: pileus
communis quo milites vti
folent cũ ad aulam pergunt.

nhục, thịt: *carne*: caro carnis:
nhục nhản: *olhos de carne*;
corporei oculi.

nhức, dức: *dor com algũ
latejar*: dolor cum aliqua
palpitatione. nhức đầu: *terdòr
de cabeça*: dolore capitis

corripi qui cum aliqua
fontium palpitatione
coniunctus fit.

nhùi, bùi nhùi: *ifca do fuzil:*
igniarium, ij. melius mùi dùì.

nhũi: *certa rede de bambù:*
rete quoddam ex canna
indica confectum. melius
dũi.

nhüện, tháng nhüện: *lua ou
mès lunar que fe accrecenta
cada dous ou tres annos aos
doze mezes do anno: menfis
lunaris qui additur fecundo
aut tertio quoque anno ad
duodecim menfes anni. id
autem fit vt annus lunaris
æquetur anno solari. nam
nhüện: anno de treze mazes
que por iffo alguns o chamão
bifftil, porem
impropriamente: annus
tredecim menfibus conftans,
quem quidam vocant
biffextilem fed improprie.
alij nhüền.*

nhúm, vide dúm lửa.

nhủm miệng lại: *fechar a
boca: claudere os. alij bủm.*

nhún môi: *torcer os beiços:*
contorquere labia. nhún
mềnh: *torcer o corpo:*
contorquere corpus vt ad
aliquam vrbanitatem
oftendendam, vel vt alij
trãfeant. nghiêng mềnh,
idem. gánh nhún, vide gánh
dún.

nhưng, người nhưng: *o que
não paga renda; exemptus à
tributis, dưng, idem.*

nhưng mà: *porem, mas: fed,
at. nhưng le, faỖ le, idem.*

những, bấch những: *parede
de caza, de varichas entre
bambù e bambù fem barrar:
paries domus ex cannis*

N

indicis & vigultis compofitus
abfque litura. alij chững.

những: *todos*: omnes. những
kẻ: *todos os que*: omnes qui.

những: *fomente*: folum.
chẳng những: *não fomente*:
non folum. những phô oũ: *sò
voffas merces*: folum
dominationes veſtræ. những
ai nả: *quem são*: quinam
funt ?

nhúoc nha: *enuergonhar
alguem*: verecundia afficere
aliquem, xỉ vả, hổ, mắng
nhúoc ai, idem.

nhược: *fe por ventura*: fi
fortè. nhược bàng, ớ bàng,
idem.

nhũơn, vide nhũện.

nhường fao: *mudar a
eftrella*: mutare ftellam, hoc
fatuè petunt Ethnici à

N

veneficis, vt meliorem exitum
in fuis rebus fortiantur.

nhường: *maneira*: modus, i.
nhường nào: *de que modo*:
quomodo ? dường, nào, thể
nào, idem.

nhường, khiem nhường:
humildade; humilitas, atis.
nhường ai: *ceder a alguem*:
cedere alicui.

nhượng chên: *curuas das
pernas em que dobrão os
ioelhos*: poples, litis.

ni, vãi; *bonza da varella*:
mulier templo idolorum
inferuiens. tăng ni, sãi vãi:
bonzo e bonza: facrificulus &
facrificula. mũ ni: *barrete de
bonzo*: pileus facrificuli qui
aures cooperiens infra
humeros defcendit, eo vtũtur
etiam alij tempore frigoris.

ní làm: *perguiçofo, aterfe aos outros*: piger, onera alijs relinquens. ní nhau: *aterfe hũ ao outro*; opus fibi inuicem relinquere. ní việc, nặnh nhau, idem.

nia: *fupo meyaõ*: vas mediocre ex cannis contextum rotundum & planum ad purgandam orizam inferuiens.

N

đang nien: *nome de certo diabo*: cuiusdam diaboli nomen.

niệt: *corda com que atão as bufaras ao carro*: funis quo ligantur bubali currui.

nieu: *panella piquena de cozer arròs pera hũa peffoa*: olla paruula ad orizam concoquendam pro vno tãtum. vide nang.

niãng: *certo barco de rio*: cymba quædam fluminis.

niệm, đăoç: *ler, rezar*: lego, is. niệm kinh: *rezar pollo liuro*: recitare ex libro officium, aut quid fimile.

nien, nam: *anno*: annus [[đính](#) [chính 27](#)], i.

N

nín lạng: *reprimir o folego*; respirationem retinere.

níp, cái níp: *cesto redondo que se fecha*: cifta rotunda quæ clauditur.

nít, con nít: *menino*; puer, i. alij, con ít, con bé, idem.

nít ra: *arrebentar como Iudas*; crepare medium vt Iudas. melius nút ra.

nịt, mặc nịt: *vestir iusto tudo cuberto*; indui vestem corpori

benè aptatam, totumque corpus operientem. mạc kín, idem.

nũu, nống nũu: *amimar*, *afagar*: delinio, is. mulceo, es.

nô nhau chậ: *aperto de gente*; concurfus populi, ita vt inuicem anguftentur.

no: *farto*; affluens, ntis.

đã no. *ià eftà cheyo ou fallando de comer, ou de qualquer outra coufa*; plenus iam eft fiue agatur de cibo fiue de quacunque alia re. đã no mặt: *ià eftão todos*: omnes iã conuenerunt. tháng no: *lua, ou mes lunar de trinta dias*: menfis lunaris triginta dierum. no mọi nơi: *todo lugar*: omnis locus.

N

femea; canna indica vacua & tenuis nec benè compacta.

fự: *todas as coufas*: no đủ, no khảm: *abaftado*: fufficiens, ntis. no đã cản: *esta iufta a conta, não falta nada*; numerus rationum plenus eft, nihil deeft.

nó: *elle, aquella de gente baixa*: ille, a, vd. de vilibus, nam de grauibus dicitur, người ấy nó: *eislo ahỳ, aquella he*: ecce ille eft. của nó: *feu fato*; res illius.

nỏ: *bèsta pera atirar*: balifta, æ. giương nỏ: *armar a bèsta pera atirar*: ba iftam tendere ad emittendam fagittam. alij trượng, vel chương nỏ. bắn nỏ: *atirar com ella*: arcu fagittam emittere. xuống nỏ: *defarmala*: arcum remittere.

nỏ, tle nỏ: *bambù occo*,

N

nỗ: *eftrondo de coufa que defpara ou eftala*: crepitus alicuius rei quæ exploditur,

vel difrumpitur. nổ sũ:
reposta de arma de fogo:
 fragor tormenti bellici dum
 exploditur. tle nổ ra:
arreventar os bambũs com o
fogo ou Norte, estallar:
 crepitum edere cannas
 indicas dum comburuntur,
 vel aquilone nimium ficcante
 finduntur. nổ mềnh, đit:
peido: crepitus ventris. sãm
 nổ ra: *trouão:* tonitruum, ùi.
 nển nổ: *espírrar a candea*
quando não arde bem;
 crepitus edere candelam
 quando habet aliquid
 admixtum quo fulgor
 impeditur. bánh nổ:
arreventarẽ no fogo as apas
de arròs: crepitum edere in
 igne placentas ex oriza.

nọ: *aquelle:* ille, a, vd. fự nọ
 fự kia, fự kia fự nọ: *varias*
coufas: variæ res. thày nọ:
aquelle Padre: ille Pater. thày
 kia: *aquelle outro:* ille alius
 Pater. nọ là mặt nọ: *olhai*
pera elle effe mefmo rofto hẻ;

ecce ipfemet vultus ille est.
 de differentia autem inter nó
 & nọ vide grammaticam
 capite de pronomibus.

nộ, mắng: *agastarfe:* irafcor,
 ceris. thính nộ: *fingir*
agastamento: fimulare iram.

nở: *abrir como flor, aruore,*
femente: germino, as. nở
 mặt: *fair cõ honra de algũ*
negocio que fes bem: exitum
 alicuius negotij foelicem
 habuiffe, vnde fequatur
 honor.

nỡ, chẳng nỡ mắng người ta:
não responder as iniurias que
lhe fazem: iniurijs illatis par
 minimè repẽdere.

nợ: *diuida;* debitum, i. có nợ,
 chịu nợ: *deuer:* debeo, es.
 ære alieno onerari. đòi nợ:
puxar polla diuida: debitum
 exigere. blả nợ: *pagala:* æs
 alienum foluere; tha nợ:
perdoala: debitum dimittere.

mà tha nợ chung tôi: *e*
perdoanos noffas diuidas: &
dimitte nobis debita noftra.

N

nọc: *ferrão, ou agulhão como*
de alacrà, abelha &c:
aculeus vt fcorpionis, apis &
fimilium. aõ đốt: *picar da*
abelha: morfus apis. nọc, alij
năóc.

nóc, vide nác.

noi: *caminho, ou outra coufa*
por onde fe paffa, e de hũa e
outra parte ha perigo de cair,
ou de fazer algum dano: iter,
vel quid fimile in cuius
medio tutus quis incedit, at
ex utraque parte tam ad
dexteram quam ad finiftram
datur periculum damni
alicuius. đi noi cầu: *ir pollo*
meyo da ponte estreita:
incedere per medium pontis
arcti. fic etiam de præceptis

nóc nhà: *a cumiera ou mais*
alto da caza: faftigiũ domus,

N

dicitur noi giữ đạo Chúa:
guardar perfectamente a ley
do Senhor: legem Domini
perfectè cuftodire non
declinando &c.

nôi: *berço: cunæ, arum.*
incunabula, lorum. melius
nơi, vel tláõ [[đính chính 28](#)].

nôi: *panella: olla, æ. nôi nấu*
bạc: *grifol: olla fufilis*
aurificis nôi gôm: *panella de*
barro: olla fictilis. nôi đờũ:
de cobre: olla ænea. nôi hai,
nôi ba &c: *panella pera dous*
comerem arròs, panella pera
tres &c: olla in qua tantum
dem continetur orizæ
quantum fufficit ad duorum
prandium, vel cænam, alia ad
trium prandium ex oriza
concoquendum fufficiens, &

fic deinceps, nôi tư, nôi nam &c.

nôi: *casta de animaes:*
animalium species. gà nôi:
galinha casta grande: gallina
proceræ ftaturæ. gà chọi: *o*
gallo casta grande, e de
peleja: gallus procerioris
ftaturæ, gallus pugnator.

nói: *fallar:* loquor, quetis. nói
gian, nói dối: *fallar mentira:*
mendaciũ proferre. nói thật:
fallar verdade: verum dicere.
chẳng biét nói: *não fabe*

N

ou atala pera que fique mais
comprida: nôi dêu: *atar hũa*
corda n'outra: coniungere
funem vnum alteri. nôi lại,
idem.

nôi dàõ: *perpetuar a geração:*
finh nôi, idem. nôi truyên,
nôi đời: *tradição:* traditio,
nis.

fallar, não fabe a lingua:
idioma non nouit. nói sữa:
fallar direito: rectè loqui. nói
ngạõ: *fallar torto:* loqui
imperitè. nói khó cũ ai:
praticar com alguem:
confabulari cum aliquo. nói
sốũ, nói chín: *fallar*
impertinencias: loqui futilia.
nói sốũ nói sể, idem.

nôi: *enxerir hũa coufa*
n'outra

N

nôi: *fer sufficiente pera leuar*
ou aleuantar algũ pezo:
ponderi ferendo, vel
attollendo fufficere. chẳng
nôi: *não fer sufficiente:* fatis
non effe ad ferendum, vel
attollendum pondus.

nôi lên: *algũa coufa de baixo*
d'agoa vir a cima: emergere
aliquid è fundo aquæ furfum.
thuyên phải cạn đã nôi: *o*

barco que deu em fecho à nada: enatare nauigium quod in vada impegerat.

nỗi 擧ua lên [\[đính chính 29\]](#): *fer aleuantado por Rey; erigi in Regẽ. nỗi quan: eleição de Mandarim: electio magistratus.*

nỗi: *proueito: emolumentum, i. chẳng được nỗi gì: não tenho proueito algum: vtilitas mihi non est vlla, ích, lõục idem.*

nỗi gì: *que fundamento ha pera ifso: fundamenti quid est ad hoc ? mẽ nào, idem.*

nội thân: *Eunuco: Eunuchus, i. cạp bộ, thiên, idẽ.*

nội, oũ bên nội: *auo da parte do pay: auus paternus, & fic reliqui confanguinei ex parte patris dicuntur, bên nội.*

nơi: *lugar: locus, i. nơi thờ: lugar de adoração, altar, oratorio: locus cultus; altare, oratorium. ở nơi nào: em que lugar està; vbi est?*

nơi: *berfo: incunabulum, i. melius tláõ, alij nôi.*

nới dẽai: *alargar a fita da cabaya: relaxare fibulam vestis, vel zonam.*

nôm: *letra de que usão pera escreuer o comum como em cartas ordinarias, e esta os Chinas a não entendem: characteres quibus vtuntur Annamitæ ad conscribendum id. oma currens, illis in epistolis ordinarijs vtũtur, & hi Sinis ignoti funt. nôi nôm: fallar as palauras ordinarias,*

N

N

no comũ modo de fallar da terra e do pouo: idiomate currenti vti.

nôm, con nôm: enteadó: priuignus, i. con ghẽ, idem.

nôm: materiaes pera fazer algũa obra: materia ad aliquod opus præparata.

nôm: fuefte: Euronotus, i. gió nôm, vide gió.

nóm, cam nóm: certa casta de laranjas: malorum aureorum quædam species.

nôm, rau nôm: falada que leua carne: acetaria quibus caro immifcetur.

nôm, người nôm: homem de palha ou de barro: ftatua ex paleis, vel luto. bõ blanh, bõ din, idem.

nôm, cái nôm: cefto de pefcar: cifta pifcationi deferuiens. vide dũi.

non: verde, não de vès: immaturus, a, vm. blái non: fruita não de vès: fructus immaturus. tle non: bambù não de vès: tenera adhuc canna indica. bạc non: prata baixa: impurum argentum, & fic de reliquis quæ perfectionem debitam non attingunt. cân non: mal pezado: imperfectum pondus. còn non: ainda não hẽ perfeito: perfectionem adhuc non attingit. finh non: parir ante tempo: immaturè parere.

non, núi non: montes e ferras: montes & tefqua. cách non: eftão montes de por meyo: montes funt intermedij.

non dẽa: engulhos: naufea, æ. buõn, idem.

nón, cái nón: chapeo; galerus, i. đội nón: trazer ou por o chapeo na cabeça; apponere,

aut gestare galerum. cất nón:
tirar o chapeo: fublato galero
aperire caput. nón chien:
chapeo de lãa: galerus
laneus. nón dểọt: *murrião*:
galea, æ. nón cánh điều:
chapeo grande de molheres:
galerus amplas habens alas
quo mulieres Annamitæ vti
folent. quai nón: *o cordão ou
fita com que o chapeo se
amarra de baixo da barba*:

N

filium. nuôi nống: *criar,
fostentar*; nutrio, is.

nống con, vide nống.

nống lên: *aleuantar nas
palmas das mãos*: attollere in
palmis manuum, bưng, idem.
alij nâng.

nộp thuế: *pagar as rendas*:
foluere tributa. bắt ai nộp
cho quan: *prender alguem e
entregalo ao Mandarim*:
comprehendere aliquem &

ligula è galero pendeus, qua
fub mento galerus ligatur.
vành nón: *bordas do chapeo*:
galeri ora.

nỗn na, vide na.

nống con [[đính chính 30](#)], nống
niu con: *amimar acariciar o
filho*: delinire

N

tradere iudici. nộp cho ai: *a
quem destes a coufa*: cuinam
rem tradidifti ? lại nộp:
restituir a mesma coufa:
restituere idem.

nộp, rửa: *lançar pragas*:
maledicta conijcere. nộp con:
*lançar pragas ao filho
dandoo ao diabo*: tradere
filiũ diabolo maledicta in
illum conijciendo.

nộp làõ: *fobrefaltos do
coração*: repetinus cordis
timor.

nốt, làm đi cho nốt: *acabai de fazer, não dilateis*: perforce rem ne differas. cho kíp, idẽ. ăn cho nốt: *comei tudo*: totũ comede. cho hết, idẽ.

nốt, *parir antes de tempo*: perere ante tempus, finh non, idem. yéu nốt: *fraco de corpo e de animo*: infirmus corpore & animo. alij yéu dót.

noũ, cạn: *baixos*: breuia.

noũ, bò noũ: *paffaro de bico grande*: rostri maioris auis.

noũ, ruộng: *varzeas*: campus, i. noũ phu: *laurador do campo*: agricola, æ.

nòũ nàn: *não ter respeito*: impudens, ntis: dẽ người, idem.

N

sách tổ nữ: *fonetos lafcuios*: pöesis obfcæna. alij tổ nữ.

noũ: *espeque*: fulcimentum ,i. noũ nhà lên kéo ngả: *por pontaletes na caza pera que não caya*; *adminicula domui* adhibere ne decidad.

nụ hõa: *flor em botão*: flos in gemma, pullulans. hõa chửa nõ, idem.

nụ mềnh: *amuado, não quer fazer, nem ouuir o que lhe dizem*; *obftinatè nolle alijs acquiefcere*.

nứ, đất nam nứ: *terra das Alamazonas*; *Amazonum regio*.

nử, vide lử.

nữ, con gái: *molher*; *foemina*, æ. nam nữ: *homẽs e molheres*: *viri & mulieres*.

N

nự, vide nữ.

nua, đã già nua: *muito velho*: *decrepitus*, i. ru rĩ, già cả,

idem.

nũa: *bambù fraco e muito oco como noffa cana*: *Canna* indica minimè folida & ad modum noftratis vacua. ché nũa: *fendela*; *cannam indicam debilem findere*. đạp nũa: *machocala pera ficar branda*: *cannam indicam conterere vt apta fiat operi*. nan nũa: *aparala pea obra*: *cannam indicam renuem cultro aptare ad opus*. lếy nũa đạn phèn: *fazer cajão deffes bambùs vazios*: *ftoream ex cannis indicis vacuis rexere*.

nũa: *a metade*: *mediã pars*. dicitur de qualibet repræter quam de numeris. vide rữõ. nũa ngày: *meyo dia, ou a metade do dia*: *meridies, vel pars media alicuius diei*. nũa đêm: *meya noite*: *media nox*. nũa mùa: *ro meyo da obra*: *operis in medio*. vide mùa.

nũa: *mais*: plus. ít nũa: *hum pouco mais*: paulo plus. đén nũa: *daqui a pouco*: paulo post. ít nũa, một gêy nũa, idem. chẳng làm nũa: *não farei mais*: non faciam amplius.

nuôi. vide nuôi.

nuất, vide nuốt.

nuật: *deleitação carnal*: *venerea delectatio*. lếy nhau nuật lám: *immoderada deleitação no aiuntamêto carnal*: *nimia delectatio in coitu*.

nục nục: *balachão de fardinhas*: *haleculæ fale conditæ*. mắm, idem.

nức: *atar as bordas de algũa coufa pera a fortificar*; *extremitates alicuius rei ligare ne diffoluantur*. nức thữ: *enrotar o cestõ*: *ciftæ*

orificium viminibus indicis
munire.

nực: *abafamento na doença*:
oppreffio cordis ex morbo.
sốt nực: *grande calma*:
exceffiuus calor. nực cườì:
rirfe naturalmente vendo, ou

N

como apartado dos outros:
mons altus quodammodo ab
alijs feiunctus. núi nước: *ilha*
ou quafi ilha com tanto que
em grande parte tenha agoa
ao redor: Infula, peninfula.
gò nước, idem. núi non:
montes e ferranias: montes &
tefqua.

nuộc: *amarraduras de cajão*
que ferue de parede: ligatura
ftoreæ ex cannis indicis
cõtextæ quæ diuifioni domus
ad modum parietis inferuit.

nước: *agoa*: aqua, æ. nác,
idem. nước lả: *agoa enxeure*
fem mestura: aqua pura.

ouuindo algũa coufa ridicula:
ridere ex aliquo obiecto rifu
digno.

núi: *monte*, *ferra*: mons
montis. blái núi: *monte alto*

N

nước gà nấu: *caldo de*
galinha: ius gallinæ elixæ.
nước blái nho: *çumo de vuas*,
vinho: vuarum fuccus,
vinum. ngã nước: *feslhe mal*
a agoa: aqua illi nocuit. phải
nước idem. nước tlaõ: *agoa*
xerina: aqua clara. nước
đồç: *agoa turua ou*
peçõnhenta: aqua turbida aut
venenofa. nước lạnh: *agoa*
fria: aqua frigida. nước náõ:
agoa muito quente; aqua benè
calida. nước mặn: *agoa*
falgada: aqua falsa. nước
ngọt: *agoa doce*; aqua dulcis,
fuauis. rấp nước: *molhar na*
agoa; madefacere in aqua.
nước lên: *encher a marè*;
maris acceffus. nước xuống:

vazar a mare; maris receffus.
nước rạc: *mare vazia: mare iam receffit.* nước đứng lạng: *não correr agoa; aqua ftat, non fluit.* nước chảy: *agoa corre; aqua fluit.*

nước: *reyno: regnum, i. nác, cüóc, idem.* làng nước: *aldea: pagus, i. nước người: reyno eftranho; regnum extraneum.* mở nước: *conquistar o reyno: regnum fubiugare.* trị nước: *gouernar o Reyno; regnũ moderari.* sửa

N

porcos &c: alere gallinas, porcos &c. con nuôi: filho adoptiuo; filius adoptiuus. con mày, idem.

nuôi, phô nuôi: *Voffas Merces, fallando com gente graue ainda moça: Veftræ Dominationes, loquendo cũ pueris nobilioribus.*

nước, hay nước, idem. nước annam: *Reyno de Annão que cõprende Tonquim e Cochinchina; regnum Annam quod Tunkinum & Cocincinam complectitur.*

nước, cá nước: *certo peixe; pifcis quidam, nước, dictus.*

nuôi: *criar, fostentar; nutrio, is. nuôi dảng, nuôi dưỡng, nuôi nóng, idem.* nuôi gà, lợn [\[đính chính 31\]](#): *criar galinhas,*

N

nường náo: *agazalharfe: hospitor, aris.* nường sức: *ajudar alguem: iuuo, as.* nường cậy đức Chúa blời: *confiar em Deos: fpem in Deum reponere.*

nường, ruộng nường: *varzeas: ager agri.*

nường: *affar: affo, as. thui: chamufcar: vftulo, as.*

nuốt ðềào: *engulir*: deglutio,
is.

nút: *nò*: nodus, i. thắt nút:
dar nò: nodum conftringere.
cổĩ nút ra: *desfazer o nò*:
nodum foluere.

nút: *tafulho*: obturamentum,
i.

nút ruồi, nút rồ: *o final das
bexigas, ou outro semelhante*:
variolarum neui, aut alij
fimiles.

nút sữa: *mamar*: fugere lac.
nút mía: *chupar a cana doce*:
exugere cannam facchaream.

nứt ra: *arrebentar fem
eftrondo*: difrumpi fine
ftrepitu. alij nít ra.

nũ sát: *afogear ferro*: ignire
ferrum, candens facere.

nũ nôi, nũ bát, nũ ngói:
*cozer coufas de barro como
panellas, tigellas, telhas &c*:
ollas & alia lateritia
concoquere.

Lỗi chú thích: Đã tìm thấy thẻ <ref> với tên nhóm “đính chính”, nhưng không tìm thấy thẻ tương ứng <references group="đính chính"/> tương ứng, hoặc thẻ đóng </ref> bị thiếu

Lỗi chú thích: Đã tìm thấy thẻ <ref> với tên nhóm “đính chính”, nhưng không tìm thấy thẻ tương ứng <references

group="đính chính"/> tương ứng, hoặc thẻ đóng </ref> bị thiếu

O

ổ muông: *couil de animaes*: cubile animalium, fic, ổ con chó, ổ hòm &c: de auibus dicitur, tổ, præterquam de gallina, nam dicitur. Ổ gà: *ninho da galinha*: nidus gallinæ.

ô ố: *coufa çuja*: immundus, a, vm. dicitur etiàm modestè loquendo de re venerea, fự ô ố, fự dơ dáy.

ờ, ời ờ: *vagaroso no fazer*: lentus in operando. làm ời ờ, idem.

ở: *estar*: adfum, es. ở nh à: *està em caza*: adest do mi. ở lại: *deixarfe ficar*: remaneo, es. ở đâu: *onde està, onde mora*: vbi est, vbi habitat ? ở kẻ nào: *donde fois*: cujas es ? ở quỷ quái: *fer roim*: malum effe. ở hiên lành: *fer bom*: bonum effe. việc này ở Chúa, ở tay Chúa: *effe*

O

negocio pertence a el Rey, està nas maos del Rey: spectat ad regem hoc negotium, pofitum est in manu Regis. về, idem. mọi fự ở một đức Chúa blời: *todas as coufas estão sò nas mãos de Deos*: pofita sunt omnia in potestate folius Dei.

ợ: *arrotar*: ructo, as. yợ, idem.

ởai: *pao torto*: lignum obliquum.

ởan, bu ởan, nói ởan cho người ta: *aleuantar falso*, imponere falsum alicui.

ởan ửông, vide ửông.

ởan gia: *inimigo*: aduerfarius, i. phải tội ởan: *cair em calumnia*: incidere in calumniam. ởan tôi: *he falso o que dizem contra mỳ*:

falfum eft quod mihi
objicitur.

ốán: *vingarfe*: vindictam
fumere. hêm ốán người:
vingarfe dalguem: vlcfici in
aliquem. ốán nhau:
acautelarfe hum do outro:
cauere ab iuuicem fibi
profpiciendo.

ốản, xôi ốản: *arròs pulò que
calcão em forma de pão pera
durar mais*: oriza, quam,

O

lhe cabeça: vertiginem pati.

ốc hành: *cafca de cebola*:
tunica cepe.

ốc [[đính chính 1](#)]: *buzio*:
conchilium, ij. ốc, idem.

ốc [[đính chính 2](#)]: *parafufo*;
cochlea, æ. tlôn ốc: *femea
de parafufo*: cochleæ
complementum.

pulò, vocant lifitani, congefca
in modum panis, vt diutiùs
duret. ván, idem.

ốang, ốé ốang: *coufa çuja*:
fordidus, a, vm.

ốc đầu: *miolo da cabeça*:
cerebrum, i. fọ lạố ốc: *virar*

O

ợc: *arrotar*: eructo, as. ợc ra,
yợ ra, idem.

ốế, vide ô.

ôi, hĩ ôi: *eya pois*: eia ergo.

ối: *refponder de rufticos*:
particula respondentis inter
rufticos fic etiam fuperior
respondet fubditis. dạ, inter
vrbanos.

ối, vide ờ.

ôm, *abraçar*: amplector, eris.
ôm: *leuar nos braços*:
brachijs complectē do ferre.

ôm: *adoecer*: ægroto, as. ôm
liệt: *doente de cama*: æger
decumbens. ôm nam: *tífico*:
phthifi laborans.

ôm thôm: *entre luzco e fufco*:
inter lucem & tenebras.

ôn, ngũ ôn, vide ngũ. ngũ,
nam: *cinco*: quinque. ngũ ôn:
*diabo que quando muitos
morrem ou adoecem lhe
atribuem o mal*: diabolus cui
tribuitur malum cum multi,
vel in morbum incidunt, vel
moriuntur.

[\[đính chính 3\]](#)

ôn: *quieto*: tranquillus, a, vm.
yen ôn, idem.

ôn *beneficio*: beneficium, ij.
ôn cả: *grande merce*:
beneficium ingens. già ôn:
palauras de agradecemento à

peffoas ordinarias: verba
gratias referendi
communiter. ôn: *agradecer a
peffoa honrada*: gratias
referre grauibus perfonis. lay
ôn đức Chúa blời: *graças a
Deos*: Deo gratias. melius,
cám ôn đức Chúa blời. đội
ôn: *ponho em cima da
cabeça a merce*: beneficiũ
capiti fuperpono.

ốp, vide ấp.

ốp, cua óp: *caranguejo vazio*:
cancer vacuus, & fic de alijs
rebus quæ cum luna
minuuntur.

ọp: *molle*: mollis, e. mêm ọp:
idem.

ọp ọp, am ọp ọp: *entrar agoa
na barca*: aquam in cymba
intrare, ọp ọeào, idem.

ou, vide âu là.

óuc, vide óc.

ợc, vide ợc.

oũ: *auò*: auus, i. oũ bà: *auò e auo*: auus & auia. oũ bá oũ
vải: *antepaffados*:
progenitores. oũ: *Senhor*:

O

Princeps, vel Domine. đần
oũ: *homem*: vir, viri. ngư oũ:
pefcador da embarcação:
piscator cum cymba ad
piscandum prodiens.

óũ: *canudo*: internodium, ij.
óũ tơ: *canudo da feda*
penfum manuale fericum óũ
ngãoc dòm: perspicilia
oblõga ad distantia intuenda.
đốt óũ: *por o fogo a fogetes*:

Lỗi chú thích: Đã tìm thấy thẻ <ref> với tên nhóm “đính chính”, nhưng không tìm thấy thẻ tương ứng <references group="đính chính"/> tương ứng, hoặc thẻ đóng </ref> bị thiếu

Lỗi chú thích: Đã tìm thấy thẻ <ref> với tên nhóm “đính

Dominus. oũ kia: *aquelle*
Senhor: Dominus ille. đức
oũ: *excellentissimo Senhor*:
excellentissime

O

igniculos furfum volantes
accendere. óũ tle: *canudos*
de bambù: internodia
cannarum indicarum. óũ giồ:
vaso em que se cofpe e
efcarra: vas ad fputa
recipienda.

óũ mác: *certo bairo da corte*
de Tonquim: quidam vicus in
Tunchinenfi regia ita
vocatus.

chính”, nhưng không tìm thấy thẻ tương ứng <references group="đính chính"/> tương ứng, hoặc thẻ đóng </ref> bị thiếu

P

P Ha: *mifturar hũ liquor com outro*: mifcere liquorem vnum alteri.

pha rượu: *botar aqua no vinho*: immifcere vino aquam. & fic de alijs.

pha, nói gèm pha: *fallar mal de alguem*: detrahere alicui. nói hành, idem.

pha, đi tắt pha: *atalhar o caminho, como andando por algũa varfea &c*: compendiosâ viâ incedere, vt per aliquem campum. đi pha phách, idem.

phá: *destruir*: deftruo, is. cõên phá phách: *os foldados destroem*: deftruunt milites. phá thành: *destruir a fortaleza*: demoliri arcem.

phách, hồ phách: *tanger com huãs taboinhas como*

P

castanhetas: percutere crepitacula lignea.

phách, pha phách, vide pha.

phách, phá phách, vide phá.

phai: *desbotarfe a cor*: decolorari. aó phai mùi: *a cabaya perder a cor*: amittit vestis colorem pristinum. mùi thối ra, idem. đã phai cơm: *ià estou enfastiado do arròs*: fastidio iam orizam. đã phai làõ: *ià me enfada estar com alguem*: fastidire iam conuictum alicuius, vel conuerfationem.

phải: *afsy he*: ita est. chẳng phải: *não he afsy*: ita non est. phải mlẽ: *he conforme a rezão*: conforum est rationi. alij phởi.

phải: *tocar ou empeçer em algũa coufa por defastre*: impingere in aliquid ex

infortunio. mlâm phải thịt:
comer carne sē aduertir:
inaduertenter carnem
deguftare. phải tàu: *fazer*
naufragio: pati naufragium.
tàu: phải biển: *perderfe o*
nauiio no alto mar: submergi
nauigium in alto. thuyền phải
cạn phải đá: *a embarcaçã*
dar em feco ou em pedra:
nauigium in breuia aut fyrtes
incidere. phải nước: *feslhe*

P

sấm sét: *ferido do rayo:* ictus
fulmine. phải nao chang;
fucedeothe algũa defastre ou
não: inciditne in aliquod
infortunium ? chẳng có phải
nao: *não ouue nada:* accidit
mali nihil. chẳng có phải
nao: *não vay nada niffo:*
intereft nihil. chẳng có phải
fao, idem.

phải bia: *dar no aluo:*
scopum attingere.

mal a agoa: nocuit illi aqua.
phải gió: *feslhe mal o vento:*
damno fuit illi ventus. phải
liệt: *adoeceo em cama:*
incidit in lectũ ex morbo.
phải vạ: *teue defastre de que*
foy culpado e condenado:
incidit in infortunium ob
quod accusatus &
cõdemnatus fuit. phải

P

phải làõ ai: *affeiçãoarfe a*
alguẽ com intenção carnal:
affectu venereo in alterum
ferri.

phay, dẽao phay: *faca larga*
de cortar carne: culter latus
ad carnem fcindendam.

phay, thịt phay: *carne cozida*
passada por agoa fem fe
temperar: caro elixa sine
condimento. thịt phay: *certo*
picado de carne:
protrimentum quoddam
carnis.

phàm: *coufa vil e baixa*: vilis, e. tôi là kẻ phàm hèn: *eu fou hũ ninguem*; flocci homuncio fum ego. modus humiliationis, inter Annamitas fatis vfitatus.

phấm pho pho: *fom de quẽ ronca dormindo*: ftertentis fonus feu ftrepitus. ngáy phấm pho pho, idem.

phấm, cũu [\[đính chính 1\]](#) phấm: *certa armação piramidâl de noue repartimentos ou degraos em que ofrecem as coufas aos mortos*: pyramidalis quædam fstructura nouem graduum in quibus offerunt fuis defunctis varia.

phạm: *cair, empecer*: impingo, is. cado, is. phạm tội: *cair em pecado*: decidere

P

inuehat. phạm cửa ai:

in peccatum. phạm gái, phạm răn nào: *empecer em algum mandamento, quebralo*: impingere in aliquod præceptum, illud violare. phạm phãõ: *recair em doença por defordem com molheres*: recidere in morbum ob nimiam venerem. phạm tên cha mẹ: *nomear o nome que não conuem do pay ou da mãy perdendolhe o respeito*: impingere irreuerenter in nomen indecens Patris aut Matris. phạm làng: *contaminar a aldeia, como metendolhe dentro algũ morto*: offendere pagum contaminando illum, vt fi quis defunctum in pagum

P

deuaçar a porta de alguem com pouco respeito:

irreuerenter tranfire ante
ianuam alterius non habita
ratione illius.

phạm nhàm: *certo medico
Chinefe que
superftitiofamente adorão:*
Medicus quidam Sinenfis
quem superftitiosè colunt.

phấn lê nhau, melius phến lê:
*ter enueja boa: æmulari
inuicem in bonam partem.*

phân, một phân: *hũ
condorim: pars argenti quæ
romano bayoco æquiualeat.*

phân: *apartar, fazer diuisão
entre varias coufas:*
diuifionem facere inter varia.
phân kẻ lành phân kẻ dữ:
apartar os bons dos maos:
separare bonos à malis.

phân đũa: *a que del Rey, ou
termo cõ que se fas protefto
ou requerimento, ou se tomão
os presentes por testemunhas:*

imploro regem, vel modus
quo quis proteftatur, vel
requirit iuftitiam, vel
præfentes in teftes adhibet.

phần nản lại: *arrependerfe:*
pœnitere. ăn năn lo lại, idem.

phần, *parte, quinhão;* pars,
partis. một phần: *hũa parte:*
vna pars. hai phần: *duas
partes:* duæ partes.

phần, mừng bội phần: *muito
me allegro;* valdè lætor.

phán: *ordenar ou dizer de
peffoa muito graue:*
mandatum vel dictum
perfonæ valde grauis. Chúa
phán: *el Rey ordena ou dis:*
Rex præcipit vel loquitur.

phán xét: *iulgar:* iudico, as.
đức Chúa Iefu ngày sau phán
xét kẻ sốũ và kẻ chết: *o
Senhor Iefu no derradeiro dia
ha de iulgar os viuos e os
mortos:* Dominus Iefus

venturo die iudicabit viuos & mortuos.

phấn: *aluayade*: cerufa, æ.
phấn giôi mặt: *por aluayade no rosto*: cerufa faciem inficere.

phản: *eftrado de taboas como do altar*; *ftratatum tabularum*

P

fub limatorium, ij. fiue cucumella diftillatoria nấu: *eftilar*: diftillo, as.

phận số: *forte*: fors, fortis.

phận mệnh [[đính chính 3](#)]: *compreição*: complexio, onis.

phận, cầu chức phận: *pretender a dinidade de Mandarim*: magiftratus dignitatem ambire.

phạn, làm phúc, làm phạn: *fazer obras boas*: nauare operam bonis operibus & meritis.

quale ad altare folemus adhibere.

phản cũ 𠵹ua: *rebelde ao Rey*: rebellis regi. nghịch, bở là 𠵹 [[đính chính 2](#)], idem.

phần, cái phần: *alambique*:

P

phang dĩa: *curar o couro*: curare cuticulam.

phàng, nói phủ phàng: *dizer palauras cujas*: obfcœna verba loqui.

phẳng: *coufa plaina*: planus, a, vm. áo phẳng phi: *cabaya fem rugas*: vestis plana, fine rugis. 𠵹uót chun cho phẳng: *estender as rugas*: extendere rugas. đường phẳng: *caminho plaino*; via plana. mặt còn phẳng: *ainda não tem rugas no rosto*: rugis adhuc carens facies. phẳng mặt phẳng dĩa: *nedeo*: nitidus pinguedine.

phảng, cái phảng: *faya peça de feda*: fericum quoddam à lusitanis faya, dictum. phảng thi, idem.

phao: *boya*: cortex, vel lignum aquæ supernatans, ad indicandum aliquid intra ipsam aquam, vt anchoram, retia, & familia.

pháo: *bufcapè*: igniculus pedipeta.

phaõ, nên phaõ: *esfalfado de andar com molheres*: exhaustus à nimia venere. phạm phaõ, idem.

phàõ: *cubiculo*: cubiculum, i.

phàõ mềnh, giữ mềnh: *ter cuidado de fy*: curam fui gerere.

P

creet, vt fatuè putant Ethnici. vide mặt.

pháp môn: *milagres falsos*: miracula falsa, vide môn.

phất, vide phết.

phát lương: *dar mantimentos*: alo, is.

phát cỏ: *fegar herua*: metere herbam. phát rừng: *roçar mato*: runcare fyluam. phát đường: *abrir caminho*: aperire viam.

phát, mả phát: *a sepultura ter virtude pera fazer mãdarins, como paruoamente cuidão os gentios*: sepulturæ ineffe vim vt magistratus

P

phạt: *castigar*: pœnas exigere. phạt tội: *castigar pollos pecados*: supplicio afficere propter peccata. bắt tội,

idem. thường kẻ lành, phạt kẻ dữ: *premiar os hons, castigar os ruins*: præmia largiri bonis, pœnas exigere à malis.

phật, bụt: *pagode*: idolum, i.

phẫu, vide phẫu.

phe: *gente do mefmo officio arruada com fuas cabeças*: homines eiusdem officij in eodem vico iuncti cum suis præfectis. một phe: *hum deftes ajuntamentos*: vna congregatio virorum eiusdem officij. phe họp: *ajuntarẽfe estes a confelho*: homines eiusdem congregationis & officij conuenire ad consultationem.

phễn lê, vide phễn lê.

phen, một phen, hai phen: *hũa ves, duas vezes*: femel, bis.

phên: *cajão fixo*: ftorea ex cannis indicis contexta, & fixa. phên chèo: *triangular*. ftorea fixa triangularis. phên mau: *cajão bem tapado*: ftorea benè compacta: phên thừa: *muito ralo como gelofias*: ftorea rara in modum fenestrate reticulatæ.

phèn: *pedra vme*: alumen, inis. phèn chua: *pedra vme que tem o fabor azedo*: alumen faporis acidi. phèn mặn: *de fabor falgado*: alumen faporis falsi.

pheo, tle: *bambù*: canna indica.

phép: *poder, iuftiça*: potestas, atis. phéc tác, idem. phép bắt, phép giết: *poder pera prender, matar &c*; potestas ad capiendum, occidendum &c. chịu phép bề trên: *obedecer aos Superiores*: obedientiam præstare superioribus.

phép, có phép: *he cortès, bem enfinado*: vrbanus, a, vm. có nết idem. vô phép: *mal criado, não tem cortefia*: inciuilis, é.

P

feu cera benedicta, vel aliæ quælibet imagines cum indulgētijis. có phép gè: *que virtude tem*: virtus qualis inest ?

phép: *ceremonias*: ritus, vs. lay năm phép: *a ceremonia ou riuerentia he de cinco zumbayas*: ritus fit per quinque prostrationes vfque ad folum.

phết, cái phết: *efcoueta com que se estende o charão ou grude*: fcopæ exiguæ quibus gluten aut quid fimile extenditur. phết gáy: *estender o grude no papel*: extendere glutinum in papyro.

phép: *virtude occulta*: vis occulta. phép lạ: *milagres, prodigios*: miraculum, i. ảnh phép: *nomina, ou varonica de indulgencias*: agnus Dei

P

phết, đánh phết: *tanger certo instrumento como foalhas de pao*: pulfare quoddam instrumentum in modum crepitaculi lignei.

pheu, vide pheo.

phểu, cái phểu: *colhèr cochlear* [\[đính chính 4\]](#), is. cái môi, idem.

phi, Ợ fau, Ợ mợn: *manceba*: concubina, æ. cũ phi mĩ nữ: *tem molheres fe gundas que não fayem*; concubinas habet quæ domo non egrediuntur.

phi đơm, giổ: *cufpir a alguem*; expuere in aliquem.

phi, áo phẳng phi: *cabaya fem rugas*; plana vestis fine rugis. Đốc phẳng phi: *peça de feda fem rugas a que os Portugueses cbamão faya*: fericum quoddam fine rugis, quod lufitani, faya, vocant, melius phẳng thi.

phì mị: *homem robusto*: lacertofus vir. melius phi nị. mạnh mẽ, idem.

phỉ làõ: *fatisfeito*; contentus, a, vm. một đức Chúa blời
phỉ làõ: *sò Deos fartao coração*: implens defideriũ cordis est solus Deus. no, phai, idē. fự khác chẳng phi: *outra coufa não basta*.

P

concurfo grande, da mefma maneira nas outras coufas: cuncurfus magnus aulicorum ad aulam. & fic de alijs.

phien tây: *defigual em distribuir*: inæqualis in

inufficiens est aliud. chẳng đủ, idem.

phỉ báng: *impugnar*: contradico, is. hủy, idem. phỉ cười: *efcarnecer*: fubfanno: as. nhạo, hủy, idem.

phía: *lanço de cerca*: fepimenti latus. một phía: *hum lanço de cerca*; feptorum latus vnum.

phien: *feira*: nundinæ, arum. rằm có phien: *aos 15. da lua ha feira*: nondinẽ fiunt in plenilunio. phien châu: *a feira do cortejo, quer dizer*,

P

diftribuendo, iniuftus, a, vm.

phiền dẽạ, phiền làõ: *enfadado*: triftis, e. lo phiền, lo buồn, phàn nản, idem.

phiết, vide phết.

phỉng: *lifongear*: adulator, aris.
nói phỉng phờ ai:

louuaminhas; *affentationes*.

khen đối đẹp là Ỗ, idem.

pho, một pho sách: *hũ corpo de liuros, hũa esquipaçãõ*; *corpus integrum librorum*. vt *vnius auctoris, aut eiufdem tractatus, &c.*

pho pho, vide phẩm.

pho, ngựa đĩnh pho: *cauallo de pofta*: *veredus, i.*

phô: *particula do plural com honra*: *particula pluralis numeri cum honore*. *phô nuôi*: *Voffas merces, fallando cõ gente moça honrada*: *Dominationes veftræ*, loquendo cum *nobilibus minoris ætatis*. *phô oũ phờ bà*: *Senhores e Senhoras*: *Domini & Dominae*, loquendo fcilicet cum *perfonis prouectoris ætatis*. *phờ thày*: *Senhores Padres*:

Domini magiftri, & fic de alijs.

phờ của: *dar moftas do fato que tem pera outros lho louuarem, e o terem por rico*: *propalare res fuas vt ab alijs landetur & habeatur tanquam diues.*

phờ trướng đề trụ: *armas com cortinas e fobreceos &c*: *infignia cum peripetafmatibus & conopœis & fimilibus.*

phổ, hàng phổ: *ruas em que eftão tendas abertas pera vender*: *plateæ in quibus tabernæ aperte funt ad diuendendum*. *phổ ná*, idem.

phổ kién: *os Chinas da Prouincia de Foquien que comũmente são chamados Chincheos*: *finæ ex Prouincia Foquien quos communiter lufitani vocant Chincheos.*

phờ, vide phĩnh.

phọc trọc: *dar tratos*:
torturam adhibere. khảo
lược, đánh khảo, idem.

P

thì phơi cho ráo: *fe estais
molhado enfoalhaiuos até
que fiqueis seco*: iufolare fi
humidus es, donec ficcus
euadas. hơ lửa: *enxugar ao
fogo*; ficcare ad ignem.

phối phối: *bulir algũa coufa
com o vento*; moueri aliquid
vento. bay, idem.

phôm phúc: *a galinha comer
picando de preffa*: rostrũ
frequenter figendo gallina
comedit. dăm gạo phôm
phúc: *pilar arròs com preffa*:
frequentatis ictibus orizam
tundere.

phổũ: *estatuas de homens ou
de animaes que poem iunto
aos altares dos Reis mortos*

phổi: *bofes*: pulmo, nis.

phơi: *enxugar ao fol, vento,
affoalhar*: infolo, as. ứt

P

como vigias: ftatuæ hominum
aut animalium figuræ quæ
apponuntur iuxtà regum
defunctorum sepulchra
tanquam custodiæ.

phổũ, lổũ phổũ: *oco, vazio*:
vacuus, a, vm.

phu, chàõ: *marido*: maritus,
i.

phu, trượng phu: *homem
graue, forte*: vir grauis,
robustus.

phu, đũa: *moço ou moça*:
puer aut puella dicitur folum
de inferioribus.

phu, thiêu [\[đính chính 5\]](#) phu: *o
que vende lenha*: lignorum
venditor.

phu, xoũ phu: *laurador*:
agricola, æ.

phù hộ: *ajudar*: adiuuo, as.

phù, oũ phù mã: *genro del
Rey*: gener regis.

phù, thày phù thủy: *feiticeiro
que inuoca ao diabo*:
veneficus diabolum inuocans.

phù phép cho ngườita đại:
*dar feitiços pera fazer
alguem doudo*; *præftitis
veneficijs amentem facere*.

phù, linh hồn phù mềnh: *a
alma entrar e estar no corpo
animandoo*: animam ingredi

P

phú, một phú áo: *hũa
esquipação de cabayas*:
genus vnum vestium.

phú, thiên phú địa tái, blời
che đất chở: *o ceo cobre a
terra fofenta*: *cælum operit
terra fuftinet*.

corpus, illud que informare,
ac viuificare.

phú: *entregar*: trado, is. phú
cho ai: *a quem entregafte*:
tradidifti cú ? phú tay nó:
entreguei na fua mão: tradidi
manibus illius. phú việc cho
ai: *encarregar negocios a
alguem*: committere negotia
alicui. phú mềnh: *entregarfe*:
tradere fe.

phú quý: *rico*: dines, vitis.
giàu có phú quý, idem.

P

phú, tài phú: *feitor*: actor, is.

phủ, che: *cubrir*: cooperio, is.
mây phủ: *a nuuem cobre*:
protegit nubes. phủ chung
quanh: *cercar tudo a roda*;
circundo, as. đức Chúa blời
phủ blời phủ đết phủ muân

vật: *Deos està presente no ceo, na terra e em todas as coufas: præsentia Dei est in cælo & in terra, & in omnibus rebus.*

phủ: *comarca: territorium, pars Prouinciæ, toparchia, æ. oũ phủ, cái phủ: corregedor da comarca; toparchiæ prætor.*

phủ đàng: *a rolação do paço: Senatus palatij. nhà phủ: o supremo tribunal a que preside o Rey: tribunal supremum cui Rex seu Chúa præest.*

phủ: *o paço do Rey que gouerna: palatium Regis quem Chúa vocant. phủ thờ: caza em que o mesmo Rey faz adoração a seus antepassados: templum in quo Chúa suos maiores colit supersticiosè.*

phủ, tối: *efcuro: tenebrofus, a, vm. âm phủ: inferno; infernus, i. quia tenebrofus locus.*

phủ, thiên phủ, địa phủ, thủy phủ: *tres diabos que cuidão os gentios presidem hũ ao ceo, outro à terra, e o 3. ao mar: tres dæmones quos Ethnici supersticiosè colunt putantes primum cælo, fecundum terræ & tertium mari dominari vt antiquitus Ethnici nosstrates vocabant Iouẽ Plutonem & Neptunũ.*

phủ phàng, vide phàng.

phụ, cha: *pay: pater, tris.*

phụ, 𠵼: *molher: vxor, is. nhật phu nhật phụ, một chàõ một 𠵼: hũ sò marido e hũa sò molher: vnus vir & vna vxor.*

phụ coũ ỡn, phụ ỡn người: *ingrato: ingratus, a, vm.*

chẳng biết blả ơn, idem.

P

phụ: *endemoninhado*:
dæmoniacus, i.
energumenus, i.

phụ tay: *ajudar com as mãos*,
manibus iuuare, vt attollendo
&c.

phụ, việc trũ phụ, việc quan:
obras que o Rey ou os
Mandarins mandão fazer a
feus vassalhos: opera quæ
Rex vel alij magistratus fuis
subditis imponunt.

phũa đất: *depois da terra*
laurada fazer que fique lama
miuda; conterere terram
postquam fulcata est, ita vt
fiat lutum tenue. cày bừa,
idem.

phương, vide phương.

phúc: *obra virtuofa*: virtutis
opus. làm phúc làm phạn:

phụ đàỔ, qui ấm, qui

P

fazer boas obras; opera bona
exercere. làm phúc đức,
idem. làm phúc cho ai: *fazer*
bem a alguem; bonum opus
facere in vtilitatem alicuius.

phúc: *premio das boas obras*:
præmium bonorum operum,
chịu muôn phúc: *receber*
premio fem conto: præmia
fine numero recipere. hưởng
phúc, idẽ. thưởng phúc:
apremiar as boas obras:
præmium bonis operibus
elargiri.

phúc: *dita*; fælicitas, atis.
phúc thật tám mõi: *as oito*
bemauenturanças:
beatitudinis veræ octo capita.

phúc: *obra de merecimento*:
opus meritorium. chẳng có
phúc gì: *não tem*
merecimento algũ: meritum
nullum habet.

phục, sốũ lại: *refuscitar*:
refurgo, is. phục hồn:
superfitição com aqual fingem
que fazem vir as almas;
superfittio quâ venefici
fingunt fe animas
defunctorum reuocare.

phục, cũõn phục thành: *os*
foldados cercão fortaleza;
obfident milites arcem. đây
tớ phục chúa nhà: *os criados*
amem a o Senhor da caza:
famuliamorem &
reuerentiam exhibeant
domino domus.

P

phun, mưa phun phún:
chouifcar: imbrem decidere,
mưa bay, idem.

phún, vide phun.

phung chức: *chapa que fe dà*
a alguem em final de fer
mandarim, ou em vida, ou
depois de morto: patentes

phức, phưng phức: *algũa*
coufa cheirar muito; redolere
aliquid valde, aliqui. phức
phức.

phức, vide phức.

phun: *borrifar*: aspergo, is.
phun nước: *borrifar com*
agoa: aspergere aqua.

P

literæ quæ dantur alicui in
fignũ magistratus, vel dum
viuit, vel postquã functus est
vita.

phung, nên phung, tậ phung:
fer lazaro: elephantiaco
morbo laborare.

phưng, vide phức.

phước, cột phước làm chay:
superstição que fazem na 7.
lua leuando hum masto ou
aruore aos pagodes, e
rezando e ieiuando pollos
defuntos: superstitio quæ fit
septima luna, erigendo
scilicet lignum quoddam
procerum idolis, ijsdemque
preces fundendo ac
iejunando pro defunctis.

phương, bên: *parte banda:*
plaga, æ. phương đơũ: *parte*
dolefte: plaga orientalis.
phương tây: *parte do Oeste:*
regio Occidentalis. thày địa lí
xem phương hướng: *o*
matematico superstitioso vê
as quatro partes do mundo:
partes mundi quatuor in spicit
mathematicus superstitiosus.
chín phương blời, muời
phương đất: *as noue partes*
do ceo, as dês partes da terra:
nouem partes cæli, decem

P

phương làm: *modo de fazer:*

partes terræ. has sub his
verbis adorant Ethnici.

phương, đơũ: *quadrado:*
quadratus, a, vm. thien vien,
địa phương, blời tlồn, đết
đơũ: *o ceo redondo, a*
terra quadrada: cælum
rotundum terra quadrata. ita
putabant Sinenses etiam
mathematici.

phương chi: *quanto mais:*
quautò magis. huống lọ,
idem.

phương: *modo de fazer: ratio*
aut modus feu via faciendi
aliquid. đã biét phương ấy: *ià*
fabe esse modo: rationem
illam iam nouit. phương
chữa người ta: *modo de*
curar os homens: modus feu
via medendi hominibus

P

modus feu ratio faciendi, &
fic de alijs.

phường: *companhia de peffoas, rancho de matalotes: societas vna.*

phường, người phường: *homem que não tem obrigação de feruiço aos mandarins: liber ab onere feruendi magiftratibus. vô fự, idem.*

phượng, thờ phượng: *adorar: colo, is. phượng đạo: feguir a ley: colere legem.*

phượng, chim phượng hoàng: *paffaro do fol: auis quam folis vocant, quia fcilicet eft aurei coloris.*

phúp, vide phôm.

phút, một phút: *em hũ instante: velociter, in ictu oculi. một chốúc idem.*

phũ lu: *estar otiofo, leuar boa vida; indulgere genio. ở dưng, idem.*

phũ chức tước: *dar grao de dignidade: conferre gradum dignitatis alicui. tặg phũ, idem. vide phung.*

phũ thư: *fechar cartas: figillare epiftolas.*

phũ, nên phũ, tặt phũ, vide phung.

phũ, gió: *vento: ventus, i. phũ bão táp: vento grande: ventus ingens. phũ ba: tormenta: tempeftas, atis.*

phũ lếy của ai: *defapoffar alguem do feu fato por ordem da iuftiça e depofitalo: auferre ab aliquo rem ipfius auctoritate iuftitiæ, illamque depofito cuftodiendam tradere, cum aliquo videlicet figillo aut nota magiftratus, ne quis illam accipiat.*

phũ đầm: *afmatico: aftmate laborans.*

Lỗi chú thích: Đã tìm thấy thẻ <ref> với tên nhóm “đính chính”, nhưng không tìm thấy thẻ tương ứng <references group="đính chính"/> tương ứng, hoặc thẻ đóng </ref> bị thiếu

Lỗi chú thích: Đã tìm thấy thẻ <ref> với tên nhóm “đính chính”, nhưng không tìm thấy thẻ tương ứng <references group="đính chính"/> tương ứng, hoặc thẻ đóng </ref> bị thiếu

Q

Q Va: *eu: ego, quando scilicet persona superior loquitur cum inferioribus. mớ qua: nõs; nos, cum multi alicuius præminentia loquuntur cum inferioribus, vel vnus pro omnibus loquitur.*

qua: *paffar: transeo, is. qua giang, qua đò: paffagem do rio: transitus fluminis. đã qua: ià paffou; pertranfijt. khỏi, idem. hôm qua: ontem: heri. lòn qua, vide lòn.*

qua, thâu qua: *trespaffar algũa coufa: perforare aliquid, persuadere.*

qua sức nó: *excede fuas forças: excedit eius vires. đánh qua lám: exceder no castigo: excedẽtem pœnam exigere.*

Q

quà, ăn quà: *comer coufa pouca, como fruita e outras coufas, mas não arròs, item almoço leue como canja, e a noite confoada: comedere aliquid leue vt fructus & alia non tamen orizam, fic mane gentaculum leue fumere, aut ferò collationem die ieiunij.*

quá, qua: *exceder: exceffum committere. đã quá: ià paffou: præterijt.*

quá quếi quá: *impertinencias, coufas mal feitas: indecentia, & quæ ad rem non pertinent. làm quếi quá: fazer obra mal feita: malè negotium peragere. nõi quếi quá: faltar desbarates: deliria effutire, proferre incondita verba.*

quả: *fruta: fructus, vs. blái quả, idem.*

hỏa quả: *flor e fruto: flores & fructus. hàng quả: rua em*

que se vende fruta: platea in qua venduntur poma.

quả thị, thật: fem tirar nem por: profus ita est, fic omninò se res habet.

quả: boceta grande: pyxis permagna. mâm quả: muitas bocetas iuntas em que leuão de comer: multæ pyxides fimul in quibus edulia deferuntur.

Q

cabeça como na guerra: caput amputare vt in bello. léy quách: leuar a tal caheça pera pedir premio: caput in bello amputatum deferre ad petendum præmium.

quái: excessfo: excessus, vs. quáí, idē.

mlón quáí: muito grande: valdè magnus. quáí gở: monstro: mōstrum, i. qui

quạ: coruo piqueno como gralha: coruus paruulus in modum cornicis. quạ mô: os coruos se comãõ: corui te deuoarent. maledictũ. ác, ác quạ: coruo grande: coruus maior.

quách, chém quách: cortar

Q

quái: velhaco, roim: peruerfus, nequam. qui quáí: terriuel que fabe muito, he hum demonio: fagas, acis.

quái diếu, quáí diếu vide dểi.

quai: afa ou argola por onde se pega ou fostenta algũa coufa: anfa vnde quid accipitur, vel tenetur. quai nón: trança ou trancelim do chapeo, ou fita con que o

firmão de baixo da barba:
vitta galerum circundas, vel
firmans sub mento. quai vồ:
afa do boyão: anfa diotæ.
quai chèo: *a rota com que
amarrão o remo ao tolete:*
vimen quo remus firmatur in
columnula ad remigandum.

quãi, mởi, vide mởi. quãi
bựt: *conuidar ao pagode pera
comer:* inuitare idolum ad
edendum. quãi oũ bà oũ vãi
về ăn: *conuidar aos
antepassados que venhão
pera caza comer:* inuitare
maiores feu auos & proauos
defunctos vt domum redeant
ad edendum, vt ftultè putant
Ethnici.

quại, rắn đi quàn quại: *andar
da cobra:* reptatio serpentis.

quay: *virar:* verto, is. quay
quắt: *roda ou engenho em
que se trocem linhas:* rota aut
machina in qua
contorquentur fila. quay chỉ,

quay ðểãi: *debar linhas, fiar
algodão:* agglomerare fila,
neregozipium. quay thăợc:
*virar o nelle que se feca ao
fol:* inuertere orizam quæ ad
folem ficcatur.

quay, đi quay quắt: *andar de
cà pera là:* incedere, húc
atque illúc. đi doũ dài, idem.
máng quay quắt: *cõ a rayua
agaftarfe cõ quantos acha:*
irafci in omnes occurrentes
præ furore.

quay đầu: *virar a cabeça
como de vertigem:* vertigine
laborare. chấố mặt, idem.

quảy, gánh: *leuar apinga:*

Q

baculo gestare onus super humerum unum, pondere æqualiter hinc inde diuiso & ad duas baculi extremitates appenso.

quần đầu, quan tóc: *cabello crespo*: capilli crispi.

quan: *Mandarim, capitão*: Magistratus, vs. làm quan: *ter esse officio*: magistratum gerere. quan văn: *mandarim de letras*: magistratus in literis. quan vũ: *mandarim de armas*: magistratus in armis. quan thầy: *mandarim meu*: magistratus meus, qui mihi præest. quan đại thần thay mặt vua: *Vizorey, capitão Gèral*: Prorex, vel dux totius exercitus loco Regis. các quan: *foldados de feruiço*: milites famulantes. việc quan: *feruiço que fazem os foldados ao Mandarim por obrigação, e os capitaes ael*

Q

Rey: ministerium quod milites ducibus suis exhibere tenentur, & ipsi duces Regi. cầu quan, vide cầu.

quan âm: *pagode molher da qual os feiticeiros se feruem pera maos amores*: idolum mulieris quo venefici vtuntur ad philtrum.

quan: *conta de caixas*: monetarum ærearum numerus. một quan: *hũ amarrado de feis centas caixas*: vno in filo ligatæ sexcentæ monetæ æreæ, & sic multiplicantur per sexcentas, vt, mười quan: *dês amarrados de 600 caixas cada hũ, que fazẽ feis mil caixas*: sex mille monetæ æreæ, in decem filis, quorum singula sexcentis monetis constant, & sic deinceps. một tlam quan: *cem amarrados de feiscentas caixas cada hum*: centum fila seu ligaturæ

quarum vnaquæque sexcentas
monetas includit.

quàn: *deixar o corpo do
defunto por enterrar:*
inhumatum cadauer
relinquere.

quàn quại, vide quại.

quán: *estalagem:*
diuerforium, ij. nhà quán:
alpendres no caminho pera fe

Q

roer o pefçoço: lædi collum
baculo quo onus ad
humerum defertur.

quản bút: *o canudo do pincel:*
theca penicilli.

quản voi [[đính chính 1](#)]: *cornaca;*
ductor elephantis.

quang, sáng láng: *claro,*
fermofo: clarus, a, vm. quang
cảnh, vườn sáng: *iardim*
alegre claro: delitiosus &
clarus hortus. nơi quang:

aga zalhar a gente: porticus
in itinere ad viatores
hospitandos. đõ quàn:
agazalharfe na estalagem:
manere in diuerforio.

quấn, gánh quấn cõ: *apinga*

Q

lugar apraziuel: iucundus &
gratus locus.

quang: *armação de rota em
que fe dependura algũa*
coufa: ligamen ex viminibus
compositum, vt aliquid ex eo
dependeat. quang gánh:
*armação de rotas em que fe
leua a carga à pinga:*
colligationes viminum in
quibus ex humero ante &
retrò pēdulum portatur onus.
quang đèn: *armação de rota
em que fe dependura a*

candea: colligatio viminum
in qua pendens candela feu
lucerna fiftit.

quãg: *arrebentar algũa*
coufa e fazerfe em pedaços:
crepare aliquid, & in frufta
comminui. vò 𑍎 quãg ra: *o*
boyão arrebentou, e fe fes em
pedacos: crepuit diota, & in
frufta eft confracta. tan ra,
idem.

quang đi: *deitar fora,*
arremeçar: proijcio, is. iacio,
is.

quàng, buộc quàng: *atar em*
Crus: decuffatim ligare.

quáng mắt: *cego com olhos*:
cæcus oculos adhuc habens.
quáng gà, tối gà: *vifta que de*
noite nao vê nada como as

Q

de Mandarim na mefma
corte: Magiftratus quidam in
aula.

galinhas: vifus qui fub noctẽ
non videt vt gallinæ.

quãg, rợũ: *efpaçofo*: latus,
a, vm. gếy quãg: *papel*
largo: ampla papyrus. quãg
khoũ: *efpaço aëreo*: fpatium
aëreum feu aër ipfe.

quãg đơũ: *parte do lefte*:
Orientalis plaga. xú quãg
đơũ: *a Prouincia de Cantão*:
Prouincia Cãtonenfis apud
Sinus. quãg tây, bên tây:
parte do Occidente: pars
Occidentalis. kẻ quãg: *os de*
Cochinchina: Cocincinenfes.
quãg bỗ: *certo bairo da*
corte de Tonquim: vicus
quidam in aula Tunchinenfi.
oũ đề lĩnh quãg: *certo*
officio

Q

quanh: *ao redor*: circum
circa. chung quanh, quanh
quát, quanh quẻ, idem. đi
quanh: *ir dando volta*: ire in

circuitu. quanh quẻ nhà: *ao redor da casa*: circum circa domum, in circuitu domus. đầu quanh dẽạ: *torcimentos da barriga, colica*: colica, æ.

quaò lểy: *arrebatar como aue de rapina*: rapio, is.

quất, vide quay, vel quanh.

quát, máng quát ai cho nó sợ: *agastarfe com palauras pera meter medo*; iram verbis præ fe ferre vt alijs timorem iniiciat.

quạt: *abano, abanar*: flabellum, i, ventilo, as. quạt cho mát: *abanar pera fazer fresco*: ventilare ad refrigerandum. quạt vĩa: *abano de bonzo feito a modo de concha de hũa folha de aruore a que chamãõ vĩa vĩa*: flabellum facrificuli in modum conchæ ex folio cujusdam arboris quã, vĩa vocant. khếp quạt: *fechar o*

abanò: flabellum claudere. xường quạt: *os rayos de abano*: flabelli radij feu offa. mlài quạt: *a cabeça do abano*: flabelli caput, vel potius cauda. chốt quạt: *o eixo de arame*: flabelli axis æneus.

quạt, quẻ quạt: *aleijado de algũ membro*: mancus aliquo membro.

quáu, diều quáu lểy: *o milhano leuar nas vnhas*: tolli vnguibus à miluo.

quê: *aldea*: pagus, i. kẻ quê: *aldeão*: pagi incola. quê mùa: *rustico que não fabe policia*: rufticus, inurbanus, a, vm. nhà quê, dà quê: *aldea donde hũ he natural*: oppidum vnde quis ortus est. về nhà quê: *tornar pera casa na sua aldea*: reuerti ad propriũ sui pagi hospitium. về quê: *morrer*: mori, modus loquendi ciuilis pro Ethnicis,

qui nomen mortis ne audire
quidem volunt.

que: *pedaço de pao*: ligni
frustum. que củi, chà ràò que
củi: *cauacos, ou garauatos*

Q

què: *manco, aleijado de algũ
membro*: læfus aliquo
membro. què quạt, idem. què
chên: *aleijado dos pès, mãco*:
claudus, i. què tay: *aleijado
dos braços ou maõs*: captus
manibus, vel brachijs.

quế: *canela*: cinnamomũ, i.
cafia, æ.

quê bói: *fortes do feiticeiro*:
fortes fortilegi. quê naò: *que
forte fayo*: quænam fors
cecidit ?

quê riù: *cabo do machado*;
manicus securis.

quê vide quanh.

pera o fogo: affulæ ad
comburendum.

Q

quê, đết quanh quê: *terra
bem cultiuada*: terra benè
cultu.

quế: *mexer*: mifceo, es. quế
nôi; *mexer a panella*: mifcere
ollam.

quêy, đuỏi: *afogentar*: fugo.
as. vide đuỏi.

quên: *esquecerce*: obliuifcor,
eris. khuêy, idem. hay quên:
esquecidiço: immemor, is. bỏ
quên: *esquecerfe de
propofito*: abijcere è
memoriâ. cûên, idem.

quen: *acofumarfe*: affuefio,
fis. chẳng quen: *não tem vfo,
como de beber vinho &c*:
vfum non habet, vt bibendi

vinum, & fimilium. đã quen
nhà ấy: *ià hẻ conhecido
naquella casa*; notus iam est
in domo illa. quen người: *ter
entrada com alguem*;
acceffum facilem habere ad
aliquem ex consuetudine.

quến nhau: *conuidarfe entre
sỳ pera fazer algũa coufa*:
excitare fe inuicem ad aliquid
agendum. ma quỉ quến người
ta lam fự lỏi: *o diabo incita,
instiga aos homens pera fazer
coufas mal feitas*: inftigat
diabolus homines ad malè
agendum.

quến luyẹn cám đễõ:
tentação: tentat: o, onis. giục,
idem.

Q

loco fublimi genua flectere.
quỉ len: *fedendo em terra ou
estando deitado aleuantarfe
fobre os joelhos*: humi
iacentem, vel fedentem super
genua erigi.

quét: *varrer*: verro, is. lếy
chỏi quét nhà: *tomai a
vaffoura e varrei a caza*:
accipe fcopas munda
domum. quét trước, idem.

qui, về: *tornar pera fua caza*:
reuerti domum. finh kí tử
qui, vide kí.

quỉ. quỉ gỏi: *porfe fobre os
ioelhos*: niti genibus, quỉ
xuống: *estando em pẻ ou
fedendo ẻ lugar alto porfe de
ioelhos*: ftantem, vel
fedentem in

Q

quí, phú quỉ, vide phú.

quỉ: *diabo*: diabolus, i. ma
quỉ, ma cỏ, idem. quỉ thần:
*diabos que adorão como
tutelares*; diaboli quos pro

tutelaribus adorant. quĩ quái,
vide quái.

quìen: *dinidade, officio de
Mandarim*: dignitas,
magistratus. quen quìen.
*magistratum gerens in
dignitate cõstitutus*: . mất
quìen: *perder officio*:
dignitatem amittere. cấ
quìen: *tiraremlhe o officio*:
amoueri à dignitate, ab
officio rejici.

quìen, cái quìen: *trombeta ou
frauta mayor*: tuba aut fistula
maior. thỏi quìen: *affouprar
a frauta*: fistula ludere.
miệng quìen: *a boca de baixo
por onde faye o vento*: os
fistulæ inferius ex quo ventus
egreditur.

quìen sách: *volume de liuro*:
tomus libri. một quìen, hai

quìen: *hũ tomo; dous tomos*:
tomus vnus, tomi duo; cuốn,
idem.

quội, thàng quội: *certo
homem de que contão muitas
fabulas e patranhas*; homo
quidam de quo multæ fabulæ
narrantur. nói quội: *fallar
mentiras porque este foy
infigne nellas*: mendacia
efutire, quia ille qui quội
dicitur fuit infignis
mendaciorum artifex.

quôn, vide cuôn.

quờn, đánh quờn: *iugar a
conca*: ludere disco.

quợn, quan: *mandarim*:
magistratus, vs. quợn coũ:
titulo de mandarim grande:
titulus magnæ dignitatis.

Lỗi chú thích: Đã tìm thấy thẻ <ref> với tên nhóm “đính

chính”, nhưng không tìm thấy thẻ tương ứng <references group="đính chính"/> tương ứng, hoặc thẻ đóng </ref> bị thiếu

Lỗi chú thích: Đã tìm thấy thẻ <ref> với tên nhóm “đính chính”, nhưng không tìm thấy thẻ tương ứng <references group="đính chính"/> tương ứng, hoặc thẻ đóng </ref> bị thiếu

R

R A: *fair pera fora*; exeo, is. ra đay: *faỳ cà fora*: egredere huc. ra cửa:

fair do porto: exire è portu.
 ra ké chợ. *das Prouincias do ful ir a corte*: è Prouincijs ad Meridiem fitis Aulam petere Tunchini. giỗ ra: *củpì*: exfpue. ra, additum verbis quæ aliquam actionem egrediendi aut eijciendi significant est imperatiui fignum vt bỏ ra: *botay fora*: eijce. đổ ra: *vazay*: effunde, & fic de cæteris. ficuti è contra in verbis quæ ingreffum significant particula, ðẻò, est etiam imperatiui fignum.

ra nam: *o anno que vem*: annus proximè fequens. fang năm, idem. ra đời: *vir ao mundo*: exire in mundum. finh ra: *gèrar, parir*: genero, as, pario, is.

R

rà: *caza*; domus vs. est vitium linguæ in multis oppidis aulæ vicinis, melius dà, vel nhà.

rá, cái rá: *fupo de lauar arròs*: corbula viminea in qua lauatur oriza ante quam cõcoquatur.

rả rả: *o cantar de muitos*: mufica multarum fimul vocum.

rạ, blanh rạ: *a palha do arròs cõ que cobrem as cazas palea orize* qua teguntur domus. đấỏ rạ: *palheiro*; palearium, ij.

rác: *cifco*: quifquiliæ, arum. bun rác bỏ đi: *aiuntar o cifco e botalo fora*: quifquilias colligere ad projciendum.

rắc ra: *espalhar algũa coufa efmeuçandoa com a mão*: difpergere aliquid atterendo manu. rắc ðôi: *botar cal*

*deffe modo; fpargere calcem
illam manu comminuendo.*

yaç, tùyaç: *carcere: carcer,*
is. cãm tùyaç. encarcerar:
carceri addicere.yaç đũa
ngõç: inferno: infernus, i.

yaç, nướcyaç: *marè vazia:*
maris receffus.

R

*não irem por elle; profcindere
aratro iter ac ita delere vt
nullum eius veftigium
appareat, ac ita nemo per
illud incedat.*

yaç ra: *abrir como cõ faca:*
cælare aliquid vt cultro.

rái: *lontra; lutra, æ.*

rãi, rợũ rãi: *efpaçofo: latus,*
a, vm. người làõ rợũ rãi:
homem liberal: largus, a, vm.

rấch: *esfarrapado: laceris*
veftibus indutus. rấch rưới,
idem. áo rấch: cabaya rota:
lacera veftis. rấch áo ra:
romper a cabaya: lacerare
veftem. xé, idem.

rạch: *deleo, es. rạch mắt*
đàng: laurar o caminho de
modo que não apareça, pera

R

rại, nứa rại: *bambù que ferue*
pera obras de charão: canna
indica apta ad opera
inficienda fandaracha.

ray: *depenicar, roer: vellico,*
as. ác ray: os coruos te roão:
corui re vellicent.
maledictum. ác mỗ, idem.

rày: *hoje: hodie. ngày rày,*
idem. rày bey giờ: agora:
nunc. mới rày có fự này:
agora de nouo tem ifto: nunc
primum eft hoc.

ráy tai: *bicho das orelhas*:
vermis aurium.

ráy, củ ráy: *certo inhame*:
colocafia quædam.

ráy, rủa ráy: *rogar pragas*:
imprecari maledicta.

rây, vide rây.

rây, vide rây.

rây: *espalhar*: spargo, is. rây
nước: *esparger ou borrifar*
com agoa: aspergere aquâ.

rây áo: *facudir a cabaya*:
excutere vestem. giũ áo,
idem.

rây, particula ad
inculcandum aliquid. vt làm
việc này rây: *façamos hũa*
ves este negocio: tandem hoc
negotium perficiamus.

rây nhau: *apartarfe hũa da*
amizade do outro: recedere
ab inuicem quo ad amicitia.

rây đợ: *botar fora apropiã*
molher: repudiare vxorem.
rây cho khởêy: *botar da*
memoria; delere de memoria,
obliuioni tradere.

ram, đôn ram khiêng ma:
pao pera acarretar os
defuntos: lignum rotundum
oblongum ad vehenda
humeris defunctorum
cadauera paratum. rằm,
idem.

rau rằm: *herua que requeira*
hũa pouco da qual fazem
falada: herba linguam
aliquantum mordens, apta
ad acetaria.

rằm, ngày rằm: *quinze da*
lua: decimus quintus lunæ
dies, plenilunij dies.

rằm, cái rằm: *traueffa*

R

de baixo do fobrado: tignum
cui innititur contignatio.

rằm rằm, đi theo rằm rằm: *ir
com efrondo muita gente
seguindo alguém*: ftrepidus
numerofi populi comitātis
aliquem. rằm rằm: *efrondo
de trouão, de mar &c*: fonitus
tonitruí, maris &c. ằm ằm,
idem. đòn rằm, vide ram.

rám, cá rá: *peixe cação*:
muftella ftellata, ichtyocolla,
æ.

rám mặt: *rofto queimado do
fol*: adufta facies à fole.

rấm: *guardar fruita pera
amodrecer*: custodire fructus
vt maturi fiant.

rấm [[đính chính 1](#)] lửa: *cubrir o
fogo pera que fe não apague*;
operire ignem ne extinguatur.
melius dăm.

R

rậ, rừng rậ: *mato de
muito aruoredó*: fylua fpiffa.
râu rậ rậ: *muito barbado*:
fpiffa barba. rậ rậ: *fazer fe
faluagem*: fyluefco, is.

ran ran: *falamear*: celeufma
acclamare. vide rang.

răn: *mandar*: præcipio, is.
mười fự răn: *des
mandamentos*: præcepto
decem. răn ai: *por preceito a
alguém*; preceptum imponere
alicui. răn rộ, vide rộ.

rán: *frigir*: frigo, is. rán cá:
frigir peixe; pifcem frigere.
rán mỡ: *frigir carne gorda
pera tirar della a manteiga*:
pinguem carnem frigere ad
eliciendum adipem, qui
poftea ad alia frigenda fit
vfui. bánh rán: *bolos fritos*:
placentulæ frixæ.

răn: *cobra*: anguis, is.

rắn: *coufa dura*: durus, a, vm. cứng [\[đính chính 2\]](#), idem.
gỗ rắn: *pao duro*: durum lignum. bánh rắn: *pão duro*: durus panis. rắn rỏi: *bem disposto, valente*: firmis viribus, fortis, e. rắn gan: *animoso*; intrepidus, a, vm. rắn mặt rắn mặt: *cabeçudo*: duræ ceruicis. rắn mặt cũ ai: *ter a barba tefa a alguem*: refiftere in faciem alicui, vel duriozem fe illi oftendere.

R

rản, mưa đã rản rản: *jà acabou a chuua*: ceffauit iam pluuiã. melius đã tạnh.

răn: *cortar cõ machado*; fecare fecuri. melius dãn. răn gỗ *cortar hũ pao na compridão em varios pedaços, pera depois fendelos ou fazer outra coufa*: oblongum li num abfcindere in longitudinem in multa frufta quorum vnumquodque

ràn ràn: *Nome da Prouincia de Cochinchina que confina com Champà*: Nomen Prouinciæ quæ Cocincinam terminat ex parte regni Ciãpà.

ràn, áo ràn rỏ: *cabaya de fulas*: veltis cõtexta floribus.

R

poſtea findatur, aut aliud quid fiat.

rận: *piolho do corpo*: pediculus in corpore productus.

răn rỏ: *efpremerfe os olhos como fe choraffe*: fimulare fletum extergendo oculos ac fi fleret.

rạn, đá rạn: *restinga de pedra*: fcopuli latentes, breuia, fyrtes.

rạn, chôn của rạn: *enterrar fato*: condere fub terra res fuas.

rang, cốm rang: *arròs cozido e depois de frio torrado*: torrere orizam iam coctam cum iam frigida eft.

rang rang: *falamear cõ fuauidade de vòs*: celeufma voce fuau ad numerum conclamare. ran ran, idẽ. vide reo.

răng: *dentes*: dens, ntis. lợi răn: *gengiua*: gingiua, æ. răn thướt: *os dianteiros*: dentes primores, feu anteriores. răn hàm: *os queixaes*: dentes molares. maọc răn: *nacer*: dentes oriri. rữ răn: *cair os dentes*: dentes decidere. răn lữ lại: *bulir*: dentes moueri. sâu răn: *dor de dentes*: dentium

R

vedar a agoa como nos

dolor. cắn răn: *fechar os dentes, como por doença de ar*: claudere dentes vt ex apoplexia. nghiêng răn: *mostrar os dentes, como por rayua*: dentes exerere vt præ iracundia. ghê răn: *botaremfe os dentes*: dentes obftupescere. răn sắc: *dentes agudos*: dentes præacuti. sún răn: *ter ià poucos dentes*; pauci dentes fuperfunt. móm: *defdentado*; edentulus, a, vm.

ràng: *fallar, dizer*: loquor loqueris. nói răn: *dis*: dicit. thừa răn: *responde*: respondet. phán răn: *dis ou manda peffoa muito graue*: loquitur aut præcipit perfona primaria.

ráng: *folhas grandes que se metem dentro do cajão pera*

R

telhados; folia præ grandia quæ immittuntur intra

ftoream ex cannis indicis
contextã, ne aqua illam
peruadat vt in tecto domus.

rãng vide róng [\[đính chính 3\]](#).

ráng, mây rãng: *nuuem que
refplandere com o fol*: lucida
nubes ex folis radijs.

rạng ngày: *ià amanhece*:
aurora iam eft. melius, sáng
ngày. rạng minh đàng, nơi
cao sáng: *lugar alto e claro*:
locus altus & clarus.

ranh: *mouito*: abortus, vs.
fiue abortiuum ftatim
moriatur, fiue aliquo breui
tẽpore duret. sảy, sảo, idem.
chữa ranh: *curar com
feiticerias effa doença*:
veneficijs illam infirmitatem
partus curare. hoc enim
fuadente diabolo faciunt vt
infantem iam moriturum
gladio in partes fecent
ipfimet parentes,
exiftimantes diabolum quem

infirmitatis illius caufam
fuiſſe putant, eo modo
fugari, ne fequentibus
partibus noceat. ranh:
*diabrete que cuidão fas
morrer as criãças*: paruus
doemon quem Ethnici putant
interficere infantes. ranh
càng: *o diabrete te mate*:
paruus dæmon te interficiat.
ranh cấp, ranh câu lẩy, mo
ranh, idem. maledicta quæ
paffim Ethnici imprecantur
paruulis.

rành, chải tãóc rành rành:
pentear bem os cabellos:
capillos egregiè pectere.

rãnh: *mingoarfe a gente*:
diminui concurſum populi.
melius giản.

rãnh: *rego d'agoa nas
varzeas*; riuus aquæ in agris.

rao: *apregoar*: publico, as.
rao lênh: *apregoar prouisão*

real: promulgare Regis edictum.

raò: *cerca, cercar*: feptum, i. ambio, is. chà *raò*, que *raò*: *varichas da cerca*: fepti virgulta. *raò giâu*, *raò rết*: *cercar*: fepio, is.

raó: *coufa dantes humida*: ià *enxuta*: res prius humida iam

R

rãoc rãoc: *roldana*: rotula, æ. alij rọc rọc.

rãõ, cái *rãõ*: *certo pao que poem nos edificios fobre aquelle que vem do cume fobre as colunas*: lignum quod superponitur in ædificio alteri quod è culmine domus super columnas descendit.

rãõ sạch: *limpo*: mundus, a, vm.

rãõ, *rặc*: *inchente e vazante da marè*: acceffus, &

ficcata. phơi cho *raó*: *enxugar ao fol*: ficcare ad folem.

rãoc gếy: *cortar papel cõ faca e o gume pera diante*: acie præeunte papyrum fcindere cultro.

R

receffus maris, fluxus & refluxus.

ràõ, *đây*: *cheyo*: plenus, a, vm. nước mặt chảy *ràõ* *ràõ*: *chorar muitas lagrimas*: copiosè flere. *ràõ phúc đức*: *cheyo de merecimientos e virtudes*: plenus meritis & virtutibus.

rãõ tlâu: *curar bufaras*: curare bubalos.

rãõ, *buồm ăn* *rãõ*: *a vela vay polla bolina*: obliqua vela

trahere. ráõ đi ráõ lại: *ir em bũa volta e em outra*: obliqua trahere nauim modo in hane modo in illam partem. ngược, idem.

ráp: *muito*: valdè. tốt ráp: *muito bom*: valdè bonus.

ráp, ðếán ráp: *taboa mal lifa*: ineptè læuigata tabula.

ráp fự nọ fự kia: *traças ou caramilhos pera bufcar dinheiro*: inuentiones iniuftæ ad eliciendam pecuniam. chược, idem.

rấp ðàng: *tapar o caminho pera que não paffe gente*: claudere viam ne quis per eam tranfeat. ngăn ðàng, idem.

rấp làõ: *estar refoluto*: ftatuo, is.

R

coufa no rio: proijcere

rấp nước: *molhar nagoa*: madefacio, is. melius dóp quia pronunciatio per r, est vitium linguæ in quibusdam pagis propè regiam, in multis enim vocabulis, d, mutant in r.

ráp: *inclinarse*: inclinor, aris. cây ráp: *aruore inclinada cõ vento*: inclinata vento arbor. lúa ráp: *nelle acamado no campo*: inclinata in agro oriza.

ráp, rậm ráp: *fazerse mato brauo*: fyluefcere. vide rậm.

rập: *rede de paffaros*: rete ad capiendas aues.

rất [\[đính chính 4\]](#) xuống foũ: *deitar algũa*

R

aliquid in flumen. mưa rấ ðềào: *a chuua entrar dentro*:

pluuiam introire. melius hắt
ðǣað.

rát: *arder a boca, ou lingua
cõ coufa que requeira;*
morderi os aut linguam ex
aliquo mordenti cibo. rát
lưỡi: *arder a lingua:* morderi
linguam ab aliquo mordenti
edulio.

rau: *heruas que homens
comem:* herbæ quibus
vescuntur homines.

rau, đầu rau: *tres pedras no
fogão fobre as quaes se poem
a panella a modo de trempe:*
tres lapides super quos olla
innititur ad modum tripodis.

rau thơm: *ortelãa:* mentha,
æ.

rau mùi tui: *coentro;*
coriandrum, i.

rau diếp: *alface:* lactuca. æ.

rau cải: *mostarda:* finapi.

rau fam: *beldroegas:*
portulaca, æ.

rau gèn: *bredos:* blitum, i.

rau tở: *herua que começa a
nacer:* herba quæ germinare
incipit.

ràu: *fer molefto com
matinada:* moleftum effe
cum ftrepitu. ràu rĩ, idem.

ràu: *trifte:* tristis, e. buồn,
idem.

ràu, ngựa ràu: *cauallo
rebellão:* refractarius equus.

râu: *barba:* barba, æ. vàng

râu: *barba loura ou ruyua:*
barba flaua aut rufa. bạc râu:

brancas da barba: barbæ

cani. xanh râu: *barba preta:*

barba nigra. râu rậm rạp:

muito barbado: barba spiffa.

râu tên: *bigodes:* muftax,

acis. một cái râu: *hũ cabelo*

da barba: barbæ pilus vnus.

rãũ, vide ràõ.

rãũ, vide ròũ.

rãũ, vide ráõ.

rãũ, vide rãõ.

re, óm re: *camaras*
amiudadas: diffenteria fæ pè
repetita. kiét, idem.

R

a panella pera fe repartir o
arròs depois de cozido:
fustentaculum ad modum
ciftæ perforatæ, fuper quod
collocatur olla, vt ex illâ
oriza cocta extrahatur &
diuidatur.

rê: *coufa barata*: vilis pretij
res.

rê, chũ rê: *letras faceis*:
faciles ad difcendum literæ.

rê tãóc: *enfeitar o cabelo*:
concinnare capillos.

rè, cái rè: *certa peça de feda*
com fullas: fericum quoddam
floribus vâriegatum opere
phrygio. rè hõê mơ, idem.

rê: *defcanço a modo de cefto*
fem fundo, fobre o qual fe
poem

R

rê: *genro*: gener, i.

rê: *raís*: radix, icis. cõi rê, xõ
rê [[đính chính 5](#)]: *principio*:
principium, ij, origo, ginis.

rê: *apartar hũas coufas das*
outras: feparo, as. rê ra, xẽ
ra, idem.

rêy: *peneira*: incerniculum, i.

rêy riéc: *fallar muito com*
matinada: multiloquium cum
ftrepitu.

rêy, phát rêy: *roçar o mato*:
runco, as.

rêm: *cajão que se leuanta*:
ftorea ex cannis indicis
contexta quæ attolli potest.
chóũ rêm lên: *aleuantar o*
cajão: attollere fustentaculo
ftoream indicis cannis
contextam. sấp rêm xuống:
abaixalo: demittere ftoream
cannis indicis contextam.
rêm, idem.

rêm, vide rêm.

rên: *gemer com dores*:
gemere præ dolore.

rên: *arròs pulò brando*: oriza
quam, pulò, lufitani vocant
blanda & fuauis. xôi rên,
idem.

rên, thợ rên: *ferreiro*: faber
ferrarius.

rên, cái rên: *aranha*: aranea,
æ. alij dên. mạng rên: *tea de*

aranha: araneorum tela. quét
mạng rên: *varrer as teas de*
aranha: araneorum telas
verrere.

reò: *grita de muitos*
descomposta ou rifadas:
clamor inconditus multorum,
cachinni.

reỏ; *cortar a roda*: scindere
in circuitu.

reỏ quanh: *caracol de*
escaramuça a cauallo:
circuitus excurfionis
equitum.

rêp: *porçouejo*: cimex, icis.

rêt: *centopeya*: centipeda, æ.

rét: *frio*: frigus, goris.

R

run rét: *tremar de frio*:

R

frigore contremifcere. rét
quó ro: *entanguido de frio*:

frigore rigens.

rét sât: *ferrugem*: rubigo,
ginis. dĕao rét *facā*
ferrugenta: rubiginofus
culter. alij rít.

řet, vide rào.

rĕu, cõen rĕu rĕu: *foldados*
em fileiras: milites in feriem
dispositi.

rĕu: *linho erua que nace*
n'agoa: linum, herba quæ in
aqua oritur.

řeu, vide rŭõu.

rí: *fulla de papel em feitiços*:
flos papyraceus veneficijs
adhibitus.

rí, làm rí: *meninos*
defunfuntus quais cuidão os
gentios, se conuertem em
diabretes que feruem de
pagens as feiticeiras: paruuli
defŭcti quos putant Ethnici,
conuerti in dœmoniola quæ

inferuiant veneficæ
famulorum loco.

rĩ, nõi sĕ sĕ, rĩ rĩ: *fallar de*
vagar e brando: fuauiter &
lentè loqui. ràu rĩ: *fer*
molesto no fallar comprido:
fastidiosum effe ob longum
nimis fermonem.

rĩ, người rũ rĩ già cả: *homem*
ia caduco de velho: delirans
præ fenecta.

rĩ, vide dĩ.

ria: *rayo do fol*: radius folis.

ria, cõ [\[đính chính 6\]](#) ria:
bandeira de muitas tiras ou
pontas: vexillum cum multis
appendicibus aut acuminibus.

ria, bạc ria: *prata baixa*:
impurum argentum, non
idem.

riã, chim riã loũ: *auē*
depenicarfe: vellicare aut
deplumare fe auem.

rích, tu rích: *espada*: enfis,
is. melius, gươm.

rich, đi rình rich: *ir muita
gente com estrondo*: ftrepitum
à multitudine eunte excitari.
chè giặm rình rich: *remar
batendo com os pès*: remigare
percutiando pedibus. giặm
sình sịch, idem.

R

objcere. riéc róc, idem.

rieng, củ rieng: *coufa
propria e particular*: propriæ
res. nói rieng: *fallar a parte
em segredo*: fpecciatim secretè
loqui. gọi cho rieng: *chamar
a puridade*: arcanè vocare
aliquem.

riềng, củ riềng: *rays como
gingiure que traua*: radix in
modum zinziberis, quod
ftrangulat.

riét: *atar apertando bem*:
fstrictè ligare.

riéc, rey riéc: *fazer
matinada*: tumultum
excitare. máng nhau [[đính chính](#)
7] rey riéc: *peleiando
descubrir as faltas huns dos
outros, pelejão as comadres
descobrem as verdades*:
rixando defectus fibi inuicem

R

riét đi: *fugir*: fugio, is.

rieu, vide bún.

rim: *conferua de doce*:
conditura facchari. blái rim:
fruta feita em conferua:
fructus faccharo conditus.

rim: *coufa podre*: putris, e.
ải, nát, idem.

rìn, vide dìn, vel nhìn.

rinh giúp: *ajudar a carretar*:
iuuare ad ferendū onus.

rình chết: *estar pera morrer*:
vicinum esse morti. rình ngả:

estar pera cair: vicinum effe
cafui, feu in proximo cadendi
periculo verfari. rình đê:
estar pera parir: proximum
effe partui & fic de alijs.

rình, đê^[đính chính 8] rình: *estar
onde não feja visto pera fazer
o que pretende*: latere
aliquem ad opus quod
intendit perficiendum.

rình rịch, vide rịch.

rình rang: *fom grande de
metal quando da hum no
outro*: fonitus ingens ex
metallorum percuffione.
melius sủng sảng.

ríp, cái ríp cặp lẩy tãóc: *tenàs
de arrancar os cabellos*:
forceps ad auellendos
capillos.

R

ro, rúi ro: *mofino*:
infortunatus, a, vm.

rít: *efcabrofo*: afper, a, vm.
fu fi, idem.

rít, riú rít: *cantarem muitos
iuntos ou chorarem*: canere
multos fimul, aut etiam flere
fimul.

riù: *machado*: fecuris, is. quẽ
riù: *o feu cabo de pao*:
fecuris manicus ligneus. lười
riù: *o ferro do machado*:
fecuris ferrum. mài mũ riù:
*barrete agudo no alto a modo
de machado*: pileus in
fuperiori parte acutus in
modum fecuris.

riú, làm riú riú: *fazer pouco a
pouco*: pedetentim agere. sê
sê, idem.

R

ro, rét quó ro, vide rét.

ró: *faco*: faccus, i. ró gạo:
faco de arròs: faccus orizæ.

áo rồ: *vestido de faco, burel:*
vestis ex facco confecta,
fagum, i.

ró chéy: *buscar piolhos:*
indagare pediculos.

rỏ, nói rỏ ràng: *claro no*
fallar: clarè fe explicans in
fermone. tỏ tường, idem.

rỏ, cái rỏ: *fupo de lauar*
peixe: corbula in qua lauantur
pifces.

rỏ: *arrancar:* euello, is.
melius, dĩ.

rỏ mặt: *bexigofa no rosto:*
variolis notatus in vultu.

rỏ, răn rỏ: *impetos de*
fufpiros, ou de agastamento:
impetus fufpiriorum, aut iræ.
nói răn rỏ: *fallar inchado cõ*
agastamento: inflatè cum ita
loqui. fúng sộ, cả tiếng,
idem.

rọ: *gayola pera meter*
animaes: cauea, æ. rọ hòm:
gayola pera apanhar tigres:
cauea ad capiendos tigres. rọ
cá: *naffa pera tomar peixe:*
naffa ad piscandum.

rờ, cây thơ rờ: *aruore cuja*
folha cayo: arbor cuius folia
deciderunt. lá rữ, idem.

rờ: *apalpar as escuras:*
palpare in tenebris. rờ phảy
ai: *as apalpadelas tocar*
alguẽ: palpando in aliquem
impingere. kiém rờ: *buscar*
as apalpadelas: palpando
quærere.

rỏ bắt cá: *rede grande qual*
foftentão dous bambùs em
crùs pollas quatro puntas
pera a leuãntarem ou
abaixarem: rete magnum
quod duabus cannis indicis
decuffatis per quatuor initia
immiffis fufitentatur vt
attollatur, vel deprimatur.

rõ: *defejo de molher prenhe de comer ou beber*: appetitus mulieris grauidæ ad edendum aut bibendum &c.

rõ, rắn rõ: *cobra pintada*: ferpens depictus. rắn hõa sắc sõ, idem.

R

putamina cannæ dulcis. róc cau [\[đính chính 9\]](#): *alimpar a cařca da areca*: putamina auferre fructus indici quem lufitani arecam vocant. riéc róc, vide riéc.

rộc, ao rộc: *tanque piqueno*: palus exigua.

rọc, vide rãọc.

roi: *azorrague*: flagellum. roi đánh tội: *diciplinas*: flagellum pœnitentię. roi ngựa: *vara ou açoute com que fe dà no cauallo*: flagellum equi, feu virga qua eques equum vrget.

rợ mọi: *mato brauo*: fylua in culta. đũa rợ mọi: *homem do mato*; fylueftris, homo.

róc: *rafpar*: erado, is. róc miá: *rafpar a cana doce*: refecare

R

roi, blái roi, thien roi: *iambo fruita*: fructus indicus quem lufitani, iambo, vocant.

ròi: *vagar, estar defocupado*: otium, i. chẳng có ròi: *não tenho vagar*: otium mihi non eft. bao giờ ròi: *quando estareis defocupado*: otium tibi quando erit ? đã làm ròi việc ấy chưa: *ia acabafte effe nogocio ou ainda não*: abfoluifti iam illud negotiũ aut certè nondum ? chưa có ròi: *ainda não eftà acabado*: abfolutum nondum eft.

rối: *coufa emburulhada*: implicatus, a, vm. chỉ rối: *linhas empeçadas*: implicata

fila. giạng rồi việc:
embaraçado cõ negocios:
implicatus negotijs. rồi đẽa:
coração embaraçado, não fe
fabe dar a conselho:
implicatus animus. làm rồi
cho dên: *fazer amotinar o*
pouo; commouere populum,
ita vt concitetur in
gubernatores. rồi lộn, idem.

rồi, cổ rồi: *arção da fella*
dianteiro; ephippij pars
anterior prominens.

rồi: *comprar em hũa parte*
pera vender em outra: emere
hic ad vendēdum alibi. buôn
bán, idem.

R

còm [\[đính chính 12\]](#) cháy.

rơi: *cair algũa coufa fem*
aduertir quem a leua:
decidere aliquid, abfque eo
quod aduertat is qui defert.
rơi xuống, idem. rơi mất:

rồi: *defcanço, escapar de*
caftigo: quies, etis. effugium
poenæ. rồi linh hồn:
falução: falus animæ.

rỏi, rấn [\[đính chính 10\]](#) rỏi:
valente, bem difposto: fortis,
e. mạnh mẽ, idem.

rọi, thịt ba rọi: *carne*
entrefechada de gorda e
magra: caro pinguedini
interiecta.

còm [\[đính chính 11\]](#) ba rọi: *arròs*
queimado: oriza adufta.
melius,

R

perdela: amittere aliquid non
aduertente eo qui deferebat.
để bỏ mất, idem.

rọm, cái sêu rọm: *bicho de*
cabello ou certo marifco:
vermis pilofus, vel quædam
oftreæ fpecies. alij róm.

róm, vide rơm.

rơm: *a palha das espigas
depois de debulhado o nelle:*
palea fpicarum post
trituratam orizam. chổi rơm:
vaffora daquela palha:
fscopæ ex fpicarum paleis.
rơm, vide rủa.

rôn rột: *ftrondo de rato gato
&c: ftrepitus murium fellium
& fimilium. melius sôn sột.*

rốn: *embigo: vmbilicus, i.
rún, idem.*

rốn: *esperar: expecto, as. rốn
ít nữa: esperai mais hum
pouco: expecta paulisper.
đợi, tloũ, chờ idem.*

rốn, làm rốn: *ir auante a
obra: procedere vterius opus
iam cœptum.*

rợn, dẽao rợn: *catana
piquena como adaga:
pugionis in modum gladiolus*

acutus. melius nhọn, vel dợn,
vide nhọn.

rờn [\[đính chính 13\]](#) rột: *correr
coufa liquida em fio: fluere
liquidum aliquid in fili
modum.*

rờn rột: *estrondo: ftrepitus,
vs. lửa rờn rột: estrondo de
fogo: ftrepitus ignis. sôi rờn
[\[đính chính 14\]](#) rột: estrondo de
coufa que ferue; ftrepitus rei
bullientis.*

rờn tóc; *arrepiaem fe os
cabellos de medo; inhorrere
capillos præ metu. sợ rờn
gáy: arrepiaem fe as carnes:
inhorrere carnem præ
timore. sờn tóc gáy lên,
idem.*

rớng thuiền lên: *varar a
embarcação em terra;
fubducere nauem in terram.
cất thuiền, idem.*

rớt nước: *molhar n'agoa*;
ma defacio, is. rấp [\[đính chính 15\]](#),
idem. melius dớp. vide rấp.

rộp, ghẻ rộp; *farna meuda*:
scabies minuta. melius ghẻ

R

rót: *botar coufa liquida pouco a pouco*;
effundere liquidum quid paulatim. rót nước rửa tay:
botar agoa as mãos: fundere aquam vt lauentur manus.
rót rượu: *defcanção*: pincerna, æ.

rót: *vltimo*: vltimus, a, vm. đến [\[đính chính 16\]](#) rót hết:
chegar o vltimo de todos: postremum omnium peruenire.

rột, vide rôn.

rót: *o cair de qualquer coufa liquida*: decidere seu defluere aliquid liquidum.

rớt.

rộp, nơi rộp: *lugar fresco*: amænus locus.

R

rớt, vide rộp.

rợt, vide rôn.

rượu: *vinho destillado de arròs*: vinum ex oriza vi distillationis per ignem expressum. hay rượu: *bom bebedor*: vini potator egregius. nấu rượu: *estillalo*: vinum ex oriza per ignem distillando exprimere.

ròũ: *dragão*: draco, onis. laõ, idem.

ròũ, cây xương ròũ: *leiteira*: arbor quædam indica, è quorum folijs aut ramis confractis copia lactis

emanat, atque ideò à lufitanis
lactaria vocatur.

ru con: *embalar o menino*:
agitare infantem in cunabulis.

ru: *modo de preguntar como
afirmando*: particula
interrogatiua, affirmans
potius id quod quærit. vt ã
ãn cõm ru: *ià comeftes, não
he verdade*: nonne iam
comedifti ?

rũ nhau: *conuocarfe huns a
outros*, conuocare fe inuicem,
vel incitare, aut cohortari ad
aliquid.

rũ, chết rũ: *morrer de velho*:
mori præ fenio. rũ ri, vide ri.

R

*algũa coufa a alguem com
que fica menoscabado, e
depois sabendose a verdade
fica com honra*: purgare fe,
cum fcilicet aliquid
opponitur ex quo

rũa: *cagado d'agoa doce*;
teftudo in aqua dulci
commorans. ãôi mùi:
tartaruga do mar: teftudo
maris.

rũa: *rogar pragas*: maledicta
conijcere. rũa ráy, rũa rõm,
nõp, idem.

rũa: *lauar*: lauo, as. non
dicitur de veftibus, linteis aut
fimilibus, fed, giạt, ficuti
cum quis lauat totum corpus
dicitur, tãm, vide tãm.

rũa, nói rũa ãêu: *restituir a
fama*: restituere famam. ãã
rũa: *quando fe oppoem*

R

detrimentum famæ fequitur,
pofttea tamen veritate cognita
fama recuperatur.

rũa: *parão grande, facalhão*;
culter ingens, quo etiã

vtuntur rustici vt falce
putatoria.

rũa, phô rũa: *falla affy*: fic
loquitur. nôi 𑀓𑀕𑀲 idem, nam
in Prouincia thinh hũa
vtuntur communiter voce,
rũa, pro 𑀓𑀕𑀲.

ruài, vide ruôi.

ruãi, vide ruõi.

ruật, vide ruôt.

rui nhà: *certas ripas do
telhado*: fcanđulæ quædam
tecti.

rui, tay áo rui lại: *a manga
da cabaya estar caida e não
enchada por não levar nada
dentro*: manicam vestis
decidentem non prominere,
cum vacua est. chẳng có
phẳng ra, idem.

rủi, vide ro.

rum: *fula de certa herua pera
tingir de vermelho*: flos
cuiusdã plãtæ, quo quid
purpureo colore inficitur. áo
rum: *cabaya vermelha
daquella flor*: flor quodam
intincta vestis purpurea.
duôm rum: *tingir de
vermelho*: purpureo colore
inficere.

rum: *lugar principal da
Prouincia de guião em
Tonquim*: pagus præcipuus in
Prouincia, nghe an, in Regno
Tunchini.

rùm, cái rùm: *caranguejo
piqueno que salgão*: cancer
paruulus quem fale condiunt.

run: *tremere*: tremo, is. run
rét: *tremere de frio*: tremere
præ frigore. run 𑀓𑀕𑀲: *tremere de
medo*: tremere præ metu. run
dễ lo lám, idem.

run áo: *facudir a cabaya*:
excutere vestem. giũ áo, rũa

áo, idem.

rún, vide rón.

rún: *coufa de pouca dura*: res minimè diuturna: của rún, idem.

R

rùng: *mato brauo*; fylua inculta. tên rừng: *no mato*: in fylua.

rước: *ir ao encontro a alguem*: obuam ire alicui. đi rước ai, ra rước: *fair de casa pera conuidar alguem que ià està no caminho, e lhe dar as boas vindas*; egredi domo ad aliquem excipiendum qui iam est in via, foelicemque gratulari aduentum. đi rước tàu: *ir em busca do nauio que veyo de nouo*: obuam ire nauí cum de nouo aduenit. đức Chúa blời rước: *o Senhor leuar alguem pera sỳ*:

rún dĩa: *inconstante*: leuis animo, inconftans, ntis. blở lào, idem.

rụng, vide rữ.

R

obdormire in Domino. finh thì, idem.

ruôi, cây ruôi: *certo arbufto de que fazem bordões como de ariqueira braua*; arbuftum in modum fylueftris arecariaë. gậy ruôi: *effe bordão*: fcipio ex arecaria fylueftri, vt loquuntur lufitani.

ruôi, chạy ruôi: *correr de preffa*: velociter currere. ruôi về cho: *tornai de preffa*: citò reuertere.

ruôi ðẻào, ðam ðẻào: *trazer pera dentro*: intromitto, is.

ruồy, cái ruồy: *mosca*: mufca, æ.

ruồy, nút ruồy: *final do rofto ou corpo*: neuus, i.

rũõĩ: *meyo ou metade de algum numero*: media pars alicuius numeri vt. một tlam
rũõĩ: *cento e meyo, affaber cento e cincoenta*; centum & dimidium ideoft centum & quinquaginta. một chõực: *hũa dezena ou des*: vna decas, fiue decem. một chõực rũõĩ: *hũa dezena e meya quinze*: decas vna cum

R

fe femea arròs: agri in quibus feritur oriza. ruộng nường, idem. làm ruộng: *cultiuar effas varzeas*; agros orizæ colere.

ruột: *interior de qualquer coufa*: interior pars cuiuscunque rei. ruột blái: *o interior da fruita*: interior

dimidia, ideoft quindecim. & fic de alijs numeric fiue in pecuniâ fiue in alijs rebus in quantitate difcreta.

rường: *certas taboas iunto a cumieira na caza de madeira*; tabulæ quædam propè culmen domus lignæ.

rường, cây rường: *certa aruore de folhas grandes*; arbor quædam amplorum foliorum.

ruộng: *varzeas em que*

R

pars fructus. xót ruột: *ardor interior como de fome fede &c*: ardor quidam in ftomacho ex fame, fiti &c. dêy ruột: *cordas de viola*: chorda citharæ. ruột sũ: *camara de falção*; tormentum bellicum paruulum quod lufitani camaram vocant, & intra aliud tormentum, quod

falconem dicunt, exploditur.
anh em ruôt: *filhos do mesmo
pay e da mesma may*; fratres
ex eodem Patre atque eadem
Matre. cha ruôt mẹ ruôt: *Pay
e May naturales e não per
adopção*; Pater, & Mater qui
genuerunt filios non qui
adoptarunt.

rút: *tirar ou meter algũa
coufa dentro*; extrahere
aliquid, vel immittere. rút
ðǣào: *meter dentro*; immitto,
is. rút gưom ra:

desembainhar a espada;
exerere enfem. rút lõ ðǣào:
*tapar buraco metendolhe
tafulho*; occludere foramen
adhibito obturamento. rút
gân lại: *encolherem se os
neruos*; contrahi neruos.

rút: *nota de superlatiuo*;
superlatiui fignũ. rút thánh:
fantiffimo; fanctiffimus, a,
vm. rút tốt: *fermofiffimo*,
boniffimo; pulcherrimus, a,

vm. optimus, a, vm. rút mực:
o fummo naquelle genero;
fumum in eo genere. rút
khôn: *miferauiliffimo*;
miferrimus, a, vm.

rút: *coufa gastada do tempo
ou d'outra coufa*; confumpta
res, vel temporis longitudine,
vel alia de coufa. rút tay lại:
mãos de lazaro: elephantiaco
morbo corrofæ manus, & fic
de alijs.

rũ, vide run.

rũ o cair da coufa que com o
tempo caye por si: casus rei
quæ diuturnitate temporis
seipfa cadit. rũ lá cây: *cair as
folhas das aruores*: decidere
frõdes ex arboribus. rũ tăoc:
cair o cabelo: decidere
capillos. rũ [\[đính chính 17\]](#) rang:
cair os dentes: decidere
dentes.

Lỗi chú thích: Đã tìm thấy thẻ <ref> với tên nhóm “đính chính”, nhưng không tìm thấy thẻ tương ứng <references group="đính chính"/> tương ứng, hoặc thẻ đóng </ref> bị thiếu

Lỗi chú thích: Đã tìm thấy thẻ <ref> với tên nhóm “đính chính”, nhưng không tìm thấy thẻ tương ứng <references group="đính chính"/> tương ứng, hoặc thẻ đóng </ref> bị thiếu

S

S A: *cair de alto*: cadere ex altiori loco. fa xuống, idem. fa con: *mouito*: aborfus, vs.

fa, ngựa fa hồng: *cauallo rebellão*: indomitus equus.

fa, hàng hàng fa số: *fem conto*: innumerabilis, e.

fa, cái ngọat fa: *alabarda*: bipennis, is.

sá, đi đàng sá: *fazer iornada comprida*; iter longum peragere. đi đàng đi sá, idem.

sá củi: *fender a lenha cõ parão*: findere ligna prægrandi cultro. chẻ củi, idem. bở củi: *fendela cõ machado*: findere ligna securi.

yaç, nửayaç: *a metade do tempo*: medium temporis. nửayaç ăn cơm: *no meyo da mefa*: medium comestionis. melius, nửa mùa.

sắc thuốc: *cozer mezinha*: concoquere pharmacum.

sắc: *coufa aguda*: acutus, a, vm. dẽao sắc: *faca cortadora*; acutus gladius. rang sắc:

S

a outro: tollere in manu, vel in brachio leue aliquid quafi appenfum, ex vno loco in alium.

sách: *liuro*: liber, bri. mộc lục sách: *indice do liuro*: index libri. đấố sách: *encadernalo*: librum compingere. quỉên sách: *tomo de liuro*: libri tomus. cuốn, idem. bìà sách: *cuberta do liuro*: libri tegumentum. chép sách: *efcreuelo*: librum conscribere. xem sách, đấo sách: *ler o liuro*: librum legere. cầm sách: *telo na mão*; librum præ manibus habere. in sách: *imprimilo*: librum typis

S

dentes agudos: præacuti dentes.

sắc: *cor, tinta de tingir*: color, is. colores quibus vestes & alia inficiuntur aut imbuuntur. màu sắc, idem. sắc đỏ: *vermelho*: rubeus. thám: *carmefim muito abrafado*: murex viuidus valdẽ. tíá: *roxo que vay pera vermelho*: violaceus tendens ad rubeũ. trầ:n: *roxo efçuro*: violaceus fub obfcurus. đầo: *encarnado*: purpureus. hỏa cầ, idem vàng: *amarelo*: croceus flauus. thầ:m: *preto fem lufire*: niger abfque fplendore. đẽ:n: *preto lufirofo*: niger cum fplendore. chầ:m: *azul cæruleus*. xanh: *verde*: viridis. biế:c: *azul claro*: cęleftis color. tím: *azul efçuro*: cæruleus fubfufcus. chầ:m hỏa, idem. lưỡc lưỡc: *verde claro*: viridis clarus. luó:c luó:c: *pardo*: cinericius. vậ:n, idem. lem luó:c: *tudo preto*: niger omninò. sắ:m sắ:m: *leonado*: fuluus. hỏa sắc sỏ: *de varias cores*: coloribus variegatus.

yaç, mộtyaç, haiyaç: *hũa ves, duas vezes*: femel, bis. lầ:n, idem.

sách đi: *leuar na mão ou no braço algũa coufa leue como dependurada, de hum lugar*

S

mandare. cắt nghĩa sách: *declaralo*: librum exponere. sắp sách [[đính chính 1](#)]: *fechalo*: librum claudere. mở sách: *abrilo*: librum aperire.

yaç: *coufa limpa*: mundus, a, vm.yaç sế, idem. rửa choyaç: *lauar peraque fique limpo*: lauare vt mundetur.

yaç, thỉnhyaç: *limpo, puro, cafto*: mundus, purus, caftus, a, vm.

fai: *falhar, errar*: deficio, is. fai mỗi: *errar a palaura*: promiffis non ftare. fai mỗi khắ:n:

não comprir o voto: votum non adimplere.
đoŭ hđ fai: *o relojo não dar as horas certas:*
errare horologium.

fai: *mandar alguém pera negocio:* mittere
aliquem ad negotia. fai vien: *homem que vay*
por mandado del Rey ou de algum mandarim
fazer algũa diligencia: missus à Rege aut ab
alio magistratu ad aliquem iustitię actum
exercendum. đĩ fai, đĩ fai cán, idem.

fai, cây fai blái, *aruore que tem muita fruíta:*
onufta fructibus arbor.

S

poſſit. blêt, idem.

sâi: *braça: vlna, æ. mấỹ fãĩ: quantas braças:*
quot vlnæ ? sâu hai ba sâi: *tem de fundo duas*
ou tres braças: profunditas duarum aut triũ
vlnarum. sâĩ ra: estender os braços pera
medir a braça: extendere brachia, ad
metiendum vlnam.

sâi chiêu: *alimpar a esteira: mundare*
foream.

sâi: *bonzo: sacrificulus, i. sâĩ vãi: homens e*
molheres que se ajuntão pera o culto dos
idolos, ou tambem iuntamento pera outras
obras, como pera fazer pontes, cazas pera os
paffageiros &c: cultores & cultrices idolorũ
quí fimul cõueniunt ad idolorũ cultum, vel
etiam ad alia opera fimul faciēda vt ad
pontes erigendos, vel domos ædificandas ad
peregrinorum hospitiũ.

fay: *a cabeça toldada ou de vinho ou d'outra*
coufa: grauatũ caput, vel vino, vel alia re.
fay ruçõ: *embedarfe; inebriari vino. fay*
cau: *areca irfe a cabeça: fructum indicum,*
quem arecam lusitani vocant, modicę

S

sâi: *doença de meninos com que ficão gafos:*
morbus paruulorum quo scabiofi fiunt. nêñ
sâi, idem. con tlê sâi mòn: *menino desfeito,*
magro: paruulus macer, macilentus, a, vm.

sâi: *ter o corpo ou algum membro tolhido:*
captus membris. sâi cánh: *ter o braço*
tolhido: mancus, a, vm. sâi mênh: estar
tolhido, não se poder bulir: captus membris,
ita vt mouere feipsum non

S

maſticatorũ aliquantulum grauare caput ad
breuiffimũ tempus.

fay tay, vide blay tay.

sây: *esfolarçe hũ pouco como por topada:*
excoriatio modica vt ex aliquo offencilo.
sây đĩa ra, sũt đĩa ra, idem.

sây: *peneirar ou fupar algũa coufa pera lhe*
fair a caſca. incernere aut cribrare aliquid ad
feparandum corticem. sây gaõ: fupar o
arrõs: ventilare orizam.

sây: *burbulhas: papula, æ. nêñ sây: nacerem*
burbulhas; papulas oriri. sây mênh: fairem
no corpo: papulas in corpore enafci. sây măt:
fairem no roſto: papulas in facie oriri. sây:
farampão: morbillus, i.

fãỹ: *efcapulir; effugio, is. fãỹ tay: fugir da*
mão: decidere è manu inaduertenter. fãỹ
con: *mouito: aborſus, vs.*

fây: *caniçada: crates arundinea.*

fãm, nhin fãm: *ginçãõ: radix valde pretioſa*
& medicinalis ex Corea, quam radicem

S

lufitani, ginfam, vocant:

fam, rau fam: *baldroega*: portulaca, æ.

sâm: *arremeter de homens, galè &c*:
impetere, vel impetio hominum, triremium
&c. xoũ ðeão, idem.

sâm: *trouão*: tonitru. sãm fét: *trouão com
rayo*: tonitru cum fulmine. phải sãm fét:
ferido de rayo: fulmine tactus.

sâm: *profetia*: prophetia, æ. sãm truyên:
tradição: traditio, nis.

sâm fũa: *aparelhar*: paro, as. dẽon, idem.

fám hõĩ: *fuperstição de tirar os pecados ao
modo gentilico que he leuar algũa coufa pera
os bonzos comerem e com iffo abfoluẽ*:
fuperfitio Ethnicorum ad tollenda peccata,
deferunt enim aliquid idolo vt facrificuli
comedant, & fic ab illis abfoluuntur.

fam, ðã fam: *he ià velho*: fenex iam est.

sâm sãm: *leonado*: fuluus color.

fãn: *caçar, montar*: venor, aris. ðĩ fãn bắt
cày: *ir a caça de gatos brauos*: venatione
perfequi felles fylueftres.

S

ad inficienda librorum tegumenta.

fán, tậ fán: *doença quando se gèra pelouro
na barriga*: morbus quo globulus generatur
in ventre, còn ðeã, nêñ fán, idem.

fãn: *ter as coufas prestes*: paratus, a, vm.
dẽon cho fãn: *fazer prestes dante mão*:
præparo, as. ðã sãn: *ià està a ponto*:
præparatus, a, vm. sãn sãng, ðể cho sãn sãng,
idem.

fãn, dẽy [[dính chính 2](#)] fãn: *corda bem torcida*:
funis benè contortus. vãn, idem.

fan hô: *coral*: corallium, ij.

fan: *grudar*: conglutino, as. fan ðeão cho
bên: *grudar bê*: agglutinare tenaciter. hải còn
fan [[dính chính 3](#)]: *ainda està fresco, e se pega as
mãos*: gluten adhuc recens est, & manibus
adhæret.

sân: *pateo*: atrium, ij. sân rộũ rãi: *pateo
grande*: atrium amplum.

sàn ạt: *estrondo com os pes*; ftrepitus
pedum. giãm sàn ạt, sặt ạt, idem.

sàn chà: *romania fruita do mato*: fructus
fylueftris quem lufitani romaniam dicunt.

sãn: *certo pao que ferue pera tinta de tingir*:
lignum quoddam quod inferuit ad res colore
imbuendas. ðõ sãn duõm biã sãch: *a cafca
deffe pao ferue pera tingir a cuberta dos
liuros*: ligni cuiusdam cortex qui vfui est

S

fãn, ðê: *parir, gerar*: pario, is, gigno, is. fĩnh
sãn ra, idem. tử sãn: *filho*: filius, ij.

fạn: *pedras no arròs*: lapilli in oriza. phải fạn:
achar pedra mastigando: mandendo
offendere in lapillos.

fang: *paffar de hũa parte a outra*; migro, as.
fang tlẽy: *partirfe*: difcedo, is. fang ðất này:
d'outra terra vir a esta: ex alia regione, vel
regno tranfire ad hoc regnum. fang năm: *o
anno que vem*: fequenti anno. ra năm, idem.

đỗ fang: *vazar de hũa vafilha a outra*:
effundere ex vno vase in aliud.

fang, người fang: *homem nobre de geração*:
nobili oriūdus profapia. fang trạỠ, idem.

fang, vi fang: *rofalgar*: aconitum, i. vi thang,
idem.

săng: *caixão em que enterrão os mortos*:
loculus, i. cái săng, cái quan, idem. áo săng:
pano da tumba: feretri pannus.

săng: *pao*: lignum. gổ, idem. săng cỏ: *aruores
e eruas*: arbores & herbæ. blanh săng: *palha
não de arròs com que cobrem as cazas*: palæ

S

blang: *ià naceo a lũa, ià tem luar*: orta iam
eft luna, radij lunæ iam fplendent. foi cho
fáng: *allumiar pera ficar claro*: illuminare vt
clarus euadat locus. fáng láng: *refplandefcente*:
fplendens, ntis. fáng dềạ: *ter
habilidade*: ingenio valere. đức Chúa blời
mở làỠ fáng láng: *Deos alluminar
efpiritualmente a alma*: illuminari animam à
Deo.

săng, chữ săng fót: *faltar algũa palaura ou
letra na efcritura*: omiffum fuisse aliquod
vocabulary aut characterem in fcriptura.

fạng: *laca ou nacar*; conchilium quo fericum
imbuitur colore purpureo.

sành: *teftos*: tefta, æ. mường sành, idem.
sành vò: *testo de boyão quebrado*: tefta ex
diota confracta. phải sành: *ferirfe com teftos*:
offendere in teftam.

sành, cam sành: *cafta de laranja grande*:
mali aurei maiufculi fpecies.

quibus teguntur domus, non ex oriza
defumptæ.

sàng, cái sàng: *ioeira*: cribrum, i.

sàng, sãn sàng: *eflar preftes*: paratus, a, vm.
dềọn nhà sãn sàng: *aparelhar a caza pondo
tudo em ordem como pera receber hofpedes*:
parare domum omnia componendo, vt cum
hofpites expectantur.

fáng: *claridade*: claritas, atis. alij ráng. fáng
ngậy: *amanhecer*: dilucefco, is. đả fáng: *ià he
menhãa clara*: albefcit iam dies. đả fáng

S

fánh: *comparar, igualar*: æquiparo, as. fánh
nhau, Ỡí nhau, idem.

sánh: *oatre ou leito de bambũs inteiros*:
ftratatum ex cannis indicis integris confectum.

fao: *eftrella*: ftella, æ. ngôi fao: *ajuntamento
de eftrellas*: conftellatio, nis. tinh thần, idem.
fao mai: *eftrella d'alua*: ftella matutina. fao
hôm: *estrella boieira*: ftella vefpertina.

fao, làm fao: *de que maneira, como*:
quomodo ? vì fao, í fao: *porque*: quare ? fao
nào, nhin fao, cơ fao: *que rezão*: quam
obrem ? fao Ỡêy: *porque affỳ*: cur ita ?
chảng biét thì fao: *e pois não ha de faber*:
cur id ignoret ? chảng có phải fao: *não vai
nada niffo*: intereft nihil.

faò, yền faò: *ninho de paffaro, comer
preciofo*: auicularum nidi ad edendum
fuauiffimi, tổ én, idem.

faò: *vara*: pertica, æ. faò đo ruộng: *vara de
medir as varzeas*: pertica qua Annamitæ fuos
dimetiūtur agros. faò chóỠ thuyền: *vara com*

que fe bota o barco; pertica qua impellitur nauigium aduerfo fcilicet flumine.

S

fáo, cái fáo: *certa frauta: fiftula quædam.*
thối fáo: *tangela: fiftula ludere.*

fáo, chim fáo: *paffaro a que os Portugueses chamão martinho: auis quæ à lufitanis vocatur, martinho.*

sáo con: *aborfo: aborfus, vs. sây, fút, idem.*

fáo, ăn fáo fáo: *comendo mafcar com a boca como fazem os parcos: comedendo ftrepitum ore edere more porcorum.*

faõ: *vara, vergontea: virgultrum, i. faõ mây: vara de rota.: viminis indici virgultum quod lufitani, rota, vocant. faõ giurõng: traueffa de catre: ligna tranfuer fa lecti.*

faõ, cửa faõ: *ianella: feneftra, æ. cửa số, idem.*

faõ le: *mas, porem: fed.*

faõ, đôi: *ambos: ambofa. faõ tuyên: ambos viuos e faõs: ambo viui & fofpites.*

faõ, nói faõ sõi: *fallar expeditamente, e bem: expeditè loqui, & rectè. xã sõi, idem.*

faõ, đánh faõ. *cair em pollução volūtaria: pollui liberè.*

S

xuống: *roldanas: rotulæ. sấp ấn, vide ấn, sấp rêm, vide rêm.*

fáp tàu: *conuès da não: fori nauis.*

sấp, cái sấp: *eftrado de pao que não tem pès: ftratatum ligneum pedibus carès. phãn, idem.*

S

fãõ: *ondas: fluctus, vs. fãõ biẽn: as ondas do mar: fluctus maris.*

fãõ nhau: *cotejar hũa coufa com outra: conferre vnum cum alio. sãõ^[đính chính 4] bõỉ cũ nhau, fo, fánh, idem.*

fáp: *certa confeição de cera e coufas cheirofas pera enfeitarfe: compofitio quædam è cera & quibusdam rebus odoriferis ad comandũ vultũ. đánh fáp: enfeitarfe: concinnare fe. fáp aõ: cera: cera, æ. nển fáp aõ: velu de cera: cereus, ei. nầu fáp: derreter a cera: ceram liquefacere. fáp cháy: a cera fe derrete, ou arde a vela; cera liquefit, cereus ardet.*

sấp sách^[đính chính 5] lại: *fechar o liuro: claudere librum. sấp lại một nơi: arrumar num lugar: ordinatè collocare in aliquo loco.*

sấp: *debruços: pronus, a, vm. sấp xuống, sấp mặt: debruçarfe: profrari. nằm sấp: deitarfe debruços: pronom iacere. sấp cật cũ ai: virar as coftas a alguẽ: terga vertere alicui.*

sấp, lợc sấp keo lên keo

S

fát, giết: *matar: occido, is. vô fát nhên, chớ giết người: não mataràs: non occides. additur autem, homines, in præcepto Diuino, ne fortè Ethnici putent idẽ effe ac illud quod ipfi habẽt de non occidendo quoquã viuento in falſa idolorum fecta, aiunt enim. vô fát fính, chớ giết fõũ: não mataràs: ne occidas viuens. vnde in anguftias ineuitãbiles*

rediguntur. quan fát: *diabo que crem mata as crianças*: diabolus à quo putant occidi infantes.

fát, quan tởn fát: *xebandar que guarda as aduanas dos rios ou barras*: magistratus qui vectigalia exigit in portibus & fluminibus.

fát, vò fát ra: *quebrarfe o boyão*: comminui diotam. tan ra, 𐌸ở ra, idem.

fát, 𐌸ỏ fát: *não dar bem a cafca a fruita ou outra coufa quando se lhe tira*: difficilè exui cortice fructū aut quid fimile.

fát côm: *tirar parte do arròs como da porçolana &c. quando he muito*: partem orizæ tollere de lance, ne alijs defit. melius, sê côm, fic etiam de fimilibus.

S

tlởc, significat præteritum.

faù não: *malinconizado*: triftis, e. lo buòn, idem.

faú: *feis*: fex. mừi faú: *desafeis*: fexdecim. faú mừi: *feffenta*: fexaginta.

sâu: *muito fundo*: profūdus, a, vm. sâu sắc: *coufa em que se não acha fundo, fentido efuro*: obfcurus fenfus, vel res cujus altitudo non percipitur. sâu nghĩa, idem. sâu nhiêm: *virtude oculta que os homens não alcanção*: occulta virtus quam homines non percipiunt.

sâu, chim sâu: *paffaro que leua carta*: auis quæ epistolam defert.

sâu: *bicho da terra, de eruas*: vermiculus terræ, herbarum, bruchus, &c. sâu bọ, idem. sâu cắn: *a lagarta deftroe*: eruca rodit.

sắt: *ferro*: ferrum, i. nũ sắt: *afogeano*: ferrum candens facere, ignire. rét sắt: *ferrugem*: ferri rubigo. cút fắt: *escoria*: ferri fcoria.

fạt, giặm sàn fạt, vide sàn fạt.

fau: *de tràs*: retrò. theo fau: *feguir de tràs*: fequi retrò. ngày fau: *depois, os dias depois*: poftea, diebus fequentibus. đời fau, kiép fau: *a outra vida*: fequens vita, futurum fæculum. từ nầy về fau: *de hoje em diante*: ex nunc, imposterum. từ ỏ có đạo về fau: *depois que he Christão*: ex quo factus est Chriftianus. nota quod, fau, pro tempore, fignificat futurum, ficuti,

S

sâu róm: *bicho cabeludo*: vermis pilofus. ròm, idem.

sâu tở: *bicho de feda*: bombyx, ycis. tàm idem.

sâú: *lagarto*: lacertus, i.

sê, chim sê cánh ra: *abrir a aue as azas*: expandi alas ab aue.

sê, chim sê: *pardal*: paffer, eris.

sê côm, vide fát côm.

sê, nói fỏũ sê: *fallar impertinencias*: indecentia loqui. nói fỏũ chín, idem.

sê, chỏi sê: *vaffoura de vrzes*: ericæ colligatæ in fcopam.

fẹ, vide thắp.

sē sē: *de vagar*: lentè, pacatè. khõan khõan, idem.

sē: *logo, vòs do futuro*: ftatim, vox qua futurum significatur. tõi sē ãi: *logo irei*: ftatim ibo. sē hay: *depois veremos*: poftèa videbimus. mầy sē vè: *logo tornareis pera cafa*: ftatim domum redibis. làm đõan tõi sē ãi: *como acabar logo irei*: poftquam perfecero ftatim ibo.

S

aut femem quod in flore quem golfam vocant, oritur in modum amygdalarum.

sênh, đánh sênh: *tanger os paos nas galês a cujo fom fe rema*: fonitum edere baculis quibusdam ita vt remiges hoc baculorum fonitu dirigantur ad remigandum vnà omnes ad numerum. sênh, oũ sênh: *o que toca effes paos*: fonitum edens baculis ad dirigendos remiges, vt vnà omnes remigent ad numerum. alij, finh.

feo cày: *rabiça do arado*: ftiaua æ, manibula, æ.

fêo flâu: *furar as ventas as bufaras pera por ali as leuar*: perforare bubalis nares ad illos eâ parte facilius regendos.

sêp, nhà ngã sêp xuõng: *cair o tecto da caza*: corruiere tectum domus. đánh sêp xuõng: *fazer afocinhar alguẽ dandolhe*: deijcere aliquem percutiendo illum ita vt facies eius terræ adhæreat.

fét: *corifco, rayo*: fulmen, minis. sắm fét: *trouão e rayo*: fulmen & tonitru. támm fét: *corifco com pedra*: fulmen cum lapide.

S

sịch, vide rịch.

sém hết: *ficar todo negro, queimado*: nigrum fieri feu aduftum. lem, ãen, idem.

fen: *golfão, fulla como de lirio que nace nas alagoas*: planta florem habens vt lilij, nafcitur in paludibus à lufitanis, golfam, dicitur. hột fen: *fruta ou femente que dà esta fulla como amendoas*: fructus.

S

fét bát: *porçolana cheya atè a borda fem cumulo*: fcutella plena vfque ad orificium fine cumulo.

sết mũi: *cortar os narizes*: præfcindere nares. kim sết tlôn: *agulha sê fundo*: confraciti foraminis acus. alij fót, vel fút.

sệt, ợ sệt: *medo, horror*: metus, vs. horror, is. ợ fiệc, idem.

sễu, vide sũu.

feu, vide feo.

fệu, vide feo.

fĩ, fu fĩ: *afpero no tacto*: afper, a, vm. đếán fu fĩ *taboa não lifa*; læuis minimè tabula. chắng tlôn, idem.

sĩ, tấn sĩ: *o terceiro grao de letrados fubindo*: literatorum gradus tertius afcendendo, in quo fcilicet tam ipfi quam eorum filij ab oneribus cõmunibus eximuntur.

S

fiéc: *refmoninhar quando mandão algũa coufa*: mufcitare cum aliquid præcipitur.

fiêc, fợ fiêc: *medo*: pauor, is. fợ sệt, idem.

fiêng: *diligente no que lhe encomendão*: nauus ad ea quæ iubentur.

fin, blái fin: *certa fruita do mato como murtinhos, que na India chamão caramutim*: fructus quidam ad modum baccæ myrti, quem in India, caramutim, vocant.

finh, fớŭ: *viuo*: viuus, a, vm. finh tử: *viuer e morrer*: viuere & mori. finh kí tử qui, fớŭ thì gười, chết thì về: *viuer he estar de paffagem, morrer he tornar pera caza*: vita est transitus, mors est reuerfio ad propriam habitationem. prouerbium defumptum ex Ethnorum libris. phục finh: *tornar em vida, refufcitar*: redire ad vitam, refurgere. fớŭ lại, idẽ.

finh đẽ: *nacer, parir, gèrar*: nafci, parere, gignere. kẻ hậu finh: *os vindouros*: pofteri, orum. finh sản ra: *gèrar*: gigno, is. finh nẽm, finh thành, finh ra: *produzir, gèrar*: producere per generationem vt pater filium. finh nhệt: *dia do nacim ento*: natiuitatis dies. finh đôi: [\[đính chính 6\]](#): *gemeos*; gemini fratres.

S

coze: diminui aliquid, vt orizam nouam quando concoquitur.

sỏ, coi sỏ sỏ: *ver de perto*: infpicere ex proximo loco. alij sỏ sỏ.

fo: *cotejar pera ver qual he melhor*: conferre aliqua inter fe ad videndum quod nam melius fit. fo cũ nhau, fo lại cái nào tốt. idem.

sỏ, cái sỏ: *amejoas*; mytilus, i. ðỏ sỏ: *cafca de amejoa*: mytili testa.

finh, lẽn: *fubir*: afcendo, is. finh thì, giờ lẽn: *hora de fubir*; afcensus hora. ðã finh thì: *iã morreo*: iam mortuus est. eum loquendi modum mutuamur ab Ethnicis, ad fignificandam Chriftianorũ mortem, vt pote afcensum ad Deum.

finh, vide sênh.

finh: *enxofre*; fulphur, is. lửa finh lửa diêm: *fogo de enxofre e de falitre*: ignis ex fulphure & nitro, vt in inferno.

finh đõ: *o primeiro grao como de bacharel*; primus literatorum gradus afcendendo, hoc est infimus. eo etiam nomine compellamus adolefcentes quos honore afficere volumus, cum fcilicet eorum nomina ignoramus.

sình sịch, vide rịch.

sít: *mingoarfe algũa coufa, como arròs nouo quando fe*

S

fỏ: *fado, eftrea*; fatum, i. conftellatio, onis. ðổi fỏ: *mudar a eftrea*; mutare confellationem. Ethnorum error, vide. nhưng fao. mặc fỏ: *conforme fua eftrea*: iuxtà ipfius fatum. xem số bàn tay: *ver as maõs pera faber a bona dicha*: manus infpicere ad bonam fortem augurandam. chyromantia, æ.

fỏ, ðộ fỏ: *legoas contadas de caminho*: leuceæ itineris numeratæ. ðặm vô fỏ: *estadios fem fim*: stadia fine numero. hàng hà fa số: *coufa fem conto*: innumerabilis, e.

sò, coi sò sô: *ver claramente de perto*:
infpicere clarè ex proximo loco.

fô: *rol de gente, ou de outra coufa*:
cathalogus, i. viét fô: *fazer rol*: cathalogum
confcribere.

fô: *rifcar*: deleo, es. fô chũ áy ãi: *rifcai*
aquella letra: dele illam literam.

fô, cõra sô: *ianelinha*: fenestella, æ.

fô ra: *foltarfe ou fair algũa coufa do lugar*
aonde estaua represada: erumpo, is. chim fô
ra: *aué que se foltou de feu lugar*: auis quæ è
fua cauea euafit. fô nước mũi ra: *fair*
estillicidio dos narizes: effluere ftillicidium è

S

indicæ nucleum. fô bàu: *cabaça*: cucurbita
arida.

fô, nói fũng fô: *fallar inchado com*
agaftamento: tumidè loqui præ ira.

fô, coi thấy fô fô: *ver de perto, claramente*:
videre è propinquo perfpicuè. melius fô fô.

fô: *apalpar*: palpo, as. fô ai: *apalpar* *alguem*;
palpare quem. ãi fô: *ir as apalpadelas*:
pertentando ambulare. tìm fô: *bufcar as*
apalpadelas [\[đính chính 7\]](#): tentando quærere.
vide mê.

fô com: *mexer o arròs quando se coze*;
mifcere orizam quando concoquitur.

fô thuốc: *vntar cõ mezinha*: vngere
medicamento. xức thuốc, idem.

fô, sắc fô: *varias cores*: varij colores. rô,
idem. rắn hõa sắc fô: *cobra de varias cores*:
variegatus coloribus ferpens. rắn rô, idem.

naribus. fô máu ra: *foltarfelhe o fangue*:
erumpere fanguinem. & fic de alijs
liquoribus qui retenti erumpunt.

fô blõi: *arco da velha*: iris, idis.

fô ãoi: *terra que deixão pera tapar a agoa*:
terra quæ relinquitur ad aquam coercendam.

fô, cây fô: *certa aruore*: arbor quædam dicta
fô.

fô, coi fô, vide fô.

fô ãâu: *càueira*: caluaria, æ. fô ãừa: *xareta de*
coco: nucis.

S

fô ãâu fô: *azeite de comer*:: oleum quod
edulijs immifcetur.

fô cai: *o Mandarim a quẽ a aldeia paga a*
rẽda por ordem do Rey: magistratus cui
pagus foluit tributum ex mandato regis. fô
trĩ, idem.

fô: *medo que fas mouimento no corpo*; metus
qui exteriorem facit motionem. fô sệt, fô
fiêc, idem. ngợp fô: *medo de cair de alto*:
metus decidendi ex altiori aliquo loco in
præcipitium.

foài, vide fuôi.

foáy, vide fuốý.

sõan của lại: *confifcar os bens*; fifco addicere
bona. melius, tho của lại.

sốát: *arrecadar a renda*: colligere tributum.
sốát thiế, sốát tiền, làm tiền, idem.

fóc, coi fóc *atentar por algũa coufa*: inuigilo,
as. coi fóc nhà: *ter cuidado da caza*:

inuigilare domui. coi fóc cha mẹ: *olhar por feus pays*: curam habere parentum.

fóc tlán: *caluo*: caluus. fói tlán, idem.

fóc, cái fóc: *doninha*: multtella, æ.

S

candela domum. foi cá: *pefcar com candea, com lûs*: lumine lucernæ aut faculæ pifcari.

foi gương: *ver no espelho*: infpicere fpeculum. foi đờú, idem, eft etiam veneficium quo Ethnici fatuè putant fe ex fpeculo poffe agnofcere vnde illis ortum fit aliquod malum, dæmonibus fcilicet varia in fpeculo mentientibus per fpecies &c.

foi: *efpecies rememoratiuas*: fpecies ad memoriam inferuientes.

foi, gò foi: *monte de terra no rio*: mons aliquis terræ in ipfo flumine.

fôi: *feruer*; bullio, is. nấu cho fôi: *cozer até feruer*: concoquere donec bulliat. nước fôi: *ferue a agoa*: feruet aqua. nồi fôi lên: *a panella ferue*; ebullit olla.

fói, con chó fói: *lobo*; lupus, i.

fói tlán, vide fóc tlán.

fôi: *pedra que laftima o pè*: lapis lædens pedem. phải fôi: *dar em pedra com os pès, laftimandoos*: offendere in lapidem. đập fôi, giài fôi, idẽ.

sõi, nói faõ sõi [[đính chính 8](#)], vide faõ sõi [[đính chính 9](#)].

S

fon, õ một mềnh fon: *estar sò não ter marido ou molher*: cælibem vitam ducere fine coniuge.

foi: *alumiar*: illumino, as. foi cho fáng: *alumiai pera ficar claro*: illumina vt fit claritas. đèn foi nhà: *a candea allumea a caza*: illuminat

S

foi nao: *que termo ou fim*: quis terminus, aut finis ? ideft nondum eft terminus adhuc multum fupereft. foi nao lếy nĩa: *ainda fica muito leuai mais*: adhuc multum fupereft, accipe amplius.

fôi: *burbulhas, farampão*: morbillus, i. nên fôi, vide fây.

fôi: *fio*: filum, i. fôi đẽãi: *fio de algodão*: filum goffipij. fôi tơ: *fio de feda*: filum fericum. fôi bún: *fio de letria*; filum fimilaginis.

fôm: *cedo*: ocytèr, ocyùs. fôm từa: *cedo tarde*; feriùs ocyùs. còn fôm: *ainda he cedo*: tempus nondum aduenit vè fôm: *tornar cedo*: ocytèr reuertì. fôm mai: *polla menhãa cedo*; fummo mane. mai fôm: *a menhãa polla menhãa*: cras mane. fôm: *coufa temporaã*: præcox, ocis lúa fôm: *arròz que vè no cedo*: oriza præcox.

fon: *vermelhão*: minium, ij. đò, thắm, idem.

fon, gếm fon, ngọt fon: *vinagre forte*: acetum validũ.

S

fon: *efteril, de todo não ter filhos*: fterilis, omninò carens liberis.

fôn fột, vide rôn rột.

fôn: *charão, charoar*: fandaracha, æ.
fandaracha inficere. phải fôn: *enchar o rosto
pollo ar do charão fresco*: inflari faciem ex
recentis sādaraçhæ vapore.

fôn gáy: *arrepirem se os cabellos com medo*:
inhorrere capillos metu. alij, rôn gáy.

fõp, các fõp: *certo peixe*: quidam pifcis,
dictus fõp.

fốt: *quentura de tempo*; calor temporis verbi
gratia æftiui. ngày fốt: *tempo quente*: dies
calidi.

fốt: *febre*: febris, is. fốt mềnh, idem. fốt rết:
cesão, febres & frios; calor & frigus ex febrì.
fốt náõ nục: *grande cezão de febre*: febris
acceffio magna.

fốt: *voz que termina a negação cõ
exageração*: dictio terminans negationem
cum exaggeratione, vt, chưa có fốt: *ainda
nunca*: nunquam adhuc. chảng ăn đi gì fốt:
não come de tudo nada: omninò nihil
comedit.

S

metem: flumen maius in quod alia minora
flumina ingrediuntur. foũ con: *braço de rio
que se mete no grande*: riuus feu fluuius
minor, qui intra fluuium maiorem ingrediens
nomen deperdit.

fốũ: *vida, viuer*: vita, æ. viuo, is. hàng fốũ
đêy: *vida eterna*: vita æterna. fốũ lâu vô cũ,
idem. fốũ: *ainda està viuo*: viuit adhuc. fốũ
lâu: *viuer muito tempo*: viuere diũ. fốũ lại:
refufcitar: refurgo, is.

fốũ: *macho das aues*: auium mafculus. gà
fốũ: *gallo*: gallus gallinaceus &c.

fốt: *faltar*: deficio, is. fốt chữ: *faltar letra*:
defectum effe literæ. fãng fốt: *paſsar algũa
palaura por eſquecimento como na reza*:
omittere aliquod verbum ex inaduertentia vt
in recitando, & fic in fimilibus defectibus ex
inaduertentia.

fọt, cái fọt: *cesto em que acarretaõ varias
coufas*: cifta per quam varia afportantur, vt
terra, fructus, & id genus alia.

fọt, vide rôn rọt.

fót đêa ra, vide fây.

fõu, tlâu: *bufaro*: bubalus, i. giờ fõu: *de hũa
depois de meyanoite atè às tres*: hora, à prima
vĩque ad tertiam poſt mediam noctem. năm
fõu, vide giờ.

foũ: *rio*: fluuius, ij. bờ foũ: *borda do rio*:
fluminis ripa. bãi, idem. foũ ngán hà: *via
lactea*: via lactea. foũ thịnh hà, idem. foũ
cái: *o rio grande em que os outros fe*

S

fốũ: *coufa crua ou verde*: crudus, a, vm. ăn
cá fốũ: *comer peixe crũ*: crudum pifcẽ edere.
blái fốũ: *fruta verde*: fructus immaturus. nói
fốũ nói chín: *fallar impertinencias*: loqui
indecentia. nói fốũ nói fẽ, idem.

fốũ: *costas da ferramenta que tem sò gume
de hũa parte*; aduerſa pars aciei in
ferramentis quæ ſolum aciem ex vna parte
habẽt. fốũ gươm: *costas da catana*: aduerſa
pars aciei in gladio. & fic de alijs.

fốũ, xương fốũ: *efpinhaço*: fpina dorſi.

fốũ chên: *canella da perna*: tibia, æ.

fũ fi: *aspero por cepilhar*: asper, a, vm.
minimè læuigatum. chãng tlõn, idem.

fũ gia: *fogro, fogra*: focer, eri. focus, vs..
fuigia, idem.

fũ, cá fũ: *peixe coruina*: coracinus pifcis.

fũ, thày: *mestre*: magifter, tri. tien fũ, thày
tlũc: *o primeiro mestre em qualquer arte, a
quem adorão e leuantão altarinho em fua
casa, cada hũ ao da arte que professa, pera*

S

magiftrum vniufcuifque artis colunt.

fũ tũ: *leão*: leo, nis.

fũ tũng: *diabos aos quaes inuocão os
feiticeiros nas curas*: dæmones quos venefici
inuocant cum morbos curare tentant.

fũ: *embaixador, embaixada*: legatus, i.
legatio, nis. ã fũ: *ir com embaixada*:
legationem deferre. chính fũ: *o embaixador
que vay no primeiro lugar com outros*:
legationem deferre. chính fũ: *o embaixador
que vay no primeiro lugar com outros*: legatus
qui primum legationis locum tenet. phú fũ: *o
do segundo lugar*: legatus fecundum locum
tenens. tãõ fũ: *os mais que acompanhão*:
legatorum comites.

fũ, quan trũ fũ: *nome com que se chamão os
Eunucos graues em fua ausencia com honra*:
nomen quo Eunuchi primarij nominantur
cum honore cum abfunt. quan tlaõ, idem.

fũ: *iftorias*: hiftoriarum narratio. sách fũ:
liuro de historias: liber in quo hiftoriarum

S

fũ, dân fũ: *vaffalos, pouo*; fubditi, populus,

que os faça eminentes na quella arte:
magifter primus in qualibet arte quem
adorant ipfique altariolum erigunt in
veftibulo domus, vnufquifque illi cuius artem
profitetur, vt fcilicet ab illo eminentiam in
illa arte obtineât, & lucrum faciât, latrones
ipfi fuum etiam habent mercurium quem
colunt vt furandi illis anfam præbeat. bàn
tien fũ: *altarinho ao mefmo*: altariolum in
quo primũ

S

narratio continetur. fũ kí: *efcreuer historias*:
hiftoriarum narrationem confcribere.

fũ, lênh fũ: *efcriuão do mandarim*:
fecretarius, vel notarius magiftratus. xá nhin,
idem.

fũ, thờ: *venerar*: veneror, aris. fũ thũng đế,
thờ ðua tlên: *venerar ao Rey de riba*:
venerari Regem fupernum notandum tamen
eundem dici, ngọc hõng, thũng đế: *quem
venefici colunt, & fic diabolum nominant*:

fũ: *coufas*: res, rei. fũ gũ: *que coufas*; quid ?
tôi chãng biét fũ gũ: *não fei nada, não me
meto niffo, là vos auinde*: hoc ego non curo,
fac vt tibi placet. fũ: *o que toca*: fpectans, feu
quod fpectat. fũ linh hõn: *o que pertence a
alma*: pertinentia ad animam. fũ xác: *o que
pertence ao corpo*: fpectantia ad corpus. fũ
buõn bán: *o que toca ao officio de mercador*:
attinentia ad munus mercatoris. fũ ðợ chàõ:
o que toca aos cafados e debito coniugal:
fpectantia ad officium coniugum, & debitum
coniugale. fũ dãm dũc: *o que toca coufas
deshonestas*; pertinẽtia ad venerca.

S

i.

fự. thỡu fự: *coufa galante, cortès*: vrbanus, a, vm. mặc cho lịch fự: *vestir galante, limpo*: ciuilibus ac mundis indui vestibus.

fự, vô fự: *estar liure das cargas publicas como da aldeia e dos mandarins Rey &c*: liberum esse ab oneribus publicorum operum vt Regis, Magiftratuum, aut etiam proprij pagi.

fũa: *ladrar*: latro, as. con chó fũa: *o cão ladra*: latrat canis.

fũa: *agoas mortas*: pifcis, vel oftreorum genus quoddam valdè molle ad modum maffæ rotundæ in qua nullus fensùs apparet nisi quidam motus intra aquam, fed cum litus attigerit ita quiescit vt nullus fensus in ea maffa penitus appareat, illam tamen multi comedunt præfertim oriẽtales. Iufitani vocant: *agoas mortas* æstus maris emiffiores, quia fcilicet cum æstus sunt remiffiores in littore sæpe inueniuntur illæ maffæ.

fũa: *coufa direita*: rectus, a, vm. rectè. nói fũa: *fallar direito*: rectè loqui. đã fũa, idem.

S

abluere vrceolum.

fúc, lộc fúc: *animais, propriamente são feis especies que contão como mais domesticas*: animalium species sũt fex fcilicet magis domesticæ. bò: *o boy*: bos bouis. trâu: *bufara*: bubalus, i. ngựa: *cauallo*: equus, i. dê: *cabra*: capra, æ. chó: *cão*: canis, is. chien: *ouelha*: ouis, is.

fúc: *forças*: vires. fúc khỡ: *bem difposto*: firmis viribus homo. hết [\[đính chính 11\]](#) fúc: *com todas as forças*: omni conatu. hơn fúc: *excede as forças*; vires fuperat. qua fúc, idem.

fũa: *endireitar, caftigar*: emendo, as, caftigo, as. fũa lại: *endireitar alguã coufa mal concertada*: emendare aliquid non benè compositum. fũa ai: *caftigar alguem*: caftigare aliquẽ. fũa mênh: *emendarfe*: corrigere feipsum. fũa nhà: *ter conta cõ os de caza indireitalos*: corripere domesticos. fũa nước: *gouernar o Reyno*: adminiftrare regnum. fũa trị nước, idem.

fũa, sãm fũa: *aprestar*: paro, as. đẽon, idem.

sũa: *leite*: lac, tis. bú sũa: *mamar*: lac fugere. mút [\[đính chính 10\]](#) sũa, idem.

fuài, vide fuôi.

fuấy, vide fuốyy:

fuâng, vide fương.

fuấng, vide fướng.

fúc miệng: *enxagoar a boca*: abluere os.

fúc lọ: *enxagoar o bule*:

S

fực thức: *acordar de repente*: repentinè expergifici.

fui gia: *fogro, fogra*: focer, i. focus, vs. melius; fu gia. alij gũn ghẽ.

fũi máu miệng: *fair fangue da boca, como dos mortos*; erumpere fanguinem ab ore, vt in mortuis. fũi nước lên: *começar agoa a feruer hũ pouco*; feruefcere aquam.

fuy: *confiderar*: cogito, as. fuy mlẽ: *ponderar a rezão*: perpendere rationes. fuy lại: *confiderar hũa e outra vês*: recogito, as. fuy chẳng đẽn: *o entendimento, ou difcurfo não chega*: intellectus non attingit, non capit.

fum họp: *aiuntamento de gente*: concursus hominum.

fún rang: *defdentado hũ pouco*; dentium parte carens.

fùng: *enchar*: inflo, as. fùng mềnh lên: *encharlhe o corpo*: inflari corpus. nói fùng sộ, vide sộ.

sùng: *cornu, punta*: cornu. sùng tây: *punta de bada*: cornu vnicornis.

fuôi: *bambu delgado e forte de cor de tartaruga*: canna fubtilis fatis firma, coloris testudinis maculas imitantis. fuôi trúc, trúc

S

de quocumque animalì, de alijs rebus dicitur, phôi, hơ.

fừn: *lado*; latus, eris. cõen lấy lữi đờũ đâm fừn đức [\[dính chính 12\]](#) Chúa Iefu: *o foldado cõ a lança abrio o lado do Senhor Iefu*: latus Domini Iefu miles aperuit lanceã.

fường: *orualho*: ros, roris. fường fa: *orualhar*: roro, as. fường fa: *neuoa*: nebula, æ.

fường: *leuar dous algũa coufa*: deferre aliquid duo fimul. fường xác: *leuar o defunto*: deferre mortuum duo fimul.

fường: *gofto da alma ou do corpo*: delectatio animæ, vel corporis. nghe giảng thì fường: *gofto de ouuir pregar*: delector audiendo concionem. tắm mát thì fường: *lauarfe pera refrescarfe he gofto*: delectatio est esse in balneo ad refrigerium.

fút: *escapular algũa coufa como da mão*: elabi aliquid, vt è manu. fút tay, idem. fút ra: *fair fe algũa coufa do feu lugar, como anel*

đôi mồi, idem. gậy fuôi: *bordão deffe bambu*: scipio ex canna fubtili fatis firma, colorem & maculas testudinis imitante.

fuôi: *reibeiro que corre entre montes*: riuus aquæ inter montes decurrens.

fười: *aquentarfe*: calefieri. fười lửa: *aquentar fe ao fogo*: calefieri ad ignem. fười nắng: *aquentarfe ao fol*: calefieri ad folis lumen. dicitur

S

do dedo, feu lugar, como anel do dedo, catana da bainha: effugere aliquid è proprio loco, vt annulum è digito, gladium è vaginã. sỗ, idem. fút con đi: *mouito*: abortus, vs. fút lưng: *dor de cadeiras*: dolor renum. đầu lưng, idem.

fút mũ: *naris cortado*: præcisus naribus homo. kim fút tlon: *agulha fem fundo*: rupti foraminis acus. melius sốt, vel sết.

sũ, cây fũ: *certa aruore que dà figos ao modo dos noffos e fe comem verdes*: arbor quedam quæ ficus gignit ad formam exteriorem nofratiũ, fed virides comeduntur. blái fũ: *effes figos*: ficus indici ad formam nofratium virides tamen eduntur.

sũ, chuộng: *honrar*: colo, is. khâm sũ, kính chuộng: *reuerenciar e honrar*: reuereri & colere.

sũ: *arma de fogo*: igniuomum genus armorum. sũ binh: *artelharìa*: tormentum bellicum. sũ tay: *arma de fogo*: difplodere fiftulam ferream, aut bellicum.

S

cum. tormentum. gè sũ: *apontar com efpingarda, polla no rosto*: fiftulã ferreã collimare metam, vultui admouendo eam fiftulã. sũ gang: *peça de ferro*: tormentum bellicum ferreum. sũ đờũ: *peça de bronze*: tormentum bellicum æneum. đúc sũ: *fundir peças*: conflare tormenta bellica. sũ máng,

Lỗi chú thích: Đã tìm thấy thẻ <ref> với tên nhóm “đính chính”, nhưng không tìm thấy thẻ tương ứng <references group="đính chính"/> tương ứng, hoặc thẻ đóng </ref> bị thiếu

Lỗi chú thích: Đã tìm thấy thẻ <ref> với tên nhóm “đính chính”, nhưng không tìm thấy thẻ tương ứng <references group="đính chính"/> tương ứng, hoặc thẻ đóng </ref> bị thiếu

S

vide. hềang. tạõ đời sũ: *atacador*: fiftulæ ferreæ fator. bánq sũ: *coronha da efpingarda*: fiftulæ ferreæ lignea theca. bính sũ, idem.

T

TA: *eu*: ego. ita loquitur superior cum inferioribus fed grauibus perfonis. chúng ta, mỡ ta: *nos outros*: nos focij fic loquuntur ad inuicem cum de re communi omnibus loquuntur, vt mỡ ta đi: *vamos*: eamus. mỡ ta làm: *façamos*: faciamus.

tà, vạy: *errado, diabo*: erroneus, a, vm. diabolus, i. bắt tà: *exorcizar o endomoninhado*: energumenum exorcizare. trừ tà: *botar fora o diabo do endemoninhado*: diabolum expellere ab energumeno. tà dâm: *fornicação, ou outra deshonestidade defefa*: fornicatio aut alia Venus illicita. đứ gian tà: *homem refaldado, mao*: peruerfus, iniquus, a, vm. đạo tà: *ley falsa*: falsa lex.

tá, tôi tá: *escrauos, ou gente baixa de feruiço*: ferui aut famuli viles.

tả: *parte esquerda*: pars finiftra. tay tả: *mão esquerda*: manus finiftra. tả phủ: *mandarim graue que eftà a mão esquerda del Rey de Tonquim*: magiftratus primarius, qui Tunchinenfi Regi adftat ad latus finiftrum,

T

ftrepitum edendo in fignum admirationis, aut ad aliquid valdè laudandum.

tác, bạn tác: *igualdade de companheiros*; æqualitas fociorum.

tác, gà cộc [\[đính chính 1\]](#) tác: *carcarer da galinha*: glocido, as. alij touc tác.

tác, tuổi tác: *muito velho*: fenex valdè.

tác blổ: *fazer estatuas*: ftatuas formare.

T

huic rēpondet. hōu phủ qui ad latus dextrum eidem Regi adftat, fed eft inferior in dignitate, nam ibi ad Pechinenfium Sinarum morem latus finiftrum eft nobilius dextro.

tả: *palaura que alguns vzão no fim da interrogação*: vox qua vtuntur aliqui in fine interrogationis, vt đĩ gĩ tả: *que coufa*: quid rei ?

tã: *faixas ou cueiros da criança*: fafciaē aut panniculi infantis.

tạ, lạy kính: *reuerenciar*: reueoreo, eris. tạ ơn: *dar graças*: agere gratias. đi tạ: *leuar alguem pera lhe perdoarem, ou porque lhe perdoarão*: ducere aliquem ad gratias agendas, quia veniam obtinuit, vel vt veniam obtineat.

tắc, phép tắc vôũ: *poder infinito*: pontentia infinita, omnipotentia, æ.

tắc lưỡi: *dar com a lingua nos dentes fefendo certo sō quando fe efpañtão ou louuão muito algũa coufa*: percuffio quædam linguæ ad dentes

T

tách, kim tách: *agulha muito fina*: acus valdè fubtilis.

tại: *orelha*: auris, is. nạng tại: *carregado no ouuir*: furdafter, tri. blái tại: *a parte mais baixa da orelha*: auris pars infima. giã ở tại nghe: *aplicar os ouuidos pera ouuir*: aures arrigere ad audiendum.

tai: *defastre*: infortunium, ij. tai vạ: *culpa que lhe impoem*: culpa quæ imponitur. phải tai vạ: *fer culpado por algũa coufa, e lhe tomão tudo quer tenha culpa quer não*: culpam imponi alicui propter quam bonis fpoliatur

fiue falfum fit quod imponitur, fiue fit verum. tam tãi: *caftigo que abrange a muitos, como doença gèral que Deos deffe*: pœna qua multi plectuntur, vt morbus vniuerfalis quem Deus mitteret &c.

tài: *talento, habilidade*: talentum, i. ingenij felicitàs. có tãi, idem.

tài phú: *efcriuão do nauio; ou peffoa a quem fe entrega fato*: fcriba nauis, aut perfona cui res committuntur.

tài, tán tãi: *o que gasta mal o feu*: decoctor, is. dicitur etiam de eo qui mercaturam

T

geo, rấc

tài, ở: *fer, eftar*: fum, es, eft. maneo, es.

tay: *mão*: manus, vs. tay mặt: *mão direita*: manus dextera. tay hữu, idem. tay tả: *mão esquerda*: manus finiftra. tay tlái, idem. ngón tay: *dedos das mãos*: manuum digiti. máõ tay: *vnhas das mãos*: manuum vngues. nắm tay: *fechar a mão*: manum claudere feu ftringere. chap tay lên: *por as mãos iuntas*: iungere manus. lượm tay, idem. giớ tay: *eftender a mão ou braço*: manum extendere, vel brachium. lút tay, sẩy tay, mằm tay: *efcapulir da mão*: manu elabi. cổ tay: *collo da mão*: collum manus. bàn tay: *palma da mão*: manus vola. nang tay, bên mặt tay, idem. xem ló bàn tay: *olhar a palma da mão pera saber a bona dicha*: manuum volas infpicere ad augurandum felicitàtem. bê tay: *fazer eftar os dedos*: digitis contortis crepitum edere. tay ai chép: *de quem he efa efcriptura, quem a efcreueo*: manus hęc feu fcriptura cuius eft ? cầm tay, cầm: *tomar na mão e telo*: manu accipere & tenere. người chên tay Chúa: *homem de quem el Rey fe*

exercendo depauperatur. tiền tãi: *riquezas*: diuitiæ, arum. tãi vậ, idem.

tái, chỏ: *fostentar tendo mão*: fuftineo, es. thien phú^{[[dính chính 2](#)]} địa tãi, blời che đấc chỏ: *o ceo cobre a terra fostenta*: cælum operit terra fuftinet. fententia ex corum libris defumpta ad oftendendum cælum & terram effe tanquã domum quam non debemus adorare, fed Dominum magnæ huius domus qui fecit cælum, & terram.

tãi: *efpalhar*: fpargo, is. difpergo, is. melius vãi,

T

ferue em todas as coufas: vir quem Rex adhibet in omnibus negotijs. blay tay: *aforrar o braço pera dar pancada*: brachium exerere ad percutiendum.

tây, con tây: *bada*: rhinoceros, otis. vnicornis is. sừng tây: *ponta de bada*: vnicornis cornu.

tây: *Oefte*: occidens, ntis. gió tây: *vento Oeste*: fauonius, ij.

tây: *particular, defigal*: acceptor perfonarum. đức Chúa blời chảng tây^{[[dính chính 3](#)]} ai: *Deos não he particular, nem defigal com ninguem*: Deus nullius perfonam respicit.

tây nhàu: *igual*: æqualis, e. dicitur etiam in ludo cum pares fiunt. tây: *do tamanho, do talho*: ftaturæ feu magnitudinis eiufdem. bằg, idem. tây người nên hai mươi tuổ: *o talho da peffoa ferà de vinte annos*: magnitudo perfonæ eft circiter viginti annorum.

T

tâm, láõ: *coração, entranhas*: cor, dis, vífçera, rum. ác tâm, làõ dừ: *roins bofes*: prauum cor, vífçera crudelia. đọç, idem.

tam, ba: *tres*; tres, trium. tam giáo: *as tres feitas*: tres fectæ, quas è finis habuerūt. đạo thích: *a feita dos pagodes*; idolorum fecta. đạo nhu: *a feita dos letrados*; fecta literatorum. đạo đạo: *afeita dos feiticeiros*: fecta veneficorum, cujus scilicet quidã. làõ tử, infignis veneficus auctor est. vide, đạo. tam hõàng: *tres Reis superfticiofos*; tres Reges superftitiofi quos impiè colunt nempe, thien hõàng: *Rey do ceo*; Rex cæli. đạ địa hõàng: *rey da terra*; rex terræ. ngoç hõàng: *rey do inferno*; rex inferorum. tam bản: *batel, embarcação de tres taboas*: cymba trium tabularū. em tam: *terceiro irmão menor*; tertius frater minor.

tãm: *pao de dentes*; dentifcalpium, ij.

tãm tối tãm: *efcuro*: obfcurus, tenebrofus, a, vm. tối tãm mù mịt: *treuas*: tenebræ, arum.

tàm: *bicho de fedã*: bombyx, icis. làm tợ, sáu tợ, cái đọũ, idem.

T

bellicum. đở tan ra, đở quang ra, idem. tan tái: *espalhar*: difpergo, is. rấç, geo, idem.

tàn lửa: *faifcas de fogo*: fauilla, æ. tàn bay lên: *aleuantarfe as faifcas*: fcintillas in altum tolli.

tàn hõã: *murcharfe a flor*: marcescere florem. héo, idem.

tàn Chúa: *o fombreiro du Chũa ou Rey que gouerna em Tonquim*: vmbella Regis regnum

T

tám: *oito*: octo mừi tám: *defeito*: octodecim. tám mừi: *oitenta*: octoginta.

tãm: *lauar o corpo*: lauare corpus. đi tám cho mát: *ir a lauarfe pera fe refrescar*: balneum adire ad refrigerandum fe.

tãm: *pedaço de qualquer coufa*: frustum, i. tám bạc: *barra ou pedaço de prata*: frustum argenti. tám gạo: *pedaços de arròs quebrado quando o pilão*: frutula orizæ confracæt dum illa contunditur.

tãm tức: *foluçar com agastamento*: fingultire præ ir. vide, nấç.

tạm, làm tạm đêy: *fazer algũa coufa por entretanto*: facere aliquid quod ad breue tempus folũ inferuire debet.

tan ra: *fazerfe em pedaços coufa dura e fragil como vidro, panela de barro &c*: confringi rem duram ac fragilem vt vitrum, ollam tefteam, & familia. sũ tan ra: *arrebentar a peça*: crepare tormentum

T

adminiftrantis. nam vmbella Regis illius qui vocatur, Bua, dicitur tán đũa.

tần, nhã tần: *caza de hũ Rey da China que queimou os liuros de confufio*: familia illius regis Sinenfis qui libros Confufij combuffit.

tán, khảnh tán: *festas dos pagodes*: fefta superftitiofa idolorum. tán che bựt: *fombreiro do pagode*: vmbella idoli. tán đũa: *fombreiro do bua*: vmbella buæ. vide tàn.

tán của ra: *desperdiçar o fato*; profundere opes, diffipare rem domefticam. tón, idem.

tấn sĩ: *o terceiro grao de letrados fubindo*:
literatorum tertius gradus ascendendo. qui ad
hunc gradū peruenit, eximitur ab omnibus
tributis & oneribus publicis tam ipse quam
eius filij. qui vero fecundum tantum gradum
attigerunt qui dicitur. hương cẩu, ij etiam
liberantur ab oneribus publicis & tributis,
fed non eius filij. denique qui folum primum
gradum funt adepti qui dicitur, sinh đồ, ij
liberantur à quibusdam oneribus vilioribus vt
à remigis officio aut baiuli & familibus, at
non à scribendo, & alijs nobilioribus officijs.

T

o mundo: finire mundum, finem mundi
adefse.

tạn: *chegar*: pertingo, is. nước đã tạn gỗ:
agoa ià chega ao pao: pertingit iam aqua ad
lignum. tạn mây: *atè as nuuens*: vsque ad
nubes. tạn lơi: *atè o ceo*; attingit cælum. đến
cho tạn: *chegarfe iunto*; accedere itaut
attingat.

tang, để tang để táoc: *porfe de dò por morte
do pay ou may não rapando a moleira &c*:
luctum infituere pro morte Patris aut
Matris, quo tempore viri pregma, feu partem
capitis anteriorem non radunt, mulieres
autem partem capillorum abscindunt,
præcipiè pro pro morte mariti. trũ tang: *tres
annos de dò pollo pay e pollo marido, no
qual tempo não he licito cazar e fazem outras
superfticções aos taes mortos*: luctus anni tres
pro patre aut marito, in quibus non licet ipfis
celebrare nuptias, alias etiam superstitiones
pro illis defunctis exequentur. chũ trũ tang
liên táng: *fazer certas feiticeiras, peraque nos
tres annos do dò os que morrerão não leuem
outros apos sý de fua cafa, e fe dentro*

T

fiue papyracea.

tấn, đem đi: *leuar*: fero, fers. tấn thực: *leuar
de comer a peffoa graue*: deferre cibum
primariæ personæ. tấn cho đũa: *leuar ao
bua*: deferre buæ cibum.

tản, đi tản, đi một người một nơi: *ir cada hũ
por feu caminho*: diuisim vnum quæque
itinere suo progredi.

tận, hết: *acabarfe*: finio, is. tận thế, hết thế:
acabarfe

T

*daquelle tempo morre outro defenterrão o
primeiro, e não enterrão o segundo nem lhe
fazem os conuites acostumados pera não
morrerem outros*: veneficia quædam tempore
luctus fieri solita, ne defuncti alios fecum
trahant ad mortem. quod fi quis ex
cõfanguineis eo luctus tempore moriatur
corpus defuncti effodiunt, & mortuum de
nouo sepulturæ non mandant nec solitis
conuiujs illius mortem celebrant ne fortè
alius item confanguineus moriatur.

tãng, đi tu: *fazer fe bonzo*: facrificuli munus
affumere. tãng ni, sãi vãi: *bonzo e bonza*;
facrificulus, & facrificula.

tãng, vide tòng.

tàng, nó cho tỏ tàng: *fallar claro*: dilucidè
loqui. melius tường.

táng, nhà táng: *cazinha fobre a sepultura ou
de madeira ou de papel*: domuncula
quædam supra sepulchrum erecta, fiue lignea
illa fit

T

táng, liên táng [\[đính chính 4\]](#), vide tang.

táng chì: *pedaço grande de chumbo*: fructum ingens plumbi, fic de fimilibus.

táng đấng, đều việc: *muito que fazer, muitos trabalhos*: negotia multa, tribulationes multæ.

táng cột: *bafe de coluna*: bafis columnæ.

tặng, phũ chức: *dar dignidade, grao &c*: dignitatis feu magistratus ad gradum euehere.

tanh: *fazer afo*: ftomachum prouocare. tanh hôi: *feder coufa podre*: putidus, a, vm.

tánh: *acabar a bebedice*: redire ad metem poft ebrietatem. dicitur etiam de quocunque cafu quo quis femotus à mente redit ad fe. tánh rượu: *jà cozeo*: vinum iam digeffit. đã tánh, đã tỉnh, idem.

tạnh: *eftear a chuua*: ceffare pluuiam. mưa đã tạnh, idem. blời tạnh: *depois de chouar aclarar o tempo*: ferenum fieri cælum poft pluuiã.

T

tormenti bellici aut fiftulæ ferreæ. tạõ dôi sũ, idem.

tấp, nhỏ tấm tấp: *muito pequenino*: paruulus valdè. nhỏ tấp tấp, idem.

tấp, tấm tấp: *lauar todo o corpo*: abluere totum corpus. rửa, dicitur de parte corporis.

táp: *tormenta*; tempeftas, atis. bão táp: *tufão, vento grande que corre os rumos*: ventus ingens in circuitum furens. is non naues folum in mare demergit, fed & arbores è terra euellit. gió idem.

tao: *eu*: ego. cum fcilicet fuperior cum valdè inferioribus loquitur vt pater cum filijs, nobilis cum viliffimis, pueri etiam inter fe loquentes aut contendentes ita loquuntur. nói mây tao: *fallar foberbo defprezando aos outros*: faperbè loqui contemnendo alios. người tở, idem.

táo, bếp: *fagão*: focus culinæ. táo cõên, ðua bếp, vide bếp. phẫm cao, Dij lares.

táo, blái táo: *maçãa de nafega*; ziziphum, i.

tạo, dựng: *alleuantar*: attollo, is. dựng cột nhà: *aleuantar as colunas da casa*: attollere aut erigere columnas domus. vnde quod Ethnici dicunt, tạo thiên lập địa, pro creatione cæli & terræ eft illorum error cum putent ex præxiftente materia factum fuiſſe mundum, etiam fine caufa prima, atque ita. notandum nos non poſſe eo modo loquendi vti fine explicatione.

tạo, đến: *chegar*: aduenio, is.

tạõ, cái tạõ: *atacador*: fartor.

T

táp, ăn táp: *comer carne crua ou mal affada*: carnem crudam aut femiuftulatam tam comedere.

táp, chạy táp đi: *fugir, porfe em cobro*: fugere, recipere fe in tutum.

tạp, gỗ tạp: *madeira colhida fora de vès que apodrece facilmente*: immaturè ſectum lignum quod facilè putrefcit.

tạp, ăn tạp: *comer carne, ou peixe, ou ouos, ou qualquer coufa da que não comẽ os pagodentos nos feus ieiums*: carnẽ piſces oua aut aliquid ex ijs comedere à quibus abſtinēt Ethnici in fuis ieunijs, quæ vocant

ăn chay, ở tap: *eoufa fuja*: fpurcus, a, vm.
dở, idem.

tập: *enfayarfe pera algũa coufa*: exercere fe
ad aliquid. tập bắn sũ: *atirar com efpingarda
ou peça de artilharia à barreira pera
adeftarfe*: fitulam ferream aut tormentũ
bellicũ explodere ad exercitiũ. tập ngựa:
amançar o cauallo; domare equum. tập
cõên: *adeftar os foldados*: exercere milites
ad pugnam. tập voi: *amançar o elephante*:
cicurare elephantem.

tắt lửa: *apagar o fogo*: extinguere ignem.

T

tát nước: *botar agoa, como de embarcação
ou tanque pera efgotala*: eijcere aquam vt è
nauis, palude, & fimilibus, donèc exhauriatur.
tát nước cho cạn, idem. gầu tát nước: *certo
instrumento a modo de cestu piqueno feito de
hambũs bem tapado com pes ou charão, e
com este fe bota agoa das embarcações de
Annam*: infrumẽtum quoddam in modum
ciftæ paruulæ ex canis indicis contextum &
benè compactum piceque aut fandaracha
linitum, atque hoc infrumento è nauigijs
maioribus regni Annam exhauritur aqua.

tắt, bít tắt: *meyas ou botas*: tibialia vm.
ocreae, arum. melius. miệt pro tibialibus.

tắt, nên tắt: *doença com prida*: morbus
diuturnus. tắt nguyen: *doença malignas
pegajofas*: morbi cõtagogiõfi maligni. tắt bệnh:
pefte: pestis. tắt phũ: *doença de lazaro*:
morbus elephantiacus.

tàu: *nao, nauio grande*: nauis. đấõ tàu: *fazer
nauio*: nauem condere.

tàu voi: *eftrebaria de elephantes*: ftabulum
elephantium. tàu ngựa: *eftrebaria de cauallo*:
ftabulum equorum.

tắt, đi tắt: *ir por atalho*: breuiori via
incedere. nói tắt: *fallar compendiofamente*:
fuccinctè loqui. giảng tắt: *recopilar o
catecifmo* cõpendio cathechifmum docere.

tắt nghỉ: *morrer*: mori. tắt hơi, idem.

tắt, gió đã tắt: *ceffou o uêto*: ceffauit ventus.
đã lạng, idẽ.

T

tàu, mực tàu: *tinteiro de carpenteiro pera
botar linhas*: atramentarium fabri lignarij
quo lineas in ligno ipfe producit.

tàu nhà: *certa taboa no remate do telhado
iunto as beiras*: tabula quædam in termino
tecti iuxtà imbrices.

tạu, mua: *comprar*: emo, is. tạu thuyèn:
comprar embarçãam; emere nauigium.

tâu: *palaura de cortesia com que fe falla ao
bua*: verbum vrbanitatis quod præmittitur
cum quis buam alloquitur. tâu ðua vạn tuế:
Voffa Alteza viua dès mil annos: Rex in
æternum viue.

tạũ vide tạõ.

tấũ, vide tồũ.

te bắt cá: *certa rede de pefcar*: rete quoddam
ad pifcandum.

tê chên: *pè dormente*: ftupidus, a, vm.

tê; *aquelle outro*: ille alius.

T

oũ tê: *aquelle outro Senhor*: ille alius Dominus. oũ kia, idem. in prouincijs meridionalibus dicitur te, pro kia.

tê he: *defcuberto, mal compofito*: feminudus, a, vm, vel incompositis vestibus indutus.

tê gếy cho bàng: *aparar o papel pera que fique igual*: refecare cartam vt fiat equalis. tê sách, idem.

tế: *facrificar*: facrifico, as. tế lễ đức Chúa blời: *facrificar a Deos*: facrificium offerre Deo. đơm ma tế quỷ: *facrificar ao diabo*: litare diabolo, defunctis &c. văn tế: *rotolo em que vay escrito o nome do diabo aquẽ fe offerece o facrificio*: schedula in qua conscriptum est nomen dæmonis cui litatur.

tế ngựa, chạy ngựa: *correr a cauallo*: equitando currere.

tế: *botar algũa coufa com a mão, ou cõ o pè*: proijcere aliquid manu aut pede. tế nước: *botar agoa com a mão*: proijcere aquam manu. tế cầu lên: *dar rechaço na pela com o pè*: repercutere pilam pede. nước tế đẽo thuyền: *faltar agoa na embarcaçãõ*: exilire aquam in cymbam.

T

tên: *feta*: fagitta, æ. me tên: *ferro da feta*: fagittæ ferrum.

tép, cái tép: *cameroẽs piquenos*: gãmari paruuli. tôm nhỏ, idem.

tết: *feira do anno nouo*: recentis anni festum. ăn tết ba ngày: *festear com banquetes os tres primeiros dias do anno nouo*: celebrare conuiuijs triduum recentis anni. tết năm:

T

tê, gạo tê: *arròs ordinario*, oriza communis prout diftinguitur ab ea quam lufitani, pulò, vocant.

tê, hát tê: *cantar mal*: impulsè canere.

tếu: *lançar as fortes cõ duas caixas*: fortes dare iectis duabusmonetis æneis. tếu sấp: *cairẽ as caixas ambas com as letras pera baixo*: fortis monetas ambas decidere literis infrapofitis, aut folo adhærentibus. tếu ngựa: *cairem com as letras pera riba*; fortis monetas ambas decidere literis in parte superiori patentibus.

têm blâu: *concertar o betel*; cõcinnare foliũ, quod lufitani, betel, vocant, ad edendũ.

tên: *nome*: nomen, nominis. danh, idem. tên là đĩ gì: *como fe chama*: quomodo vocatur? tên là gì, gọi là gì, idem. đặt tên: *por o nome*: imponere nomen. tên xấu: *roim fama*; nomen malum. mất tên: *perder o credito*: fidẽ feu authoritatem amittere.

T

fazer festa com conuities ao primeiro mestre cada hũ na fua arte o quinto dia da quinta lua: celebrare conuiuium primo magiftro quem tien sũ vocant quinta die quintæ lunæ, vnufquifque iuxta artem quam proficitur. folent etiam tunc magiftris viuus & parentibus alijsque superioribus deferre munera. tết ai: *dar presente de comer e beber a alguem nefas feitas*: munera esculentorum dare diebus illis quos tết vocant.

tẹt, blái tẹt: *fruíta mangrada*: aduftus inclementia cæli fructus, vel vredine.

tha, khác: *diferente*; alius, a, vd.

tha: *perdoar*: dimitto, is, parco, is. tha tội tha vạ: *perdoar os pecados e castigos*: dimittere peccata & pœnas.

tha: *leuar a aue ou animal algũa coufa na boca ou nas vnhas*: exportari ore aut vnguibus ab aue aut alio animali aliquid raptum. chim tha rác làm tổ: *leuar a aue no bico as palinhas pera fazer o ninho*: afportari paleas roftro ab aue ad nidum conficiendum. còn mèo tha chuột: *o gato leuar o rato na boca*: afportari à fele murem in ore.

T

de verdade: verax, cis.

thả: *largar aues ou animaes que eftão presos*: foluere captas aues aut animalia quæcunque, de hominibus dicitur, thả.

thả, đi thả: *ir de vagar*: pedetentim incedere, sê sê, idem,

thả, nê thả: *farjar*: fcarifico, as. giác, idem.

thách nhau: *apostar*: fponfionem facere. thách đánh nhau: *defafiarfe*: prouocare fe inuicem ad fingulare certamen. gheo nhau, idem. thách cố, bỏ vạ cho: *aleuantar falfo*: falfum in alium conijcere.

thạch, đá: *pedra*: petra, æ. fai thạch: *fazer andar hũa pedra por feiticeria*: petram p̄ftigijs mouere loco. khiến tạch, idem.

thai: *harriga de molher prenhe*: vterus fœminæ grauidæ. có thai: *concebeo*: concepit. chịu thai, nghén, idẽ.

tha, thối tha: *cheirar mal*: fæteo, es.

tha, thịt tha: *dor que vem de fe coçar, de frio &c*:

thà: *foltar alguem que està preso*: foluere aliquem à vinculis, nam de auibus alijfque animalibus dicitur thả.

thà: *antes*: p̄æftat. thà chết chẳng thà chối đạo: *antes quero morrer, e não negar a ley*: feram potius mortem, non feram negare legem.

thà, thật thà: *homem*

T

thai, khõan thai: *de vagar*: lentè. sê sê, idem.

thái, cả: *o fummo*: maximus, a, vm. thái kực: *o primeiro principio*: primum principium quod literati Sinenfium ponunt, nempe materiale & fine intellectu tanquam materiam primam ex qua cælum & terra originem habeant, nullam tamen ponunt caufam efficientem feu primum motorem. đức bà thái coắc lão: *mãy del Rey*: Mater Regis Tunchinenfis. thái coắc, idem. laõ thái: *dragão grande*: magnus draco, nomen cuiufdam regis in regno dicto, cao bàng.

thay: *muito*: valdè. tốt thay: *muito bom*: valdè bonus. óan thay: *muito inimigos*: valdè infenfi inimici. khõan thay: *muito clemente*: valdè clemens.

thay: *em lugar de outrem*: loco alterius. thay Chúa blời tha tội: *em lugar de Deos perdoar os pecados*: vice Dei remittere peccata. thay mặt đũa Chúa: *Vizorey*: Prorex, egis. thay nhau: *reuefarse*: alternari inuicem. đổi, idem.

thay nón đội mũ: *em lugar de chapeo trazer barrete*: loco galeri vti pileo. thay vì, idem.

T

ninguem: omnes nemine dēpto. hết thay thấy, idem. alij, hết đê thấy, vel hết đê thấy.

thây: *corpo morto*: cadauer, is. thây ma, xác, idem.

thầy: *mestre*: magifter, tri. thầy thuốc: *medico*: medicus, i. thầy đạo: *pregador da ley*: magifter legis. thầy phũ thủy: *feiticeiro que cura os doentes com feiticerias*: veneficus qui infirmos veneficijis curare tentat. thầy bói: *feiticeiro que fas profifsão de adeuinhar*; veneficus qui diuinationibus intendit. thầy điạ lí: *feiticeiro que bufca sepulturas pera fazer Mandarins*: veneficus qui terram quærit aut locum ad sepulchrum aptum, ad hoc vt filij aut nepotes sepulti magiftratus obtineant. thầy chũ: *mestre de escola*: magifter fcholafticorum. bà thây: *molher que fabe letras*: mulier quæ literas finenfes nouit. đức thây: *honra que se dà a mestres principaes, ou a peffoas graues &c*; titulus honoris qui præcipuis quibusdam magiftris datur, vel nobilibus perfonis etiam fœminis quæ literas

T

arripere velle dolis & fraudibus rem alienam. tham đốc: *dinidade pequena de mandarim na aldeia*: magiftratus quidam exiguus in pago. oũ tham, idem.

thăm, gười mlời thăm ai: *mandar recados a alguem*: falutationes alicui mittere. đi thăm ai: *fazer visita a alguem*: inuifere aliquem, pro infirmis melius viêng. hỏi thăm: *preguntar nouas*: noua nuntia inquirere. thăm tin, idem.

thăm: *fortes que se tirão, ou lançaõ*: fortes, quæ iaciuntur, aut ext ahuntur. bỏ thăm:

thay thây: *todos fem ficar*

T

norunt. quan thây: *o mandarim de cada hum*: magiftratus cui quis fubeft. làm thây: *fazer officio de mestre*: magiftri munus exercere.

thấy: *ver cõ effeito*: videre de facto, xem chẳng thấy ai: *olhei fe via alguem, não vi ninguem*: perfpexi vt aliquem viderem, vidi neminem. dicitur etiam de omnibus fenfibus, vt. nghe thấy: *ouui*: audiui. thấy tiếng: *fe ouue a vos*: auditur vox. người thấy: *cheirar*: olfacere. đã thấy: *ià achei*: inueni iã. tìm chẳng thấy: *bufqueinão a hei quæfiui & non inueni*. thấy: *faber por experiencia*: experimento didiciffe. thấy nó lãõ đứ: *tenho experiencia fer elle de roins bofes*: expertus fum illum peruerfi effe ingenij.

thây, vide thay thây.

tham: *cubiçar*: appeto, is. chớ tham của người: *não cubiçaras o fato alheo*: rem alienã ne concupifcas. tham lam, idem. gian tham: *com engano querer leuar o alheo*:

T

botar fortes: fortes iacere. bê thăm: *tirar fortes de palinhas*: fortes è paleis extrahere, cum illas quis manu tegens suam quifque fortuitò trahit breuiorem aut longiorem. bắt thăm, bê gãm, idem.

thâm, mùi thâm: *cor preta terrea que não tem lustre*: color niger minimè splendens. áo thâm: *cabaya preta que não tem lustre*: pulli coloris veftis, nigra.

thâm bờ ruộng: *entrar polla varzea do outro comendolhe o vallado*: fubripere agri alieni partem perrumpendo aggerem interpositũ.

thâm ồềào: *entrar com perturbação*: turbas excitando ingredi. tlòm thâm: *os ladroēs entrão*: fures ingrediuntur. lộn thâm: *aleuamento*: rebellio, nis.

thàm, nói thàm thàm: *fallar a puridade muito manfo*: fecretò loqui, & demiffa admódum voce. lo thàm thì: *cuidar configo*: cogitare fecum. ngắm, gắm, idem.

thắm: *cor vermelha*: rubeus color. đò thắm: *carmefim*: murex, ricis. nhểu thắm: *touquinha carmefim*: fericum quoddam murice tinctum.

T

thậm mlớn: *muito grande*: valde magnum.

than: *caruão*: carbo, nis. than lửa: *brafa*: carbo ignitus.

than thờ: *fufpirar, defabafar cõ alguem*: fufpiro, as, nudando fecretũ alicui relaxare animum. than thì: *gemer*: gemo, is.

thân: *modo de fallar cõ peffoa graue abaixo del Rey*: titulus feu honor qui exhibetur primarijs perfonis infra Regem. thân ồũ, thân đức ồũ, thân ồũ già muôn tuổi: *viua Voffa Efcellencia, Voffa Senhoria muitos annos*; Veftra excellentia, Veftra Dominatio Nefitoreos viuat annos. tâu ồũa, đễũ [\[đinh chính 5\]](#) Chúa, bạch thày, chiềng ồũ. hi funt tituli honoris.

thân: *corpo*: corpus, poris. thân xác: *corpo morto*: cadauer, is. đã nêh thân: *ià he homem*: iam virum agit.

thân, đờũ thân: *virgem*: virgo, ginis.

thân thể: *corpo viuo*: corpus viuens.

thân thích, họ hàng: *parentes*: confanguinei.

thâm, đi ngay thâm thâm: *ir caminho direito*: recta omninò via incedere.

thãm, thương thãm thiét: *amar teneramente*: tenerè amare. yêu, mến, idem.

thắm: *trespaffar a agoa algũa coufa*: peruadi aliquid ab aqua. thắm nước, thâu ồềào, idem.

thậm phải: *he muita rezão*: valdè conforum rationi est.

T

thân thích: *certas rifcas em pao, especie de feiticeria*: lineæ quædam fuper lignum ductæ, veneficium.

thân, khi: *bugio*: fimia, æ. giờ thân: *hora, das tres atè as cinco depois de meyo dia*: hora à tertia ad quintam poft meridiem. vide giờ.

thân, một thân một mềnh tôi: *fou sò não tenho ninguem*: folus fem ego, non habeo hominem.

thăn: *lombos*: lumbi, orum. thăn [\[đinh chính 6\]](#) thịt lợn: *lombos de porco*: lumbi porcini.

thần, tôi: *eu, vaffalo, feruo*: ego, loquendo cum de miffione, nam fignificat etiã hæc vox clientem & feruum.

thần: *o diabo que chamão tutelar do lugar*: diabolus quẽ loci tutelarem vocant. is vt plurimum est facinorofus aliquis ibi occifus, aut etiam aliquod animal mortuum in eo loco, cumque aliquid mali cuipiã ibi acciderit ftultè putant id ab illo homine aut animali factum, & deinceps eum colunt, erigendo domũ altare &c. dantque illi titulum Regis aut Magiftratus,

T

ne fcilicet fimile infortuniū illis adueniat.
thần kì: idem.

thần xích: *certo pao que tomão na mão os feiiteiros que curão os doentes*: baculus aut lignum quoddam quod manu apprehendunt venefici cum ægrotos curant, virtutem in eo ponētes baculo.

thần, thiên thần: *Anjos*: Angeli. quỷ thần: *diabos*: dæmones. thần sát đánh: *effe diabo te mate*: diabolus ille te occidat. đạo lộ, thần quan đánh, idem maledictū.

đơm thần quan: *offertas que fazem a effe diabo pera que lhe não faça mal*: oblationes diabolo factæ ab Ethnicis ne illis noceat, vel in itinere, vel in alio negotio. hũ thần, vide hũ.

thần, sao bắc thần: *a estrella do norte*: ftella polaris.

thần vì: *certa taboa em que fe escreue o nome do defunto pera lhe fazerem zumbaya*: tabula in qua conscribitur nomen defuncti vt illi folita reuerentia demisso in terram capite fiat.

T

ad ascendendum apponere.

thang, bún thang, vide bún.

thang, vi thang: *rozalgar*: aconitum, i. vi fang, idem.

thăng, len: *subir*: ascendo, is. thăng thiên, len blời: *fubir ao ceo*: ascendere in cælum. đốt thăng thiên: *botar foguetes*; emittere igniculos furfum volantes. đốt ốu pháo, idem.

T

thần, vua thần ốu: *o Rey da China que dizem inuentou o arado, e cultiuar a terra*: nomen Regis Sinarum quem dicunt fuiffe inuentorem aratri, docuiffe que agriculturam, atque ideò illum colunt.

thần, quan đại thần: *os mandarins grandes*: magiftratus fupremi, tanquam præcipui Regis ferui. quan tôi cả, idem. sứ thần: *embaixador*: nuntius regis.

thần lãn: *faltão como lagartixa*; pifcis quidam figuram habens lâcertulæ.

thần, nội thần: *nome odiofo de Eunuco*: Eunuchi nomen, fed odiofum. vide trũ sứ, cạn.

thán, bàng than thán: *muito igual*: æquale, & valdè planum. đất than thán: *terra plaina e muito igual*: planum & valdè æquale solum. phảng, idem. thần, lãn thần: *ter muitos negocios cõ confusão*: confusè multis negotijs implicari. lãn lộn, idem.

thang: *efcada*: fcala, æ. bợc thang: *degraos da efcada*: fcalæ gradus. bắc thang lên: *por efcada pera fubir*: fcalam

T

thăng, cái thăng gạo: *medida de arròs*: menfura orizæ. cái thùng, đấu, idem.

thàng: *nome com que fe chamão os meninos, moçose gente baixa*: nomen quo vocantur pueri, famuli, & viles perfonæ. thàng đồ: *menino que ha pouco que naceo*: infans recens natus. thàng nhỏ: *menino*: puer, i. ở thàng kia: *ò moço*: heus tu. sao làm ốy thàng kia: *porque ffestes afsy madraço*: nebulo cur ita fecifti. thàng ngo: *nome com que chamão aos Chinas por desprezo*: nomen quo finas vocant per cõtemptum. thàng cha

mây: *filho de hũ madraço*: nebulonis filii, est conuitum inter ipfos graue, valde tamen vfitatum. thàng này để người: *este madraço he foberbo*: nebulo hic fuperbit.

thắng đối: *cilhas de cauallo*: cingula lateralia equi.

tháng: *mes*: menfis, nempe lunaris, annus enim communis apud Annamitas habet duodecim lunationes, intercalaris vero tredecim, qui accidit fecundo aut tertio quoque anno, quæ omnia faciunt ex computo finenfi. tháng no: *mes de trinta dias*: menfis

T

treze mefes: menfis qui superadditur, quando annus constat tredecim menfibus feu lunationibus. tunc autem duo menfes vocantur eodẽ nomine iuxta mathematicorum computum vt fi verbi causa fecundus menfis duplicetur, tunc dicitur, tháng hai trước: *o fegũdo mes d'antes*: fecundus menfis prior. tháng hai sau: *o fegundo mès depois*: menfis fecundus pofterior. vocantur etiam menfes nomine horarum, vt tháng dần: *o primeiro mes*: menfis primus. tháng mẹu: *o fegundo mes*: menfis fecundus. & sic de reliquis, vide giờ. đầu tháng: *o principio do mes*: menfis principium. mặt tháng: *o fim do mes*: menfis finis. vocant etiam primam partem menfis vfque ad decimum diem thượng, à ecimo vfque ad vigefimũ, trũ, mediã. à vigefimo demũ die vfque ad finẽ, hạ, poftertam. tháng nào: *em que mes*; menfe quonam? mấy tháng này ^{[[định chính 71](#)]}: *quantos mefes ha*: quot ab hinc menfibus?

thàng: *entefar*: tendo, is. thàng thàng, idem. thàng dây: *entefar corda*: tendere funem. keó cho thàng: *puxar pera ficar teſa*: trahere vt tenfus fiat funis.

triginta dierum. tháng thiếu: *mes de vinte noue dias*: menfis dierum viginti nouem. tháng giêng: *a primeira lua*: menfis primus lunaris. tháng hai, ba: *a fecunda, a terceira lua*: menfis fecundus, tertius. tháng tư: *a quarta lua*: quartus menfis. reliqui modo folito in reliquis rebus numerantur præterquam quod non additur particula ordinalis, thứ, vt fit in alijs rebus cõmuniter. tháng chạp: *o derradeiro mes*: menfis vltimus. tháng nhuận: *o mes que fe acrecenta quãdo o anno tem*

T

thắng, đi thẳng: *ide caminho direito*: recta incede via. ngay thẳng, ngay, idem.

thanh gươm: *folha de espada*: ferrum enfis. thanh tle: *hũ pedaço de bambũ fendido*; frustum cannæ indicæ fiffum.

thanh nhàn: *bemaumenturança*: foelicitas, atis. thanh vắng: *folitario*: folitarius, a, vm. vắng vẻ, idem.

thanh, làm thàng giã: *ſingir*: fingo, is, vide, thình.

thanh đô vương: *nome proprio do Rey de Tonquim que reinoua quando a primeira vè la chegarão os Padres*: nomen proprium Regis Tũquinenfis qui regnabat cum primum illuc aduenere Noſtri Patres.

thành, nên: *fazer, fazerſe*: facio, is, fio fis. sinh thành, sinh nen: *produzir gerando*: producere per generationẽ. thien sinh nhin, nhin thành thien: *o ceo gèra ao homem*,

T

e o homem prodũs ao ceo: cælum generat hominem, & homo producit cælum. proloquium falsum Ethnicorum quo cum plebe fuos tegunt errores nomine cæli intelligendo hominem.

thành: *fortaleza, ou cidade murada: arx, vel ciuitas munita mænibus. xêy thành: cercar a fortaleza com muro; muro circumdare arcem. thành lũy: baluarte: propugnaculum, i.*

thành hõàng ^[đính chính 8], nơi thờ đũa: *o lugar em que adorão o diabo a que chamão tutelar das aldeas e por isso lhe dão titulo de Rey: locus in quo adorant dæmonem quem pagorum tutelarem putant, atque ideò Regis nomine infigniunt. vide, thần.*

thánh: *coufa fanta: sanctus, a, vm. nên thánh: fazerfe fanto: sanctum fieri. rút thánh: fantiffimo: sanctiffimus, a, vm. thánh hiên: fanto e bom: sanctus & bonus. titulus quo fuum confusium honestant sed immeritò, quia vel ille non nouit omnis sãctitatis & bonitatis auctorẽ Deum fine quo non poterat esse sanctus nec bonus, vel finouit & alios*

T

thảo, cam thảo: *alcaçũs: glycyrrhifa, æ.*

thảo: *honrar: honoro, as. thảo kính cha mẹ: honrar e reuerenciar pay e may: honorare & reuereri Patrem, & Matrem. thảo, làõ thảo: dar ou tomar de boa vontade: dare aut accipere lubenti animo & grato.*

thảo: *nelle, arròs por efcafcar: oriza cum pellicula. lúa thảo, idem. xay thảo: moelo pera lhe tirar a cafca: orizam molendino manuali conterere vt exuatur pellicula. sảy thảo: fazer vento ao nelle pera o alimpar:*

T

non docuit cũ effet magifter, quomodo poteft vocari sanctus & bonus?

thao: *os cor doẽs de feda que cingem os nobres e letrados: funiculi ferici quibus cinguntur nobiles & literati. thấ thảo: cingilos: funiculis fericis nobilium & literatorum cingi. tháo thảo ra: despilos, tiralos; funiculos fericos quibus nobiles & literati cinguntur difcingere. cõĩ, idem.*

tháo: *defmanchar algũa coufa que efiã pegada, encaixada: reglutino, as. tháo sắch ra: defencadernar o liuro: reglutinare librum. tháo nước ra: abrir o tanque, ou outra coufa em que efiã a agoa represada, pera fazala fair; aperire paludem aut quid simile, vt effluat aqua ibi retenta. tháo đũa: camaras: diffenteria, æ. tháo táoc: defatar o cabelo: foluere comam.*

thảo, cỏ: *erua; herba, æ. thảo mọc, fang cỏ: aruores e eruas: herbæ & arbores.*

T

vẽtilare orizam. hột thảo: *grão de nelle: granum orizæ.*

thảo, voi thảo: *vrrar do elephante: vox elephantis. hòm thảo: ùyuar do tigre: vlulatus tigris.*

thảo, mửa thảo: *vomitar com vehemencia: euomere cum conatu.*

thảo thả: *de vagar: lentè. sê sê. idem.*

thảo manh: *cego com os olhos abertos: cæcus oculos apertos habens.*

thấO, cái thấO: *boyão curto com barriga e boca largas*: diotæ species breuis, fed fatis lati ventris & orifici.

tháp: *torre*: turris, is.

tháp bút: *canudo em que fe mete o pincel*: theca in qua penicilli cuftodiuntur.

thấp, ướt: *molhado*: madidus, a, vm.

thấp: *baixo*: breuis, e. nơi thấp: *lugar baixo*: locus humilis. người thấp fe: *homẽ muito piqueno*: homo valde breuis, curtus. tiểu nhĩn thấp í: *gente vil, de baixos penfamentos*: perfona vilis, humiles habens cogitationes.

T

cingirfe fita: ftringere zona lumbos. thấ thao, vide thao.

thất, bảy: *fete*: septem. thứ bảy: *septimo*: feptimus, a, vm.

thất, fay thất thiểu: *cambetas de bebado*: titubatio ebrij. đoi thất thểu: *de fome*: titubatio famem patientis.

thật: *verdade, certo*: veritas, atis, verus, a, vm. nói thật: *fallar verdade*: verum loqui. cho thật: *certamente*: certè, profectò, fanè. thề thật: *iurar verdade*: verum iurare. thề ngay, idem. thật thà: *fiel, fincero*: veridicus, a, vm, fincerus, a. vm.

thau: *latão*: æs, æris. chỉ thau, *arame de latão*: æris filum. gõ thau lại: *fazer obra de latão batendoo*: æris opus percutiundo conficere, lá thau: *folha de latão*: æris lamina. hàn thau: *foldalo*: æsferruminare.

thau rau: *batel*: cymba. thau bậ, vide bậ.

thấp, làm thấp thỏang [\[đính chính 9\]](#): *fazer cõ pouca applicação*: perfunctoriè operari. alij thấ thỏang.

thập, mười: *des*: decem. thập nhị, mười hai: *doze*: duodecim. nhị thập, hai mươi: *vinte*: viginti.

thấ: *apertar*: ftringo, is. thấ nút: *apertar o nõ*: ftringere nodum. thấ cổ chết: *apertando o pefçoço matar*: ftringendo collum occidere, fiue per fuspendium fiue per quamlibet ftrangulationem gutturis. thấ lưng:

T

tháu [\[đính chính 10\]](#): *animal ou aue nem muito piqueno, nem muito grãde*: auis aut animal quodcunque nec valde paruum nec valdè magnum. chõai, idem. gà tháu: *franga*: pullastra, æ. bồ tháu: *vitela, nouilho*: vitulus, i & c.

tháu, thấ tháu: *escreuer confuso, cõ muitas rabifcas*: confusè fcribere. chũ tháu, idem.

tháu, nghe tháu tháu: *ouuir atè o cabo com atenzão*: attentè vfque ad finem audire.

thâu, tlõm [\[đính chính 11\]](#): *apanhar por força*: rapio, is. thâu đạo. tlõm cáp: *ladrão*; latro, nis.

thâu ngày thâu đêm: *todo odia e toda a noite*; tota die & tota nocte. thâu đêm tối ngày, idem.

thâu: *furar de parte a parte*: perforare ab vna parte in alteram. thâu qua hai bên, idem. nước thâu ðều: *penetra a agoa molhando algũa coufa*: peuetrat aqua madefacièdo aliquid. thâu thành: *minar o muro*: fuffodere

mænìa. thâu từ [\[đính chính 12\]](#): *minar o carcere*; fuffodere carcerem. thấu, idem.

T

thấu 𠵹ào, vide thâu.

thấũ, vide thoũ.

thê, 𠵹ợ: *molher*: vxor, is. chính thê, 𠵹ợ thật: *verdadeira molher*: vera vxor. 𠵹ợ cả, idem.

the, cái the: *peça rala como de veo com que as molheres cobrem a cabeça &c*: fericum rarum vt velũ quo mulieres tegunt caput &c. mũ the: *barrete feiftauado dos letrados e nobres*: pileus exagonus quo literati & nobiles Annamitæ vtuntur. thu the: *mato ralo de poucas aruores*: fylua rara paucarum arborum. le the, idem.

the, thuốc the: *mezinha*: pharmacum, i.

the, 𠵹ỏ cam the con mắt: *a caſca de laranja eſpirrar nos olhos*: infilire in oculos fuccum corticis mali aurei.

the, reo the the: *dar grandes rifadas com matinada*; cachinnor, aris.

thê: *iurar*: iuro, as. ăn thê: *aiuramentarfe*: coniuro, as. thê ai: *iurar por alguem*: iurare in nomine alicujus. thê ngay: *iurar verdade*: iurare verum. thê thật, idem. thê dối: *iurar falfo*: iurare falſum. thê gian, idem. bắt thê:

T

caminho fazer dous mandados: vna fidelia duos dealbare parietes. một thẽ: *do meſmo modo*: eodem modo. cũ 𠵹ệy, idem. bàng thẽ, 𠵹i bàng: *fe poruentura*: fi fortè. như thẽ: *como*: veluti. thân thẽ tốt: *bom talho de corpo*: iufta corporis ftatura. xấu thẽ: *roim*

thấu, xem thấu: *adiuinhar as couſas auſfentes, feiſiceria*: diuinare abſentia, veneficium.

T

fazer iurar a alguem: iuramentum ab aliquo exigere. the, idem.

thế, đời: *mun-do*: mundus, i. thế gian, thế giái, idem.

kớu thế, chử đời: *Saluador do mundo*: mundi Saluator. tận thế, hết thế: *acabarfe o mundo*: mundi finem aduenire.

thế đầu: *cortar o cabelo por deſprezo do mundo*: capillos tondere in contemptum fæculi. thế táóc, idem.

thế: *estribar, em algũa coufa*: inniti alicui rei. thế tàu [\[đính chính 13\]](#): *depende a vida da não*: dependet vita noſtra à nauì. thế thăóc: *eſtribar no nelle*: inniti orizæ. cậ thế ai: *eſtribar em alguem*: confidere alicui.

thế, vide thê.

thẽ đàng: *repartir do caminho o que cada hũ ha de terreplena*: diuidere viam in partes, quam quifque aggerare aut terra complere debeat.

thẽ: *modo, feição*: modus, i. một thẽ, nhìn thẽ: *d'hũ*

T

feição: modus peruerfus. thẽ nào [\[đính chính 14\]](#): *de que modo*: quomodo ? thẽ nào thẽ nào: *de qualquer modo*: quodmodocunque.

thẽ thốũ: *liberal*: munificus, a, vm.

thê, thề, vide thề, hư thê, thề dối: *iurar falso*: iurare falsum.

thêm: *acrecentar*: addo, is. thêm ðẻo: *acrecentar metendo dentro*: augere intromittendo. thêm đơm: *acrecentar de qualquere modo*: superaddo, is.

thềm nhà: *o pavimento que fica fora da caza ao redor pera andar de baixo das beiras*: pavementum quod circuit domum, & tegitur imbricibus.

thềm của ăn: *desejo de comer algũa coufa, como as molheres prenhes costumão ter*: defiderium aliquid edendi, vt fit in fœminis gravidis.

then cửa: *tranca da porta*: repagulum, i. obex obicis.

thẹn, hổ người: *ter vergonha*: verecundiã fuffundi. thẹn mặt, idem.

T

quo quid fandaracha inficitur. alij phết.

thếp: *aço*: calybs, ybis.

thếp, ăn thếp: *viuer como de efmola ou de fobejos de outros &c*: fuffentari ex eleemofynis aut reliquijs aliorum.

thep: *os gomos da laranja e de outras frutas*: particulæ aut diuifiones interiores mali aurei aut aliorum fructuum, melius, múi.

thết: *conuidar*: inuito, as. mời, idem. thết blâu: *conuidar com betle*: inuitare ad edendum folium quod, betle, à lufitanis vocatur, & eft valdè in vfu. thết mlời đái: *offerecimentos fingidos*: verba vebanitatit quibus aliquid fictè offertur.

theo: *feguir, ir de tràs, imirar*: fequor, eris, imitor, aris. theo chẳng lợp: *indo apòs alguem não no alcançar*: fequendo aliquem non affequi. theo í đức Chúa blời: *feguir ou conformarfe com a vontade de Deos*: fequi voluntatem Dei. theo í mềnh: *fazer fua vontade*; fequi propriam volūtatem. theo chên bắt chước ai: *imitar alguem*: imitari aliquem. theo ai, idem.

thếp: *cubrir com ouro ou com prata ou ainda com charão*: linire aut tegere auro, vel argento in folia subtiliffima diducto, aut etiam fandaracha. thếp vàng: *dourar*: in auro, as. thếp bạc: *pratear*: tegere folijs argenti tenuiffimis. sòn thếp: *charoar*: fandaracho, as. cái thếp: *o pincel com que acharcão*: penicillus.

T

thét nút: *apertar o nó*: ftringere nodum. vide thắt.

thêu: *baftidor, lauores na peça*: fericum acu pictum, vel labore phrygio.

thểu, thắt thểu, vide, thắt.

thệu, cây thệu: *romeira*: malus punica, malus granata. blái thệu: *romãa*: malum punicum, malum granatum. thệu lậu, idem.

thêu, vide theo.

thi: *exame de letras*: examen ad gradus literatorum. tràng thi: *cafa dos exames*: domus examinum ad gradus. nhà thi, idem. đi thi: *ir compor pera os exames*; cõponendi caufa ad examen ire. thi: *exame no qual vence quẽ mais pode*: examen in quo potentior vincit.

thí, áo phẳng thí: *cabaya fem rugas*: vestis plana fine rugis.

thí, hội thí: *exames folēnes na corte pera os graos inferiores*: examina inferiora in fingulis prouincijs pro gradibus inferioribus.

T

equi ftragulum.

thí biều: *polmão, lobinho*: tuber carneum.

thí, đau chứng thí thủng [\[đính chính 15\]](#): *doença de potrozo*: carnofitas in testiculis.

thĩ biều: *barriga enxada*: tumens venter. thĩ thủng: *furar o enchaço*: tumorem perforare.

thĩ, nói thàm thĩ: *fallar manço a orelha*: demissa voce ad aures loqui. nói thàm, idem.

thĩ, than thĩ: *gemer, fufpirar*: germo, is, fufpiro, as.

thĩ kiếp người ta: *os diuerfos estados dos homens que os bonzos tomão pera encubrir fuas falsidades*: ftatus diuerfi in hominum vita, quos idolorum facrificuli affumunt ad tegenda mendacia sua, vt. nguyen thĩ: *o primeiro estado da geração do homem*: primus ftatus humanæ generationis. de quo fcilicet Thíc dixit feciffe cælum & terrã, intelligens fcilicet femem Patris & sanguinem Matris ex quibus producitur homo quem idolorum cultores interiori fenfu intelligunt

T

eft falutiferus sed etiam cortex, fructus autem eft flauus rotundus & magnus infar magni mali.

thí của cho kẻ khó khan: *dar efmolã aos pobres*: eleemofynam pauperibus largiri.

thí dụ: *per exemplo*: exempli gratia.

thĩ là thí: *coxim de fella*: puluinar ephippij, vel ftrati

T

cũ dicunt cælum & terram, id tamen non euulgant populo, ne amittant turpia lucra.

thĩ, trước: *diante*; prius. vô thĩ vô chung, chẳng có trước chẳng có sau: *não tem primeiro não tẽ depois, ou não tẽ principio não tem fim*; principiũ non habet neque finem. hữu thĩ vô chung, có trước mà chẳng có sau: *tem principio mas não tem fim*: principium habet non habet finem, vt fcilicet Angeli, anima rationalis.

thị, thật: *verdade, verdadeiro*: veritas, atis. verus, a, vm. vide thật.

thị, chợ: *bazar*: forum, i. vide chợ.

thị, tờ thị: *chapa que pafsaõ os mandarins*: literæ testimoniales magiftratum, facultatem aliquam concedentes.

thị, blái thị: *certa fruita medicinal amarella redonda e grande como hũa grande maçã*: fructus quidam medicinalis flauus rotundus infar magni mali. cây thị: *aruore d'effa fruita medicinal*: arbor cuius non folum fructus

T

thíc [\[đính chính 16\]](#) ca: *Xaca*; Xaca, æ. is, primus fuit idolorum inuentor in Indijs orientalibus, natus eft in ea Indiæ parte quam finæ thien trúc cổác vocant, patrem habuit tịnh phận vương, matrem mada phu

nhên, vxor illi fuit. da du phu nhên con lí
thien vương, filius eius vocabatur. ca haù la.
duos habuit diabolos qui illum artem magicã
docuerunt Alala fcilicet & Calala, in
montibus đân đạt vbi primum fe recepit,
cum reliquit vxorẽ pofit aliquot cohabitationis
annos & fe ipsũ fecit bụt ideft, idolum, fuis
præftigijs innumeros decipiens vſque ad
octuageſimum ætatis annum quo mortuus eft
in fylua dicta, Sala, mille circiter annis ante
Chrifiti Domini Natiuitatem, tempore Regis
Sinarum dicti **Đ**ua Chu.

thíc: *efculpir, entalhar*: fculpo, is, incido, is.
thíc chữ **Đ**ẻào bia: *abrir as letras na pedra*:
incidere literas in lapide.

thân thíc, họ hàng: *parentes*: confanguinei.

thíc người: *natureza ou inclinação de cada
hum*: propenfio naturalis vniufcuiusque. nết
người, tính người, idem.

T

ceo: cæli Dominus. melius. thien chúa. thien
đàng, nhà blời: *paraifo celefte*: paradifus
cæleftis. melius thien Chúa đàng, nhà Chúa
blời cæli Domini domus. thien thần: *Anjo*:
Angelus, i. thien hạ, dưới blời: *de baixo do
ceo*: infra cælum. ideft vniuerfus orbis
inferior. thăng thien: *fogete*: igniculus volans.
thien triêu, cây thien triêu: *zamboeira*: malus
Adam. thien vắn, tư thien: *matematica*:
mathematica, æ. quan tư thien: *o mandarin
matematico*: magiftratus qui mathematicæ
præft huius officium eft calendarium
fingulis annis typis mādare, eclifpes
prædicere, fluuiorum inundationes & familia
multa, etiam alia volunt prædicere, fed
fallunrur vt plurimum. thien vien địa
phương, blời tlon đất **Đ**uông: *o ceo he
redondo, a terra he quadrada, affy*

thíc, chẳng có thíc: *fem vontade*:
indeliberatè, abſque intentione. vô í, idem.

thíc nhau: *acotouelarfe entre fi*: cubito fe
inuicem impetere.

thíc, thân thíc: *certas rifcas*: lineæ quædam
ad certam figuram rhombi ductæ.

thíc, mốc thíc: *mofa*: mucor, is.

thịch, kêu thịch thịch: *estrondo de queda*:
ftrepitus ex re aliqua decidente ortus.

thích, vide thíc [[đính chính 17](#)].

thịch, vel thịch, mở ra: *abrirfe*: aperiri. vel,
finh ra: *fazerfe*: fieri. melius tịch, vide infra.

thiếc: *callaim, eftanho*: ftannum, i. thien,
blời: *ceo*: cælũ. i. thien địa, blời đất: *ceo e
terra*: cælum & terra. thien chủ, Chúa blời:
Senhor do

T

falfamente dizem os feus liuros: cælum eft
rotundum, terra vero quadrata, fic ftolidè
mētiantur illorum libri.

thien, nghìn: *mil*: mille. thien vắn thien vắn:
viuais milhoës de annos: precandi, valde in
vſu maximè in epiftolis.

thien môn đố: *efcorcioneira*: planta
quædam indica à lufitanis, efcorcioneira,
dicta.

thiên: *embarcação*: nauigium, ij. melius
thuyền.

thiến: *caſtrar*: caſtro, as. gà thiến: *capão*:
capo, nis. & fic de alijs.

thieng, tính thieng lieng: *ſuſtancia eſpiritual*:
ſubſtantia ſpiritualis. thieng: *virtude*

milagrofa: supernaturalis vis, aut virtus prodigiofa. phép thiêng, idem. nơi thiêng: *lugar em que cuidão hauer algũa diuindade*: locus in quo putant Ethnici aliquid diuinitatis ineffe, fed ftolidè.

thiêng, mời: *conuidar*: inuito, as. thết, thiết, idem.

T

expedire ad aliquem capiēdum.

thiếp tính: *feiticeiro que finge faber fe a alma està no ceo ou no inferno*: veneficus qui fingit se fcite a anima fit in cælo, vel in inferno. & ad hoc varia facit veneficia.

thiếp: *manceba*: concubina, æ. Ớ Ớ Ớ, Ớ Ớ Ớ, idem.

thiết, sắt: *ferro*: ferrum, i. thiết đê: *ferradura de cauallo*: folea equi ferrea.

thiết, đặt: *por, fazer*: pouo, is, facio, is. nhi thiết hư thê, mà đặt thê dối: *pera fazer iuramento em vảo*: faciendo iuramentum falfum.

thiết: *conuidar, fazer offerecimento*; inuito, as. offero, offers. mời thết: idem.

thiết, thăm thiết: *amar muito*: diligere multum.

thiệt của: *acharfe com menos fato*: minus habentem fe deprehendere. mất thiệt của, idem. hơn, thiệt: *o mais e o menos*: magis, & minus.

thiêu ma: *queimar o corpo morto*; cadauer igne confumere.

T

thinh, tlaõ: *limpo*: mundus, a, vm. tinh fạch, idem.

thiếp, tờ thiếp, tờ phép Chúa: *prouisão del Rey*: mandatum Regium in fcriptis. lênh, idem. hàng thiếp câu ai: *paffar mandado pera prender alguem*: mandatum

T

thiều phu: *o que vende lenha*: lignorum venditor. bản củi, idem.

thiếu, ít: *pouco*: parum. thiếu ngữ, ít đê: *de poucas palauras*: exigui fermonis.

thiếu, cá thiếu: *peixe bagre*: pifcis quædam fpecies quam, bagre, lufitani vocant.

thiếu: *faltar*: defum, es, eft. sót, idem. chẳng có thiếu gì: *não falta nada*: deficit nihil. bắt thiếu: *multar aquelle que falta em algum feruiço*: deficiētem in operibus communibus mulctare. thảng thiếu: *mes piqueno que não tem mais que vinte noue dias*: exiguus menfis qui folum dies habet viginti nouem.

thím: *molher do tio irmão do pay que he mais moço que o pay*: vxor patruí tui natu minoris quam pater tuus fit. Ớ Ớ Ớ, idem.

thìn, giờ thìn: *a hora das fete atê as noue antes do meyo dia*: hora à feptima vfque ad nonam ante Meridiem. dicitur etiam ngày thìn, nam thìn, thảng thìn, vide giờ.

thìn, rồũ: *dragão*: draco, nis.

T

thing tinh: *cafto limpo*: caftus, a, vm.

thỉnh nhàn: *immudauel*; immutabilis, e. thỉnh biển: *o mar leite*; malatia, æ. lạng, idem. thỉnh blời: *tempo fereno*; ferenum cælum.

thỉnh trai phù thủy: *conuidar os feiticeros pera o iejũ dos mortos*; inuitare veneficos adieunia mortuis faciēda, vel potius ad edendum varia edulia fine carne tamen aut pifce.

thỉnh, chuỗi thỉnh tiêu: *fpecie de figos da india verdes por fora, iã maduros*: ficus quædam indica extra immatura, fed matura intus.

thỉnh yen: *cidra*; malum citreum.

thỉnh, làm thỉnh: *trocer o rofto pera não ouuir*; inflectere vultum in aliam partem ad non audiendum.

thỉnh: *fingir*; fimulo, as. làm thỉnh giả ngủ: *fingir que dorme*; fimulare fomnum.

thỉnh đô vương: *o nome do Rey velho de Tonquim*: nomen proprium Regis Tõchinenfis fenis. thanh, idẽ.

T

thỉnh sự: *a estes dous cazados nada lhes falta, faude riquezas &c*: completa & perfecta habent omnia hi coniuges, fanitatem fcilicet diuitias &c.

thíp: *coufa de molho iã branda*: molle quiddpiam ex eo quod in aquam fnerit immiffum. ngãm mềm, idem.

thít tha, vide tha.

thít: *carne*: caro, carnis. đừng thít: *não comer carne*: carnes non edere, abftinere à carnibus. kieng thít, idem. mlãm thít: *comer*

thỉnh hõa: *a Prouincia da banda do ful antes de chegar da corte de Tonquim a Guião*:

Prouincia Auftralis respectu regiæ Tunchinenfis, antequam à regia ad Prouinciã. nghe an: perueniatur. ex ha Prouincia tam Rex Tunchini quam Cocincinæ funt oriundi, alij que primarij viri quam plurimi in aulã Tunchinẽfi, & Cocincinæ.

thính, nơi linh thính: *lugar que tem algũa coufa de Diuino*: Diuini aliquid habens locus. thieng, idem.

thieng thõang, vô í: *fem aduertencia*: inaduertenter, motus primo primus.

thỉnh, đi thủng thỉnh: *ir coleãdofe com fanfarrice*: mouere collum molliter ex superbia. dùng [\[đính chính 18\]](#) rinh, idem.

thịnh, hơn, tốt: *perfeita coufa em tudo*: perfectum ex omni parte. đã thịnh: *iã eftã bem*: benẽ iam fe res habet. thịnh sự: *tudo profpero*: profpera omnia. thịnh đây blợn: *perfeitiffimo*: perfectiffimus, a, vm. Ợ chà Ớ fa Ớ tuyên

T

carne por descuido: carnem edere ex inaduertentia. làm thít: *matar algum animal pera comer*: occidere aliquod animal ad illud edendum. thít nài: *carne magra*: caro macra. thít mỡ: *gorda*: caro pinguis. thít ba rọi, vide rọi.

thít gà, thít lợn, thít bò, thít trâu: *carne de galinha, carne de porco, de vaca, de bufara*: caro gallinæ, fuila, bouina, bubalina.

thít, đất thít: *terra pingue*: pinguis terra.

thít: *fom ou estrondo de queda*: fonus feu ftrepitus ex aliqua re decidente. aliqui thét.

thiu: *coufa depois de cozida ià feidiça*: corruptum aliquid postquam coctum est, quia diu relictum, vel malè custoditum. côm thiu: *arròs cozido feidiço*: oriza cocta iam corrupta.

thô bõ: *ruftico mal criado*: rufticus, inurbanus, inciuilis. quê mùa, idem.

tho của: *confiscar os bens, tirar el Rey a renda*: fisco addici bona, abrogari à Rege annuos redditus alicui. tho của lại: *tornar a tomar o que se tinha dado*: repetere quæ iam data fuerant.

T

hoc nomine adorant diabolum, vel antiquos possessores illius regionis, illisque altariola erigunt in ipsi agris. thổ cổ: *outro Senhor da terra*: terræ Dominus quem intra septa domus adorant. quan đất, idem. thổ kì, tiếng đất: *spirito da terra*: terræ spiritus. sic vocant diabolum quem putant tutelarem loci, thân, idem. hồng thiên hậu thổ, vua bời chúa đất: *o Rey do ceo, e o Senhor da terra*: Rex cæli & Dominus terræ. hæc nomina versus Ethnici in solemnibus iuramentis.

thỏ: *lebre*: lepus, oris.

thộ lộ: *leuar peitas*; munera accipere. đi lộ: *peitar*: munera dare.

thợ, lơ thợ: *achacofo*: valetitudinarius, ij.

thợ, cây thợ rờ: *aruore sem folha*: fpoliata folijs arbor.

thợ mừng: *dar parabens*: congratulor, aris.

thờ: *reuerenciar*: colo, is. veneror, aris. thờ phượng: *adorar*: adoro, as. nời thờ: *lugar de adoração, altar*: altare, ris adorationis locus.

T

tho, thơm tho: *bom cheiro*: odor bonus.

thờ lộ: *peitar*: corrumpere donis, fubornare. thụ lộ, idem.

thó, đất thó: *barro, terra barrenta*: argilla, æ. argillofa terra.

thó, đánh thó: *esgrimir*: digladior, aris.

thổ, đất: *terra*: terra, æ. địa [\[định chính 19\]](#), idem. thổ vàng: *barro*: argilla, æ. thổ chủ: *Senhor da terra*; terræ dominus, fub

T

ảnh thờ: *imagem do altar ou do oratorio*: altaris imago vel oratorij. phủ thờ: *a caza que está no paço em que o Rey fas suas ceremonias a seus antepassados*: superstitionum domus in palatio, in qua nimirum Rex suos progenitores colit.

thờ: *resfolegar*: respiro, as. nhọc thờ lám: *arquejar de cançado*: anhelare ex lassitudine, vt postquam quis multum cucurrit, vel morti proximus est. thờ ra thờ ðề: *tomar folego*: spiritum resumere. than thờ: *gemer*: fufpiro, as. vãn, thờ dài, idem.

thợ: *official mecanico*: mechanicus, i. làm thợ làm thũ, idem, thợ mộc: *carpinteiro*: faber lignarius. thợ bạc: *ouriués*: aurifex, ficis. thợ rèn: *ferreiro*: faber ferrarius. thợ may hiệu: *official primo que fas as obras del Rey*: artifex egregius qui regis opera perficit. thợ máy sắt: *farralheiro* [\[định chính 20\]](#): clauicularius faber. thợ máy sũ, idem. thợ may áo: *alfayate*: fator, is.

T

thở: *mancebia*: lupanar, is. proftibulum, i.
con thở: *molher publica*: meretrix, icis.

thởn lào ai: *ganhar a vontade a alguem*:
adipisci animum alterius. đẹp lào ai, idem.
hồa thởn: *concordar*: concorditer viuere,
conuenire animis.

thởng, vide thỉnh thởng.

thởng, thấp thởng: *por de mais*:
perfunctoriè. alij thất thởng.

thốt chớuc: *no mefmo instante*: ftatim,
fubitò. bỗ chớuc, tức thì, idem. đi thốt
thốt: *ir de preffa, ligeiro*: velociter incedere,
citato paffu & leui. celeri paffu & agili
ambulare. đi hỏán thốt, idem.

thọt, đỏi: *mentira*: mendacium, ij. húy
thọt, idem.

thốc, vide thắc.

thộc, cái thộc: *feringa*: fyinga, æ.

thồê, vide thiê.

thốế, vide thiế.

T

thối: *feder*; foeteo, es. hổi hám, idem. thối
tha: *fedorento*: foetens, ntis. lúá thối: *perderfe*
a feara por lhe entrar muita agoa e a cubrir:
putrefieri orizam in agris ob nimiam aquam
irrupentem &c. hư đi, idem.

thối, gió thối: *o uęto affopra*; flat ventus. thối
lửa: *fazer fogo affoprandoo*: insufflando
ignem accēdere. thối cơm: *cozer arròz*:
coquere orizā. các cơm, idem. củi thối [[đính](#)
[chính 21](#)]: *lenha pera queimar*: ligna ad

thoi, cái thoi: *lancadeira do tear*: radius feu
infrumētum textoris quo subtegmen ftamini
inferitur. thoi dệt củi, idem.

thoi mực: *pão de tinta da China*: frutum
atramenti Sinenfis quod solidum eft, &
petræ confricatum cum pauxillo aquæ
liquefcit vt fcriptioni inferuiat.

thôi: *bafta*: fufficit. thôi hết: *acabarfe*:
abfoluo, is. thôi đởn: *depois*: poftea. khỏi
một thôi: *paffado hũ pouco de tempo*: exiguo
temporis fpatio elapfo. một gey, idem. đi
đàng hai thôi ba thôi đến nơi: *fazendo dous*
ou tres puofos no caminho cheguei a o lugar:
paululum quiefcendo bis aut ter in itinere
perueni ad locum.

thôi mùi ra: *desbotarfe a tinta*: decolorari.
mùi thôi ra áo tắng: *apegarfe a tinta como*
da loba no iubão: colorem vnus veftis
alteram inficere. ủ mùi, idem.

thói: *costume*: mos, moris. lè lợ̣t, phép,
idem. thói nước người: *coftume dos*
eftrangeiros: mos exteratum gentium. theo
thói: *fequir o coftume*: confuetudinem
fectari.

T

comburendum. thối kèn: *tanger gaita, frauta*
&c: inflare tibias. thối xùy đờũ: *atirar com*
zarauatana: flando iaculari zarbatanā. xùy
hiệu khí: *tanger a trombeta*: inflare tubam.
thối bê: *vfar dos folles de ferreiro*: follibus
fabri ferrarij vt.

thơm: *dar bom cheiro*; odorem fuauem
emittere. thơm tho, idem. hương thơm:
perfumes: fuffitus, vs.

thơm, rau thơm: *hortelāa*: mentha, æ.

thôn làng: *hūa parte da aldeia em que està bom numero de cazas iuntas, e como apartadas das outras da meſma aldeia*: pars notabilis domorum ferè vnitarum inter fe, & à reliquis eiufdem pagi domibus feparatarum.

thờ: *dēsde*: ex quo, tũ, idem. thờ bé: *dēsde menino*: à tempore pueritię. thờ xưa: *dēsdo tempo antigo*: antiquitus, ab antiquo, olim. alij khỗ, vel khũ, vel etiam thũ.

thốt, nói: *fallar*: loquor, eris. máng thốt: *agastarſe de palaura*: verba iracundię proferre.

T

idem. thoũ: *communicar*: communico, as. thoũ coũ: *comunicação dos merecimentos, ou comunicação dos Santos*: communicatio meritorum feu communio fanctorum. thoũ đạo: *communicar a ley*: communicare legem, docendo &c. thoũ fự: *interprete*: interpres, etis. thoũ thien dia nhin nhin [điét](#)^{[[đính chính](#) 22]} nhu: *o eſtudante deue faber do ceo e da terra e do homẽ*: fcire debet de cælo de terra & de homine qui ftudijſ vacat.

thoũ, cây thoũ: *certa aruore*: arbor quædam vocata thoũ.

thoũ: *lugar de thefouro*: thefauri locus. thẽ thoũ đẽa bạõ rợũ rãi: *liberal munificus, a, vm*:

thoũ, vide thũ^{[[đính chính](#) 23]}.

thoũ: *zarauatana*: zarbatana, æ. bắn thoũ: *atirar com zarauatana*: zarbatanã flando iaculari. xũy đõũ, idem.

thoũ thĩn: *lugar alto e baixo não plaino*: inæqualis locus, altiores fcilicet partes

thốt: *banquinho ou taboa em que fe corta o peixe, carne &c. pera fe cozinhar*: fcabellum aut tabula fupra quam in fruſta fecatur caro, pifcis &c. ad concoquendum.

thốt tở: *roda de feda*: orbiculus bombycis.

thợc, chuợc: *refgatar*: redimo, is.

thợc lờ: *peitar*: fubornare muneribus.

thoũ, biét: *faber*: fcio, fcis. thoũ minh sáng láng: *claro*: clarus, a, vm. đã thoũ: *o periodo iã està bem*: periodus iam currit. đã tlon,

T

habens, & alias depreffiores.

thu, mùa thu: *outono*: autumnus, i. ăn trũ thu: *a feſta e comer que fazem aos quinze da oĩtaua lua que he o meyo de feu outono*: conuiuium feſtiuum quod celebrant decima quinta die lunaris mēſis octauĩ dum ad medium fui autumnĩ perueniunt.

thu the: *mato baixo*: fylua humilis.

thu: *a contribuição de muitos*: contributio multorum. đi thu tiẽn: *aiuntar a contribrição de muitos*: contributiones multorum congregare. gợp tiẽn, idem. đi thu giáo: *irem muitos iuntos pedir efmolas*: multos fimul erogare ftipem.

thu: *inimigo*: inimicus, i.

thú, cầm thú, muông chim: *animaes e aues*: quadrupedia & volatilia.

thú: *costume*: mos, moris. thói, idem. thú làng: *coſtume da aldeia*: confuetudines pagi. thú chợ: *coſtume do bazar*: confuetudo fori.

thủ, đầu: *cabeça*: caput, pitis.

thủ, giữ: *guardar*: custodio, is. thủ trấn xứ: *governador*:

T

da Prouincia: Gubernator Prouinciæ.

thủ, cổ: *tangedor nas festas*: cytharadus in festis.

thủ tiết: *viuuo, ou viuua*: viduus, aut vidua.

thụ: *receber*: recipio, is. admitto, is thụ lộ: *tomar peitas*; munera admittere. ăn thụ lộ, idem.

thụ, khi thụ sốũ lâu: *viuer muito tempo*: viuere diu.

thư: *carta*: epistola, æ. gửi thư: *mandar carta*: epistolam mittere. phũ thư: *fechala*: literas obfignare. ăn thư, idem.

thứ: *vòs que fas numero ordinal*: particula numeri ordinalis. thứ mái: *quantezimo*: quotus ? thứ nhứt: *o primeiro*: primus. thứ hai: *o segundo*: fecundus. & fic in cæteris numeris. thứ tự: *ordem de preeminencia conforme a dignidade*: ordo præeminentiæ iuxtâ dignitatem personæ. ngời có thứ tự: *o affentar se olha polla dignidade*: ordo dignitatis feruatur in fedendo.

thứ dân: *o pouo*: populus, i. fự dân, idem.

T

ao official: arrham dare. giữa, idem. melius đặ cợc.

thừa: *elle*: ille, a, vd. referendo eum, de quo prius fuit fermo.

thuông, vide thuông.

T

thứ: *perdoar, soffrer*: parco, is. fero, fers. thứ kẻ yếu làm: *soffrer os fracos*: ferre imperfectorum mores. tha, idem.

thử: *experimentar*: experior, iris. thử xem làõ ai: *prouar alguem*: experimentum facere alicuius.

thua: *perder, ficar vencido*: vinci. vt in sponfione, in ludo, in disputatione, in bello & fimilibus. mất thua, idem.

thư: *responder*: respondeo, es. thưa rằng, idem.

thư: *coufa rala mal tapada*: rarus, a, vm. res non benè compacta. ðểai thưa: *canga rala mal tapada*: rara tela vel tenuis male compacta. phen thưa: *cajão ralo*: rara storea malè compacta.

thừa: *fobejar*: superfum, es. dư, thừa lưà, idem.

thứa, khách thửa: *hospede, estranho*: hospes, pitis. extraneus, a, vm. người lạ, idem.

thứa, cái thửa: *lima de rafpar pao*: lima qua limatur lignum.

thừa, đặ thửa: *dar final*

T

thuông, vide thương. & fic de fimilibus.

thúc, thũ thúc: *veludo*: villofum fericum.

thúc, đánh thúc: *dar com o ioelho*: percutere, vel impellere alium genu, inflexo poplite.

thức: *cor*: color, is. thức vàng: *coufa amarela*: flauus, a, vm. &c. sắc, mùi, idem.

thức: *fpecie de coufa*: fpecies, ei. thức nọ
thức kia, 1ự nọ 1ự kia: *aquilo e aquelle outro*:
illud & illud aliud. thức gỗ: *coufa de pao*: res
ligna. thức vàng: *coufa de ouro*: res aurea.
& fic de fimilibus. một thức một: *de cada
fpecie hũa coufa*; vnum quid ex vnaquaque
fpecie.

thức: *espertarfe*: expergifcor, ceris. thức dậy:
espertai e aleuantaiuos; expergifcere &
furge. thức đầu đêm: *estar acordado toda a
a noite*: infomnem ducere noctem.

thức, tâm thức: *agastarfe muito*: excandefco,
is. ira vehementi corripit. ợn thức, idem.

thực, ăn: *comer*: cibus, i. comedo, is. Chúa
cầm thực: *o Rey pega do comer*: cibum Rex
manu apprehendit, idest comedit. nhật thực:

T

as. thui thuyền: *chamufcar por fora a
embarcação pera que o bicho a não coma*:
amburere nauigium ad extra ne vermes illud
perforēt. thui nghề: *chamufcar a bufara*;
vftulare bubalum. thui tầu, idem. thui me:
chamufcar o boy; oburere bouem. thui bờ, ;
idem.

thủy: *bulle*; vas paruum, diota parua.

thủy, nước: *agoa*; aqua, æ. đi thủy: *ir por
mar*: mari iter arripere. cõn thủy: *foldados
que remão*; milites fimul & remiges. lụt hồ
thủy: *diluuiio vniuerfal*; diluuium vniuerfale.
cả nước, idem. thủy tự: *agoa que não corre*;
aqua confiftens. thủy phủ: *diabo que cuidão
prefide ao mar*; mare gubernans diabolus, vt
iplĩ falsò putant. phù thủy, vide phù.

thủy: *azougue*: argentum vinum.

thủy, ngảoc thủy tinh: *cristal, vidro
transparente*: cryftallus, i. vitrum

eclipse da lua: eclipfis lunæ. fatuè enim putāt
tempore eclipfis draconem quendam
ingentem quem vocant gấu deurare solem
aut lunam, atque ita crepita culis,
tintinnabulis tormentis etiam bellicis foli vel
lunę laboranti opem fe ferre putant fugando
draconem.

thũi: *alugar, fretar*; loco, as. conduco, is.
thũi mượn, idem, dicitur autem tam de
hominibus quam de alia re quacunq̃ue.

thũi: *rendas*; tributum, i. làm thuế:
arrecadar as rendas; tributa colligere. làm
quí, làm tiền, idem. nộp thuế: *pagar a renda*;
tributa foluere.

thui: *chamufcar*: femiustulo,

T

pellucidum. lọ thủy tinh: *garafa, galheta*:
vitreum vasculum, vitreus vrceolus.

thuyền: *embarcação*; nauigium, ij. thuyền
giả: *embarcação de pescar nomar largo*:
nauigium ad piscandum in alto. thuyền lé:
galè; triremis, is. đi thuyền: *ir por agoa*;
aquatile iter arripere. phải thuyền: *fazer
naufragio*; naufragium pati. bực thuyền lại:
enrotar a embarcação: nauigium viminibus
nouis colligare. tháo thuyền: *desfazela*:
nauigium foluere ac in frustra diuidere. thui
thuyền, vide thui.

thuyết: *neue*: nix niuis.

thưng gạo: *medida piquena de arròs*:
menfura parua orizæ. đấu, idem.

thử, vide thử.

thuốc: *mezinha*: pharmacum, i. medicina, æ.
thuốc the, idem. thuốc hiệu: *mezinha
excellente*: medicina præsentanea. thầy thuốc:

medico: medicus, i. sắc thuốc: *cozer a mezinha*: medicinam concoquere. bã thuốc: *o bagoço da mezinha que se bota fora*: pharmaci magma quod eijcitur. phải thuốc:

T

vel, venenum est propinatū. thuốc độc: *peçonha*: venenū, i. thuốc mất đẽa: *refrigeratiua*: pharmacum refrigerans. thuốc mạnh: *mezinha teza*: pharmacum vehemens.

thuốc lão: *tabaco*: betum, i. ăn thuốc: *tomar tabaco*: betum haurire. hút thuốc, idẽ.

thuốc: *poluora*: puluis tormentarius. đánh thuốc: *faner poluora*: puluerem tormentarium conficere.

thuốc: *tintas de tingir*: colores ad imbuendum pannū aut telam.

thuốc vẽ: *cores de pintar*: colores ad pingendum. pha thuốc: *temperar as tintas mifurandoas*: colores per mifuram componere.

thước: *couado de medir*: cubitus, i.

thước cũ: *o pao em que no tear se enrola a tea*: lignū cui tela inuoluitur dum textitur.

thước kẻ: *regra de regrar*: regula ad ducendas lineas.

T

certa profapia dos Reis, da China: familia quædam regum Sinenfium. thương xót ai: *vfar de misericordia com alguem*: misericordiam præstare alicui.

thường: *de ordinario*: ordinariẽ. bừa, idem. lễ thường: *dia Santo ordinario não dos mayores*: ordinaria festiuitas. thường lễ:

fes lhe mal a mezinha, ou derão lhe peçonha: medicina nocuit,

T

thuộc: *estudar de cor*: memoria addifcere. thuộc lãõ, idem. đã thuộc: *iã fabe fallar*: didicit iam linguam.

thuộc về ai: *pertencer a alguem como a amo ou Senhor* pertinere ad aliquem tanquam ad patronum aut Dominum. xã này thuộc về Chúa: *esta aldeia pertence a el Rey pera arrecadar a renda della*: spectat ad Regem pagus hic, vt ab eo tributa Rex exigit. cai thuộc: *o mandarim a quem pertence a renda*: magistratus ad quem spectat tributum.

thường, cái thường: *pangale que tem o ferro cauo*: ligo ferrum habens directum cũ haftili & concuum aut excautum in longitudinem.

thương: *ter compaixão, querer bem*: mifereor, eris. amo, as. thương yêu, idem. thương hẽ: *miferauel de mỳ, ou miferauel de ty*: heu me miferum, vel, heu te miferum. modus significandi compaffionem qua quis dignus videtur. thương hại, khổn nạn, idẽ. chịu thương chịu khó: *sofrer trabalhos e miferias*: ferre labores & miferias. nhà thương: *caza de misericordia, hospital*: misericordiæ domus, Xenodochium, ij. nhà thương:

T

ordinariamente: ordinariẽ, sẽper. lien, idem. thường: *continuar*: continuo, as. affiduum effe. vô thường [\[đinh chính 24\]](#): *nome de certo diabo do qual tem medo os velhos*: nomen diaboli quem timent fenes. & idẽ anni noui triduo in templa idolorum confugiūt, quia putant folo illo tempore aduenire ad

quærendum illos & occidendum, ideòque dici, vô thường, quia non femper infidiatur.

thưởng: *galardoar*: præmio afficere.

thường, *dar premio*: præmium largiri.
thường kẻ lành phạt kẻ dữ: *apremiar os bons castigar os roins*: præmio donare bonos, fupplicio afficere malos. có thưởng có phạt: *ha de hauer premio e castigo*: præmium & pœna debent dari. thưởng, idem.

thượng, tên [\[đỉnh chính 25\]](#): *em cima*: supra.
thượng đế: *Rey de cima*: Rex supernus.
thượng khâm, hạ khâm, vide khâm.

thuyết cái thuật: *zarauatana, feringa*:
zarbatana, æ. fyinga, æ. melius thụt, vel thọt.

thụt gỗ tàu hút nước: *bomba da nao*:
inſtrumentum ligneum per modum fyingæ
prægrandis, qua è fentina naus exhauritur

T

concauum, ad varia exportanda inferuiens.
thủ gạo: *fupo de arròs*: vas rotundum &
concauum ex cannis indicis contextum ad
orizam deferendam inferuiens. thủ fõn: *fupo
acharoado*: vas rotundum concauum è
cannis indicis contextum, infectumque
fandaracha.

tì, nha tí: *o primeiro tribunal de letrados que
ha em cada Prouincia*: tribunal primũ
literatorum quod in qualibet Prouincia ius
dicit. fecundum tribunal dicitur, nha hiến.

tì, đô tì: *os que acarretão o corpo morto*:
defuncti corpus asportantes. đô tay, idem.
ali j đô trui. tì lô, vide lô.

tí, chột: *rato*: mus, muris. giờ tí: *hũa hora
antes e hũa hora depois de meya noite*: hora

aqua. thụt nước ðểào: *foruer a agoa*:
attrahere aquam. thụt nước ra: *esguichala*:
expellere aquam è fiftula.

thủ thúc, vide thúc.

thủ: *barça de pao*: vas ligneum ad aquam,
vel aliud continendum. thủ voi: *barça em
que bebem os elephantes*: ligneum vas in quo
bibunt elephantes. làm thợ lam thủ: *official
mecanico*: mechanicus, i.

thũng, thí thũng: *polmão ou lobinho*: tuber
carneũ.

thủ: *fupo redondo*: vas rotundum è cannis
indicis cõtextum.

T

vna ante, & altera post mediam noctem.
chính tí: *meya noite em ponto*: vera media
nox. ngày tí, tháng tí, năm tí, vide giờ.

tỉ, củ tỉ: *tutano*: medulla, æ. alij tủy.

tị, rắn: *cobra*: ferpens, ntis. giờ tị: *hora das
nove atè as onze antes de meyo dia*: hora à
nona vſque ad vndecimam ante meridiem.
vide giờ.

tía cá: *cardume de peixe*: congregatio
pifcium. đàn, idem. tía chim: *bando de aues*:
concurſus auium. tía lâu: *manada de
bufaras*: armentũ bubalorum. tía lợn: *vara de
porcos*: grex porcorum. tía chien: *rebanho de
ouelhas*: grex ouium.

tiá, sắc tiá: *cor vermelha que toca de roxa*:
rubeus color obſcurus ad violaceum

propendens.

tia ra: *transplantar como arvores ou ortaliga que estaua muito iunta*: transplantare vt arbores vel plantas vt latiora occupent spatia.

tiáng, vide tiếng.

tích, vết tích: *final de ferida*; cicatrix, icis.
dấu tích, idem.

T

intentionem non habuit faciendi illud.

tích của; *poupar*: fumptibus parcere.

tịch, mở: *abrir*: aperio, is. địa tịch ư sỡu, đất mở giờ sỡu: *a terra se abrio de hũa hora depois de meya noite atè as tres*: terra aperta est ab vna hora vfque ad tertiã post mediam noctem, ita in fuis libris de creatione mundi cæcutiunt Sinenfes.

tiéc: *ter pezar de algũa coufa se lhe perder ou gaftar*: dolere de amiffione, vel corruptione alicuius rei. tiéc của: *miferauel no gastar*: parcus & miser in expenfis, tiéc mênh: *fugir do trabalho*; fubterfugere laborem.

tiệc, một tiệc ăn: *vn banquete*: conuiuium vnum.

tiêm, finh tiêm: *mecha pera acender o fogo*: sulphurata, æ.

tiem la: *boubas*: morbus gallicus vel neapolitanus. alij tim la.

tiếm vị: *rebelar*: deficere à principe. làm nguy, blở lãõ, nghịch, tranh vị, idem.

tien, trước: *antes*: prius, ante. tiền, idem.

T

tích, người dẫu tích: *homem muito velho*: decrepitus, i. rũ rĩ, idem.

tích, vô^[đính chính 26] tích: *fem tenção*: voluntate carens. vô í, idem. chẳng có tích lãõ fự ấy: *não tinha propofito de fazer ijfo*:

T

tien, thần tien: *Anjo*: Angelus, i. thien thần, idem.

tien, tổ tien: *antepaffados*: progenitores. tổ tũ, idem.

tien fự, vide fự.

tien binh: *vanguardia*; primum agmen. tien, idem.

tiền, vide tien.

tiền, đõũ tiền: *caixas de cobre*: monetæ ærææ. một đõũ tiền, hai đõũ tiền: *hũa caixa, duas caixas*: moneta ærea vna, monetæ ærææ duę, & fic deinceps vfque ad fexaginta, tunc enim dicitur, một tiền: *seffenta caixas*: fexaginta monetæ ærææ, quia fcilicet illæ iam æquialerent menfuræ argenteę quã, đõũ bạc, vocant, & iulio romano quoad pondus videtur æqualis, hai tiền: *duas vezes seffenta caixas*: bis fexaginta monetæ ærææ, ba tiền: *tres vezes seffenta*: ter fexaginta monetæ ærææ, & fic deinceps vfque ad decẽ, nam tunc decies fexaginta feu fexcentę monetæ illę diuifæ per fexaginta, aut etiam vnitæ, vocantur, một quan tiền, quia fcilicet æquialent

T

decem iulij feu ponderi argenteo quod, lạng,

vocant. lufitani tamen apud Sinas ficuti fingulas sexagenas vocant centum fic decies sexagenas monetas feu sexcentas vocāt mille, quod à laponibus originem habuiffe videtur qui mille huiufmodi monetas vocant quan, & lufitani ad expeditius loquēdum & negotiandum illud idem, quan, apud Annamitas donauerunt nomine, mille, cum tamen reuera non fint nifi sexcentæ huiufmodi monetæ. fic etiã eodem loquēdi modo & numerandi vtentes, môt tièn, donauerunt nomine centũ, cum tamen reuera non fint nifi sexaginta. môt quan tièn: *mil caixas*: millæ monetæ æreæ feu potius fexcētæ. hai quan tièn, ba quan tièn & fic deinceps in infinitum môt tlam quan tièn: *cem mil caixas*: centum millia monetarum ærearum, vel potius sexaginta millia. môt nghìn quan tièn: *mil vezes mil caixas*; mille millia monetarum ærearum, fue porius fexcēta millia. attamen quinque ligaturæ

T

caixa em duas partes em final de repudio: frangere monetam æream in fignum repudij. nam vir plebeius repudians vxorem confringere debet vnam monetam æreã medietatem dat vxori dat vxori bacillos etiam quibus vtuntur ad comedendum pariter cōfringit vir & tradit vxori, & tunc vxor iuxtà deprauatam confuetudinem, vel potius corruptelã, liberè potest aliũ virum ducere. bẻ đũa bẻ đờũ tièn, idem.

tièn, nhàn tièn: *ver diante dos olhos*: intueri proprijs oculis. đã thấy, idem.

tién: *cercear a roda*: amputare circumquaque. tién miá: *aparar a cana doce*: putamen cannæ facchareæ refecare. tién cau: *aparar a areca*: putamen fructus indici, quem lufitani arecam vocant, refecare.

monetarum vocantur, môt đũa tièn: *cinco mil caixas*: quinquies mille monetæ æreæ. feu potius quinquies sexcentæ, ideft ter mille. lòi tièn: *fió em que fe enfião as caixas*: filum cui inferuntur monetæ æreæ, quia fcilicet omnes in medio funt perforatæ. xỏ tièn đẽào: *enfialas*: inferere filo aut alteri ligulæ monetæ æreas, quia funt perforatæ. tièn gián: *caixas piquenas*: monetæ, æreæ minutiores feu minores. tièn quí: *caixas grandes*: monetæ æreæ maiores. quế, idem. fex è maioribus æquivalent decem è minoribus. làm tièn: *arrecadar a renda de caixas*: tributum monetarum ærearum exigere. làm quí, idem. tièn gég: *custas das diligencias da Iuftiça*: impenfæ pro miniftris iuftitiæ. tiên chỉ, idem. tièn bộp: *caixas ruins de chumbo*: monetæ adulterinæ plumbeæ. geô tièn: *botalas iugando com ellas*: iacere monetas ludendo. bẻ tièn: *quebrar hũa*

T

tién Chúa: *dar algũa coufa ao Rey*: Regi aliquid dare. đưng, idem. quamuis fit etiam in vfu pro idolis, vt & cũ.

tiện, hạ tiện: *auarento*: auarus, a, vm.

tiện, đại tiện: *neceffidade corporal grande*: ftercora egerere, modēstè loquendo đi foũ, đi đàng, idem. yả, immodeftè. tiểu tiện: *ourinar*: vrinam expellere, modēstè loquendo. đái: idem fed immodeftè.

tiện: *tornear*: torno, as. thợ tiện: *torneiro*: tornator, is. con tiện: *grades balaufres*; crates tornatiles.

tiếng: *vos fama*: vox, vocis. fama, æ. cả tiếng: *alta vòs*; elata vox. nhỏ tiếng: *vòs baixa*: submiffa vox. khan tiếng: *enrouquecer*: raucefco, is. êm tiếng: *vòs fuaue*: fuauis vox. có tiếng: *corre a fama*;

fama increbuit. máng tiếng, tiếng đồn, idem.
xấu tiếng: *roim fama*; malum nomen.

tiếng: *falla*: lingua, æ. chẳng biết tiếng nói:
não fabe a lingua: linguam non nouit. tiếng
tlaõ núi vạõ ra: *fas ecco*: eccho redditur ex
monte.

tiếp: *a taboa da quilha*: carinæ tabula,

T

dyfenteria fanguinea. kiết, idem. thủ tiết,
vide thủ.

tiết. melius tuyết, vide infra.

tiêu, hồ tiêu: *pimenta*: piper, is.

tiêu: *gastarfe*: expendo, is. của ăn đã tiêu: *o
que hauia pera comer iã fe gastou*: expenfum
iam eft comeftibile.

tiêu, chuối thình tiêu: *figos da india que
parecẽ verdes e sãõ iã maduros*: ficus indicæ
quædam quæ videntur virides, feu
immaturæ, iam tamen ad maturitatem
peruenerunt.

tiêu, củi: *lenha pera o fogo*: ligna ad ignem.
tiêu phu: *o que vende lenha*: lignorum ad
comburendum venditor.

tiểu, mọn: *piqueno*: paruus, a, vm. tiểu hầu:
pagem: pedifequus, i. tiểu nhin: *homem
baixo*: infimæ fortis homo. cái tiểu: *caixãõ
piqueno em que se tresladãõ os offos dos
defuntos depois de tres annos*: farcophagus
exiguus in quem post triennium offa defuncti
transferuntur. tiểu tiện, vide tiện.

T

fê: fides, ei.

tin ai: *fiarfe de alguem*: fidere alicui.

tiết: *fanguie*: fanguis. inis. đầu tả tiết:
camaras de fanguie:

T

tim, cái tim: *iunco de que se fas torcida*:
iuncus ex quo fit ellychnium. tim đèn: *torcida
de candea*: ellychnium, ij.

tim, blái tim: *coraçãõ*: cor, dis. tim la:
boubas: morbus, gallicus, vel neapolitanus.
tiem la idem.

tim: *laca pera pintar*: purpureus color ad
pingendum aptus.

tìm: *bufcar*: quæro, is. kiếm, idem. tìm
chẳng thấy: *bufquei e não achei*: quæfui &
non inueni. tìm chẳng được, idem.

tím máu lại: *acudir o fanguie a parte
agrauada que fica verde negro*: concurfus
fanguinis ad partem corporis læfam, ita vt
eius color fiat cæruleus fubobfcurus.

tím mùi tím: *azul efuro*: cæruleus color
fubobfcurus.

tin: *crer*: credo, is. làõ tin, idem. tôi tin kính
Deos cha: *creo em Deos Padre*: Credo in
Deum Patrem. tin:

T

tin, bầu tin: *dar nouas*: noua referre. thăm
tin: *efpiar*: exploro, as. mắng tin: *corre fama*:
fama eft. mắng tiếng, idem.

tín, tin: *crer*: credo, is.

tinh, ngôi sao: *estrella*: ftella, æ.

tinh, bưng tinh: *muito cedo*; valdè mane, diluculo primo.

tinh ánh ra: *lançar rayos como fol*; emittere redios ad inftar folis.

tinh tle: *estopa de bambù*; ftupa cannaruin indicarum.

tinh, yêu tinh: *diabo em figura de molher*: diabolus fub figura mulieris.

tinh, lậu tinh: *chaga naparte secreta, cameras, puxos de fangue*; vulnus in pudendis. dyfenteria, æ, tenafmus fanguineus. kiét, idem.

tinh mũi: *offo do naris*: os narium. sốũ mũi, idem.

tinh: *femente de homẽ*; femen virile. khí mênh, idem.

tinh, nghĩa: *fenvido*: fenfus, vs. fự [\[đính chính 27\]](#)
tinh cực rộũ: *ter hũa coufa ou propofição o fenvido oculto*: abftrufi fenfus propofitio. sâu nhiệm, idem.

T

ou defcortezes em qualquer genero: obfcæna verba, vel inurbana quouis modo. nói sốũ chín, idem.

tla: *por, aplicar*: pono, is. applico, as. tla thuốc dấu: *aplicar a mezinha a ferida*; apponere medelam vulneri. tla hòm ðểào: *meter no caixão*: mittere in arcam. tla canh: *temperar o caldo*: condire iufculum. tla đánh [\[đính chính 28\]](#): *dar fundo*; demittere anchoram.

tình cờ: *a cafo*; fortuitò. chàng có rấp làõ, idem.

tính: *substancia, natureza, inclinação*: fubftantia, natura, propenfio animi.

tính lí: *natureza rational, filosofia*: natura rationalis, philofophia, æ.

tính lại: *fazer contas*; calculationes peragere.

tính, thiếp tính: *feiticeiros que prometem fazer ver os mortos que quizerem dormindo*: venefici fpondentes affectum mortuo rũ in fomnis ad libitum.

tính: *estar em feu cizo*: mētis compotem effe. bâng tính: *não fe alterar*: femper idem. tính lại: *tornar em fỳ*: redire ad mentem, vt poft infaniam, vel poft ebrietatem. ra khôn, idem.

tịnh, sạch: *limpo*: mundus, a, vm. thịnh tịnh: *puro cafto*: purus, caftus, a, vm.

tinh phạm vương, vide thích.

tiũ, toạc tiũ: *palauras defhonestas*

T

tla khớp ngựa ðểào: *por o freyo ao caualllo*: apponere frænum equo. tla con: *mouito*; aborfus, vs. sấy con, idem. alij, tra, mutando, l, in, r, fic etiam in fequentibus communiter.

tlà: *igoal*: æqualis, e [\[đính chính 29\]](#). cùng tlà ai, bâng nhau, tây, idem.

tlả: *panella que sò ferue pera cozer peixe* [\[đính chính 30\]](#): olla ad folos pifces concoquendos inferuiens.

tlác: *bulir coufa mal encaixada*: moueri rem ineptè infertam alteri. thuyèn tlúc tlác: *bulir a embarcação*: moueri nauigium vndis concutientibus. melius, lúc lác.

tlai: *madre perola*: margaritæ concha. ânھ
tlai: *varonica de madre perola*: icuncula ex margaritæ concha. hột tlai: *perola*: margarita, æ. chuôi hột tlai: *coroa de rezar de madre perola*; rofarium, vel globuli precarij ex margaritæ concha.

tlai, con tlai: *mancebo*: adolefcens, ntis. melius con blai.

tlái: *aueffo*: inuerfus, a, vm. tlái áo: *o aueffo da cabaya*: inuerfa pars veltis. tay tlái: *mão esquerda*: finiftra manus. tlái mlē: *contra*

T

multa. tlăm tiéng, nói tlăm tiéng: *fallar muitas linguas*: varijs linguis loqui.

tlăm: *arrecadas*: inares, tium. đeo tlăm: *trazer arrecadas*: inares geftare.

tlám: *pes, breu*: pix, picis.

tlám, blái tlám: *certa fruita como azeitonas*: fructus quidam in modum oliuæ.

tlám, cái tlám: *alambique de estilar*: ftillarium, ij.

tlám con: *trazer o filho nos braços*: geftare vlnis filium. bē, âm, bôũ, mang, idem.

tlan, cái tlan thợ bựt: *charola em que se tem e venera o pagode*: ferculum fuperftitiofum in quo quis habet & veneratur idolum.

tlan, con tlan: *certa laya de cobra*: ferpentis quædam fpecies.

rezão: repugnans rationi. nói tlái: *fallar errado*: mendosè loqui. tlái mặt thuốc: *mezinha errada*: incongrua medicina. lúá tlái: *arròs da fegunda nouidade*: pofterioris meffis oriza.

tlài, tle tlài: *bambù piqueno de folha grande*; canna indica minutior ampla habens folia.

tlài, nhà tlóũ tlài: *caza aberta a roda*: patens circumquaque domus.

tlây, vide tlễy.

tlăm, một tlăm: *cento*: centum. tlăm fự, *muitas coufas*;

T

tlân: *fem cabaya sò com encacho ou calcoês, ou outra coufa com que se cobre da cinte pera baixo*; nudus in parte fuperiori corporis, licet coopertus à medio corporis & infra.

tlân, thuyèn tlân: *barca fem cajão, defconcertada*: nauigium fine vmbraculo, & abfque alijs ad nauigandum neceffarijs. sách tlân: *liuro fem capa*; liber fine operimento. & fic de alijs rebus imperfectis &c.

tlán: *tefta*: frons, ntis. sói tlán: *caluo*: caluus, a, vm. sóc tlán, idem.

tlang gổ: *tronco de pao pera prender alguem fechandolhe os pès dentro*: compedes lignei in quibus pedes inferti clauduntur, ita vt loco moueri quis non poffit. còm, blang, idem. đấũ tlang: *prender neffe tronco*: compede ligneo comprehendi.

tlàng, tlân tlàng: *desbarbado*: imberbis, e. iniuriofa verba.

tlàng, tể tlàng: *vagarofa*: lentus, a, vm.

tlàng áo: *cabeção da cabaya*: superior vestis
pars que collum operit.

tlàng hĩa: *coleira de flores*: torques florum.

tlàng hột: *rofaíro de contas*: globuli precarij.
chuối hột, idem.

T

bề dẽoc, idem. vide bề.

tlàng hãoc: *escola, vniuerfidade*: schola, æ.
vniuerfitas, atis. alij tràng.

tláng: *cor branca*: color albus. tláng tóát:
branco perfeito: album perfectum. tláng như
cò: *branco como garça*: album vt ardea, quia
fcilicet niuem nunquam ibi viderunt.

tláng, vide tlúng.

tlánh: *defuiarfe*: declino, as. tlánh cho khô:
afastaiuos: recede. xê ra, idem.

tlao: *entregar*: trado, is. đã tlao cho người: *là
lhe entreguei*: tradidi iam illi. phú, idem.

tlạo, tợn tlạo con mắt: *por os olhos em aluo*:
oculos ita attollere vt albugo appareat.

tlạo, của tợn tlạo: *fato confufo como fe no
mefmo vaso esteuer carne peixe fruta tudo
misturado*: confufio rerum vt fi in eodem
vafe contineantur carnes, pifces, fructus,
omnia permixta.

tláo: *claro de liquor*: clarus, a, vm. minimè
turbidus liquor. nước tláo: *agoa clara*: clara
& minimè turbida aqua.

T

o berço: incunabula conficere.

tláo cổ: *coleira natural no pefcoço de aue, ou
outro animal*: millus à natura datus in collo

tlàng, bề tlàng: *de comprimento*: longitudo,
dinis.

T

tláo: *dentro*: intus, intra. trũ, idem.

tláo nam: *o anno pafado*: præteritus annus,
elapfus. nam ngõái, idem. ra nam: *o anno
que vê*: futurus annus. fang nam, idem.

tláo, đàng tláo: *as Prouincias do ful dêfda
corte de Tonquim até Ranran*: Prouinciæ
Meridionales respectu feptentrionalium
incipiendo à Regia Tunchinenfi vfque ad
confinia Regni Ciampa, imò & ipfum
Regnum Ciampa & Cambogiæ eodem modo
vocantur. & è contra Prouinciæ
feptêtrionales respectu meridionaliũ
vocantur. đàng ngõái. ðèo tláo: *entrar
dentro*: interius ingredi. ideft à Prouincijs
feptentrionalibus ad meridionales profieifci.
& è contra, ra ngõái, eft à Prouincijs
meridionalibus ad feptentrionales exire.

tláo tlúng: *clara de ouo*: albumen oui.

tláo: *berço de meninos*: cunæ, arum. đản
tláo: *fazer*

T

auis, aut alterius animalis. alij tráó.

tláp blâu: *boceta ouada donde fe tem o betele
areca pera comer*: pyxis ovalis in qua
apponitur folium quod, betel, vocant fimul

cum fructu indico, areca, dicto à lufitanis, ad comedendum.

tlát nhà: *rebocar a caza cõ terra ou cal*: incruftare patietes domus, vel terra, vel calce. bay tlát: *a colher com que se reboca*: instrumentum aut tudicula, vel cocleare quo incruftantur parietes, alij trát.

tlâu, con tlâu: *bufaro*: bubalus, i. ráõ tlâu: *curar bufaras*: bubalos curare. fêo tlâu: *furar lhe as ventas*: bubalis nares perforare, ad eos fcilicet facilius regendos, inferto in naribus funiculo. vide sõu.

tlâu, cút tlâu: *cafpa da moleira dos meninos*: furfures ex puerorum capite.

tlâu, cá lười tlâu: *lingoado*; folea, æ.

tláu: *cafca de nelle*: tunicula orizæ. alij tráu.

tlaũ, vide tlaõ & familia.

tlâuũ, vide tlôũ & familia.

T

tlê ãng: *atalho*: compendium itineris.

tlê [đính chính 32] nãi: *preguiceirão*: defidiofus, a, vm. tlê tlang, làm biêng, idem.

tlê, áo tlê [đính chính 33]: *cair a cabaya dos ombros*: decidere vestem ab humeris.

tlêy: *partirfe*: difcedo, is. tlêy ã khôi: *partio e iã paffou*: abijt & iam præterijt. fang tlêy: *ir pera outra terra*: migrare in aliam regionem.

tlêy lếy blái: *abaixar o ramo, e colhera fruta*; demittere ramum ad carpandos fructus.

tlên [đính chính 34]: *arriba*: fupra. kê bề tlên: *os superiores*: superior, is. tlên hết moi fự: *fobre*

tle: *bambù*; canna indica. tle hõá, tle gai, tle la nga, tle gày: *varias castas de bambùs*: cannarum indicarum species variæ. mặt tle: *olho que arrebenta no nõ*: furculus qui ex nodo cannæ indicæ pullulat. mang tle: *o olho que arrebenta no pè*: furculus cannæ indicæ qui in ipfius pede oritur. blóũ tle: *o canudo que vay entre nõ e nõ*: internodium cannæ indicæ. róc [đính chính 31] mày tle: *apapar os nõs do bãbù*: cannæ indicæ nodos abfcindere.

tlê, thuyèn tlê: *certa em barcação*: nauigij quædam species.

tlê: *de pouca idade*; ætatis modicæ. còn tlê: *ainda mancebo*: iunior adhuc. tlê đại: *paruo, tolo*: fatuus, i. tlê mỗ, tlê mợn, idem. tlê tluũ: *fazer coufas de moço defcabeçado*: pueri infipientis more fe gerere.

T

todas as coufas: fuper omnia. ở tên gác: *eftà no fobrado*: cõtignationem incolit. quoties fignificatur locus fuperior femper additur tên, vt. ở tên núi: *eftà no monte*: eft in monte. ở tên blời: *eftà no ceo*: eft in cælo.

tlên tlang: *desbarbado*: imberbis, e. trên [đính chính 35], idem.

tleo: *dependurar*: appendo, is. tleo lên, idem.

tlèo: *trepar*: repo, is, arrepo, is. tlèo lên, idem.

tléo: *cadeira fem braços*: fedes fine brachiorum fulcimento.

tlét, vide tlát.

tlêu ngưòì: *zombar d'alguem, fazerlhe algũa vexação*: deludere aliquem, vexare aliquantum. tlêu tòi: *auexame*: vexat me affligit me. tlêu đân bà: *entender com molheres pera mal*: illudere mulieres in malum. đì tlêu đũa ấy: *entendei com aquella, defafiayo*: prouoca illum ad duellum. alij tliu.

tlích, cá tlích: *fardinha*: fardina, æ. cá blích, idem. cá mòi: *mayor fardinha*: fardina maior.

tliu, vide tlêu.

T

tlọc [\[đính chính 36\]](#) đầu: *caluo de toda a cabeça ou cortado todo o cabelo*: capillis carens in toto capite. trọc [\[đính chính 37\]](#), idem.

tlôi đi: *andar a nhoto* [\[đính chính 38\]](#) *polla agoa a baixo*: ferri aquæ impetu & impulsu. bánh tlôi nước: *bolinhos redondos brâcos que botão na agoa*: bellaria rotunda alba & aquæ immerfa.

tlôi, blái tlôi: *mangas fruita da India*: fructus quidam Indicus quem lufitani, mangam, vocant, perfico malo fimilis, fed viridis extra, quamuis intus fit maturus.

tlói: *amarrar os braços a alguem*: ligare brachia alicui. tlói lợn, tlói gà: *amarrar porcos, galinhas*: alligare porcos, gallinas &c. tlói ma quí: *amarrar o diabo no corpo do endemoninhado*: colligare diabolum in ipfo energumeni corpore.

tlòm: *principal em algũ lugar*: præcipuus in aliquo loco. tlòm làng: *cabeça da aldeia*; caput, feu præcipuus in pago. alij. tlùm. cai, idem.

tlíu tlo, vide liú lo.

tlo, lo, vide etiam líu lo.

tlò, hãọc tlò: *estudante*: scolafticus, i. làm tlò: *fazer comedia, representação*: comœdiam aut aliud representationis genus peragere. giốũ tlò, truyen, idem.

tlò: *mostrar com o dedo*: demonstrare digito. alij blò, chỉ, idem.

T

tlóm con mắt: *olhos encouados*: profundi oculi. melius sôm.

tlòm: *as escondidas*; occultè. hỏi tlòm: *preguntar em segredo*: fecretò interrogare. lạy tlòm: *fazer reuerencia priuadamente*: priuatim reuereri. tlòm: *as escondidas de alguem*: infcio aliquo. ăn tlòm: *furtas as escondidas*: furtum, i. ăn cướp: *tomar por força*: rapina, æ. ăn cắp: *furtar cõ manha*: fraudulenter accipere.

tlôn: *trazeiro*: pofterior hominis pars. bàn tlôn: *nadegas*: nates, tiũ. khu, idem. tlôn kim: *o fundo da agulha*: pars acus vbi est eius foramen. tlôn vò [\[đính chính 39\]](#): *a parte inferior do boyão em que fe affenta*: pars infima diotæ cui ipfa innititur. tlôn óúc: *parafufo femea*: inferior pars cui inferitur trochlea.

tlòn: *coufa redonda*: rotundus, a, vm. tlòn: *inteiro, perfeito*: integer, gra, grum. một năm tlòn: *hum anno inteiro*: integer annus.

tlón: *fugir*: fugio, is. lánh, khòi, xiêu, idem.

tlộn tịạo, vide tịạo.

T

tløn, vide bløn.

tløn: *lifo, eſcorregadio*: læuis, e. lubricus, a, vm. alij tron. cũ tløn: *periodo redondo*: rotunda periodus. thoũ, idem.

tløn con mắt lên: *regalar os olhos, polos em aluo*: attolere oculos, vel ita aperire oculos præ timore ita vt albugo appareat.

tlốp bánh, cá: *requentar apas, peixe*: recalfacere placentas, piſcem &c. alij tróp, at de oriza dicitur, rang cơm.

tlốt, vide, blốt.

tlọt: *efcorregar*: dilabor, eris. tlọt chin: *efcorregar os pès*: falli pedem in lubrico. trọt, idem.

tloù: *efperar*: expecto, as. confido, is. tloù thày đến: *efpero ao mestre que venha*: expecto magiftrum aduenturum. tloù cây người: *confiar em alguem*; ſperare in aliquem. troũ, idem.

T

noctem circiter, đã khuya: *ià he tarde*: hora iam tarda eft. denique à media circiter nocte vſque ad auroram, đã sáng: *ià he tarde, ià he de dia*: hora iam tarda eft, aurora iam emicat.

tluàng, vide tluồng.

tlúc tlác: *ranger ou bulir algũa coufa*: ftridere aliquid, aut húc illúcque moueri. melius, lúc lác.

tlùng, vide trùng.

T

tlóũ: *tambor*: tympanum, i. đánh tlóũ: *tocar o tambor*: tympanum pulfare. giáũ tlóũ, idem. tlóũ cái: *tambor redondo*; tympanum rotundum.

tlóũ: *vigia*: vigilia, æ. noctem autem diuidunt in quinque vigiliis. tlóũ một: *a primeira vigia*: vigilia prima. tlóũ hai: *a segunda*: vigilia fecunda, & fic de alijs.

tlóũ, nơi tlóũ: *lugar deuaço*; peruius patenfque omnibus locus. nhà tlóũ tlãi: *caza aberta ao vento, ladroës &c*: peruia vento patenfque latronibus domus. tróũ trái, idem. thuyèn tlóũ gió: *embarcação aberta ao vento fem ter aonde fe abrigar*: patens omnibus ventis cymba, fine loco aprico aut protecto.

tlừa: *pollo meyo dia*: hora circa meridiem. tlừa sê đến: *chegarei pollo meyo dia*: meridiei hora circiter adueniam. đã tlừa: *già he tarde*: tarde iam hora eft, loquendo ſcilicet à matutino tempore vſque ad meridiem, nam à meridie ad vefperam dicitur, đã tối: *ià he tarde*: hora iam tarda eft. à vefpere vero vſque ad mediam

T

tlúng: *ouo*: ouum, i. tlúng gà: *ouo de galinha*: ouum gallinæ. & fic de alijs auibus. tlúng rằn: *ouo de cobra*: ouum ſerpentis. tlúng cá: *ouas de peixes*: oua piſcium. tlúng chéy: *lendeas*: lens, lendis. tlúng ũ: *ouo goro*: ouum vrinum. chim áp tlúng: *chocar a aue*: ouis incubare auem. đê tlúng: *por o ouo, defouar*: oua parere. ðỏ tlúng: *cafca de ouo*: oui teſta. lãũ tlúng: *clara*: oui albumen. lãũ đỏ tlúng: *gema*: oui luteum, vitellus, i. báng tlúng: *a pellicula dentro*: oui pellicula interior. bác tlúng: *fritada de ouos*: oua frixa. alij trúng.

tlước: *diante, dantes, primeiro*: coram, antè, prius, tlước mặt ai: *diante dalguê*: coram aliquo. đi tlước: *ir diante*: prius ire, præcedere. như tlước sau thì cù ðêy: *como dantes affym depois*: ante vt factum est ita etiam post. tlước hết: *primeiro que tudo*: prius & ante omnia. chãng đấm nói tlước: *não me atreuo de fallar primeiro*: prius non audeo loqui.

tuồng: *em couros fem algũ vestido*: nudus omnino fine vlla veste. hỡ hang, tuồng tũ, idem.

T

as. protego, is. phũ hộ, giúp sức, idem.

to: *groffo ou groffeiro como pano, linhas &c*: craffus, a, vm, vt pannus, fila & familia impolita.

tổ lộ: *publicamente*: publicè.

tổ: *tormenta*: tempeftas, atis. bão táp, idem. vổ tổ: *quieto, manfo*: quietus, a, vm. mitis, e.

tỏ: *claramente*: clarè, dilucidè. tỏ tàng, tỏ tường, idem. ðã tỏ: *ià entendo, ià està claro*: intelligo, is. iã clarum est. tỏ ra cũ ai: *publicar algum segredo*: reuelare secretum.

tổ chim: *ninho de aues*: nidus auium. de gallina dicitur, ổ, ficuti de quadrupedibus.

tổ tũ: *auòs*: progenitores, vm. tổ tien, tổ nể, idem.

tở: *amar*: amo, as. tở thương, yeu, idem.

tở: *brotar das heruas*: germino, as. tở mạ: *arrebentar o nelle*: germinare orizam. tở rau, tở cỏ: *arrebentar a hortaliça, e outras heruas*: germinare olera atque alias herbas. mặc, idem.

tlút linh hồn ra: *fair a alma do corpo*: egredi animam è corpore, mori. tlút của: *paffar fato de hũ lugar pera outro*: transferre res ab vno loco in alium. tlút lếy: *leuar o fobejo do comer nas feftas*: accipere reliquias eduliorũ è conuiuio.

tlút bạc: *fundir prata*: eliquare argentum. nấu, idem.

tlũ, tlê tlũ, vide tlê. tuồng tlũ, vide tuồng.

tộ: *ajudar, emparar*: iuuo,

T

tở: *feda*: bombyx, ycis. kén tở: *folhelho de feda*: bombycius folliculus. tầm tở: *o bicho da feda*: bõbyx, ycis. kéo tở ra: *debalá*: glomero, as.

tờ gếy: *folha de papel*: folium papyri. làm tờ: *fazer petição*: postulationem conscribere. tờ ðua, tờ Chúa: *chapa del Rey*: rescriptum regium. lênh, idem.

tờ con: *o pay desconhecer o filho e defobrigarfe delle como se não fora feu filho*: dimitti filium à patre, nec haberi amplius pro filio. từ đi, idẽ.

tỏ, ðêy tỏ: *discipulo, criado*: discipulus, i. famulus, i. ðêy tỏ cả: *os Apoftolos*: Apoftoli, orum. tồ ðồ, idem.

tỏ: *eu*: ego. loquendo cum iracundia, illumque cui irascor nominando per vocem contemptus, người, vt. tỏ làm chi người: *que tenho de ver contigo*: ego quid curo te.

tỏá mù ra: *fazerfe neuoeiro, fubir o fumo &c*: nebulofum aërem fieri, fumum ascendere & familia vt ex puluere caliginem oriri.

T

tòa: *trono, tribunal*: thronus, i. tribunal, is.
 tòa Chúa ngồi: *trono donde el Rey fas
 audiencia em publico*: thronus in quo Rex
 fedet cum publico auditorio affittit.

tõạ, lá tõạ: *coxim de fella*: puluinar ephippij.
 tổ, idem.

tõạì, ðua tõạì hõàng thị: *nome de certo Rey
 da China que dizem achou o fogo*: nomen
 cuiusdam regis Sinenfis quem dicunt
 adinueniffe ignem, quia fcilicet illos docuit
 ex duorum lignorum attritu ignem elicere,
 atque ideò illum ad hæc vřque tempora
 adorant.

tõan: *deliberar*: delibero, as. tõan cũ nhau:
confultar entre fi cõfulere fe inuicem. tõan
 trước việc: *confultar o negocio*: confilium de
 negotio peragere. đã tõan: *està pera morrer*:
 proximus morti est. đã maõ, idem.

tõán: *aritmética*: arithmetica, æ. con tõán: *os
 paufinhos com que contão*: bacilli quibus
 vtuntur ad numerandum. sách tõán: *liuro de
 contas*: computorum liber. tinh, idem.

T

os cabellos com tenàs: capillos forcipe
 paruula auellere. chải tóc: *pentear*: pecto, is.
 bạch tóc: *brancas*; capilli cani. đỏ tóc: *ruyuo*:
 rufus capillus. xanh tóc: *preto*: capillus niger.
 tóc ngựa: *a coma e cola do cauallo*: iuba &
 cauda equi.

tọc, nói tọc mạch: *fallar fora o que fabe de
 caza*: enuntiare foris quæ domi quis audiuit.

tóc: *a decima parte do couado, polegada*:
 cubiti decima pars, extremus pollicis

T

tõân: *xibandar, ou caza aonde se pagão os
 direitos das barcas, ou dos que pafsão*:
 publicanus, i. domus exigentis tributa à
 tranfeuntibus, vel è nauigijs. tõân bộ, idem.

tõân: *espaço de dês em dês dias em que fe
 diuide o mes*: factium decem dierum in quod
 diuiditur menfis. một tõân: *des dias*: decem
 dies. hai tõân: *vinte dias*: viginti dies &c.

tóc: *cabello da cabeça*: capillus, i. tở tóc: *fi
 de cabelo*: capilli filum. để tóc: *criar cabelo*:
 comam nutrire. cắt tóc: *cortar o cabelo*:
 capillos abscindere. quan tóc: *creppo*: capilli
 crispi. quan đầu, idem. vừn tóc: *cabello
 muito espeffo*: cæfaries denfa valdè. tóc gáy:
cabello do toutiço; capilli occipitis. bóì tóc:
amarrar o cabelo: capillos ligare. rẻ tóc:
enfeitar o cabelo; cincinnos calamiftrare. dũi
 tóc: *pegar alguem pollos cabellos*: capillis
 aliquè comprehendere. xé tóc, idem. rổì tóc:
cabellos emburulhados: capilli implicati. ríp
 cạp lẩy dỏ tóc: *arrancar*

T

articulus quo vtuntur ad cubitum metiendum,
 in longum scilicet accipiendo.

tõế, vide tũế.

toi: *morrer de defastre*: mori ex infortunio.
 chết toi, idem.

tôi; *eu, meu*: ego, meus, a, vm. loquendo
 demifsè. tôi lạy oũ: *eu faço* [*đính chính 40*].
reuerencia a voffa merce: ego veneror
 Dominationem tuam. chúng tôi, mới tôi: *nòs,
 noffo*: nos, nofter, tra, trum. của tôi; *fato*

meu: mea res. nhà chung tôi: *caza noffa*: nofra domus. & fic de alijs poffeffiuis quæ explicantur per pronomina primitiua.

tôi: *efcrauo, criado, vaffallo*: feruus, i. famulus, i. subditus, i. lam tôi, idem. tôi tá: *efcrauos*: ferui.

tối: *efcuro*: tenebrofus, a, vm. tối blời: *ceo toldado*: nubilum cælum. nhâm blời, idem. tối tăm mù mịt: *noite fechada*: obfcurem noctis. thâu đêm tối ngày: *todo o dia e toda a noite*: tota nocte & tota die, donec fcilicet iterum obfcuretur dies. ban tối: *de noite*:

T

de alho: allij dens feu particula.

tội: *pecado*: peccatum, i. culpa, æ. phạm tội: *cair em pecado*: peccatum committere. tôi có tội: *he minha culpa*; culpa mea eft. tôi là kẻ có tội: *fou pecador*: peccator fum. ăn năn tội: *arrependimento*: dolere de peccatis. xưng tội: *confessar os pecados*: peccata confiteri. giải tội: *abfoluer*: peccata purgare feu remittere. nơi giải tội: *purgatorio*: peccata purgandi locus. chuộc tội: *fatisfazer pollos pecados*: fatiffacere pro peccatis. đánh tội: *tomar difciplina*: peccatorū pœnas verberibus perfoluere. tha tội tha vạ cho tôi: *perdoaime a culpa e a pena*: culpam & pœnam mihi ignofce. tạ tội: *offerecer algũa coufa pera alcançar perdão dos pecados*: offerre aliquid ad remiffionem delicti obtinendam. tội: *castigo*: vltio, nis. chịu tội: *padeecer pollos pecados*: pati pro peccatis. hối tội: *superftição com que paruoamento cuidão os gentios tem perdão de seus pecados*: fuperftitio per quam Ethnici ftultè putant fe liberari à peccatis. vide sám hối.

T

largo, efperdiçar: prodigere res. tổn hại, tổn

nocturnum tempus. đã tối: *à he tarde*: tarda iam eft hora, & fic dicitur à meridie vfque ad vefperam. vide thra. tối mắt: *cego*: cæcus, i. tối đẽa: *não ter abilidade*: ingenio carere.

tôi: *cadea*: catena, æ. đòi tôi: *corrente, machos*: compedes. tôi sắt: *cadea de ferro*: catena ferrea. lòi tôi, idem. phải tôi: *prefo em ferros*: compede captus. tôi vàng: *cadea de ouro*: catena aurea. chỉ vàng, idem.

tỏi, củ tỏi: *cabeça de alho*: allij fpica. ánh tỏi: *dente*

T

tỏi, áo tỏi: *capa de palha ou folhas grandes pera a chuua*: penula è folijs prægrandibus contexta ad arcẽdam pluuiam.

tối: *chegar*: peruenio, is. mới tối: *agora chegou*: peruenit modo. chèo tối: *remai pera chegar, não fiqueis atràs*: remiga ita vt peruenias, nec retro remaneas. gệt tối: *remar pera diante*: remigare in partem anteriorem. gệt lủi: *remar pera tràs*: retrorfum remigare.

tôm, cái tôm: *camarão*: gammarus, i. tếp, tôm cang, idem. tôm: *lagofia*: locufta marina, aftacus, i. tôm he [\[đỉnh chính 41\]](#), idem.

tóm lại, *compendiar*: compendio vti. tóm về, nói tắt, idem.

tôn, cháu: *neto*: nepos, otis. nhợc tôn, truyền cho cháu: *tradição pera os netos*: traditio nepotibus.

tổn: *gastar*; impendo, is. tiêu, idem, tổn của: *gastar*

T

thiệt, idem.

tợn, dữ tợn: *maos bofes, cruel, brauo*: crudelis, e. ferox, ocis. tồc tợn, idem.

tờng: *ordem de fobrados huns fobre os outros*; tabulatorum ordo quorum vnum fit fuper aliud. nhà bốn tờng: *cafa de quatro fobrados*: contignationes quatuor habens domus. mất tờng blời: *quantos ceos ha*: cæli quot funt ? tàu có ba tờng: *nao de tres cubertas*: contignationum trium nauis.

tờng: *ter cofume*: foleo, es. đã tờng fư ấy: *ia estou acofumado a iffo*: folitus iam fum. chưa tờng: *ainda não tenho experiencia vjum non habeo. expertus nondum fum*:

tờng nào: *quamanho*: quantus, a, vm. dài tờng nào: *quão comprido*: cuius longitudinis ? người ấy tờng nào: *effe homẽ a que chega*; gradus huius viri qualis est ? cách, thẽ, đường, idem.

tóp: *começarfe a corromper*: incipere corruptionem. tốp mỡ: *torrefmo depois de*

T

fine graui, vt ipfi putant, iniuria ita vt timeant vtionem à fuis maioribus fi in tale nomen impingant. alij tực. vide infra.

tổũ, họ: *parentes*: confanguinei. tổ tồũ: *antepaffados*: progenitores, rum. tổ nẽ, idem.

tổũ đồ: *discipulos graues*: discipuli nobiliores, dicitur de Apoftolis.

tổũ, đũa: *acompanhar pera fora*: deduco, is. tổũ lênh: *acompanhar a chapa del Rey*: deducere refcriptum Regis, vel perfonaliter, vel aliquod munus ei qui illud profert præbendo. tổũ fao: *superficiao de botar de fỳ a eftrella em que nacerão*: superfertitio qua putant Ethnici expellere ftellam fub qua nati

frita a manteja: cremium, ij. quod fcilicet ex lardo fupereft pofit frixam & liquatam pinguedinem ex lardo aut petafo.

tốt: *coufa boa*: bonus, a, vm. tốt lành: *fermofa*: pulcher, chra, chrom. tốt blai: *gentilhomem*: fpeciofus iuuenis.

tốt: *tirar fora como efpada, gaueta &c*: extrahere vt enfem, fciniij loculos & familia. tốt gươm ra: *arrancar a catana*: exerere gladium, rút ra, idem. vide tấtt.

tồc: *coufa indecente, defcortès*: indecens, ntis, inciuilis, e. nói mlời tồc tũ: *fallar palauras indecentes em qualquer materia*: indecora verba loqui in quocunque genere. ten tồc: *o nome que o pay ou a may pos ao filho em nacendo*: nomen quod infanti recens nato à Patre aut Matre imponitur. hoc nomine non potest compellari vir quiuis fine dedecore, imò nec nominari potest tale nomen parentum aut maiorum.

T

funt, eo quod fit illis infausta, & aliam fumere. nhưng fao, idem. tổũ ách, vide ách.

tổũ: *parte de Prouincia ou de comarca, que contem dês ou mais aldeas*: Prouinciæ aut toparchiæ pars continens decem circiter pagos. cai ^[đỉnh chính 42] tổũ: *o cabeça deffas aldeas*: magiftratus qui decem circiter pagis præest. quan tổũ binh: *mandarim de armas em toda hũa Prouincia*: dux militiae in vna integra Prouincia. huius tribunal iungitur tribunali eiuſdem Prouincię quod confat ex literatis, & ad illum ducem fpectat executioni mandare quæ in tribunalibus literatorum decernuntur. vide nhà ti, nha hién.

tra: *carga de embarcação, embarcar fato*:
farcina nauis, onerare nauem. chở, idem.

tra ðềào: *meter dentro*: intromitto, is. tra túi
ðềào: *meter na bolça*: immittere in
crumenam.

tra, cất ra: *tirar fora*: extraho, is. tla idem.

tra, đi tra: *tirar deuaíffa*; inquirio, is. còn hỏi
tra: *ainda corre a deuaíffa*: inquitio adhuc
fit ad veritatem indagandam.

T

ingenio pollere. có í tử, ngỗn, biết mlẽ, sáng
dềạ, khôn khéo, idem.

trả trả: *vos de papagayo* pfittaci vox. alij tả
tả.

trác ảnh: *relojo do fol*; horologium folare.
melius điạ bàn xem giờ.

trách: *queixarfe d'alguem*: conqueror, reris.
tôi bảo kẻ ngày^{[[đính chính 43](#)]} fau trách:
auifouos peraue depois vos não queixeis:
moneo te ne postea conqueraris. trách kẻ có
lỗi: *reprender os que errão*: arguere
peccantes.

trai, chay: *ieiũ dos pagodes*: ieiunium
idolorum, in quo scilicet abstinetur à carne &
pífce. tinh trai phũ thủy: *conuidar os
feiticeiros pera o ieiũ dos pagodes*: ieiunio ad
faciendo veneficos vocare.

trại chên *efcorregar os pes*: dilabi pedes ob
loci lubricitatem. trơn, idem.

trầm luyệt: *roda de tormētos*: tormentorum
perpetua fuceffio. vt fingunt in
transmigratione animarum idolorum
cultores.

trầm hương: *aquila*: aquilanum lignum.

trá, dối: *mentira*: mendacium, ij giả trá, nói
dối: *mentir*: mentior, iris. làũ trí trá:
refalsado: dolofus, a, vm. giã, quĩ quái,
idem.

trá, có trí có trá: *ter abilidade*:

T

trám: *breu*: pix, picis. alij tlám.

trắm đi. *ter vontade de ir*: velle ire. muấn đi,
idem.

trân, ngẫọc: *pedra preciosa*: gemma, æ. vô
giá trân: *pedra preciosa de preço inestimauel*:
margarita inestimabilis pretij. chua báu,
idem.

trấn, giữ: *guardar*: custodio, dis thủ trấn xứ:
Gouernador da Prouincia: Gubernator
Prouinciæ.

trấn, bùa trấn, dểán bùa: *pendurar papeis de
feiticeria*: appendere veneficiorum papyros.

trấn, cờ trấn tích chũ: *titulo em bandeira*;
titulus in vexillo.

trận: *briga*; rixa, æ. phải trận: *morrer na
briga ou na guerra*; mori in rixa, vel in bello.
một trận: *hũa peleja*; rixa vna. một trận gió:
pê de vento; turbo, binis. cơn, idem.

trang nghiêm: *obra sumptuosa e magestosa*;
opus magnificum, maiefate plenum.

tràng hãọc: *efcola, caza dos exames*; schola,
æ. examinum

T

domus.

tràng hột, vide tlàng.

tràng an: *a corte de Tonquim*; Tunkinenfis regia. kê chợ, kinh đô, idem.

tràng thiê: *caza em que fe pagão as rendas, adiãnas*: vectigalium feu tributorum domus. alij. tlàng, nhà bộ, idem.

tràng, bể tràng vide tlàng.

trắng, thuốc trắng *mezinha prouocatiua a ajuntamêto com molher*: pharmacum ad libidinem excitans. phãõ, idem, alij trắng.

trắng, vide tửng.

trạng nguyên: *supremo grao dos letrados*; gradus supremus in literis. đạu trạng nguyên: *alcançar o supremo grao dos letrados*; gradum supremum in literis adipifci.

tranh nhau: *apanhar hũ ao outro*: arripere aliquid fibi inuicem. tranh cạnh, idem.

tranh, bức tranh: *retabolo*; tabulæ pictæ. khảm, idem.

traõ, vide tlaõ.

tráõ, vide tláõ.

T

trì trì: *Champa*: Regnum Ciampa. chiêm thành, mlô, idem. trì trì gan: *não responder ao que lhe preguntão*: interrogatus minimè respondet.

trí: *capacidade, entendimento*: intellectus, vs. linh hồn trí khôn: *alma rational*: anima rationalis. trí trá, vide trá.

T

trạõ: *coufa d'importancia*; grauis, e. việc trạõ: *negocio de porte*; negotium graue. trạõ vàõ: *fidalgo, nobre*: nobilis, e. fang trạõ, idem. cầu mềnh trạõ: *procurar honras e dignidades*: inhiare dignitatibus & honoribus. lếy mềnh làm trạõ: *terfe por peffoa graue*: æstimationem magnam de fe ipfo habere. tội trạõ: *pecado graue*: grauis culpa, vt mortalis.

trắt, lếy gé ăn trắt: *arrancar as espigas pera comer*: vellere fpicas ad comedendum. alij tlắt.

trát, vide tlát.

trật, một trật: *na mefma coniução de tempo*: tractu eodem temporis. hãõc một trật: *aprender no mefmo tempo*: tempore eodem addifcere.

trầu, sắc trầu: *cor roxa escura*: violaceus color fubobfcurus.

trê, cá trê: *certo peixe*: pifcis trê vocatus.

trên, vide tlên.

tri, biét [\[đinh chính 44\]](#): *faber*: fcio fcis. bất tri nghĩa, chẳng biét nghĩa: *não tem primor*: inurbanus, a, vm.

T

trị gác: *trauejamento pera o fobrado*: tigna ordinare ad tabulatum faciendum trị chặn, idem.

trị ùi: *gouernar*: governo, as. trị trị nhạm, sửa, idem.

trịch, cái trịch: *dados*: teffera, æ. đánh geo trịch: *botar os dados*: alea ludere. cờ, idem.

triền, chùa triền: *templo de pagodes*:
idolorum fanum.

triêu, kê ở triêu: *cortefaõs*: aulici, corum.

triều, oũ triều: *titulo com que se chamão os
filhos dos capitaẽs &c*: titulus quo
compellantur filij militiae ducũ.

triều, thiên triều: *zamboa*; malum Adam.

triều, mũ triều thiên: *barrete real*: pileus
regius.

triều, quan triều: *mandarim principal*:
magistratus primarius.

triệu: *des contos*: decem milliones.

trinh, đảõ trinh: *cafto*: caftus, a, vm. fạch sê,
idem. đảõ thân: *virgem*; virgo, ginis.

trính: *traues ou traueffas da caza ao largo*:
tigna in trãfuerfum domus pofita. tróũ nhà,
idem.

T

trọc, vide tọc.

trọc, đục: *turuo*: turbidus, a, vm.

trôi, cá trôi: *peixe tainha*: capito, onis.

trời, ma trời: *diabo que aparece de noite com
refplandores*: diabolus noctu cum
fplendoribus apparens.

trộn lại, vide bun.

tróp, vide tlóp.

trọt, vide tọt.

tróũ, vide tlóũ.

trợ, tloũ: *esperar*: fpero, as. cây, idem.

trở về *virar, tornarfe*: verto, is. reuertor,
teris. blở về, idem. vide. blở.

trỡ: *ocupado, impedido*: occupatus, detentus,
a, vm. trỡ việc: *estã ocupado*: diftinetur
negotijs.

trỡ: *impedir*: impedio, is. chớ trỡ nó: *não o
eftroueis*: impedimento ne fis illi. chớ trỡ
việc: *não eftroueis os que trabalhão*:
interturbator ne fis eorum qui operantur.

tróc phọc: *caftigar com tormentos*: punire
cruciatibus. tróc quỉ: *prender ao diabo*:
coercere dæmonem. bắt quỉ, idem.

T

trụ, cột trụ: *coluna piquena que leuantão
fobre as traueffas que eftribão nãs columnas
grandes da caza*: columnæ paruulæ quæ
fuperponuntur tignis nixis fuper maiores
domus columnas.

trụ, đê trụ, vide trướng.

trừ: *botar fora por força*: expellere vi. trừ
ma quỉ: *exorcizar, botar fora o demonio*:
exorcizare dæmonem. trừ tà, bắt tà, xua đi,
đuổi đi, idem.

trực, giữ: *guardar*: custodio, is. trực tiét:
guarda da viuues: viduitatis custos.

truyền: *tradição, mandado, ou coufa que se
fas a faber de huns a outros*: traditio, nis.
mandatum, i. res quæ per hos alijs innotescit.

tội Adam truyền cho: *pecado original*: originale peccatum. truyền tử nhọc tôn [\[đính chính 45\]](#): *tradição de filhos a netos*: traditio per filios ad nepotes. đức Chúa Iefu truyền phép giải tội: *Noffo Senhor nos deixou o Sacramento da Confissão*: tradidit nobis Dominus Iefus Confessionis Sacramentum. &c.

truyện: *historias, cantigas*: hiftoriæ cantiones. truyện ồ thánh Ignacio: *vida de Santo Ignacio*: vita Sancti Ignatij. hát truyện: *cantar, fazer autos*: comœdias agere.

T

potius nauis significet at coram rege non dicitur nisi tâu trưởng, quamuis fit Dominus nauis. xã trưởng: *mayor da Aldea*: caput pagi. & sic in familibus.

trưởng màn: *fobreceo com as mais cortinas das ilhargas*: conopeum cum peripetasmatis hinc inde extensis. phô trưởng đề trụ: *ornar a varela ou templo dos idolos com cortinas, pinturas &c*: ornare idolorum fanum peripetasmatis, picturis &c.

trưởng mạo: *homem bem disposto, e de boa condição*: robustus homo ac mitis. mạnh mẽ, hiên lành, idem.

trưởng đòn: *algôs*: carnifex, ficis.

trượt chên, vide tọt.

trữ, đảo: *dentro*: intra, in. trữ đạo thíc ca: *o interior da ley dos pagodes*: interior falfitas legis idolorum. nữ trữ: *entre as molheres*: inter mulieres. việc trữ phụ: *obras publicas del Rey ou dos mandarins, às quais são obrigados os vaffallos* [\[đính chính 46\]](#): opera

trúng, vide túng.

trúng: *valle entre montes*: vallis inter montes. alij, thủng, nơi thủng.

trưởng, cả, mlôn: *grande*: magnus, a, vm. con trưởng: *morgado*: primogenitus, i. tâu trưởng: *capitão do nauio*: nauarchus, i. chúa tau, idem ex quadam accommodatione quâuis Dominum.

T

publica Regis, Magistratum, feu onera ad quæ tenentur subditi. trữ đồ, kẻ chợ: *a corte de Tonquim*: aula Tunchinenfis. kinh đô, tràng an, idem. quan trữ sứ: *Eunuco do paço*: Eunuchus Regi inferuiens. nomen honorificum quo donantur Eunuchi abfentes etiam valdè graues.

trữ, nuôi: *fostentar*: nutrio, is.

trữ trữ điệp điệp: *multos fem conto*: multi abfque numero. nghìn trữ: *dar milgrças*: mille gratias referre.

trữ, chữa trữ tang liên táng: *fazer superstições pera que o que morreo em caza ou na parêta o não leue apòs fy*: superftitiones quafdam peragere, ne qui domi mortuus est aut ex confanguineis illum fimul ad mortem rapiat.

trữ, phải trữ: *doença como de torcimentos que toma todo o corpo*: morbus quafi torminum qui per omnia membra diffunditur, & est mortalis foletque oriri ex recidiuo in morbum.

trữ: *acertar no aluo*: attingere.

T

fcopum. trũ bia, phải trũ, idem.

tu, đi tu: *fazerfe hermitão*: heremiticam vitam ducere. tu hành, idem. faĩ tu: *bonzo folitario*: folitarius, ij.

tu, đẽao tu rích: *espada*: enfis.

tù: *tronco*: carcer, is. tù rạc, idem. cầm tù rạc: *encarcerar*: detrudere in carcerem, carceri mancipare.

tú, oũ tú: *filho de mandarim de letras*: literati magiftratus filius. oũ chiêu, idem.

tụ, hợp: *ajuntar*: coniungo, is. iungo, is. tụ lại, idem. tụ nhao: *aiuntarfe entre fi*: iungi inuicem. thũy tụ: *represa de agoa*: lacus, ci. ftagnum, i.

tư, bốn: *quatro*: quatuor. thánng tư: *quarto mes*: quartus mensis. một quan tư: *feis centas e quatro vezes fefsenta caixas*; fexcentæ & quater fexaginta monetæ æneæ. vide tièn.

tư thien: *matematica*: mathematicæ disciplinæ. quan tư thien: *o mandarim que tem cuidado do calendario, eclipses &c*: mathematicæ magiftratus, cui incumbit calendarij cura, & eclipfium prædictio &c.

T

aftutus, a, vm. ingeniofus tam ad bonum quam ad malum. có í tú: *manhofo, refolhado*: fraudulentus, a, vm. sâu đẽa, làõ đõc, idem.

tứ vê: *foldados do bua*: milites illius qui Regis nomen habet, fed non gubernationem.

tứ dương: *certo malfeitor a quem cortarão a cabeça por fuas culpas, e agora o adorão*

T

từ: *dẽfdeque*: ex quo. từ bé: *dẽsde menino*: ab infantia. từ nầy về fau: *daqui pordiante*: in pofterum. từ bao giờ: *dẽsde que tempo*: ex quo tempore. từ mới xưng tôi: *dẽsde que a derradeira vês vos confeffastes*; ex quo vltimò confeffus es. đến rày đõc bao lâu: *atè hoje quanto tempo ha*: vĩque ad hodiernum diem quãtum temporis eft elapfum.

từ con: *o pay defconhecer ao filho, botalo*: reijci filium à patre.

từ, mlời: *palauras*: verba. từ đư: *e tudo mais*: & reliqua omnia.

từ, nhà: *caza*: domus, vs. thần từ: *caza aonde adorão ao diabo que os gentios chamão tutelar*: domus in qua dæmonem illum adorant quem tutelarem vocant.

từ, củ từ: *certo inhamè*: radix quædam quæ in efcam affumitur.

tứ: *fagàs, induftriofo pera o bem e pera o mal*: fagas,

T

porque foy valente: malefactor quondam pro delictis occifus, quem nunc adorant, & inter idola feu thần reponunt quia fuit magnanimus.

tứ thu: *titulo dos liuros do Confufio*: titulus librorum Confufij.

tử, chết: *morrer*: morior, reris. finh tử bất kì, sốũ chết chẳng hẹn: *o viuer e morrer não*

auisão dante mão: mors & vita non præmonent.

từ, cuôn từ: *auifado e que fabe letras*: fapiens qui literas nouit. xã vi từ.

từ. muông từ: *leão*: leo, nis.

từ, con: *filho*: filius, ij. từ ðệ: *familia filhos e criados*: familia, filij fcilicet & famuli.

từ, blái: *fruito*: fructus, vs.

tự, thứ tự, vide, thứ.

tự nhiên: *de fi mefmo*: ex feipfo.

tự, từ: *dès de que*: ex quo. tự tạo thiên lợp ðịa, từ nên blời dụng ðất: *dès de que fe fes o ceo e a terra*: ex quo eft cœlum & terra erecta eft.

tua mặt blời: *rayos do fol*: radij folis.

T

tục tâu, vide touc.

tục ngủ: *dormir muito por mais que o espertem*: nimium dormire licet vocetur. ăn tục: *comer muito sofrego*: helluo, nis. melius touc.

túc thì: *de repente*: ftatim. bỗu chốc, idem.

túc gan *impeto de colera*: iræ impetus. gẽn, tức bỗu, idem.

túc lên: *pontada*: dolor lateris. đau tức: *dor de pontada que acode à respiração*; dolor lateris respirationi molestus.

tũế, tuổi: *annos de ida de*: ætatis anni. vạn tuế, muông tuổi: *des mil annos*: decem annorum millia, eft salutatio ad regem.

tũa: *dar prendas ao official*: pignus aliquod mechanico præbere.

tuãi, vide tươì.

tuãi, vide tuổi. & fic de fimilibus.

tũất gườm ra *arrancar a espada*: exerere enfem. alij tũót.

túc: *prouisão de arròs que fe fàs pera os soldados*: annona, æ. thuyèn túc: *embarcação de leuar effa prouisão, ou rendas que fe pagão em arròs*: nauigium in quo defertur annona pro militibus ex tributis præcipuè collecta.

túc, gà túc con *a galinha chama aos pintãos*: conuocat gallina pullos. melius dúc.

T

tũết, chó: *cão*: canis. giờ tũết: *das fete horas da tarde atê as noue que são tres horas antes da meya noite*: hora à septima vespertina vique ad nonam, hoc eft vique ad tres horas ante mediam noctem. năm tũết, tháng tũết, ngày tũết: *anno, mes, dia que responde aquelle nome como figno celefte*: annus, menfis, dies qui respondet illi nomini tanquam figno cœlesti. vide giờ.

tui, mùi tui: *coentro*: coriandrum, i.

tui: *eu*: ego, rufticè loquendo. melius, tôi.

tuì, ðồ tuì: *gente que carreta mortos*: aþportantes feu qui adþportant mortuos. alij tũ.

túi: *bolfa, faco*: pera, æ. crumena, æ. faccus, i. thất tũ lại: *cerrar bolfa*: claudere crumenam. mở tũ ra: *abrila*: crumenam

aperire. tra túi ðeào: *enfacar, meter na bolfa*: crumenæ committere.

túi: *estar pera chorar*: fletui proximum effe.
túi thân: *fazer roim focinho de chorar*: fletum in facie referre. túi hỏ: *sofrer iniurias, afrontas*: contumelias perferre. địn, chịu, thứ, idem.

T

tuyen: *tornear*: torno, as. vide tiện.

tuyệt, hết: *acabarfe*: deficio, is. mất, idem.
tuyệt tin: *não ha novas delle*: nuntium de illo nullum est. alij tiet. bỏ tuyệt đi: *lançar a perder*: perdo, is, deftruo, is.

tüít, vide tüết.

tum xe: *buraco do eixo na roda*: foramen axis in rota.

tùng, vide tông.

tước, tởn tước cũ nhau: *aconfelharfe hum com outro*: confilium fibi inuicem dare. quét tước: *varrer*: verro, is. est additamentum ad elegantiam.

tuổi: *idade, annos de idade*: ætatis anni. bao nhêu: *que idade tendes*: ætatem quam nam habes ? quot annos natus es? muôn tuổi: *viua des mil annos*: decies mille annis viue. vạn tüế, thiên vạn, idem. tuổi tác: *muito velho*: decrepitus, i. già nua, idem. ngày tuổi: *dia infausto*: dies infausta, quia fcilicet putant fignum illud correspondens diei in qua nati funt ipfis effe infaustum nec in die aut hora

T

vocant, mifsò, hac præcipuè vtuntur ad condiendos cibos præfertim iufculum quod,

tuy là: *aindaque*: etfi, quamuis. dù mà, idem. faõ le: *porem*: tamen.

tuy, củ tuy: *tutano*; medulla, æ. melius củ tí.

tuyèn, blọn: *inteiro, tudo, são e faluo*: integer, gra, grum. omnis, e. fofpes, pitis.

T

in qua idem fignũ recurrere putãt quicquam momenti aggredi audent, quia timent infaustum exitum. xem tuổi: *superstição de notar os annos da idade*: fuperfitio qua confiderant fignum sub quo fe natos putant vtrum habeat fymphathiam necne cum alio figno, & hoc præfertim in matrimonijs ineundis confiderant Etknici.

tươi: *verde, fresco*: viridis, e. recens, ntis. lá tươi: *folha fresca*: folium viride, vel recens decerptum. cá tươi: *peixe fresco*: piscis recens. & fic de carne & fimilibus. chết tươi: *morrer de fubito*: fubitaneè mori.

tươi nước: *botar agoa pera regar algũa coufa*: infundere aquam ad irrigandum.

tùng, bông dùng: *tratar sò de comer e beber*: curare ventrem & præterea nihil. mê ăn uống, idem.

tương: *certa maffa de feijoës cozidos e pilados, a qual os Iapoës chamão mifsò*: maffa quædam ex fafiolis coctis & piftis confecta quam Iapones.

T

xiru, vocant Iapones, & vix fine illo orizam comedunt.

tương vàng: *dourar*: inauro, as. tương bạc:
pratear: argento linire. thép, xuy, idem.

tương, lien: *fempre*: femper. hay, một, idem.

tướng: *capitão*: dux, ducis. tướng lĩnh binh
đánh: *capitão da guerra*: dux exercitus.
tướng ma quỷ: *o diabo grande*: maior
daemon.

tướng, nói tướng: *dizer abona dicha*:
augurari bonum omen.

tường: *claramente*: clarè. tỏ tường, idem,
vide tỏ.

tường: *imaginar, cuidar*: cogito, as.
imaginar, aris. tường nhớ. *vir a memoria*:
recordor, aris. tường đến, idem.

tượng: *estatu*: ftatua, æ. tượng bụt: *pagode*:
idolum, i. hình tượng: *imagem*,
representação, figura corporal: imago, ginis.
corporea figura. tượng hễ vật: *todo o que ha*
corpo: quidquid habet corpus.

tượng, muông tượng. *elefante*: elephas, antis.
voi, idem. quân tượng, quân voi: *cornaca de*
elephante: elephantis ductor.

tướng tướp: *multidão de gente*: multitudo
hominum.

tũốt, vide tũất.

tữ, đăọc: *rezar*: preces recitare. tữ kinh:
rezar pollo liuro: preces ex libro perfoluere.
tổữ đăọc: *liuro de rezar*: liber ex quo preces
dicuntur.

Lỗi chú thích: Đã tìm thấy thẻ <ref> với tên nhóm “đính chính”, nhưng không tìm thấy thẻ tương ứng <references group="đính chính"/> tương ứng, hoặc thẻ đóng </ref> bị thiếu

Lỗi chú thích: Đã tìm thấy thẻ <ref> với tên nhóm “đính chính”, nhưng không tìm thấy thẻ tương ứng <references group="đính chính"/> tương ứng, hoặc thẻ đóng </ref> bị thiếu

V

V Me: *rude, ignorante:*
rudis, e. indoctus, a,
vm.

u, nối u: *gallo da cabeça,*
polmão: tuber in capite. mậ
nối lú, idem.

ủ mùi: *perder a cor:* amittere
colerem tincturæ . thối,
idem, Ớóc ủ mùi: *a peça de*
feda perder o lustre: amitti
splendorem ferici.

ư, chưng: *em:* in. thien khai
ư tí, địa tích ư fớu [\[đính chính](#)
[1\]](#), nhên finh ư dầ: *o ceo fe*
abrio ou fes na meya noite, a
terra as duas horas depois, o
homem as quatro depois de
meya noite: cẽlum
productum est ad mediam
noctem, terra duabus post
horis, homo vero quatuor
horis post mediam noctem.
ita fatuè putant Ethnici.

V

ua; *elle:* ille, a, vd. cho va:
pera elle, dou a elle: pro illo,
do illi. dừi va: *darlhe com*
pao: illum baculo percutere.

uà: *e, iuntamente &, fimul:* .
và hai: *ambos de dous:* ambo,
rum. cả và nhà: *toda a casa:*
tota domus. cả và thien hạ:
todo o mũdo: totus mũdus.

uà cớ: *tor a porçolana do*
arròs na boca, e com os
pauzinhos meter o arròs na
boca: bacillis orizam in os
immittere, &c.

uà, lừ và: *bufina com que os*
bonzos pedẽ esmola: buccina
qua facrificuli ftipem
erogant.

uá áo: *remendar o vestido:*
refarcire vestem. vide Ớá.

uả, cây và: *aruore que da*
figos como os d'Europa:
arbor ficus producens vt

nostrates. blái vâ: *effes figos*:
ficus indicæ fimiles
nostratibus.

uâ, quæt vâ: *abano grande de
que vsão os bonzos e quem
quer*: flabellum maiusculum
concameratum in modum
folij cuiusdam arboris. hoc
sacrificuli vtuntur, vel etiam
quiuis alius. quamuis alijs
maioribus flabellis eiufdem

V

vem de for a: infortunium ab
extrinforo illatum. phải vạ:
encorrer neffa desdita:
infortunio ab extrinforo illato
tangi. phải tai vạ, idem. bỏ
vạ cho ai: *culpar falsamente
alguem*: culpam falsò alicui
imponere. khỏi vạ: *fair
abfolto da culpa*: culpam
euadere.

ừ, chẳng ừ nhau: *não fe
querem bem*: displicent fibi
inuicem, non fauent. folum
dicitur in negatiuo, nam in

speciei folum viri primarij
vtantur.

uâ, xỉ vâ ai: *agastarfe com
alguem pera o enuergonhar
do que fês*: irasci alicui vt
erubescat de eo quod egit.

uạ: *culpa*: culpa, æ. tội vạ:
desdita ou aduerfidade que

V

positiuo nō dicunt. ừ nhau,
fed yêu nhau: *querem fe bem*:
amant se inuicem.

uác: *leuar às costas ou ao
ombro*: gestare dorso vel
humero. một vác: *quanto
desse modo fe pode leuar de
hũa vês*: vna vice quantum
humeris gestari potest.

uạç, chim vạç: *curuja*:
noctua, æ.

vạç nôi: *panela grande de
cobre ou ferro*: olla maior

ferrea, vel ænea.

uac **ð**ô: *tirar a casca*:
decortico, as.

uái: *inuicar*: inuoco, as. vái
bløi vái büt: *inuocar o ceo e
idolos*: inuocare cælum &
idola. vái oũ bà oũ vãi:
inuocar os feus antepaffados:
inuocare progenitores
defunctos. vái lay ƠN đức
Chùa bløi giúp sức [\[đính chính
2\]](#) cho: *inuocar ao Senhor do
ceo peraque o ajude*:
inuocare cæli Dominum vt
adiuuet.

uai, vide **ð**ai, vel **ð**ěai. & fic
de fimilibus.

uãi: *espalhar*: spargo, is. uãi
ra, idem. geo vãi: *femear*:
femino, as. vãi chàì: *lançar a
tarrafa*: iacere fundam ad
piscandum.

V

uãi: *bonza*: facrificula, æ. sãi
vãi: *bonfos e bonzas*:
facrificuli & facrificulæ.

uãi, oũ bà oũ uãi:
antepaffados: progenitores.
tổ tũ, idem.

uay: *pedir emprestado coufa
que fe não restitue a mesma
fe não outra por ella da
mesma especie como arròs
dinheiro &c*: petere mutuo
remquæ non debet restitui
eadem numero fed eadem
specie vt oriza, pecunia &
fimilia quæ vnico vfu
confumuntur. cho vay: *dar
emprestado deffe modo*:
mutuo dare rē quæ vnico vfu
cõfumitur.

V

vây, uide uêy:

vay: *coufa torta*: obliquus, a,
vm. đạo vay: *lei falsa*:
obliqua lex feu falsa.

vân, mây: *nuuem*: nubes, bis.
mãng uân nhau: *pelejar entre
fy*: irasci ad inuicem.

văn, chữ: *letras*: literæ, arum.
văn tế: *rotolo no qual
offresem a seus antepassados
o comer a modo de sacrificio
que lhe fazẽ*: inscriptio qua
fuis progenitoribus
Annamitæ offerunt edulia
per modum sacrificij. quan
uãn: *mandarim de letras*:
magistratus literis instructus.

van: *fuspirar*: fuspiro, as.
than thổ uan ai: *gemer e
fuspirar por alguẽ*: gemere &
fuspirare ad aliquem. than thi
van vi, idem.

vàn: *cem mil*: centum millia.
thien uân thien uân: *rogouos
muitos milhares de annos*:

miriades annorum multas
expleas.

vàn, uieç uân: *negocios*:
negotia, orum.

vạn, muôn: *des mil*; decem
millia. vạn tuế, muôn tuổi:
des mil annos d'idade: decem
mille ætatis anni. uạn uật,
muôn uật: *todas as coufas
corporaes, tirado o ceo a
terra e os homens*: omnia
corporalia præter cælum,
terram, & homines. uạn dân:
todo o pouo: vniuersus
populus. thien hạ, idem. uạn
phương; *todas as partes do
mundo*: omnes orbis partes.

vạn: *lugar aonde se ajuntão
as embarcações pera
mercadejar*: locus in quem
concurrunt multa nauigia ad
mercaturam.

vần: *andar a roda*: circumeo,
is. vắn đi uân lại: *fazer andar*

a roda algũa coufa
circumuoluere aliquid: .

ván: *pelouros de arròs pulò*
que se offrecẽ aos pagodes:
orizæ quam, pulo, vocant
globi quos idolis offerunt
Ethnici. đưng uán cho bựt:
offerecelos: globos orizæ
quam pulò vocant offerre
idolo.

V

vấn: *curto:* breuis, e. alij.
ϕấn, ngắn, idem.

uấn: *torcer algũa coufa:*
contorqueo, es. uấn áo: *torcer*
a roupa pera espremer a
agoa quando a lauão:
contorquer vestes & familia
ad exprimendam aquam cum
lauantur. vắn dêy: *torcer*
corda: contorquere funem.
vấn [\[đính chính 3\]](#) cánh: *torcer o*
braço a alguem: contorquere
brachiũ alicui. vắn khốá: *dar*
volta a chaue dentro da

vấn dêy: *enrodilhar a corda:*
circũuoluere funem, &c.

vấn: *coniunção de tempo,*
oportunidade: occasio, nis.
opportunitas temporis. khi
vấn ấy: *neffa coniunção de*
tempo: opportunitate illa
temporis durante.

V

fechadura: circumuoluere
clauem intra feram.

uận mềnh: *cingirse:*
præcingere fe. vắn, idem.

vắn, vide vậ.

uang, cây uú vang: *certa*
aruore: arbor quædam quæ
vocatur uú vang.

uang, đi vú uang: *andar*
bracejando: brachia mouere
ambulando.

uàng: *ouro*: aurum, I. xuy
uàng: *dourar forrando*: auri
laminis incrustare. thếp uàng:
dourar com folhas douro:
auri folijs inaurare. mỏ uàng:
mina de ouro: auri fodina.

vàng, chim vàng anh: *certa
aue amarela*: flaua quædam
auis.

uàng: *cor amarela*: flauus
color. mùi uàng, idem. vồ
uàng xanh xao: *magro,
amarelo, desfeito*: macer,
flauus, macilentus, a, vm.

vàng, ỏi vàng: *fazer de
preffa*: velox in operando.

vàng, bưng vàng: *firme*:
ftabilis, e.

vàng, đai vàng: *relho como
dos mandarins da China*:
cingulum latum quale

V

preffa: velociter.

magiftratus finenfes deferre
folent.

váng trứng gà: *a tea do ouo*:
pellicula oui, alij ỏáng.

váng dện: *tea d'aranha*: tela
araneæ. melius mạng dện.

vǎng: *folitario*: folitarius, a,
vm. nơi vǎng về: *lugar
retirado*: folitudo, dinis.
thang vǎng [\[đính chính 4\]](#), idem.
vǎng mặt: *não aparecer*:
abfens, ntis.

ũǎng, vide ũống.

ũiǎng, vide ũống.

vàng, tròn và ỏ vành: *circulo,
ou arco*: circulus, i. arcus, I.

vánh, chấ ỏ vánh: *de*

V

vạnh, vật vạnh, vide ỏặt
ỏảnh.

vạnh, gian tham vạnh uật:
pegarfelhe as mãos às coufas
pera as tomar: adhærentes
rebus habere manus ad
furandum.

uầõ: *circulo, argola: circulus,*
i. annulus, i. uầõ bạc:
manilha de prata: circulus
argenteus.

uầõ, cu: *ponto, virgula:*
punctum, i. uirgula, æ. chấm
uầõ: por ponto que he como
hũ o: punctum adhibere quod
fit per figuram fimilem literæ
o. chấm cu: por virgula:
uirgulam apponere, quæ est
ut punctum fed oblongum.

uảõ: *rede em que fe dorme:*
rete in quo fumitur quies. đi
uảõ: ir em rede: rete deferri
aliquem ex uno in alium
locum. khiêng uảõ: leuar as
coftas a alguem na rede: rete
deferre aliquem humeris.

uảo, dối: *mentira: mendaciũ*
ij. uảo chứng, chứng dối:
falso testimonio: falsum
testimonium.

uạõ, trạõ uạõ: *peffoa graue,*
figaldo: nobilis, e. primarius,
a, um.

uạõ, tiếng tlaõ núi uạõ ra:
fair eco do monte: egredi è
monte echo.

uặt: *as coufas; res rerum. uặt*
gì: que coufa: quid? muôn
uặt: des milcoufas, todas as
coufas corporaes, tirado o
ceo a terra e o homem:
decemmille res, ideft omnes
res corporeæ excepto tamen
cælo terra & homine quia
hæc tria non intelliguntur sub
nomine uặt, fed
contradiftinguntur dicunt
enim, thien địa nhên uặt, blời
đất người uặt: o ceo a terra o
homem e as coufas: cælum
terra homo res, quæ fcilicet
homini funt ufui. ăn tlõm uặt

uảnh: *ladrão formigueiro*:
latrunculus, i. uặt gì uặt này:
que coufa he està: quid
tandem rei hoc est? scilicet in
contemptum, fic etiam
dicitur, mầy là uặt gì: *que
coufa fois vòs*: quid uero rei
es tu ?

uặt âm mềnh: *as vergonhas
fallando modestamente*:
pudenda, modestè loquendo.

V

uặt, đầu uặt cột: *dar com a
cabeça pollas paredes e
colunas*: impingere capite in
columnas. lẩy ai uặt cột:
arremeçar alguem à coluna:
conijcere aliquem in colũnã.

uặt: *lutar*: luctor, aris, alij
đạt.

V

uất, dọn uất: *figura
piramidal*: pyramidalis
figura.

ực ra: *arrotar*: ructo, as.
ructus, us. ợ ra, idem.

ue, đạn ue: *munição*: minuti
globuli tormentarij.

ue, cái ue: *cigarra, cegarrega*:
cicada, æ.

uê, bũ uê: *defmazelado*:
ineptus, a, um. bũ đại, idem.

uè: *tornarfe*: redeo, is. cò n
oũ tôi vè: *ficaiuos em bora*,
eu me vou pera caza:
remanne tu, ego domum
redeo. est communis modus
urbanitatis cum aliquis è
domo alterius discedit. oũ
uè: *V. M. fe vai*: tu
reuerteris, responso urbana
discedenti. uè quê: *tornarfe*
pera sua aldea: reuerti in
proprium pagum. uè nhà
quê, idem. chết là uè, uide
finh, uide tử.

uè, từ này uè fau: *daqui por*
diante: ex hoc nunc in
posterum.

uè: *pertencer*: specto, as. uè
ai: *a quẽ pertence*: pertinet ad
quem ? uè quan nào: *a qual*

mandarim pertence: spectat
ad quem magistratũ?

uè, tóm uè: *recapitular*:
colligere in summam tóm lại,
idem.

uè, bát uè: *responder às*
trouas que outro canta como
a modo de eco: respondere ut
echo uerbis quos alij
canunt.

uẻ, uáng uẻ, uide uáng.

uẻ: *pintar*: pingo, is. ảnh uẻ:
imagẽ pintada: depicta
imago. thuốc uẻ: *tintas pera*
pintar: picturæ faciendæ
colores. bút uẻ: *o pincel com*
que fe pinta: penicillus quo
pingitur.

uệ, tứ uệ; *foldados do bua*:
milites illius qui nudum regis
nomen habet, & uocatur,
bua, idest Rex, nullam tamen
habet regni
administrationem.

ũế ũang: *coufa çuja*:
fordidus, a, um. đơ dấy,
idem. uide ô ố.

V

os foldados cerção a
fortaleza: obfident milites
arcem.

uẹm thuyèn: *toldo do barco*:
umbraculum nauigij. mui,
idem.

uen foũ: *borda do rio*: ripa
fluminis. melius, bờ foũ, bẫy
foũ.

uém áo: *aleuantar a cabaya*:
fuccingere, uel attollere
ueftem. uén tay áo [\[đính chính](#)
[5\]](#): *arregaçar as mangas da*
cabaya: exerere brachia. blay
tay, idem.

uén, cắt uén cho ai: *fazer*
exequias: iufta perfoluere.

uện, sắc uện: *cor de cinza*;
cinericius color.

ũêi: *cerrear, por de cerço*:
obfideo, es. cuôn ũêi thành:

V

uẹn: *inteiro*: integer, gra;
grum. blộn, idem. còn uẹn:
ainda eftà inteiro: integer
adhuc eft, minimè diuifus.
uẹn uẹn, idem.

uết, nói uơ uết: *fallar*
disparates: indecentia loqui.

uét quanh: *cortar ao redor*,
cercear: circumcido, is. cắt
quanh, idem.

ui fang: *rofalgar*: aconitũ, i.
ui thang, idem.

ui tử, làng ui tử: *aldea que sò*
paga renda a el Rey e não a
outra peffoa: tributa foli
foluens Regi pagus, & non
alteri.

uì: *por amor*: propter. uì fự
ấy: *por iffo*: ideò. nhìn uì fự
ấy, idem.

uì ai: *por amor d'alguem*;
propter aliquem. uì chưng:
porque: quoniam.

uì, trị uì: *gouernar*: governo
as. hay nhậm, idem.

uì, thay uì: *em lugar*
d'alguem: loco alicujus. thay
uì đức Chúa Iefu: *Vicario di*
Christo Noffo Senhor:
Vicarius Chrifiti, locum
tenens &c.

uì nhà: *arco da caza de*
coluna a coluna: arcus
domus feu uacuum inter duas
columnas. uì cầu: *arco da*
ponte: arcus pontis.

V

bello, as. chiêm uị, làm nguy,
idem.

uúi, phảng uúi: *maleitas, febres*
e frios: febris tertiana, vel
quartana. sốt rét, idem.

uì, thần uì: *taboinha em que*
fe poem o nome do morto
pera lhe fazerẽ zumbaya:
tabella in qua apponitur
nomen defuncti, ad
reuerentiam illi exhibendam.

uí cá: *barbatana*: pinna, æ.
alij, 𐊀 í cá. melius 𐊀 ây cá.

uỉ, mũ uỉ: *barrete de fedas de*
cauallo: equinorum
capillorum pileus.

uị, tiếm uị: *rebellar*: rebello,

V

uỷ nghi: *coufas que causão*
respeito: venerationem
ingenerantes res.

uỉỉ, an uỉỉ: *confolar*: folor, aris.

uỉỉ: *esquentador pera tirar*
dobras como do vestido &c:

ignitabulum ad plicationes, vt
à veste & familibus,
amouendas.

ũĩ thuyèn: *prouar a
embarcação*: experiri
nauigium.

uiá: *fspiritos vitaes, ou
animaes, ou folego*: fspiritus
vitalis, vel animales, vel
respiratio. đần oũ ba hờn bả
vía [[đính chính 6](#)], đần bà ba hờn
chín vía: *os homens tem tres
almas e fete folegos, as
molheres tres almas e noue
folegos ou espiritos*: tres
animæ & fspiritus septem
infunt viris, mulieribus vero
tres animæ sed nouem
fspiritus. prouerbium
Annamitarum. mất vía: *ter
medo*: fspiritum amittere præ
timore. ăn vía: *festejar com
conuitè o dia do nacimẽto
d'alguem*: natalem alicuius
diem celebrare conuiuio. vía
chúa: *dia do nascimento del
Rey*: natalis dies regis.

uięc: *negocio, ocupação*:
negotium, ij. có vięc: *tenho
negocio*: negotijs distineor.
mạc vięc, idem. vięc nhà:
feruiço de caza: negotia rei
familiaris. vięc quan: *obras
publicas em feruiço del Rey
ou dos mandarins*; onera
publica pro Rege aut
Magiftratibus. vięc Chúa
blời: *obras de feruiço de
Deos*: opera in obsequium
Dei. vięc đỏi: *obras
superstitiofas*: opera
superstitiofa, cuiuscunque
tandem generis fint, hoc
nomine funt à Christianis
donata in Tunkini &
Cocincinæ regnis. trở vięc:
impedir os que trabalhão:
laborantes impedire. nên
uięc: *dar boa conta dos
negocios que lhe
encomendão*: negotia
feliciter peragere,
industriam esse in negotijs
peragendis. làm vięc cho
nên, idem. vięc thày: *officio
de mestre*: munus magiftri.

uiệc đạo: *o que pertence a*
ley: negotia ad legem
spectantia. ư, idem.

V

uien, tròn: *redondo: rotundus,*
a, um. thiên uien địa phương,
lờn tròn đất Ƨuông: o ceo he
redondo e a terra quadrada,
affy falsamente o dizem os
Chinas nos seus liuros:
rotundum cælum, terram
tamen quadratam falsò
commentantur finæ in suis
libris. chả uien: almondegas:
protrimentum carnis aut
piscis in globulum
compactum.

uièn: *tornarfe: redire*
domum. tôi uièn: eu me torno
pera caza; redeo domum.
uide uề.

uiéng: *visitar: uifito, as.*
uiéng kẻ đau: visitar aos
doētes: inuisere infirmos, opis
aliquid illis afferendo.

V

uiết: *escreuer: scribo, is. uiết*
tên: escreuer o nome: notare
nomen. uiết tháo: escreuer
confusamente com
abreuiaturas: scribere
confusè per compendia
literarum. uiết chữ: escreuer
obrigação: conscribere
scripturam obligationi
obnoxiam. alij Ƨiết.

uim, chấm chim uim:
composto, quieto: modestus,
a, um. quietus, a, um. melius
cham hám.

uịn: *encostarfe, pegarfe:*
innitor, teris. ad hæreo, es.
uịn tay, idem.

uịt, con uịt: *adem: anas,*
anatis.

ưng, chim ưng: *passaro que*
come carne humana: auis

carnibus humanis uefcens.

uô, chẳng có: *não tem*: non est. uô, chớ: *não*: ne. uô hành, chớ làm: *não façais ne facias*: . uô: *fem*: fine. uô cũ: *fem termo, fem fim*: fine termino, fine fine. uô bien, uô lạng, idem. uô số: *fem conto*: fine numero. uô thì, chẳng có thước: *fem principio*: fine principio. uô chung, chẳng có fau: *fem fim*: fine fine. uô thủy uô chung, idē. dicitur de folo Deo. uô giá: *não tem preço*: fine pretio. uô phép: *fem*

V

uò, cái uò: *boyão ou iarra de boca piquena*; diota angustioris orificij. uò rượu [\[đính chính 7\]](#): *boyão de vinho*: diota uini maiuscula.

uỏ uàng: *rofto amarelo, magro*: pallidam habens faciem, macilentus, a, um.

cortefia: fine urbanitate. uô í: *fem aduertir*: fine aduertentia. uô đạo: *fem ley*: fine lege, pagani.

uồ, cái uồ: *maço de pao*: malleus ligneus.

uồ đay: *entrai aqui*: ingredere huc. melius đ ều đay.

uồ, uide đ ồ. uồ uồ, uide đ ồ đ ồ.

V

uờ, uide đ ờ.

uơ ưởng: *disparates*: indecentia. uơ ết, idem. đi uơ ưởng: *ir por caminhos torcidos*; uijs minime rectis ambulare. tối uơ ưởng: *noite fechada não ver por onde se anda*: tenebrofa nocte uiam minimè infpicere. alij đ ơ.

ước: *defejar*: cupio, is. muốn, idem. ao ước: *cuidar*: cogito, as. ước ao, idē. ước nên mấy: *iulgar quanto val*: æstimare rem quantifit. ước xác: *iulgar pouco mais ou menos*: æstimare plus minus rem quantum ualeat. khảo ước ๑êy là mấy lần dò: *examinando iulgar quantas vezes pouco mais ou menos*: æstimare examinando quoties plus minus.

uoi, con uoi: *elefante*: elephas, antis. quan uoi: *cornaca*: elephantis ductor. voi [[đính chính 8](#)] dũ: *brauo*; elephas indomitus. ép uoi: *amançalo*; elephantem cicurem reddere. ๑ố đánh uoi: *o gancho de ferro com que se gouerna*: uncus quo elephas regitur. uòi uoi: *tromba do elephante*: elephātis manus feu probofcis. voi áu: *tomar com a tromba, fazer mal*:

V

elephantem probofcide arripere, nocere. nhủ uoi: *prohibirlhe que não faça mal*: elephanti prohiberene noceat. uoi mẹp: *ajoelharfe pera fe fobirem nelle*: elephantem genua flectere ut fuper ipfum homines afcendant. bành uoi: *fella do elephante*; ftratum fupra dorfum elephantis. uoi thăóc, *vrar*; elephantis vlulatus, clamor. kêu, róũ, idem.

uòi: *tromba*; probofcis, idis. uòi uoi: *tromba de elefante*; probofcis, uel manus elephantis. uòi muỗi: *tromba de mosquito*; probofcis culicis. uòi ruòi: *de mosca*; probofcis mufcæ.

uòi hai mươi: *vinte pouco mais ou menos*: plus minus uiginti.

uòi biển: *mar alto*; altum

V

mare distans à litore. đi xa
uời lám: *ir pollo mar alto
longe*; altum mare petere ac
longius à terra recedere.

ũôm, ðũôm ùôm: *vrar de
tigre*; ululatus tigris. hòm
ũôm: *o tigre grita*; ululat
tigris. thăóc, rốũ, idem.

ướm: *tomar medida*;
menfuro, as. ướm chên:
*tomar medida ao pè pera os
çapatos*; menfurare pedē ad
calceos. ướm áo: *prouar a
cabaya*; experiri uestem an
aptam habeat menfuram. thử
xem, idem.

ũổn lưỡì: *adeftrar a lingua
nas palauras, enfayarfe
repetindo muitas vezes pera
dizer bem*: affuefa linguam
idiomati quem quis addificit,
fæpius repetendo ut rectè
tandem loquatur.

uờn: *coufa danada, ou que
fe vai danãdo*: putris, e.

putrefcens, ntis. cá uờn:
peixe danado: pifcis
corruptus. blái uờn: *fruita
podre*: putrefcens aut
corruptus pifcis. người uờn:
*homem que não presta pera
nada*: homo flocci.

ũống: *beber*: bibo, is. mê ăn
ũống: *dado a comer e beber*:
avidus nimium in edendo &
bibendo. uống nước lả: *beber
agoa enxeure*: potari frigida.
ũống chề uống rượu: *dado
ao vinho*: deditus uino & alijs
huiufmodi.

ũởng, ép uởng: *forçar, fazer
força*: uim inferre. bắt uởng,
bắt bớ, idem.

uờng: *femear metendo n
terra grão e grão*: feminare
committendo terræ fingula
grana. uờng hột bí: *femear
combalengas defse modo*:
cucurbitarum indicarum
grana fingula terræ
committere.

uót mây: *laurar rota*: vimen indicum quod, rota, lufitani vocant cultro aptare ad ligandum.

uót, chót vót: *figura pyramidal*: pyramidalis figura. vót, nhọn vát [\[đính chính 9\]](#), idem.

V

ex aqua: uót gõ tloi: *apanhar lenha que vay polla agoa abaixo*: extrahere decurrentia fecundo flumine ligna.

uót: *molharfe*: madefio, is.
uót mình: *molharsfe o corpo, fer humido*: vdus, a, vm.

úp lếy: *cobrir*: cooperio, úp đày, idem. úp đầu: *por as maõs na cabeça ao doente como pera rezar por elle*: imponere manus super caput ægroti.

uợt roi: *vara de dar no caualo*: virga pro equo.

uốt, cái uốt: *languinata, ou lança de ferro comprido*: lâcea ferrum habens oblongum ad modum gladij.

uốt lên: *tirar algũa coufa da agoa*: extrahere aliquid

V

út, con út: *filho mais piqueno*: minimus natu filius aut filia. em út: *irmão ou irmãa mais piquenos*: minimus natu frater aut foror.

uũ, quan uũ: *mandarim de armas*: armorum magistratus. thày uũ: *mestre defgrima*: gladiatorij ludi magifter. nghè uũ: *professar armas*: arma profiteri.

uũa, túng uũa: *ouo podre, goro*: ouũ vrinum. alij túng ðũa, ỉ. idem.

uợc, tây uợc: *grande*
occidente: vafta occidentalis
plaga. thái uợc, idem.

uợc cứ người [\[đính chính 10\]](#)
ta: *acodir a alguẽ*. fubuenire
alicui. binh uợc ai, idem.

uun blo: *ajuntar a cinza*;
congregare cinerem.

uờn tóc: *cabello preto e denfo*
mas que dece: capillus
aterfatifque denfus, qui fluit
ad humeros.

uờng, hột uờng: *femente de*
gergelim: fefamæ femem. lồ
uờng: *gergelum*: fefamum, i.

uờng, vide vợ uờng.

uờn vay [\[đính chính 11\]](#):
efpriguiçarfe: pandiculator,

aris.

uờn: *horta, iardim*: hortus,
i.

uờng, Φ ua: *Rey*: Rex Regis.

uóót, vide Φ uóót.

uợt biển: *paffar o mar*:
tranfreto, as. đi uợt: *ir por*
mar: nauigo, as. đi tàu, idem.

ũ, tởng ũ, vide uởa.

ú, cái ú: *leicenço grande*
mortal como entraz:
carbunculus, i.

uủ, đi uủ uang: *andar*
bordejando: obliqua nauí vela
facere nunc ex vna parte
paulo poft ex alia.

Lỗi chú thích: Đã tìm thấy thẻ <ref> với tên nhóm “đính chính”, nhưng không tìm thấy thẻ tương ứng <references

group="đính chính"/> tương ứng, hoặc thẻ đóng </ref> bị thiếu

Lỗi chú thích: Đã tìm thấy thẻ <ref> với tên nhóm “đính chính”, nhưng không tìm thấy thẻ tương ứng <references group="đính chính"/> tương ứng, hoặc thẻ đóng </ref> bị thiếu

X

X A: *longe*; distans, ntis.
 bao xa: *quão longe*:
 quātū distat? xa bao
 nhêu, idem. đi xa xác: *ir*
multo longe: remotum ad
 locum proficisci. đàng xa
 xác: *caminho comprido*: iter
 prolixum. đã xa: *ià he*
remoto: iam distat. dicitur
 etiam de tempore. đã lâu
 idem.

xa, xấu xa: *feyo*: turpis, e.

xa tay: *effregar as maõs*:
 fricare manus.

xà, cái xà: *astraeffas que*
vão de coluna a coluna na
caza: tignum quod in
 domibus à columna ad
 columnam tenditur . xà đẽọc:
effas traueffas que estão ao
compido da caza; tigna à
 columna ad columnam in
 longitudinem domus
 disposita. xà ngang: *as que*

X

estão na largura da caza:
 tigna à columna ad
 columnam in latitudinem
 domus disposita.

xá nhên: *escruião del Rey que*
vay fazer diligencias: scriba
 regius qui mitti solet ad
 aliqua negocia.

xá, phố xá: *tendas aonde se*
vendem varias coufas:
 tabernæ in quibus varia
 rerum genera diueduntur.
 hàng phố, idem.

xá, trước [\[đính chính 1\]](#) xá:
primeiro, dantes: prius, antea.

xá xét: *confiderar*; perpendo,
 is.

xã: *aldea*: oppidum, i. làng,
 idem. oũ cai xã: *cabeça*
daldea: oppidi caput. oũ xã:
 idē. chúa đã cho xã: *el Rey ià*
lhe tẽdado rẽda, afsaber
aldea que lhe pague tributo:

oppidum assignari à Rege ad
foluendum alicui tributum
annuum pro uictu.

xạ: *almifcar*: mofchus, i. xạ
hương: *papo d'almifcar*:
folliculus mofchi. con xạ
hương: *gato dalgalia*; felis
odorata.

xạ, lựa xạ bì: *certa laya de
peça*: ferici genus, xạ bì
dictum.

X

xác rượu, xác thuốc: *o
bagaço ou as fezes que ficão
depois de cozido como o
vinho, mezinha ou coufa
femelhante*: magma, tis.

xác mấỵ: *quanto val isto
pouco mais ou menos*: quanti
est circiter ? xác bao nhêu,
ước xác: *a iuizo de bom
varão*: iudicio prudentis,
idem.

xác: *corpo*: corpus, poris.
thân xác, mềnh, idem. xác:
corpo morto, cadauer, ris. đi
đưa xác: *leualo a enterrar*;
defunctum ad sepeliendum
deferre.

xác máu: *pao vermelho pera
mezinha*; rubeum quoddam
lignum ad medicamentum
inferuiens.

X

xác, xa xác: *muito longe*:
valdè remotus, multum
diftans.

xác, xấu xác: *ficar
maltratado ou na alma ou no
corpo*: pati malum, vel in
anima vt famæ detrimentum,
vel etiam in corpore.

xác, rắn lột xác: *a cobra
mudar a pelle*: serpens exuit
pellem.

xác, làm xang xác: *trabalhar muito confideradamente*: confideratè operari.

xác: *tomar ou levar na mão*: accipere, vel deferre manu.
xách lếy, cầm lếy, xách đi, idem.

xai: *coufa que não ajusta bem*: inadæquatus, a, vm. xai mẹu: *defencaixarãofe os encaixos*: luxari infertiones.

xay: *andar a roda com algũa confa*: circumuoluere aliquid.
xay thaóc: *moer nelle, tirarlhe a cafca*: orizam circumuoluendo purgare, ita vt pellicula detrahatur. cối xay: *moinho pera moer nelle*: mola in qua detrahitur orizæ pellicula.

xay, cây cối xay: *maluas*: malua, æ.

xây, vide xêy.

xâm: *cego*: cæcus, i. dicitur cum contemptu. inde, rỗan xâm: *rancho de cegos*: cæcorum adunatio. quáng mặt, dicitur cum reuerentia.

xán: *cauar a terra cõ pangale*: ligone terram fodere. lếy mai xán [[đính chính](#) 2] xuống, idem.

xang, làm xang xác: *perturbar o entendimento*: perturbare intellectum.

xang, đi xênh xang: *irfe balançando*: agitare corpus ambulando. xang xít, idem. melius giảng gựt.

xanh: *coufa verde*: viridis, e. mùi xanh: *cor verde*: color viridis. sắc xanh, idem. blời xanh xanh: *o ceo claro*: fudum cælum ferenum.

xanh gang: *tacho grande*:

X

X

caldaria, æ.

xanh, râu xanh: *barba preta*:
nigra barba. tãóc [\[đính chính 3\]](#)
xanh: *cabello fem blancas*:
capilli adhuc nigri fine canis.

xanh mặt: *rosto amarelo*
tranfido: macilenta facies.
mệt, gầy guộc, idem.

xaó thịt: *picado de carne*:
protrimentum carnis
conditum. xào, idem.

xao, cóc kêo xao xao: *gritar*
de rans: voces ranarum. xao,
vide xanh.

xaõ, làm cho xaõ: *deslindar*,
defembaraçar: extrico, as. đã
xaõ việc: *ià està corrente o*
negocio: expeditum iam
negotium. nói cho xõ sõi:
fallar defembaraçadamente:
expeditè ac clarè loqui.

xaõ chên xaõ tay: *ìa està*
morto, ià tem as maõs e os

pes inteiriçados: mortuus iam
eft, riguerunt iam eius manus
& pedes.

xấp, vide xếp.

xắt: *cortar algũa coufa em*
meudos: rescindere aut
diuidere aliquid in minutiores
partes, vt carnem herbas &c.
xắt bí: *cortar a combalenga*
em fatias: fcindere in frustra
indicam cucurbitam.

xát: *esfregar entre as maõs*:
fricare intra manus. xát muối
lồ: *esfregar fal entre maõs*
pera o comer: fricare in
manibus falem ad
comedendum illum.

xau, đi xau, đi giúp: *ir ajudar*
aos outros: adjuuare alios.

xấu: *coufa roim*: malus, a,
vm. xấu xa: *feyo*: turpis, e.
xấu xác, idem. vide xác.

xấu hổ: *ficar enuergonhado*:
verecundor, aris. làm xấu hổ

cho ai: *enuergonhar alguem*:
verecundia afficere aliquem.

xấu tiếng: *deshonra, roim
fama*: vituperium, ij. nomen
malum, fama praua.

xâu, vide xóũ.

xấũ, vide xóũ.

X

domuncula fupra fepulchrũ.
nhà táng, idem.

xe chỉ: *trocer linhas entre as
palmas das maõs*:
contorquere fila inter
manuum palmas.

xê ra: *afafstarfe pera hũa
parte*: recedo, is.

xế, mặt blời xế lại: *o fol
declinar pera o occidente,
antes de fe efconder*:
declinare folem ad
occidentem cum nondum
occidit.

xe: *carro, carreta, coche*:
currus, vs. ngựa kếu xe:
cauallo leuar o carro: currum
ab equo trahi. bánh xe: *as
rodas*: currus rota. chốt xe: *o
eixo*: currus axis.

xe nhà xe: *cazinha que fe fas
ao morto na fepultura*:

X

xé: *pegar violentemente com
as maõs*: arripere violenter,
violentas manus iniocere. xé
aó rách ra: *pegar da veste e
rompela*: iniocere manus
violentas in vestem illamque
difcindere. xé táóc [\[đính chính
4\]](#): *pegar dos cabelos*:
comprehendere comam. nó
xé tôi: *pegou de mỳ com
violencia* iniecit ille in me
manus violentas. xé gếy:
rafgar papel: difcindere
papyrum.

xê: *abrir pollo meyo cortando
fendendo ou ferrando*:
diuidere aliquid in duas

partes, fiue fcindendo, aut findendo, aut findendo, aut etiam ferrando. lếy cừa xẻ gỗ: *ferrar madeira com ferra*: ferra lignum findere. xẻ thịt: *fazer em postasa carne*: fecare carnem in frusta.

xêy: *fazer parede ladrilhar*: erigere murum vel lateribus aliquid fternere fiue domi fiue foris. xêy đá: *fazer parede de pedra*: erigere murum lapideũ. xêy gặch: *fazer muro de tejo*: ædificare murum lateritium. xêy thành: *murar, fazer fortaleza*: ædificare mutum, aut arcem. xêy thắp: *fazer torres*: erigere turres. xêy đàng: *fazer calçada no*

X

fe guardarem daquillo que paruoamente temem: superstitio qua pagani obferuant horas, dies ant alterius perfonæ ætatem, vt

caminho: fternere, aut filicatam viam facere.

xêy đi, xêy lại: *andar a roda com algũa coufa*: circumuoluere aliquid, vt Angeli cælos. vãn đi vãn lại, idem.

xem, *olhar, experimentar*: experior, iris. video, es. xem sách: *olhar o liuro*: videre librum. thấy xem: *experimentar fe vè*: experiri an videat. xem gương: *verfe no espelho*: intueri fe in fpeculo. xem giò, vide giò. xem ngày, xem tuổi: *superftição em que os gentios notão certas horas ou dias ou idade pera*

X

ab illis caueant timentes aliquod infortunium, vt fi cum perfonta talis ætatis contraxerint matrimonium, vel fi tali hora aut die

alicuius momenti opus fuerint agreffi.

xen: *enter fachar*: interijcio, is. xen nhau, idem. xen tièn: *mifturar caixas roins com boas*: mifcere monetas aereas bonas & malas.

xén ngòi: *abrir a coroa, rapala*: radere prepma, gọt, idem.

xeo: *remo de iangada*: remus fchediæ. chèo bè, idem.

xếp: *dobrar*: plico, as, duplico, as. xếp lại, idem. xếp áo: *dobrar a cabaya*: plicare vestē. ngòi xếp bàn: *affentarfe encruzadas as pernas*: decuffatis cruribus federe.

xét: *examinar*: examino, as. xá xét: *iulgar*: iudico, as. ngày phán xét: *dia do iuizo*: iudicij dies. xét mềnh lại: *examinarfe*: examinare

confcientiam proptiam. oũ xét: *tomouos por iuys da causa*: iudicem te caufæ constituo. xét nhà ai: *dar bufca em caza de alguem*: fcrutari domũ alicuius.

xỉ và nguời: *enuergonhar a alguẽ*: pudore aliquem afficere. nhuóc nha, xỉ và xấu hổ, idem.

xỉ báng: *encontrar*: impugno, as. phỉ báng, ủy báng, idem.

xỉa rang: *efgrauatar os dētes*: fcalpere dentes. chết đâm chết xỉa: *as eftocadas e arranhado cõ ganchos morras tu*: gladio transfixus vncifque dilaniatus moriare. maledictum.

xích con chó^{[[đính chính 5](#)]}: *amarrar o cão cõ corda enfiada em bambù, pera que o cão não possa roer a corda*: ligare canem fune in

arundinem indicam immiffo,
ne canis funem rodatur.

xích, thần xích: *certo pao
como couado que o feiticeiro
tem na mão quando fas fuas
feiticerias* : baculus quidam

X

xiêm: *entalhos de fulas
abertos em pao ou em papel:
incisiones florum in ligno aut
papyro. áo xiêm con hát:
vestido de bailhadeiras:
vestes faltatricum. xiêm gếy:
debuxos em papel:
delineationes in papyro
figuratae.*

xiêm: *mexericar*: deferro, fers.
mách cữ ai, idem. gèm xiêm:
murmurando malfinar:
deferre alios cum
detractatione. xiêm làn cho
quan đánh đờn: *relatar ao
mandarim pera fazer castigar
com pao*: deferre ad
magistratum vt alius baculo
percutiatur. gèm, cáo, idem.

in modum cubiti, quem
veneficus manu apprehendit
cum magicam artē exercet.

X

xien, cái xien: *espeto,
espetar*: veru, transfigere
veru. xien gà mà nướng:
espetar a galinha pera affar:
veru gallinam transfigere ad
affandum. xien thịt bán:
espetar carne pera a vender:
transfigere carnem ad
diuendendum. fic etiam de
alijs rebus quæ transfiguntur
aliquo bacillo ad
commodiorem emētium
vfum, fic gammari fic
fructus &c.

xiên, cái xiên: *certo paffaro
como andorinha*: auis
quædam irundini fimilis.

xiét: *poderfe contar*:
numerare posse. kể chẳng

xiét: *não fe pode contar*:
numerari non potest. chẳng
hay ừ xiét, kê lê chẳng
hết, idem.

xiét, tlôi xiét xuống: *irfe
polla agoa abaixo*: rapi
fecundo flumine, vel aqua
defluēte.

xiét lẩy của: *penhoras*;
pignus pro debito accipere.

xiét, cái xiét: *certa rede de
pefcar como tesão*: rete
quoddam ad pifces capiendos
in fagena [\[đính chính 6\]](#) modum.
đủi, idem.

X

tere ab aliquo. xin keo, xin
âm dương: *fazer fortes cõ
caixas*: fortes monetis æreis
exigere.

xinh: *coufa graciosa, bonita*:
bellula res [\[đính chính 7\]](#), pulch

xiêu: *torto de coluna, aruore*:
inclinatio in vnam partem vt
columnæ, arboris &c. xiêu
cột: *inclinarse a coluna a hũa
banda*: inclinati columnam in
vnam partem.

xiêu làõ ai: *ganhar a
vontade, ou inclinar o
coração de alguem como com
palauras brandas*: inclinare
aliquem blando fermone.

xiêu dàng: *defgarrar o
caminho*: deuio, as. lạc xiêu
đi, idem.

xin: *pedir*: peto, is. xin ai, xin
cũ ai: *pedir a alguem*: petere.

X

ellula. xít, vide xüít.

xiủ: *roim*: malus, a, vm. xấu,
idem.

xo chên: *cambra*: ftupor
neruorum brevis.

xô, đẩy xô đi: *empurrar*:
impello, is. xô ra đẩy:
empurrar com o hombro:
impellere humero. bắt xô [\[đính](#)
[chính 8\]](#) ngã: *empurrar com a*
mão e fazer cair: impellendo
manu terræ æquare, in
terram profternere.

xo, mưa xo xo: *estrondo da*
chuua groffa que vem
caindo: ftrepitus quem edit
ingens pluuiã.

xó nhà: *cantos da caza*:
anguli domus. non dicitur de
alijs rebus fed folum góç,
quod etiam dicitur de angulis
domus.

xỏ: *enfiar*: filo traijcere. xô
chỉ *ðềào hột*: *enfiar contas*
coroa &c: globulos precarios
filo traijcere. xô gà mà
nướng: *espetar a galinha*
pera affar : *cây xô rễ*: *aruore*
lançar raís: agi altas radices
ab arbore. xô tay áo: *vestir as*
mangas da cabaya:

immittere manus in manicas
vestis. xô gươm *ðềào*:
embainhar a espada: mittere
in vaginam gladium.

xóc: *vascolejar o vaso ver fe*
tem dentro algũa coufa:
agitare vas ad videndum an
aliquid in illo superfit. xáo
xáo, idem. đi ngựa xóc
mềnh: *andando a caualo*
vascolejar a barriga: agitare
corpus & intestina equitando.
đi xóc xóc: *ir choutando o*
cauallo ou elephante:
fuccuffare equum aut
elephantem. xóc áo:
concertar a cabaya iã vestida
pera ficar direita: componere
vestem iam indutam vt recta
fiat.

xóc gai *ðềào chên*: *meterfe*
espinho pollo pè: infigi
fpinam in pede. xóc giâm:
meterfe lafca no pè: infigi
pedi fruftum, vel lapidis, vel
ligni, &c. xón *ðềào*, idem.
một xóc hai xóc: *hũa*

espetada, duas &c: infixio vna, inqua scilicet multa fimul infixæ sunt, duæ &c.

X

xôi: arròs pulò cofido: oriza, quam lifitani pulò vocant iam cocta. xôi ỏn: arròs pulo que offrecem ao pagode: oriza, quam pulò dicunt, iam cocta quæ offertur idolis. xôi ván, idem xôi gúc: arròs pulò vermelho: oriza quam, pulò vocant, cocta & purpurea.

xôi [đính chính 9] nhà: beiras: imbrices. mái nhà, giọt, idem.

xôi: comer peffoa honrada ou beber: edere aut bibere primarias personas, at de ủa aut chúa dicitur, cầm thực. ăn uống, dicitur de vulgo.

xôi cơm: reuoluer o arròs cozido pera ficar efmeuçado:

X

voluere orizam coctam ne conglomeretur.

xom, dầy xom xom: faltar: falio, is. xom xom: o mouimento do corpo na copula carnal: agitatio corporis in carnali copula. đi lại đéo, idem.

xỏm, ngòì xỏm: por fe em cocaras: nitentem cruribus federe in vacuo.

xỏm: alguãs casafas iuntas em hum bairro [đính chính 10]: adunatio domorum in vnum vicum.

xỏn: picarfe em coufa aguda: pungi aliqua re acuta. melius xỏc.

xỏp: coufa de pouca dura por não fer de vès: breui

corrumpenda res quia extra tempus immaturè capta. số xốp xốp, idem.

xốp, dĩa xốp ra: *tirarse hũa piquena de pelle que fica dependurada*: excoriari aliquam exiguam partem, ita vt pellis pendens temaneat. xước dĩa ra, idem.

xốp, gà xốp: *galinha de penas crespas e reuitadas*: crispis & retortis pennis gallina. xốp tóc lên: *cabello crespo e reuitado*; crispi & retorti capilli. nỡm xốp tóc lên, idem.

X

xôũ đẽào: *arremeter de homẽs ou de animais*: iuuafio facta ab hominibus, vel ab animalibus. uoi xôũ đi: *o elepbante arremete*: inuadit elephas.

xót: *doer com ardor*: dolor cum quodam ardore. xót ruộ: *ardor das entranhas como de fome &c*: ardor viscerum vt ex fame &c. thương xót: *ter compaixão doerfe do mal alheo*: compati & dolere de malo alterius.

xốt đi: *fazer ir por força*: pello, is. melius xua đi, duỗi đi, nỡ đi, xích khước.

X

xôũ hương: *perfumar*: fuffumigo, as. xôũ khói, idẽ. lửa xôũ ra *fair labareda* exire flammam ignis vt è fornace. xôũ lên, idem.

xốũ: *calçoẽs*: femoralia, vm. xôũ ngô: *calçoẽs de Chiuas* braccę finenfes. xôũ đàn bà:

faya de molher que tràs de baixo da cabaya: tunica muliebris quæ fcilicet sub veste gefatur.

xủ áo cáp tay: *ter as maõs cubertas com as mangas da cabaya e iuntas diante do peito*: manicis vestis cooperire manus ante pectus vnitas. *xủ xuống*, idem. melius *gủ xuống*.

xứ: *Prouincia*: Prouincia, æ. *thủ trấn xứ*: *gouernador da Prouincia*: Prouinciæ gubernator.

xua: *enxotar*: abigo, is. *xua đi*: *botar fora de caza*: expellere domo. *đuổi đi*, *đuồng đi*, *xỏ ra*, idem.

xưa: *tempo antigo*: olim. *ngày xưa*: *os dias paffados*: præteriti dies. *đời xưa*: *antigamente, nos seculos paffados*: quondam, præteritis fæculis. *như xưa*:

como dantes: vt prius. *xưa nay*: *dès do tempo antigo até agora*: ab antiquis temporibus vfque nunc.

xũa: *campainha*: campanula, æ.

xuài, vide *xuôi*.

xuân, *muà xuân*: *primauera*: ver, veris.

xuất, vide *xuốt*.

xúc lẩy bát gạo: *tomar arròs como do cestto com porçolana*: accipere orizam vt è cifta cum fcutella. *lẩy mồi xúc cơm*. *comer arròs com colher*: implere cochleare oriza ad vefcendum.

xức: *vntar*, *vngir*: vngo, is. *xức thuốc*: *vntar com mezinha*: vnctionem adhibere ad medendum. *fo thuốc*, idem. *xực tóc*: *vngir os*

cabellos: vngere capillos,
vnguento linire comam.

xui: *instigar*: inftigo, as. ma
quí xui khiến người ta: *o*

X

homines à diabolo.

xuy đờũ: *zarauataua*:
zarbatana, æ. thối xui đờũ:
atirar cõ zarauatana:
zarbatana iaculari. xuy hiệu
khí: *dar final com trombeta*:
tuba fignum dare.

xuy vàng: *dourar forrando cõ*
ouro: tegere auri laminis. xuy
bạc: *pratear forrando com*
prata: tegere argenti laminis.

xúit qua: *paffar rente algũa*
coufa: iuxtà tranfire aliquid
ita vt tantum non attingat.

đạn xúit qua đầu: *paffar o*
pelouro rente da cabeça:
propè caput tranfire

diabo tenta aos homens:
tentatur

X

globulum tormentarium. xít
qua, xút qua, idem.

xung: *contrario*: contrarius, a,
vm. nước là xung lửa: *agoa*
he contraria ao fogo:
contraria est aqua igni. xung
nhau: *não combinar entre fi*:
contrariari fibi inuicem,
minimè cõunenire inter fe,
aut non benè fimul effe,
fuperftitio paganorum quia
putāt ętatis annos aliquãdo
minimè cõuenire inter virũ &
vxorem & ideò aut carere
filijs, aut morbis affici aut fe
inuicem non diligere.

xung, di xung xang: *ir de*
preffa como correndo cõ
paffos muitos amiudados:
velociter ambulare vt

currendo, passibus velociter
repetitis. mau chên, idem.

xưng: *confessar*: fateor, eris.

xưng ra, idem. xưng tội:

confessar os peccados:

confiteri peccata. khảo lược

cho xưng ra: *fazer confessar*

com tormentos: confessionem

cruciatibus extorquere. xưng

đạo ra: *professar a ley*:

profiteri legem. xưng mênh

là thầy: *professarfe por*

mestre: profiteri se

magistrum, velle haberi pro

magistro. xưng mênh là

Annam: *dar fe por da terra*

X

fecundus ventus.

xuống: *decer*: descendendo, is.

xuống thuyền: *embarcarfe*:

descendere in nauigium, nam

supponunt terram esse

altiore aqua, atque ideò

venientes in nauim

descendere & contra. lên đất:

desembarcarfe: ascendere è

de Annam: profiteri fe

Annamitam. xưng mênh là

ai: *quem fois vòs ! quis es*

tu ?

xuóc tác: *varrer*: verro, is.

quét, idem.

xước dĩa ra: *esfolarfe a pelle*

hũ pouco: detrahi pellem

paululum.

xuôi, di xuôi: *ir com a*

corrente: fecundo flumine

procedere. xuôi nước, idè.

gió xuôi: *vento polla popa*:

X

nauigio in terram. xuống

dưới: *decer abaixo*:

descendere inferius. lên trên:

fubir arriba: ascendere

superius.

xương: *osso*: os, offis. cột,

idem. xương thịt: *carne e*

osso: caro & os. Ớợ chàõ

một xương một thịt: *marido*

e molher são a mesma carne,

e mefmo offo: maritus & vxor funt eadem caro & idem os. chó gạm xương: *o cão roe os offos*: offa rodit canis. xương cá: *efpinhas de peixe*: fpinæ pifcis.

xương, cây xương rồũ:
leiteira: lactaria, æ. arbor quædam fic dicta quia ex illa quidam humor in fpeciem lactis erumpit.

xương sóũ: *efpinhaço*: fpina dorfi. xương fườn cụt: *cofta piquena a baixo do peito, coftela*; cofta, æ.

xương quạt: *os rayos do abano*: radij flabelli.

xưởng: *cafa de galès em que fe recolhẽ, e poem em eftaleiro cubertas do fol e da chuua*: domus triremium, in quibus fcilicet à pluuia & fole defenduntur. xưởng thuyền lé, idem.

xướng ten: *nomear alguem como por rol*: vocare nomen alicuius tanquam è catalogo.

xüốt, ra: *fair*: egredior, deris. exeo, exis.

xút, vide xüít.

xũ, vide xung.

F I N I S

Laus Deo Virginique Matri

Lỗi chú thích: Đã tìm thấy thẻ <ref> với tên nhóm “đính chính”, nhưng không tìm thấy thẻ tương ứng <references

group="đính chính"/> tương ứng, hoặc thẻ đóng </ref> bị thiếu

Lỗi chú thích: Đã tìm thấy thẻ <ref> với tên nhóm “đính chính”, nhưng không tìm thấy thẻ tương ứng <references group="đính chính"/> tương ứng, hoặc thẻ đóng </ref> bị thiếu

A P P E N D I X.

*Q*uamuis in introductione monuerim ad vitandam signorum aut accentuum multipliciter me nolle ut signo duorum punctorum ad significandam diuisionem syllabæ; experientia tamen docuit super literam, v, maximè in principio dictionis positam & liquefcentem cum scilicet est vocalis, nullo aptiori signo id posse ostendi quam duorum punctorum, vt, üü, folor, aris ad distinctionem, v, consonantis, vt, vî, coma equina. præterea cum non utamur litera, i, nisi vocali in idiomate Annamitico id maximè aduertendum pro Lusitanis in principio & præsertim medio dictionis, vbi indifferenter utimur, vel litera, i, vel etiam, y, ita tamen ut semper fit pronunciandum, i, more Italico non Lusitano, idemque omninò valeat atque, y, ita ut idem sit yeo & ieo, thuièn & thuyèn, cuyen & cuien & sic de alijs. Denique non mirandum si multa errata in hanc primam huius idiomatis editionem irrepperint ob varietatem accentuum qui interdum effugiunt typographi obtutum, alia etiam erunt procul dubio quæ meam præterfugiunt aciem, quorum correctionem linguæ peritis commendo meque eorum iudicio libenter subijcio. errata quæ in declaratione linguæ initio ex inaduertentia omissa sunt hic notantur.

Errata declarationis linguæ corrige.

[Pag.4. lin.17. hà: há. 11.30. ngũn: nhũng. 22.5. cũ: cũ.](#)

31.1. nghét: ghét. nhéo: nhèo.

Errata Dictionarij linguae Annamiticę corrigę

Columna 2. linea 14. có, ai, đi: có ai đi. columna 7. lin. 6. ặn: ặn. col. 17. lin. 25. len: lên. 19. 10. bằy: bài. 25. 12. ien: yen. 29. 19. bặ́t, bợ́t: bặ́t bợ́t. 31. tặ̀m: tặ́m. 30. 21. cằy: cằy. 33. 15. bặ̀n: bặ̀n. 37. 33. blac: blặ́c. 38. 2. blặ́c: blặ́c. 42. 8. đặ́ng: đặ́ng. 20. bleo: bleo. 53. 16. tặ́oc: tặ́oc. 54. 19. gằy: gằy. 60. 27. bụ̉, bụ̉: bụ̉, bụ̉. 67. 5. đặ́ng: đặ́ng. 12. tlôm: tlộ̀m. 68. 10. đặ́: đặ́. 72. 16. đặ́t: đặ́t. 74. 11. đặ́: đặ́. 80. 1. họt: họt. 83. 25. đặ́u: đặ́u. 85. 7. can: cặ̀n. 95. 11. đặ̀n: đặ̀n. 98. 16. lọn: lộ̀n. 108. 22. chip: chặ́p. 110. 16. cộ̀: con. 121. 16. chự̀ng nào: cao chự̀ng nào. 125. 9. cộ̀: cộ̀. 135. 3. cộ̀: cộ̀. 137. 32. cặ̀: cặ̀. 143. 11. cuộ̀n: cuộ̀n. 158. 33. đặ́nh: đặ́nh. 160. 13. nặ̀n: nặ̀n. 161. 16. du: dụ̀. 163. 12. đặ́: đặ́. 167. 15. do: đặ́. 176. 13. bặ̀m: bặ̀n. 181. 30. nhặ́c: nhặ́c. 182. 11. đặ́c: đặ́c. 183. 16 đặ́: đặ́. 193. 33. đặ́: đặ́. 196. 6. đặ́m: đặ́m. 9. đặ́m: đặ́m. 199. 7. lặ̀n: lặ̀n. 202. 14. đặ́ng: đặ́ng. 214. 7. đặ́: đặ́. 237. 15. đặ́: đặ́. 239. 7. sặ̀: sặ̀. 250. 3. em: ệm. 10. fặ̀: fặ̀. 253. 30. con: gặ̀ con. 262. 3. gặ̀: gặ̀. 263. 16. gặ̀: gặ̀. 268. 10. nặ̀n: gặ̀n. 17. minh: mặ̀nh. 270. 31. blai: blặ́i. 285. 20. tặ̀y: tặ̀y. 289. 31. giộ̀n: giộ̀n. 293. 30. giượ̀ng: giượ̀ng. 294. 1. giượ̀ng: giượ̀ng. 14. giượ̀ng: giượ̀ng. 296. 10. chặ́: chặ́. 308. 7. lam: làm. 312. 4. tặ́t: tặ́t. 314. 22. hặ̀ng: hặ̀ng. 316. 7. hạ́o: hạ́o. 24. hặ́p idem cá: hặ́p cá, idem. 320. 4. nhượ̀i: nhượ̀i. 17. fặ̀: fặ̀. 321. 7. gặ̀y: gặ̀y. 322. 1. thặ̀i: thặ̀y. 324. 9. hiệ̉u: hiệ̉u. 326. 31. hặ̀: hặ̀. 327. 3. hặ̀: hặ̀. 329. 13. họ̉é: họ̉é. 333. 12. miệ̀ng: miệ̀ng. 342. 25. cượ̀i:

cười. 344. 19. thân: thần. 355. 17. kânh: kênh. 20. kêm: kềm. 21. kim: kìm. 361. 13. kẩn: khẩn. 364. 31. khờm: còm. 366. 18. ắ: ản. 371. 19. khõan: khõang. 374. 8. bien: bien. 375. 23. khoũ: khỏũ. 377. 7. khuiet: khuiét. 380. 24. ngừa: ngừa. 382. 13. đáu: đáu. 391. 13. lác: lác. 396. 24. đạn: đạn. 400. 8. láo, đáo: láo đáo. 408. 1. ghe: ghe. 419. 6. lữ: lữ. 20. lờ lung: lờ lang. 427. 16. phum: phũ. 432. 8. lữ: lữ. 27. lưởi: lưởi. 435. 13. lan: lãn. 436. 17. laõ: lãõ. 446: 15. fùng: sùng. 26. non: nón. 448. 8. mắt: mắt. 449. 10. ngườì: ngườì. 454. 20. mạo: mao, hòũ mao. 455. 16. mặc: mặc. 462. 19. ản: ản. 463. 24. mêm: mêm. 480. 31. cho: chó. 20. móm: móm. 23. com: còm. 481. 31. tả: cá. 488. 2. mưỡng: mưỡng. 17. mouc: mouc. 26. thản: khản. 490. 2. càm: cam. 494. 5. vo: vò. 27. mũ, cái mũ: mũng, cái mũng 502. 31. nam: năm. 504. 29. nan: nãn. 505. 8. chiũ: chũ. 509. 19. vo: vò. 511. 33. bũ: bũ. 526. 13. ngậ: ngậ. 530. 19. giơ: giờ. 532. 25. ngôê: ngôê. 533. 24. ngôì: ngôì. 534. 3. ngóì: ngóì. 5. ngóì: ngóì. 537. 10. ghé: ghe. 539. 22. nguiên: nguiên. 540. 3. ngườc: ngườc. 542. 4. ngườc; ngườt. 546. 1. iò: giò. 24. rườ; rườ. 547. 27 nhán; nhãn. 31. nhắ; nhắ. 548. 3. nhắ nhắ; nhàn nhàn. 30. đỉn; đỉn. 552. 22. moi: môi. 556. 14. khoũ: khỏũ. 565. 28. nơ vel tấõ: nơ, vel tấõ. 567. 27. ben; lên. 570. 31. cou; con. 576. 33. lờn; lờn. 585. 5. óc; óc. 7. óc: óc. 29. ôn, ngũ ôn, vide ngũ. omiffum est ex inaduertentia & hoc loco addendum. ngũ, nam: cinco: quinque. ngũ ôn: *diabo que quando muitos morrem ou adoecem lhe atribuem o mal: diabolus cui tribuitur malum cum multi, vel in morbum incidunt, vel moriuntur.* 591. 11. bĩa: bĩa. 592. 4. cầu; cầu.

594. 32. làŭ; làõ. 595. 5. mệnh; mềnh. 604. 2. kiều; thiều.
621. 6. vôi; voi. 635. 19. rám; rắm. 636. 14. kụng; cứng.
637. 23. chon; chôn. 639. 7. rơng; rớng. 642. 33. rát; rắ.
645. 16. rỗ; rễ. 648. 7. cớ; cờ. 29. nhạu; nhau. 650. 1. đê; đễ.
653. 2. câu; cau. 654. 25. rán; rắ. 31. rơm; cơm. 655. 1.
com; côm. 656. 7. rờn; ròn. 13. rờn; ròn. 27. cấp; rấp. 457.
9. đến; đén. 664. 31. rũ; rữ. 669. 21. sách; sắch. 674. 4. đêy;
đêy. 12. sần; fan. 680. 6. faõ; sáõ. 21. sách; sắch. 680. 6. đôi;
đôi. 694. 1. sỡi, nói faõ sỡi; sỡi, nói faõ sỡi. 2. sỡi; sỡi. 702.
24. mót; mút. 703. 14. hếc, hết. 705. 6. đứt; đức. 713. 7. coc;
coc. 714. 21. phủ; phú. 716. 20. tay; tây. 723. 2. lieng táng;
lien táng. 739. 21. doũ; đễoũ. 740. 15. thân; thăn. 745. 31.
này; nay. 747. 15. hỏang; hỏàng. 750. 18. thỏang; thỏảng.
751. 20. thau; tháu. 752. 12. cấp; tộm. 28. tu; tù. 754. 18.
tau; tàu. 755. 11. nàu; nào. 759. 4. thủ; thủng. 761. 5. thic;
thíc. 762. 24. tích; thíc. 768. 24. đủ; dủng. 770. 31. địa; đạ.
775. 14. thỏi; thối. 777. 11. ðiet; ðiét. 24. thũ; thữ. 787. 15.
thường; thườg. 788. 4. tlen; tlen. 790. 30. vo; vô. 799. 33.
fư; fự. 801. 12. danh; đanh. 808. 19. rồc; róc. 809. 3. tễ; tễ.
6. tễ, áo tễ; tễ, áo tễ. 19. tlen; tlen. 31. tiên; trên. 811. 1.
tłoc; tłoc. 4. tróc; troc. 812. 20. vô; vò. 824. 23. đảo; he. 827.
32. cái; cai. 829. 11. ngay; ngày. 832. 30. biet; biét. 836. 7.
ton; tôn. 853. 13. fơu; fờu. 856. 5. jức; sức. 859. 11. vắn;
vắn. 860. 25. vắng; vắng. 865. 11. aô; áo. 867. 22. via vía.
871. 3. rườu; rườu. 33. vôi; voi. 874. 25. vát; vắ. 875. 32. n
ười; người. 876. 13. ðai; vay. 880. 3. lươc; tước. 882. 20.
xan; xán. 883. 3. taóc; tắoc. 885. 20. taóc; tắoc. 888. 15.

đâm: đâm. 20. cho: chó. 891. 15. xo: xô. 892. 1. cày: cày. 893. 11. xôi: xối.

Erros lingua Portugueza com fua correição.

Coluna 1. Nao: Não. 7. As velas: com as Velas. 9. Radij: Radius. 10. cubicar: cubicar. 10. forada: forrada. 12. Boiãõ: Boyaõ. 17. Nnrte: Norte. 18. bofpedar: Hofpedar. 23. maderia: Madeira. 24. Paffaos: Paffaros. 26. na bocca: à bocca. 36. Nafcate: Naçate. Vafinllo, Vafinho. 44. Outios: Outros. eabelo: cabelo. 47. minochas: miochas. 48. Alacrã: Alacral. 48. nono: nouo. 51. defcorfes: defcortes. 56. leuando: Tirando. 84. fuperfticão: fuperftição. 85. laranguogo: caranguejo. 90. chapeu: chapeo. 91. pertendar: pertender. 115. foubre: fobre. 129. damoer: demoer. 134. Mafto: Maftro. 192. baste: bafto. 193. cillas: cilhas. 199. vedor: veador. 227. fentencialia: fentenciala. 249. finifce: acaba. 258. tabalos: trabalhos. 305. vai: via. 322. Interieccão: Interjeição. 460. Bom tapada: tapada. 466. poucacão: pouoação. 521. hafto hafta. 691. apalpadelar; apalpadelas. 672. farralhero: farralheiro. 801. peize: peixe. 811. a notho: a nhoto. 821. faça: faço. 837. vaffalhos: vaffallos. 893. baixo: bairo.

Errata linguae Latinæ corrige.

Columna 3. filuis: fyluis. eximus: eximius. 15. fuila: fuilla. 23. malenconicus: melancholicus. cælum: cœlum. linguae: lignæ. 29. ěrigere, erigere. 30. folicitudinibus:

follicitudinibus. 40. rotundus: rotundus. 60. talitum: talitrum.
73. fellis: felis. 85. feces: fæces. 96. Med. fcalplum:
fcalprum. 130. refipio: refipifco. 131. gibba, æ, gibbus, bi.
133. dæmon: dæmon. 135. eleemofinam: eleemofynam. 164.
graffa: craffa. 175. cathalogum: catalogum. 196. fæminata:
feminata. 201. rcuma: rheuma. 208. iunititur: innititur. 213.
gratiofo: gratiofus. 214. fæmen: femē. 221. que: quæ. 227.
candentia: cadentia. 230. prærens: prærens. 230. tempos:
tempus. 236. alium: aluum. 237. vno: vni. 271. ferræ; ferreæ.
275. frudulenter: fraudulenter. 277. cedari: fedari. 278. foco:
foro. 279. fæmen: femē & fic in cæteris. 282. immiti:
immiti. 280. inferrupere; interrumpere. 291. fæmen: femē.
301. vt eum: vt cum. 320. infultus; infulfus. 370. ferrebella;
terebella. 407. facricium; facrificium. 420. ventis; ventris.
431. gibbus; gibbofus. 443. leminetur; feminetur. 462. ctiam;
etiam. 471. termonē; fermonē. 483. dias; dies. 502. Preteritu;
præteritus. 550. cætura; cælatura. 560. annis; annus. 599.
cohear; cochlear. 801. æqualis, æ; æqualis, e. 890. fagana:
fagena. 891. bellula, res: bellula res.

AB

A Bacus. ei. [f. 22.](#)
 Ab antiquis
 temporibus, vsque nunc. [p.](#)
[896.](#)

Ab infantia. [p. 57.](#) [p. 840.](#)

Abinitio. [p. 210.](#)

Abigo, is. [f. 895.](#)

Abijcere è memoria. [f. 625.](#)

Abijt, & iam præterijt. [p.](#)
[809.](#)

Abluere caput fricando. [m.](#)
[297.](#)

Abluere os. [f. 702.](#)

Abluere totum corpus. [p.](#)
[725.](#)

AB

arborem. [p. 232.](#)

AB

Abluere vrceolum. [p. 703.](#)

Abluo, is. [f. 702.](#)

Ab occafu folis vsque ad
 tenebras. [m. 107.](#)

Aborfus, vs. [m. 639.](#) [p. 667.](#)
[f. 672.](#) [p. 679.](#) [p. 706.](#) [m.](#)
[801.](#)

Abortiuus, a, vm,
 maledictum quod pueris
 dicitur. [f. 85.](#)

Abripere vi vestem. [p. 426.](#)

Abrumpi. [p. 257.](#)

Abfcindere arborem securi.
[p. 232.](#)

Abfcindere in tranfuerfum,
 vt

AC

Abfconditus à fole. [p. 372.](#)

Abfcondo, is. [p. 283.](#)

Abfens, ntis. [f. 860.](#)

Abfoluifti iam illud
negotium, aut certè nondum.
[f. 653.](#)

Abfoluo, is. [p. 774.](#)

Abfolutionem
Sacramentalem conferre. [p.
274.](#)

Abfolutum nondum eft. [f.
653.](#)

Abfque conducto edere
orizam. [p. 375.](#)

Abftergere faciem. [p. 120.](#)

Abftineo. es. [p. 365. m. 380.](#)

Abftinere ab aliquo cibo. [f.
6.](#)

Abftinere à carnibus. [m. 365.
m. 380.](#)

Abftine à carnis comeftione.
[f. 242.](#)

Abftinere à confortio aliorum
propter vicinum partum. [f.
137.](#)

Abftinere à quibusdam cibis
vt puerperæ. [m. 365.](#)

Abftinere à vino. [m. 380.](#)

Abftrofus fenfus propofitio. [p.
800.](#)

Accedere itaut attingat. [p.
721.](#)

Accedo. is. [f. 11.](#)

Accendere lucernam. [m. 95.
f. 234.](#)

Accendi ligna. [m. 33.](#)

Accendo, is. [f. 234.](#)

Acceptor perfonarum. [m.
716.](#)

Acceffum facilem habere ad
aliquem ex cõfuetudine. [p.
626.](#)

Acceffus, & receffus maris,
fluxus, & refluxus. [m. 641.](#)

Accidere, vel offendere
infortunium. [f. 261.](#)

Accidit mali nihil. [p. 591.](#)

Accipe. [p. 90.](#) [p. 408.](#)

Accipere arcem. [m. 90.](#)

Accipere atramentum penna,
vel penicillo. [m. 39.](#)

Accipere enfem ad
interficiendum. [m. 408.](#)

Accipere orizam vt è cifta
cum fcutella. [m. 896.](#)

Accipere penicillum dicitur
de magiftro dum difcipulos
docet. [m. 60.](#)

Accipere reliquias ad fui
cuftodiam. [m. 408.](#)

Accipere reliquias eduliorum
è conuiuio. [f. 816.](#)

Accipe fcopas, munda
domum. [f. 626.](#)

Accipere, vel deferre manu.
[f. 881.](#)

Accipio. is. [p. 90.](#) [p. 408.](#) [p. 410.](#)

Accufari à multis vt ab
integro pago. [p. 137.](#)

Acculo. as. [p. 87.](#) [m. 380.](#)

Acerbus. a. vm. [p. 117.](#)

Aceruus lignorum ardentium.
[m. 237.](#)

Aceruus mercurij. [m. 153.](#)
[m. 472.](#)

Aceruus orizæ. [m. 237.](#)

Aceruus palearum. [m. 237.](#)

Aceruus terræ. [m. 132.](#)

Acetaria, orum. [f. 267.](#)

Acetaria, quibus caro
immifcetur. [m. 569.](#)

Acetum, i. [f. 264.](#) [f. 535.](#)

AC

Acetum conficere. [f. 256.](#) [f. 264.](#)

Acetum nondum accepit
vires. [f. 312.](#)

Acetum validum. [f. 694.](#)

Acie præeunte papyrum
fcindere cultro. [f. 640.](#)

Acies, ei. [p. 433.](#)

Acies cultri. [m. 433.](#)

Aconitum, i. [p. 676.](#) [p. 743.](#)
[f. 865.](#)

Acrimonia, æ. [m. 290.](#)

Actor, is. [p. 605.](#)

Actutum, [m. 384.](#)

Acuere cultrum &c. [m. 446.](#)

AD

Aculeus, vi fcorpionis. [p. 565.](#)

Acumen penicilli. [p. 534.](#)

Acus, vs. [f. 381.](#)

Acus centum, carta fimul
inuolutæ. [f. 381.](#)

Acus foramen. [f. 381.](#)

Acus valde tenuis. [f. 381.](#)

Acus in certo numero fimul
colligatæ. [p. 27.](#)

Acuta res in extremitate. [m. 555.](#)

Acutus. a. vm. [p. 178.](#) [f. 667.](#)

Acutus gladij mucro. [m. 555.](#)

Acutus gladius. [f. 667.](#)

Ad. [p. 213.](#) [f. 441.](#) [p. 551.](#)

Ad adorandum. [f. 441.](#)

Adæquare folium. [p. 43.](#)

Ad arietandum incitare. [m. 342.](#)

Ad cultum Dei erigere
Ecclesiam. [m. 213.](#)

Ad docendum addifcere
linguam. [m. 213.](#)

Ad minuendum. [p. 445.](#)

Additamentum veftis. [p. 103.](#)

Addo, is. [m. 755.](#)

Adeò diues non eft. [m. 449.](#)

Adeft domi. [m. 583.](#)

Ad gubernationem
capefcendam proficifci. [m. 547.](#)

Adhærentes rebus habere
manus ad furandum. [p. 861.](#)

Adhæreo. es. [p. 33.](#) [f. 173.](#) [p. 870.](#)

Adhærentes lutum pedibus.
[p. 33.](#)

Adhærerere verbis libri. [m. 137.](#)

Adhæret manibus. [f. 173.](#)

Adhibere ad os. [f. 339.](#)

Adhiberi à Rege folita in
negotijis perfona. [p. 324.](#)

Adhuc aratro terram fcindit.
[m. 199.](#)

Adhuc eft, adhuc viuit. [f. 307.](#)

Adhuc eft alta nox, dormi. [f. 376.](#)

Adhuc eft iuuenis. [p. 132.](#)

Adhuc multum fupereft. [m. 507.](#)

Adhuc multum fupereft,
accipe amplius. [p. 694.](#)

Adipifci animū alterius. [p. 773.](#)

Adipifci gradum fupremum
literatorum. [p. 225.](#)

Adiuuare vires, feu
infirmittatem. [f. 294.](#)

Adiuuo, as. [p. 604.](#)

AD

Admitto, is. [p. 779.](#)

Admoneo. es. [f. 11.](#) [m. 158.](#)
[m. 165.](#) [m. 556.](#)

Admouere aliquid propè
oculos ad infpiciendum an fit
rectum. [f. 549.](#)

Admouere aurem. [m. 267.](#)

Ad nihilum valet. [m. 513.](#)

Adolefcens. tis. [p. 38.](#) [p. 802.](#)

Adminicula domini adhibere,
ne decidat. [m. 572.](#)

Adminiftrare regnum. [m. 702.](#)

Admirantis particula. [m. 53.](#)

Admittere fimultatem, quæ
ftatim efcaneſcat. [p. 414.](#)

ÆQ

Adoptiui. [f. 131.](#)

Adorare idola, & cœlum. [f. 394.](#)

Adorationis locus. [p. 772.](#)

Adoro, as. [m. 394.](#) [f. 771.](#)

Ad, pro. [f. 108.](#)

Ad quem fpectat ? [f. 543.](#)

Ad quid. [m. 103.](#) [p. 395.](#)

Ad rem non pertinens. [m. 68.](#)

Adrepere vt hederam. [p. 411.](#)

Adfum, es. [m. 583.](#)

Aduenio, nis. [m. 216.](#) [f. 724.](#)

Aduenire ex improuifo,
audiendo quid dicatur. [f. 409.](#)

Aduerfa pars aciei in
ferramētis. [f. 697.](#)

Aduerfa pars aciei in gladio,
&c. [f. 697.](#)

Aduerfarius, ij. [p. 584.](#)

Adulor, aris. [p. 601.](#)

Adultera, æ. [m. 98,](#)

Adulterinum argentum. [p. 272,](#)

Adunatio domorum in vnum
vicum. [f. 893.](#)

Ad vrinam expellendam ire.
[m. 531.](#)

Adufta facies à fole. [m. 635.](#)

Aduftus inclementia Cæli
fructus, vel vredine, [f. 731,](#)

Ædificare murum lateritium,
[p. 886.](#)

Ædificare murum vel arcem.
[m. 886.](#)

Æger, gri. [m. 37.](#) [p. 400.](#)

Æger decumbens. [f. 585.](#)

Æger desperatus à medicis.
[m. 211.](#)

Æger valde. [p. 415.](#)

Æger valdè debilis iam
morti. proximus. [f. 554.](#)

Ægritudo, nis. æger, gri. [f. 414.](#)

Ægrotare ex haufu
infalubrium aquarum. [m.](#)
[517.](#)

Ægroto, as. [f. 585.](#)

Ægrotus, ti. [m. 209.](#)

Ægrotus, a, vm. [p. 351.](#)

Æmulari inuicem in bonam
partem. [p. 593.](#)

Ænea moneta vna, duæ &c.
[p. 237.](#)

Æquale, & valde planum. [m.](#)
[742.](#)

Æquales inuicem. [p. 25. p.](#)
[221.](#)

Æqualis, le. [p. 25. p. 31. f.](#)
[218. m. 429.](#)

ÆS

Æris filum. [m. 751.](#)

Æris lamina. [f. 751.](#)

Æqualis, e. [f. 716. m. 801.](#)

Æqualitas fociorum. [p. 713.](#)

Æqualiter cecidere fimul. [f.](#)
[218.](#)

Æquare folum aqua. [p. 43.](#)

Æquari cum exaggeratione.
[f. 524.](#)

Æquata res, [m. 22.](#)

Æquiparo, as. [f. 677.](#)

Æquo, as. [p. 370.](#)

Æquus in calculationibus. [f.](#)
[96.](#)

AG

Æris moneta. [p. 237.](#)

Æris opus conficere
percutiendo. [m. 751.](#)

Æs, æris. [p. 236.](#) [m. 751.](#)

Æs alienum foluere. [f. 564.](#)

Æftas, tis. [m. 318.](#) [p. 486.](#)

Æs ferruminare. [f. 751.](#)

Æftimare res quanti fint
valoris. [f. 222.](#) [m. 871.](#)

Æftimare plus minus rem
quãtum valeat. [f. 871.](#)

Æftimare examinando
quoties plus minus, [f. 871.](#)

Æftimo, as. [p. 355.](#) [m. 441.](#)

Æftimationem magnam de
feipfo habere. [m. 832.](#)

Æftus, vs. [f. 505.](#)

Ætatem quamnam habes ?
[m. 845.](#)

Ætatis anni. [m. 843.](#)

Ætatis anni. [m. 845.](#)

Ætatis modicæ. [f. 808.](#)

Æternus. a. vm. [f. 230.](#)

Affbrè facere. [f. 365.](#)

Affabrè facta res. [m. 365.](#) [p. 411.](#)

Affabrè quid factum,
pulchrũ. [m. 40.](#)

Affectu venereo in alterum
ferri. [m. 591.](#)

Affici erga aliquid. [p. 324.](#)

Affici legi. [m. 475.](#)

Afflat ventus. [m. 344.](#)

Afflictio, onis. [f. 12.](#)

Afflictio propria. [f. 374.](#)

Afflictus, a, vm. [f. 139.](#) [f. 416.](#) [m. 508.](#)

Afflictum cor. [f. 101.](#)

Afflictus vultus. [p. 369.](#)

Affluens, ntis. [f. 561.](#)

Ager, gri. [m. 577.](#)

Ager decem menfuras
continens &c. [m. 458.](#)

Agere gratias. [m. 712.](#)

Agger, is. [p. 431.](#)

Agger fluminis. [m. 234.](#)

Aggerem fluminis impetui
opponere. [f. 234.](#)

Aggerem impetu fluminis
confringi. [m. 200.](#)

Aggere flumen impedire ne
inundet. [m. 200.](#)

Agi altas radices ab arbore.
[p. 892.](#)

Agitare corpus ambulando. [f. 882.](#)

Agitare corpus, & intestina
equitando. [m. 892.](#)

Agitare infantem in
cunabulis. [p. 658.](#)

Agitare vas ad videndum an
aliquid in illo superfit. [p. 892.](#)

Agitari. [f. 37.](#)

Agitari elephantem. [p. 38.](#)

Agitari in loco penfili. [p. 238.](#)

Agit vt addifcat. [m. 309.](#)

Agitatio nauis. [p. 38.](#)

Agit decimum annum. [p. 513.](#)

Agglomerare fila. [m. 618.](#)

Agglutinare tenaciter. [p. 674.](#)

Agnofco. is. [m. 173.](#)

Agnus Dei, feu cera
benedicta, vel aliæ imagines
cum

AL

indulgentijs. [f. 598.](#)

Agricola. æ. [p. 86.](#) [p. 572:](#) [p. 604.](#)

Agri in quibus feritur oriza. [p. 663.](#)

Agros orizæ colere. [p. 663.](#)

Ahenulum ad calefaciendam aquam. [m. 4,](#) [f. 36.](#)

Ala, æ. [p. 5,](#) [m. 86.](#)

Alacer. [m. 162.](#)

Alas extendere. [p. 66.](#)

Alauda. æ. [f. 71,](#) [f. 104.](#)

Alba ardea. [m. 21.](#)

Alba vestis. [m. 18.](#)

Albescit iam dies. [f. 676.](#)

Albumen fructus indici, quem areca vocant. [f. 402.](#) [p.](#)

AL

[403.](#)

Albumen oui. [f. 402,](#) [f. 806.](#)

Album perfectum. [p. 805.](#)

Album vt ardea. [p. 805.](#)

Albus, a, vm. [p. 18,](#) [p. 21.](#)

Albus bubalus. [m. 18.](#)

Albus equus. [m. 18,](#) [m. 21.](#)

Albus valde. [p. 424.](#)

Albus vt ardea, idest albus vt nix. [f. 125.](#)

Alea ludere. [m. 833.](#)

Alcator, ris. [m. 128,](#) [m. 203.](#)

Alere gallinas &c. [p. 577.](#)

Alicuius contubernio fe ascribere. [f. 23.](#)

Aliena res. [m. 541.](#)

Alienas in regiones proficisci. [m. 541.](#)

Alligare aliquem lacertis. [m. 59.](#)

Alimenta per iudicem assignata. [m. 28.](#)

Alimenta ex iudicis mandato. [m. 125.](#)

Alimentum quotidianum. [m. 183.](#)

Aliquantulum adhuc volo. [m. 500.](#)

Aliquid comedas. [p. 269.](#)

Aliquid ne intereft ? [p. 507.](#)

Aliquis neiturus eft. [f. 2.](#)

Aliud. [p. 359.](#)

Alius, a, vd. [f. 731.](#)

Alligare porcos, gallinas &c. [m. 811.](#)

Allij dens, feu particula. [p. 823.](#)

Allij fpica. [f. 822.](#)

Allium. lij. [p. 137.](#)

Alo, is. [m. 596.](#)

Alloquor dominationem fuam. [m. 106.](#)

Altare ris. [m. 22.](#) [f. 226.](#) [f. 771.](#)

Altariolum, in quo primum magistrum vniufcuiusque artis colunt. [f. 698.](#)

Altariolum fuperftitiofum magistrorum feu inuentorum alicuius artis. [m. 22.](#)

Altaris imago, vel oratorij. [p. 772.](#)

Alternare fe inuicem. [p. 229.](#)

Alternari inuicem. [f. 734.](#)

Altitudinis trium vlnarum. [f. 242.](#)

Altitudo, nis. [f. 242.](#)

Altum mare. [p. 374.](#) [f. 872.](#)

AM

Altus, a, vm. [f. 86.](#)

Altus, a, vm. [m. 381.](#)

Alueus in quo fit fimilago. [p. 450.](#)

Alumen, nis. [p. 598.](#)

Alumen faporis acidi. [p. 598.](#)

Alumen faporis falſi. [p. 598.](#)

Amænus, a, vm. [m. 456.](#)

Amænus locus. [m. 456.](#) [f. 656.](#)

Amænus, & viridis locus fine calore moleſto. [p. 547.](#)

Amant fe inuicem. [m. 855.](#)

Altum mare petere &c. [p. 873.](#)

AN

Amare fe inuicem. [f. 182.](#)

Amarus, a, vm. [p. 202.](#) [f. 369.](#)

Amazonum regio. [f. 572.](#)

Ambo. [f. 679.](#)

Ambo, orum, [f. 853.](#)

Ambo, onis, [m. 5.](#)

Ambo viui, & foſpites, [f. 679.](#)

Ambulare in circuitu, [p. 166.](#)

Ambulare per æſtum aut pluuiam, [p. 164.](#)

Ambulationes primæ infantium eum ambulare incipiunt, [f.](#)

122.

Amburere nauigium, p. 783.

Amens, tis, m. 332.

Amicitia, æ, m. 552. f. 526.

Amicitiam inire, p. 527.

Amita, æ, p. 125.

Amita Regis cocincinae, m. 485.

Amittere aliquid non aduertante eo, qui deferebat, p. 655.

Amittere colorem tincturae, p. 853.

Amitti splendorē feriei, p. 853.

Amittit vestis colorem pristinum, f. 589.

Amitto, is, p. 457.

Amo, as, in pretio habere. f. 350. p. 464. m. 475. f. 817.

Amor superioris erga inferiorem, p. 499.

Amoueri à dignitate, f. 627.

Amphora vini. p. 31.

Ampla papyrus, m. 622.

Ampliarum manicarum vestis. f. 30.

Ampla tela, quia pecten est amplum, vel è contra, m. 369.

Amplector eris. m. 12. p. 52. p. 70. m. 585.

Ampulla, æ. amula, æ. m. 418.

Amputare circumquaque. m. 795.

Ananazius, ij: fructus indicus ita dictus. m. 292.

Anas, tis. [p. 870.](#)

Anchora æ. [f. 202.](#) [f. 514.](#)

Anchorę vncum adherere
folo. [p. 515.](#)

Anchorā adhærere maris
profundo. [f. 202.](#)

Anchoram attollere. [p. 203.](#)

Anchoram demittere. [f. 514.](#)

Anchoram submittere. [f. 202.](#)

AN

Anguli domus. [f. 891.](#)

Anguli pilei. [m. 367.](#)

Anguli vitri triangularis. [m. 367.](#)

Angulus, i. [m. 367.](#)

Angulus domus. [p. 296.](#)

Angulus, vt tabulæ &c. [p. 296.](#)

Angeli. [p. 741.](#)

Angelvs, i, [p. 763.](#) [p. 792.](#)

Angina, æ. tumor gutturis. [p. 36.](#) [p. 315.](#) [f. 350.](#) [p. 434.](#)

Angina labores maledictum.
[p. 36.](#)

Anguis, is. [p. 636.](#)

AN

Angustus, a, vm. [p. 113.](#) [m. 321.](#) [p. 334.](#)

Anhelare ex laffitudine. [m. 772.](#)

Anima, æ. [f. 336.](#)

Animæ defunctorum. [f. 336.](#)
[p. 441.](#)

Anima eius qui sepultura
caret. [m. 125.](#) [f. 336.](#)

Animæ tres funt in
mulieribus, &c. [m. 337.](#)

Animal à morfu deterreri, &
abfcedere. [f. 506.](#)

Animal leoni fimile. [m. 524.](#)

Animalia. [f. 126.](#)

Animalium fpecies. [p. 566.](#)

Animalium fpecies funt fex,
fcilicet magis domufticæ. [p.
703.](#)

Animal pingue valde. [m.
456.](#)

Animam ingredi corpus &c.
[m. 604.](#)

Anima rationalis. [p. 337.](#) [p.
410.](#) [p. 833.](#)

Animas defunctorum
fuperftitiosè aduocare. [f.
336,](#) Anima fenfitiua. [p. 337.](#)

Animas tres habent viri, &
feptem fpiritus &c, [m. 337.](#)

Anima vegetatiua. [p. 337.](#)

Animus peruerfus. [f. 401.](#)

Anifij fapori fimilis herba. [f.
333.](#)

Annichilari. [f. 341.](#) [m. 375.](#)

Annoto, as. [m. 35.](#)

Annona, æ. [f. 842.](#)

Annularis, is. [f. 534.](#)

Annulum cælatum deferre. [p.
550.](#)

Annulus, i. [p. 550.](#)

Annulus ferreus. [m. 142.](#)

Annulus fimplex abfque
cælatura. [p. 550.](#)

Annus, i. [m. 502.](#) [f. 560.](#)

Annus equi. [f. 530.](#)

Annus futurus. [f. 502.](#)

Annus hic. [f. 502.](#)

Annus, mensis, dies, qui
respondent illi animalis
nomini tanquam figno
cælesti. [f. 843.](#)

Annus præteritus. [f. 502.](#)

Annus proximè sequens. [m.
631.](#)

Annus tredecim mensibus
cōstans, [p. 558.](#)

Anfa diotæ. [f. 617.](#)

Anfa, vnde quid accipitur,
vel tenetur. [m. 617.](#)

AP

mam, [p. 278.](#)

Aperire caput, [m. 90.](#)

Aperire dentes ex rabie, [p.
528.](#)

Anfer, ris, [p. 536.](#)

Antequam, [m. 366.](#)

Ante vt factum est, ita etiam
post, [p. 816.](#)

Antiquitus, ab antiquo, olim.
[p. 776.](#)

Antigraphum, i. [f. 24.](#)

Antrum, i. [m. 312.](#)

Aperio, is, [m. 65, m. 359. f.
475. p. 791.](#)

Aperire brachia in Crucis
formam,

AP

Aperire cannam, [m. 138. f.
475.](#)

Aperire literas figillo
munitas, [f. 475.](#)

Aperire oculos præ timore,
[p. 813.](#)

Aperire os, [f. 305.](#)

Aperire paludem, &c. [f. 748.](#)

Aperire pectus ad illud
refrigerandum, [m. 340.](#)

Aperire figillum ideft finiri
feriales dies, [p. 8.](#)

Aperire fyluas ad locum
ampliandum, [m. 476.](#)

Aperire tabulas ad
typographiam finicam, [f. 89.](#)

Aperire viam, [f. 596.](#)

Aperiri, [f. 762.](#)

Apertum diotæ os non
obturare, [p. 530.](#)

Apes vel apis, is, [p. 11.](#)

Apoftema patens, [f. 407.](#)

Apoftoli, [n. 223.](#)

Apoftoli, orum, [m. 818.](#)

Apparere aliquid alterius
fæculi, [p. 323.](#)

Apparere Angelum, [m. 323.](#)

Apparere in fomnijs, [f. 483.](#)

Appendere veneficiorum
papyros, [m. 830.](#)

Appendo, is, [p. 409.](#) [f. 809.](#)

Appetitus mulieris grauidæ
ad edendum, aut bibendum
&c. [m. 652.](#)

Appeto, is, [f. 736.](#)

Apponere frænum equo, [m. 801.](#)

Apponere galerum, [m. 570.](#)

Apponere medelam vulneri,
[p. 801.](#)

Apponere fcalam, [f. 17.](#)

Apprehendere capillis aliquẽ,
[f. 182.](#)

Apprehendere librum, [m. 82.](#)

Apprehendit canis dentibus
offa, vel rodit illa, [m. 258.](#)

Apprehendo, is, [m. 503.](#)

A priens locus à vento, [p. 372.](#)

A principio vsque nunc, [p. 501.](#)

Approbare inclinando caput.
[m. 262.](#)

Approximari intus, [f. 11.](#)

Aptare penicillum, vel
pennam, [p. 74.](#)

Aptare vimen indicum ad
ligandum, [m. 72.](#)

Aptè aliquid corpori
adhiberi, [f. 289.](#)

Aqua, æ, [f. 499.](#) [m. 575.](#) [m. 783.](#)

Aqua calida, [f. 575.](#)

Aqua clara, [f. 575.](#)

Aqua confiftens, [m. 783.](#)

Aqua dulcis, [p. 576.](#)

Aquæ feruenti ad breue
tempus immitti ad
coquendum vt carnem, pifces
&c. [m. 432.](#)

Aqua eleuatur fupra domum,
[m. 435.](#)

Aqua fluit, [p. 576.](#)

Aqua frigida, [m. 399.](#) [f. 575.](#)

Aqua illi nocuit, [m. 575.](#)

Aqua ita calida, vt ea
afperfum excalefaciat, [m. 509.](#)

Aquam in cymbam intrare,
[m. 586.](#)

AQ

Aquam ita calefacere, vt ferueat, [m. 509.](#)

Aquam ita eleuari, vt cooperiat caput, [m. 435.](#)

Aqua peruenit vsque ad genu, [p. 436.](#)

Aqua pura, [m. 575.](#)

Aqua pura fine immixtione alterius rei, [m. 390.](#)

A quarta circiter hora post meridiem vsque ad solis occasum, [m. 107.](#)

Aqua falsa, [f. 575.](#)

Aqua stat, non fluit, [p. 576.](#)

Aquatile iter arripere, [p. 784.](#)

Aqua turbida, aut venenosa, [f. 575.](#)

Aquilanum lignum, [p. 830.](#)

AR

Aquilanum, lignum pretiosum, [f. 343.](#)

Aquilo, onis, [m. 17.](#) [f. 51.](#) [m. 285.](#)

Aranea, æ, [p. 167.](#) [m. 646.](#)

Aranearum tela, [p. 167.](#) [m. 646.](#)

Aranearum telas verrere, [m. 646.](#)

Aratrum, i, [f. 80.](#)

Arbor, oris, [m. 80.](#)

Arbor ad opus, [m. 295.](#)

Arbor arida abscindatur ad comburendum, [p. 243.](#)

Arbor carens fructu, [f. 241.](#)

Arbor cuius cortex furfures è capite expellit, [p. 116.](#)

Arbor, cuius folia deciderunt, [p. 652.](#)

Arbor cuius non folium fructus est salutifer, sed etiam cortex, [f. 760.](#)

Arboræ, & herbæ, [m. 126.](#)
[m. 676.](#)

Arboretum, ti, [m. 58.](#)

Arboretum iuxta flumen, [f. 422.](#)

Arbor ex qua fit atramentum, [p. 153.](#)

Arbor ex qua fit papyrus, [f. 174.](#)

Arbor ficus producens, ut nostrates, [m. 854.](#)

Arbor habens folia in fraxini modum, [p. 210.](#)

Arbor indica, quam Lufitani jaqueira vocant, [p. 468.](#)

Arbor in india prægrandis quæ idoli arborem vocant, [p. 163.](#)

Arbor nauis, [f. 128.](#) [m. 134.](#)

Arbor quædam amplorum foliorum, [f. 662.](#)

Arbor quæ apta est ad fonum excitandum, [f. 221.](#)

Arbor quædam dicta fo, [f. 690.](#)

Arbor quædam vocata thou, [m. 777.](#)

Arbor quædam dicta vang, [m. 859.](#)

Arbor quædam indica, è quorum folijs, aut ramis confractis, copia lactis emanat, [f. 657.](#)

Arbor quædam, quæ ficus gignit, [m. 706.](#)

Arborum species, [m. 129.](#)

AR

Arbuftum in modum
fylueftris arecariæ, [f. 661.](#)

Arca, æ. [m. 336.](#)

Arca, in qua quædam
feruantur, [m. 234.](#)

Arcanè vocare aliquem, [p. 649.](#)

Arcanum ad aures loqui, [f. 170.](#)

Arcuiaculari, [m. 146.](#)

Arcula ad bilances feruandas,
[m. 336.](#)

Arcum remittere, [f. 562.](#)

Arcus, vs, [m. 146.](#)

Arcus, vs. balifta, æ, [m. 499.](#)

Arcu fagittam emittere, [f. 565.](#)

AR

Arcus domus, feu vacuum
inter duas columnas, [m. 866.](#)

Arcus pontis, [m. 866.](#)

Arcus, qui funt in tegumento
fuperioris partis nauigij, [f. 271.](#) [p. 272.](#)

Arctare vt librum inter
tabulas, [f. 212.](#)

Ardea, æ. [m. 125.](#)

Ardea candida, [f. 306.](#)

Ardelio, nis, [f. 218.](#)

Ardelio in malum, [p. 205.](#)

Ardor quidam in ftomacho,
[p. 663.](#)

Ardor vifcerum, [f. 894.](#)

Aream, in qua domus
erigenda eft, aptare, [m. 513.](#)

Arena, æ, [m. 19.](#) [m. 89.](#)

Areola, in qua est oriza
germinans fæminata, [f. 443.](#)

Argenti fodina, æ, [p. 474.](#)

Argenti quædam quantitas
fimul colligata, [p. 27.](#)

Argento linire, [p. 847.](#)

Argentum, ti, [p. 18.](#)

Argentum igne purgare, [p. 18.](#)

Argentum mixtum, [p. 18.](#)

Argentum nondum purum, [p. 18.](#)

Argentum purum, [p. 18.](#) [p. 271.](#)

Argentum viuum, [f. 783.](#)

Argilla, æ, [f. 208.](#) [m. 467.](#) [f. 770.](#)

Argilla, æ, argillofa terra, [f. 770.](#)

Argillæ coctæ frufta quæ ipfi
comedunt, [p. 534.](#)

Argillæ olla, [f. 292.](#)

Argilearum rerum forum, [f. 292.](#)

Argilleæ res, [m. 297.](#)

Argillea terra, [m. 467.](#)

Arguere peccantes, [m. 829.](#)

Arieto, as, [m. 342.](#)

Arithmetica, æ, [f. 819.](#)

Arma profiteri, [f. 875.](#)

Armarium, ij, [p. 97.](#)

Armentum bubalorum, [m. 198.](#) [p. 790.](#)

Armorum magiftratus, [m. 875.](#)

Armorum quodcunque
genus, [p. 367.](#)

Aro, as, [m. 80.](#)

Arrham dare artifici, [f. 128.](#)

Arrham dare, [p. 781.](#)

Arrige aures, [m. 65.](#)

AR

bus rem alienam, [p. 737.](#)

Arripere violenter &c. [m. 885.](#)

Arrogans, ris, [p. 46.](#)

Ars vel officium, quo quis
sufficitur, [p. 525.](#)

Arte aliquid subripere, [m. 7.](#)

Artem quamnam exerces ? [p. 525.](#)

Articulus quo numerantur
dies lunares &c. [p. 483.](#)

Arrigere aures ad
audiendum, [m. 281.](#) [m. 291.](#)
[p. 398.](#)

Arripere aliquid fibi
inuicem, [f. 831.](#)

Arripere velle dolis, &
fraudibus

AS

Articuli, aut capita librorum,
[p. 478.](#)

Artifex egregius, qui regis
opera perficit, [f. 772.](#)

Artificium, ij, [p. 123.](#)

Artis vel officij eiusdem
homines, vt, fabri lignarij,
ferrarij, fimiles, [f. 139.](#)

Arundinetum indicum, [m. 58.](#)

Arundo piscatori, [f. 83.](#)

Arx, vel ciuitas munita
mœnibus, [p. 747.](#)

Afcendere è nauigio in
terram, [p. 899.](#)

Afcendere glomeratim, vt
fumus, vel nubes, [m. 143.](#)

Afcendere fuperius, [p. 899.](#)

Afcendere in tabulatum
domus, [f. 254.](#)

Afcendere, vel potius
defcendere è nauì in terram,
[m. 409.](#)

Afcendere in Cœlum, [p. 743.](#)

Afcendo, is, [p. 409.](#) [p. 688.](#)
[p. 743.](#)

Afcenfus hora, [p. 688.](#)

Afino imponere onus, [p.](#)
[429.](#)

Afinus, i, [p. 429.](#)

Afper, ra, rum, [m. 650.](#) [f.](#)
[686.](#)

Afper, a, vm. minimè
læuigatum, [p. 698.](#)

Afpergere aqua, [f. 608.](#) [f.](#)
[634.](#)

Afpergo, is, [f. 608.](#)

Afperum in tabula, [p. 547.](#)

Afpicere cum quodam metu,
[p. 416.](#)

Afportantes mortuos &c. [p.](#)
[844.](#)

Afportari à fele murem in
ore, [m. 732.](#)

Afportari paleas roftro ab
aue ad nidum conficiendum.
[m. 732.](#)

Afportat dentibus carnem,
[m. 258.](#)

Affata iam eft caro, [p. 108.](#)

Affentationes, [m. 601.](#)

Afferculi in medio ftorea ex
cannis Indicis confectæ, [f. 515.](#)

Afferculi inter quos ftringitur
ftorea ex cannis indicis texta,
[m. 450.](#)

Afferculus, i, [p. 233.](#)

Affiduè, [p. 282.](#)

Affiduus, i, follicitus, i, [m. 504.](#)

Affo, as, [m. 577.](#)

AT

Affulæ ad comburendum, [f. 624.](#)

Affulæ, quæ oriuntur è ligno,
dum læuigatur &c. [p. 459.](#)

Affumere laruam, [m. 229.](#)

Affumpfuit Deus corpus, &
animam hominis &c. [p. 339.](#)

Aftmate laborans, [f. 612.](#)

Uffuefacere linguam
idiomati, quem quis addifcit,
fæpiùs repetendo, vt rectè
tandem loquatur, [m. 873.](#)

Affuefio, is, [f. 625.](#)

Affuere aliquid vefti iam
confutæ, [f. 353.](#)

Affuefco, is, [p. 129.](#)

Affula, [f. 274.](#)

AT

Afronomia & geometria
partes mathematicæ, [p. 220.](#)

A tert. a vfque ad quintam
mane, [f. 286.](#)

A ramentarium fabri lignarij
&c. [p. 728.](#)

Atramentarium, lapis,
fcilicet, vel aliud fimile
infrumentum in quo
atramentum finicum folidum

cum modica aqua
confricatur, vt ad fcriptionem
reddatur fluidum, [f. 527.](#)

Atramenti fruftum, [m. 488.](#)

Atramentum, i, [m. 488.](#)

Atramentum facile ad
fcribendum, [f. 488.](#)

Atramentum præclarum, [m.
488.](#)

Atrium, ij, [m. 674.](#)

Atrium amplum, [m. 674.](#)

Attentè vfque ad finem
audire, [p. 752.](#)

Attinentia ad munns
mercatoris, [f. 700.](#)

Attingendo fenectam, [p. 217.](#)

Attingere manibus, [f. 216.](#)

Attingere fcopum, [p. 547. f.
838.](#)

Attingit aqua genua, [f. 523.](#)

Attingit cælum, [p. 721.](#)

Attollere, aut erigere
columnas domus, [m. 724.](#)

Attollere Columnam, [m.
184.](#)

Attollere in palmis manuum,
[p. 571.](#)

Attollere oculos, vel ita
aperire vt albugo appareat, [p.
813.](#)

Attollere pauimentum terrà
additâ, [m. 207.](#)

Attollere fuftentaculo
ftorem indicis cannis
contextam, [f. 645.](#)

Attollere terram fupra
fepulchrum, [f. 207.](#)

Attollere velle lignum, fed
præ nimio pondere non
fufficere vires, [p. 545.](#)

Attollo, is, [m. 112.](#) [m. 184.](#)
[m. 724.](#)

Attrahere aquam, [m. 788.](#)

Atritus vfu cultellus, [p. 481.](#)

Auarus, a, vm, [m. 163.](#) [p. 305.](#) [m. 321.](#) [p. 334.](#) [f. 795.](#)

Aucupot, aris, [m. 24.](#)

Audax, cis, [m. 28.](#)

Audeo, es, [p. 78.](#) [f. 164.](#) [p. 402.](#)

Audio, is, [m. 524.](#)

AV

Aufer, [p. 90.](#)

Auferre ab aliquo rem ipfius
auctoritate iuftitiæ, [f. 612.](#)

Auferre dolorem, [f. 209.](#)

Augere intromittendo, [m. 755.](#)

Auditor vox, [m. 736.](#)

Audire non vult, [m. 110.](#)

Auditus, vs, &c. [m. 418.](#)

Audiui, [m. 736.](#)

Auellere ab olla orizam
femiuftam, [p. 81.](#)

Auellere herbas à fepultura,
[m. 264.](#)

Auellere fpinas, [m. 469.](#)

AV

Auferre officium, [m. 90.](#)

Augeo, es, [m. 231.](#)

Augurari bonum omen, [f. 847.](#)

Augurari, pedem gallinæ
infpiciendo, [p. 285.](#)

Auguriū malum ex cantu
auiū, [f. 335.](#)

Auia, æ, [f. 15.](#)

Auicularum nidi ad edendum
fuauiffimi, [f. 678.](#)

Auidus nimium in edendo, &
bibendo, [p. 874.](#)

Auis, auis, [m. 107.](#) [p. 679.](#)

Auis alterius coloris in collo,
& alterius in corpore, [m.](#)
[371.](#)

Auis, aut animal
quodcunque, [f. 751.](#)

Auis carnibus humanis
vefcēs, [p. 870.](#)

Auis dicta gam ghi, [p. 258.](#)

Auis epiftolas deferens, [m.](#)
[548.](#)

Auis magna dicta dang, [m.](#)
[158.](#)

Auis quædam aurei coloris,
[p. 9.](#)

Auis quædam dicta bi, [p. 34.](#)

Auis quædam dicta cun cut,
[p. 145.](#)

Auis quædam in perdicis
modum, [p. 191.](#)

Auis quædam irundini
fimilis, [f. 889.](#)

Auis quædam turturi fimilis,
[f. 268.](#)

Auis quæ epiftolam defert,
[m. 683.](#)

Auis, quæ è fua cauea euafit,
[m. 690.](#)

Auis, quæ pascitur
cadaueribus, [p. 356.](#)

Auis, quam folis vocant, [f.](#)
[611.](#)

Auis variegata fufco & albo colore, [m. 77.](#)

Auium cantus, [m. 416.](#)

Auium mafculus, [m. 697.](#)

Aulam frequentare, [p. 120.](#)

Aulam regis frequentare, [m. 100.](#)

Aula Tunchinenfis, [p. 838.](#)

Aulici, corum, [f. 833.](#)

Aulicum agere, [p. 100.](#) [p. 317.](#)

Aurei pomi maiufculi fpecies, [p. 424.](#)

Aures arrigere ad audiendum, [m. 713.](#)

Auricularis, is, [f. 534.](#)

AV

Auunculus frater matris, [f. 91.](#)

Aurifex, icis, [f. 772.](#)

Aurifodina, æ, [p. 474.](#) [f. 859.](#)

Auri laminis incruftare, [f. 859.](#)

Auris, is, [m. 713.](#)

Auris pars infima, [m. 713.](#)

Aurora iam eft, [p. 639.](#)

Aurum, i, [f. 859.](#)

Autor veneficiorum apud finenfes, [m. 400.](#)

Aufter, tri, [f. 285.](#)

Aufter, feu meridianus ventus, [p. 502.](#)

Autumnus, i, [p. 486.](#) [p. 778.](#)

AX

Auus, i, [f. 586.](#)

Auus, & auia, [f. 586.](#)

Auus paternus, [p. 568.](#)

Axilla, æ, [p. 500.](#)

Axis cuiuscunque rei, vt
circini, forcicis, & fimilium,
[m. 114.](#)

BA

B Acca floris, [m. 60.](#)
Bacilli, quibus aliqui
Oriētales vtuntur ad
comedendum loco fufcinulæ,
[f. 238.](#)

Bacillis orizam in os
immittere &c. [p. 854.](#)

Bacilli quibus vtuntur ad
numerandum, [f. 819.](#)

Bacillis vti ad edendum, [p.](#)
[261.](#)

Bacillorum par loco
fufcinulæ, [f. 238.](#)

Baculo ferre onus humero
vno &c. [m. 259.](#) [p. 619.](#)

Baculo inniti, [m. 257.](#)

Baculus, i, [p. 197.](#)

Baculus, i, fcipio, nis, [m.](#)
[257.](#)

BE

Baculus, aut lignum
quoddam manu
apprehendunt venefici &c. [p.](#)
[741.](#)

Baculus in medio molæ
inferioris fixus &c. [p. 523.](#)

Baculus quidam in modum
cubiti, [f. 888.](#)

Baculus, quo quis humero
defert ante & retro onus
equaliter in duas partes
diuifum, [f. 232.f. 259.](#)

Baiuli qui deferunt humero
ante & retro onus æqualiter
diuifum infertum baculo, [m.](#)
[192.](#)

Balbutio, is, [m. 77.](#) [p. 89.](#) [m.](#)
[403.](#) [m. 441.](#)

Balifta, æ, [f. 562.](#)

Baliftam tendere ad
emittendam fagittam, [f. 562.](#)

Balneum adire ad refrigerandum fe, [p. 718.](#)

Barba, æ, [p. 644.](#)

Barbæ cani, [m. 644.](#)

Barbæ pilus vnus, [m. 644.](#)

Barba flaua, aut rufa, [p. 644.](#)

Barba nigra, [m. 644.](#)

Barba fpiffa, [m. 644.](#)

Bafis columnæ, [m. 723.](#)

Beatitudinis veræ octo capita, [p. 608.](#)

Beatus, a, vm, [m. 548.](#)

Bella ciuilia, [p. 420.](#)

Bellaria rotunda alba, [p. 811.](#)

Bellaria ex oriza, & faccharo nigro, quæ torrentur, &

ficcantur ad ignem &c. [f. 363.](#)

Bellula res, pulchellula, [p. 891.](#)

Bellum ciuile, [p. 156.](#)

Bene compofitus, [f. 213.](#)

Beneficium, ij, [f. 585.](#)

Beneficium capiti fuperpono, [m. 586.](#)

Beneficium ingens, [p. 586.](#)

Beneficium retribuere, [p. 28.](#)

Benè iam fe res habet, [f. 768.](#)

Beneuolentiæ, vel compaffionis vox, [p. 319.](#)

BO

BR

Benè veneris, [p. 319.](#)

Beftiæ, & volucres, [f. 493.](#)

Betum, i, [p. 785.](#)

Betum haurire, [p. 785.](#)

Bibere paulatim
interrumpendo paruis
hanftibus, [f. 339.](#)

Bibo, bis, [f. 873.](#)

Bipennis, is, [m. 280.](#) [p. 667.](#)

Bis, vel ter, [m. 15.](#) [m. 65.](#)

Bifcoctus panis, [f. 368.](#)

Bis fexaginta monetæ æreæ,
[f. 792.](#)

Blanditijs animum alterius
flectere, [m. 499.](#)

Blaterare, vel balbutire
imitando per ludibrium &c.
[m. 545.](#)

Blatta, æ, [p. 277.](#)

Blitum, i, [p. 265.](#) [f. 643.](#)

Boletus, i, fungus, i, [f. 503.](#)

Bolus, i, [m. 466.](#)

Bolus vnus folij, [m. 466.](#)

Bombycius folliculus, [p. 818.](#)

Bombyx, cis, [p. 179.](#) [p. 556.](#)
[f. 683.](#) [p. 718.](#) [p. 818.](#) [p.](#)
[818.](#)

Bona cum venia, [p. 471.](#)

Bonum atramentum, [m. 392.](#)

Bonum opus facere in
vtilitatem alicuius, [f. 607.](#)

Boni, [f. 354.](#)

Boni confulere, [m. 161.](#)

Bonum effe, [f. 583.](#)

Bonus, a, vm, [p. 826.](#)

Bonus eft hic liber, [f. 308.](#)

Bos, bouis, [p. 48.](#) [p. 703.](#)

Bos maculofus, [m. 397.](#)

Braccæ finenfes, [m. 895.](#)

Brachia mouere ambulando, [f. 859.](#)

Brachijs complectendo ferre, [m. 585.](#)

Brachium, ij, [m. 88.](#)

Brachium exerere ad percutiendum, [p. 716.](#)

Branchia, æ, [m. 451.](#)

Breuia, [p. 572.](#)

Breuior coma, [f. 521.](#)

Breui corrupenda res quia extra tempus immaturè capta, [p. 894.](#)

Breuiori via incedere, [m. 726.](#)

Breuis, e, [m. 521.](#) [p. 750.](#) [p. 859.](#)

Bubalis nares perforare, [f. 807.](#)

Bubalorum paftor, [p. 237.](#)

Bubalos curare, [f. 807.](#)

Bubalus, i, [m. 696.](#) [p. 703.](#) [f. 807.](#)

Buccina, cum quâ facrificulus ftipem erogat, [m. 427.](#) [p. 854.](#)

Bufo, nis, [f. 87.](#) [f. 128.](#)

Bulliendò fpumam effundi, [p. 41.](#)

Bullio, is, [m. 693.](#)

Butyrum, aut pinguedo quæcunque, [m. 476.](#)

CA

Cachinnis implere
omnia, [f. 142.](#)

Cachinnor, aris, [f. 753.](#)

Caco, as, [m. 249.](#)

CÆ

Cacumen montis, [p. 223.](#)

Cadauer, ris, [m. 307.](#) [p. 441.](#)
[p. 735.](#) [f. 739.](#) [f. 880.](#)

Cadauer cooperire terrà, vel
lapideo monumento, [m. 424.](#)

Cadauer igne confumere, [f.](#)
[765.](#)

Cadere ex altiori loco, [p.](#)
[667.](#)

Cado, is, [f. 250.](#)

Cæcorum adunatio, [m. 882.](#)

Cæcus, i, [f. 456.](#) [p. 458.](#) [m.](#)
[822.](#) [p. 882.](#)

CA

Caco, as, immodesta vox, [m.](#)
[349.](#)

CA

Cæcus oculos adhuc habens,
[p. 622.](#)

Cæcus oculos patentes
habens, [f. 453.](#)

Cæcus, i, vocabulum
contemptus, [f. 241.](#)

Cælare aliquid, vt cultro, [p.](#)
[633.](#)

Cælaturas facere, [m. 96.](#)

Cælibem vitam ducere fine
coniuge, [p. 695.](#)

Cænofus locus, [p. 396.](#)

Cænum, i, [p. 396.](#) [m. 403.](#)

Cænum profundum, [f. 58.](#)

Cæruleus, [m. 668.](#)

Cæruleus color fubobfcuns,
[f. 798.](#)

Cæruleus fubfufcus, [m. 568.](#)

Cæfaries denfa valde, [m.](#)
[820.](#)

Calambanum, lignum
pretiofiffimum, [f. 343.](#) [m.](#)
[502.](#)

Calamus orizæ, [m. 428.](#)

Calcere in inferiorem partem
vt res fit compreffa, [m. 158.](#)

Calcere leuiter, [p. 555.](#)

Calcere fpinas, [m. 274.](#)

Calcere vt plura capiat locus,
[p. 158.](#)

Calcar galli gallinacei, [p.](#)
[139.](#)

Calcari gallinam à gallo, [m.](#)
[208.](#)

Calcaribus equum premere,
[p. 36.](#)

Calcat gallus gallinam, [m.](#)
[208.](#)

Calceare calceos, [f. 444.](#)

Calcei lati, [p. 403.](#)

Calce oblinire domum, [m.](#)
[511.](#)

Calcem nimiam adhiberi
folio, [p. 509.](#)

Calceus, i, crepida, æ, [m.](#)
[274.](#) [p. 307.](#)

Calcitrare contra ftimum,
[m. 191.](#)

Calcitro, as, [m. 191.](#)

Calculationes peragere, [m.](#)
[800.](#)

Calculo laborare, [m. 193. m. 356.](#)

Calculo laborare, vrinam non valere expellere, [m. 34.](#)

Caldaria, æ, [p. 883.](#)

Calefacere aliquod edulium superponendo illud orizæ coctæ adhuc calidæ, [m. 316.](#)

Calefacere aquam valde, [p. 511.](#)

Calefacere moderatè, [f. 309.](#)

Calefacere parum, [m. 4.](#)

CA

Caligo tenebrofa, [p. 468.](#)

Calix, cis, [m. 102.](#)

Callidus, a, vm, [p. 509.](#)

Callos obducere, [p. 165.](#)

Callum, i, [f. 26. p. 158. f. 164.](#)

Calefieri, [f. 704.](#)

Calefieri ad ignem, [f. 704.](#)

Calefieri ad folis lumen, [f. 704.](#)

Calefieri vestibus, [m. 4.](#)

Calendarium, ij, [p. 413.](#)

Calefco, is, [m. 4.](#)

Caliga, æ, [p. 37.](#)

CA

Calor, oris, [p. 367.](#)

Calor & frigus ex feбри, [f. 695.](#)

Calor moderatus, [p. 4.](#)

Calor temporis, [m. 695.](#)

Caluaria, æ, [f. 690.](#)

- Caluus, a, vm, [f. 692. p. 804.](#)
- Calybs, ybis, [p. 757.](#)
- Cambogiæ regnum, [p. 87. f. 463.](#)
- Campana, æ, [f. 118.](#)
- Campanæ orientalis genus cū vbere in medio, [m. 106.](#)
- Campanula, æ, [p. 896.](#)
- Campanulæ equorum, [m. 468.](#)
- Campanula indica ad vigiliis indicandas, [p. 443.](#)
- Campus, i, [p. 236. p. 572.](#)
- Campus ad femem aptus, [m. 351.](#)
- Campus incultus, [p. 236.](#)
- Campus vnus, [p. 236.](#)
- Cana barba, [m. 18.](#)
- Canalis quilibet, aut etiam alueus quo aqua eijcitur è nauis, [p. 453.](#)
- Cancer, cri, [f. 137.](#)
- Cancer paruulus, quem fale condiunt, [m. 660.](#)
- Cancer plenus subftantia, [m. 93. m. 449.](#)
- Cancer vacuus, [m. 586.](#)
- Cancris caro, [f. 137.](#)
- Candelabrum, i, [m. 80. f. 513.](#)
- Candela, æ, [m. 513.](#)
- Candela cerea, [m. 513.](#)
- Candcllam accendere, [f. 513.](#)
- Candelam emungere, [f. 513.](#)
- Candelam extingue, [p. 514.](#)
- Candelas conficere, [f. 513.](#)

Canere cum pulfu
inftrumenti mufici, [f. 316.](#)

Canere multos fimul, aut etiã
flere fimul, [m. 650.](#)

Cani capilli, [m. 18.](#)

Canis, is, [m. 110.](#) [f. 493.](#) [p. 703.](#) [f. 843.](#)

Canis furens, [m. 110.](#)

Canis rex, idolum
Tunchinenfium, [p. 92.](#)

Canis fclopi, [f. 125.](#)

Canit auis, [f. 358.](#)

Canna dulcis, [p. 466.](#)

Cannæ indicæ fruſta, quibus
colligantur paleæ ad
cooperiandas domos, [p. 336.](#)

Cannæ indicæ nodos
abfcindere, [m. 808.](#)

Cannæ indicæ, quibus
immediatè fuperponuntur
paleæ, quæ tegunt domum,
[m. 298.](#)

Cannæ indicæ tecto domus
impoſitæ, [m. 280.](#)

Canna indica, [m. 598.](#) [p. 808.](#)

Canna indica apta ad opera
inficienda fandaracha, [m. 633.](#)

Canna indica fæminina, [f. 256.](#)

Canna indica iam matura ad
opus, [f. 270.](#) [p. 271.](#)

Canna indica minimè folida,

CA

CA

& ad modum noſtratis vacua,

[p. 573.](#)

Canna indica minutior ampla habens folia. [f. 802.](#)

Canna indica, quæ pulfatur ad fignum publicum, [f. 474.](#)

Canna indica folidior, [f. 329.](#)

Canna indica vacua, & tenuis, nec benè compacta, [p. 563.](#)

Canna indica vacua iam resecta, & aptata ad opus, [f. 503.](#)

Cannam indicam conterere, [m. 573.](#)

Cannam indicam pulfare in fignum, [f. 474.](#)

Cannam indicam rescindere, [p. 504.](#)

Cannam indicam tenuem cultro aptare ad opus, [m. 573.](#)

Canna qua fumitur betum, [p. 222.](#)

Cannarum indicarū variæ species, [p. 808.](#)

Canna faccharea, [p. 390.](#)

Canna subtilis fatis firma, [m. 704.](#)

Cano, is, [p. 77.](#) [m. 316.](#)

Cantatrix, cis, [f. 316.](#)

Cantio, onis, [p. 77.](#) [f. 316.](#)

Canto, as, [f. 316.](#)

Cantus cum narratione, [f. 120.](#)

Cantherius, vafarium, armarium, [m. 276.](#)

Capella, æ, [f. 161.](#)

Capere ambabus manibus, [p. 71.](#)

Capere pisces hamo, [p. 91.](#)

Capere, vt aliquid, quod euadere potest, [p. 408.](#)

Capi à miniftris iuftitiæ, [p. 91.](#)

Capio, is, [f. 69.](#) [p. 289.](#)

Capio fenfum, [p. 324.](#)

Capillaturam ligare fupra caput, [p. 52.](#)

Capilli adhuc nigri fine canis, [p. 883.](#)

Capilli cani, [p. 821.](#)

Capilli crispi, [p. 619.](#)

Capilli crispi, implicati, [m. 53.](#) [f. 422.](#)

Capilli ex parte cani & ex parte nigri, [p. 178.](#) [f. 422.](#)

Capilli crispi, [m. 820.](#)

Capilli filum, [m. 820.](#)

Capilli implicati, [f. 820.](#)

Capilli occipitis, [f. 820.](#)

Capillis aliquem comprehendere, [f. 820.](#)

Capillis carens in toto capite, [p. 811.](#)

Capillos abfcindere, [m. 820.](#)

Capillos egregiè pectere, [p. 640.](#)

Capillos forcipe paruula auellere, [p. 821.](#)

Capillos in occipite colligare, [p. 257.](#)

Capillos ligare, [f. 820.](#)

Capillos foluere, [f. 37.](#)

Capillos tondere in contemptum fæculi, [m. 754.](#)

Capillus, i, [m. 820.](#)

Capillus ater, farifque denfus, qui fluit ad humeros,

[p. 876.](#)

Capillus impexus, [f. 37.](#)

CA

Capillus niger, [p. 821.](#)

Capitale, is, [p. 72.](#)

Capitale damnum pati, [p. 72.](#)

Capita virtutum septem sunt
præcipua, [p. 478.](#)

Capite inuerso decidere, [f. 195.](#)

Capito, onis, [m. 59.](#) [p. 835.](#)

Capo, nis, [m. 253.](#) [m. 764.](#)

Capra, æ, [f. 161.](#) [p. 703.](#)

Capfula, in qua literatorum
pileus feruatur, [p. 427.](#)

Capfula, in qua reponitur
imago, vt decenter colatur, [f. 360.](#)

Captus manibus, [f. 42.](#)

CA

Captus manibus, feu
brachijs, [p. 625.](#)

Captus membris, [f. 670.](#)

Captus pedibus, [f. 42.](#)

Caput, itis, [f. 778.](#)

Caput amputare, [p. 370.](#)

Caput amputare, vt in bello,
[p. 617.](#)

Caput absciffum, [p. 370.](#)

Caput familiæ, [p. 72.](#)

Caput flabelli, [f. 468.](#)

Caput in bello amputatum
deferre ad petendum
præmium, [p. 617.](#)

Caput pagi, [p. 837.](#)

Caput paululum vertere, vt
ad videndum &c. [m. 522.](#)

Caput, feu præcipuus in
pago, [f. 811.](#)

Caput, vel articulus libri, [p. 222.](#)

Caput, vel fectio libri, [m. 226.](#)

Caput vnum libri alicuius, [p. 124.](#)

Carbo, onis, [p. 739.](#)

Carbo ignitus, [p. 739.](#)

Carbunculus, i, [f. 876.](#)

Carcer, ris, [f. 535.](#) [m. 632.](#) [p. 839.](#)

Carceri addicere, [m. 632.](#)

Carceri mancipare, [f. 130.](#)

Carcer ligneus, [f. 130.](#)

Carere propria domo nec fixã
habitationem habere, [p. 154.](#)

Carinæ tabula, [f. 796.](#)

Cariophyllum, i, [f. 222.](#) [f. 343.](#)

Carmina, feu fimiliter
candentia componere, [f. 227.](#)

Carnem crudam, aut
femiustulatam comedere, [m. 725.](#)

Carnem edere ex
inaduertentia, [m. 769.](#)

Carnem male affam fere
crudam comedere, [p. 6.](#)

Carnem, pisces, oua, aut
aliquid ex ijs comedere, [p. 726.](#)

Carnes non edere, [p. 769.](#)

Carnifex, cis, [m. 837.](#)

Carnofitas in testiculis, [p. 759.](#)

Carò æstimata res, [f. 456.](#)

Caro, carnis, [m. 557. p. 769.](#)

Caro elixa finè condimento, [m. 591.](#)

CA

Caro pinguedini interiecta, [f. 654.](#)

Caro pinguis, [m. 769.](#)

Caro fuila lardo interfita, [m. 15.](#)

Caro, vel oua cancri, [p. 255.](#)

Carta benè fufcipit atramentum, [p. 7.](#)

Carta candida bene compacta, [f. 86.](#)

Carta, quæ mortuorum capfis ab Ethnicis apponitur,

Caro, & os, [m. 899.](#)

Caro gallinæ, fuila, bouina, bubalina, [f. 769.](#)

Caro macra, fine pinguedine, [f. 499. m. 769.](#)

CA

[p. 360.](#)

Cartula, quæ adhibetur ab Ethnicis iu parte superiori loculi defunctorum, [m. 360.](#)

Cafa rustica, [m. 544.](#)

Caftanea, æ, [m. 162.](#)

Caftigare aliquem, [m. 702.](#)

Cafta metari, [f. 206.](#)

Caftro, as, [p. 331. p. 764.](#)

Caftigo, as, [p. 702.](#)

Caftus, a, vm, [f. 236. p. 767. p. 834.](#)

Cafui aduerfarij luctam
infittuere, [p. 215.](#)

Cafus in lucta, [p. 215. m.](#)
[356.](#)

Cafus rei, quæ diuturnitate
temporis fe ipfa cadit, [f. 664.](#)

Catalogus, i, [p. 690.](#)

Catena, æ, [f. 822.](#)

Catena aurea, [f. 822.](#)

Catena ferreæ, [f. 822.](#)

Catenæ ferreæ, [m. 421.](#)

Catena, qua fiunt compedes,
[m. 228.](#)

Caterua latronum, [m. 202.](#)

Catillus, i, catinus, i, [m. 220.](#)

Catulus, i, [p. 112.](#)

Catulus canis, leonis, tigris,
&c. [f. 493.](#)

Catus fylueftris, [f. 80.](#)

Cauda, æ, [f. 243.](#)

Cauda carens canis, & fic de
alijs rebus, [m. 145.](#)

Caudæ amputatæ animal, [f.](#)
[243.](#)

Cauda galli; efe genus pifcis,
[p. 86.](#)

Cauea, æ, [p. 427. f. 651.](#)

Cauea maiufculorum
animalium, [f. 140.](#)

Cauea ad capiendos tigres, [f.](#)
[651.](#)

Cauea caprarum, [f. 140.](#)

Cauea tigrum, [p. 141.](#)

Cauere ab inuicem fibi
profpiciendo, [m. 584.](#)

Cauterium facere, [p. 146.](#)

Cedere alicui, [p. 560.](#)

Cedo, is, [f. 185.](#)

Celebrare conuiuijs triduum recentis anni, [p. 731.](#)

Celebrare conuiuium primo magistro, [m. 731.](#)

Celeufma voce fuauit ad numerum conclamare, [f. 637.](#)

Cella, æ, [p. 118.](#)

Cellarium, ij, [m. 368.](#)

CE

Centum & dimidium, [m. 662.](#)

Centum fila, feu ligaturæ, quarum vnaquæque sexcentas monetas includit, [m. 620.](#)

Centum millia, [f. 857.](#)

Centum millia monetarum ærearum, [f. 793.](#)

Cellarium monetarum, [m. 368.](#)

Cedere filio cibum, [p. 186.](#)

Centipeda, æ, [f. 646.](#)

Cento, onis, [p. 65.](#) [m. 263.](#)

Centonibus vestem farcire, [f. 263.](#)

Centum, [f. 802.](#)

CI

Cepe, [p. 137.](#) [f. 314.](#)

Cepe species quædam, [m. 319.](#)

Cepe spica, [f. 314.](#)

Cepe tunica, [f. 314.](#)

Cera, æ, [m. 11.](#) [m. 680.](#)

Cera liquefit, cereus ardet, [m. 680.](#)

Ceremonia quædam, in qua defertur Rex Tunchinensis, quem vocant Bua &c. [f. 279.](#)

Cereus, i, [m. 680.](#)

Ceram liquefacere, [m. 680.](#)

Cerebrum, i, [f. 584.](#)

Cernere circumspectè, & cum timore, [p. 454.](#)

Certamen inire, [m. 273.](#)

Certè profecto, fanè, [m. 751.](#)

Ceruical, alis, [p. 215.](#) [f. 296.](#)

Cerui cornua, [p. 344.](#)

Cerufa, æ, [m. 594.](#)

Cerufa faciem inficere, [f. 594.](#)

Ceruus, i, [p. 344.](#)

Ceruus ingens, [p. 500.](#)

Ceruus fine cornibus, [p. 500.](#)

Ceffare pluuiam, [f. 723.](#)

Ceffare ventum, [m. 398.](#)

Ceffat iam pluuiam, [m. 277.](#)

Ceffat nunquam, [m. 242.](#)

Ceffaut iam pluuiam, [p. 637.](#)

Ceffaut ventus, [f. 726.](#)

Ceffo, as, [m. 242.](#)

Chalybs, bis, [f. 258.](#) [p. 259.](#)

Character difficilis, [p. 117.](#)

Character facilis, [p. 117.](#)

Characteres omnibus fuis partibus constantes, [f. 357.](#)

Characteres, quibus vtuntur Annamitæ ad confcribendum, [f. 568.](#)

Character minutior, [p. 516.](#)

Cholaphizo, as, [p. 65.](#)

Cholaphus, i, [p. 65. f. 28. f. 84.](#)

Chorda citharæ, [m. 663.](#)

Choreas ducere; fallo, as, [f. 486.](#)

Chori Angelorum, [f. 233.](#)

Cibum rex manu
apprehendit, [p. 782.](#)

Cibus, i, comedo, is, [p. 782.](#)

Cibus vilis, male paratus, [m. 469.](#)

Cicada, æ, [m. 863.](#)

Cicatrix, icis, [m. 790.](#)

Cicurare elephantem, [f. 250. m. 726.](#)

CI

Cingulæ laterales fellæ, [m. 193.](#)

Cicurem fieri, [m. 165.](#)

Cimex, cis, [f. 646.](#)

Cincinnos calamiftrare, [f. 820.](#)

Cinericei coloris auis &c. [f. 510.](#)

Cinericius, a, vm, [m. 668.](#)

Cinericius color, [m. 865.](#)

Cinis, eris, [m. 43. f. 230.](#)

Cingulum, i, [f. 163. m. 192.](#)

Cingulum latum, quale
magigratus finenfes deferre
folent, [m. 86.](#)

CI

Cingula lateralia equi, [p. 744.](#)

Cinnamomum, i, cafia, æ, [p. 625.](#)

Circiter, [m. 167.](#)

Circinus, i, [p. 382.](#)

Circuitus excurfionis
equitum, [f. 646.](#)

Circuli diuidentes monetas in
sexagenarias, [m. 373.](#)

Circulus, i, annulus, i, [p.
861.](#)

Circulus, i, arcus, vs, [f. 860.](#)

Circulus argenteus, [m. 861.](#)

Circuncidere capillum, [m.
340.](#)

Circumcido, is, [f. 865.](#)

Circum, circa, [p. 623.](#)

Circum circa domum, [p.
623.](#)

Circumeo, is, [p. 173. m. 858.](#)

Circumquaque, [m. 121.](#)

Circumuoluere aliquid, [m.
858. p. 882. m. 886.](#)

Circumuoluere clauem intra
feram, [m. 859.](#)

Circumuoluere funem, [f.
858.](#)

Circundo, as, [m. 605.](#)

Cifta magna, [m. 35.](#)

Cifta, per quam varia
afportantur, [m. 696.](#)

Cifta pifcationi deferuiens,
[m. 569.](#)

Cifta rotunda, quæ clauditur,
[m. 561.](#)

Cifta rotunda, quæ
communitè ad orizam
custodiendam inferuit, [f.
494.](#)

Citò morientes dantur, funt
& qui dùm viuunt, [m. 351.](#)

Citò reuertere, [p. 661.](#)

Ciuilibus, ac mundis indui
uestibus, [p. 701.](#)

Clamo, as, [m. 358.](#)

Clamor, aut murmur populi,
[p. 389.](#)

Clamor inconditus
multorum, [m. 646.](#)

Clara, & minimè turbida
aqua, [p. 806.](#)

Clarè, [f. 847.](#)

Clarè, dilucidè, [m. 817.](#)

Clarè se explicans in
fermone, [m. 651.](#)

Claritas, atis, [f. 676.](#)

Clarus, a, vm, [p. 398. m.](#)
[467. p. 621. f. 776.](#)

Clarus minimè turbidus
liquor, [f. 805.](#)

Claua ludere, [f. 136.](#)

Claudere crumenam, [m. 841.](#)

Claudere dentes, vt ex
apoplexia, [m. 638.](#)

Claudere ianuam, [m. 138. m.](#)
[206.](#)

Claudere ianuam absque
repagulo, [f. 365.](#)

Claudere manum, [m. 503.](#)

Claudere librum, [m. 680.](#)

Claudere oculos, [f. 156. m.](#)
[323. m. 546.](#)

Claudere, os, [f. 156. m. 258.](#)
[f. 520. m. 558.](#)

Claudere pedes compedibus,
[f. 206.](#)

Claudere viam, nequis per
eam transeat, [p. 642.](#)

Claudere umbellam, [f. 302.](#)

Claudico, as, [f. 411.](#) [f. 544.](#)

CL

Claudo, dis, [m. 206.](#)

Claudus, i, [p. 625.](#) [m. 407.](#)

Claudus altero pede, [f. 367.](#)

Claucularius faber, [f. 772.](#)

Clauculus ad claudendam
ianuam, [m. 50.](#)

Clauis, is, [f. 104.](#) [p. 370.](#)

Clauis configere, [f. 206.](#)

Clauis vniens superiores
partes domus lignæ, [p. 29.](#)

Clauos figere, [m. 202.](#)

Clauos refigere, [f. 202.](#)

Clauus, i, [m. 202.](#)

Clauus ferreus, [m. 202.](#)

CO

Claui fermè oculi, [p. 325.](#)
[m. 550.](#)

Claui penè oculi præ fomno,
[p. 174.](#)

Clemens, tis, [p. 371.](#)

Clipeo & enfe armatum
pugnare, [p. 204.](#)

Cochlea, æ, [p. 585.](#)

Cochleæ complementum, [p.](#)
[585.](#)

Cochlear, aris, [m. 477.](#) [f.](#)
[599.](#)

Cocincinenfes, [f. 622.](#)

Cocles, itis, [p. 12.](#)

Cocta iam oriza, [p. 108.](#)

Coqus, qui, [f. 33.](#)

Cæleftis color, [m. 668.](#)

Cœli domini domus, [p. 763.](#)

Cœli dominus, [p. 763.](#)

Cœli quot funt ? [m. 825.](#)

Cælum, i, [p. 45.](#) [f. 762.](#)

Cœlum & terra, [f. 219.](#) [f. 762.](#)

Cælum generat hominem & homo producit cælum, error Ethnicorum &c. [p. 747.](#)

Cœlum operit terra fuftinet, [p. 605.](#) [f. 714.](#)

Cœlum productum eft ad mediam noctem, terra duabus poft horis, homo vero quatuor horis poft mediam noctem, error, [m. 853.](#)

Cælum rotundum, terra quadrata, error, [m. 610.](#) [f. 763.](#)

Cœlum, terra, homo, res, [m. 862.](#)

Coercere dæmonem, [f. 834.](#)

Cogitare apud fe, [p. 258.](#) [m. 738.](#)

Cogitationes, [f. 401.](#)

Cogitationes, & affectus, [f. 237.](#)

Cogito, as. [m. 416.](#) [p. 434.](#) [f. 703.](#) [m. 871.](#)

Cogito, as, imaginor, aris, [f. 847.](#)

Cohærere non valet, [f. 173.](#)

Cohors, ortis, [p. 128.](#)

Cohortis eiufdem milites, [p. 230.](#)

Coire cum fæmina, [m. 403.](#)

Colere legem, [m. 611.](#)

Colica, æ, [p. 623.](#)

Colligare diabolū in ipfo energumeni corpore, [f. 811.](#)

Colligare ligulam vestis, [p. 256.](#)

CO

pendulum portatur onus, [m. 621.](#)

Colligere caculationes in vnā fummam, [f. 297.](#) [p. 864.](#)

Colligere claudēdo vmbellam, [p. 133.](#)

Colligere herbas, [m. 307.](#)

Colligere manu, [f. 339.](#)

Colligere ligna, [m. 307.](#)

Colligere quifquillas manu, [f. 339.](#)

Colligere fingula post fingula, [f. 403.](#)

Colligere fpicas à mefforibus derelictas, [m. 482.](#)

Colligationes viminum, in quibus ex humero ante, & retrò

CO

Colligere tributum, [m. 692.](#)

Colligere vela, [m. 143.](#)

Collimare baliftà, [p. 263.](#)

Collimare fistulà ferreà, illam vultui iungendo, [p. 263.](#)

Collimo, as, [p. 104.](#)

Colloquium aliquorum interrumpere alijs verbis interpositis, [p. 286.](#)

Colloquium alteri negare, [m. 81.](#)

Collum cuiuscunque rei, [f. 126.](#)

Collum manus, [f. 126.](#) [m. 715.](#)

Collū mouere molliter, [p. 223.](#)

Collum pedis, [f. 126.](#)

Collum ftringere vfque ad fuffocationem, [p. 526.](#)

Collum veftis, [f. 126.](#)

Colo, as, [m. 420.](#)

Colo, is, [m. 611.](#) [m. 706.](#)

Colo, is, veneror, aris, [f. 771.](#)

Colocafia, æ, [m. 370.](#) [m. 396.](#) [m. 463.](#)

Colocafia oblonga, [m. 446.](#)

Colocafia quædam, [f. 633.](#)

Color, is, [p. 460.](#) [m. 781.](#)

Color, ris, colores quibus veftes, & alia inficiuntur, [f. 667.](#)

Color albus, [p. 805.](#)

Color cæleftis, [m. 35.](#)

Colorem amittere, [p. 489.](#)

Colorem vnus veftis alreram inficere, [f. 774.](#)

Colores ad imbuendum, [m. 785.](#)

Colores ad inficiendum, [p. 489.](#)

Colores ad pingendum, [m. 785.](#)

Colores per mifturam componere, [m. 785.](#)

Coloribus variegatus, [f. 668.](#)

Coloris diuerfi canis in collo à colore corporis, [m. 371.](#)

Color niger minimè fplendens, [f. 737.](#)

Color pellucidus, [m. 460.](#)

Color viridis, [f. 882.](#)

Colorum variegatio, [m. 111.](#)

CO

Coluber ingens, [m. 326.](#)

Columba, æ, [m. 47. p. 91.](#)

Columbarium, ij, [p. 119.](#)

Columnæ minores in eadem domo, [m. 134.](#)

Columnæ parua, quæ superponuntur tignis, &c. [m. 835.](#)

Columna lignea quam erigunt Ethnici præ foribus ad cæli cultum, vel ad maledicta in aliquem conijcienda, [p. 193.](#)

Columna, fufftentaculum, [p. 134.](#)

Columna sub dio erecta cum fuffitibus fuprapofitis, [m. 119.](#)

CO

Columna, vel erectus lapis, in quo aliquid in monumentū notatur, [f. 35.](#)

Comam nutrire, [m. 820.](#)

Comburere, vt in melius transformetur, error, [f. 329.](#)

Comburi, [m. 94.](#)

Comburi domum, [m. 94.](#)

Comedendo ftrepitum ore edere, [p. 679.](#)

Comedere aliquid leue, & alia, non tamen orizam, [f. 615.](#)

Comedit rex, ita dicitur ob reuerentiam, [m. 82.](#)

Comedo, is, [f. 5.](#)

Comere fe cerusà, [p. 289.](#)

Comeftibile cucurbitæ
indicæ, fic dicitur de alijs
cucurbitis, & de pepone &
fimilibus, [m. 140.](#)

Comitando viam docere, [p. 239.](#)

Comitari funus, [p. 232.](#) [p. 239.](#)

Comitari aliquem, vel
ducere, [m. 195.](#)

Comitor, aris, [p. 239.](#)

Commendo, as, [m. 158.](#)

Comminuere intra digitos, [f. 66.](#)

Comminuere orizam pilo, [m. 550.](#)

Comminui diotam, [f. 681.](#)

Commifceri ad inuicem, [m. 397.](#)

Commiffarius, feu perfona
primaria, cui aliquod
negotium committitur, [f. 323.](#)

Committere negotia alicui, [f. 604.](#)

Commodato petere, vel
accipere quod idem numero
reftituendum eft, [m. 493.](#)

Commodatum petere equum,
[m. 493.](#)

Commodo, as, [m. 493.](#)

Commorantes in fyluis, [p. 201.](#)

Commota, aut male fixa
columna, [m. 436.](#)

Commouere populum, [p. 654.](#)

Communes res, [m. 121.](#)

Communicare legem, [p. 777.](#)

Communicatio meritorum,
feu communio fanctorum, [p. 777.](#)

Communico, as, [p. 777.](#)

CO

Como, comis, [m. 221.](#)

Comœdiam, aut aliud
repræfentationis genus
peragere, [f. 810.](#)

Comœdias agere, [m. 836.](#)

Compactus, a, tum, [f. 191.](#)

Compati, & dolere de malo
alterius, [f. 894.](#)

Compede captus, [f. 822.](#)

compede ligneo
comprehendi, [m. 804.](#)

Compedes lignei, in quibus
pedes inferti clauduntur, [m. 804.](#)

Communis, e, [m. 121.](#)

CO

Compellere equum ad
currendum, [p. 95.](#)

Compello, is, [m. 250.](#)

Compendio cathechifmum
docere, [f. 716.](#)

Compendiofa via incedere,
[m. 589.](#)

Compendio vti, [f. 824.](#)

Compendium itineris, [p. 809.](#)

Compilatus à graffatoribus,
[m. 144.](#)

Compingere libros, [p. 207.](#)

Complanare nodos cannæ
indicæ, [p. 394.](#)

Complectendo fouere, [p. 58.](#)

Complexio, onis, [p. 595.](#)

Complectitur felicitates mirabiles, [f. 297.](#)

Completa, & perfecta habent omnia hi coniuges, [p. 769.](#)

Complicatio pilei quæ frontem operit, [p. 172.](#)

Componendi causa ad examen ire, [p. 758.](#)

Componere pileos, [p. 207.](#)

Componere vestem iam indutam, vt recta fiat, [m. 892.](#)

Compositas manus habere iuxta pectus, [p. 148.](#)

Compositio quædam è cera & alijs, [p. 680.](#)

Comprehendere aliquem, & tradere iudici, [p. 571.](#)

Comprehendere comam, [m. 885.](#)

Comprehendo, is, [f. 81.](#)

Compressio populi frequentis, [p. 178.](#)

Compressio præ multitudine, [p. 522.](#)

Comprimere aliquid in loco angusto, [m. 282.](#)

Comprimere in partem inferiorem seu calcare, [m. 8.](#)

Cõprimere inter tabulas, [p. 514.](#)

Comprimere labia, [m. 258.](#)

Comprimere librum, [p. 514.](#)

Comprimere manibus, aut crispare telam, vel fericum, vt splendescat, [m. 514.](#)

Comprimere fericum, [m. 514.](#)

Comprimere vulnus, vt
exprimatur pus ab illo, [f. 504.](#)

Computorum liber, [f. 819.](#)

Concedo, is, [m. 109.](#)

Concede vt ingrediatur, [f. 109.](#)

Conceptit, [f. 733.](#)

CO

Concinnare capillos, [m. 645.](#)

Con cinnarre folium, [m. 730.](#)

Concinnare fe, [m. 680.](#)

Concinnatus aptè pileus, [f. 289.](#)

Concionari, [m. 274.](#)

Concionatur appofitè, [p. 279.](#)

Concipio, is, [m. 109.](#)

Concoquere, [f. 510.](#)

Conceptus eft, [m. 293.](#)

Concha, æ, [p. 70.](#)

Concha cancri, [p. 484.](#)

Conchilium, ij, [p. 484.](#) [p. 585.](#)

CO

Concoquere carnem ad
ficcum finè aqua, [m. 368.](#)

Concoquere pharmacum, [f. 667.](#)

Concoquere donec bulliat, [m. 693.](#)

Concoqui aliquid valdè, ita vt
diffoluatur, [p. 510.](#)

Concorditer inuicem degere,
[f. 328.](#)

Concorditer viuere, [p. 773.](#)

Concubina, æ, [f. 70.](#) [m. 406.](#)
[f. 481.](#) [m. 505.](#) [p. 765.](#) [f.](#)
[599.](#)

Concubina Patris, [m. 461.](#)

Concubina principis viri, [f.](#)
[15.](#)

Concubina regis defuncti, [p.](#)
[16.](#)

Concubinas habet quæ domo
non egrediuntur, [f. 599.](#)

Concubina viri primarij, [m.](#)
[317.](#)

Concupiscere legem, [m. 364.](#)

Concurfus auium, [p. 790.](#)

Concurfus hominum, [p. 704.](#)

Concurfus magnus aulicorum
ad aulam &c. [p. 601.](#)

Concurfus multorum, [f. 235.](#)

Concurfus populi, [f. 561.](#)

Concurfus populi numerosus,
[p. 526.](#)

Concurfus fanguinis ad
partem corporis læsam, [f.](#)
[798.](#)

Concuffi dentes, [m. 436.](#)

Condere aliquid arte factum,
quod ligatur, [p. 207.](#)

Condere sub terra res suas,
[m. 637.](#)

Condere testamentum, [f. 44.](#)

Condire iufculum, [p. 801.](#)

Condita aceto res, [p. 180.](#)

Conditæ aceto herbæ, [p. 180.](#)

Conditura facchari, [m. 535.](#)
[m. 649.](#)

Conducere homines, naues
&c. [p. 493.](#)

Confabulari cum aliquo, [f. 566.](#)

Confabulor, aris, [m. 369.](#)

Conferre, [m. 68.](#)

Conferre aliqua inter fe, [p. 689.](#)

Conferre cum alio, [p. 680.](#)

Conferre gradum dignitatis alicui, [p. 612.](#)

Conferri non poteft, [m. 68.](#)

Confessionem cruciatibus extorquere, [m. 898.](#)

Conficere gladios, lanceas, [f. 203.](#)

CO

Conflare argentum, [p. 240.](#)

Conflare argentum ad formam vngnlæ equinæ, [f. 50.](#)

Conficere feipfum, [m. 67.](#)

Conficere ftatuas, [p. 209.](#)

Confidere alicui, [m. 554.](#) [m. 754.](#)

Confidere in bonis, [f. 372.](#)

Confidere fibi ipfi, [f. 372.](#)

Confido, is, [p. 81.](#) [f. 227.](#) [f. 372.](#)

Configo, is, [f. 33.](#)

Confiteri peccata, [p. 898.](#)

CO

Conflare tormenta bellica, [f. 239.](#) [p. 708.](#)

Conflare campanam, [p. 240.](#)

Conflo, asf, [f. 239.](#)

Conformari præcipientis
verbis, [m. 137.](#)

Confracti dentes, [m. 463.](#)

Confracti foraminis acus, [m. 686.](#)

Confricare nares, [m. 274.](#)

Confricare folidum
atramentum ad fcriptionem,
[p. 528.](#)

Confringere pedes, & manus,
[p. 282.](#)

Confringi nauim, [f. 70.](#)

Confringi rem duram, ac
fragilem, [f. 718.](#)

Confundo, is, [m. 400.](#)

Confusè multis negotijs
implicari, [f. 742.](#)

Confusè fcribere, [p. 752.](#)

Confufio, onis, [m. 174. p. 338. m. 397. m. 423.](#)

Confufio erum, [f. 805.](#)

Confufio, vt quando multi
fimul loquuntur, [m. 233.](#)

Congelari aquam, [m. 235.](#)

Congerere cõtributiones
multorum, [m. 298.](#)

Conglutino, as, [p. 674.](#)

Congratulor, aris, [f. 771.](#)

Congratulor magiftro de
fælici fuo aduentu, [m. 452.](#)

Congregare cinerem, [p. 876.](#)

Congregatio pifcium, [p. 790.](#)

Congruè facta eft hæc
epiftola, & fic de alijs rebus,
[f. 308.](#)

Coniectari quo die futura fit
pluuia, [p. 270.](#)

Coniector, aris, [f. 269.](#)

Conijcere aliquem in
columnam, [p. 863.](#)

Coniungo, is, [f. 58.](#)

Coniungo, is, iungo, is, [m.](#)
[839.](#)

Coniungo, is, dicitur etiam
de matrimonio, [m. 358.](#)

Coniunctæ inuicem duæ res,
vt duæ tabulæ, [f. 413.](#) [p. 414.](#)

Coniuncti pedes, [p. 293.](#)

Coniugatus es necne ? [f. 23.](#)

Coniungere funem vnum
alteri, [p. 567.](#)

Coniuro, as, [f. 753.](#)

Conniueo, es, [m. 66.](#)

Conniuere oculis, [f. 545.](#)

CO

Confcribere fcripturam

Conopæum cum
peripetafmatibus hinc inde
extenfis, [p. 837.](#)

Conquaffari, [m. 419.](#)

Conqueror , eris, [p. 270.](#) [f.](#)
[358.](#) [p. 829.](#)

Conqueritur pagus, [f. 358.](#)

Conquirere victum, [p. 380.](#)

Confanguineus attiguus, [m.](#)
[20.](#)

Confanguinei, [p. 327.](#) [p. 313.](#)
[f. 739.](#) [p. 762.](#) [p. 877.](#)

Confanguinei ex parte
matris, [m. 327.](#) [p. 537.](#)

Confanguinei ex parte patris,
[m. 327.](#)

CO

obligationi obnoxiam, [f. 869.](#)

Confentio, is, [p. 109.](#)

Confiderare nefcit, [m. 415.](#)

Confiderate operari, [m. 881.](#)

Confilium de negotio
peragere, [m. 819.](#)

Confilium inire inter fe, [p. 430.](#)

Confilium fibi inuicem dare,
[m. 845.](#)

Confociatos fimul iter
conficere, [f. 427.](#)

Confolor, aris, [m. 5.](#)

Confonum eft rationi, [p. 590.](#)

Confpirare ad malum, [f. 396.](#)

Confans in lege, [p. 205.](#)

Confellatio, nis, [p. 678.](#)

Conftringere guttur duobus
lignis ita vt mors fequatur,
[m. 357.](#)

Confuere aliquid de nouo, [p. 447.](#)

Confuere ex varijs fruftulis
mammillare, [p. 83.](#)

Confuere fimbriam veftis
aliquantum complicatam,
[p. 263.](#)

Confuere in culcitræ morem,
[m. 95.](#)

Confuere veftem, [m. 364.](#)

Confuetudinem fectari, [f. 774.](#)

Confuetudo fori, [f. 778.](#)

Confuetudines pagi, [f. 778.](#)

Confulere magiftrum
Ethnicorum de loco, [m. 412.](#)

Confulere Pythoniffam, [m. 133. p. 337.](#)

Confulere fe inuicem, [m. 819.](#)

Confulo, is, [p. 329.](#)

Confulto, as, [f. 416.](#)

Confummare matrimonium,
[m. 339.](#)

Confumpta res, [m. 664.](#)

Confumptum quid, vel
carens acumine, quod habere
deberet, [f. 134.](#)

Confuo, is, [m. 364.](#)

Contemnere Patrem, &
Matrem, [p. 162.](#)

Contemno, is, [f. 100.](#) [p. 162.](#)
[p. 185.](#) [m. 471.](#)

Contemnere fe inuicem, [f.](#)
[142.](#)

Contemnere aliquem verbis,
aut irridere, [p. 284.](#)

Contemptibiliter loqui de
aliquo, [p. 271.](#)

Contendere de fortitudine, [f.](#)
[238.](#)

Contendere de lege, [f. 127.](#)

Contendere de talentis, [m.](#)
[238.](#)

Contendere in remigando, [f.](#)
[238.](#)

Contendere inuicem, [m. 238.](#)
[f. 127.](#)

Contendo, is, [p. 80.](#) [f. 86.](#) [m.](#)
[97.](#) [p. 279.](#)

Contentio, nis, [p. 221.](#)

Contentiosè amputare capita,
[p. 221.](#)

Contentus, a, vm, [m. 600.](#)

Contere farinam, [f. 409.](#)

Conterere arundinem, vt fiat
apta ad opus, [p. 171.](#)

Contexere acu tibialia, vel
quid fimile, [p. 358.](#)

CO

Conterere cannas Indicas, [p. 282.](#)

Conterere pedibus, [p. 271.](#)

Conterere terram postquam
fulcata est, [m. 607.](#)

Contignationem habens
domus, [f. 254.](#)

Contignationem incolit, [p. 255.](#) [f. 809.](#)

Contignationes quatuor
habens domus, [p. 825.](#)

Contignationis domus, [p. 97.](#)

Contignationum trium navis,
[m. 225.](#)

Continuo, as, [p. 282.](#)

Continuo, as, affiduum effe,
[m. 787.](#)

CO

Continuò, fine intermissione,
[f. 366.](#)

Contorqueo, es, [p. 859.](#)

Contorquere brachium alicui,
[p. 859.](#)

Contorquere corpus, [m. 558.](#)

Contorquere fila inter manuū
palmas, [p. 885.](#)

Contorquere funem, [p. 859.](#)

Contorquere funem ferræ, vt
comprimatur ipsa ferra, [p. 515.](#)

Contorquere labia, [m. 558.](#)

Contorquere monetas æreas,
[m. 504.](#)

Contorquere os, vel labia in
contemptum alterius, [f. 69.](#)

Contorquere premendo, [p. 515.](#)

Contorquere vestes &c. [p. 859.](#)

Contortum os, [p. 465.](#)

Contradicere legi, [f. 25.](#)

Contradicere cum contemptu, [m. 342.](#)

Contradico, is, [f. 25.](#) [p. 80.](#) [p. 471.](#) [m. 600.](#)

Contrahere collum præ frigore, [f. 244.](#)

Contrahere se vt ex frigore cū genua vultui adhærent, [p. 137.](#)

Contrahi membra ex morbo, [p. 125.](#)

Contrahi neruos, [p. 664.](#)

Contrahi pedes aut manus frigore, [p. 125.](#)

Contraria est aqua igni, [f. 897.](#)

Contrariari sibi inuicem &c. [f. 897.](#)

Contrarium peragere, [f. 423.](#)

Contrarius, a, vm, [m. 377.](#) [m. 897.](#)

Contrarius ventus, [p. 549.](#)

Contrectare manu leuiter, [p. 74.](#)

Contremiscens pulfus, [m. 266.](#)

Contremiscere corpus, [m. 449.](#)

Contremisco, is, [f. 183.](#) [p. 266.](#) [f. 377.](#)

Contributio multorum, [m. 778.](#)

Contributiones multorum cōgregare, [m. 778.](#)

Contundere aliquid, [m. 265.](#)

Contundere arundinem, [f. 234.](#)

Contumelias proferre, [f. 844.](#)

CO

Conuenio, is, [f. 338.](#)

Conuenio is, coniunctio, onis, [p. 280.](#)

Conuenire ad deliberandum, [f. 338.](#) [p. 339.](#)

Conuenire inuicem, [p. 280.](#) [f. 482.](#)

Conuenit, [f. 512.](#)

Conuentus, in quo cuique redditur, [p. 542.](#)

Conuentus populi, [f. 457.](#)

Conuerti ad aliquem, [m. 44.](#)

Conuerti iacentem, [p. 40.](#)

Contufum, non rotundum, [f. 265.](#)

Conuenienter, [p. 140.](#)

CO

Conuitior, aris, [f. 123.](#)

Conuitia conijcere, [p. 52.](#)

Conuiuium festiuum, quod celebrant &c. [p. 778.](#)

Conuiuia quibus maiores superstitiose colunt, [p. 99.](#)

Conuiuium celebrare felicem euentum, [f. 5.](#)

Conuiuium quod primis tribus diebus recentis anni fit, [f. 5.](#)

1. REF!

Conuiuium vnum, [m. 791.](#)

Conuocare ruba, [m. 324.](#)

Conuocat gallina pullos, [f. 842.](#)

Cooperio, is, [p. 59.](#) [f. 100.](#) [p. 605.](#) [p. 875.](#)

Cooperire ignem ne extingatur, [p. 183.](#)

Copperire ollam, diotam & familia, [p. 195.](#)

Copperire fe, cum quis cubat, [m. 207.](#)

Cooperiri in lecto, [f. 100.](#)

Copiofa meffis, [m. 486.](#)

Copiosè flere, [m. 641.](#)

Copula canum, [m. 411.](#)

Copula carnalis, modestè, loquendo, [p. 83.](#)

Copulam carnalem habere, [m. 393.](#)

Copulam carnalem habere cum muliere, [f. 218.](#)

Coquere carnem, [f. 510.](#)

Coquere orizam, [p. 78.](#) [p. 775.](#)

Coquere pifcem fine aqua, [f. 368.](#)

Coquulum, i, [f. 97.](#)

Cor, dis, [f. 38.](#) [p. 798.](#)

Cor, dis, vifcera, rum, [p. 717.](#)

Cor à cæli Domino mouetur, [m. 402.](#)

Coracinus pifcis, [p. 698.](#)

Corallium, ij, [p. 325.](#) [p. 674.](#)

Coram, [f. 457.](#)

Coram aliquo, [p. 816.](#)

Coram, ante, prius, [p. 816.](#)

Corbis ad lauandos pifces, [p. 286.](#)

Corbis cum anfulis, [m. 85.](#)

Corbis in fuperiori parte rotundus, in inferiori quadratus ad cuftodiendam orizam deputatus, [m. 47.](#)

Corbula plana, & minimè denfa, [m. 295.](#)

CO

Corbula viminea, in qua lauatur oriza antequam concoquatur, [f. 631.](#)

Corda hominum inducere ferè in malam partem, [f. 167.](#)

Corde credere, [m. 401.](#)

Corde reuereri, [m. 402.](#)

Cordis afflictio, [m. 401.](#)

Cordis labor, [m. 401.](#)

Corbula, in qua lauantur pifces, [m. 651.](#)

Corbula quædam cum anfula ad aliquid emendum in foro, [f. 277. p. 278.](#)

Corbula rotunda, [p. 389.](#)

CO

Corea, [p. 412.](#)

Coreæ regnum, [f. 86.](#)

Coriandrum, i, [f. 489. f. 643. p. 844.](#)

Cornu, [m. 704.](#)

Cornua cerui, [p. 255.](#)

Cornua furfum erigere ad lunæ modum, [f. 87.](#)

Cornu impetere, [f. 25.](#)

Cornu vnicornis, [m. 704.](#)

Corona capillorum recens
rafa, [p. 333.](#)

Corona, quam radunt in
pregmate &c. [m. 533.](#)

Coronam radere, [m. 533.](#)

Corona Regia, [p. 485.](#)

Corona spinea, [m. 255.](#) [p. 485.](#)

Corona spinea, vt Chrifti
Domini, [p. 514.](#)

Coronis vmbellæ, [p. 114.](#)

Corporei oculi, [m. 557.](#)

Corpus, poris, [m. 71.](#) [m. 464.](#) [m. 739.](#) [f. 880.](#)

Corpus humanum, [m. 449.](#)

Corpus integrum librorum,
[m. 601.](#)

Corpus organizatum, cum
primum infunditur anima

rationalis, [p. 477.](#)

Corpus viuens, [f. 739.](#)

Corrado, is, [f. 393.](#)

Corripere homines, [f. 169.](#)

Corrodant te corui, [m. 474.](#)

Corrodo, is, [m. 474.](#)

Corruere in faciem, [f. 120.](#)

Corruere tectum domus, [f. 685.](#)

Corrugare telam, vt
splendeat, [f. 514.](#)

Corrugata facies, [p. 276.](#)

Corrugatam habet faciē, [f. 547.](#)

Corruit domus, [f. 250.](#)

Corrumpere donis, [m. 770.](#)

Corrumpto, is, [p. 342.](#)

Corruptibilis, e, [p. 481.](#)

Corruptum aliquid postquam coctum est, [p. 770.](#)

Cors porcorum, [f. 140.](#)

Cors fimiæ, [f. 140.](#)

Cortex, icis, [p. 70.](#)

Cortex in modum pellis sub ramo arboris, quam Lufitani ariqueram vocant, [f. 471.](#)

Cortex, vel lignum aquæ supernatans &c. [p. 596.](#)

Corui te deuorent, [f. 616.](#)

Corui te rodant, maledictū, [m. 1.](#)

CR

Craffa tela, [m. 164.](#)

Craffus, a, vm, [m. 324.](#)

Craffus, a, vm, vt pannus, [p. 817.](#)

Corui te vellicent, maledictū, [m. 633.](#)

Coruus, i, [m. 1.](#)

Coruus maior, [f. 616.](#)

Coruus paruulus in modum cornicis, [f. 616.](#)

Cofta, æ, [p. 900.](#)

Cofta in imo pectore, [m. 145.](#)

Cras, [f. 445.](#)

Cras mane, [f. 694.](#)

Craffa tabula, [m. 164.](#)

CR

Cras fummo mane, [p. 446.](#)

Crates arundinea, [f. 672.](#)

Crates arundinea ad pifces capiendos, [m. 199.](#)

Crates, columnulæ, [m. 396.](#)

Crates tornatiles, [p. 796.](#)

Crates tornatiles ligneæ, [f. 131.](#)

Cratio, is, [p. 87.](#)

Credo, is, [f. 798.](#) [p. 799.](#)

Credo in Deum Patrem, [f. 798.](#)

Cremium, ij, [f. 92.](#) [p. 826.](#)

Creo, as, [f. 512.](#)

Crepare aliquid, & in frustra comminui, [f. 621.](#)

Crepare medium, vt Iudas, [m. 561.](#)

Crepare tormentum bellicum, [f. 718.](#)

Crepida, æ, [f. 166.](#) [m. 274.](#) [p. 307.](#)

Crepidæ ligneæ, [f. 299.](#)

Crepidās calceare, [m. 307.](#)

Crepidās deponere, [m. 307.](#)

Crepidatum incedere, [p. 167.](#) [m. 307.](#)

Crepidīs ligneis incedere, [f. 299.](#)

Crepitum digitis edere, [m. 372.](#)

Crepitum edere cannas indicas dum comburuntur, [m. 563.](#)

Crepitum edere in igne placentas ex oriza, [f. 563.](#)

Crepitus alicuius rei, quæ exploditur, [p. 563.](#)

Crepitus edere candelam, [m. 563.](#)

Crepitus ventris, [p. 223.](#) [m. 563.](#)

Crepuit diota, & in frusta est
confracta, [p. 622.](#)

Crefco, cis, [f. 216.](#) [m. 471.](#)

Cribrare orizam, [f. 260.](#) [p. 265.](#)

Cribrum, i, [p. 265.](#) [m. 676.](#)

Cripari, [m. 121.](#)

Cripi, & retorti capilli, [m. 894.](#)

Cripis, & retortis pennis
gallina, [m. 894.](#)

Cripus, a, vm, [m. 121.](#)

Cripta, æ, [m. 253.](#)

Cripta galli, aut gallinæ, [m. 266.](#) [m. 483.](#)

Cripta inferior, [m. 253.](#)

Cristallus, i, vitrum
pellucidū, [f. 783.](#)

Cripta plumea fronte equi, [m. 454.](#)

Crocei coloris auis, [p. 332.](#)

Croceus color, [p. 332.](#)

Crocens flauus, [p. 668.](#)

Croco inficere, [m. 525.](#)

Crocus, i, [m. 525.](#)

Cruatus, vs, [m. 270.](#) [f. 324.](#)

Cruciatuum viciffitudo, [p. 430.](#)

Crudelis, le, [m. 1.](#)

Crudelis, e, ferox, cis, [p. 825.](#)

Crudum piscem edere, [m. 697.](#)

Crudus, a, vm, [m. 697.](#)

Crumenæ committere, [m. 844.](#)

CV

Crumenam aperire, [m. 844.](#)
Crus, cruris, [f. 38.](#) [f. 85.](#)
Crypta, æ, [m. 312.](#)
Cubando dormire, [p. 536.](#)
Cubare incompositè, [p. 522.](#)
Cubare pronum, [p. 503.](#)
Cubiculum, i, [m. 57.](#) [p. 83.](#)
[m. 596.](#)
Cubiti decima pars; extremus
pollicis articulus, [m. 821.](#)
Cubile, is, [p. 119.](#)
Cubile animalium, [p. 583.](#)
Cubito fe inuicem impetere,
[m. 762.](#)
Cubitus, i, [m. 785.](#)

CV

Cucumer, eris, [m. 50.](#) [f. 124.](#)
[f. 180.](#)
Cucumis, eris, [. 180.](#)
Curcubita arida, [p. 691.](#)
Cucurbita, æ, [f. 30.](#)
Cucurbita capitata, [m. 250.](#)
Cucurbitæ indicæ planta, [p.](#)
[34.](#)
Cucurbitæ indicæ species, [p.](#)
[494.](#)
Cucurbitæ planta, [m. 30.](#)
Cucurbita guinenfis, [p. 34.](#)
Cucurbitarum indicarum
grana fingula terræ
committere, [m. 874.](#)
Cucurbita indica, [p. 34.](#)
Cucurbitula, æ, [f. 30.](#)

Cucurbitulæ, quæ ad eliciendum fanguinem adhibentur, [p. 273.](#)

Cucurbitulas adhibens ad fanguinem eliciendum, [p. 273.](#)

Cucurbitulas adhibere ad eliciendum fanguinem, [p. 273.](#)

Cujas, es ? [m. 583.](#)

Cujas est ? [f. 354.](#)

Cujates sunt ? [f. 499.](#)

Cuinam rem tradidisti ? [m. 571.](#)

Cuiuslibet voluntas fiat, [m. 501.](#)

Cuius longitudo ? [f. 825.](#)

Culcitra, æ, [m. 512.](#)

Culex, icis, [p. 50. m. 491.](#)

Culina, æ, [f. 33. f. 74.](#)

Culpa, æ, [f. 854.](#)

Culpa mea est, [p. 823.](#)

Culpam, & pœnam mihi ignosce, [f. 823.](#)

Culpam euadere, [p. 855.](#)

Culpam fateri ad satisfaciendum, [m. 422.](#)

Culpam imponi alicui propter quam bonis spoliatur, [f. 713.](#)

Culpa, quæ imponitur, [f. 713.](#)

Culpas exigere, quæ ipfi opponuntur, [p. 422.](#)

Cultellus, [f. 165.](#)

Cultellus acutus, [f. 165.](#)

Cultellus retusus, [f. 165.](#)

Culter ingens, quo etiam
vtuntur rustici, [p. 659.](#)

Culter latus ad carnem
scindendam, [m. 591.](#)

Cultores, & cultrices
idolorum &c, [m. 671.](#)

Cunæ, arum, [f. 565.](#) [f. 806.](#)

CV

Curam habere parentum, [m.](#)
[692.](#)

Curam fui gerere, [m. 596.](#)

Curare bubalos, [f. 641.](#)

Curare cuticulam, [m. 595.](#)

Curare ventrem, & præterea
nihil, [f. 846.](#)

Curia, æ, [p. 5.](#)

Cur id ignoret ? [m. 678.](#)

Cur ita ? [m. 678.](#)

Cuneus, i, [p. 512.](#)

Cupio, is, [p. 10.](#) [f. 492.](#) [f.](#)
[539.](#) [m. 871.](#)

Curam gerere animalium, [f.](#)
[96.](#)

CY

Currere equitando, [p. 95.](#)

Curro, is, [p. 95.](#) [f. 114.](#)

Currum ab equo trahi, [f.](#)
[884.](#)

Currus, vs, [f. 884.](#)

Currus axis, [f. 884.](#)

Currus, rota, [f. 884.](#)

Curfus animalium, [p. 194.](#)

Curfus equi, [p. 194.](#)

Curtus, a, vm, [f. 66.](#)

Curuari tabulam, [f. 87.](#)

Cuspis, aut acumen cultri, [p. 491.](#)

Custodi, [p. 408.](#)

Custodiendo intus feruare, [m. 234.](#)

Custodio, is, [f. 284.](#) [m. 291.](#)
[f. 778.](#) [m. 830.](#) [f. 835.](#)

Custodio, is, inuigilo, as, [f. 278.](#)

Custodire ad aliquem finem, [p. 213.](#)

Custodire aliquid data opera, [f. 165.](#)

Custodire fructus, vt maturi fiant, [m. 635.](#)

Custodire vigilias noctis, [f. 291.](#)

Custos, dis, [f. 16.](#)

Cutis interior furunculi, [f. 555.](#)

Cymba, æ, [f. 751.](#)

Cymba defert res, [p. 111.](#)

Cymba egressa est è portu absque eo, quod impingeret, [p. 423.](#)

Cymba flamen tranfuadere, [f. 223.](#)

Cymbam ligare exterius, [p. 515.](#)

Cymba paruula, [p. 25.](#)

Cymba quædam fluminis, [m. 560.](#)

Cymba transitus fluminis, [f. 223.](#)

Cymba trium tabularum, [f. 717.](#)

Cymbium, ij, [f. 100.](#)

Cythara vnius chordæ, [f. 194.](#)

Cytharædus in feftis, [p. 779.](#)

DÆ

Dæmones, quos venefici
inuocant cum morbos
curare tentant, [p. 699.](#)

Dæmones, [p. 741.](#)

Dæmoniacus, i,
energumenus, i, [p. 607.](#)

Damascenum fericum, [m.](#)
[194.](#) [m. 315.](#) [p. 341.](#)

DE

matrimonium, [f. 37.](#)

Dare rem, quæ vnico vfu
confumitur, [f. 856.](#)

Data opera, [m. 308.](#)

Data opera alterum
mortificare, [f. 49.](#)

Datum à rege, [p. 110.](#)

Datur viuere, & datur mori,
[m. 341.](#)

DA

Da mihi petenti, [p. 110.](#)

Damno fuit illi ventus, [f.](#)
[590.](#)

Damnum inferre, [p. 308.](#)

Dare, aut accipere lubenti
animo, & grato, [p. 749.](#)

Dare facultatem confumandi

DE

Deambulo, as, [m. 59.](#)

Debeo, es, [m. 564.](#)

Debile vinum, [m. 469.](#)

Debilis, e, [p. 351.](#)

Debilis columna, [p. 351.](#)

Debilis, valetudinarius, [p.](#)
[428.](#)

Debitum, i, [m. 564.](#)

Debitum dimittere, [f. 564.](#)

Debitum exigere, [m. 564.](#)

Decas, adis, [f. 114.](#)

Decas vna cum dimidia, [m. 662.](#)

Decas vna, decades duæ, [p. 115.](#)

Decem, [m. 750.](#)

Decem, annorum millia &c, [m. 843.](#)

Decem dies, [p. 820.](#)

Decem libræ, [f. 350.](#)

Decem millia, [f. 857.](#)

Decem mille ætatis anni, [f. 857.](#)

Decem millè res &c, [p. 862.](#)

Decem millia, viginti millia &c, [f. 450.](#)

Decem milliones, [p. 834.](#)

Decem nummi aurei, [p. 514.](#)

Decem ferica, [p. 298.](#)

Decem, viginti &c, [p. 298.](#)

Deceptor, deceptoris, [m. 19.](#)

Deceptor, ris, [f. 127.](#)

Deceptor, mendax, [m. 275.](#)

Decet, [p. 359.](#)

Decidere aliquid abfque eo quod aduertat is qui defert, [p. 655.](#)

Decidere capillos, [f. 664.](#)

Decidere dentes, [f. 677.](#)

Decidere è manu inaduertenter, [f. 672.](#)

[f. 677.](#)

Decidere ex altiori loco, [m. 501.](#)

Decidere frondes ex arboribus, [f. 664.](#)

Decidere in lectum ex morbo, [m. 517.](#)

Decidere in peccatum, [m. 592.](#)

Decidere, feu defluere aliquid liquidum, [p. 657.](#)

Decidere vestem ab humeris, [p. 809.](#)

Decido, is, [m. 517.](#)

Decies mille, [m. 492.](#)

Decies mille annis viue, [m. 845.](#)

DE

cum nodū occidit, [m. 885.](#)

Declino, as, [m. 399.](#) [m. 805.](#)

Decoctor, is, [m. 714.](#)

Decolorari, [f. 589.](#) [m. 774.](#)

Decimus lunæ dies, [m. 483.](#)

Decimus quintus lunæ, feu plenilunij dies, [f. 634.](#)

Decipere velle aliquem foueà facta in via, vt in illam decadat, [p. 310.](#)

Decipio, is, [p. 37.](#)

Decipula, æ, [p. 21.](#)

Declinare infortunium, hoc apud Ethnicos fit conuiuiū faciendo diabolo, [p. 2.](#)

Declinare folem ad Occidentem,

DE

Decorticare aliquid cultro, vt fructus &c, [f. 298.](#) [p. 299.](#)

Decortico, as, [f. 855.](#)

Decrepitus, a, vm, [f. 270.](#) [p. 573.](#) [f. 790.](#) [f. 845.](#)

Decrescit luna, [p. 377.](#)

Decumbere supra latus, [p. 503.](#)

Decumbo, is, [p. 503.](#)

Decuffatim ligare, [p. 622.](#)

Decuffatis cruribus federe, [f. 887.](#)

Dedicatio templi idolorum, [f. 334.](#)

Deditus vino, &c, [p. 874.](#)

Deducere diabolos, aut defunctos ne amplius noceant, [p. 363.](#)

Deducere rescriptum regis, [m. 827.](#)

Deduco, is, [m. 827.](#)

Deeffe emptores, [p. 249.](#)

Deest ne aliquid? [m. 560.](#)

Defatigari manus, aut brachia laborando, [f. 478.](#)

Defatigatus, a, vm, [f. 554.](#)

Defatigatus valde, [m. 428.](#)

Defectum effe literæ, [p. 696.](#)

Defectus pluuiæ in toto Regno, [p. 312.](#)

Defendatur à frigore, ingrediendo, [f. 244.](#)

Defero, fers, [m. 445.](#) [p. 889.](#)

Deferre ad magistratum, vt alius baculo percutiatur, [m. 889.](#)

Deferre alios cum detractone, [p. 889.](#)

Deferre aliquid ambabus manibus ex vno loco in alium, [p. 158.](#)

Deferre aliquid duo fimul, [m. 705.](#)

Deferre aliquid fecum, [m. 451.](#)

Deferre Buæ cibum, [f. 720.](#)

Deferre cibum primariae personæ, [m. 720.](#)

Deferre collo appensam imaginem, [f. 451.](#)

Deferre humeris aliquid duos, aut plures, [f. 367.](#)

Deferre infantem vlnis, [f. 451.](#)

Deferre mortuum duo fimul, [m. 705.](#)

Defer fupra, [p. 409.](#)

Defert terra homines, [m. 111.](#)

DE

Deficio, is, [f. 669.](#) [p. 696.](#) [p. 845.](#)

Defeffus valdè, [p. 548.](#)

Deficere à principe, [f. 791.](#)

Deficere colores ad pingedum, [f. 361.](#)

Deficere lucem, [p. 377.](#)

Deficere lumen oculorum, [p. 311.](#)

Deficere folis lucem, [p. 377.](#)

Deficere, vel defectionem facere, [m. 44.](#)

Deficiens res, [f. 355.](#)

Deficientem in operibus communibus mulctare, [m. 766.](#)

DE

Deficit iam morbus, [m. 277.](#)

Deficit nihil, [p. 766.](#)

Deficit oriza, [f. 321.](#)

Deficiunt huic argento duo nummi, [f. 355.](#)

Defigere oculos valde, [p. 294.](#)

Defluere lachymas ex oculis, [f. 94.](#)

Defricare oculos, [f. 274.](#)

Defuncti corpus asportantes, [m. 789.](#)

Defunctis folemnitas quædam exhibita intra triennium luctus, [m. 441.](#)

Defunctum ad sepeliendum deferre, [f. 880.](#)

Degluti, in imperatiuo, [f. 67.](#)

Deglutio, is, [f. 577.](#)

Deijcere aliquem percutiendo illum, [f. 685.](#)

Deijcere librum in folum, [m. 276.](#)

Deijci equitem ab equo, [f. 90.](#)

Delector audiendo concionē, [m. 705.](#)

Dele illam literam, [p. 690.](#)

Deleo, es, [f. 632.](#) [p. 690.](#)

Delere de memoria, [m. 634.](#)

Delere litteram, [f. 95.](#)

Delectatio animæ, vel corporis, [m. 705.](#)

Delectatio est esse in balneo ad refrigerium, [f. 705.](#)

Deleta littera, [p. 174.](#)

Delibero, as, [m. 819.](#)

Delineare cartam ad normam, [f. 354.](#)

Delineationes in papyro figuratæ, [p. 889.](#)

Delineator, is, [p. 209.](#)

Delinio, is, [p. 499.](#)

Delinio, is Mulceo, es, [f. 561.](#)

Delinire filium, [p. 571.](#)

Delirans præ fenecta, [p. 648.](#)

Deliria effutire, [p. 616.](#)

Delirus fenex, [m. 397.](#)

Delitefco, is, [f. 508.](#)

Delitiofus, & clarus hortus, [m. 621.](#)

Deludere aliquem, [p. 810.](#)

Demergi, [p. 397.](#)

Demiffa voce ad aurem loqui, [m. 759.](#)

Demittere anchoram, [m. 801.](#)

Demittere oculos in terram, [f. 300.](#) [p. 301.](#)

Demittere ramum ad carpentos fructus, [m. 809.](#)

Demittere ftorem cannis indicis contextam, [p. 646.](#)

Demoliri arcem, [m. 589.](#)

Demonfrare digito, [f. 810.](#)

Demulcere infantulos, [p. 506.](#)

Denfa ftorea è cannis indicis contexta benè compacta, [p. 460.](#)

Denfa tela benè compacta, [p. 460.](#)

Dens, tis, [p. 638.](#)

Denfum iufculum, eraffumue, [m. 192.](#)

Denfus, a, vm, [p. 460.](#)

Dentes decidere, [p. 638.](#)

DE

Dentes maxillares, [p. 310.](#)

Dentes molares, [p. 639.](#)

Dentes molares animalium,
[f. 506.](#)

Dentes moueri, [p. 638.](#)

Dentes obftupefcere, [m. 638.](#)

Dentes oriri, [p. 638.](#)

Dentes primores, [p. 638.](#)

Dentes præacuti, [m. 638.](#)

Dentibus aliquid
apprehendere, [m. 258.](#)

Dentifcalpium, ij, [f. 717.](#)

Dentium dolor, [p. 638.](#)

Dentes exerere, vt præ
iracundia, [m. 638.](#)

DE

Dentium parte carens, [p.
704.](#)

Deo gratias, [p. 586.](#)

Depellere trifitiam, [p. 274.](#)

Dependere vitam noſtram à
nauì, [m. 754.](#)

Deperdere dignitatem, [p.
533.](#)

Deperdere res alienas, [p.
308.](#)

Depicta imago, [m. 864.](#)

Deplumo, as, [m. 67. m. 426.](#)

Deponere pileum, [p. 458.](#)

Depofito res tradere, [p. 300.](#)

Deprauatæ merces, [p. 272.](#)

Deprauatus est puer ille, [p. 342.](#)

Deprimere ramum, [m. 69.](#)

Deriuare aquam è tectis,
arboribus &c. [p. 343.](#)

Descendere inferius, [p. 899.](#)

Descendere in nauigium, [p. 899.](#)

Descendere, vel potius
ascendere in nauim, [m. 409.](#)

Descendo, is, [p. 899.](#) [m. 293.](#)
[f. 898.](#)

Despicit me, [m. 173.](#)

Desponfo, as, [p. 339.](#)

Defiderio alicnius teneri, [m. 364.](#)

Defiderio teneri, [m. 175.](#)

Defiderio teneri propriae
domus, [m. 175.](#)

Defiderium Patris, & Matris
de illis faepe loquendo
oftēdere, [f. 153.](#)

Defiderium aliquid edendi,
[p. 756.](#)

Defidero, as, [p. 10.](#)

Defidiofus, a, vm, [p. 809.](#)

Defijt, [f. 321.](#)

Definere iram, [p. 399.](#)

Defino, is, [m. 242.](#)

Deftrui viam, [f. 509.](#)

Deftruo, is, [f. 509.](#) [m. 589.](#)

Deftruunt milites, [m. 589.](#)

Defum dees deeft, [p. 766.](#)

Deteri aliquid vfu, [p. 481.](#)

Detorqueo iter ego hac via,
Dominus eat illa alia via, [p. 42.](#)

Detrahere abfenti, [p. 535.](#)

Detrahere alicui, [f. 264.](#) [p. 315.](#) [p. 589.](#)

Detrahere corticem, [m. 51.](#)

Detrahere veftem vi, [m. 51.](#)

Detrahi pellem paululum, [f. 898.](#)

Detrudere in carcerem, &c. [m. 839.](#)

DI

Dextera, æ, [m. 458.](#)

Dextera manus, [m. 341.](#)

Dextera pars, [m. 341.](#)

Diaboli cuiufdam nomen, [p. 561.](#)

Diaboli, quos pro tutelaribus adorant, [m. 627.](#)

Diabolo, quem Ethnici putant præeffe triremibus,

Detumeo, es, [m. 535.](#)

Deuincire aliquem, [p. 218.](#)

Deuio, as, [p. 392.](#) [f. 890.](#)

Deuolui per cliuum, [p. 396.](#)

Deus nullius perfonam respicit, [f. 716.](#)

DI

folemne facrisfitium, [f. 378.](#)

Diabolum expelle ab energumeno, [m. 711.](#)

Diabolus, i, [f. 126.](#) [p. 441.](#) [p. 627.](#)

Diabolus, i, [f. 126.](#) [p. 441.](#) [p. 627.](#)

Diabolus à quo putant, occidi infantes, [m. 681.](#)

Diabolus crudelis, [f. 344.](#)

Diabolus ille te occidat, [m. 741.](#)

Diabolus noctu cum splendoribus apprens, [p. 835.](#)

Diabolus nocturnus, [p. 45.](#)

Diabolus quem Ethnici iurando, vel maledicendo inuocant hunc putant fingulis annis mutari, [p. 200.](#)

Diabolus, quem Ethnici putant esse dominum terræ, in qua sunt illorum domus, [f. 378.](#)

Diabolus, quem Ethnici tamquam Pagi protectorem colunt, [m. 378.](#)

Diabolus, qui est in medio itineris te interim at, [p. 419.](#)

Diabolus quem inuocant aliqui Ethnici, [m. 200.](#)

Diabolus quem loci tutelarem vocant, [f. 740.](#)

Diabolus, quem putant esse in medio itineris, [f. 418.](#)

Diabolus, quem fingulis annis præfici putant de nouo, & cuius nomen inuocant ad male imprecandum, [p. 315.](#)

Diabolus sub figura mulieris, [m. 799.](#)

Diabolus te rapiat, maledictum quod proferunt, [p. 92.](#)

Dicendum habeo aliquid, [f. 470.](#)

Dictio quæ dicitur canibus ne mordeant, [f. 487.](#)

Dictio quæ dicitur cum infimis plebeis, vel ex iracundia, [m. 540.](#)

Dictio terminans negationem cum exaggeratione, [f. 695-](#)

Dicidit iam linguam, [f. 785.](#)

Die alia de hoc agemus, [p. 519.](#)

Diem præstituere, [m. 519.](#)

Dies, ei, [f. 518.](#) [m. 553.](#)

Dies calidi, [m. 695.](#)

Dies ater, [p. 2.](#)

Diebus quatuor elapfis, [p. 519.](#)

Dies calidi, [m. 695.](#)

Dies cinerum, [m. 43.](#)

DI

Dies primi tres recentis anni, [m. 519.](#)

Dies primus anni noui, [m. 519.](#)

Dies quo licet vefci carnibus, [m. 6.](#)

Dies decima quinta menfis lunaris, [f. 519.](#)

Dies elapfi quot funt? [m. 519.](#)

Dies equi &c. [f. 520.](#)

Dies ieiunij, [f. 93.](#)

Dies infaufita, [f. 845.](#)

Dies plures non funt elapfi, [p. 519.](#)

Dies prima lunæ nouæ, [f. 519.](#)

DI

Dies trigefimus menfis lunaris, [f. 519.](#)

Die tota, & tota nocte, [p. 519.](#)

Difficile ad explicandum omnia, [m. 374.](#)

Difficilē exui cortice
fructum, [p. 682.](#)

Digitale, is, [f. 26.](#)

Digitis contortis crepitum
edere, [f. 715.](#)

Digito demonftrare, [p. 104.](#)

Digitus manus, [f. 534.](#)

Digitus pedis, [f. 534.](#)

Digladior, aris, [f. 770.](#)

Dignitas magna in regia
domo, [m. 135.](#)

Dignitas vt Regis &c, [f. 532.](#)
[p. 533.](#)

Dignitas, magiftratus, [m.](#)
[627.](#)

Dignitatem amittere, [m. 627.](#)

Dignitatis præcipuæ titulus,
[p. 144.](#)

Dignitatis ordine feruato
federe, [p. 234.](#)

Dignitatis, feu magiftratus ad
gradum euehere, [m. 723.](#)

Dignitatis gradus, [f. 119.](#)

Dignofcere ex vultu aliquem,
[m. 457.](#)

Dilabi pedem, [m. 316.](#)

Dilabi pedes, [f. 829.](#)

Dilabor, eris, [m. 813.](#)

Dilacerare carnem, [f. 476.](#)

Dilato, as, [m. 71.](#)

Diligens, tis, [m. 505.](#)

Diligere cū reuerentia
perfonam fublimem, [m. 464.](#)

Diligere & mulcere filios, [m.](#)
[160.](#)

Diligere multum, [f. 765.](#)

Dilucefco, is, [f. 676.](#)

Dilucidè loqui, [f. 722.](#)

Diluculò, [p. 59.](#)

Diluium vniuerfale, [m. 783.](#)

Diminuere lignum ad opus, [f. 217.](#)

Diminui aliquid, vt orizam nouam quando concoquitur, [p. 689.](#)

Diminui concurfum populi, [m. 640.](#)

Diminutus iam eft morbus, [f. 320.](#)

Dimittere bolidem, [m. 167.](#)

Dimittere partem debiti, [p. 275.](#)

Dimittere peccata, & pænas, [p. 732.](#)

DI

Dimitti aliquid proprio pondere, [p. 431.](#)

Dimitti filium à Patre, [m. 818.](#)

Dimitto, is, [m. 57. f. 731.](#)

Dimitto, is, proijcio, is, [m. 591.](#)

Diota, æ, [m. 42.](#)

Diota anguftioris orificij, [p. 871.](#)

Diota in partes confracta, [m. 214.](#)

Diota maiufcula vini, [p. 871.](#)

Diota parua, [f. 12.](#)

Diota pifcem fale conditum

DI

contiens, [m. 450.](#)

Diotæ species breuis, [p. 750.](#)

Diota veneficory, [p. 55.](#)

Diota ventris ampli, &
paruuli orificij, [f. 341.](#)

Difcedo, is, [m. 675.](#) [p. 809.](#)

Difcindere papyrum, [f. 885.](#)

Difcipuli nobiliores, [p. 827.](#)

Difcopulus, i, [m. 214.](#) [f. 315.](#)

Difcipulus, i, famulus, i, [m.](#)
[818.](#)

Difcipulus, qui alijs præeft, [f.](#)
[274.](#) [p. 275.](#)

Difco, is, [m. 315.](#)

Difcretus, ti, [m. 93.](#)

Difcurrere per varia loca, [p.](#)
[224.](#)

Difcus, cui oleum infunditur,
vt ad lucernam inferuiat, [m.](#)
[230.](#)

Difcus profunndus, [f. 58.](#)

Difcutere librum, [m. 363.](#)

Difcutere delationes, [m. 227.](#)

Difgregare quæ mixta funt,
vt fcoriam à metallo, [m. 120.](#)

Difpergere aliquid atterendo
manu, [m. 632.](#)

Difpergo, is, [p. 719.](#)

Difperfos incedere, [f. 517.](#)

Difplicent mihi hæ res, [p.](#)
[218.](#)

Difplicent fibi inuicem, [m.](#)
[855.](#)

Difplodere fistulam fermam,
[f. 706.](#)

Difputando idolorum
falfitatem euincere, [m. 29.](#)

Difrumpi funem dum
diftenditur, [f. 244.](#)

- Difrumpi fine ftrepitu, [m. 578.](#)
- Diffenteria fepe repetita, [f. 644.](#)
- Diffentio, tis, [p. 109.](#)
- Diftans, ntis, [p. 879.](#)
- Diftat iam, [p. 879.](#)
- Diftenfus arcus, [m. 278.](#)
- Diftillatio oculorum, morbus, [p. 153.](#)
- Diftillo, as, [p. 595.](#)
- Diftincti inuicem, [p. 359.](#)
- Diftinetur negocijs, [m. 834.](#)
- Diù, [f. 391.](#) [p. 404.](#)
- Diù confabulationem alteri negare ex odio, [m. 338.](#)
- Diù tandem affuefcet, [m. 404.](#)
- Diù tandem tenebit, [m. 404.](#)
- Diuaricare pedes, [p. 278.](#)
- Diuendi mercimonia feliciter, [m. 208.](#)
- Diuerforium, ij, [f. 626.](#)
- Diuerfus, a, vm, [p. 291.](#) [p. 359.](#)
- Diues, tis, [m. 31.](#) [p. 283.](#) [f. 604.](#)
- Diuidere aliquid in duas partes &c. [f. 885.](#)
- Diuidere aliquid cultro aut fecuri, [m. 49.](#)
- Diuidere in frufta, vel protrimentum facere, [p. 413.](#)
- Diuidere viam in partes, [f. 754.](#)
- Diuido, is, [m. 104.](#)

Diuinare abfentia.
Veneficium, [f. 757.](#)

Diuini aliquid habens locus,
[m. 768.](#)

Diuturnitatem curare, [f. 32.](#)

DO

Diuifionem facere inter
varia, [m. 593.](#)

Diuifiones partis inferioris
nauigij, [f. 371.](#)

Diuitiæ, arum, [m. 714.](#)

Diuortium celebrare, [p. 213.](#)

Diuortium, vel repudium
facere, nam frangere
monetam & bacillos quibus
vtuntur ad edendum, eft
fignum diffolutionis
matrimonij, ita vt, poffit tunc
vxor impune alium virum
ducere, [p. 32.](#)

Do, das, [p. 110.](#)

Diuturnitati laborare, [m. 34.](#)

Diuifim vnumquenque in
itinere fuo progredi, [f. 720.](#)

DO

Doceo, es, [m. 164.](#) [f. 167.](#)

Docere legem Domini Cæli,
[f. 278.](#)

Docere ignorantes, [m. 518.](#)

Dolabrum, i, [p. 28.](#)

Dolere de amiffione, aut
corruptione alicuius rei, [m. 791.](#)

Dolere de peccatis, [p. 823.](#)

Dolo, as, [p. 28.](#)

Dolor, ris, [m. 209.](#)

Dolor capitis, [f. 181.](#)

Dolore capitis corripri, [m. 557.](#)

Dolor cum aliqua palpitatione, [m. 557.](#)

Dolor cum quodam ardore, [f. 894.](#)

'Dolor in pede dum quis ambulat, [p. 249.](#)

Dolor intenfus, [f. 209.](#)

Dolor lateris, [m. 843.](#)

Dolor lateris respirationi moleftus, [m. 843.](#)

Dolor pedum, [m. 209.](#)

Dolor proueniens ex fricatione, frigore &c. [m. 732.](#)

Dolor renum, [m. 209.](#) [f. 431.](#) [p. 706.](#)

Dolor ventris, [m. 26.](#) [m. 209.](#)

Dolor de peccatis, [m. 7.](#)

Dolor vt de peccatis &c. [m. 57.](#)

Dolofus, a, vm, [f. 828.](#)

Domare equum, [f. 169.](#) [m. 726.](#)

Domina, æ, [f. 15.](#)

Domina fenex, [m. 270.](#)

Domina fenior, [m. 400.](#)

Domina Virgo Maria, [f. 240.](#)

Domtne fenex, [m. 270.](#) [m. 400.](#)

Domini, & dominæ, [f. 601.](#)

Domini magiftri &c, [p. 602.](#)

Dominus, i, [m. 116.](#) [m. 117.](#) [f. 586.](#)

Dominus Cæli, [m. 116.](#) [m. 240.](#)

Dominus Cæli & terræ,
nomen quo vocatur apud
Tunchinenfes Deus, [m. 117.](#)

Dominus Cæli eft principium
rerum omnium [m. 103.](#)

Dominus, & domina, [p. 16.](#)

Dominus Iefus, [f. 240.](#)

Dominus Iefus tulit in
corpore fuo peccata mundi,
[p. 260.](#)

Dominus Iefus venturo die
iudicabit viuos, & mortuos,
[m. 594.](#)

DO

erecta, [f. 722.](#) [p. 885.](#)

Domus, vs, [p. 153.](#) [f. 200.](#) [f. 269.](#) [m. 543.](#) [f. 631.](#) [f. 840.](#)

Domus ad celebrationem
superftitiofam idolorum, [f. 334.](#)

Dominus ille, [f. 586.](#)

Dominus fanctus, [m. 376.](#)

Dominus terræ, [p. 318.](#)

Domui inuigilare, [f. 138.](#)

Domuncula diabolici cultus,
[p. 467.](#)

Domuncula quædam fupra
fepulchrum

DO

Domus audientia aliorum
tribunalium, [m. 201.](#)

Domus Cæli, Paradifus, [f. 200.](#)

Domus contignationis parum
eleuata, [f. 31.](#)

Domus curam habere, [f. 129.](#)

Domus examinum, [p. 758.](#)

Domus fletæ pro mortuis, [f. 52.](#)

Domus inordinatione plena, [p. 400.](#)

Domus in qua aliqua fit dedicatio, vt templi &c. [f. 8.](#)

Domus in qua celebrant cātus & choreas publicas, [f. 8.](#)

Domus in qua conuenit communitas ad negotia tractanda, [m. 222.](#)

Domus in qua dæmonem illum adorant, quem tutelarem vocant, [f. 840.](#)

Domus in qua diabolum colunt canendo, [f. 222.](#)

Domus in qua Ethnici diabolum adorant, [f. 524.](#)

Domus in qua Ethnici preces fundunt pro animabus

defunctorum, & pro illis offerunt alia edulia præter carnem, & pisces, [p. 94.](#)

Domus lignea, quam extruunt etiam Ethnici &c. [p. 544.](#)

Domus paleis operta, [p. 544.](#)

Domus Papyracea, [p. 544.](#)

Domus quæ fit pro defunctis, & fingitur illis vendi, [p. 447.](#)

Domus sancta Ecclesia, [f. 200.](#)

Domus tegulis cooperta, [p. 544.](#)

Domus triremium, in quibus fcilicet à pluuiâ, & fole defenduntur, [m. 900.](#)

Domus valdè pulchra, [f. 524.](#)

Dona quæ in nuptijs dantur patriæ, [f. 102.](#)

Dormiens fedendo capite
demiffo inter crura, [m. 524.](#)

Dormio, is, [p. 536.](#)

Dormire nictando, [m. 536.](#)

Dormire pufillum, [m. 536.](#)

Dormitando inclinare caput,
[m. 262.](#)

Dormitando nutare, [m. 299.](#)

Dormitionè vnicà non
interrupta quiefcere, [m. 293.](#)

Dominationes veftræ &c. [f. 601.](#)

Dormito, as, [m. 262.](#) [m. 267.](#)
[m. 268.](#) [m. 536.](#)

Dormiturio, is, [f. 55.](#)

DV

Ducere equum, [p. 166.](#)

Ducere latronem, vt capite
plectatur, [m. 217.](#)

Dotari vxorem à viro, [f. 142.](#)

Draco, onis, [f. 400.](#) [f. 657.](#)

Duabus vicibus, [m. 225.](#)

Dibitans de aliqua re,
interroga, [f. 325.](#)

Dubito, as, [m. 325.](#) [m. 526.](#)
[f. 530.](#)

Ducem effe exercitus, [m. 195.](#)

Ducem fe alijs exhibere, [f. 477.](#)

Ducere aliquem ad gratias
agendas &c. [m. 712.](#)

Ducer bubalum, [m. 166.](#)

DV

Ducere manu, [p. 166.](#)

Ducere milites, [p. 222.](#)

Ducere vectigalia, [p. 222.](#)

Ducere, vt vectigalia, milites,
&c. [p. 222.](#)

Ducere vxorem, [f. 70.](#)

Ductor elephantis, [p. 621.](#)

Duæ partes, [p. 594.](#)

Dulcis, e, [m. 535.](#)

Dulcis vox, [p. 250.](#)

Dum, [m. 199.](#) [m. 366.](#)

Dum comedit, [m. 366.](#)

Dum nondum, [f. 366.](#)

Duo, [p. 227.](#) [p. 307.](#) [p. 551.](#)

Duodecim, [p. 307.](#) [f. 750.](#)

Duo iam funt anni elapfi, [f. 379.](#)

Duo millia, [p. 529.](#)

Duo non funt, [p. 551.](#)

Duo fibi correspondere, vt
folem & lunam in plenilunio,
[f. 227.](#)

Duplicare ac refarcire
cymbam, [f. 98.](#)

Duplicare vestem, [m. 261.](#)

Duplicata res, [f. 357.](#)

Duplicata vestis, [f. 357.](#)

Duplicatis ad fingula grana
precibus globuln precarios
percurrere, [p. 358.](#)

Duplico, as, [m. 425.](#)

Duplum foluere, [f. 357.](#)

Duræ ceruicis, [p. 448.](#) [m. 457.](#) [f. 636.](#)

Durioribus verbis minari
alicui, [p. 310.](#)

Durum lignum, [m. 636.](#)

Durus, a, vm, [m. 636.](#)

Durus Panis, [m. 636.](#)

Dux, ducis, [p. 79.](#) [m. 847.](#)

Dux exercitus, [m. 847.](#)

Dux itineris, [m. 195.](#)

Dux militiae in vna integra
Prouincia, [p. 828.](#)

Dux vnius vexilli, [m. 68.](#)

Dyfenteria, æ, [m. 163.](#)

Dyfenteria fanguinea, [p. 797.](#)

EA

E Amdem legem
profitentes, feu
participantes in peculio
legis, [p. 54.](#)

Eadem res continuata, [p.
414.](#)

Eadem via aliud negotiū
exequi, [m. 552.](#)

Eamus, [p. 711.](#)

Ebanum, i, [p. 491.](#)

Ebur, eboris, [p. 517.](#)

Ebur antiquum, [p. 271.](#)

Ebur antiquum bonum, [p.
517.](#)

Ebullit olla, [f. 693.](#)

EF

Edere, aut bibere perfonas
primarias, [m. 893.](#)

EC

Ecce, [p. 3. m. 501.](#)

Ecce ille eft, [m. 562.](#)

Ecce ipfemet vultus ille eft,
[p. 564.](#)

Echo redditur ex monte, [f.
796.](#)

Ecclefia, feu Palatium
fanctum, [m. 216.](#)

Eclipfis lunæ, [m. 532. m.
782.](#)

Ede, [m. 309.](#)

Edentulus, a, vm, [p. 480. f.
638.](#)

EL

Edere orizã fumitur pro
prandio, vel cæna, [f. 5.](#)

Edictum in ftipite erecto
confcriptum, [m. 488.](#)

Edictum Regium in ligno
erecto confcriptum, [p. 19.](#)

Edo, is, [f. 5.](#)

Educere linguam extra os, [m. 405.](#)

Edulia in menfa appofita
comedere, [p. 127.](#)

Effingere idolorum
fimulachra, [p. 505.](#)

Effluere ftillacidium e
naribus, [m. 690.](#)

Effoeta, æ, [f. 33.](#)

Effodere Patris, & Matris
offa, [p. 176.](#)

Effrænatus in loquendo, [p. 467.](#)

Effugere aliquid è proprio
loco, [f. 705.](#)

Effugio, is, [f. 672.](#)

Effunde, [m. 631.](#)

Effundere aquam ad lauandas
manus, [m. 224.](#)

Effundere ex vno vase in
aliud, [f. 675.](#)

Effundere liquidum quid
paulatim, [p. 657.](#)

Effundere, vt aliquid
liquidum, [m. 224.](#)

Ego, [m. 467.](#) [p. 615.](#) [p. 711.](#)
[p. 724.](#) [m. 818.](#) [p. 844.](#)

Ego emo ad edendum, [f. 441.](#)

Ego quid curo te? [f. 818.](#)

Ego quid te curo? [f. 540.](#)

Ego, loquendo cum
demiffione, [m. 740.](#)

Ego, meus, a, vm, [f. 821.](#)

Ego veneror dominationem
tuam, [f. 821.](#)

Egredere huc, [m. 194. p. 631.](#)

Egredi animam è corpore,
mori, [m. 816.](#)

Egredi domo ad aliquem
excipiendum, qui iam est in
via, [p. 661.](#)

Egredi, è monte Echo, [p. 862.](#)

Egredior, ris, [f. 900.](#)

Eia ergo, [p. 585.](#)

Eijce, [m. 631.](#)

Eijcere baculo quifquillas
maiores, vt postea minores
quis verrat, [p. 183.](#)

Eijcere cibum extra os, [m. 544.](#)

Eijcere aquam, vt è nauis, [p. 727.](#)

Eijcio, is, [p. 49.](#)

Elabi aliquid vt è manu, [f. 705.](#)

Elata vox, [m. 796.](#)

Elatus, superbus, a, vm, [m. 381.](#)

Electio magistratus, [f. 567.](#)

Eleemofyna victum quærere,
[f. 528.](#)

Eleemofinam erogare &
cætera pia opera, [p. 135.](#)

Eleemofynam pauperibus
elargiri, [f. 758.](#)

Eleemofynas colligunt
fcholastici pro animabus
disperfis, [f. 280.](#)

Elephantem cicurem reddere,
[p. 872.](#)

Elephantem probofcide
aliquid

EL

arcipere, nocere, [p. 872.](#)

Elephantem genuflectere, vt
fuper ipfum homines
afcendant, [m. 872.](#)

Elephantiaco morbo corrofæ
manus, &c. [m. 664.](#)

Elephantiaco morbo
laborare, [m. 609.](#)

Elephanti prohibere ne
noceat, [m. 872.](#)

Elephantis vlulatus, [m. 872.](#)

Elephantis ductor, [m. 848. f. 871.](#)

Elephantis manus, feu
probofcis, [p. 872.](#)

Elephantis fella feu potius
turris in qua multi federe
poffunt, [m. 26.](#)

EM

Elephas, ntis, [m. 848. f. 871.](#)

Elephas bene percipiens, quæ
illi præcipiuntur, [m. 532.](#)

Elephas cicur, & ad mandata
obediens, [m. 465.](#)

Elephas indomitus, [p. 872.](#)

Eleuare faciem in cælum, [f. 538.](#)

Eleuare terram, [p. 160.](#)

Eligo, is, [p. 114.](#)

Eliquare argentum, [f. 816.](#)

Ellychnium, ij, [p. 58. p. 798.](#)

Emendare aliquid non benè
compositum, [p. 702.](#)

Emendo, as, [p. 702.](#)

Emere ad vendendum, [p. 57.](#)

Emere hic, ad vendendum alibi, [m. 654.](#)

Emere nauigium, [m. 728.](#)

Emere fimul ex conflata in vnum à multis pæcunia, [f. 92.](#)

Emere, vendere, [p. 93.](#)

Emergere aliquid è fundo aque furfum, [m. 567.](#)

Emittere igniculos furfum volantes, [p. 743.](#)

Emittere radios ad inftar folis, [m. 799.](#)

Emo, is, [f. 446.](#) [f. 485.](#) [m. 728.](#)

Emolumenti nihil est, [f. 489.](#)

Emolumenti quid ? [f. 349.](#)

Emolumentum, i, [f. 567.](#)

Emungere lucernam, [f. 88.](#) [f. 261.](#) [p. 366.](#)

Emungo, is, [m. 322.](#)

En, [p. 73.](#)

Enatare nauigium quod in vada impegerat, [f. 567.](#)

Energumenum exorcizare, [p. 711.](#)

Energumenus, i, [f. 4.](#)

En ille, [p. 3.](#)

Enfis, is, [m. 648.](#) [p. 839.](#)

Enuntiare foris quæ domi quis audiuit, [p. 821.](#)

Eo, is, [f. 218.](#)

Eodem modo, [m. 66.](#) [p. 147.](#) [f. 235.](#) [m. 556.](#) [p. 755.](#)

Ephippij substratum, [m. 381.](#)

Ephippij pars anterior prominens, [m. 654.](#)

Ephippiaria mora, [f. 233.](#)

Ephippium, ij, [m. 381.](#)

Epiftola, æ, [m. 779.](#)

Equinorum capillorum
pileus, [f. 866.](#)

Equitando currere, [f. 537.](#) [m. 729.](#)

Equito, as, [f. 130.](#) [f. 537.](#)

Equivalere duobus, [f. 98.](#)

Equus, i, [m. 442.](#) [m. 530.](#) [f. 537.](#)

Equus refractarius, [p. 538.](#)

Equus veredus, [m. 222.](#) [p. 538.](#)

Eradere literam, [m. 87.](#)

Erado, dis, [m. 87.](#) [f. 652.](#)

Eradicari arbores vento, [f. 46.](#) [p. 426.](#)

Epistolam mittere, [m. 779.](#)

Ericæ colligatæ in scopam, [p. 684.](#)

Erigere aliquid, [p. 243.](#)

Erigere aliquid, & facere, vt
domum, [f. 512.](#)

Erigere faciem in cælum, [m. 537.](#)

Erigere murum &c. [p. 886.](#)

Erigere murum lapidū, [p. 886.](#)

Erigere nouum Regem, [m. 409.](#)

Erigere pauimentum domus
faciendæ, [m. 160.](#)

Erigere pontem, [f. 17.](#)

Erigere scopi locum, [f. 207.](#)

Erigere tutres, [m. 886.](#)

Erigi in Regem, [f. 567.](#)

Eriguntur paleæ vento, fed non tolluntur, [p. 421.](#)

Erogare ftipem, [p. 49.](#)

Errabunda nauis alium ingreffa eft portum, [p. 392.](#)

Errare horologium, [p. 670.](#)

Errare nauem, [p. 29.](#)

Errare viam, [p. 392.](#)

Erratica auis, [p. 392.](#)

Error, ris, erro, as, [p. 422.](#)

Erroneus, a, vm, diabolus, i, [p. 711.](#)

Error ex inaduertentia, [f. 468.](#) [m. 547.](#)

Errorem habeo, [p. 422.](#)

Erubefcere, [m. 326.](#)

Erubefco, is, [m. 540.](#)

Eruca rodit, [f. 683.](#)

Eructo, as, [m. 352.](#) [p. 585.](#)

Erumpere fanguinem, [m. 690.](#)

Erumpere fanguinem ab ore, vt in mortuis, [f. 703.](#)

Erumpo, is, [p. 690.](#)

Eruere excreationem ex imo pectore, [f. 158.](#)

Efca, æ. Illicium, ij, [m. 478.](#)

Efca, aut potus, qui non nocet, [m. 399.](#)

Efcæ, & potuimum deditus, [p. 529.](#)

Efcam gallinis dare, [f. 96.](#)

Efca in modum carnei globuli, [f. 92.](#)

Eft, [p. 341.](#) [m. 389.](#)

Eft hæc litera, feu fignificat
cælum, [f. 389.](#)

Eft in cælo, [f. 809.](#)

Eft in monte, [f. 809.](#)

Eft ne ? [p. 97.](#)

Eft nomen tuum quale ? [f. 389.](#)

EV

Et dimitte nobis debita
noftra, [f. 564.](#)

Etiam, [p. 147.](#) [f. 297.](#) [p. 329.](#)

Etiam eft iturus, [p. 147.](#)

Etiamfi, [m. 179.](#)

Et, fimul, [f. 853.](#)

Etfi, quamuis, [f. 844.](#)

Euadere accufationem, [f. 373.](#)

Euadere æftum, [p. 374.](#)

Eft prima radix omnium
rerū, [m. 122.](#)

Efurio, is, [p. 228.](#)

Efurire, & fitere, [p. 228.](#) [m. 393.](#) [m. 441.](#)

EX

Euado, is, [f. 373.](#)

Euanefcens ftatim, vt fulgur,
[m. 468.](#)

Euanefcit vinum, nifi
cooperiatur, [p. 306.](#)

Euanefco, is, [m. 23.](#) [f. 35.](#) [f. 305.](#)

Euadere fyttis, [p. 374.](#)

Euanuit, [f. 35.](#)

Euelli arborem vi
tempeftatis, [m. 44.](#)

Euellere capillos, [p. 175.](#)

Euellere herbam, [p. 175.](#)

Euello, is, [f. 174.](#) [m. 651.](#)

Eunuchi nomen, [m. 742.](#)

Eunuchi regis, & principum
quando dignitatem nondum
funt affecuti, [p. 92.](#)

Eunuchus, ci, [m. 50.](#) [p. 568.](#)

Eunuchus Regi inferuiens, [p. 838.](#)

Euomere cum conatu, [f. 749.](#)

Euronotus, i, [f. 285.](#) [p. 569.](#)

Enrus, i, [m. 285.](#)

Euulgari aliquid antequam
prodeat, vt edictum regis, [p. 203.](#)

Ex aduerfo, [f. 518.](#)

Exæquare aliquid, [p. 43.](#) [p. 262.](#)

Exaggerare laudando, [m. 209.](#)

Exaggerare valde, [f. 231.](#)

Ex alia regione, vel regno
trāfire ad hoc regnum, [f. 675.](#)

Examen ad gradus literatorū,
[p. 758.](#)

Examen adhibere, [m. 363.](#)

Examen in quo potentior
vincit, [p. 758.](#)

Examen Iudicis ex
infpectione vulneris, aut
alterius indicij de crimine,
[m. 360.](#)

Examen trutinæ, [p. 269.](#)

Examinà inferiora, [m. 758.](#)

Examina folemnia in aula
progradibus superioribus, [m. 758.](#)

Examinare caufam, ac ferre fententiam, [m. 227.](#)

Examinare confcientiam propriam, [f. 887.](#)

Examinare librum, [m. 167.](#)

Examinare litem, [f. 22.](#)

Examinare reum per torturam, [m. 363.](#)

Examino, as, [f. 887.](#)

Excalefacio, is, [p. 80.](#)

Ex candefcere, atque ex rabie res perdere, [f. 141.](#)

EX

Excedere, [f. 44.](#)

Excedit eius vires, [m. 615.](#)

Excellentiffime Princeps, [p. 587.](#)

Excellentiffimus, feu optimus in eo genere de quo

Excandefco, is, [p. 265. p. 782.](#)

Excarifico, as, [p. 455.](#)

Excavare pifcinam, [m. 204.](#)

Excavare puteum, [m. 204. f. 283.](#)

Excavare fepulchrum, habetur pro maledicto, [p. 53.](#)

Excavare folum, [p. 204.](#)

Excedentem pœnam exigere, [m. 615.](#)

EX

agitur, [m. 553.](#)

Exceffius color, [f. 574.](#)

Exceffum committere, [p. 616.](#)

Exceffus, vs, [p. 617.](#)

Excindere herbas pala ferrea, [m. 264.](#)

Excipere homines, [p. 118.](#)

Excitare ignem, [m. 111. p. 430.](#)

Excitare se inuicem ad aliquid agendum, [p. 626.](#)

Excludi ope gallinæ ab ouis pullos, [f. 235.](#)

Ex cogitatio, onis, [m. 105.](#)

Excoriari aliquam exiguam partem &c. [m. 894.](#)

Excoriatio modica, [p. 672.](#)

Excorio, as, [p. 163. f. 425.](#)

Excreare flegmata, [p. 359.](#)

Excreatio quæ expuitur, [f. 203.](#)

Excreationes flegmatum, [f. 196.](#)

Excrementa hominum & animalium, [f. 145.](#)

Excreo, as, [m. 314. m. 343. p. 359.](#)

Excubiarum domus, [m. 112.](#)

Excubiarum domus itinere, [p. 175.](#)

Excutere stoream, [p. 168.](#)

Excutere vestem, [m. 291. p. 634. f. 660.](#)

Ex die, quo natus est, [p. 517.](#)

Exempli gratia, [f. 179. f. 758.](#)

Exemplum priftinum, [p. 290.](#)

Exemptus à tributis, [f. 558.](#)

Exemptus à tributorum solutionef, [f. 570.](#)

Exenterare piscem, [f. 474.](#)

Exeo, is, [p. 631. f. 900.](#)

Exercere fe ad aliquid, [p. 726.](#)

Exercere milites ad pugnam, [m. 726.](#)

Exercere præfeceturam, &c. [f. 395.](#)

Exercitum mittere, [p. 143.](#)

Exercitum parare, [p. 143.](#)

Exercitus, vs, [p. 142.](#)

Exerere brachia, [m. 865.](#)

Exerere enfem, [p. 664.](#) [m. 842.](#)

Exerere gladium, [m. 826.](#)

Exerere membrum
pudendum, vt cum animal
coit, [p. 418.](#)

Exeri ab animali vngues, vt
prædam capiat, [f. 293.](#)

Exhalatio, onis, [p. 335.](#) [f. 366.](#)

Exhalo, as, [p. 335.](#)

Exhaustus à nimia venere, [p. 596.](#)

Ex hoc nunc in pofterum, [f. 863.](#)

Exigere debitum, [m. 228.](#)

Exigere iuramentum, [f. 29.](#)

Exigere pecuniam, vt quando
præceffit culpa, quæ
redimenda eft pecunià, [m. 228.](#)

Exigere tributa, [m. 395.](#)

Exiguas res furari, [m. 67.](#)

Exigui iudicij homo, [f. 427.](#)

Exigui fermonis, [p. 766.](#)

EX

Exiguo temporis spatio
elapso, [m. 774.](#)

Exiguus mensis, qui solum
dies habet viginti nonem, [m.](#)
[766.](#)

Exilire aquam in cymbam, [p.](#)
[730.](#)

Exilire oculos, [m. 421.](#)

Exilium, ij, [f. 194.](#)

Eximiæ merces, [m. 322.](#)

Exire è portu, [p. 631.](#)

Exire flammam ignis, [p. 895.](#)

Exire in mundum, [m. 631.](#)

Exiftimo, as, [f. 389.](#) [f. 530.](#)

Exitum alicuius negotij
fælicẽ habuiffe, vnde
fequatur honor, [m. 564.](#)

EX

Ex me iudicare de alijs, [p.](#)
[402.](#)

Ex nunc, in posterum, [f. 682.](#)

Exonerare alium modestè
loquendo, [m. 118.](#)

Exorcizare dæmonem, [m.](#)
[835.](#)

Expande manus dexteræ
palmam &c. [m. 537.](#)

Expandi alas ab aue, [f. 683.](#)

Expecta, [f. 370.](#)

Expecta paulisper, [f. 277.](#) [f.](#)
[655.](#)

Expectare aliquem &c. [m.](#)
[470.](#)

Expectare aliquem, ac ire illi
obuiam, [f. 231.](#)

Expectare modico tempore,
[f. 230.](#)

Expectata solutione vendere, [m. 109.](#)

Expecto, as, [p. 111.](#) [m. 185.](#)
[f. 655.](#)

Expecto magistrum
aduenturum, [f. 813.](#)

Expeditè, ac clarè loqui, [m.](#)
[883.](#)

Expeditè loqui, & rectè, [f.](#)
[679.](#)

Expeditum iam negotium, [m.](#)
[883.](#)

Expellere aquam è fistula, [m.](#)
[788.](#)

Expellere domo, [m. 185.](#) [f.](#)
[895.](#)

Expellere frigus, [p. 274.](#)

Expellere vi, [m. 835.](#)

Expello, is, [p. 797.](#)

Expensum iam est
comestibile, [p. 797.](#)

Expurgifcere, & ferge, [f.](#)
[781.](#)

Expurgifcor, ceris, [f. 781.](#)

Expurgifcor, ceris, [f. 781.](#)

Experimento didiciffe, [m.](#)
[736.](#)

Experimentum facere
alicuius, [p. 780.](#)

Experimentum facere de
loquela, probare linguam,
&c. [p. 433.](#)

Experior, iris, [p. 780.](#)

Experior, iris. Video, es, [f.](#)
[886.](#)

Experiri an videat? [f. 886.](#)

Experiri cibum, aut potum,
[m. 512.](#)

Experiri nauigium, [m. 867.](#)

Experiri femel in lucta donec
alter cadat, [m. 356.](#)

Experiri vestem, an aptam
habeat menfuram, [m. 873.](#)

EX

Explicare, vel expandere
fericum, [p. 476.](#)

Explicare vmbellam, [f. 501.](#)

Explicata manu femel
accipere, [f. 88.](#)

Explico, as, [p. 39.](#) [f. 278.](#)

Explodere fistulam ferream,
[p. 24.](#)

Explodere tormentum
bellicum, [m. 24.](#)

Explodo, is, [p. 24.](#)

Expertus fum illum peruerfi
effe ingenij, [f. 736.](#)

Explicare crines, [m. 295.](#)

Explicare filium &c. [f. 295.](#)

EX

Explorator, oris, [m. 477.](#) [m. 552.](#)

Exploro, as, [p. 799.](#)

Explesio vna, & altera
bombardæ, [m. 38.](#)

Exponere se periculo mortis,
[p. 415.](#)

Exporta, [p. 195.](#)

Exportare defunctum, [m. 90.](#)

Exportare, vel importare, [p. 195.](#)

Exportari ore, aut vnguibus,
ab aue, aut ab alio animali

aliquid raptum, [p. 732.](#)

Expofita res ventis, [m. 276.](#)

Exprimere ius ex herbis, vt condiantur aceto, [m. 180.](#)

Exprimere pus, [p. 54.](#)

Exprimere fuccum herbarum, [m. 161.](#)

Exprimere fuccum mali limonij, [f. 504.](#)

Expue, [p. 631.](#)

Expuere in aliquem, [f. 599.](#)

Expuo, is, [f. 178.](#)

Ex quo, [f. 516.](#) [p. 776.](#) [p. 840.](#) [p. 842.](#)

Ex quo est cælum, & terra eruta est, [p. 842.](#)

Ex quo factus est Christianus, [f. 682.](#)

Ex quo loco, [p. 53.](#)

Ex quo tempore, [p. 840.](#)

Ex quo vltimò confeffus es, [p. 840.](#)

Ex fe ipfo, [p. 842.](#)

Exficari atramentum, [f. 488.](#)

Extendere brachia, [m. 286.](#)

Extendere brachia ad metiendum vlnam, [p. 671.](#)

Extendere brachia in modum crucis, [m. 23.](#)

Extendere collum, [m. 90.](#)

Extendere collum ad intuendum, [p. 523.](#)

Extendere collum, vt amputetur caput, [m. 104.](#)

Extendere Corporis membra, [p. 185.](#)

Extendere glutinum in papyro, [m. 599.](#)

Extendere pedes, extendere manus, [p. 185.](#)

Extendere rugas, [f. 595.](#)

Exterior pars, [p. 531.](#)

Extinguere ignem, [f. 429. m. 726.](#)

Extollipectus, vt fit in ijs, qui morti sunt proximi, [f. 538.](#)

EX

Extrahere aliquid, vel immittere, [f. 663.](#)

Extrahere buccellam ex ore, vt fi danda fit infanti, [m. 153.](#)

Extrahere decurrentia secundo flumine ligna, [p. 875.](#)

Extrahere ex conchilio, quod edi folet, [p. 366.](#)

Ex tota anima, ex omnibus viribus, [f. 401.](#)

Eztra, [p. 531.](#)

Extrahere, [m. 195.](#)

Extrahere aliquid, ex aqua, [f. 874.](#)

EX

Extrahere ignem, vt è filice, &c. [p. 357.](#)

Extrahere merces è nauis, [f. 175.](#)

Extrahere quifquillas aliquà re acutà, [p. 366.](#)

Extrahere vt enfem &c. [m. 826.](#)

Extrahi pellem, [f. 421.](#)

Extrahit vngues felis, [p. 294.](#)

Extraho, is, [p. 51.](#) [m. 828.](#)

Extraneum regnum, [m. 541.](#)

Extraneus minimè
coniunctus, [f. 183.](#)

Extraordinaria res, [f. 295.](#)

Extremis digitis aliquid
fumere, [p. 555.](#)

Extremis pedum digitis
infiftere, [p. 555.](#)

Extremitas fili, [f. 477.](#)

Extremitas hami, [m. 433.](#)

Extremitates alicuius rei
ligare, ne diffolnantur, [m.](#)
[574.](#)

Extremum linguæ, [m. 219.](#) [f.](#)
[432.](#)

Extremum mortis fuplicium,
[p. 172.](#)

Extrico, as, [m. 295.](#) [m. 883.](#)

Extruere tendiculam, [f. 203.](#)

Exugere cannam duleem, [m.](#)
[494.](#)

Exugere cannam facchaream,
[m. 578.](#)

Exugo, is, [m. 494.](#)

Exurdare aures, [f. 421.](#)

Exurdefcere præ tumultu, [f.](#)
[535.](#)

Exurdo, as, [f. 112.](#)

FA

F Aber ferrarius, [p. 159.](#)
[p. 449.](#) [p. 646.](#) [f. 772.](#)

Faber lignarius, [m. 455.](#) [m. 772.](#)

Fabricare naium, [p. 207.](#)

Fabulofus & fictus quidam
 vir ex quo cælum, & terram
 ortum habuiffe fingunt
 Ethnici, [p. 23.](#)

Fac, particula imperantis, [m. 309.](#)

Facere aliquid, quod ad
 breue tempus folum inferuire
 debet, [f. 718.](#)

Facere cælum, & terram, [f. 219.](#) [p. 425.](#)

FA

modum, [p. 88.](#)

Facies, feu pars recta alicuius
 rei, [p. 458.](#)

FA

Facere, vt decet, [f. 512.](#)

Faciamus, [p. 711.](#)

Faciem, aut rectam partem
 alicuius rei furfum erigere,
[m. 537.](#)

Faciem vertere ad aliquem,
[p. 458.](#)

Faciendo iuramentum
 falsum, [m. 765.](#)

Facies, ei, [f. 447.](#) [m. 457.](#)

Facile factu, [f. 526.](#)

Facie rotunda ad lunæ plenæ

FA

Facio, is, [p. 395.](#)

Facilè ad difcendum, [p. 162.](#)

Faciles ad difcendum literæ, [p. 645.](#)

Facilis, e, [p. 162.](#) [f. 526.](#)

Facio, is, [f. 512.](#) [f. 314.](#)

Facio, is, Fabrico, [p. 425.](#)

Facio, is, fio, is, [f. 746.](#)

Farina, æ, [m. 54.](#)

Fartor fiftulæ ferreæ, vel tormenti bellici, [m. 168.](#) [f. 176.](#)

Facultates, [p. 80.](#)

Falco catapultaruis, [p. 453.](#)

Fallax mundus, [m. 275.](#)

Fallere ictum abfcindendo, [p. 392.](#)

Fallere multis verbis, [m. 266.](#)

Falli pedem in lubrico, [m. 813.](#)

Fallo, is, [f. 556.](#)

Falfa lex, [m. 711.](#)

Falfum ad iurandum, [p. 551.](#)

Falfum eft, quod mihi objicitur, [m. 584.](#)

Falfum imponere, [m. 49.](#)

Falfum in alium conijcere, [m. 733.](#)

Falfum loqui exaggerando, [p. 531.](#)

Falfum testimonium rependere, [f. 103.](#)

Falfus, a, vm, [p. 277.](#)

Falx ad metendum herbam, [m. 413.](#)

Falx mefforia, [f. 307.](#)

Falx mefforia herbarum, [p. 91.](#)

Falx oblonga adunca, [f. 443.](#)

Fama, æ, [f. 452.](#)

Fama communis, [p. 233.](#)

Fama est, [p. 799.](#)

Fama iam est, edictum
publicandum, [p. 203.](#)

Fama increbuit, [m. 796.](#)

Famam curfitare, [f. 452.](#)

Famelicus, & vestibus laceris
inductus, [p. 228.](#)

Famem pati, [m. 364.](#)

Fames, famis, [f. 227.](#)

Familia, æ, [m. 159.](#)

Familia, aut profapia illius
Regis, qui solum habet titulū,
[f. 543.](#)

Familia cuiusdam regis
finarū, [f. 115.](#)

Familia, filij scilicet, &
famuli, [p. 842.](#)

Familia illius Regis Sinensis,
qui libros confufij combuffit,
[m. 719.](#)

Familia quædam Regum
Sinensium, [p. 787.](#)

Familia Regis, [p. 153.](#)

Familia Regis Tunchinensis,
quem bua vocant, [f. 405.](#)

Familia Regum, [f. 310.](#)

Familia Sancti Francisci, [f. 159.](#)

Famuli, [p. 214.](#)

Famuli amorem, &
reuerantiam exhibeant
domino domus, [f. 608.](#)

Famulus, vel famula. Sic
etiam quis loquitur de
proprijs filijsv, [f. 239.](#)

FA

Fanum idolorum, [p. 106.](#)

Farcimen carnis, [m. 168.](#)

Farcio, is, [m. 176.](#)

Farcire fistulam ferream, vel tormentum bellicum, [m. 164.](#)
[f. 176.](#)

Farcio, is, [m. 176.](#)

Farrago multarum rerum, [m. 98.](#)

Fartor, tormenti bellici, [f. 724.](#)

Fasciæ, aut panniculi infantis, [m. 712.](#)

Fasciculus bombycis, [p. 423.](#)

Fasciculus florum, [p. 121.](#)

Fascijs infantem inuoluere, [f. 425.](#)

Fascis, is, [m. 48.](#)

FA

Fastidio iam orizam, [f. 589.](#)

Fastidiofum esse ob longum nimis fermonem, [f. 647.](#)

Fastidire iam conuictum alicuius, [p. 590.](#)

Fastigium domus, [f. 564.](#)

Fatens, ntis, [p. 775.](#)

Fateor, eris, [p. 898.](#)

Fateri culpam, [m. 109.](#)

Fatigari linguam, vel os concionando, aut loquendo, [p. 479.](#)

Fatigari pedes ambulando, [f. 478.](#)

Fatigatus, a, vm, [f. 478.](#) [f. 488.](#)

Fatigatus valdè, [m. 460.](#) [m. 465.](#)

Fatum, i, [m. 319.](#)

Fatum, i, conftellatio, nis, [f. 689.](#)

Fatuus, a, vm, [p. 59.](#) [p. 79.](#)
[m. 390.](#) [p. 468.](#) [f. 525.](#) [f. 808.](#)

Faucibus aliquid hærere, [f. 332.](#)

Faucibus hærere cibum, [p. 526.](#)

Fauilla, æ, [p. 719.](#)

Fauonius, ij, [m. 285.](#) [m. 716.](#)

Fauus, i, [p. 11.](#)

Fax ingens ex cannis indicis
quam comburere folent
primarij viri in fuis ædibus,
[f. 415.](#)

Fax prægrandis quam
primates a cendere folent
recenti anno, [f. 48.](#)

Fabri laborans, [f. 505.](#)

Febris, is, [m. 695.](#)

Febris acceffio magna, [f. 695.](#)

Febris calor, [f. 132.](#)

Febris frigus, [f. 132.](#)

Febris tertiana, vel quartana,
[p. 867.](#)

Feces alicuius liquoris, vt olei
vini, [p. 85.](#)

Fel, lis, [f. 459.](#)

Fel gallinæ, [f. 459.](#)

Felicitas, atis, [f. 447.](#) [p. 608.](#)
[m. 746.](#)

Fel cem euentum conuiuio
celebrare, [m. 452.](#)

Felis, is, [f. 464.](#)

Felis niger, [f. 1.](#)

Felis inuadit murem, [f. 113.](#)

Felis odorata, [m. 880.](#)

Femoralia, vm, [m. 895.](#)

Femorum iuncturæ, [m. 314.](#)

FE

Ferculum ex pifce fale
aliquantulum condito, [f. 97.](#)

Ferculum fuperftitiofum in
quo quis habet, & veneratur
idolum, [m. 803.](#)

Fera penfilis, [f. 104.](#)

Feram potius mortem non
fera negare legem, [f. 732.](#)

Ferè, [m. 317.](#)

Ferè iam deficit oriza, [m.
317.](#)

Ferè iam moritur, [m. 317.](#)

Fere in fine, [p. 326.](#)

Femur, oris, [f. 38. p. 63.](#)

Feneftra, æ, [m. 138. m. 679.](#)

Feneftrella, æ, [p. 690.](#)

FI

Ferè meridies, [f. 325.](#)

Feretri pannus, [p. 676.](#)

Ferire punctim quouis
armorũ genere, [f. 195.](#)

Fermè, [f. 325.](#)

Fero, fers, [m. 720.](#)

Ferox elephas, [p. 238.](#)

Ferre alienos labores, [f. 259.](#)

Ferre labores, & miferias, [f.
786.](#)

Ferre imperfectorum mores,
[p. 780.](#)

Ferri aquæ impetu, [p. 811.](#)

Ferri aquæ impetu hùc, & illùc, [f. 282.](#)

Ferri cymbam hùc, atque illùc vndarum, ac ventorum impetu, [f. 282.](#)

Ferri rubigo, [m. 682.](#)

Ferri fcoria, [m. 682.](#)

Ferrum, i, [p. 765.](#) [p. 682.](#)

Ferrum candens facere, ignire, [m. 682.](#)

Ferrum cucumæ, idem de lancea & fimilibus, [m. 54.](#)

Ferrum enfis, [p. 746.](#)

Ferrum infixum in inferiori parte baculi, [m. 257.](#)

Ferrum fagittæ, [p. 462.](#)

Ferrumino, as, [m. 311.](#)

Feffus valde, [f. 554.](#)

Festa superftitiofa idolorum, [f. 719.](#)

Feftina, [f. 459.](#)

Feftinanter, [p. 98.](#) [f. 459.](#)

Feftinanter ire fine intermiffione, [p. 381.](#)

Feftucam in oculos infilire, [m. 257.](#)

Feftus, vel feftiuns dies, [p. 407.](#)

Feruefcere aquam, [f. 703.](#)

Feruet aqua, [f. 693.](#)

Fex Bombycis, [p. 296.](#)

Fibræ interiores cucurbitæ indicæ in quibus funt femina eiufdem, [m. 494.](#)

Ficus indicæ, [m. 123.](#) [m. 706.](#)

Ficus indicæ quædam, [m. 767.](#) [m. 797.](#)

Ficus indicæ fimiles
noftratibus, [m. 854.](#)

Fideiuffor, is, [m. 30.](#) [m. 116.](#)
[f. 466.](#)

Fideiufforem facere, [m. 410.](#)

Fidem, feu authoritatem
amittere, [f. 730.](#)

Fidens alienis impendijs iter
arripere, [m. 554.](#)

FI

quæ videntur cannabi, [m. 255.](#)

Filia, æ, [m. 131.](#)

Filia regis, [m. 16.](#)

Fili meretricis fornicabor
cum tua matre, [p. 218.](#)

Fili ruftici, nequam, [p. 218.](#)

Fidere alicui, [p. 799.](#)

Fides, ei, [p. 799.](#)

Fieri, [f. 762.](#)

Fieri ex nihilo, [f. 341.](#)

Figura, æ, [m. 324.](#)

Fila ex arboris cuiufdam
cortice,

FI

Filij & filia, [m. 131.](#)

Filij, & filia folum de
hominibus, [m. 79.](#)

Filij geniti, [f. 131.](#)

Filij, & nepotes, [f. 100.](#)

Filius, ij, [m. 131.](#) [p. 551.](#) [m. 675.](#) [f. 841.](#)

Filius adoptiuus, [m. 448.](#) [p. 577.](#)

Filius eius, qui dignitate aliqua armorum est infignitus, [p. 323.](#)

Fillus in vtero, [p. 146.](#)

Filius mafculus, [m. 131.](#)

Filo traijceee, [f. 891.](#)

Filum, i, [p. 104.](#) [p. 694.](#)

Filum æreum, [p. 104.](#)

Filum, cui inferuntur monetæ æreæ, [p. 794.](#)

Filum goffipij, [p. 694.](#)

Filum, quo traijciuntur monetæ æreæ perforatæ, [p. 421.](#)

Filum fericum, [p. 104.](#) [m. 694.](#)

Filum fimilaginis, [m. 694.](#)

Findere cannas inter manus cultro, [m. 101.](#)

Findere ligna, [m. 56.](#)

Findo, is, [m. 101.](#)

Fine carens, [m. 172.](#)

Fine & principio carens, folus scilicet Deus, [f. 121.](#)

Finde lignum ferra, [m. 138.](#)

Findere ligna prægrandi cultro, [p. 667.](#)

Findere ligna securi, [m. 667.](#)

Findi aliquid, vt lignum folis ardore, [f. 306.](#)

Fingere fe infirmum, cum fit fanus, [m. 259.](#)

Fingere fomnum, [m. 272.](#)

Fingo, is, [m. 746.](#)

Finio, is, [m. 226.](#) [f. 321.](#) [m. 330.](#) [f. 720.](#)

Finire iracundiam, [m. 330.](#)

Finire mundum &c. [p. 721.](#)

Finis anni, [m. 459.](#)

Finis, aut terminus alicuius rei, [m. 459.](#)

Finis horæ, [m. 459.](#)

Finis horæ aduenit, [m. 142.](#)

Finis menfis, [f. 306.](#)

Finis menfis aduenit, [f. 321.](#)

Finis non est, [p. 249.](#)

Finis, terminus, [f. 146.](#)

Firmis viribus, [m. 636.](#)

Firmis viribus homo, [m. 703.](#)

Firmus, a, vm, [f. 74.](#)

FL

Fiftula ludere, [f. 627.](#) [p. 679.](#)

Fifco addicere bona, [m. 692.](#)

Fifco addici bona &c. [m. 770.](#)

Fiffura tabulæ, [f. 200.](#)

Fiffus, a, vm, [m. 273.](#)

Fiftula, æ, [p. 356.](#)

Fiftulæ ferreæ fartor, [p. 708.](#)

Fiftulæ ferreæ lignea theca, [p. 708.](#)

Fiftula ferreà collimare metam vultui admouendo, [p. 707.](#)

Fiftula ferrea, quæ præ manibus difploditur, [f. 706.](#)

FL

Fiftula quædam, [p. 141.](#) [p. 679.](#)

Fiftula fonare, [p. 141.](#)

Fiftulam ferream, aut tormentum bellicum explodere, [m. 726.](#)

Fixum effe, nec moueri in corde, [p. 184.](#)

Flabelli axis æneus, [p. 624.](#)

Flabelli caput, [p. 624.](#)

Flabellum, i, ventilo, as, [m. 623.](#)

Flabellum maiufculum concameratum in modum folij cuiufdam arboris, [m. 854.](#)

Flabellum facrificuli in modum conchæ ex folio cuiufdam arboris, quam và vocant, [f. 623.](#)

Flabellum claudere, [p. 624.](#)

Flagellum, i, [p. 653.](#)

Flagellum equi &c. [m. 653.](#)

Flagellum pœnitentiæ, [m. 653.](#)

Flamma, æ, [f. 429.](#)

Flamma ignis, [f. 534.](#)

Flāma ignis parua, vt candelæ, vel lucernæ, [p. 231.](#)

Flando iaculari zarbatanà, [m. 775.](#)

Flat ventus, [p. 775.](#)

Flauus, a, vm, [m. 781.](#)

Flauus color, [p. 860.](#)

Flaua quædam auis, [p. 860.](#)

Flegma inhærens faucibus morientis, [p. 197.](#)

Fleo, es, [f. 363.](#) [m. 420.](#)

Flere cum fingultibus, [p. 499.](#)

Flere multos fimul, [m. 650.](#)

Fletui proximum effe, [m. 844.](#)

Fletum in facie referre, [f. 844.](#)

Fletus infantium, [f. 454.](#)

Flocci ego fum, [f. 354.](#)

Flocci homuncio fum ego, [f. 591.](#)

Flore quodam intincta vestis purpurea, [p. 660.](#)

Florem aperiri, [p. 328.](#)

Flores, & fructus, [m. 616.](#)

Flos, ris, [p. 328.](#)

Flos cuiusdam plantę, quo quid purpureo colore inficitur, [p. 660.](#)

Flos fructum præcedens, [p. 328.](#)

Flos in gemma pullulans, [m. 572.](#)

Flos papyraceus in veneficijs adhibitus, [m. 647.](#)

Flos, quem non sequitur fructus, [p. 328.](#)

Flos rami ficuum indicarum, [f. 28.](#)

Fluctuare aliquid vento, [m. 391.](#)

Fluctus, vs, [p. 680.](#)

Fluctus maris, [p. 680.](#)

Fluere liquidum aliquid in fili modum, [p. 656.](#)

Flumen, minis, [f. 277.](#) [m. 305.](#)

Flumen maius in quòd alia minora flumina ingrediuntur, [p. 697.](#)

Fluminis ripa, [f. 696.](#)

Fluminis riuus, [p. 383.](#)

Fluo, is, [f. 94.](#)

Fluuius, ij, [f. 696.](#)

FO

Focus culinæ, [m. 724.](#)

Fœmina, æ, [f. 16.](#) [f. 197.](#) [m. 256.](#) [f. 572.](#)

Fœmina grauis iam fupra
mediam ætatem, [p. 16.](#)

Fœmina iunior, [m. 505.](#)

Fœmininũ quadrupediũ, [p. 79.](#)

Fœteo, es, [m. 310.](#) [m. 489.](#)
[m. 732.](#) [p. 775.](#)

Fœtere orizam, [p. 333.](#)

Fœtere, vt ex corruptione, [m. 333.](#)

Folia prægrandia, quæ im
mittuntur intra ftorem ex

Fluuius ex guus, [p. 534.](#)

FO

cannis indicis contextam &c.
[p. 639.](#)

Folium, ij, [p. 390.](#)

Folium indicum, quod betel
vocant concinnare ad
edendum, [f. 41.](#)

Folium papyri, [p. 818.](#)

Folium viride, vel recens
decerptum, [m. 846.](#)

Folles erigere, vt ad organum
&c. [m. 32.](#)

Follibus fabri ferrarij vti, [m. 775.](#)

Follibus Bombycis, [m. 356.](#)

Folliculus mofchi, [m. 880.](#)

Follis, is, [p. 32.](#)

Follis ad ignem
accendendum, [m. 32.](#)

Fomes, itis, [m. 58.](#) [m. 182.](#)
[m. 478.](#) [m. 489.](#)

Foramen, inis, [p. 418.](#)

Foramen axis in tota, [p. 845.](#)

Forceps, cipis, [f. 88.](#) [m. 355.](#)
[p. 382.](#)

Forceps ad pilos auellendos,
[p. 174.](#) [m. 650.](#)

Forcipibus crines auellere, [f.](#)
[88.](#)

Forfex, cis, [p. 357.](#)

Fori nauis, [p. 681.](#)

Forma imaginum fufilium,
[m. 377.](#)

Forma rei fufilis, [m. 377.](#)

Formare edictum regium, [m.](#)
[87.](#)

Formica, æ, [p. 380.](#)

Fornax, cis, [m. 417.](#)

Fornax fabri ferrarij, [m. 417.](#)

Fornicari, [f. 217.](#) [m. 256.](#)

Fornicatio, nis, [m. 156.](#)

Fornicatio, aut alia venus
illicita, [m. 711.](#)

Fornicor, aris, [p. 38.](#) [f. 314.](#)

Forfan, [p. 330.](#)

Fortis, e, [f. 654.](#)

Fortis in ambulando, [m. 454.](#)

Fortis in currendo equus, [m.](#)
[454.](#)

Fortior, vs, [m. 338.](#)

Fortuito, [m. 128.](#) [p. 800.](#)

Fortuna, æ, [m. 420.](#)

Forum, i, [m. 760.](#)

Forum, in quo diuenduntur
fchediæ, [m. 313.](#)

Forum, in quo venduntur
artificiofa confecta ex filijs, [f. 255.](#)

FR

Fouea, in quam conijciuntur
res tempore incendij, [p. 418.](#)

Fouea in quam non aduertens
decidit, [p. 326.](#)

Fonea, quæ fieri folet in
medio domus, vt
cuftodiantur in illa res
tempore incendij; ne pereant,
[f. 404.](#) [p. 405.](#)

Foueam aperire, [p. 418.](#)

Foueam obftruere, [p. 418.](#)

Fouea fepulchri, [p. 343.](#)

Forum in quo venduntur
edulia, [f. 111.](#)

Forum lancium finicarum,
[m. 313.](#)

Forũ vendentium petere, [f. 55.](#)

FR

Fracta in orificio lanx finica,
[m. 463.](#)

Fræno, as, [p. 375.](#)

Frænum, i, [p. 375.](#)

Frænum contrahere, [p. 375.](#)

Fragile, atque immaturum
lignum, [m. 289.](#)

Fragor tormenti bellici, [p. 563.](#)

Frangere caput, [f. 281.](#)

Frangere caput in columnas impingendo, [m. 265.](#)

Frangere monetam æream in fignum repudij, [p. 795.](#)

Frango, is, [f. 70. p. 257.](#)

Frater, vel Soror natu minores, [m. 249.](#)

Frater natu maior, est etiam nomen honorificum, [p. 9.](#)

Frater natu minor, [p. 214.](#)

Fratres, cognati, affines, [m. 249.](#)

Fratres ex eodem Patre atque eadem Matre, [f. 663.](#)

Fratres maiores natu & minores, sic etiam vocantur inter se eiusdem fortis homines, [p. 9.](#)

Fraudator, oris, [f. 36.](#)

Fraudulenter accipere, [p. 812.](#)

Fraudulenter res alienas concupiscere, [f. 275.](#)

Fraudulentu, a, vm, [p. 841.](#)

Frequentatis ictibus orizam tundere, [m. 603.](#)

Fricando attere aliquid, vt minuatur, [m. 446.](#)

Fricare ac lauare orizam, [f. 69.](#)

Fricare caput, [f. 256.](#)

Fricare in manibus falem ad comedendum illum, [f. 417. p. 884.](#)

Fricare intra manus, [p. 884.](#)

Fricare manu, [m. 274.](#)

Fricare manus, [m. 879.](#)

Fricare pedes, & manus, [p. 379.](#)

Fricare fe veste, [f. 127.](#)

Frico, as, [f. 69.](#) [p. 77.](#) [m. 256.](#) [p. 379.](#)

Frigidus, a, vm, [m. 399.](#)

Friigo, is, [p. 636.](#)

Frigore contremifcere, [p. 647.](#)

Frigore rigens, [p. 647.](#)

Frigus acutum, [m. 271.](#)

Frigus, oris, [p. 367.](#) [f. 646.](#)

Fons, ntis, [p. 804.](#)

FR

Fructus indicus acidus, [p. 462.](#)

Fructus indicus ad modum pruni fylueftris, [m. 92.](#)

Fructus carens flos, [f. 241.](#)

Fructum indicum comedere quem arecam lufitani vocant &c. [f. 671.](#)

Fructus, vs, [m. 38.](#) [p. 328.](#) [m. 626.](#) [p. 842.](#)

Fructus aut femem, [f. 684.](#)

Fructus dictus giau, [p. 283.](#)

Fructus immaturus, [f. 569.](#) [f. 697.](#)

Fructus indicus, [p. 365.](#) [p. 468.](#)

FR

Fructus indicus dictus à lufitanis mangoftans, [m. 56.](#)

Fructus indicus Iambo dictus à Lufitanis, [m. 653.](#)

Fructus indicus in pruni
fylueftris modum, [p. 473.](#)

Fructus indicus pro fapone
inferuiens, [p. 473.](#)

Fructus inuicem annexi, [m.
411.](#)

Fructus minimè nocens, [m.
399.](#)

Fructus non maturefcens, [p.
221.](#)

Fructus noftrati mepilo
fimilis, fed dulcior &c. [f.
340. p. 341.](#)

Fructus quidam ad modum
baccæ myrti &c. [m. 687.](#)

Fructus quidam indicus, [m.
811.](#)

Fructus quidam in modum
oliuæ, [p. 803.](#)

Fructus quidam in pruni
modū, [m. 471.](#)

Fructus quidam inftar
piperis, [p. 452.](#)

Fructus quidam medicinalis
flauus, [f. 760.](#)

Fructus quidam quo vtuntur
ad inficiendum aliquid fufco
colore, [m. 510.](#)

Fructus quidam fylueftris, [f.
168.](#)

Fructus quidam fpinofus, [p.
354.](#)

Fructus, qui pro fapone
inferuit, [p. 338.](#)

Fructus, quo ad tingendum
vtuntur, [m. 473.](#)

Fructus quo indigenæ paffim
vtuntur tam domi quam
foris, in tota india orientali,
[f. 90.](#)

Fructus quo tingitur
purpureus color, [m. 296.](#)

Fructus quo tinguntur vestes,
[p. 48.](#)

Fructus quo vt fapore
vtuntur, [f. 47.](#)

Fructus saccharo conditus,
[m. 649.](#)

Fructus finenfis, [f. 548.](#)

Fructus finicus in figuram
noftratis melpili, fed non
ftrangulans, [m. 520.](#)

Fructus fylueftris, [m. 674.](#)

Fruftula cuiuslibet rei, [p.
491.](#)

Fruftula orizæ confractæ,
dum illa contunditur, [m. 718.](#)

Fruftulum, i, [f. 58.](#)

Fruftum, i, [p. 718.](#)

Fruftum alicuius rei, [m. 226.
f. 337.](#)

Fruftum argenti, [m. 718.](#)

Fruftum atramenti finenfis,
[p. 774.](#)

Fruftum cannæ indicæ
fiffum, [p. 746.](#)

Fruftum ingens plumbi, [p.
723.](#)

Fruftum ingens plumbi, [f.
274.](#)

Fruftum panni decem
cubitorum, [f. 100.](#)

Fruftum præfcindere, vt
carnis, & fimilium, [f. 390.](#)

Fruftum rei veteris, [f. 453.](#)

FV

Fruftum ferici albi intra collū

FV

vestis affutum, [m. 312.](#)

Fruftum veftis, [f. 226.](#)

Frufrà iuit, [m. 375.](#)

Frufrà terendo tempus
federe, [f. 405.](#)

Fugere, recipere fe in tutum,
[f. 725.](#)

Fugiendo euadere, [p. 172.](#)

Fugio, is, [m. 399.](#) [m. 649.](#) [f. 812.](#)

Fugo, as, [m. 239.](#) [f. 246.](#) [m. 625.](#)

Fulcimentum, i, [m. 572.](#)

Fulciri ne decidat, [p. 176.](#)

Fulgur, vris, [p. 114.](#)

Fulgur fubitaneum, [p. 549.](#)

Fuligine infectus lebes, [f. 491.](#)

Fuligo, nis, [p. 316.](#)

Fuligo culinæ, [f. 472.](#)

Fuligo ollæ, [p. 316.](#) [f. 418.](#)

Fulmen, minis, [p. 686.](#)

Fulmen cum lapide, [p. 686.](#)

Fulmen, & tonitru, [p. 686.](#)

Fulmine tactus, [p. 673.](#)

Fuluus, a, vm, [f. 668.](#)

Fuluus color, [f. 673.](#)

Fumo infecta eft oriza, [f. 364.](#)

Fumo infici cibum, [f. 364.](#)

Fumum afcendere, [f. 373.](#)

Fumus, i, [f. 373.](#)

Funda, æ, [m. 93.](#)

Fundamenti quid eft ad hoc?
[p. 568](#)

Fundamentum, ti, [p. 72.](#)

Fundam piscatoriam iacere, [m. 265.](#)

Fundere aquam, vt lauentur manus, [p. 657.](#)

Fundere candelas cereas, [p. 240.](#)

Fungum pullulare, [f. 503.](#)

Funem difrumpi, [p. 167.](#)

Funem laxare papyro quam farangò dicunt, vt vento in altum feratur, [f. 172.](#)

Funerare obuoluendo ftoea, maledictum, [f. 48.](#)

Funis, is, [p. 167.](#)

Funis anchorarius, [p. 203.](#)

Funis benè contortus, [p. 674.](#)

Funis ex cannis indicis confectus, [f. 97.](#)

Funis laxus malè contortus, [m. 392.](#)

Funis, quo ligantur bubali currui, [p. 561.](#)

Funium materia quæ ex nuce indica extrahitur, [f. 180.](#)

Funiculi ferici, quibus cinguntur nobiles, & literati, [p. 748.](#)

Funiculis fericis nobilium, & literatorum cingi, [p. 748.](#)

Funiculos fericos, quibus nobiles, & literati cinguntur, difcingere, [m. 748.](#)

Funiculus è tribus, aut quatuor filis interiectis compositus, [f. 288.](#)

Funiculus papyraceus, quo ligantur libelli, [m. 406.](#)

Furari arte, [p. 88.](#)

Furari dolòsè, [m. 88.](#)

Furor, aris, [m. 7.](#)

Furca parua lignea, [m. 506.](#)

Fures ingrēdiuntur, [p. 738.](#)

FV

Furfures, vm, [f. 262.](#)

Furfures ex puerorum capite,
[f. 807.](#)

Furtiuè comedere, [m. 74.](#)

Furtum, i, [p. 812.](#)

Furunculum oriri, [f. 79.](#) [m. 178.](#)

Furunculum premere, [m. 484.](#)

Furunculus, i, [m. 42.](#) [f. 79.](#)
[m. 178.](#) [f. 555.](#)

Fufca facies, subnigra, [m. 215.](#)

Furfur, vris, [f. 82.](#)

FV

Fufci coloris homines, [f. 156.](#)

Fufci coloris veftis, [f. 510.](#)

Fufcina, æ, [f. 269.](#)

Fufcinà pifcem configere, [f. 269.](#)

Fuftem accipe, & percutite, [p. 182.](#)

Fuftis quo quis percutit, [f. 181.](#)

Futilia loqui, [f. 396.](#)

Futurus annus, [p. 806.](#)

GA

- G** Alea, æ, [m. 570.](#)
Galeri ora, [f. 570.](#)
Galerus, i, [m. 570.](#)
Galerus amplas habens alas, [f. 570.](#)
Galerus laneus, [m. 570.](#)
Galli calcar, [p. 253.](#)
Gallicantus, [m. 82.](#) [m. 253.](#) [p. 257.](#)
Gallina, æ, [p. 253.](#) [f. 446.](#)
Gallinæ gutturis folliculus, [m. 254.](#)
Gallinæ pectus, [m. 254.](#)
Gallinæ rostrum, [p. 254.](#)
Gallinæ ventriculus, [m. 254.](#)
Gallina glacidat, [m. 253.](#)

GA

- Gallina nigra, [f. 1.](#)
Gallina ouis incubat, [f. 253.](#) [m. 12.](#)
Gallina proceræ speciei, [f. 125.](#) [m. 253.](#) [m. 566.](#)
Gallina fylueftris, [p. 142.](#)
Gallinam comedere orizam, [p. 254.](#)
Gallinam exenterare, [p. 254.](#)
Gallinam oua parere, [m. 253.](#)
Gallinam rufpari, [p. 254.](#)
Gallinarium, ij, [p. 119.](#)
Gallarum cauea, [f. 253.](#)
Gallarum cauea paruula, [p. 254.](#)
Gallarum nidus, [f. 253.](#)
Gallinas fe inuicem roftro impetere, [p. 254.](#)

Gallum canere ftatis horis,
[m. 253.](#)

Gallus gallinaceus, [p. 253.](#)
[m. 697.](#)

Gallus pugnator proceræ
ftaturæ, [p. 113.](#) [f. 125.](#) [p.](#)
[253.](#) [m. 566.](#)

Gammari paruuli, [p. 731.](#)

Gammarus, i, [m. 824.](#)

GE

magis, [p. 302.](#)

Gemere præ dolore, [p. 646.](#)

Gemere, & fufperare ad
aliquem, [m. 857.](#)

Gemere, vt cum quis laborat
ad aliquid faciendum, [f. 302.](#)

Gemini fratres, [p. 688.](#)

Gemo, is, [p. 739.](#)

Gaudeo, es, [p. 331.](#)

Gaudium, ij, [p. 74.](#)

Gerifolium, ij, [p. 35.](#)

Gemma, æ, [p. 191.](#) [f. 522.](#) [p.](#)
[830.](#)

Gemelli fratres, [p. 227.](#)

Gemere aliquem, vt
roboretur

GL

Gemo, is, fufpiro, as, [m.](#)
[759.](#)

Gemmula cannæ indicæ, [m.](#)
[451.](#)

Gemmula cannæ indicæ, [m.](#)
[451.](#)

Gemmula, vel tuber cannæ
indicæ, [p. 448.](#)

Genæ, arum, [p. 442.](#)

Gener, i, [m. 645.](#)

Gener Regis, [f. 442.](#) [p. 604.](#)

Genera ciborum, [m. 290.](#)

Genera rerum, [m. 419.](#)

Generationem propagare, [p. 291.](#)

Generationis humanæ
fecundus ftatus, [p. 417.](#)

Genero, as, [m. 213.](#)

Genero, as, pario, is, [m. 631.](#)

Generofum vinum, [m. 454.](#)

Genitores, [m. 213.](#)

Gentaculum fumere, [m. 425.](#)

Genu, [p. 101.](#) [m. 210.](#) [m. 296.](#)

Genua flectere, [f. 296.](#)

Genus humanum, [m. 419.](#) [p. 541.](#)

Genus orizæ rubeæ, [m. 299.](#)

Genus vnum veftium, [p. 605.](#)

Geometria, æ, [p. 220.](#) [p. 412.](#)

Gerere bellum, [m. 203.](#)

Gerere filium in vlnis, [m. 31.](#)

Gerere infantem in vlnis, [m. 3.](#)

Germinare olera &c. [f. 817.](#)

Germinare orizam, [f. 483.](#) [f. 817.](#)

Germino, as, [p. 564.](#) [f. 817.](#)

Geftare aliquem humeris, &
collo, [p. 88.](#)

Geftare dorfo, vel humero,
[m. 855.](#)

Geftare humeris lignum,
duos, aut plures, [p. 368.](#)

Geftare in vlnis filium, [p. 55.](#)
[m. 514.](#) [m. 803.](#)

Gestare in vtero prolem, [f. 330.](#)

Gestire canem caudæ agitatione, [f. 481.](#)

Gibbus, bi, [p. 131.](#)

Gibbofus, a, vm, [p. 131.](#)

Gibbus, a, vm, [f. 431.](#)

Gigno, is, [p. 688.](#)

Gingiua, æ, [m. 422.](#) [p. 638.](#)

Gladiatorij ludi magifter, [m. 875.](#)

Gladij capulus, [f. 300.](#)

Gladij fcutum, [f. 300.](#)

Gladij vagina, [m. 300.](#)

GL

ignis in eis delitefcens extinguitur, [m. 420.](#)

Glycyrrhifa, æ, [p. 749.](#)

Galdiolus, i, [f. 257.](#)

Gladio transfixus, vncifque dilaniatus moriari, maledictū, [m. 888.](#)

Gladium è vagina extrahere, [f. 300.](#)

Gladium mittere in vaginam, [f. 300.](#)

Gladius contortus ex vna tantū parte acutus, [m. 300.](#)

Glans plumbea, [p. 199.](#)

Glaucoma, tis, [f. 483.](#)

Gleba, æ, [f. 337.](#)

Gleba, quæ teguntur cineres,

GR

Globare ftoreas, [m. 143.](#)

Globos orizæ offerre, &c. [f. 858.](#)

Globuli precarij, [p. 340.](#) [f. 804.](#)

Globuli vestium, [p. 511.](#)

Globulos precarios filo
traijcere, [f. 891.](#)

Globulos precarios
percurrere, [p. 340.](#)

Glocido, as, [p. 129.](#) [p. 713.](#)

Glomero, as, [f. 65.](#) [m. 143.](#)
[m. 278.](#) [p. 818.](#)

Glomus, eris, trama, æ, [m. 278.](#)

Glutino, as, [m. 325.](#)

Glutinum ex pelle, aut neruo
confectum, [m. 356.](#)

Gluten, inis, [p. 165.](#) [m. 325.](#)

Gluten adhuc recēs est, [m. 674.](#)

Glutinare papyrum parieti,
fis de imaginibus papyraceis,
&c. [m. 165.](#)

Glutine infectum fericum, [m. 325.](#)

Glutine papyrum inficere, [m. 325.](#)

Gnomon nauticus, [f. 381.](#)

Gofipium, ij, [f. 54.](#)

Gradum in literis supremum
adipifci, [p. 539.](#) [m. 831.](#)

Gradus, vs, [f. 51.](#) [p. 58.](#)

Gradus, & dignitates in
Ecclesia, [p. 234.](#)

Gradus huius viri qualis est,
[f. 825.](#)

Gradus in modum pyramidis
in quibus res mortuis
offeruntur, vel cælo, [f. 198.](#)

Gradus fecundus in examine
litterarum quo adeptus
eximitur quis à tributis, [f.](#)
[135.](#)

Gradus fupremus in literis,
[m. 831.](#)

Gramia, æ, [f. 179.](#) [p. 353.](#)

Granarium orizæ, [m. 368.](#)

Granarium orizæ cum paleis,
[m. 242.](#)

Grauedine capitis laborare,
[m. 506.](#)

Grando, dinis, [m. 191.](#) [p.](#)
[487.](#)

Granum, i, [p. 340.](#)

Granum, orizæ, [m. 749.](#)

Granum orizæ cum tunica, [p.](#)
[340.](#)

Granum falis, [p. 340.](#)

Granum feminis, [p. 340.](#)

Graffator, oris, [m. 144.](#)

Gratias agere, [f. 82.](#)

Gratias agere Cæli Domino,
[m. 394.](#)

Gratias agere comiter pro
accepto beneficio, [m. 272.](#)

Gratias habeo Maieftati tuæ,
[m. 394.](#)

Gratias habet Rex, [m. 272.](#)

Gratias referre, [m. 272.](#)

Gratias referre grauibus
perfonis, [p. 586.](#)

Grauatum caput, vel vino, vel
alia re, &c, [f. 671.](#)

Graue aliquid attollere, [f.](#)
[544.](#)

Graue peccatum, feu
mortale, [p. 506.](#)

GR

Grauem virum ad vilia
deprimi munia, [m. 127.](#)

Grauidauit eam, [p. 118.](#)

Grauidus, a, vm, [p. 118.](#)

Grauis, e, [p. 506.](#) [m. 511.](#) [p. 832.](#)

Grauis culpa, vt mortalis, [m. 832.](#)

Grauter olet, [m. 310.](#)

Grauius iusto ponderare, [f. 162.](#)

Grauo, as, [m. 212.](#)

Greffus, vs, [m. 59.](#)

Grex ouium, [p. 790.](#)

Grex porcorum, [p. 790.](#)

Gryllus, i, [p. 162.](#)

GV

Gubernaculum, i, [f. 392.](#)

Gubernaculum ad finiftram
flectere, [f. 80.](#)

Gubernaculum dirigere, [f. 392.](#)

Gubernaculum in aliam partē
adducere, [f. 31.](#)

Gubernaculum in aliquam
partem detorquere, [p. 393.](#)

Gubernare mundum, [f. 536.](#)

Gubenatio, onis, [m. 547.](#)

Gubernator Prouinciæ, [p. 405.](#) [m. 830.](#)

Gubernator totius regni quē
regem vocamus, [f. 117.](#)

Guberno, as, [m. 833.](#) [p. 866.](#)

Guttur, ris, [m. 316.](#)

Gypfum, i, [m. 71.](#)

HA

H Abenas laxare, [p. 375.](#)

Habeo, es, [p. 126.](#)

Habere aliquem pro
magistro, [p. 316.](#)

Habere pro re graui, [f. 408.](#)

Habere pro re iucunda, [f. 408.](#)

Habere pro re vili, [f. 408.](#)

Habes nè aliquod negotium ?
[f. 499.](#)

Habitare in tranfitu, [p. 300.](#)

Habitatio ducis, vel
gubernatoris Prouincię fuis
militibus, [m. 173.](#)

Habitatio militum vnà cum
duce, [p. 314.](#)

Habitatio, regio, [m. 273.](#)

Hac hora, [f. 19.](#)

HA

Hac nocte, [f. 500.](#)

Hęc res, [m. 501.](#)

Hærere in faucibus
officium, [f. 332.](#)

Haleculæ fale conditæ, [m. 574.](#)

Halitus, vs, [p. 335.](#)

Hafta venalia attollens, [f. 516.](#)

Haftile, is, [m. 84.](#)

Haurire aquam è fonte &c. [f. 382.](#)

Haurire betti fumum, [m. 344.](#)

Haurire liquorem ex maiori
vafe, vtendo alio vafe minori,
quod in maius intromittatur,
[p. 488.](#)

Hauftus vnus viui, [f. 102.](#)

Hebefcens gladius, [f. 469.](#)

Helluo, nis, [p. 843.](#)

Herba, æ, [m. 126. f. 748.](#)

Herba apud finias cuius
iufculum paffim fumitur, [f.
100.](#)

HE

Herba dicta ngot, [m. 535.](#)

Herbæ cauliculus, [p. 535.](#)

Herbæ, & arbores, [f. 748.](#)

Herbæ, qnibus vefcuntur
homines, [m. 643.](#)

Herbam amaram comedere,
[p. 504.](#)

Herbam mordere, in fignum
humilitatis coram aliquo ad
petendam veniam, ac fi
bestiam quis fe profiteatur,
[m. 126.](#)

Herba orizæ, [m. 428.](#)

Herba colocafij, [p. 481.](#)

HI

Herba orizæ proluxa fine
granis, [f. 338.](#)

Herba qua vefeuntur boues,
[m. 52.](#)

Herba, quam fimul cum
pifce concoquunt, [f. 425.](#)

Herba quædam, cuius femina
adhærent veftribus, [m. 447.](#)

Herba quædam amara, [p.
504.](#)

Herba quædam in pifcinis, [p.
530.](#)

Herba quædam, quæ oritur in
agrorum aquis, [m. 525.](#)

Herba, quæ esforcioneira dicitur, [f. 235.](#)

Herba, quæ germ inare incipit, [p. 644.](#)

Herba, quæ iam in proceram magnitudinem excreuit, [p. 428.](#)

Herba piscinarum, quæ vfui est ad edendum, [p. 292.](#)

Herba fylueftris, [p. 354.](#)

Heremiticam vitam ducere, [p. 839.](#)

Heri, [m. 335.](#) [m. 615.](#)

Heu, [m. 322.](#)

Heu me miserum, vel heu te miserum, [m. 786.](#)

Heu mifellule, [m. 374.](#)

Heu te miserum, vel me, [p. 319.](#)

Heus tu, [p. 335.](#) [f. 743.](#)

Heus tu attende ad hoc, [m. 501.](#)

Heus tu, Magifter vbi est ? [p. 309.](#)

Hic, [m. 32.](#)

Hic, & hæc homo, [f. 551.](#)

Hic, hæc, hoc, [m. 501.](#)

Hic homo, [m. 501.](#)

Hic, huc, [m. 194.](#)

Hilaris, e, [p. 74.](#) [f. 338.](#)

Hilaris vultus, [f. 327.](#)

Hinnio, is, [p. 216.](#)

Hinnitu equum, vel elephantem omnia implere, [p. 216.](#)

Hinnitus equorum &c, [f. 321.](#)

Hiftoriæ, cantiones, [m. 836.](#)

Hiftoriarum narratio, [f. 699.](#)

Hiftoriarum narrationem
confcribere, [f. 699.](#)

Hoc, [m. 79.](#)

Hoc anno, [p. 501.](#)

Hoc ego non curo, fac vt tibi
placet, [m. 700.](#)

Hoc eft nec amplius, [p. 442.](#)

HO

Hodie mane, [p. 446.](#)

Homines eiufdem
Congregationis, & officij
conuenire ad confultationem,
[f. 597.](#)

Homines eiufdem officij in
eodem vico iuncti cum fuis
præfectis, [m. 597.](#)

Hoc & illo modo, [m. 70.](#)

Hoc ipfum, [p. 501.](#)

Hoc mane, [f. 500.](#)

Hoc modo, [p. 66.](#) [m. 66.](#)

Hoc totum quanti eft, [m.](#)
[521.](#)

Hodie, [m. 335.](#) [f. 500.](#) [p.](#)
[519.](#) [m. 633.](#)

HO

Homines illius Prouinciæ,
quæ apud finas vocatur
chincheo, [p. 380.](#)

Homines fylueftres, [f. 220.](#)

Homines subfulci coloris, [m.](#)
[520.](#)

Homo flocci, [f. 873.](#)

Homo quidam de quo multæ
fabulæ narrantur, [m. 628.](#)

Homo qui huc illuc
deambulat, [p. 159.](#)

Homo valdè brevis, [m. 750.](#)

Homo, vir, vel fæmina, [p. 541.](#)

Honorare, & reuereri
Patrem, & Matrem, [p. 749.](#)

Honorare Patrem, &
Matrem, [m. 383.](#)

Honorare, vt Patrẽ, &c, [p. 324.](#)

Honoro, as, [p. 749.](#)

Honor qui inter loquendum
exhibetur regi qui dicitur
Bua ac fi dicas, veftra
Maieftas, [f. 72.](#)

Hora, æ, [m. 286.](#)

Hora, ab vna poft meridiem
vfque ad tertiam, [m. 287.](#)

Hora, ab vna poft mediam
noctem vfque ad tertiam, [m. 288.](#)

Hora, ab vndecima ante
mediã noctem, vfque ad
primam poft mediam
noctem, [m. 288.](#)

Hora, ab vndecima ante
meridiem, vfque ad primam
poft meridiem, [m. 287.](#)

Hora, à nona ad vndecimam
ante mediam noctem, [p. 288.](#)
[m. 335.](#)

Hora, à nona vfque ad
vndecimam ante meridiem,
[p. 287.](#) [p. 790.](#)

Hora, à prima ad tertiam poft
meridiem, [f. 489.](#)

Hora, à prima vfque ad
tertiam poft mediam,
noctem, [f. 696.](#)

Hora, à quinta ad feptimã
poft meridiem, [f. 160.](#)

Hora, à quinta ad feptimam
vefpertinam, [f. 287.](#)

Hora, à quinta vfque ad
feptimam matutunam, [f.](#)
[286.](#) [p. 287.](#)

Hora, à feptima ad nonam
ante meridiem, [p. 287.](#)

Hora, à feptima ad nonam
ferotinam, [p. 288.](#)

Hora, à feptima vefpertina
vfque ad nonam &c. [f. 843.](#)

Hora, à feptima vfque ad
nonam ante meridiem, [f.](#)
[766.](#)

HO

Hora cænæ, [f. 56.](#)

Hora circa meridiem, [f. 814.](#)

Hora comedendi, [f. 56.](#)

Hora draconis, [p. 287.](#)

Hora equi, [m. 287.](#)

Hora, à tertià ad quintam
poft meridiem, [p. 740.](#)

Hora, à tertia promeridiana
vfque ad quintam
vefpertinam, [f. 287.](#)

Hora aulæ, [f. 56.](#)

Hora bubali, [m. 288.](#)

Hora canis, [p. 288.](#)

Hora capræ, [f. 287.](#)

HV

Hora felis, [p. 287.](#)

Hora gallinæ, [f. 287.](#)

Hora iam tarda eft, [f. 814.](#) [p.](#)
[815.](#)

Hora iam tarda eft, aurora
iam emicat, [p. 815.](#)

Hora muris, [m. 288.](#)

Hora post mediam noctem, à tertia vsque ad quintam, [m. 157.](#)

Hora prandij, [f. 56.](#)

Hora serpentis, [m. 287.](#)

Hora fimiaë, [f. 287.](#)

Hora fuis, [p. 288.](#)

Hora Tigris, [f. 286.](#)

Horologium folare, [p. 829.](#)

Hortor, aris, [p. 377.](#)

Hortus, i, [m. 86.](#) [m. 876.](#)

Hospes, tis, [p. 391.](#)

Hospes, tis, extraneus, a, vm, [f. 780.](#)

Hospes, & peregrinus, ex alijs oris adueniens, [m. 359.](#)

Hospes in regione nouus, [f. 436.](#)

Hospitari in aliena domo, [m. 18.](#) [p. 211.](#)

Hospitem esse in aliena domo, [m. 554.](#)

Hospitor, aris, [p. 118.](#) [p. 577.](#)

Hoftes, [p. 273.](#)

Hoftes, vt cum bellum ingruit, [f. 272.](#)

Humecto, as, [f. 39.](#)

Humerus, i, [m. 65.](#)

Humi iacentem, vel fedentem super genua erigi, [p. 627.](#)

Humilitas, atis, [f. 367.](#) [f. 559.](#)

Humor, oris, [f. 366.](#)

Humor nociuus, [p. 367.](#)

Hybernum tempus, [m. 235.](#) Hyems, mis, [p. 486.](#)

IA

I Acere brachijs hinc inde extenfis, [p. 503.](#)

Iacere fundam ad pifcandum, [m. 856.](#)

Iacere in aliquem, [m. 512.](#)

Iacere monetas ludendo, [f. 794.](#)

Iacere fupinum, [p. 503.](#)

Iacere talos, [m. 128.](#)

Iacendo dormire, [p. 503.](#)

Iaculando fcopum tangere, [m. 24.](#)

Iaculari arcu, [m. 24.](#)

Iaculari balifta, [m. 24.](#)

IA

Iam diù, [m. 404.](#)

Iam feci cum præponitur eft particula præteriti, non autem cum poftponitur, [f. 191.](#)

Iam mortuus eft, [p. 688.](#)

Iam multa nox eft, ito cubitū, [f. 376.](#)

Iam nunc, [m. 112.](#)

Iam parum fupereft, [m. 277.](#)

Iam repletus eft locus, [p. 100.](#)

Iangoma fructus indicus, [f. 47.](#)

Ianua, æ, [m. 138.](#) [f. 480.](#)

Ianua arcis, in quam ingrediuntur, qui Doctoris gradum funt fufcepturi, [f. 369.](#)

IA

Iaculari fagittam, [m. 24.](#)

Iaculo album attingere, [f. 195.](#)

Iaculor, aris, [p. 24.](#)

Iaculum, i, [f. 399.](#)

Iacturam facere capitalis in mercimonijs, [m. 418.](#)

Iam, [m. 191.](#)

Iam conualuit, vel cum conualuerit, [f. 191.](#)

IG

Ianua atrij ad viam, [f. 138.](#)

Ianua extra aream domus, & iuxta publicam viam, [p. 530.](#)

Ianua in cancellorum modum, [p. 136.](#)

Ianua pofterior, [p. 318.](#)

Ianua præcipua, vt in domibus principium & cætera, [f. 138.](#)

Iapon, nis, [f. 553.](#)

Iaponia, æ, [p. 426.](#)

Ictum globuli ferrei pati, [p. 199.](#)

Ictus calami, [p. 516.](#)

Ictus fulmine, [p. 591.](#)

Icuncula cum indulgentijs, vel reliquaria theca, [f. 9.](#)

Icuncula ex margaritę concha, [p. 802.](#)
Id, cui appenditur, aut nectitur ftoea &c. [p. 520.](#)
Ideo, [m. 66. f. 552. p. 866.](#)
Idioma non nouit, [m. 566.](#)
Idiomate currenti vtī, [p. 569.](#)
Idiota, æ, [m. 166. p. 169. m. 178. m. 462.](#)
Idola, funt homines fylueftres, [f. 220.](#)
Idolis recitare, [p. 206.](#)
Idolorum fanum, [m. 833.](#)
Idolorum fecta, [p. 717.](#)
Idolorū folēnitas quædā, [p. 362.](#)
Idolum, i, [f. 60. p. 597. p. 848.](#)
Idolum mulieris; quo venefici vtuntur ad philtrum, [p. 620.](#)
Iecur, coris, [f. 258.](#)
Ieiuno, as, proprie fignificat abftinere à carne, & piſce, nunc autem eſt in vſu ad fignificandum Chriſtianorum ieiunium, [m. 6.](#)

IL

Ignire ferrum, [m. 578.](#)
Ignis, is, [p. 330. m. 429.](#)
Ignis aſcendens æquatur nubibus, [p. 524.](#)
Ignis ex fulphure, & nitro, [m. 688.](#)
Ignis ex fulphure & nitro ideſt ignis inferni, [m. 171.](#)

Ieiunio faciendo veneficos vocare, [m. 829.](#)
Ieiunium, ij, [f. 93.](#)
Ignarus, a, vm, [p. 530.](#)
Ignarus literarum, [p. 536.](#)
Ignem cooperire ne extingatur, [f. 429.](#)
Ignem excitare ex duorum lignorum fricatione vehemēti, [f. 429.](#)
Ignem infufflare, [m. 429.](#)
Ignem operire ne extingatur, [f. 156.](#)
Ignem fuccendi, [f. 429.](#)
Ignem furfum ferri, [f. 411.](#)
Igniarium, ij, [f. 165. f. 429. f. 557.](#)
Igniarius funiculus, [p. 446.](#)
Igniculos furfum volantes accendere, [p. 588.](#)
Igniculus pedipeta, [p. 596.](#)
Igniculus volans, [p. 763.](#)

IM

Ignitabulum ad plicationes, veſtium, [m. 867.](#)
Igniuomum genus armorum, [f. 706.](#)
Ignorans, ntis, [m. 518.](#)
Ignoro, as, [f. 29.](#)
Illa alia pars, [m. 379.](#)
Ille, [p. 3.](#)

Ille alius, [m. 379, f. 728.](#)

Ille alius dominus, [p. 729.](#)

Ille alius magister, [m. 379.](#)

Ille alius pater, [f. 563.](#)

Ille cum contemptu, [m. 311.](#)

Ille de quo scilicet prius facta est mentio, [p. 378.](#)

Ille, eius &c. [p. 541.](#)

Ille, a, vd, [f. 563, p. 781, f. 853.](#)

Ille, a, vd, de vilibus, [m. 562.](#)

Ille pater, [f. 563.](#)

Illic, [p. 122.](#)

Illic, [m. 32.](#)

Illic, illuc, [f. 194.](#)

Illidere comprimendo, [p. 284.](#)

Illido, is, [f. 281.](#)

Illinire, [f. 16.](#)

Illifus, a, vm, [p. 465.](#)

Illiteratus, i, [p. 510.](#)

Illius voluntas fiat, [p. 541.](#)

Illud, & illud aliud, [m. 781.](#)

Illudere mulieres in malum, [m. 810.](#)

Illum baculo percutere, [f. 853.](#)

Illum ego reuereor, [p. 541.](#)

Illumina, vt fit claritas, [f. 692.](#)

Illuminare vt clatus euadat locus, [p. 677.](#)

Illuminari animam à Deo, [p. 677.](#)

Illuminat candela domum, [f. 692.](#)

Illumino, as, [f. 692.](#)

Imago, inis, [m. 9.](#)

Imago collo appensa, [m. 9.](#)

Imago, inis, corporea figura, [p. 848.](#)

Imago quæ in altari colitur, [m. 9.](#)

Imber, bris, pluuiæ minutior, [p. 487.](#)

Imberbis, e, [m. 804, f. 809.](#)

Imbrem decidere, [p. 609.](#)

Imbricare domum, [p. 429.](#)

Imbrices, cum, [m. 290, m. 893.](#)

Imbrices domus, [f. 446.](#)

Imbuere, vt ollam, vel aliud vas vt benè oleat, [f. 546.](#)

Imbuta terra est aqua, [m. 96.](#)

Imitor, aris, [m. 29, m. 105, p. 123, f. 228.](#)

Imitari aliquem, [m. 756.](#)

Imitari probos, [m. 177.](#)

Immaturè parere, [p. 570.](#)

Immaturè fectum lignum, quod facile putrefcit, [f. 725.](#)

Immaturus, a, vm, [m. 569.](#)

Immemor, is, [f. 625.](#)

IM

vt molle fiat, [p. 520.](#)

Immergere aquæ ad pennas euellendas, [p. 47.](#)

Immergere cannas Indicas in aquam, vt tenerefcant, [p. 520.](#)

Immergi quod aquæ innatare folet, [m. 284.](#)

Imminuere aliquid, [p. 261.](#)

Immifcere cum oriza in fcutela, vel iufculum, vel aquam, [f. 96.](#)

Immiffus digito annulus, [m. 217.](#)

Immifcere vino aquam, [p. 589.](#)

Immittere in caueam aliquod animal, [m. 178.](#)

Immittere in crumenam, [m. 828.](#)

Immittere manus in manicas veftis, [p. 892.](#)

Immitti inter dentes, [m. 282.](#)

Immitti inter vngues, [m. 282.](#)

Immitto, is, [m. 112.](#)

Immitto, is, fi mundis vocibus iungatur eft mundum hoc vocabulum, fi obfcænis, eft immodestiffimum, [f. 114.](#)

Immodestè nudari, [p. 417.](#)

Immunda veftis pruriginem generat, [p. 157.](#)

Immundus, a, vm, [f. 155.](#) [p. 175.](#) [p. 583.](#)

Immergere aliquid in aquam,

IM

Immunis, e, [f. 183.](#)

Immutabilis, e, [p. 767.](#)

Immutari in melius, [m. 329.](#)

Impedimento ne fis, illi, [f. 834.](#)

Impedio, is, [p. 83.](#) [p. 277.](#) [p. 521.](#) [f. 834.](#)

Impediri negotijs, [m. 444.](#)

Impellendo manu terræ æquare, in terram profternere, [m. 891.](#)

Impellere humero, [m. 891.](#)

Impellere equum ad currentū, [p. 538.](#)

Impellere ratem in aquam, [f. 214.](#)

Impello, is, [m. 214.](#) [p. 891.](#)

Impendere monetas, [m. 315.](#)

Impendo, is, [f. 824.](#)

Impenfas à iuftitiæ miniftris fumi, [f. 6.](#)

Impenfæ pro miniftris iuftitiæ, [f. 794.](#)

Impenfæ quas miniftri iuftitiæ fumunt, [p. 104.](#)

Imperat pater, [m. 164.](#)

Imperfectum pondus, [p. 570.](#)

Impertiri alicui veftem nouam, [m. 447.](#)

Impetere inuicem, [p. 280.](#)

Impetere, vel impetitus hominum,
tirremium, &c. [p. 673.](#)

Impetere, vel inuadere fe inuicem, [f. 113.](#)

Impetum inuicem facere duos exercitus, [p. 106.](#)

Impetus fufpiriorum, aut iræ, [m. 651.](#)

IM

Impingere in aliquid ex infortunio, [p. 590.](#)

Impingere in aliquid, quod fit impedimento,
[p. 444.](#)

Impingere in aliquod præceptum, illud
violare, [m. 592.](#)

Impingere irreuerenter in nomen indecens
Patris, aut Matris, [f. 592.](#)

Impingit in lignum, [m. 444.](#)

Impingo, is, [p. 96.](#)

Impingo, is, cado, is, [m. 592.](#)

Imple diotam aqua, [m. 214.](#)

Implens defiderium cordis eft folus Deus, [m. 600.](#)

Impleo, es, [p. 214.](#)

Implere calcando, [m. 168.](#)

Impler cochleare oriza ad ufcendum, [m. 896.](#)

Implicata fila, [p. 654.](#)

Implicatus, a, vm, [p. 279.](#) [p. 654.](#)

Implicatus animus, [p. 654.](#)

Impetus vnus pluuiæ, [f. 110.](#)

Impexi capilli, [f. 46.](#)

Impingere capite in columnas, [p. 863.](#)

IN

Implicatus mundi negotijs homo, [f. 185.](#)

Implicatus negotijs, [p. 654.](#)

Imploro regem, [p. 73.](#)

Imploro regem, vel modus, quo quis
proteftatur, vel requirit iuftitiam &c. [f. 593.](#)

Imponere capiti pileum, [m. 229.](#)

Imponere capiti, vel geftare pileum, [p. 489.](#)

Imponere falſum alicui, [p. 584.](#)

Imponere manus fuper caput ægroti, [p. 875.](#)

Imponere nomen, [p. 209.](#) [f. 730.](#)

Importunitatibus obtinere aliquid, [m. 500.](#)

Impoffibile eft, [f. 243.](#)

Imprecari maledicta, [f. 633.](#)

Impudens, ntis, [p. 572.](#)

Impugno, as, [p. 888.](#)

Impurum argentum, [p. 648.](#)

In, [m. 853.](#)

Inadæquatus, a, vm, [f. 881.](#)

Inaduertenter, [m. 349.](#) [p. 470.](#) [m. 768.](#)

Inadvertenter carnem deguftare, [m. 590.](#)

Inæqualis in diftribuendo, iniuftus, a, vm, [p. 601.](#)

Inæquales in longitudine digiti, [m. 405.](#)

Inæqualis locus, [f. 777.](#)

Inappetentia cibi, [m. 534.](#)

Inaures, rium, [p. 803.](#)

Inaures geftare, [p. 803.](#)

Inauro, as, [p. 17. f. 756. p. 847.](#)

Incantare diabolum, [p. 350.](#)

Incantare ferpentes, & tigres veneficio, [p. 371.](#)

IN

Incenfum, i, laferpitiū, ij, [p. 548.](#)

Incernere, aut cribrare aliquid ad feparandum corticem, [p. 672.](#)

Incernere ita vt oriza maneat, & furfur cadat, [f. 260.](#)

Incerniculum, i, [m. 645.](#)

Inceffus cancri, [p. 48.](#)

Inceffus præceps, vt equi, [f. 394.](#)

Inchoare nouam lineam cum fcilicet apud finas incipit quælibet linea à superiori parte, [f. 153.](#)

Incidere in calumniam, [m. 584.](#)

Incidere in morbum, [p. 415.](#)

Incidere in pollutionis peccatum, [f. 203.](#)

Incedere hùc, atque illùc, [m. 618.](#)

Incedere in præaltis pedibus ligneis, [m. 365.](#)

Incedere in pueruli morem, [f. 463.](#)

Incedere per medium pontis arcti, [m. 565.](#)

Incendi ignem, [p. 393.](#)

Incendium, ij, [f. 140.](#)

Incendium, ij, [p. 330. f. 429.](#)

Incenfum, i, [f. 89.](#)

IN

Incidere literas in lapide, [p. 762.](#)

Incidere tabulas ad typographiam, [p. 352.](#)

Incidit in infortuniū, ob quod accusatus, & condemnatus fuit, [f. 590.](#)

Incidit in lectum ex morbo, [f. 590.](#)

Incidentè in aliquod infortunium ? [p. 591.](#)

Incipere corrutionem, [f. 825.](#)

Incifiones florum in ligno, aut papyro, [p. 889.](#)

Incitare equum ad currendum, [p. 244.](#)

Inciuilis, e, [p. 512. f. 598.](#)

Inciuilis, e, inurbanus, [p. 475.](#)

Inclinando caput tranfire, [p. 423.](#)

Inclinare aliquem blando fermone, [f. 890.](#)

Inclinare caput, [m. 140.](#) [p. 299.](#)

Inclinare ramum, [m. 179.](#)

Inclinari ad aliquod vitium, [m. 462.](#)

Inclinari columnam in vnam partem, [m. 890.](#)

Inclinari profundè, [f. 18.](#)

Inclinata in argo oriza, [f. 642.](#)

Inclinata vento arbor, [m. 642.](#)

Inclinatio in vnam partem, vt columnæ,
arboris, &c. [m. 890.](#)

Inclinor, aris, [m. 642.](#)

Inconditè loqui, [m. 416.](#)

Incongrua medicina, [m. 802.](#)

Inconfideratè loqui, [p. 26.](#) [p. 55.](#)

IN

Indecora verba loqui, [f. 826.](#)

Indeliberatè, abque intentione, [m. 762.](#)

Indefinenter, [f. 413.](#)

Index, dicis, [p. 488.](#) [f. 534.](#)

Index, libri, [p. 669.](#)

Indico, as, [p. 104.](#)

Indomitus equus, [p. 667.](#)

Indubitatum iam eft, [p. 312.](#)

Induco, is, [f. 167.](#)

Incrufftare parietes domus, vel terra, vel
calce, [m. 807.](#)

Incubum pati, [m. 212.](#)

Incubus, bi, [f. 207.](#)

Incunabula conficere, [p. 807.](#)

Incunabulum, i, [m. 568.](#)

Indagare canem ex odoratu, [p. 325.](#)

Indagare pediculos, [p. 651.](#)

Indecens, ntis, inciuilis, e, [m. 826.](#)

Indecentia, [p. 871.](#)

Indecentia, & quæ ad rem non pertinent, [p. 616.](#)

Indecentia loqui, [p. 684.](#) [f. 865.](#)

IN

Induere veftem, [m. 444.](#)

Indui veftem corpori benè aptatam &c. [f. 561.](#)

Indulgere genio, [f. 52.](#) [p. 612.](#)

Induo, is, [m. 401.](#)

Indufium, ij, [m. 10.](#)

Inebriari vino, [f. 671.](#)

Inepta loqui, [p. 160.](#)

Ineptè læuigata tabula, [p. 642.](#)

Ineptè loqui, [m. 462.](#)

Ineptus, a, vm, [f. 220](#), [m. 863](#).

Ineptus, a, vm. Infelix, cis, [p. 411](#).

Infamis, is, [f. 534](#).

Infans recens natus, [m. 743](#).

Infaustus, a, vm, [p. 397](#).

Inferior, oris, [m. 185](#).

Inferior est in gradu, [f. 249](#).

Inferior pars cui inferitur trochleam, [m. 812](#).

Inferior persona, [m. 31](#).

Infernus, i, [f. 219](#), [f. 535](#), [p. 606](#), [m. 632](#).

Infernus quia locus ille est tenebrosus, [f. 3](#).

Inficere vestem luto, [p. 39](#).

Infici elephantiaci morbo, [p. 513](#).

Infici morbo, [f. 407](#).

Infici scabie, [p. 408](#).

Infigere folo baculum aut quid simile, [m. 82](#).

Infigi pedi frustum, vel lapidis, vel ligni &c. [f. 892](#).

Infigi spinam in pede, [f. 892](#).

Infimæ fortis homo, [f. 797](#).

Infimus litterarum gradus, [f. 225](#).

Infinitus, a, vm, [f. 398](#).

IN

Infortunatus, a, vm, [p. 651](#).

Infortunio ab extrinfeco illato tangi, [p. 855](#).

Infirmus, i, [f. 243](#).

Infirmus corpore, & animo, [p. 572](#).

Infirmus in lege, [p. 205](#).

Infixio vna &c. [f. 892](#).

Inflare tibias, [m. 775](#).

Inflare tubam, [m. 775](#).

Inflari cadauer quodcunque, [p. 124](#).

Inflari corpus, [p. 704](#).

Inflari faciem ex recentis fandarachæ vapore, [p. 695](#).

Inflata cum ira loqui, [f. 651](#).

Inflextere corpus vertendo supra caput, [p. 549](#).

Inflextere vultum in aliam partem ad non eudiendum, [f. 767](#).

Inflexiones habens arbor, [p. 159](#).

Inflo, as, [p. 704](#).

Influentiæ cælestes, [f. 276](#).

Influunt in sub lunaria stellæ, [f. 276](#).

Infodere monetas, [p. 114](#).

IN

Infortunium, ij, [f. 1](#), [p. 505](#), [f. 713](#).

Infortunium ab extrinfeco illatum, [p. 855](#).

Infortunium oriri in sepultura maiorum, [f. 101.](#)

Infra, [p. 185.](#) [p. 306.](#)

Infra cælum, [p. 306.](#) [p. 763.](#)

Infrendere canem ante morsū, [f. 4.](#)

Infringo, is, [f. 31.](#)

Infunde oleum in lucernam, [m. 161.](#)

Infundere aquam ad irrigandum, [m. 846.](#)

Infundere aquam super caput, vel super aliud, [m. 289.](#)

Infundere capiti aquam, [p. 65.](#)

Infundere fistulæ ferreæ puluerem tormentarium, [f. 509.](#)

Infundere vinum in calicem, [f. 122.](#)

Infundo, dis, [m. 224.](#)

Ingenio carere, [p. 163.](#) [m. 822.](#)

Ingenio pollere, [p. 829.](#)

Ingenio valere, [p. 163.](#) [p. 677.](#)

Ingenio valere ad machinandum, [f. 365.](#)

Ingeniosè inuenire in bonam partem, [f. 19.](#)

Ingenium peruerfum, [m. 163.](#)

Ingenio inundatio, [f. 340.](#)

Ingerere se in turbam hominum confertam, [m. 102.](#)

Ingratus, a, vm, [f. 29.](#) [p. 527.](#) [f. 606.](#)

Ingrederè hùc, [f. 870.](#)

Ingredi pluuiam cum vento, [p. 317.](#)

Ingredi, vt animam intra corpus, [m. 549.](#)

Inguen, nis, [f. 219.](#)

Inhiare dignitatibus, & honoribus, [p. 832.](#)

Inhorrere capillos præ metu, [m. 656.](#) [m. 695.](#)

Inhorrere carnem præ timore, [m. 656.](#)

Inhorrere pilos præ formidine, [p. 290.](#)

Inhumatum cadauer relinquere, [m. 620.](#)

Iniecit ille in me manus violentas, [f. 885.](#)

Inijcere compedes, [f. 81.](#)

Inijcere manus violentas in vestem allicuius illamque difcindere, [m. 885.](#)

Inimici ad inuicem, [m. 527.](#)

Inimicitiae animum dare, [p. 457.](#)

Inimicitias gerere, [p. 311.](#)

Inimicus, i, [p. 270.](#) [f. 778.](#)

Inire amicitiam, [p. 358.](#)

Initium loquutionis cum persona graui, [m. 106.](#)

In itinere, [f. 226.](#)

Iniurijs illatis par minimè rependere, [m. 564.](#)

Iniuftè vim inferre, [p. 276.](#)

In mundum venire, [m. 230.](#)

Innatare aquæ, [p. 217.](#)

Inniti alicui rei, [m. 754.](#)

IN

Inniti baculo, [p. 81.](#)

Inniti orizæ, [m. 754.](#)

Inniti parieti, [p. 181.](#)

Inniti fibi iniucem alterius auxilio, [p. 507.](#)

Innititur domus columnis, [m. 554.](#)

Innitor, eris, [p. 181.](#) [m. 554.](#) [p. 870.](#)

In nomine Patris &c. [f. 552.](#)

Innouare catalogum, [f. 175.](#)

Innumerabilia, [m. 492.](#)

Innumerabilis, e, [p. 305.](#) [m. 314.](#) [p. 334.](#) [p. 355.](#) [p. 667.](#) [f. 689.](#)

Inordinatæ res, fimul congeftæ, [f. 435.](#)

Inordinatio, nis, [p. 400.](#)

In pofterum, [p. 840.](#)

In pretio habere, [f. 199.](#)

Inquant gallinæ domum, [m. 175.](#)

Inquirere de re illa, [m. 334.](#)

Inquiro, is, [f. 828.](#)

Inquifitio adhuc fit ad veritatem indagandam, [f. 828.](#)

Infalubris locus, [f. 399.](#)

Infanio, is, [p. 144.](#) [m. 155.](#)

Inficio aliquo, [p. 812.](#)

IN

Infcriptio, qua fuis progenitoribus Annamitæ offerunt edulia, [m. 857.](#)

Infequi aliquem ad eum capiendum, [m. 177.](#)

Inferere aliquid, aut ligare cum alio, vt longius euadat, [p. 567.](#)

Inferere filo, aut alteri ligulæ monetas æreas, [m. 794.](#)

Inferere, iucifio, onis, [p. 465.](#)

Infero, is, [m. 106.](#)

Infertio, onis, [p. 352.](#)

Inferuit ad feminandum, [p. 513.](#)

Infidere calcaneis, [p. 43.](#)

Infidiofus, a, vm, [m. 220.](#)

Infignia cum peripetafmatibus, & conopæis, &c. [m. 602.](#)

Infignia Prælaturæ, [p. 320.](#)

Infilire in oculos corticis limonij fuccum, [f. 312.](#)

Infilire in oculos fuccum corticis mali aurei, [m. 753.](#)

Infidus, a, vm, [p. 469.](#)

Infipiens, ntis, [m. 155.](#) [m. 491.](#)

Infolare, fi humidus es &c. [p. 603.](#)

Infolefcio, is, [p. 540.](#)

Infolitus, a, vm, [p. 391.](#)

Infolo, as, [f. 602.](#)

Infomnem ducere noctem, [p. 782.](#)

Infpicere clarè ex proximo loco, [f. 689.](#)

Infpicere ex proximo loco, [p. 689.](#)

Infpicere in fpeculo veneficæ, [p. 107.](#)

Infpicere fpeculum, [p. 693.](#)

IN

Infatigat diabolus homines ad peccata, [f. 292.](#)

Infatigo, as, [m. 292.](#) [f. 896.](#)

Infatratum, ti, [m. 207.](#)

Infatratum indicum in culcitræ morem
affutum, [p. 464.](#)

Infatramenta artificis, [p. 291.](#)

Infatrum, aut tudicula, [m. 807.](#)

Infatrum lignum &c. [m. 788.](#)

Infatrum mechanici, [p. 442.](#)

Infatrum muficum, [f. 197.](#)

Infatrum quo aliquid premitur, vt libri
&c. [f. 357.](#)

Infatrum, quo eijcitur aqua ex cymba
&c. [f. 262.](#)

Infatrum quoddam in modum ciftæ
paruulæ &c. [p. 727.](#)

Infatruens eft aliud, [m. 600.](#)

Infatruendo ignem accendere, [p. 775.](#)

Infatruere fpeculum veneficæ, fuperftitio
folita in Tunchini Regno, [m. 103.](#)

Infatruenti eodem, [p. 55.](#)

Infatruere grani orizæ, [m. 186.](#)

Infatruere diabolus homines, ad malè agendum,
[m. 626.](#)

IN

Infula, æ, [f. 136.](#) [f. 294.](#) [f. 399.](#)

Infula cham, [f. 399.](#)

Infula, vel Peninfula, [p. 575.](#)

Infulsè canere, [p. 730.](#)

Integer adhuc eft, [m. 865.](#)

Integer annus, [f. 812.](#)

Integer, gra, grum, [m. 45.](#) [f. 45.](#) [p. 399.](#) [f. 812.](#) [m. 865.](#)

Integer, & corruptione carens pifcis, [m. 46.](#)

Integer, omnis, e, fofpes, tis, [f. 844.](#)

Integra, dies, [f. 45.](#)

Integra res, adhuc eft, [p. 399.](#)

Integra res non deprauata, [m. 46.](#)

Integrè, [f. 109.](#)

Integrè legem feruare, [m. 45.](#)

Integro anno, [m. 431.](#)

Integro corde, ac omnibus viribus, [p. 322.](#)

Integrum fermonem proferre, [f. 45.](#)

Intellectus, vs, [p. 833.](#)

Intellectus non attingit, [p. 704.](#)

Intellectus perfpicuus, [m. 525.](#)

Intelligens valdè, [p. 460.](#)

Intelligo, is, [p. 36. m. 817.](#)

Intentio, onis, [p. 349.](#)

Intentio tua quænam est ? [p. 349.](#)

Intentionem habeo, [p. 349.](#)

Intentionem non habuit faciendi illud, [p. 791.](#)

Intentum percepi, [m. 349.](#)

IN

Maledictum, [p. 420.](#)

Interijcio, is, [m. 887.](#)

Interior, vs, [p. 422.](#)

Interior falsitas legis idolorū, [f. 837.](#)

Interior pars cuiuscumque rei, [p. 663.](#)

Interior pars fructus, [p. 663.](#)

Interius ingredi, [f. 806.](#)

Inter lucem, & tenebras, [f. 585.](#)

Inter Magnates necessaria est unio, & inter plebeios amor sæpè conueniendo, [m. 306.](#)

Intermedij præteriere duo anni, [f. 78.](#)

Intermedij sunt montes & mare, [f. 78.](#)

Intentum fuum, feu voluntatem fuam quouis fe quatur, [p. 349.](#)

Intercedere pro aliquo apud regem, vt dignitatem accipiat, [m. 30.](#)

Intercedere pro reo, [p. 277.](#)

Intercipi manum, [f. 265.](#)

Intercipio, is, [p. 103. m. 357.](#)

Intercludo, is, [p. 103.](#)

Interdiū, [p. 22. f. 518.](#)

Interdum datur, interdum non, [f. 66.](#)

Intereft nihil, [p. 591. m. 678.](#)

Interficiant te dolores ventris.

IN

Intermedium, ij, [m. 78.](#)

Intermediū est iter vnus diei, [f. 78.](#)

Intermedius est fluuius, [m. 78.](#)

Intermedius est paries, [f. 78.](#)

Interminabilis, e, [m. 521.](#)

Inter mulieres, [f. 837.](#)

Internodia cannarum indicarum, [p. 588.](#)

Internodium, ij, [m. 46. m. 587.](#)

Internodium cannæ indicæ, [m. 808.](#)

Interpres, etis, [p. 701. p. 777.](#)

Interpungere, [f. 95. p. 136.](#)

Interrogatus minimè respondit, [p. 833.](#)

Interrogo, as, [m. 334.](#)
Interrumpere alterius verba, [f. 144.](#)
Interruptè legit, [m. 219.](#)
Interturbator ne fis eorum qui operantur, [f. 834.](#)
Interula, æ, [p. 129.](#)
Intorquere clavi acumen in partem inferiorem, [p. 145.](#)
Intra, [f. 837.](#)
Intra domus septa, [m. 543.](#)
Intrepidus, a, vm, [m. 636.](#)
Intromittere, [m. 195.](#)
Intromitto, is, [m. 45.](#) [p. 49.](#) [p. 662.](#) [m. 828.](#)
Intestina animalis, [f. 402.](#)
Intro, as, [f. 67.](#)
Intueri proprijs oculis, [m. 795.](#)
Intueri se in speculo, [f. 886.](#)
Intus, intra, [p. 806.](#)
Intus reconde, [f. 67.](#)

IN

Inuerfus, a, vm, [p. 802.](#)
In via, [p. 168.](#)
Inuicem, [f. 160.](#)
Inuicem, fimul, [f. 146.](#)
Inuideo, es, [p. 268.](#) [m. 405.](#)

Inuadere se inuicem, [f. 284.](#)
Inuadit elephas, [p. 895.](#)
Inuafio facta ab hominibus, vel ab animalibus, [p. 895.](#)
Inueni iam, [m. 736.](#)
Inuenio, is, [m. 243.](#)
Inuentione ad externa valere, [p. 163.](#)
Inuentiones iniuftæ ad eliciendam pecuniam, [p. 642.](#)
Inuentioni alterius aliâ induftriâ mederi, [m. 229.](#)
Inuentor in bonum, [p. 209.](#)
Inuertere aliquid, vt madefiat totum, [f. 39.](#)
Inuertere orizam, quæ ad folem ficcatur, [m. 618.](#)
Inuerti & immergi nauim, [f. 46.](#)
Inuerti quod miniè fixū est, [f. 39.](#)
Inuerfa pars veftis, [m. 802.](#)

IN

Inuidere alteri propter res eius, [p. 268.](#)
Inuidere, & odiffe, [p. 268.](#)
Inuigilare domui, [f. 291.](#) [m. 692.](#)
Inuigilo, as, [m. 692.](#)
Inuifere aliquem, [p. 737.](#)

Inuitare ad edendum folium, &c. [m. 757.](#)
 Inuitare idolum ad edendum, [f. 617.](#) [p. 618.](#)
 Inuifere infirmos, [m. 869.](#)
 Inuitare maiores, feu auos, & proauos, vt domum redeant ad edendum, [p. 618.](#)
 Inuitare veneficos ad ieiunia mortuis facienda, [m. 767.](#)
 Inuito, as, [f. 193.](#) [f. 479.](#) [m. 757.](#) [f. 764.](#)
 Inuito, as, offero effers, [m. 765.](#)
 Inuito dominationem tuam, [f. 479.](#)
 Inundat fluuius, [m. 39.](#)
 Inundatio, nis, [p. 436.](#)
 Inuocare cæli Dominum, vt adiuuer, [p. 856.](#)
 Inuocare Cœlum, & idola, [f. 855.](#)
 Inuocare progenitores defunctos, [p. 856.](#)
 Inuoco, as, [f. 855.](#)
 Inuoluere, vt cartâ &c. [f. 296.](#)
 Inuoluere libum folijs, [f. 296.](#)
 Inuolutus, a, vm, [f. 51.](#)
 Inurbanus, a, vm, [f. 832.](#)
 Iocari cum mulieribus, [p. 268.](#)
 Iocor, aris, [m. 284.](#) [m. 540.](#)
 Ioculator, oris, [p. 467.](#)
 Ipfomet infanti, [m. 112.](#)

IN

Iracundè vocem attoliere, [f. 452.](#)
 Iracundia in corde latens, [f. 133.](#)
 Iraduncus, i, [p. 265.](#)
 Iram demonftrare ad metum incutiendum, [m. 318.](#)
 Iram remitti, [f. 540.](#)
 Irafcì ad inuicem, [p. 857.](#)
 Irafcì alicui vt erubefcat de eo, quod egit, [f. 854.](#)
 Irafcì in corde, [m. 81.](#)
 Irafcì in illum, qui prius, in ipfum excanduit, [m. 452.](#)
 Irafcì in omnes occurrentes præ furore, [f. 618.](#)
 Irafcì paffim ex malo genio, [f. 452.](#)
 Irafcì regem, vel primariam perfonam, atque iram aliqua reprehenfione demonftrare, [f. 141.](#)
 Irafcì valdè ad incutiendum metum, [m. 212.](#)
 Irafcor, ris, [f. 264.](#) [p. 474.](#) [p. 564.](#)
 Ire ad latrinas, modefte loquēdo, [p. 33.](#)
 Ire in circuitu, [p. 623.](#)
 Ire lufum, [f. 225.](#)
 Ire non vult, [m. 110.](#)

IN

Iris, idis, [p. 45.](#) [m. 690.](#)

Irreuerentem effe, [m. 504.](#)

Irreuenrenter tranfire ante ianuam alteruis,
non habita ratione illius, [p. 593.](#)

Irrideo, es, [f. 100.](#) [m. 540.](#)

Irritare bubalos, vt fe inuitem cornibus
petant, [f. 411.](#)

Is, [p. 3.](#)

Is, vrbane loquendo, [f. 576.](#)

Ita, itaque, [p. 66.](#)

Ita eft, [m. 389.](#) [p. 590.](#)

Ita non eft, [p. 590.](#)

Ita omnino, [p. 112.](#)

Iter commune data opera relin quere, [p. 42.](#)

Iter longum peragere, [p. 667.](#)

Iter offendere, [f. 200.](#)

Iter partim cænofum, partim ficcum, [p. 556.](#)

Iter prolixum, [p. 879.](#)

Iter, vel quid fimile in cuius medio tutus quis
incedit, [p. 565.](#)

Iter vnum, duo &c. eundo fcilicet, vel
redeundo, & aliquid geftando, [m. 120.](#)

Iterum, [p. 393.](#)

Iterum ingredi, [m. 393.](#)

Ito, [m. 309.](#)

Ito illuc, [f. 194.](#)

Ito velociter, [m. 384.](#)

Itque, reditque, [f. 218.](#)

Iuba, & cauda equi, [p. 821.](#)

Iucunditas, tis, [p. 68.](#)

Iucundius, a, vm, [f. 342.](#)

Iucundus, & gratus locus, [m. 621.](#)

Iudex de vi illata, [m. 410.](#)

Iudicare de re, [m. 360.](#)

Iudicem te caufæ conftituo, [p. 888.](#)

Iudicij dies, [f. 887.](#)

Iudicio prudentis, [p. 881.](#)

Iudico, as, [m. 594.](#) [f. 887.](#)

Iugum, i, [p. 2.](#)

Iugum bubali, [p. 2.](#)

Iugum ex vnica canga indica confans, [f. 415.](#)

Iunctas eleuare manus, [m. 433.](#)

Iuncus, ci, [f. 129.](#)

Iuncus, quo fiunt ftoreæ craffiores, [m. 391.](#)

Iungere capillos inuicem, [m. 358.](#)

Iungere duas partes alicuius ligni ad hoc
confracti, [m. 261.](#)

Iungere manus, [f. 98.](#) [m. 715.](#)

Iungere manus ante pectus, [m. 88.](#)

Iungi alteri viro vxorem, [m. 423.](#)

Iungi inuicem, [m. 839.](#)

Iunior adhuc, [f. 808.](#)

Iuramentum ab aliquo exigere, [p. 754.](#)

Iuramentum falsum perpetrare, [f. 275.](#)

Iurare falsum, [p. 754.](#) [m. 755.](#)

IN

Iufculum cum herbis, aut alijs, [f. 85.](#)

Ius gallinæ elixæ, [m. 575.](#)

Ius indicum ex oriza rarum, & minimè denfum, quod cania vocant, [p. 403.](#)

Iufta corporis ftatura, [p. 755.](#)

Iufta perfoluere, [m. 865.](#)

Iuftus iudex, [m. 25.](#) [p. 135.](#)

Iuuare ad ferendum onus, [f. 649.](#)

Iuuare fe opibus inuicem, [f. 88.](#)

Iuuencus, i, [f. 111.](#)

Iuuene mori, [p. 351.](#)

Iuuenis, nis, [p. 38.](#)

Iuuo, as, [f. 294.](#) [f. 326.](#) [p. 577.](#)

Iuuo, as, Protego, is, [f. 816.](#)

Iurare in nomine alicuius, [f. 753.](#)

Iurare verum, [f. 753.](#)

Iurafiti necne ? eftque aptus modus interrogandi in confeffione, [p. 126.](#)

Iuro, as, [f. 753.](#)

IN

Iuxta, [p. 33.](#)

Iuxta aliquem federe, [m. 267.](#)

Iuxta anfam, [f. 228.](#)

Iuxta exigentiam meriti, [f. 228.](#)

Iuxta ipfius fatum, [m. 689.](#)

Iuxta meffis copiam, vel inopiam, [p. 445.](#)

Iuxta otium, fecundum negotia, [f. 444.](#)

Iuxta placitum tuum, [f. 444.](#)

Iuxta radicem, [p. 33.](#)

Iuxtà, fecundum, [f. 444.](#)

Iuxta tranfire aliquid ita vt tantum non attingat, [m. 897.](#)

Iuxta tuum placitum, [f. 444.](#)

LA

L Abia, [p. 477.](#)
 Labia diftorta, [p. 46.](#)
 Labor, oris, [m. 374.](#)
 Laborantes impedire, [f. 868.](#)
 Labor cordis, [p. 369.](#)
 Labores pati, [p. 505.](#)
 Laboriosa negotia tranfigere,
[p. 202.](#)
 Laboriofus, a, vm, [p. 369.](#)
 Laboris patiens, [m. 308.](#)
 Labrufca, æ, [f. 553.](#)
 Lac, tis, [f. 702.](#)
 Laciniarum amplarum veftis,
[f. 171.](#)
 Lac fugere, [f. 702.](#)
 Lacera veftis, [f. 632.](#)

LA

Lacerare veftem, [f. 632.](#)
 Laceris indutus veftibus, [m. 661.](#)
 Laceris veftibus, [m. 632.](#)
 Lacertofus vir, [p. 600.](#)
 Lacertula, æ, [p. 397.](#)
 Lacertus i, [f. 683.](#)
 Lactaria, æ. arbor quædam
 fic dicta, [p. 900.](#)
 Lactuca, æ, [p. 172.](#) [f. 643.](#)
 Lacuna, æ, [p. 326.](#)
 Lædi collum baculo quo onus
 ad humerum defertur, [p. 621.](#)
 Læfus aliquo membro, [p. 625.](#)
 Lætari valde, [p. 452.](#)
 Lætor, aris, [m. 322.](#)

Lætor, aris, congratulor, aris,
[p. 452.](#)

Læuigare dolabro, [m. 124.](#)

Læuis minimè tabula, [f. 686.](#)

LA

Lacus, i, ftagnum, i, [m. 839.](#)

Lambo, is, [m. 413.](#)

Lancea, æ, [f. 399.](#)

Lancea anceps ex vtraque
parte acuta, [m. 206.](#)

Lanceam apprehendere, [m.
280.](#)

Lancea cum vnco, [p. 91.](#)

Lancea ferrum habens
oblongum, [f. 874.](#)

Lancea in modum falcis, [m.
413.](#)

Lancea quædam ferrum
habens maiufculum, [f. 522.](#)

Læuis, lubricus, a, vm, [p.
813.](#)

LA

Lancea quædam in bipennis
figuram, [m. 532.](#)

Lancea vnus aciei, [m. 280.](#)

Lancea vulnerare, [f. 195.](#)

Lanugo auium, [m. 426.](#)

Lanx finicus, [m. 128.](#)

Lanx fynicus orificij
confracti, [f. 132.](#)

Laorum regnum, [p. 400.](#)

Lapides quibus imponitur
olla ad ignem, [m. 210.](#)

Lapido, as, [m. 512.](#)

Lapilli in oriza, [m. 675.](#)

Lapis lædens pedem, [f. 693.](#)

Lapis planus, [p. 191.](#) [p. 390.](#)

Largitio ad fubornandum, [m. 417.](#)

Largus, a, vm, [p. 633.](#)

Laffatus, a, vm, [f. 554.](#)

Lateo, es, [m. 8.](#)

Later, ris, [p. 255.](#)

Latere aliquem ad opus, quod intendit perficiendum, [p. 650.](#)

Latere, & filere ne deprehendatur, [f. 508.](#)

Lateri innixum decumbere, [p. 528.](#)

Latericum parietem erigere, [p. 255.](#)

Laterna, æ, [m. 136.](#)

Laterna papyracea, [m. 427.](#)

Latitudo, inis, [p. 31.](#) [f. 521.](#)

Larrat canis, [m. 701.](#)

Latrina, æ, [p. 338.](#)

Latro, as, [m. 701.](#)

Latro, nis, [f. 205.](#) [m. 752.](#)

Latronum caterua, [f. 205.](#)

Latrunculi, [p. 128.](#) [p. 132.](#)

Latrunculus, i, [m. 862.](#)

Latus, a, vm, [m. 622.](#) [p. 633.](#)

Latus, eris, [m. 145.](#) [m. 340.](#) [p. 705.](#)

Latus anteponere, vt ad locum angustum fuperandum, [p. 528.](#)

Latus dextrum nauis, [p. 30.](#)

Latus Domini Iefu lancea fuit apertum, [f. 145.](#)

Latus Domini Iefu miles aperuit lancea, [p. 705.](#)

Larua, æ, [p. 445.](#) [f. 458.](#)

Lauare corpus, [p. 718.](#)

Lauare vestem, [f. 282.](#)

Lauare vestes manibus
percutiundo, [m. 234.](#)

Lauare, vt mundetur, [f. 669.](#)

Laudo, as, [m. 365.](#) [f. 541.](#)

LE

Lectus vastus ligneus pedibus
lignis innixus, [p. 294.](#)

Legationem deferre, [p. 699.](#)

Legatorum comites, [m. 699.](#)

Legatus, i, legatio, nis, [p. 699.](#)

Legatus, qui primum
legationis locum tenens, [m. 699.](#)

Legem docere, [p. 205.](#)

Lauer, ris, [p. 84.](#)

Lauo, as, [f. 658.](#)

Laxus, a, vm, [p. 403.](#)

Lectulus ex cānis indicis
compactus, [f. 98.](#)

LE

Legem domini perfectè
custodire, [m. 565.](#)

Legem prædicare, [p. 205.](#)

Legem primo docere in
aliquo loco, [m. 205.](#)

Legem recipere, [f. 204.](#)

Legem relinquere, [f. 204.](#)

Legendo hærerere, [p. 206.](#)

Legere expeditè, [p. 206.](#)

Legere preces ex libro, [p. 383.](#)

Leges Regnorum, [p. 421.](#)

Leges spernere, [p. 406.](#)

Legis eiusdem, [f. 204.](#)

Lego, is, [f. 205.](#) [f. 560.](#)

Leguminis quædam species, [p. 507.](#)

Lens, tis, [m. 211.](#)

Lens vacua, [m. 411.](#)

Lentè, [m. 96.](#) [m. 159.](#) [f. 733.](#) [f. 749.](#)

Lentè incedit equus, [m. 96.](#)

Lentè, pacatè, [p. 684.](#)

Lentigines rubæ in facie, [m. 491.](#)

Lentus, a, vm, [m. 804.](#)

Lentus in operando, [m. 583.](#)

Leo, onis, [f. 493.](#) [p. 699.](#) [f. 842.](#)

Lepidus, a, vm, [f. 365.](#)

Lepus, oris, [m. 771.](#)

Leucæ itineris numeratæ, [f. 689.](#)

Leui pede incedere, [m. 174.](#)

Leuis, e, [m. 162.](#)

Leuis animo, inconstans, ntis, [f. 660.](#)

Leuius ponderare quam par fit, [m. 162.](#)

Leuiter, [f. 120.](#) [m. 174.](#)

Leuiter aliquem offendere, [m. 463.](#)

Leuiter orizam terere, [p. 121.](#)

Leuiter peragere, [m. 174.](#)

Leuiter tangere vultum, [m. 70.](#)

Leuo, as, [m. 5.](#)

Lex, legis, [f. 204.](#)

Lex literatorum, [p. 556.](#)

Liber, bri, [p. 669.](#)

Libe ab onere feruendi
magiftratibus, [m. 611.](#)

Liber ex quo preces dicuntur,
[f. 848.](#)

Liber, in quo hiftoriarum
narratio continetur, [f. 699.](#)

Liber precum, [f. 226.](#) [p. 383.](#)

Liber finè operimento, [p.](#)
[804.](#)

LI

operum, vt Regis &c. [m.](#)
[701.](#)

Libra, æ, [m. 83.](#)

Libra trutinæ, [m. 38.](#)

Libra vna, [m. 83.](#)

Liber vbi eft? [m. 508.](#)

Liberalis, e, [m. 163.](#)

Libera me, [p. 146.](#) [p. 408.](#)

Liberi, inurbani, fine
respectu, [p. 469.](#)

Liberior in loquendo, [f. 537.](#)

Liberor à quolibet infortunio
fiue morbo fiue periculo, [p.](#)
[118.](#)

Liberum effe ab oneribus
publicorum

LI

Libri quidam, quibus
fcholaftici vtuntur, vt literas
dicant, [m. 379.](#)

Libri tegumentum, [p. 669.](#)

Libri tomus, [p. 669.](#)

Librum aperire, [m. 669.](#)

Librum claudere, [m. 669.](#)

Librum compingere, [p. 669.](#)

Librum conscribere, [m. 669.](#)

Librum exponere, [m. 669.](#)

Librum legere, [m. 669.](#)

Librum præ manibus habere, [m. 669.](#)

Librum typis mandare, [m. 669.](#)

Licia fructus finicus, [f. 65.](#)

Licia, orum, [f. 294.](#)

Lien, is, [m. 390.](#)

Ligamen ex canna indica in modum viminis confectum, [f. 403.](#)

Ligamen ex viminibus compositum, vt aliquid ex eo dependeat, [m. 621.](#)

Ligare brachia alicui, [m. 811.](#)

Ligare canem fune, [m. 888.](#)

Ligare manus post terga, [m. 88.](#)

Ligare pedes anteriores equi, [f. 380.](#)

Ligare ftorem ex cannis confectam, [p. 256.](#)

Ligatura ftoreæ ex cannis indicis contextæ &c. [p. 575.](#)

Ligaturas monetarum quinas fimul ligare, [p. 207.](#)

Ligna ad comburendum, [m. 140.](#) [m. 775.](#)

Ligna ad ignem, [m. 797.](#)

Ligna in quibus texores, & tornatores pedibus infiftunt, & operantur, [p. 233.](#)

Ligna quibus nauigium in tiãfuerfum coagmētatur, [f. 521.](#) [p. 522.](#)

Ligna tranfuerfa lecti, [m. 679.](#)

Ligneis pedibus incedere, [m. 77.](#)

Ligneo compede teneri, [m. 40.](#)

Ligneum ras, in quo bibunt elephantes, [f. 788.](#)

Ligni cuiusdam cortex qui vsui est ad inficienda librorum tegumenta, [f. 674.](#)

Ligni frustum, [f. 624.](#)

Lignorum ad comburendum venditor, [m. 797.](#)

Lignorum venditor, [p. 604.](#)
[p. 766.](#)

LI

Lignum leuigatum ad aliquem vsfum, [p. 22.](#)

Lignum obliquum, [p. 68.](#) [p. 584.](#)

Lignum, i, [p. 295.](#) [m. 455.](#) [p. 676.](#)

Lignum aquilanum fylueftre, [f. 276.](#) [p. 277.](#)

Lignum commune, [m. 295.](#)

Lignum concuum, in quod immittitur arbor veli, [f. 474.](#)

Lignum cui tela inuoluitur, [f. 785.](#)

Lignum eleuatum, in quo scriptum est edictum, quo aliquid cauetur, [m. 455.](#)

LI

Lignum odoriferum, &c. [m. 378.](#)

Lignum putre, [p. 3.](#)

Lignum quo agitur orizæ
mola, [f. 129.](#)

Lignum, quo gubernaculum
dirigitur, [f. 392.](#)

Lignum, quo multi fimul
aliquid humeris gestant, [f. 232.](#)

Lignum quo vehuntur
homines in cathedra, vel
lecto, [m. 232.](#)

Lignum quodcumque
appensum in quo infixi sunt
multi clavi ad alia
appendenda, [f. 460.](#)

Lignum quoddam quod
inferuit ad res colore
imbuendas, [f. 674.](#)

Lignum, quod erigitur in
superstitioso idolorum
ieiunio, [m. 134.](#)

Lignum quod ferri duritiem
imitatur, [p. 416.](#)

Lignum quod mittitur in
foramen paruulum ad
claudendam ianuam, [f. 114.](#)

Lignum quod superponitur in
ædificio alteri &c. [p. 641.](#)

Lignum, quod trahitur ad
orizam pellicula exuendam in
mola, [p. 475.](#)

Lignum quod trahitur in
quadam mola &c. [f. 278.](#)

Lignum rotundum oblongum
ad vehenda humeris
defunctorum cadauera
paratum, [f. 634.](#)

Lignum tranfuerfum, quo
duo humeris gestant rete
quoddam, quo homines
vehuntur, [m. 232.](#)

Ligo, as, [m. 59. p. 256.](#)

Ligo, onis, [p. 142.](#)

Ligo ferrum habens
directum, [m. 786.](#)

Ligone terram fodere, [m. 882.](#)

Ligula, æ, [p. 167.](#)

Ligula è galero pendens, qua sub mento galerus ligatur, [f. 571.](#)

Ligula ex corio, [m. 421.](#)

Ligula ex vinco, [p. 421.](#)

Ligula vestis, [f. 163.](#)

Lima, æ, limo, as, [p. 292.](#)

Lima inepta ad limandum, [p. 292.](#)

Lima, qua limatur lignum, [f. 780.](#)

Lima ferræ, [f. 165.](#)

LI

Linguam extra os proferre, [p. 433.](#)

Linguam non nouit, [f. 796.](#)

Linea, verfus, [p. 314.](#)

Lineæ quædam ad certam figuram rhombi ductæ, [m. 762.](#)

Lineæ quædam super lignum ductæ, [p. 740.](#)

Lineam nouam ordiri, [p. 314.](#)

Lineas notare, [p. 314.](#)

Lingua, æ, [f. 432.](#) [f. 796.](#)

Lingua rudis, [p. 433.](#)

Lingua fuauis, [p. 433.](#)

LO

Lingula fistulæ, [m. 433.](#)

Linio, is, [m. 42.](#)

Linire, aut tegere auro, vel argento in folia subtiliffima deducto, [f. 756.](#)

Linire domum, [f. 42.](#)

Linire pellem tympani, [m. 480.](#)

Linire tympanum cinere, [f. 480.](#)

Linire tympanum orizà coctà, [m. 480.](#)

Lineamen, minis, [p. 58.](#)

Lintum, i, torale, is, [p. 361.](#)

Linum, herba quæ in aqua nascitur, [m. 647.](#)

Lippi oculi, [p. 173.](#) [f. 179.](#) [p. 353.](#)

Liquare ceram, [p. 240.](#)

Liquefacio, is, [p. 511.](#)

Liquefacere argentum, [p. 511.](#)

Liquefcere ceram ad ignem, [f. 94.](#)

Liquefcere plumbum, [f. 94.](#)

Liquefco, is, [f. 94.](#)

Liquida res, & rarefacta, [p. 403.](#)

Liquor aliquis craffus, [m. 192.](#)

Litare diabolo &c. [m. 729.](#)

Litem intendere, [m. 380.](#)

Literæ, arum, [p. 857.](#)

Literæ maiufculæ, [p. 516.](#)

Literæ maiufculæ, vt tituli, [f. 168.](#)

Literæ minutiores, vt gloffa explicans textum, [m. 117.](#)

Literæ finicæ, feu
characteres finici, [f. 116.](#)

Literæ testimoniales
magiftratuum, [m. 760.](#)

Literas obfignare, [m. 779.](#)

Literati magiftratus filius, [m. 839.](#)

Literatorum gradus tertius
afcendendo &c. [f. 686. p. 720.](#)

Literatorum officium, feu
munus, [f. 524.](#)

Literatus, a, vm, [m. 308.](#)

Litura, æ, [p. 165.](#)

Lituris plena fcriptura, [p. 165.](#)

Litus oris, [m. 19.](#)

Lius, maris, [m. 19.](#)

Liorem excitare verberibus,
[f. 396.](#)

Locare aliquem, vt vice mea
faciat opera publica, quibus
tenebar [p. 371.](#)

Locare domum, [f. 225.](#)

Loco, as, conduco, is, [m. 782.](#)

Loco alterius, [m. 734. p. 866.](#)

Loco galeri vti pileo, [f. 734.](#)

Loco non fe continere, [f. 556.](#)

Loculi arculæ, [p. 235.](#)

Loculorum ordines varij, [p. 235.](#)

Loculos reponere, [p. 235.](#)

Loculus, i, [p. 676.](#)

Locus, i, [p. 114. m. 568.](#)

Locus abfoluendi à peccatis [p. 274.](#)

Locus altus, & clarus, [m. 639.](#)

Locus anguftus, [p. 100.](#)

LO

Locus humilis, [m. 750.](#)

Locus in flumine ad lauandum, [f. 32.](#)

Locus, in quem concurrunt multa nauigia ad mercaturam, [m. 858.](#)

Locus, in quo adorant dæmonem &c. [m. 747.](#)

Locus in quo Deus habitat, eft cor purum, [p. 533.](#)

Locus in quo habitat primaria perfona, [p. 533.](#)

Locus in quo putant Ethnici aliquid diuinitatis ineffe, [m.](#)

Locus animalium, & auium [f. 118.](#)

Locus cultus, altare &c. [m. 568.](#)

LV

[764.](#)

Locus, in quo quædam ordinata feruantur, [m. 271.](#)

Locus in quo res æneæ diuenduntur, vt ollæ &c. [p. 236.](#)

Locus, in quo feruantur fiftulæ ferreæ, [f. 271.](#)

Locus, in quo feruantur gladij, [f. 271.](#)

Locus, in quo feruantur menfæ rotundæ, [f. 271.](#)

Locus penfilis, in quo qui ftāt, vel fedent hūc, atque illūc agitantur, [f. 237.](#)

- Locufta, æ, [p. 100.](#)
- Locufta marina, [m. 336.](#)
- Locufta marina, aftacus, i, [f. 824.](#)
- Lodix, icis, [f. 96.](#)
- Longitudo, inis, [p. 31.](#) [p. 168.](#) [f. 804.](#)
- Longus, a, vm, [f. 154.](#)
- Loquax, cis, [f. 218.](#)
- Loquere, [p. 219.](#)
- Loqui de aliqua re, vt ea in memoriam redeat, [p. 545.](#)
- Loqui dormiendo, [m. 465.](#)
- Loqui futilia, [f. 566.](#)
- Loqui indecentia, [f. 697.](#)
- Loqui imperitè, [f. 566.](#)
- Loquitur, aut præcipit perfona primaria, [f. 638.](#)
- Loquor, ris, [f. 536.](#) [m. 566.](#) [f. 638.](#) [m. 776.](#)
- Lucerna, æ, [p. 199.](#) [m. 215.](#)
- Lucernæ pes fimul cum ipfa lucerna, [m. 215.](#)
- Lucerna in caftillo, [m. 220.](#)
- Lucernam accendere, [f. 215.](#)
- Lucernam emungere, [f. 215.](#)
- Lucernam extinguere, [f. 215.](#)
- Lucernam præfer ad claritatem, [p. 216.](#)
- Lucida nubes ex folis radijs, [p. 639.](#)
- Lucidus, a, vm, [m. 86.](#)
- Lucrari vltra fortem per vfuras, [f. 6.](#)
- Lucrum, i, [p. 393.](#) [p. 426.](#)
- Lucrum fupra fortem; Vfura, æ, [p. 393.](#)

Lucrum vltra fortem exigere, [m. 419.](#)

Luctator capitis rafi, [m. 223.](#)

Luctator regius, [f. 430.](#)

Luctor, aris, [m. 67. p. 863.](#)

Luctum infitituere, pro morte Patris, aut Matris, [m. 721.](#)

LV

Ludere difco, [f. 628.](#)

Ludere fiftula, [p. 356.](#)

Ludere hominem cum muliere id eft cõie, modeftè loquendo, [m. 113.](#)

Ludere pila, [f. 176.](#)

Ludere verbo, [p. 133.](#)

Ludo, is, [m. 1. p. 113. p. 128. m. 203. f. 289.](#)

Ludus monetarum, [f. 176.](#)

Luctuofa veftis, [p. 58.](#)

Luctus anni ttes pro patre, aut marito, [f. 721.](#)

Ludens loqui, [m. 284.](#)

LV

Ludus monetarum ad foramẽ, [m. 204.](#)

Ludus nummi ouprei faxo collifi, [m. 222.](#)

Lumbi, orum, [m. 740.](#)

Lumbi porcino, [m. 740.](#)

Lumbrici, orum, [p. 47. f. 468.](#)

Lumbricus, i, [p. 47.](#)

Lumine lucernæ, aut faculæ pifcari, [p. 693.](#)

Luna, æ, [p. 40.](#) [m. 458.](#) [m. 532.](#)

Luna non rotunda extra plenilunium, [p. 40.](#)

Lunaris lux, [p. 40.](#)

Lupus, i, [m. 110.](#) [f. 693.](#)

Lupanar, is, [p. 773.](#)

Lufor, oris, [m. 1.](#)

Lufor. Inquietus, [m. 528.](#)

Luteum oui, [f. 402.](#)

Lutra, æ, [p. 633.](#)

Lutum, i, [p. 396.](#)

Luxare pedem, [m. 42.](#)

Luxari infertiones, [f. 881.](#)

Lux feriens oculos, [f. 112.](#)

Luxo, as, [m. 42.](#)

Lyra, æ, [f. 198.](#) [m. 325.](#)

Lyra oblonga, [p. 198.](#)

Lyra rustica, [p. 353.](#)

Lyra rustica mendici, [f. 125.](#)

MA

M Acer, flauus,
macilentus, a, vm, [p. 860.](#)

Macilenta facies, [p. 883.](#)

Macilentus, a, vm, [p. 257.](#) [f. 299.](#)

Macula, æ, [p. 44.](#) [m. 269.](#) [m. 397.](#)

Maculæ albæ, [f. 397.](#)

Macula in oculo, [m. 411.](#) [m. 548.](#)

Maculare vestem, [m. 269.](#)

Macula vestis, [p. 44.](#)

Madefacere aliquid, vt
tenerefcit, [p. 160.](#)

Madefacere in aqua, [p. 576.](#)

Madefacio, is, [m. 642.](#) [f. 656.](#)

MA

Madefieri valdè, [m. 494.](#)

Madefio, is, [p. 875.](#)

Madidus, a, vm, [p. 750.](#)

Mæftos confolari, [f. 416.](#)

Magis, [m. 338.](#)

Magis, & minus, [f. 765.](#)

Magifter, tri, [m. 698.](#) [p. 735.](#)

Magifter abrafus, [f. 273.](#)

Magifter iudicet, [p. 223.](#)

Magifter legis, [p. 735.](#)

Magifter primus in qualibet
arte quem adorant, &c. [m. 698.](#)

Magifter fcholafticorum, [f. 735.](#)

Magifter vocat, [p. 228.](#) [p. 292.](#)

MA

Magiftratum gerere, [p. 619.](#)

Magiftratus, vs, [p. 619. f. 628.](#)

Magiftratus, ad quem fpectat tributum, [p. 786.](#)

Magiftratus, cui quis fubeft, [p. 736.](#)

Magiftratus, cui pagus foluit tributum, [f. 691.](#)

Magiftratus dignitatem ambire, [p. 595.](#)

Magiftratus in armis, [m. 619.](#)

Magiftratus in literis, [m. 619.](#)

Magiftratus literis infructus, [m. 857.](#)

Magiftratus meus, qui mihi præeft, [m. 619.](#)

MA

Magiftratus primarius, [p. 834.](#)

Magiftratus primarius, qui Tūchinenfi regi adftat ad latus finiftrum, [f. 711.](#)

Magiftratus quidam exiguus in pago, [p. 737.](#)

Magiftratus quidam in aula, [p. 623.](#)

Magiftratus qui decem circiter pagis præeft, [f. 827.](#)

Magiftratus, qui mathematicæ præeft, [m. 763.](#)

Magiftratus, qui vectigaiia exigit in portibus &c. [f. 681.](#)

Magiftratus fupremi, [p. 742.](#)

Magiftri munus exercere, [p. 736.](#)

Magma, tis, [p. 17. p. 881.](#)

Magma medicinæ iam
peractæ & fic de alijs rebus,
[p. 17.](#)

Magma orizæ diftillatæ, [p. 320.](#)

Magnanimus, i, [p. 78.](#) [m. 170.](#) [f. 258.](#)

Magna ftatura, [m. 71.](#)

Magnates præter Regem
officiôsè comitari, [p. 306.](#)

Magnes, etis, [m. 95.](#) [p. 191.](#)

Magnitudo perfonę eft
circiter viginti annorum, [f. 716.](#)

Magnum, & clarum, [m. 467.](#)

Magnum & clarum, ita finæ
vocant fuum regnum, [p. 194.](#)

Magnus, a, vm, [f. 77.](#) [f. 193.](#)
[m. 471.](#) [f. 836.](#)

Magnus draco, [p. 734.](#)

Maior dæmon, [m. 847.](#)

Mala, æ, [f. 309.](#)

Mala infana, [p. 77.](#)

Mala permulta perpetrare, [p. 315.](#)

Malatia, æ, [p. 767.](#)

Maledicta conijcere, [m. 571.](#)
[f. 658.](#)

Maledicta cū clamoribus
conijcere, [m. 176.](#)

Maleficij genus quo venefici
fingunt fe intra quoddam vas
comprehendiffe defunctum
illum cui affingunt effe
caufam morbi, [p. 81.](#)

Maledictum, quod in alium
iaciunt &c. [f. 337.](#)

Maledictum quo quis non
folum mortem alteri
imprecatur, fed etiam vt ita
miferè moriatur, vt non

habeat quo modeste
sepeliatur corpus eius &c. [p. 472.](#)

MA

occifus &c. [m. 841.](#)

Malè negotium peragere, [p. 616.](#)

Mali, [f. 354.](#)

Maili aurei maiufculi species,
[f. 677.](#)

Maligna meffis, [m. 486.](#)

Mallei ictus duo aut tres, [f. 55.](#)

Malleus, ei, [f. 55.](#)

Malleus ligneus, [f. 870.](#)

Malleus quo faber percutit
scalprum, [m. 182.](#)

Malleus tintinnabuli, [p. 182.](#)

Malefactor quondam pro
delictis

MA

Malorum aureorum quædam
species, [p. 569.](#)

Malua, æ, [f. 129.](#) [p. 882.](#)

Malum Adam, [p. 50.](#) [f. 833.](#)

Malum agere, [p. 1.](#)

Malum aureum, [p. 81.](#)

Malum aureum corticis
subtilis, [p. 264.](#)

Malum citreum, [m. 350.](#) [m. 767.](#)

Malum effe, [f. 583.](#)

Malum illud retorqueo in
caput tuum, [f. 24.](#)

Malum limonium, [m. 97.](#)

Malum nomen, [m. 796.](#)

Malum perficum, [p. 204.](#)

Malum punicum, [f. 436.](#)

Malum punicum. Malum granatum, [f. 757.](#)

Malus, a, vm, [p. 1.](#) [f. 344.](#) [m. 884.](#) [p. 891.](#)

Malus Adam, [m. 763.](#)

Malus perfica, [p. 204.](#)

Malus punica, [f. 436.](#)

Malus punica, malus granata, [f. 757.](#)

Mammillare, is, [f. 349.](#)

Mancus, a, vm, [f. 42.](#) [f. 670.](#)

Mancus aliquo membro, [p. 624.](#)

Mandata Regum, [p. 406.](#)

Mandata deferre, [f. 470.](#)

Mandatum expedire ad aliquẽ capiendum, [f. 764.](#)

Mandatum regium in fcriptis, [f. 764.](#)

Mandatum, vel dictum perfonæ valde grauis, [p. 594.](#)

Mandatum Regis ex fcripto, [m. 410.](#)

Mandendo offendere in lapillos, [m. 675.](#)

Mandibula inferior, [p. 310.](#)

Mandibula superior, [f. 309.](#) [p. 466.](#)

Mando, is, [p. 545.](#)

Mane, [f. 21.](#)

Mane, & vespere, [f. 335.](#)

Manere, aut ire principum &c. [p. 537.](#)

Manere in diuerforio, [f. 620.](#)

Manere perfeueranter fiue
fole torreatur fiue pluuiã
madeat, [p. 164.](#)

Manibus complanare veftem,
[f. 73.](#)

Manibus iuuare, [p. 607.](#)

MA

Manicus, ci, [m. 84.](#)

Manicus cultri, [m. 84. f. 503.](#)

Manicus cultri dicitur de
quolibet manico breui, [m.
123.](#)

Manicus securis, [m. 625.](#)

Manifactare talentum, [f. 43.](#)

Manipulus militum, [p. 230.](#)

Manipulus orizæ, [p. 297.](#)

Manipulus orizæ fex plenas
manus continens, [f. 433.](#)

Manicam veftis decidentem
nou prominere, cum vacua
eft, [f. 659.](#)

Manicis veftis cooperire
manus ante pectus iuntas, [m.
895.](#)

MA

Manipulus vnus, manipuli
duo, militum, [p. 230.](#)

Manfuetus, i, [m. 406.](#)

Mantica, æ, [m. 34.](#)

Manticam affumere ad
erogandam ftipem, [f. 34.](#)

Mantile, is, [p. 361.](#)

Manu accipere, & tenere, [p.
716.](#)

Manubrium ligonis, [m. 22.](#)

Manu elabi, [m. 715.](#)

Manum claudere, [m. 715.](#)

Manum extendere, vel
brachiū, [m. 715.](#)

Manus, vs, [p. 715.](#)

Manus dextera, [p. 715.](#)

Manus hæc, feu scriptura
cuius est ? [f. 715.](#)

Manus inspiciere ad bonam
fortem augurandam,
chyromantia, æ, [f. 689.](#)

Manus finiftra, [f. 711.](#) [p.](#)
[715.](#)

Manus vola, [m. 715.](#)

Manus, vel pedes cancri,
dicitur etiam de alijs
animalibus quæ oblongos
habent pedes, & de homine
in contemptum, [m. 85.](#)

Manu terram attingere, [p.](#)
[96.](#)

Manuum digiti, [p. 715.](#)

Manuum vngues, [p. 715.](#)

Manuum volas inspiciere ad
augurandum felicitatem, [f.](#)
[715.](#)

Mappa mundi, [f. 24.](#)

Mappa mundi, vel delineatio
alicuius rei, [m. 223.](#)

Marceo, es, [m. 3.](#)

Marcescere arborum folia,
[m. 3.](#)

Marcescere florem, [p. 719.](#)

Marcescere flores, [p. 396.](#) [m.](#)
[503.](#)

Marcesco, is, [m. 3.](#) [m. 321.](#)

Mare gubernans diabolus, [m.](#)
[783.](#)

Mare, is, [p. 32.](#) [f. 35.](#) [f. 307.](#)

Mare iam receffit, [p. 576.](#)

Margarita, æ, [p. 802.](#)

Margaritæ concha, [f. 801.](#)

Magarita inestimabilis pretij,
[p. 830.](#)

Maris accessus, [p. 573.](#)

Maris recessus, [p. 576. m.](#)
[632.](#)

Mari iter arripere, [m. 783.](#)

Maritus, ti, [m. 98. f. 603.](#)

Marito iungi filiam a Patre,
aut Matre &c. [m. 254.](#)

MA

[p. 569.](#)

Mater, tris, [f. 460. p. 463.](#)

Mater adoptans, [p. 461.](#)

Mater complectitur filium,
[m. 12.](#)

Mater, cuius maritus non
cōparet, filios tamen alit, [m.](#)

Maritus materteræ, [m. 294.](#)

Maritus, & vxor sunt eadem
caro, & idem os, [m. 899.](#)

Masculus animalium, [f. 241.](#)

Masculus ne est, an fæmina ?
[p. 38 m. 256.](#)

Massa quædam ex fæfiliolis,
&c. [f. 846.](#)

Materia ad aliquod opus
præparata

MA

[461.](#)

Mater demulcet filium, [p.](#)
[499.](#)

Mater, quæ peperit, [p. 461.](#)

Mater, quæ postquam alteri
viro nupfit, adhuc prioris
mariti filios alit, [m. 461.](#)

Mater Regis, [f. 461.](#)

Mater Regis Tunchinenfis, [p. 734.](#)

Matertera, æ, [f. 170.](#)

Matertera, quæ nupfit fratri matris meæ, [m. 476.](#)

Mathematica, æ, [m. 763.](#)

Mathematicę difciplinæ, [f. 839.](#)

Mathematicæ magiftratus &c. [f. 839.](#)

Maturitatem iam attigit, [f. 512.](#)

Maturus, a, vm, [f. 107.](#)

Maturus fructus, [p. 108. f. 270.](#)

Maxilla inferior, [p. 197.](#)

Maximus, a, vm, [f. 733.](#)

Mea res, [f. 821.](#)

Machanicus, i, [m. 772. f. 788.](#)

Medeor, eris, [f. 121.](#)

Media nox, [m. 288. f. 573.](#)

Media pars, [f. 573.](#)

Media pars alicuius numeri, [p. 662.](#)

Media pars illius fpatij, quod eft ante prandium, [f. 59.](#)

Media pars plena, altera pars vacua, [f. 431. p. 432.](#)

Media fcutella orizæ coctæ, & fic de alijs rebus, [p. 432.](#)

Mediator ad aliquod negotium peragendum, [p. 478.](#)

Medicinæ effectum iam fentit, [f. 120.](#)

Medicinam concoquere, [f. 784.](#)

Medicina nocuit, [f. 784.](#)

Medicina præfentamea, [f. 784.](#)

Medicina quædam ex Corea regno &c. [p. 552.](#)

Medicus, i, [p. 434.](#) [p. 735.](#) [f. 784.](#)

Medicus quidam finenfis, quam fufperfitiosè colunt, [p. 593.](#)

Meditor, aris, [p. 258.](#) [f. 520.](#)

Medium alicuius actionis &c. [m. 486.](#)

Medium comeftionis, [m. 667.](#)

Medium corporis, lumbi, [f. 431.](#)

Medium domus, [m. 292.](#)

Medium horæ, [m. 108.](#)

Medium illius horæ quæ eft in meridie, [m. 108.](#)

Medium itineris, [m. 292.](#)

Medium temporis, [m. 667.](#)

Medius, a, vm, [m. 292.](#)

Medulla, æ, [f. 789.](#) [f. 844.](#)

Medulla ligni, [p. 422.](#)

Mel, lis, [m. 11.](#)

Melancholicus, ci, [p. 23.](#)

Mel apum, [f. 459.](#)

Mel è cannis dulcibus expreffum, [f. 459.](#)

Melis, is, [p. 87.](#)

Melior, vs, [m. 338.](#)

ME

ME

Membris captus, [p. 19.](#)

Memoria addifcere, [f. 785.](#)

Memorià carorum abfentium torqueri, [p. 331.](#)

Memoræ commendare aliquid præfens in futurum, [f. 108.](#)

Meminiffe, [m. 216.](#)

Mendacia effutire, [m. 628.](#)

Mendacijs decipere, [p. 37.](#)

Mendaciorum artificem fieri, [f. 19.](#)

Mendacium, ij, [f. 773.](#) [f. 828.](#) [f. 861.](#)

Mendacium, mentiri, [f. 176.](#)

Mendacium proferre, [m. 566.](#)

Mendico, as, [p. 6.](#)

Mendicus, i, [f. 551.](#) [m. 482.](#)

Mendose loqui, [m. 802.](#)

Menfa appofita cum edulijs, [p. 127.](#)

Menfa feftiua, [p. 164.](#)

Menfam rotundam cibis onuftam offerre, [p. 450.](#)

Menfam rotundam onerare cibis, [f. 449.](#)

Menfa rotunda cibis onufta, [f. 22.](#)

Menfa rotunda, in qua apponuntur edulia, [f. 449.](#)

Menfa rotunda paruula, [f. 359.](#)

Menfa, vel altare, [m. 39.](#)

Menfe quonam ? [f. 745.](#)

Menfis dierum viginti nouem, [m. 744.](#)

Menfis finis, [f. 745.](#)

Menfis lunaris, qui additur secundo, aut tertio quoque anno ad duodecim menses anni, [p. 558.](#)

Menfis lunaris triginta dierū, [p. 562.](#)

Menfis, nempe lunaris, [p. 744.](#)

Menfis primus, [m. 745.](#)

Menfis primus lunaris, [m. 744.](#)

menfis primus, fiue prima lunatio anni, [m. 283.](#)

Menfis principium, [m. 745.](#)

Menfis fecundus, [m. 745.](#)

Menfis fecundus posterior, [p. 745.](#)

Menfis fecundus, tertius &c. [m. 744.](#)

Menfis qui superadditur, quando annus constat tredecim menfibus, [p. 745.](#)

Menfis triginta dierum, [m. 744.](#)

Menfis vltimus, [f. 744.](#)

Menfura iam repleta eft, [m. 521.](#)

Menfura magna, qua foluuntur tributa, [f. 332.](#)

Menfura non plena, [f. 210.](#)

Menfura orizæ, [m. 743.](#) [f. 210.](#)

Menfura parua orizæ, [m. 784.](#)

Menfura, quæ defumitur cum pollice, & indice apertis &c. [p. 259.](#)

Menfurare pedem ad calceos, [m. 873.](#)

Menfuro, as, [p. 873.](#)

Mentha, æ, [m. 643.](#) [f. 775.](#)

Mentior, iris, [m. 330.](#) [m. 373.](#) [f. 828.](#)

Mentiri habitum, [f. 324.](#)

ME

Mercator, oris, [m. 359.](#)

Mercaturam exercere, [m. 327.](#)

Merces, is, [f. 137.](#) [p. 313.](#)

Merces diuerfas expofitas habere, [p. 313.](#)

Merces extraordinariæ, [p. 391.](#)

Merces quibus nauis impletur, [p. 7.](#)

Mereri fiue bonum fiue malū, [m. 201.](#)

Mentiri ridendo, [m. 43.](#)

Mentis compotem effe, [m. 800.](#)

ME

Meretrix, icis, [f. 19.](#) [m. 53.](#) [f. 219.](#) [p. 314.](#) [m. 328.](#) [p. 773.](#)

Meretur pro peccatis in infernum ruere, [f. 201.](#)

Mergi quod enatabat, [p. 550.](#)

Meridiei horà circiter adueniam, [f. 814.](#)

Meridiei requies, [m. 502.](#)

Meridies, ei, [f. 21.](#) [m. 287.](#) [f. 518.](#) [m. 530.](#)

Meridies, vel pars media alicuius diei, [f. 573.](#)

Meridionalis plaga, [m. 502.](#)

Meritum, i, [f. 134.](#) [f. 528.](#)

Meritum habens in loco superiori fedet, [f. 201.](#)

Meritum nullum habet, [p. 608.](#)

Mefes, is, [m. 285.](#)

Meffes ium, [m. 17.](#)

Meffis pofterior, [m. 486.](#)

Metere herbam, [f. 596.](#)

Metere orizam, [f. 261.](#) [f. 428.](#)

Meticulofus, a, vm, [m. 160.](#) [f. 504.](#) [m. 549.](#)

Metiando, non explere menfuram, [m. 206.](#)

Metior, tiris, [m. 223.](#)

Metiri aquæ profunditatem, [m. 167.](#)

Metiri iterum, [p. 10.](#)

Metiri iterum orizam ad propriam trutinam, aut menfuram, [p. 10.](#)

Metiri orizam, oleum, [p. 206.](#)

Metuere fe inuicem, [f. 511.](#)

Metum incutere, [m. 510.](#)

Metus, vs, [m. 407.](#)

metus decidendi ex altiori aliquo loco in præcipitium, [p. 692.](#)

Metus, vs, horror, is, [m. 686.](#)

Metus, qui exteriorem facit motionem, [p. 692.](#)

Migrare ab hac vita, [m. 230.](#)

Migrare in aliam regionem, [p. 809.](#)

Migro, as, [f. 675.](#)

Miles, itis, [m. 36.](#) [p. 143.](#) [p. 416.](#)

Milites conscribere ad
præliū, [m. 36.](#)

Milij quædam species, [f. 445.](#) [m. 455.](#)

Milites eiusdem triremis, [p. 314.](#)

Milites famulantes, [f. 619.](#)

Milites illius, qui nudum
regis nomen habet, [p. 841.](#) [f. 864.](#)

MI

Mille millia monetarum
ærea, [f. 793.](#)

Millionum millia, [m. 492.](#)

Millus à natura datus in collo
auis, [p. 807.](#)

Milvus, i, [m. 172.](#)

Milvus piscis, [p. 341.](#)

Milites in feriem difpositi, [p. 647.](#)

Milites fimul & remiges, [m. 783.](#)

Mille, [p. 529.](#) [f. 763.](#)

Mille gratias referre, [m. 838.](#)

MI

Milvus te deuoret, maledictū,
[m. 172.](#)

Milvus vnguibus rapit, [m. 172.](#)

Minari fufte, [f. 211.](#)

Mingo, is, [p. 193.](#)

Minimè, [p. 97.](#)

Minimè mortuus, [m. 510.](#)

Minimè viuus, [m. 510.](#)

Minimus natu filius aut filia,
[m. 875.](#)

Minimus natu Frater, aut
Soror, [m. 875.](#)

Minifterium, quod milites
ducibus fuis exhibere
tenentur, [f. 619.](#)

Miniftri iuftitiæ, [f. 480.](#)

Minitari ictum, [p. 272.](#)

Minium, ij, [f. 197.](#) [f. 694.](#)

Minor, aris, [m. 211.](#)

Minuo, is, [f. 54.](#)

Minutia, æ, [p. 67.](#)

Minus habentem fe
deprehendere, [f. 765.](#)

Minuti globuli, [p. 199.](#)

Minuti globuli tormentarij,
[m. 863.](#)

Minutus, a, vm, [p. 554.](#)

Miracula falſa, [m. 596.](#)

Miraculum, i, [f. 598.](#)

Miriades annorum multas
expleas, [f. 857.](#)

Mifceo, es, [m. 625.](#)

Mifceo, es. Confundo, is, [m.](#)
[423.](#)

Mifcere, aut perturbare
ludum, [m. 211.](#)

Mifcere liquorem vnum
alteri, [p. 589.](#)

Mifcere monenas æreas
bonas & malas, [m. 887.](#)

Mifcere ollam, [m. 625.](#)

Mifcere orizam quando
concoquitur, [m. 691.](#)

Mifcere fermonem, [m. 188.](#)

Mifer, a, vm, [f. 82.](#) [f. 86.](#) [p. 505.](#)

Mifereor, eris, amo, as, [m. 786.](#)

Miferia, æ, [p. 369.](#)

Miferiarum extremum attigi, [f. 139.](#)

Mifericordiæ domus,
Xenodochium, ij, [f. 786.](#)

Mifericordiam præftare
alicui, [p. 787.](#)

Miferijs, & laboribus vrgeri,
[m. 374.](#)

Miferijs fummis homines
afficere interdum etiam
fumitur in bonum, [p. 140.](#)

MO

Mittere aliquid in aquam ad
breue tempus, [m. 164.](#)

Miferrimus, a, vm, [m. 664.](#)

Miferum me, heu me, [m. 308.](#)

Miffus à rege, vel alio
magiftratu ad aliquem
iufitiæ actum exercendum,
[m. 670.](#)

Mitis, e, [m. 163.](#) [f. 322.](#) [f. 398.](#)

Mittere aliquem, [f. 89.](#)

Mittere aliquem ad negotia,
[p. 670.](#)

MO

Mittere in arcam, [p. 801.](#)

Mittere in vaginam gladium,
[p. 892.](#)

Mittere verba offitiofa, [p. 300.](#)

Mittere verba offitiofa ad
superiorem perfonam, [p. 300.](#)

Mittit ad me vt domum
reuertar, [f. 157.](#)

Mitto, is, [f. 299.](#)

Modestè fe gerere, [m. 115.](#)

Modestiam feruare, [p. 96.](#)

Modestus, quietus, a, vm, [f. 869.](#)

Modicum, i, [f. 482.](#)

Modicum temporis spatium,
[p. 264.](#)

Modo nunc feci, [m. 479.](#)

Modum agendi habet
superbū, [f. 515.](#)

Modus, i, [m. 78.](#) [m. 122.](#) [f. 559.](#) [f. 577.](#) [f. 754.](#)

Modus alicuius, [m. 78.](#)

Modus arca, [f. 290.](#)

Modus extraordinarius, [m. 186.](#)

Modus medendi hominibus,
[f. 610.](#)

Modus numerandi arbores,
& aliquas plantas, [m. 80.](#)

Modus peruerfus, [p. 755.](#)

Modus, feu ratio faciendi, [p. 611.](#)

Mola, in qua detrahitur orizæ
pellicula, feu tunica, [p. 882.](#)

Mola versatilis ad purgandam
orizam, [f. 129.](#)

Molestè petere donec
obtimeas, [p. 500](#)

Moles terræ fuper aggerem,
[m. 227.](#)

Moleftum effe cum ftrepitu,
[p. 644.](#)

Molle quidpiam, [p. 769.](#)

Mollis, e, [f. 166.](#) [m. 463.](#) [m. 586.](#)

Mollis afcenfus mons, [f. 392.](#)

Molliter moueri cornua à
bubalis, aut bobus, quando fe
ad pugnam parant, [m. 446.](#)

Moloffus, i, [f. 522.](#)

Molyza, æ, [p. 137.](#)

Momenti alicuius negotium,
[f. 83.](#)

Moneo, es, [m. 28.](#) [p. 36.](#) [m. 119.](#)

Moneo te ne poftea
conqueraris, [m. 829.](#)

MO

Moneta argentea, quæ vno
regali argenteo æquiualeat, &
decimæ illius parti, [p. 237.](#)

Moneta quædam aurea, vel
argentea, vel ærea, quæ pileo
imponitur diebus feftis. aliæ
maiores apponuntur veftibus
ante pectus in modum
laqueolorum & dicuntur nau,
[m. 139.](#)

Monetæ adulterinæ, [m. 339.](#)

Monetæ adulterinæ ferreæ,
vel plumbeæ, [f. 794.](#)

Moneta ærea, vna, duæ &c.
[m. 792.](#)

Monetæ æreæ, [p. 792.](#)

Monetæ æreæ maiores, [m. 794.](#)

MO

Monetæ æreæ minutiores, [m. 794.](#)

Moneta ærea paruula, [p. 277.](#)

Moneta ferrea, [p. 259.](#)

Monetarum ærearum numerus, [p. 620.](#)

Mons, montis, [f. 574.](#)

Mons aliquis terræ in ipfo flumine, [m. 693.](#)

Mons altus quodammodo ab alijs feiunctus, [p. 575.](#)

Mons parum accliuus, [p. 39.](#)

Monfrare viam, [p. 158.](#)

Monfrum, i, [p. 617.](#)

Montes, & tefqua, [f. 517.](#) [p. 570.](#) [p. 575.](#)

Montes in quibus habitant Barbari, [f. 541.](#)

Montes præalti in quibus funt multæ fcaturigines fontium, [f. 541.](#)

Montes funt intermedij, [p. 570.](#)

Monticulus cuiufcunque rei, [p. 481.](#)

Monticulus orizæ, [m. 481.](#)

Monticulus terræ, [m. 237.](#)

Montuofum iter, [f. 217.](#)

Morari cymbam, vt in portu, vel fimili loco, [p. 211.](#)

Moras nectere in itinere, [p. 181.](#)

Morbi contagiofi maligni, [f. 727.](#)

Morbillus, i, [m. 672.](#) [p. 694.](#)

Morbus comitialis, [m. 237.](#)

Morbus contagiofus, [f. 407.](#)

Morbus diuturnus, [m. 727.](#)

Morbus, i, dolor, is, [f. 233.](#)

Morbus elephantiacus, [f. 727.](#)

Morbus gallicus, [m. 389.](#) [f. 791.](#) [p. 798.](#)

Morbus inueteratus, [m. 539.](#)

Morbus paruulorum quo scabiofi fiunt, [m. 670.](#)

Morbus quafi torminum qui per omnia membra diffunditur, [f. 838.](#)

Morbus, quo globulus generatur in ventre, [p. 675.](#)

Morbus testiculorum, [m. 505.](#)

Morbus, vt globuli in ventre concreti, [m. 132.](#)

Mordeo, es, [f. 84.](#)

Morderi linguam, [p. 643.](#)

Morderi os, aut linguam ex aliquo mordenti cibo, [p. 643.](#)

Mores corrigere, [p. 516.](#)

Mori, [f. 624.](#) [f. 726.](#)

Moriare in frustra diuifus. maledictum, [p. 413.](#)

Moriaris omninò, [m. 431.](#)

Mori ex infortunio, [m. 821.](#)

Mori in rixa, vel bello, [f. 830.](#)

Morior, eris, [p. 103.](#) [m. 841.](#)

Mori præ fenio, [m. 658.](#)

Mors, mortis, [m. 38.](#)

Mors est reditus in propriam domum, [m. 300.](#)

Mors, & vita non præmonent, [f. 841.](#)

Morfum ab animali intentari, [f. 506.](#)

Morfus apis, [p. 565.](#)

Morfus canis leuior, [m. 523.](#)

MO

Mortuus iam est, riguerunt iam eius manus, ac pedes, [f. 883.](#)

Morus, i, [p. 161.](#)

Mos, moris, [p. 72.](#) [p. 406.](#) [f. 728.](#) [f. 774.](#)

Mofchus, i, [m. 880.](#)

Mos exterarum gentium, [f. 774.](#)

Mos regni, [p. 379.](#)

Motu caudæ gaudium canis ostendit, [f. 539.](#)

Mouentur arbores vento, [f. 237.](#)

Mortarium, ij, [f. 129.](#)

Mortuus est, [p. 457.](#)

MV

Mouentur dentes, [f. 393.](#)

Moueo, es, [m. 120.](#)

Mouere brachia, vt dum quis ambulat, [f. 531.](#)

Mouere collum molliter ex fuperbia, [m. 768.](#)

Mouere cor, [f. 182.](#)

Moueri aliquid vento, [p. 603.](#)

Moueri aliquod animal, [p. 139.](#)

Moueri arborem vento, [p. 155.](#)

Moueri ianuam vento huc, atque illuc, [m. 391.](#)

Moueri nauigium vndis
concutientibus, [f. 801.](#)

Moueri rem ineptè infertam
alteri, [f. 801.](#)

Moueri rem non aptè fixam,
[f. 393.](#)

Moueri rem, quæ non est
fixa, [m. 436.](#)

Moueri se ipso horologium,
[p. 449.](#)

Moueri, tremere, [f. 237.](#)

Mouetur adhuc, [p. 139.](#)

Mouetur ftipes, [f. 393.](#)

Mox difceffurus, [f. 455.](#)

Mox facturus, [f. 455.](#)

Mox finiendus, [f. 455.](#)

Mucidus, a, vm, [f. 4.](#) [f. 464.](#)

Mucor, is, [m. 762.](#)

Mucorem generare, [f. 476.](#)

Mucum abftergere, [f. 490.](#)

Mucus, i, [f. 490.](#)

Mulceo, es, [m. 160.](#)

Mulgeo, es, [p. 505.](#)

Mulier diuendens merces, [p. 313.](#)

Mulier grauida, [f. 525.](#)

Mulieribus deditus, [p. 155.](#)

Mulier ita inclufa, vt domo
non exeat, [m. 146.](#)

Mulier luxuriofa, [m. 19.](#)

Mulier primaria, vt vxor filij
Regis Tunchinenfis, con
cubinæ etiam eiusdem Regis
fic vocantur, [m. 241.](#)

Mulir quæ literas finenfes
nouit, [f. 735.](#)

Mulier templo idolorum
inferuiens, [p. 560.](#)

Multa, [p. 803.](#)

Multæ inuentiones &c. est
additamentum, [m. 266.](#)

Multæ pyxides fimul, in
quibus edulia deferuntur, [f. 616.](#)

Multæ vestes, [f. 395.](#)

Multa mala per petrare, [p. 191.](#)

MV

Multi fine numero, [f. 221. p. 529.](#)

Multitudo hominum, [m. 848.](#)

Multos fimul erogare ftipem,
[m. 778.](#)

Multum gaudere, [m. 52.](#)

Muulta nox, [f. 376.](#)

Mlti, [f. 52.](#)

Multi abfque numero, [p. 365. m. 838.](#)

Multi, dicitur de viuus, [p. 555.](#)

Multi homines funt, [f. 52.](#)

Multiloquium cum ftrepitu,
[f. 645.](#)

MV

Multum tempus non est
elapfum, [m. 27.](#)

Multus, a, vm, [m. 170. p. 270.](#)

Multus populus, [p. 555.](#)

Mundare orizam, [p. 343.](#)

Mundare ftoream, [p. 671.](#)

Mundi finem aduenire, [p. 754.](#)

Mundi Saluator, [p. 754.](#)

Mundus, a, vm, [p. 641. f. 669. p. 767. f. 800.](#)

Mundus, i, [p. 754.](#)

Mundus hic, [f. 185. m. 273.](#)

Mundus, purus, castus, [f. 669.](#)

Munera accipere, [m. 771.](#)

Munera admittere, [p. 779.](#)

Munera admittere, [f. 417.](#)

Munera dare, [m. 771.](#)

Munera esculentorum dare diebus illis &c. [f. 731.](#)

Munera Regi præstitutis temporibus offerre, [m. 407.](#)

Muneribus corrumpi miniftrū infititæ, [m. 334.](#)

Muneribus, & opibus curare intentum, [p. 95.](#)

Munificus, a, vm, [m. 755. m. 777.](#)

Munus magiftri, [f. 868.](#)

Munus offerre, [p. 36.](#)

Munus, quod quinto mense, vel luna offertur, [f. 225.](#)

Munus, quod Regi, aut alijs fuperioribus offertur, [m. 407.](#)

Munus Regi offerendum ad anni recentis initium, [m. 415.](#)

Murex, muricis, [p. 115. m. 738.](#)

Murex viuudus valdè, [p. 668.](#)

Murex, quo fericum tingitur, [m. 380.](#)

Murmurare in abfentia, [m. 45.](#)

Muro circumdare arcem, [p. 747.](#)

Mus, muris, [m. 124.](#) [f. 789.](#)

Mufca, æ, [m. 30.](#) [f. 66.](#) [p. 662.](#)

Mufcipula, æ, [p. 83.](#)

Mufcipula cum arcu, [p. 21.](#)

Mufcipula, in qua
intercipiuntur mures, [m. 357.](#)

Mufcipulam relaxare, [p. 21.](#)

Mufcitare cum aliquid
præcipitur, [p. 687.](#)

Mufcula, æ, [p. 457.](#)

Mufica multarum fimul
vocum, [p. 632.](#)

Mus odoratus, [p. 116.](#) [f. 124.](#)

Muftax, acis, [m. 644.](#)

Muftella, æ, [f. 692.](#)

Muftella ftellata, [p. 635.](#)

Muftella ftellata pifcis, [f. 546.](#)

Mutare confellationem, [m. 689.](#)

Mutare domum, [p. 176.](#) [p. 177.](#)

Mutare nomen, [f. 79.](#)

Mutare ftellam, [f. 559.](#)

Muto, as, [f. 177.](#) [f. 228.](#)

Mutus, a, vm, [m. 81.](#)

Mutuum petere, [p. 51.](#)

Mytili fpecies, [m. 54.](#)

Mytili tefta, [m. 689.](#)

Mytilus, i, [p. 115.](#) [f. 317.](#) [m. 689.](#)

NA

N Ares, ium, [m. 490.](#)
 Nares emungere, [m. 490.](#)
 Narium pars interior, [p. 466.](#)
 Narratio, onis, [f. 120.](#)
 Narro, as, [f. 354.](#)
 Nafci, parere, gignere, [f. 687.](#)
 Nafcor, ceris, [f. 213.](#)
 Nafi dorfum, [m. 490.](#)
 Nafi pars interior, & superior, [m. 490.](#)
 Naffa ad pifcandum, [p. 652.](#)
 Naffa quædam ad pifcandum, [f. 182.](#) [m. 275.](#) [m. 419.](#)
 Nafus, i, [p. 490.](#)

NA

Nafus aquilinus, [m. 490.](#)
 Nafus aquilinus in partem inferiorem contortus, [p. 145.](#)
 Nafus rheumate obturatus, [f. 490.](#)
 Nafus refimus, [m. 490.](#)
 Nafus fanguinem emittit, [f. 490.](#)
 Nafus fimus, [m. 480.](#)
 Natalem alicuius diem celebrare conuiuio, [p. 868.](#)
 Natalis regis, [p. 6.](#)
 Natalis dies regis, [p. 868.](#)
 Natando vna manu altera vestem eleuare ne madefiat, [m. 154.](#)
 Nates, tium, [f. 22.](#) [m. 376.](#) [m. 812.](#)

Natiuitatis dies, [p. 688.](#)

Nato, as, [m. 422.](#)

Natos tres habeo, vnum filiū,
& duas filias, [f. 239.](#)

Natura, æ, [m. 57.](#)

Natura rationalis,
philofophia, æ, [p. 800.](#)

Nauarchus, i, [f. 326.](#) [f. 836.](#)

Nauare operam bonis
operibus, & meritis, [m. 595.](#)

Nauclerus, i, [p. 279.](#)

Nauem condere, [f. 727.](#)

Naufragium pati, [f. 35.](#) [p. 784.](#)

Nauigare contra ictum
fluminis, [f. 539.](#)

Nauigij quædam species, [f. 808.](#)

Nauigium, ij, [p. 764.](#) [p. 784.](#)

Nauigium ad piscandum in
alto, [p. 784.](#)

Nauigium in breuia, aut
fyrtes incidere, [f. 590.](#)

Nauigium, in quo defertur
annona pro militibus, &c. [f. 842.](#)

Nauigium fine vmbraculo, [f. 803.](#)

Nauigium foluere, [m. 784.](#)

Nauigium viminibus nouis
colligare, [p. 784.](#)

Nauigo, as, [m. 876.](#)

Nauis obliqua vela facere, [p. 7.](#)

Nauis, is, [f. 727.](#)

Naufea, æ, [m. 163.](#) [m. 487.](#)
[p. 570.](#)

Naufeam habere, [f. 268.](#) [m. 333.](#)

Naufeam pariens res, [p. 269.](#)

Naufeam pati, [m. 57.](#)

Naufeatuſ ftomachus, [f. 423.](#)

Nautæ conducti pretio, vt
inferuiant, [p. 404.](#)

NE

Nè, [p. 357.](#) [p. 870.](#)

Nebula, nebulæ, [p. 484.](#) [p. 705.](#)

Nebulo, onis, [p. 281.](#)

Nebulo cur ita fecifti, [f. 743.](#)

Nebulo hic fuperbit, [p. 744.](#)

Nebulo nequam, [m. 131.](#)

Nebulonis fili, [f. 743.](#)

Nebuloſum aërem fieri;
fumum aſcendere &c. [f. 818.](#)

Nec amplius, [f. 110.](#) [f. 441.](#)

Nectere condyloſ, [m. 256.](#)

Nauuſ ad ea que iubetur, [p. 687.](#)

NE

Nec vnus eſt, [f. 449.](#)

Ne cures, [f. 416.](#)

Ne faciaſ, [m. 870.](#)

Ne faciaſ, quia peccatum eſt,
[f. 441.](#)

Negare confabulationem ex
odio, [m. 320.](#) [m. 338.](#)

Negat mihi loquelam, [m. 338.](#)

Nego, aſ, [p. 113.](#)

Nego confenſum, [m. 524.](#)

Negotia, orum, [f. 857.](#)

Negotia ad legem spectantia, [f. 868.](#)

Negotia feliciter peragere, [f. 868.](#)

Negotia multa, tribulationes multæ, [p. 723.](#)

Negotia rei familiaris, [p. 868.](#)

Negotijs distineor, [p. 868.](#)

Negotijs varijs occupari, [m. 105.](#)

Negotiorum gestor, [m. 91.](#)

Negotium, ij, [p. 868.](#)

Negotium graue, [p. 832.](#)

Negotium vrgens, [f. 71.](#)

No loquaris, [m. 242.](#) [p. 521.](#)

Ne loquaris mendacium, [m. 487.](#)

No loquatur, [p. 357.](#)

Ne occidas particula prohibitiua, [f. 110.](#)

Ne occidas viuens, [m. 681.](#)

Nepos, oris, [m. 100.](#) [f. 824.](#)

Nepotes, [p. 125.](#)

Ne punias, [p. 99.](#)

Nequàm, [f. 275.](#)

Nequaquam, [p. 1.](#)

Nequiffimus est ille, [p. 281.](#)

Nerui crurum, [f. 186.](#)

Neruos crurum præcindere, [f. 186.](#)

Neruus, i, [f. 258.](#) [p. 662.](#)

Nescio, is, [p. 309.](#)

Niger, a, vm, [f. 1.](#)

Niger color minimè fplendens, [f. 95.](#)

Niger omninò, [p. 409.](#) [p. 432.](#) [f. 668.](#)

Niger abfque fplendore, [m. 668.](#)

Niger vultus, [p. 316.](#)

Nigra barba, [p. 883.](#)

Nigri coloris homo, [m. 215.](#)

Nigrum fieri, feu aduftum, [f. 684.](#)

Nihil eft, [f. 482.](#)

Nihil eft nifi mare, [f. 184.](#)

Nihil eft omnino, [m. 269.](#)

Nihil eft nifi fylua, omne eft fylua, [f. 184.](#)

Nihili facit eam rem, [p. 355.](#)

Nihil intereft, [m. 507.](#) [m. 511.](#)

Nihili fum ego, [m. 320.](#) [m. 481.](#)

NI

Nihil omnino comedit, [m. 219.](#)

Nihil valet, [m. 291.](#)

Nidus auium, [m. 817.](#)

Nidus auium qui comeditur, [m. 250.](#)

Nidus gallinæ, [p. 583.](#)

NO

Nidus quarundam auium, qui eft pretiofus ad edendum, [m. 350.](#)

Nimia delectatio in coitu, [p. 574.](#)

Nimium inclinari ad efum, & potum, [m. 462.](#)

Nimium inclinari ad venerea quæcunque etiam licita, [f.](#)

462.

Nimium dormire, licet
vocetur, p. 843.

Nifus, i, p. 48. p. 90.

Nictare præ fomno, p. 416.

Nicto, as, m. 323.

Nitentem cruribus federe in
vacuo, f. 893.

Nitidus pinguedine, f. 595.

Niti genibus, f. 626.

Nitrum, i, m. 171.

Nix, niu'i's, m. 784.

Nobilis, e, p. 832.

Nobilis, e, primarius, a, vm,
p. 862.

Nobili oriundus profapia, p.
676.

Nocere alteri, m. 374.

Nocte tota, f. 214.

Noctiluca, æ, p. 231.

Noctù, p. 22. f. 214.

Noctua, æ, f. 855.

Nocturnum tempus, m. 822.

Nocuit illi aqua, f. 590.

Nodum confringere, p. 578.

Nodum foluere, p. 578.

Nodus laxus, p. 403.

Nolæ, quæ collo equi
appenduntur, m. 445.

Nolle omninò, m. 377.

Nolo, non placet, p. 351.

Nomen, minis, f. 158. f. 730.

Nomen cuiusdam libri, quem
addiscunt, p. 532.

Nomen cuiusdam prouinciæ
in Tunchinenfi regno, [m. 5.](#)

Nomen cuiusdam Regis
Sinēfis, [p. 819.](#)

Nomen diaboli, quem timent
fenes, [m. 787.](#)

Nomen est, N, [p. 475.](#)

Nomen malum, [f. 158.](#) [f. 730.](#)

Nomen proprium Regis
Tunchinenfis, [m. 746.](#) [p. 768.](#)

Nome Prouinciæ in finibus
Tūchini & Cocincinæ, [p. 49.](#)

Nomen Prouinciæ, quæ
Cocincinam terminat ex
parte Regni Ciampa, [f. 636.](#)

NO

Tunchinenfes vocant bua, [p. 401.](#)

Nomen quod infanti recens
nato à Patre, aut Matre
imponitur, [f. 826.](#)

Nomen quo Eunuchi
primarij nominatur &c. [f. 699.](#)

Nomen quo finas vocant, [f. 743.](#)

Nomen, quo vocantur pueri,
famuli &c. [m. 743.](#)

Nomen, quo vocantur vetulæ,
[m. 485.](#)

Nomen Regis, quem apud

NO

Nomen regis Sinarum, [p. 742.](#)

Nomen vnus è vicis
Tunchinenfis regiæ, [p. 444.](#)

Nomen regis Sinarum qui
regnabat cum natus est
Christus Dominus, [f. 2.](#)

Nomen Reguli, qui olim
possidebat quatuor Tūchini
provincias &c. [m. 362.](#)

Nonaginta, [f. 107.](#)

Nonaginta novem &c. [p. 492.](#)

Non audeo, [f. 164.](#)

Non decet, [p. 359.](#)

Non diū permanebit, [p. 225.](#)

Nondum, [f. 117.](#)

Nondum erat cælum, [f. 117.](#)

Non est, [p. 870.](#)

Non est de hoc agendum, [p. 111.](#)

Non est domi, [m. 543.](#)

Non faciam amplius, [p. 574.](#)

Non interest, [f. 110.](#)

Nonne iam comedisti ? [p. 658.](#)

Non occides, [p. 284.](#) [p. 681.](#)

Non solum, [m. 418.](#) [p. 559.](#)

Non sufficit, [m. 238.](#) [f. 360.](#)

Non superest, [p. 132.](#)

Norma linearum, [f. 354.](#)

Nos, [f. 121.](#) [f. 475.](#) [p. 615.](#)

Nos socij, [p. 711.](#)

Nos, nositer, a, vni, [f. 821.](#)

Nostri domus, [f. 821.](#)

Notam apponere, [m. 268.](#)

Notare aliquid signo, [m. 231.](#)

Notare in libro, quæ probè
dicuntur, [m. 221.](#)

Notare nomen, [f. 869.](#)

Notare vocabulum, [f. 268.](#)

Notarius, ij, [f. 377.](#)

Notarius regis, [m. 125. p. 552.](#)

Nota scripturæ alicuius, [m. 310.](#)

Notozephyrus, i, [f. 285.](#)

Notus iam est in domo illa, [p. 626.](#)

Nouacula, æ, [p. 166. f. 298.](#)

Nou nuntia inquirere, [m. 737.](#)

Noua referre, [p. 799.](#)

Nouem, [f. 107.](#)

Nouem partes cæli, decem partes terræ, [p. 610.](#)

Nouem, vel decem, [f. 107.](#)

Nouemdecim, [m. 492.](#)

Nouerca, æ, [f. 267. p. 461.](#)

Nouus, a, vm, [m. 479.](#)

Nox, noctis, [f. 214.](#)

Nubes, bis, [p. 448. p. 857.](#)

Nubilum cœlum, [p. 822.](#)

Nubis pars, [p. 448.](#)

Nucis indicæ cortex, [f. 180.](#)

Nucis indicæ nucleum, [f. 690.](#)

Nudari immodestè, [f. 417.](#)

Nudius quartus, [m. 335. f. 379. p. 381.](#)

Nudius quintus, [m. 335. p. 381.](#)

Nudius tertius, [m. 335. f. 379.](#)

Nudus, a, vm, [f. 312.](#)

Nudus in parte superiori corporis, [f. 803.](#)

Nudus omninò fine vlla veste, [m. 816.](#)

NV

Nugor, aris. iocor, aris, [p. 281.](#)

Nulla omninò est ratio, [f. 469.](#)

Nulla modo, [f. 318.](#)

Nullus, a, vm, [p. 508.](#)

Nullus est, [f. 2.](#)

Numerata quot homines, [p. 449.](#)

Numerata monetas, [p. 215.](#)

Numerata posse, [p. 890.](#)

Numerata quot vicibus, [p. 397.](#)

Numerari non potest, [p. 890.](#)

Nugor, aris, [m. 87. p. 133. m. 284.](#)

NV

Numero, as, [f. 214. p. 355.](#)

Numerus decem, à decimo vsque ad decimum nonum, [m. 492.](#)

Numerus decem à numero viginti, quem vocant duo decem &c. [f. 491.](#)

Numerus par, [p. 227.](#)

Numerus rationum plenus est, nihil deest, [m. 562.](#)

Numerus vnitatis à vige fimo ascendendo, [p. 482.](#)

Nummus argenteus, [m. 398.](#)

Nunc, [f. 19. m. 366. p. 501. m. 633.](#)

Nunc aduenifti magifter, [m. 479.](#)

Nunc moriaris, [f. 19.](#)

Nunc primum eft hoc, [m. 633.](#)

Nundinæ, arum, [f. 600.](#)

Nundinæ fiunt ib plenilunio, [f. 600.](#)

Nuncio, as, [f. 548.](#)

Nuncium aliquid monens, [m. 157.](#)

Nuntium de illo nullum eft, [p. 845.](#)

Nuntius regis, [p. 742.](#)

Nuptiæ, arum, [f. 102.](#)

Nuptiale conuiuium celebrare, [p. 143.](#)

Nunquam adhuc, [p. 696.](#)

Nurus, vs, [p. 161.](#)

Nutricius, ij, [f. 49.](#)

Nutrio, is, [f. 158.](#) [m. 186.](#) [p. 571.](#) [f. 576.](#) [p. 838.](#)

Nutritus à rege, [m. 448.](#)

Nutrix, cis, [m. 72.](#) [f. 461.](#)

Nutrix & eius maritus, [f. 49.](#)

Nutrix & nutritius dicitur etiã de Patre, & Matre veris, [f. 72.](#)

Nutrix mandit orizam pro infante, [m. 480.](#)

Nutu fignificare, vt veniat, [m. 372.](#)

Nux indica, [f. 180.](#)

Nux indica immatura, [f. 180.](#)

Nymphææ radix, [m. 529.](#)

OB

Obdormire in domino, [m. 661.](#)

Obedientia inferioris erga Superiorem, [p. 431.](#)

Obedientiam præstare superioribus, [m. 598.](#)

Obedio, is, [f. 74.](#) [m. 109.](#) [p. 431.](#) [p. 471.](#) [f. 524.](#)

OB

Obliqua vela facere nunc ex vna parte, paulo post ex alia, [f. 876.](#)

Obliqua vela trahere, [f. 641.](#)

Obliquam trahere nauim modò in hanc, modò in illam partem, [f. 641.](#)

Obliquitas, tatis, [p. 68.](#)

Obliquum aliquid facere, [m. 265.](#)

OB

Obefus, a, vm, [m. 21.](#)

Oblationes diabolo factæ, [m. 741.](#)

Obliqua lex feu falsa, [p. 857.](#)

OB

Obliquus, a, vm, [f. 263.](#) [p. 857.](#)

Obluioni mandare, [f. 372.](#)

Obluifcar nunquam, [p. 373.](#)

Obluifcor, eris, [p. 129.](#) [m. 372.](#) [f. 625.](#)

Oblonga vestis, [f. 154.](#)

Oblongum lignum abfcindere in longitudinem in multa frustra diuidendum, [p. 637.](#)

Obloqui alicui, [f. 264.](#)

Obloqui alijs, [f. 197.](#)

Obnubilari cælum, [m. 156.](#)

Obrui aliquid aquâ, [f. 397.](#)

Obfcæna verba &c. [p. 801.](#)

Obfcæna verba loqui, [m. 595.](#)

Obfcurè videre, [p. 484.](#)

Obfcurum ex nebula, [p. 484.](#)

Obfcurum noctis, [p. 822.](#)

Obfcurum, vt ex nubibus, [p. 542.](#)

Obfcurus, a, vm, [f. 3.](#)

Obfcurus fenfus &c. [m. 683.](#)

Obfcurus, tenebrofus, a, vm, [f. 717.](#)

Obfes, idis, vel qui feipfum vendit, [p. 126.](#)

Obfident milites arcem, [m. 608. p. 865.](#)

Obfideo, es, [f. 864.](#)

Obftetrices, &c. [f. 485.](#)

Obftinatè nolle alijs acquiefcere, [f. 562.](#)

Obftinatus in malo, [f. 32.](#)

Obftringi ære alieno, [m. 109.](#)

Obftuere foramen, [f. 550.](#)

Obftuere viam in tranfuerfum fiftendo, [p. 522.](#)

Obftupecere dentes, [f. 266.](#)

Obftupeco, is, [p. 308.](#)

Obtinere dignitatem regis, [f. 395.](#)

Obtura rimas cymbæ, ne aquâ admittat, [m. 382.](#)

Obturamentum, i, [p. 578.](#)

Obturare foramen, vel
fiffurã, [m. 282.](#)

Obturare foramen vt ciftæ,
vel fimilium &c. [p. 275.](#)

Obturare foramina, [m. 368.](#)

Obturare nauigij rimas, [p.
170.](#)

Obturare nauim, [f. 168.](#)

Obturatus, a, vm, [m. 382.](#)

Obuelare ianuam, vt non vi
dearis, [f. 413.](#)

Obuiam ire alicui, [p. 661.](#)

Obuiam ire naui, [m. 661.](#)

OC

Occipitis capilli, [p. 257.](#)

Occiput, pitis, [p. 257.](#)

Occludere aliquem duobus
lignis collo appofitis, [f. 206.](#)

Oburere bouem, [p. 783.](#)

Occa, æ, [m. 56.](#)

Occafio, onis, opportunitas
temporis, [f. 858.](#)

Occo, as, [m. 56.](#)

Occidens, ntis, [m. 716.](#)

Occidere aliquod animal ad
illud edendum, [m. 769.](#)

Occidere folem, [p. 397.](#)

Occido, is, [p. 284.](#) [p. 681.](#)

OF

Occludere foramen adhibito
obturatione, [p. 664.](#)

Occulta virtus, quam
homines non percipiunt, [m.
683.](#)

Occultare aliquid, [p. 283.](#)

Occultè, [p. 812.](#)

Occultè comedere, [m. 372.](#)

Occultus, a, vm, [m. 74.](#)

Occultus remanet, [m. 457.](#)

Occupatus, detentus, a, vm,
[m. 834.](#)

Octo, [f. 289.](#) [p. 718.](#)

Octodecim, [p. 718.](#)

Octoginta, [p. 718.](#)

Oculi, [p. 483.](#)

Oculos defigere, [m. 173.](#)

Oculos effodere, [p. 373.](#)

Oculos eleuare, ita vt albugo
appareat, [f. 456.](#) [m. 805.](#)

Oculus, i, [f. 131.](#) [f. 456.](#) [p.](#)
[477.](#) [m. 548.](#)

Ocytèr, ocyùs, [m. 694.](#)

Ocyter reuerti, [m. 694.](#)

Odiffe, [p. 268.](#)

Odium, ij, [f. 367.](#)

Odor bonus, [m. 770.](#)

Odorem fuauẽ emittere, [f.](#)
[775.](#)

Offendere aliquem, [m. 261.](#)

Offendere cæli Dominum, [p.](#)
[422.](#)

Offendere in lapidem, [f. 693.](#)

Offendere in testam, [f. 677.](#)

Offendere pagum
contaminando illum, [f. 592.](#)

Offendere pedem, [m. 54.](#)

Offendere pedes in fpinas,
aut lapidem, [m. 208.](#)

Offendere perfonam alicuius,
[p. 308.](#)

Offerre, [m. 146.](#)

Offerre aliquid ad remissionem delicti obtinendam, [f. 823.](#)

Offerre Deo, [m. 146.](#)

Offerre diabolo edulia, [m. 231.](#)

Offerre edulia superstitiosè, [f. 322.](#)

Offerre idolis orizam, [f. 322.](#)

Offerre magistro, [m. 146.](#)

Offerre munus regi, [p. 184.](#)

Offerre progenitoribus defunctis edulia, [m. 231.](#)

Officij tantum causa res peragere, [f. 258.](#)

Officiosa verba, [m. 193.](#)

Officium, aut ars, cuius usu quis victum quaerit, [m. 528.](#)

Officium Diuinum percurrere, [p. 206.](#)

Oleo, es, [m. 489.](#)

Olere vftulationem, [f. 365.](#)

Oleum, i, [p. 161.](#)

Oleum quod edulij immiscetur, [f. 691.](#)

Olfacere, [m. 541.](#) [m. 736.](#)

Olim, [p. 896.](#)

Olla, æ, [f. 565.](#)

Olla ad folos pifces cōcoquendos inferuiens, [f. 801.](#)

Olla ænea, [m. 236.](#) [f. 565.](#)

Olla fictilis, [f. 565.](#)

Olla fufilis aurificis, [f. 565.](#)

Olla, in qua concoquunt orizam,

OM

[m. 340.](#)

Olla, in qua tantundem
continetur orizæ quantum
fufficit ad duorum prandiũ
&c. [p. 566.](#)

Olla mior ferrea, vel ænea, [f. 855.](#)

Olla minufcula, in qua
fcilicet concoquitur oriza pro
duobus, [m. 505.](#)

Olla paruula ad orizam
concoquendam pro vno
tantum, [p. 561.](#)

Ollas, & alia lateritia
concoquere, [f. 578.](#)

Omiffum fuiſſe aliquod
vocabulum &c. [m. 677.](#)

Omittere aliquod verbum ex
inaduertentia, [m. 69.](#)

OM

Omittere rem, quam diſtulit,
[p. 429.](#)

Omne genus armorum, [f. 273.](#)

Omne quod eſt, argentum eſt
& aurum, [f. 184.](#)

Omnes, [p. 329.](#) [p. 559.](#)

Omnes ad vnum, [p. 404.](#)

Omnes duces, [f. 116.](#)

Omnes, & fingulæ partes, [f. 478.](#)

Omnes eunt; omnes redeunt,
[m. 218.](#)

Omnes homines, [m. 319.](#) [p. 364.](#)

Omnes iam conuenerunt, [p. 562.](#)

Omnes ite, [f. 77.](#)

Omnes omninò, [p. 322.](#)

Omnes orbis partes, [p. 858.](#)

Omnes nemine dempto, [p. 735.](#)

Omnes qui, [p. 559.](#)

Omnes qui sub cælo sunt, [f. 77.](#)

Omni conatu, [m. 703.](#)

Omnes spiritus, [p. 410.](#)

Omnia, [p. 378.](#)

Omnia corporalia præter
cælum, terram, & homines,
[p. 858.](#)

Omnia hæc verba, [f. 20.](#)

Omnia idola, [f. 116.](#)

Omnia regna, [p. 479.](#)

Omnibus diebus, [p. 479.](#)

Omninò, [p. 404.](#)

Omninò dies tres, [p. 97.](#)

Omninò nihil comedit, [p. 696.](#)

Omninò non est, [f. 209.](#)

Omninò vacuus, [p. 404.](#)

Omnis, e, [p. 78.](#) [f. 116.](#) [f. 184.](#) [m. 218.](#) [p. 319.](#) [p. 390.](#)
[p. 479.](#)

Omnis, e. totus, a, vm, [f. 321.](#)

Omnis locus, [p. 364.](#) [p. 562.](#)

Oneraria, æ, [f. 272.](#)

Onera publica pro rege, aut
magistratibus, [m. 868.](#)

Onus, eris, [f. 26.](#)

Onusta fructibus arbor, [m. 670.](#)

Opera alterius vti ad opus
faciendum, [p. 507.](#)

Opera bona exercere, [m. 607.](#)

Opera in obsequium Dei, [m. 868.](#)

Opera publica regis, &c. [f. 837.](#)

OP

Operculum adhærens area, [m. 509.](#)

Operculum diotæ, [m. 509.](#)

Operculum menfæ rotundæ superpositum ne in edulia mufcæ irruant, [p. 427.](#)

Operculum ollæ, [m. 74.](#)

Operculum pyxidis, [f. 509.](#)

Operimentum, i, [m. 509.](#)

Operimentum libi, [p. 35.](#)

Operire caput vefte, [m. 229.](#)

Opera, quæ Rex, vel alij magistratus fuis fubditis imponunt, [p. 607.](#)

Opera fuperftitiofa, [m. 868.](#)

Operam perdere, [p. 135.](#)

OR

Operire ignem ne extingatur, [m. 635.](#)

Operire terra, aut re fimili aliquod foramen, [m. 424.](#)

Operis in medio, [f. 573.](#)

Opifcx optimus, eximius, [m. 3.](#)

Opitulor, aris, [m. 36.](#)

Opium, ij, [m. 12.](#)

Oppidani, [m. 354.](#)

Oppidi caput, [p. 880.](#)

Oppidum, i, [p. 880.](#)

Oppidum assignari à Rege ad soluendum alicui tributum annuum pro victu, [m. 880.](#)

Oppidum unde quis ortus est, [m. 624.](#)

Opportunè, [f. 384.](#)

Opportunè aduenire, [f. 384.](#)

Opportunè ito, vt affequareis, [p. 425.](#)

Opportunè non aduenit, [p. 425.](#)

Opportunitas arandi terram, [p. 486.](#)

Opportunitas temporum, [p. 486.](#)

Opportunitate illa temporis durante, [f. 858.](#)

Opportunus non fuit aduentus, [f. 384.](#)

Oppressio cordis ex morbo, [f. 574.](#)

Opus eleuatum, ac variegatum in ligno, [m. 328.](#)

Opus magnificum, maiestate plenum, [f. 830.](#)

Opus meritorium, [p. 608.](#)

Opus minutum, aut eleuatum fabri lignarij facere, [f. 43.](#)

Opus fibi inuicem relinquere, [m. 560.](#)

Ora galeri, [f. 446.](#)

Ora, vel extremitas viæ, [m. 35.](#)

Orbiculus bombycis, [m. 776.](#)

orbis vtroque parente, [m. 145.](#)

Oratorium, ij, [m. 22.](#)

Ordinare lances in menfa, [p. 20.](#)

Ordinaria festiuitas, [p. 787.](#)

Ordinariè, [p. 787.](#)

Ordinariè. femper, [p. 787.](#)

Oridnatè collocare, [p. 209.](#)

Ordinatè collocare in aliquo loco, [f. 680.](#)

Ordinatè res collocare, [p. 19.](#)

OR

Ordo vnus, ordines duo &c. [p. 435.](#)

Oriens, ntis, [m. 235.](#)

Orientalis plaga, [m. 235.](#) [m. 622.](#)

Orientalis ventus, [m. 235.](#)

Orificij confracti olla, [p. 444.](#)

Orificium ollæ, [f. 466.](#)

Ordines variarum rerum, quarum vna alteri fuperponitur, [f. 424.](#)

Ordo perfonarum, quæ aliquã communitatem faciunt, [f. 313.](#)

Ordo præeminentia iuxtà dignitatem perfonæ, [f. 779.](#)

OR

Orificium fcutellæ, [f. 466.](#)

Orginale peccatum, [p. 836.](#)

Origo aquæ currentis, [f. 159.](#)

Orior, oriris, [p. 455.](#)

Oriri variolas filio, [p. 513.](#)

Oritur fol, & fic de alijs, [p. 455.](#)

Oriundus, a, vm, [f. 213.](#)

Oriundus Roma, [f. 213.](#)

Oriza adufta, [f. 654.](#)

Oriza cocta, [p. 131.](#)

Oriza cocta iam corrupta, [p. 779.](#)

Oriza cocta iam frigida, [f. 540.](#)

Oriza combufta intra ollam, feu in fundo ollæ, [m. 94.](#)

Oriza communis, [m. 260.](#) [p. 730.](#)

Oriza cruda, [p. 260.](#)

Oriza cum pellicula, [m. 749.](#)

Oriza dicta Pulò iam cocta quę offertur idolis, [p. 893.](#)

Oriza ex Iaponia, [p. 451.](#)

Oriza germinans, quę aquę immergitur antequam feminetur, [m. 443.](#)

Oriza in herbam germinans, [m. 443.](#)

Oriza minutior, [m. 549.](#)

Oriza pofterioris meffis, [f. 105.](#)

Oriza præcox, [f. 694.](#)

Oriza, pulò, dicta, [f. 554.](#)

Oriza pulò dicta, blanda, & fuauis, [p. 646.](#)

Oriza pulò dicta, iam cocta, & purpurea, [p. 893.](#)

Oriza, quę in India dicitur pulò, &c. [m. 260.](#)

Oriza fubnigra, [p. 311.](#)

Oriza viridis contrita quam auela vocant Lufitani, [p. 131.](#)

Orizæ folliculum in piftino detrahere, [f. 428.](#)

Orizæ, quam pulò vocant, globi, quos idolis offerunt Ethnici, [m. 858.](#)

Orizam ab olla extrahere, ac menfæ apponere, & fic de alijs edulis, [p. 231.](#)

Orizam circumuolueno purgare, [p. 882.](#)

Orizam germinantem in aquã immergere &c. [m. 520.](#)

Orizam herbefcentem euellere, ad tranfplantandum, [m. 443.](#)

OS

[f. 51.](#)

Ornare idolorum fanum peripetafmatibus, picturis &c. [m. 837.](#)

Ornatus circa ftorem, & familia, [p. 89.](#)

Oro, as, [m. 539.](#)

Orizam iam coctam reuoluere, [f. 266.](#)

Orizam molendino manuali contererere, [m. 749.](#)

Orizam pilo contererere, [f. 195.](#)

Orizam pilo tundere, [m. 260.](#)

Ornamentum ex ære, vel argento, circa capulum gladij &c. [m. 364.](#)

Ornare auro, & argento enfifcapulum

OV

Orphanus, i, [m. 129.](#)

Orta iam eft luna, [p. 677.](#)

Os, oris, [f. 364.](#) [m. 418.](#)

Os aperire, [f. 466.](#)

Os claudere, [p. 467.](#)

Ofcito, as, [m. 523.](#)

Os claude, [f. 520.](#)

Os cuiuscunque rei, [f. 466.](#)

Ofculor, aris, [f. 336.](#)

Os fistulæ inferius, ex quo
ventus egreditur, [p. 628.](#)

Os narium, [f. 799.](#)

Os paruum, [m. 58.](#) [p. 467.](#)

Os prauum, [f. 364.](#)

Os offis, [f. 133.](#) [m. 899.](#)

Offa mortuorum confumptis
iam carnibus, [f. 133.](#)

Offa rodit canis, [f. 899.](#)

Os ftomachi, [f. 473.](#)

Oftendere pudenda, [m. 43.](#)

Oftendo, is, [f. 157.](#)

Oftreæ species, [f. 320.](#)

Os ventriculi, [f. 1.](#)

Otiot, aris, [f. 183.](#)

Otiofum effe domi, ac
indulgere genio, [m. 427.](#)

Otiofus, i, [m. 308.](#)

Otium, ij, [m. 653.](#)

Otium mihi non est, [m. 653.](#)

Otium tibi quando erit? [f. 653.](#)

Oua frixa, [f. 815.](#)

Oua parere, [f. 815.](#)

Oua piscium, [m. 815.](#)

O vetula, [m. 485.](#)

Oui albumen, [f. 815.](#)

Oui luteum, vitellus, i, [f. 815.](#)

Oui testa, [f. 815.](#)

Ouis, is, [p. 703.](#)

Ouis, agnus, aries, [f. 105.](#)

Ouis incubare, [m. 12.](#)

Ouis incubare auem, [f. 815.](#)

Ouum, i, [m. 815.](#)

Ouum gallinae, [m. 815.](#)

Ouum ferpentis, [m. 815.](#)

Ouum vrinum, [m. 815. f. 875.](#)

PA

P Acem colant superiores, inferiores
amicitiam feruent, [p. 329.](#)

Pacificare alios inter fe, [f. 328.](#)

Pagi incola, [m. 624.](#)

pagi rectores, [p. 445.](#)

Pagi feniores alloqui, [p. 398.](#)

Pagina libri vna, [p. 40.](#)

Pagus, i, [f. 397.](#) [m. 466.](#) [m. 576.](#) [m. 624.](#)

PA

Paltium regium, [f. 404.](#)

Palatum, i, [p. 390.](#)

Palea, æ, [f. 40.](#)

Palea crassa, [p. 212.](#)

Paleæ quibus teguntur domus, [m. 676.](#)

Palea ex herbis quibus operiuntur domus, [f. 40.](#)

Palea orizæ, qua teguntur domus, [p. 632.](#)

Palearium, ij, [p. 632.](#)

Palea spicarum post trituratam orizam, [m. 655.](#)

Paleis domus cooperta, [f. 40.](#)

Pallida facies, [m. 465.](#)

Pallidam habens faciem, macilentus, a, vm, [p. 871.](#)

Palma, æ, [f. 180.](#)

PA

Pagus in cocincina, quem Iapones incolunt, [f. 330.](#)

Pagus præcipuus in prouincia, [m. 660.](#)

Pala ferrea ad fodiendum apta, [p. 446.](#)

Palatium, ij, [m. 78.](#)

Palatium illius regis &c. [p. 73.](#)

Palatium regis, [f. 192.](#) [p. 216.](#) [f. 605.](#)

PA

Palmula, æ, [m. 390.](#)

Palmula gubernaculi, [f. 392.](#)

Palpando in aliquem impingere, [p. 651.](#)

Palpando quærere, [p. 652.](#)

Palpare aliquem, [p. 691.](#)

Palpare comprimendo, [m. 54.](#)

Palpare in tenebris, [p. 652.](#)

Palpare vultum filij, [p. 70.](#)

Palpebra, æ, [f. 465.](#)

Palpebræ, arum, [f. 426.](#) [f. 462.](#)

Palpebrarum pili, [f. 462.](#) [f. 465.](#)

Palpitare furunculum, [f. 181.](#)

Palpo, as, [p. 54.](#) [m. 473.](#) [p. 691.](#)

Palus, vdis, [p. 32.](#) [f. 325.](#)

Palus exigua, [p. 653.](#)

Palus iners, aqua reclusa, [f. 68.](#)

Palustris locus, [f. 196.](#)

Pandicular, aris, [m. 876.](#)

Pannici spica, [m. 353.](#)

Panicum, i, [m. 353.](#)

Panis nauticus, [p. 26.](#)

Pannus, i, [f. 65.](#)

Pannus feretri, vel loculus, [p. 11.](#)

Pannus laneus, [p. 106.](#)

Pannus laneus tennis, [f. 162.](#)

Pannus laneus valdè subtilis, [p. 424.](#)

Papilio, onis, [p. 57.](#)

Papilio in modum cicadæ quæ habent in delicijs Annamitæ, [m. 77.](#)

Papula, æ, [m. 672.](#)

Papulas in corpore enafci, [m. 672.](#)

Papulas in facie oriri, [m. 672.](#)

PA

Parco, is, [p. 732.](#)

Parco, is, fero, fers, [p. 780.](#)

Parcus, & miser in expensis, [m. 791.](#)

Parere ante tempus, [f. 571.](#)

Parere filium, [f. 213.](#)

Parere oua, [f. 213.](#)

Papulas oriri, [m. 672.](#)

Papyrus, i, [f. 103. p. 264.](#)

Papyrus, quæ adhibetur in parte inferiori loculi defunctorum, [p. 360.](#)

Papyrus quædam quam pueri concinnāt vt vento in altum efferatur, ita tamen vt fune ligata, vel dimitti, vel retrahi possit, à Lufitanis dicitur Sarangò, [f. 172.](#)

Papyrus valdè lata, & denfa, [p. 264.](#)

Paradifus cælestis, [p. 763.](#)

Parare domum omnia componendo, [f. 676.](#)

Parare menfam, [p. 277.](#)

Paratus, a, vm, [p. 675. m. 676.](#)

Parcè metiri, [f. 71.](#)

Pacimonia in edendo, reliquere in diè fequentē, [f. 161.](#)

PA

Paria quot ? dicitur de his quæ bina iungi possunt, aut habēt duo latera paria, vt cymba &c. [p. 105.](#)

Paries, etis, [m. 65.](#)

Paries domus ex cannis indicis compofitus, [f. 558. p. 559.](#)

Paries ex cannis Indicis, & calce compofitus, [m. 224.](#)

Pario, is, [m. 213.](#)

Pario, is. Gigno, is, [m. 675.](#)
Pars nubis, [m. 196.](#)
Pario, as, [m. 673. f. 702.](#)
Par pari referre, [p. 28.](#)
Pars, partis, [p. 3. m. 32. p. 594.](#)
Pars acus, vbi est eius foramen, [m. 812.](#)
Pars agri, [m. 196.](#)
Pars agri in qua est feminata oriza, [m. 196.](#)
Pars alicuius fructus, [p. 490.](#)
Pars argenti &c. [m. 593.](#)
Pars dextera, [m. 32.](#)
Pars domus, quæ imbricibus caret, [m. 318.](#)
Pars exterior, [p. 31.](#)
Pars fructus, qui dicitur iaca, & in modum castanearum diuiditur, [p. 490.](#)
Pars infima diotæ, [m. 812.](#)
Pars, in quam Prouincia aliqua subdividitur, [f. 342.](#)
Pars mali aurei, [p. 490.](#)
Pars notabilis domorum ferè vnitæ inter se, [p. 776.](#)
Pars Occidentalis, [f. 622.](#)
Pars rami fructuum indicorum oblongorum in modum fabæ nostratis, [f. 500.](#)

PA

Parum tantum, [f. 110. f. 352.](#)

Pars finiftra, [m. 32. f. 711.](#)
Pars foreæ veteris, [f. 453.](#)
Pars vestis veteris, [f. 453.](#)
Partem orizæ tollere de lance, [p. 682.](#)
Partes mundi quatuor inspicit Mathematicus superstitiosus, [p. 610.](#)
Partes, quæ separantur in spica orizæ, [f. 293.](#)
Particula ad inculcandum aliquid, [p. 634.](#)
Particula imperatiui, [p. 219.](#)
Particula interrogatiua, [p. 658.](#)
Particula numeri ordinalis, [m. 779.](#)
Particula pluralis numeri cum honore, [f. 601.](#)
Particula respondentis inter rusticos, [m. 585.](#)
Particula superlatiui siue in bonum, siue in malum, magis tamen in malum, [f. 139.](#)
Particulæ, aut diuisiones interiores mali aurei, [m. 757.](#)
Partis, in quam Prouincia subdividitur, caput, [p. 343.](#)
Parum, [f. 124. m. 277. f. 352. f. 406. m. 449. p. 766.](#)
Parum adhuc, [f. 352.](#)

PA

Paruuli, defuncti, quos putant Ethnici conuerti in dæmoniola, [f. 647.](#)

Paruulus, a, vm, [f. 108.](#)
 Paruulus, macer, macilentus, a, vm, [m. 670.](#)
 Paruulus valdè, [p. 725.](#)
 Paruus dæmon, quem Ethnici putant interficere infantes, [f. 639. p. 640.](#)
 Paruus dæmon te interficeat maledictum, [p. 640.](#)
 Paruus, a, vm, [m. 31. p. 175. m. 481. f. 553. p. 797.](#)
 Paffer, ris, [p. 684.](#)
 Paftor, oris, [p. 477.](#)
 Paftor bubalorum, [p. 483.](#)
 Paftor ouium, [p. 106.](#)
 Patens, ntis, [f. 529.](#)
 Patens circumquaque domus, [f. 802.](#)
 Patens ianua, [p. 530.](#)
 Patens omnibus ventis cymba, [m. 814.](#)
 Patens ventis porta, [f. 276.](#)
 Patentes literæ, quæ dantur alicui in fignum magiftratus, vel dum viuit &c. [p. 609.](#)
 Pater, tris, [m. 92. m. 606.](#)
 Pater adoptans, [m. 92.](#)
 Pater, & Mater, [f. 8.](#)
 Pater, & Mater qui genuerunt filios, [f. 663.](#)
 Pater generans, [m. 92.](#)
 Paternitas veftra, [f. 18.](#)
 Pati malum &c. [m. 881.](#)
 Pati naufragium, [m. 590.](#)
 Pati pro peccatis, [f. 823.](#)
 Patiens, ntis, [p. 173. f. 308.](#)
 Patienter ferre, [m. 66. p. 553.](#)
 Patior, teris, [p. 109. p. 557.](#)
 Patria tua quænam eft? [m. 507.](#)
 Patruus, frater patris natu minor, [p. 116.](#)
 Patruus, patre natu maior. fic etiam vocatur illius patris vxor, [f. 17.](#)
 Parua diota, [m. 108.](#)
 Patulum, os, [f. 42.](#)
 Paucæ monetæ, quæ ex numero perfecto fuper funt &c. [f. 406.](#)
 Pauci dentes fuperfunt, [f. 638.](#)
 Paeo, es, [f. 374. p. 457.](#)
 Pauimentum domus, [m. 513.](#)
 Pauimentum quod circuit domum &c. [f. 755.](#)
 Paulatim effundi rem liquidam, [p. 554.](#)
 Paulo ante, [m. 366. p. 502.](#)
 Paulo plus, [p. 574.](#)
 Paulo pofit, [p. 574.](#)

Paululum quiescendo bis, aut ter in itinere perueni ad locum, [m. 774.](#)

Pauor, oris, [p. 687.](#)

Pauper, ris, [p. 361.](#) [p. 369.](#)

Pauper, mendicus, [p. 23.](#)

Pauus, i, [m. 135.](#)

Pax, pacis, [p. 2.](#) [m. 25.](#) [f. 328.](#) [p. 350.](#)

PE

Pænitere de peccatis, [p. 504.](#)

Pænitere, rebellionem facere, [m. 402.](#)

Peccata confiteri, [p. 823.](#)

Peccata purgandi locus, [m. 823.](#)

Peccata purgare, [m. 823.](#)

Peccata, vel pænas peccatis debitas remittere, [f. 273.](#)

Peccator fum, [p. 823.](#)

Peccatorum pænas verberibus perfoluere, [m. 823.](#)

Peccatum, i, culpa, æ, [p. 823.](#)

Peccatum committere, [p. 823.](#)

Peccatum luxuriæ, [p. 276.](#)

Peccatum, vel pæna illius, [m. 528.](#)

Pecten, ntis, [m. 432.](#)

Pecten ad pediculos excutiendos, [m. 34.](#)

Pecten liciatorum, [f. 294.](#)

Pax, & quies populi, [m. 527.](#)

Pax vniuerfalis, [p. 5.](#)

Pænas exigere, [p. 99.](#) [p. 597.](#)

Pænitere, [f. 593.](#)

PE

Pecten minutum ad extrahendos lendes, [m. 432.](#)

Pecten telæ, [m. 369.](#)

Pectine pediculos abftergere, [f. 101.](#)

Pecto, is, [m. 93.](#)

Pectus, toris, [m. 538.](#)

Pectus gallinæ &c. [p. 434.](#)

Peculium, ij, [f. 53.](#)

Pecunia, quam vincti foluunt pro lumine carceris, [p. 330.](#)

Pedes cancri paruuli, [f. 260.](#)

Pedestre iter conficere, [m. 50.](#)

Pedetentim, [f. 370.](#)

Pedetentim agere, [f. 650.](#)

Pedetentim incedere, [p. 733.](#)

Pedibus captus, [p. 19.](#) [m. 19.](#)

Pedica, æ, [f. 174.](#)

Pedicas auibus erigere, [f. 174.](#)

Pediculi in capite, [f. 101.](#)
Pediculus cucurbitæ Indicæ, [p. 144.](#)
Pediculus fructus, [p. 144.](#)
Pediculus fructus finici, [m. 144.](#)
Pediculus in corpore productus, [p. 637.](#)
Pedifequus, i, [f. 797.](#)
Pellere domo diabolum, [p. 239.](#)
Pellicula oui, [m. 860.](#)
Pellis, is, [f. 162.](#)
Pello, is, [f. 894.](#)
Pendens è collo aliquid portare, [p. 217.](#)
Pendens è collo imago, [m. 217.](#)
Penetrare per cuniculos, [p. 120.](#)
Penetrare tanquam per foramē in aduerfam partem, [p. 426.](#)

PE

Penula è folijs prægrandibus contexta &c. [p. 84.](#)
Pepo, nis, [m. 180.](#) [p. 259.](#)
Pepo aqueus, [m. 180.](#) [p. 318.](#)
Pepo rotundus, [m. 180.](#)
Pera, æ. crumena, æ. faccus, i, [m. 844.](#)
Pera ftipem erogantis, [m. 448.](#)
Percipio, is, [p. 324.](#)

Penetrat aqua madefaciendo aliquid, [f. 752.](#)
Penetrauit pedem fpina calcata, [m. 523.](#)
Penetro, as, [m. 523.](#)
Penicillus ad scribendum, [m. 60.](#)
Penicillus, quo quid fandarachà inficitur, [f. 756.](#)
Penicillus quo pingitur, [m. 864.](#)
Penna, vel penicillus acumine carens, [f. 134.](#)
Pennarum fafciculus, qui fronti equorum alligari folet, [p. 341.](#)
Pennæ auium, [m. 426.](#)
Pensū manuale fericum, [f. 587.](#)

PE

Percurrere globulos precarios modo ordinario non duplicando preces in fingulis globulis, [m. 197.](#)
Percurrere precatios globulos, [p. 397.](#)
Percuffio, onis, [p. 469.](#)
Percuffio quædam linguæ ad dentes &c. [f. 712.](#)
Percutere cæfim femel &c. [p. 469.](#)
Percutere crepitacula lignea, [m. 589.](#)
Percutere æs ductile ad opus, [p. 295.](#)

Percutere manu caput alterius [p. 289.](#)
Percutere pectus, [m. 538.](#)
Percutere se ipsum, [f. 464.](#)
Percutere, vel impellere alium genu, inflexo poplite, [m. 731.](#)
Percutio, is, [m. 203.](#)
Perdere operam, [p. 457.](#)
Perdo, is, destruo, is, [p. 845.](#)
Perfectè bonus, [p. 404.](#)
Perfectionem adhuc non attingit, [p. 570.](#)
Perfectissimus, a, vm, [f. 768.](#)
Perfectum ex omni parte, [f. 768.](#)
Perfice rem, ne differas, [f. 571.](#)
Perforare acu, [p. 382.](#)
Perforare ab vna parte in alteram, [m. 752.](#)
Perforare aliquid, [m. 615.](#)
Perforare bubalis nares, [f. 685.](#)
Perfunctoriè, [p. 773.](#)
Perfunctoriè operari, [m. 750.](#)
Pergula domui annexa, [m. 93.](#)
Periculo se exponere, [p. 415.](#)
Periculum cadendi, [p. 249.](#)

PE

Pertentando ambulare, [m. 691.](#)
Pertica, æ, [f. 678.](#)

Periculum peccandi fubire, [p. 415.](#)
Periodus iam currit, [f. 776.](#)
Peripetasma, tis, [f. 57. f. 450.](#)
Peritus in aliqua arte, [m. 551.](#)
Permanere in eodem ftatu, [f. 127.](#)
Permitto, tis, [f. 212.](#)
Perna, æ, [p. 242.](#)
Perpendere rationes, [f. 703.](#)
Perpendo, is, [p. 415. p. 880.](#)
Perfeuro, as, [p. 225. p. 396. m. 503.](#)
Perficum præcox, vel Armenicum, [m. 475.](#)
Perfona, æ, [m. 463. f. 532.](#)
Perfona vilis, [f. 551. m. 750.](#)
Perfonaliter proficisci, [p. 90:](#)
Perfpexi, vt aliquem viderem, vidi neminem, [m. 736.](#)
Perfpicilia, orum, [p. 384. p. 483.](#)
Perfpicilia oblonga ad distantia intuenda, [f. 587.](#)
Perfringit oculos magna lux, [f. 421.](#)

PE

Pertica oblonga, quam Ethnici superstitiosè erigunt ad suas ianuas &c. [m. 516.](#)

Pertica, qua Annamitæ fuos dimetiuntur agros, [f. 678.](#)

Pertica, quâ impellitur nauigium, [f. 678.](#)

Pertinaciter accusare aliquem donec condemnetur, [m. 500.](#)

Pertinentia ad animam, [m. 700.](#)

Pertinentia ad venerea, [f. 700.](#)

Pertinere ad aliquem, [p. 786.](#)

Pertinet ad quem ? [p. 864.](#)

Pertingere, [f. 95.](#)

Pertingit ad caput aqua, [f. 523.](#)

Pertingit iam aqua ad lignum, [p. 721.](#)

Pertingo, is, [p. 721.](#)

Pertingo, is. Attingo, is, [m. 523.](#)

Petingo, is, vel opportunè aliquid facere, [p. 425.](#)

Per totam vitam, [m. 45.](#)

Pertranſiuimus iam pagum, [p. 374.](#)

Pertranſiuit, [p. 615.](#)

Perturbare intellectum, [m. 882.](#)

Perturbata res, [f. 422.](#)

Perturbatio ex concurſu frequentis populi, [m. 338.](#)

Perturbationes belli, [p. 392.](#)

Peruadi aliquid ab aqua, [f. 738.](#)

Peruenio, is, [p. 824.](#)

Peruenire non valet difcurſum, feu cogitatio, [f. 216.](#)

Peruenit modo, [p. 824.](#)

Peruerſi, [p. 180.](#)

Peruerſus. iniquus, a, vm, [m. 711.](#)

Peruerſus nebulo, [f. 295.](#)

Peruerſus nequam, [p. 617.](#)

Peruerti, [m. 44.](#)

Peruerti ad factiones diaboli, [m. 402.](#)

Peruia vento, patenfque latronibus domus, [m. 814.](#)

Peruius, patenfque omnibus locus, [m. 814.](#)

Pes, pedis, [p. 102.](#)

Pes gallinæ, aut fuis, [f. 284.](#)

Peftis, is, [m. 26.](#) [f. 727.](#)

Petere ab aliquo, [f. 890.](#)

Petere aliquid à rege ex ſcripto, [p. 179.](#)

Petere à perfona primaria, [m. 317.](#)

Petere dignitatem, [m. 91.](#)

Petere mutuò rem, quæ non debet reſtitui, [f. 856.](#)

Petigo, inis, [f. 391.](#)

Petitio ex ſcripto Regi offerre, [f. 359.](#)

Peto, tis, [m. 91.](#) [p. 342.](#) [f. 890.](#)

Petra, æ, [p. 191](#), [m. 733](#).

Petram præftigijs mouere loco, [m. 733](#).

Pexus aptè capillus, [f. 93](#).

Pharmacum magma, quod eijcitur, [f. 784](#).

PI

Pharmacum ad libidinem excitans, [m. 831](#).

Pharmacum grauter olet, [p. 333](#).

Pharmacum refrigerans, [p. 785](#).

Pharmacum vehemens, [p. 785](#).

Pharmacum vnum, [f. 102](#).

Phafeoli contriti, [p. 272](#).

Phafeolus, i, [m. 211](#).

Philtrum amatorium, [f. 160](#).

Phthifi laborans, [f. 585](#).

Phthifis, is, [m. 502](#).

Pica, æ, [m. 48](#), [m. 78](#), [m. 359](#).

Picturæ faciendæ colores, [m. 864](#).

Picturæ in columnis idolorum, [p. 212](#).

Pietas, tatis, [m. 240](#).

Piger, gra, grum, [p. 35](#), [p. 395](#), [m. 500](#), [m. 544](#).

Piger, onera alijs relinquens, [m. 560](#).

Pignori dare, [p. 126](#).

Pignori dare filium, [f. 225](#).

Pignus accipere; [f. 81](#).

Pharmacum, i, [m. 753](#).

Pharmacum, i. medicina, æ, [m. 784](#).

PI

Pignus aliquod mechanico præbere, [m. 842](#).

Pignus pro debito accipere, [m. 890](#).

Pila, æ, [p. 39](#).

Pila lapidea, [m. 244](#).

Pila luforia, [f. 91](#).

Pileum conficere, [p. 485](#).

Pileus, i, [f. 484](#).

Pileus, aut vestis æquatur cælo, [p. 524](#).

Pileus cum auribus, quo vtuntur doctores, [f. 83](#).

Pileus communis militum, [f. 484](#).

Pileus communis, quo milites vti folent cum ad aulam pergunt, [p. 577](#).

Pileus exagonus, [m. 753](#).

Pileus exagonus literatorum, [f. 484](#).

Pileus ex crinibus caudæ equinæ confectus, [m. 442](#).

Pileus idoli, [m. 454](#), [m. 467](#).

Pileus in superiori parte acutus in modum fecuris, [f. 650](#).

Pileus purpureus militum, [f. 484](#).

Pileus regius, [f. 833.](#)

Pileus facrificuli, [p. 560.](#)

Pileus facrificolorum, [f. 484.](#)

Pili animalium, [m. 426.](#)

Pilos animalium extrahere aqua feruenti perfundendo, [f. 426.](#)

Pincerna, æ, [p. 657.](#)

Pingo, is, [m. 864.](#)

Pinguem carnem frigere ad eliciendum adipem, [p. 636.](#)

Pinguis, e, [m. 33.](#) [p. 466.](#)

Pinguis terra, [f. 769.](#)

PI

Pifcem frigere, [p. 636.](#)

Pifces, aut alia animalia caudam mouere, [f. 531.](#)

Pifces manu tentare, [m. 473.](#)

Pifcina, æ, [p. 10.](#) [p. 30.](#)

Pifcis, is, [f. 77.](#)

Pifcis corruptus, [f. 873.](#)

Pifcis crudus in fruftula concifus, vt edatur, [p. 297.](#)

Pifcis dictus cabos, [m. 123.](#)

Pifcis dictus gièc, [p. 283.](#)

Pifcis pampano dictus, [f. 107.](#)

Pifcis quædam fpecies, [p. 766.](#)

Pinna, æ, [f. 65.](#) [f. 866.](#)

Pinnula pifcis, [f. 33.](#)

Piper, ris, [f. 325.](#) [p. 797.](#)

Piren, enos, [p. 463.](#)

Pifcatoria cymba, [p. 305.](#)

Pifcator ex cymba, [f. 536.](#)

Pifcator cum cymba ad pifcandum prodiens, [m. 587.](#)

Pifcē inter duos bacillos ftringere ad torrendum, [p. 261.](#)

PL

Pifcis quidam, [p. 106.](#) [f. 576.](#) [f. 832.](#)

Pifcis quidam aquæ dulcis, [f. 481.](#) [p. 482.](#)

Pifcis quidam dictus Kimcho, [m. 128.](#)

Pifcis quidam figuram habens lacertulæ, [m. 742.](#)

Pifcis quidam fluminis, Rex vocatus, [p. 470.](#)

Pifcis quidam marinus, [p. 480.](#)

Pifcis quidam valde pinguis, [f. 269.](#)

Pifcis recens, [m. 846.](#)

Pifcis fale confperfus, vel ficcus, [m. 450.](#)

Pifcis, vel oftreorum genus, [f. 701.](#)

Pifcis vocatus lam, [f. 395.](#)

Pifcor, aris, [m. 29.](#) [m. 203.](#) [f. 432.](#)

Piftillus, i, [p. 94.](#)

Pifum, fi, [m. 211.](#)

Pium opus iuuare eleemofinis, vt ad Ecclefiam, Pontem, & familia erigenda, [m. 240.](#)

Pius, a, vm, [m. 552.](#)

Pix, picis, [p. 181.](#) [p. 803.](#) [p. 830.](#)

Pixis nantica, [p. 23.](#)

Placenta, æ, [p. 26.](#) [f. 162.](#)

Placenta ex oriza & carne fuila, folum fit in principio anni, [p. 122.](#)

Placenta ex oriza, quam pullò vocant, [m. 264.](#)

Placentæ teneræ ex oriza quibus adduntur phazeolor um liba, [m. 370.](#)

Placentulæ frixæ, [p. 636.](#)

Placentulæ pruni figuram referentes, [m. 471.](#)

Placitum illius fiat, [f. 311.](#)

Platea, in qua venduntur poma, [m. 616.](#)

Plateæ in quibus tabernę apertæ funt ad diuendendum, [m. 602.](#)

Platea tabernarum, [p. 313.](#)

Plaudere manibus ad canendū, [f. 15.](#)

Plaudere manibus ad comitandum cantum, [p. 174.](#)

Plaudo, is, [p. 70.](#)

Plectere capite, [f. 324.](#)

Placitum tuum fiat, [p. 401.](#)

Plaga, æ, [m. 453.](#) [m. 458.](#) [f. 609.](#)

Plaga orientalis, [f. 609.](#)

Plana veftis fine rugis, [p. 660.](#)

Planicies, ei, [p. 25.](#)

Plantago, ginis, [p. 442.](#)

Planta florem habens, vt lilij, [f. 684.](#)

Planta pedis, [f. 22.](#)

Planta quædam, [p. 764.](#)

Plantare albores, [p. 46.](#)

Planto, as, [f. 45.](#)

Planus, a, vm, [m. 595.](#)

Planum, & valdè æquale folum, [m. 742.](#)

Plectere pæna capitis, [m. 172.](#)

Plena, res, [p. 93.](#)

Plena orizà fpica, [p. 93.](#)

Plenilunium, ij, [p. 40.](#)

Plenum, ita vt fuperefluat, [m. 450.](#)

Plenus meritis, & virtutibus, [m. 641.](#)

Plenus omninò, [p. 156.](#)

Plicare fimbriam, [p. 263.](#)

Plicare veftem, [f. 887.](#)
Plicatam fimbriam rotundè confuere, [m. 396.](#)
Plico, as, [m. 887.](#)
Ploratus infantium, [f. 465.](#)
Pluere iam defijt, [m. 487.](#)
Plumbum, i, [f. 103.](#)
Plumbum album, [p. 356.](#)
Plumbum retium, [p. 89.](#)
Pluo, is, [f. 486.](#)
Plus, [f. 573.](#)
Plus, minufuè, [m. 49.](#)
Plùs minufuè, numerando, [m. 219.](#)
Plus minus viginti, [f. 872.](#)
Pluteus, ei, [m. 5.](#)
Pluua cum vento, [p. 285.](#) [p. 487.](#)
Pluua maior, [p. 160.](#)
Pluua maiufculis guttis cadēs, & raris, [p. 487.](#)
Pluuiam imminui, [p. 487.](#)
Pluuiam introire, [p. 643.](#)
Pluuiam vento impellente intrare, [p. 487.](#)

PO

Pondero, as, [m. 83.](#)

Podagræ morbus, [f. 377.](#)
Podagrà, vel chiragrà laborare, [p. 134.](#)
Pöesis obfcæna, [p. 573.](#)
Pænitentia peccatorum cum petitione veniæ, [m. 334.](#)
Pænitere, [p. 504.](#)
Pæna, qua multi plectuntur; vt morbus vniuerfalis, quem Deus immitteret, [p. 714.](#)
Pollex, cis, [f. 534.](#)
Polliceor, eris, [p. 342.](#)
Pollui liberè, [f. 679.](#)
Pollutio, onis, [p. 367.](#)
Polymixos, [m. 136.](#)
Polus feptentrionalis, [p. 211.](#)
Pondera decem argenti, [f. 434.](#)
Pondera nouem argenti, [m. 434.](#)
Ponderare illiberaliter, [f. 83.](#)
Ponderare intentum alterius illo nefciente, [m. 415.](#)
Ponderare liberaliter, [m. 83.](#)
Ponderi ferendo, vel attollendo fufficere, [m. 567.](#)

PO

Pondus vndecim circiter iuliorum, [m. 434.](#)

Pondus vnum argenti, [f. 434.](#)

Pondus vnum, duo &c. [m. 434.](#)
 Pono, is. applico, as, [p. 801.](#)
 Pono, is. facio, is, [m. 765.](#)
 Pons, ntis, [m. 91.](#)
 Pons ad corporis lotionem, [f. 91.](#)
 Pons, aut vicus in Aula Tunchinenfi dictus, cau gien, [m. 283.](#)
 Ponticulus ligneus, [f. 232.](#) [m. 274.](#)
 Poples, itis, [p. 560.](#)
 Populus, i, [f. 779.](#)
 Porrigere aliquid ambabus manibus cum reuerentia, [m. 239.](#)
 Porrigere manum alicui, [m. 286.](#)
 Porrigere librum, [m. 239.](#)
 Porrigo nigra, [m. 268.](#)
 Portare menfam rotundam ad aliquem, vt edat, [p. 450.](#)
 Portæ ligneæ cum vario opere, [m. 23.](#)
 Porticus in itinere ad viatores hospitandos, [f. 620.](#)
 Portio, onis, [m. 134.](#)
 Portio quædam itineris, [p. 229.](#)
 Portu egredi, [m. 138.](#)
 Portulaca, æ, [f. 643.](#) [p. 673.](#)
 Portum ingredi, [m. 138.](#)
 Portus, vs, [m. 138.](#)
 Portus in cochinchina à Lufitanis dictus Turanū, [m. 311.](#)
 Pofita funt omnia in potestate folius Dei, [f. 583.](#) [p. 584.](#)
 Poffideo, es, [m. 243.](#)
 Poffum potes, [m. 243.](#)
 Pofit aliquod tempus, [f. 216.](#)
 Pofit comeftionem, [m. 366.](#)
 Poftea, [m. 366.](#) [p. 774.](#)
 Poftea, diebus fequentibus, [m. 682.](#)
 Poftea videbimus, [m. 684.](#)
 Pofteri, rorum, [p. 318.](#) [f. 687.](#)
 Pofterior hominis pars, [m. 812.](#)
 Pofterior meffis, [f. 105.](#)
 Pofterioris meffis oriza, [m. 802.](#)
 Pofterioris meffis oriza germinans, [f. 443.](#)
 Pofterius, poft, [f. 317.](#)
 Pofticum, i, [f. 138.](#)
 Poftilena, æ, [p. 318.](#)
 Pofquam, [f. 216.](#)
 Pofquam fecero, [f. 191.](#)
 Pofquam finiuro, [m. 226.](#)
 Pofquam perfecero, ftatim ibo, [m. 684.](#)
 Pofit Regem, ideft, regina, [f. 317.](#)

Poftremum omnium peruenire, [p. 657.](#)

Poftridie, [f. 379.](#)

Poftulationem confcribere, [p. 818.](#)

Potari frigida, [p. 874.](#)

Potator vini, [m. 308.](#)

PR

Potestas pagi, [p. 93.](#)

Potio quædam, quam ex oriza pulò dicta conficiunt, [m. 515.](#)

Præcuti dentes, [f. 667.](#)

Præcutus cornibus bubalus, [m. 555.](#)

Præcedere alios in fcientia, [f. 44.](#) [p. 45.](#)

Præceps, cipitis, [f. 71.](#)

Præcepta decem, [f. 635.](#)

Præceptum imponere alicui, [p. 636.](#)

Præcingere fe, [f. 431.](#) [m. 859.](#)

Præcipere lapidi, vt moueatur ab vno loco, in alium, [p. 368.](#)

Præcipio, is, [p. 368.](#) [f. 635.](#)

Præcipitium infpiciendo lumine oculorum priuari, [p. 535.](#)

Præcipua ianua, [m. 79.](#)

Præcipua verba, [m. 553.](#)

Præcipuum lumen, [m. 79.](#)

Præcipuus in aliquo loco, [f. 811.](#)

Potentia infinita, omnipotentia, æ, [f. 712.](#)

Potestas, atis, [m. 598.](#)

Potestas ad capiendum, occidendum & [m. 598.](#)

PR

Præcipuus, optimus, [p. 553.](#)

Præcifi capilli, [m. 145.](#)

Præcifis naribus homo, [p. 706.](#)

Præclarum ingenium, [f. 467.](#)

Præcludere viam, [p. 521.](#)

Præcox, cis, [f. 694.](#)

Prædictus non eft nobis iudicij dies, [p. 321.](#)

Prædonum caterua, [f. 380.](#)

Præft toti prouinciæ, [m. 309.](#)

Præft vni pago, [m. 309.](#)

Præfectus, i, [f. 143.](#)

Præfectus operum, [m. 87.](#)

Præfectus miffus ad præfidendum alicui negotio Regis, [m. 84.](#)

Præfectus, qui præft, [p. 405.](#)

Præfici vectigalibus, [p. 12.](#)

Præfigere horam, [p. 378.](#)

Præfigo, is, [p. 102.](#)

Prælegere lectionem, [p. 82.](#)

Præmandere infanti efcam, [m. 480.](#)
Præmia largiri bonis, pænas exigere à malis, [p. 597.](#)
Præmia fine numero recipere, [f. 607.](#)
Præmio afficere, [f. 787.](#)
Præmio donare bonos, fupplicio afficere malos, [f. 787.](#)
Præmium bonis operibus elargiri, [p. 608.](#)
Præmium bonorum operum, [f. 607.](#)
Præmium & pæna debent dari, [p. 788.](#)
Præmium in die fefto dari folitum, [p. 164.](#)

PR

Præfagire ad rem, [p. 270.](#)
Præfcindere nares, [p. 686.](#)
Præfentanea medicina, [m. 324.](#)
Præfentia Dei eft in cælo, & in terra, & in omnibus rebus, [m. 605.](#)
Præfepium, ij, [p. 453.](#)
Præfideo, es, [p. 12.](#)
Præfidere operi, [p. 12.](#)
Præftat, [f. 732.](#)
Præftigijs fugare, [f. 349.](#)
Præftitis veneficij amentem facere, [m. 604.](#)
Præftituere tempus, diem &c. [p. 378.](#)
Præftituit iam diem, [f. 320.](#)

Præmium largiri, [f. 787.](#)
Præparatus, a, vm, [p. 675.](#)
Præparo, as, [p. 169.](#) [f. 180.](#) [p. 675.](#)
Præpediri alio negotio, [p. 470.](#)
Præpediri viam elephantibus, [m. 444.](#)
Præpofiti, aut feniores pagi, [f. 313.](#)
Præpofitus, ti, [p. 79.](#)
Præpofterè loqui quoad ordinem, [p. 540.](#)
Præputium, aut caput membri virilis, [p. 455.](#)

PR

Præfto effe in omnibus alicui, [p. 102.](#)
Præterijt, [p. 616.](#)
Præteriti dies, [p. 896.](#)
Præterito biduo, [p. 374.](#)
Præteritus annus, elapfus, [p. 806.](#)
Præteritus annus, [m. 531.](#)
Prauum cor, [p. 227.](#)
Prauum cor. vifcera crudelia, [p. 717.](#)
Prauum ingenium, [p. 180.](#)
Pretium, ij, [f. 77.](#)
Pretium quot aureorum habet ? [p. 513.](#)
Pretium commune, [m. 271.](#)
Pretium, ij, [p. 271.](#)

Precari idolum ad diabolum expellendum, atque ideò ex præcepto venefici digito partem manus perfringunt in qua putant diabolum manere, [m. 116.](#)

Preces, [m. 539.](#)

Preces ex libro perfoluere, [f. 848.](#)

Preces idolo fundere, [p. 116.](#)

Preces legere idolis, [p. 86.](#)

Preces recitare, [f. 848.](#)

Precor, aris, [p. 342.](#) [m. 361.](#)

Premo, is, [f. 504.](#)

Prima luce, diluculo, [f. 518.](#)

Primario viro aliquid offerre, [f. 183.](#)

Primarium virum offiijis vilibus occupari, [m. 355.](#)

Primarius dux, vt prorex, [m. 194.](#)

Primò, [p. 210.](#)

PR

Principium modò est faciendi, [p. 542.](#)

Principium non habet, neque finem, [p. 760.](#)

Priuatim reuereri, [p. 812.](#)

Priuignus, i, [f. 131.](#) [f. 267.](#) [p. 569.](#)

Priùs, [p. 760.](#) [f. 791.](#)

Priùs, antea, [p. 880.](#)

Priùs, & antè omnia, [p. 816.](#)

Priùs ire, præcedere, [p. 816.](#)

Primogenitus, i, [f. 131.](#) [p. 210.](#) [f. 836.](#)

Primum agmen, [m. 36.](#) [p. 792.](#)

Primum annunciare legem Dei, [p. 476.](#)

Primum principium, quod literati finenfium ponunt, [f. 733.](#)

Primus, a, vm, [p. 214.](#) [p. 553.](#) [m. 779.](#)

Primus generationis humane ftatus, [p. 539.](#)

Primus literatorum gradus ascendendo, [f. 688.](#)

Primus lunę dies, [p. 483.](#)

Primus ftatus humane generationis, [f. 759.](#)

Principium, ij, [f. 53.](#) [m. 645.](#)

Principium, caput, [p. 210.](#)

Principium habet, non habet finem, [m. 760.](#)

PR

Priùs non audeo loqui, [p. 816.](#)

Priùs reuertere, [f. 85.](#)

Proboscis, idis, [f. 872.](#)

Proboscis culicis, [f. 872.](#)

Proboscis muscę, [f. 872.](#)

Proboscis, vel manus elephantis, [f. 872.](#)

Probra ferre, [m. 326.](#)

Probus, a, vm, [f. 50.](#)

Procedere vltteriùs opus iam ceptum, [f. 655.](#)
[p. 656.](#)

Procerum corpus, [p. 536.](#)

Procraftinare, [p. 94.](#)

Proculcare calcibus, [p. 284.](#)

Procurator cui committuntur negotia, [p. 200.](#)

Prodigere, [f. 330.](#) [p. 825.](#)

Producere, [m. 329.](#)

Producere per generationem, [p. 688.](#) [f. 746.](#)

Producere fignum in ligno, cū filo, &
 atramento, vt folent fabri lignarij, [f. 501.](#)

Proferre fatua verba, [m. 445.](#)

Proferre mendacium, [p. 177.](#)

Profiteri legem, [f. 315.](#) [m. 898.](#)

Profiteri fe Annamitam, [m. 898.](#)

Profiteri fe magiftrum, [m. 898.](#)

Profundere opes &c. [f. 719.](#)

Profundere fanguinem, [p. 224.](#)

Profundi iudicij vir, [p. 551.](#)

Profundi oculi, [m. 422.](#) [p. 812.](#)

Profundiffimus, a, vm, [p. 140.](#)

Profunditas duarum, aut trium vlnarum, [p. 671.](#)

Profundum, recorditum, [p. 551.](#)

Profundus, a, vm, [p. 683.](#)

Profufio pluuiæ, [f. 132.](#)

Prophetia, æ, [m. 673.](#)

Progenitores, vm, [p. 512.](#) [f. 586.](#) [p. 792.](#) [f. 817.](#) [p. 827.](#) [m. 856.](#)

Projicere fundam, [m. 93.](#)

Projicere aliquid in flumen, [p. 643.](#)

Projicere aliquid manu, aut pede, [f. 729.](#)

Projicere aquam manu, [f. 729.](#)

Projicere in terram, [m. 276.](#)

Projicere manicam veftis fuper humeros ad
 contemptū, [f. 67.](#)

Projicere monetas vt notentur in ludo, verfæ,
 vel rectæ, [m. 265.](#)

Projicio, is, Iacio, is, [p. 622.](#)

Pro illo, do illi, [f. 853.](#)

Pro me ora, [f. 109.](#)

Prominentes valde oculi, [m. 421.](#)

Prominere offa extra, [f. 501.](#)

Prominere os extra carnem, [m. 421.](#)

Promiffa inania, [m. 193.](#)

Promiffio dandi, [p. 368.](#)

PR

PR

Promiffis non ftare, [p. 670.](#)

Promitto, is, [p. 361.](#)
Promitto, is, fpondeo, es, [f. 529.](#)
Promulgare Regis edictum, [m. 640.](#)
Pronepos, otis, [f. 99.](#)
Pronum iacere, [f. 680.](#)
Pronus, a, vm, [f. 680.](#)
Propalare res suas, vt ab alijs laudetur, [p. 602.](#)
Propè, [p. 33.](#)
Propè, iuxtà, [m. 281.](#)
Propè caput tranfire globulum tormentarium, [m. 897.](#)
Properus, a, vm, [f. 57.](#) [f. 71.](#)
Propellere odium, [p. 274.](#)
Propensio, onis, [p. 499.](#)
Propensio naturalis vnus cuiusque, [p. 762.](#)
Propensum esse ad vitium carnis, [m. 462.](#)
Profpera valetudo, [p. 454.](#)
Proponere emendationem, [m. 169.](#)
Proponere in bonum, [f. 401.](#)
Proponere in malum, [p. 402.](#)
Propria vxor, [f. 464.](#)
Propriæ res, [f. 464.](#) [p. 649.](#)
Propter, [p. 866.](#)
Propter aliquem, [p. 866.](#)
Propterea, [p. 3.](#)
Propugnaculum, i, [p. 431.](#) [m. 747.](#)
Prora cymbæ, [f. 490.](#)
Prorex, regis, [f. 734.](#)
Prorex, vel Dux totius exerciti loco Regis, [m. 619.](#)
Profusus ita est, sic omninò se res habet, [m. 616.](#)
Profapia, æ, [m. 177.](#) [p. 327.](#)
Profapia caput, [p. 327.](#)
Profapiae lineam propagare, [m. 177.](#)
Profcindere aratro iter, ac ita delere, vt nullum eius vestigium appareat, [p. 633.](#)
Profpera omnia, [f. 768.](#)
Profterni vsque ad folium, [m. 140.](#)
Profterno, is, [f. 250.](#)
Proftibulum, i, [p. 773.](#)
Profrari, [f. 680.](#)
Protegere se ab inimicis, [p. 292.](#)
Protegi à pluuiâ, vento &c. [m. 244.](#)
Protegit nubes, [p. 605.](#)
Protrimentum carnis conditū, [p. 883.](#)
Protrimentum carnis conficere, [m. 21.](#)
Protrimentum carnis folijs inuolutum, [p. 512.](#)

Protrimentum quoddam carnis, [m. 591.](#)

Protrimentum quoddam carnis, vel piscis in globulum compactum, [p. 869.](#)

Prouincia, æ, [f. 895.](#)

Prouincia Auftralis respectu regiæ Tunchinenfis, [p. 768.](#)

PR

Prouincię, aut Toparchię pars, [f. 827.](#)

Prouincię gubernator, [f. 895.](#)

Prouincię Meridionales respectus feptentrionalium, [m. 806.](#)

Prouincijs ad Meridiem fitis aulam petere Tunchini, [p. 631.](#)

Prouoca illum ad duellum, [m. 810.](#)

Prouocare fe inuicem, [m. 733.](#)

Prouoco, as, [f. 411.](#)

Proximum effe morti, [p. 169.](#) [p. 493.](#)

Proximum effe partui, [f. 649.](#)

Proximus morti est, [f. 819.](#)

Prudens, ntis, [p. 522.](#) [p. 532.](#)

Prudentiffimus, a, vm, & fic de alijs, [p. 141.](#)

Prunum, i, [p. 451.](#)

Prunum fylueftre, [p. 256.](#)

Prunus, i, [p. 451.](#)

Pruriginem excitat scabies, [p. 537.](#)

Prurigo, ginis, [m. 547.](#)

Prouincia Cantonenfis, [f. 622.](#)

Prouincia in regno Tunchini, quam Lufitani vocant Sinufa, [m. 328.](#)

Prouincia Tunchinenfis, [f. 525.](#)

PV

Prurigo ex immunditia orta, [p. 157.](#)

Prurium fentis, scabe, [p. 537.](#)

Pruritus, vs, [p. 537.](#)

Pfittaci vox, [p. 829.](#)

Pfittacus, i, [f. 1.](#) [f. 473.](#)

Publicanus, i. domus exigentis tributa à tranfeuntibus &c. [p. 820.](#)

Publicè, [f. 418.](#) [p. 817.](#)

Publicè apparere, [m. 457.](#)

Pudenda, dorum, [f. 862.](#)

Pudenda fœminæ, [m. 176.](#) [f. 422.](#)

Pudenda maris, [p. 52.](#)

Pudenda mulieris, [m. 33.](#)

Pudenda fiue viri, fiue fœminæ, [m. 353.](#)

Pudenda viri, [p. 417.](#)

Pudendus, a, vm, [p. 326.](#)

Pudor, ris, [p. 557.](#)

Pudore aliquem afficere, [p. 326.](#) [p. 888.](#)

Puer, i, [m. 561.](#) [m. 743.](#)

Puer aut puella, [f. 603.](#)
Puer infipiens, [f. 473.](#)
Pueri infipientis more fe gerere, [f. 808.](#)
Puer paruulus, [f. 553.](#)
Puer rudis, [m. 481.](#)
Puerorum turba, [p. 20.](#)
Pugillus, i, [p. 59.](#) [m. 503.](#)
Pugillus orizæ, [f. 475.](#)
Pugionis in modum gladiolus acutus, [p. 656.](#)
Pugna gallorum, [p. 113.](#)
Pugnis fe inuicem impetere, [p. 196.](#)

PV

Pullaftra, æ, [f. 111.](#) [f. 253.](#) [p. 752.](#)
Pulli coloris veftis, nigra, [f. 737.](#)
Pullulantem orizam feminare, [m. 443.](#)
Pullulo, as, [m. 494.](#)
Pullus gallinaceus, [f. 253.](#)
Pullus gallinaceus paruus, [f. 253.](#)
Pulmentum indicum ex oriza, & aqua
abundanti, [f. 97.](#)
Pulmentum faccharo conditum, [p. 101.](#)
Pulmo, onis, [f. 602.](#)
Pulfare campanam, [m. 203.](#)
Pulfare crepitaculum ex canna indica ad
vigilias, [p. 295.](#)

Pugno pectus conterere, [p. 196.](#)
Pugno percutere, [f. 195.](#)
Pugnus plenus, [p. 71.](#)
Pulcher, a, vm, [p. 826.](#)
Pulcher adolefcens, mulier fpeciofa, [p. 399.](#)
Pulcher iuuenis, [p. 38.](#)
Pulcherrimus optimus, a, vm, [p. 664.](#)
Pulchrum quodcunque opus, [f. 43.](#)
Pulex, icis, [p. 50.](#) [p. 103.](#) [m. 110.](#)

PV

Pulfere fidibus, [p. 198.](#)
Pulfare ianuam, [p. 295.](#)
Pulfare infrumentum muficū, & fimul
canere, [f. 197.](#)
Pulfare lyram, [f. 501.](#)
Pulfare quoddam infrumentū, [m. 599.](#)
Pulfare tympanum, [m. 281.](#)
Pulfo, as, [p. 295.](#)
Pulfum tentare, [m. 8.](#)
Pulfus, vs, [m. 445.](#)
Pulfus formicans, [f. 445.](#)
Pulfus tremulus, [f. 448.](#)
Puluerem tormentarium conficere, [m. 785.](#)

Puluinar ephippij, [f. 758. p. 819.](#)
Puluis, veris, [m. 58.](#)
Puluis in modum furfuris egrediens è ligno, [p. 459.](#)
Puluis tormentarius, [p. 785.](#)
Pumillo, onis, [f. 99. p. 431.](#)
Punctum, i, virgula, æ, [m. 861.](#)
Punctum adhibere, quod fit per figuram
fimilem literæ, o, [m. 861.](#)
Pungere acu, [p. 196.](#)
Pungete aliqua re acuta, vt acu aut re simili,
[p. 196.](#)
Pungere apem in manu, idem est in vfu pro
alijs animalculis, quæ figunt aculeum, vel
quid simile, vt fcorpis &c. [f. 234.](#)
Pungere furunculum, [f. 523.](#)
Pungi aliqua re acuta, [p. 894.](#)
Pungi fedendo, [f. 112.](#)
Punire cruciatibus, [f. 834.](#)
Punire peccata, [m. 29.](#)

PV

Pus iam productum est in furunculo, &c. [m. 484.](#)
Puftula, æ, [f. 26.](#)
Putamen cannæ facchareæ refecare, [m. 795.](#)
Putamen fructus indici, quem Lufitani
arecam vocant, refecare, [f. 795.](#)

Pupilla oculi, [p. 540.](#)
Pupillus, i, [m. 472.](#)
Pupillus vtroque parente orbatus, [m. 472.](#)
Purgare aluum, [p. 236.](#)
Purgare orizam de terra, vel lapillis, [f. 193.](#)
Purgare fe &c. [p. 659.](#)
Purpura, æ, [p. 26.](#)
Purpureo colore inficere, [p. 660.](#)
Purpureum fericum, [m. 204.](#)
Purpureus, a, vm, [p. 668.](#)
Purpureus color, [m. 204.](#)
Purpureus color ad pingendū aptus, [m. 798.](#)
Purum argentum, [p. 95.](#)
Purus, castus, a, vm, [f. 800.](#)
Pus furunculi, [m. 484.](#)

PV

Putamina auferre fructus indici &c. [p. 653.](#)
Puteo, es, [p. 333.](#)
Puteus aquæ ad potum, [f. 283.](#)
Putidus, a, vm, [m. 723.](#)
Puto, as, [f. 327.](#)
Puto mane aduenturum, [f. 389.](#)

Puto quod, &c. [f. 530.](#)

Putre fieri, [p. 510.](#)

Putre fieri orizam in agris ob nimiam aquam irrumpentē, [p. 775.](#)

Putre lignum, [p. 5.](#)

Putrefcens, aut corruptus pifcis, [f. 873.](#)

Putridus, a, vm, [p. 3.](#)

Putris, e, [p. 3.](#) [m. 649.](#)

Putris, e. putrefcens, ntis, [f. 873.](#)

Putris arbor, [p. 5.](#)

Pyramidalis figura, [m. 72.](#) [p. 863.](#) [m. 874.](#)

Pyramidalis quædam fstructura nouem graduum, [p. 592.](#)

Pyramis nouem contignationum fuper fepulchra primariorum, [m. 98.](#)

Pythoniffa, [f. 236.](#)

Pyxis illius folij quod betel vocant, fine operimento, [m. 130.](#)

Pyxis nautica, in qua defcriptæ funt quatuor mundi partes, [m. 220.](#)

Pyxis oualis, in qua apponitur folium &c. [m. 807.](#)

Pyxis permagna, [m. 616.](#)

Pyxis rotunda ad feruandum folium, &c. [m. 339.](#)

Pyxis rotunda cum fuftentaculo, feu, pede, [f. 210.](#)

QV

Q Vadragefima, æ, [m. 6.](#)
Quadrare mufcipulam, [p. 21.](#)

Quadratum, i, [p. 296.](#)

Quadratus, a, vm, [f. 57. m.](#)
[73. m. 610.](#)

Quadratus homo, [f. 454.](#)

Quadrinepos, potis, [f. 108.](#)

Quadripes menfa, [p. 202.](#)

Quadriuium, ij, [p. 517.](#)

QV

Quædam auis, cuius nidus eft
ad edendum fuauis, [p. 250.](#)

Quælibet res, [m. 269.](#)

Quænam Perfonæ ? [f. 499.](#)

Quænam res ? [f. 507.](#)

QV

Quadriuium in fluminibus, [m. 517.](#)

Quadriuium terreſte, [p. 517.](#)

Quadrupedia, [p. 82.](#)

Quadrupedia, & bipedia, [m.](#)
[107.](#)

Quadrupedia, & volatilia, [f.](#)
[778.](#)

Quædam arbor dicta gau, [m.](#)
[262.](#)

QV

Quænam fors cecidit ? [p.](#)
[625.](#)

Quæ res ? [m. 269.](#)

Quæro, is, [f. 379. m. 798.](#)

Quæſiui, & non inueni, [m.](#)
[736. m. 798.](#)

Quæſo, comedat dominatio
veſtra, [f. 479.](#)

Quæſtus annuos habere à
Rege, vel ab alio principe
viro, [f. 420.](#)

Quam altus? [m. 122.](#)

Quam aptè actum, [p. 309.](#)

Quam obrem ? [678.](#)

Quam pulchra res, [f. 20.](#)

Quamuis, [m. 161.](#)

Quamuis, etſi, [m. 441.](#)

Quanam via incedit ? [m.
515.](#)

Quandiù, [m. 94.](#) [m. 404.](#)

Quandò ? [f. 27.](#)

Quando adueniet ? [f. 27.](#)

Quando canis, aut aliud
animal mordere intentat, [p.
548.](#)

Quandocunque, [f. 20.](#) [f. 27.](#)

Quando venit, [f. 27.](#)

Quanti æſtimatur ? [f. 222.](#) [p.
271.](#)

Quanti eſt circiter ? [p. 881.](#)

Quanti vendis ? [p. 24.](#)

Quanti venditur ? [p. 449.](#)

Quanto magis, [m. 103.](#) [m.
343.](#) [m. 418.](#) [m. 610.](#)

Quantò fenior, tantò
prudencior, [m. 85.](#)

Quanto tempore? [p. 27.](#)

Quantum ? [m. 27.](#) [m. 170.](#) [p.
449.](#)

Quantum altus ? [p. 27.](#) [m.
27.](#)

Quantum diſtans ? [p. 27.](#)

Quantum diſtat ? [p. 879.](#)

Quantumlibet, [f. 20.](#)

Quantus, a, vm, [f. 825.](#)

Qua ratione ? [m. 395.](#)

Quare ? [m. 128.](#) [f. 507.](#) [f. 552.](#) [m. 678.](#)

Quarta mensis, [f. 744.](#)

Quarta pars posterior animalis, dicitur etiam de homine, [f. 241.](#)

Quartus, a, vm, [m. 53.](#)

Quartus gradus litterarum ascendendo, [m. 332.](#)

Quartus gradus superior litterarum, [f. 281.](#)

Quartus mensis, [f. 839.](#)

Quaffare vestes, aut pannos lineos ad lauandum, [m. 282.](#)

Quaternio scholastici, [m. 70.](#)

Quatio, is, [m. 291.](#)

Quatuor, [m. 53.](#) [f. 839.](#)

Quatuor prouinciæ circa tunqufni regiam, [p. 207.](#)

Quatuor prouinciæ, quæ sunt propè regiam Tunchinensem, [m. 531.](#)

Quemcunque piscem cepetis, [f. 507.](#)

Quia, [f. 441.](#)

Qui amat legem, [f. 204.](#)

Qui ad latus dextrum eidem

QV

Regi adftat, [p. 712.](#)

Qui cunque, [m. 319.](#)

QV

Qui quærit, inuenit, [m. 43.](#)

Qui, solum de hominibus, loquendo demissè, [m. 354.](#)

Qui funt in foro, [m. 354.](#)

Quid ? [m. 218.](#) [m. 219.](#) [m. 238.](#) [p. 269.](#) [m. 473.](#) [m. 700.](#) [p. 862.](#)

Quid agis ? [p. 395.](#)

Quid ad te ? [p. 269.](#) [f. 416.](#)

Quidquid habet corpus, [m. 848.](#)

Quidlibet, [p. 269.](#)

Quid negotij ? [m. 473.](#)

Quid rei ? [p. 712.](#)

Quid fcio ? [p. 309.](#)

Quid tandem rei hoc eft ? [f. 862.](#)

Quid times? ne timeas, [m. 407.](#)

Quid verò rei es tu ? [f. 862.](#)

Quidam fructus acerbus, dictus gia, [m. 270.](#)

Quidam philofophus, qui quingentis paulo plus annis ante Chriftum Dominum floruit, [p. 376.](#)

Quidam pifcis, [p. 424.](#) [m. 695.](#)

Quidam pifcis dictus heo, [m. 321.](#)

Quidam, quem dicunt fuiſſe valde robuſtum Tunquinenſes, & illum colunt, [m. p. 186.](#)

Quidam Sinarum Rex, qui libros combuffit, & ftudioſos ſepeliuit, [p. 362.](#)

Quidam vicus in Tunchinenſi regia ita vocatus, [f. 588.](#)

Quies, etis, [p. 223.](#) [m. 654.](#)

Quiefce, & tace, [m. 398.](#)

Quiefcere auem in ramo, [p. 211.](#)

Quiescere fluctus, [m. 398.](#)

Quiescere primariam
personā, [m. 534.](#)

Quiesco, is, [f. 526.](#)

Quietus, a, vm, mitis, e, [p. 817.](#)

Quinam sunt, [p. 559.](#)

Quinarius vnus, [m. 99.](#)

Quinarius numerus, [m. 99.](#)

Quindecim, [p. 395.](#)

Quingenta, [f. 502.](#)

Quinque, [p. 395.](#) [f. 502.](#)

Quinques mille, [f. 502.](#)

Quinques mille monetæ
aeræ, [p. 794.](#)

Quis ? [m. 2.](#) [m. 507.](#)

Quis audebit rem hanc ? [f. 164.](#)

Quis est hic ? [m. 194.](#)

Quis est ibi ? [m. 2.](#)

Quis est illic ? [f. 194.](#)

Quis est qui sciat ? [p. 508.](#)

Qui es tu ? [f. 898.](#)

Quis it ? [m. 2.](#)

Quispiam, [p. 475.](#)

Quis puer ? [m. 507.](#)

Quisquilæ colligere ad
proijciendum, [p. 632.](#)

Quisquis, [f. 2.](#)

Quis terminus, aut finis ? [p. 694.](#)

Quis, vel quid, [p. 305.](#)

Quò ? [f. 209.](#) [m. 473.](#)

Quo anno ? [m. 507.](#)

Quo die ? [m. 507.](#)

QV

Quo infrumento operabor ?
[m. 408.](#)

Quo is? [m. 473.](#)

Quò it ? [f. 209.](#)

Quo menfe ? [m. 507.](#)

Quo tempore? [f. 27.](#)

Quod peccatum ineft ? [p. 508.](#)

Quondam præteritis fæculis,
[p. 896.](#)

Quodlibet negotium, [m. 269.](#)

Quomodo? [p. 186.](#) [f. 507.](#) [f. 559.](#) [p. 678.](#) [p. 755.](#)

Quomodocunque, [p. 508.](#) [p. 755.](#)

Quomodo poterit euadere?
[m. 395.](#)

QV

Quomodo poteft ? [m. 395.](#)

Quomodo poteft euadere?
ideft non poteft euadere, [f. 103.](#)

Quomodo poteft ? ideft,
nullo modo poteft, [f. 103.](#)

Quomodo res fe habent ? [m. 499.](#)

Quomodo tibi præcipitur, ita
fac, [p. 508.](#)

Quomodo vales ? [m. 27.](#)

Quomodo vocaris ? [p. 297.](#)

Quomodo vocatur ? [f. 730.](#)

Quoniam, [p. 866.](#)

Quot ab hinc annis ? [f. 502.](#)

Quot ab hinc menfibus ? [f. 745.](#)

Quot, in rebus quæ non hinc articulum proprium, &c. [f. 79.](#)

Quot bacilli ? ij scilicet, quibus vtuntur loco furcinulæ ad edendum, [m. 105.](#)

Quot cymbæ ? [p. 105.](#)

Quot homines ? [p. 541.](#)

Quot menfuræ ? [f. 210.](#)

Quot nam pueri funt? [f. 540.](#)

Quotquot hic funt, [m. 20.](#)

Quot scuta? [m. 27.](#)

Quot storeæ, [p. 105.](#)

Quot vlnæ ? [p. 671.](#)

Quotidie, [f. 228.](#) [f. 313.](#)

Quoties? [f. 23.](#) [p. 397.](#) [p. 449.](#)

Quoties circiter ? [f. 167.](#)

Quotus ? [m. 779.](#)

RA

R Abie correptus canis, [f. 155.](#)

Racemus, i, [p. 121.](#)

Radere coronam, [f. 298.](#)

Radere nouacula, aut cultro, [f. 298.](#)

Radere preigma, [m. 887.](#)

Radices quæ comeduntur vt rapæ, raphani, [f. 136.](#)

Radij flabelli, [p. 900.](#)

Radij lucis, [f. 9.](#)

Radij folares intenfi, [f. 505.](#)

RA

Radix quædam, efcorcioenera dicta, [p. 481.](#)

Radix quædam quæ in efcam affumitur, [f. 840.](#)

RA

Radij folis, [m. 842.](#)

Radius lucis, [f. 9.](#)

Radius feu inftrumtum textoris, [f. 773.](#)

Radius folis, [f. 9. p. 648.](#)

Radix, icis, [m. 645.](#)

Radix dulcis, [m. 81.](#)

Radix dicta gau, [p. 263.](#)

Radix in modum zinziberis, quod ftrangulat, [p. 649.](#)

RA

Radix valde pretiofa, & medicinalis ex Corea, [f. 672.](#)

Raja, æ, [f. 243.](#)

Ramorum feftum, [p. 390.](#)

Ramus, i, [m. 86.](#) [m. 97.](#) [m. 522.](#)

Ramus ficuum indicarum, [f. 57.](#)

Ramus quidam cui putant
pagani infidere animam
Regis cum celebrant
superftitionem quam vocant
obuiationem animæ Regis, [p. 84.](#)

Ramus, feu plantæ caput, in
quo nascitur fructus quidam,
[p. 685.](#)

Ramus tener, [p. 535.](#)

Ramus tener fructus, quem
areca vocant, [m. 423.](#)

Rana, æ, [m. 249.](#)

Ranæ paruulæ arborum, quæ
vfui non funt ad efcam, [m. 545.](#)

Rapere inuicem, [p. 279.](#)

Rapi fecundo flumine, vel
aqua defluente, [p. 890.](#)

Rapidè loqui, [m. 89.](#)

Rapiendo fumere, [m. 89.](#)

Rapina, æ, [p. 812.](#)

Rapio, is, [m. 7.](#) [f. 15.](#) [f. 144.](#)
[f. 380.](#) [p. 623.](#) [p. 752.](#)

Rapit miluus vnguibus, [m. 207.](#)

Rara ftorea malè compacta,
[m. 780.](#)

Rara tela, vel tenuis male
compacta, [m. 780.](#)

Rarò, [p. 330.](#)

Rarus, a, vm, [m. 322.](#) [p. 391.](#)
[p. 526.](#) [m. 780.](#)

Ratio, onis, [p. 412.](#) [m. 469.](#)

Ratio, aut modus, feu via
faciendi aliquid, [m. 610.](#)

Rationem illam iam nouit, [f. 610.](#)

Rationem medicamentorum nouit, [f. 610.](#)

Rationi conforme, [m. 469.](#)

Rationi repugnans, [m. 469.](#)

Rationis conuenientiam, vel difcrepantiam perpendere, [f. 469.](#)

Raucefco, is, [p. 127.](#) [p. 361.](#) [m. 796.](#)

Rebellem dedere fe, [m. 210.](#)

Rebellem fieri Regi, [f. 538.](#)

Rebellio, onis, [738.](#)

Rebllis, e, [f. 538.](#)

Rebellis Regi, [m. 527.](#) [f. 594.](#)

RE

Recenfio militum, [m. 527.](#)

Rebellis, feditiofus, [m. 202.](#)

Rebello, as, [f. 866.](#)

Recalfacere orizam coctam, [f. 309.](#)

Recalfacere placentas &c. [m. 813.](#)

Recede, [m. 805.](#)

Recedere ab inuicem quoad amicitiam, [m. 634.](#)

Recedere aliquem retrò, vel ad vnã partem cum fedes, [p. 171.](#)

Recedo, is, [885.](#)

Recenfere milites, [p. 356.](#)

RE

Recenter hodie eft hoc negotium, [f. 479.](#)

Recentis anni festum, p. 731.	Rectà omninò vià incedere, m. 738.
Recidere in morbum ob nimiã venerem, m. 592.	Rectà vià incedere, p. 168.
Recipere beneficium, p. 59.	Rectè, p. 702.
Recipere præmium, p. 344.	Rectè factum, f. 361.
Recipio, is, p. 779.	Rectè iudicare, m. 518.
Recitare ex libro officium, aut quid fimile, f. 560.	Rectè loqui, f. 566. p. 702.
Recitare idolorum librum, p. 355.	Rector festorum curans, vt hospitibus detur locus, f. 169.
Recogito, as, f. 703.	Rectus, a, vm, m. 518. p. 702.
Reconditus, a, vm, p. 382.	Recufo, as, p. 113.
Recordor, aris, m. 175. m. 848.	Recufo minimè, p. 113.
Recta arbor, m. 518.	Reddi lectionem à discipulo, p. 169.
Recta conscientia, m. 518.	Redeo, is, m. 863.
Rectà incede vià, p. 746.	Redeo domum, m. 869.

Redimere vestem, vel foluere
factoris opus, [p. 123.](#)

Redimo, is, [f. 122.](#) [f. 776.](#)

Redire ad mentem, [f. 800.](#)

Redire ad mentem post
ebrietatem, [m. 723.](#)

Redire ad vitam, refurgere, [f. 687.](#)

Redire domum, [333.](#) [m. 869.](#)

Redire in terram, [f. 208.](#)

Reddo, is, [m. 37.](#)

Redolere aliquid valdè, [f. 608.](#)

Reducere elephantem
fugitium, [p. 180.](#)

Redundare bulliendo, [f. 40.](#)

Referre aliquid alteri, [p. 316.](#)

Reficere fluminum ripas, ne
fiat inundatio, [f. 207.](#)

Reficere vias, [m. 207.](#)

Refigi aliquid affixum, [f. 433.](#)

Refractarius equus, [p. 644.](#)

Refrigerans pharmacum, [m. 456.](#)

Regem dare, [f. 21.](#)

Regere populum, [m. 547.](#)

Regi aliquid dare, [f. 795.](#)

Regia Cocincinenfis, à
Lufitanis dicta Sinuà, [m. 329.](#)

Regia Sinenfis, [p. 383.](#)

Regia Tunchini, [p. 379.](#)

Regia via, [m. 79.](#)

Regina, æ, [m. 16.](#)

Regio infima, [f. 273.](#)

Regio media, [f. 273.](#)

Regio occidentalis, [f. 609.](#)

Regio fuprema, [m. 273.](#)

Regis domus ad animum
relaxandum, [f. 404.](#)

RE

Reglutinare librum, [m. 748.](#)

Reglutinari, [f. 44.](#) [m. 325.](#)

Reglutinari aliquid, [p. 290.](#)

Reglutinari Sandaracham, [f. 44.](#)

Reglutino, as, [m. 748.](#)

Regnum, i, [p. 142.](#) [p. 500.](#)
[m. 576.](#)

Regnum Annam, [m. 576.](#)

Regnum Ciampà, [m. 470.](#) [p. 833.](#)

Regnum extraneum, [m. 576.](#)

Regis illus nomen, cui fertur
facta reuelatio de Aduentu
Chrift Domini, [p. 312.](#)

RE

Regnum inferius, nempè hic
mundus, [m. 306.](#)

Regnum moderari, [m. 576.](#)

Regnum quod vocatur
Ciampà, [f. 105.](#)

Regnum fubiugare, [m. 576.](#)

Regnum Sinarum, [m. 529.](#)

Rego, is, [m. 309](#) [f. 536.](#)

Regula ad ducendas lines, [f. 785.](#)

Reiectitium, ij, [m. 482.](#)

Reijci filium à patre, [m. 840.](#)

Reijci monetam, [m. 208.](#)

Reijcitur argentum impurum, [f. 208.](#)

Relaxare animum, [m. 410.](#) [p. 419.](#) [p. 432.](#) [f. 436.](#)

Relaxare fibulam vestis, [m. 568.](#)

Relaxare quod tenfum erat, [m. 182.](#)

Relaxatus est funis, [m. 182.](#)

Relicta ab alijs edere, [m. 482.](#)

Refipifeere ex parte, [m. 118.](#)

Reliquæ prouinciæ à tegia
Tūchinenfi vsque ad regnum
Ciampa, [p. 201.](#)

Reliqua omnia, [f. 179.](#) [m. 840.](#)

Relinquere aliquid, &
obliuifci, [m. 49.](#)

Relinquere domum, [p. 49.](#)

Relinquere officium filio, [p. 213.](#)

Relinquere fic, [f. 212.](#)

Relinquifti vbinam ? [f. 212.](#)

Relinquo, is, [f. 212.](#)

Reliquiaria theca cum
cryftallis, [f. 9.](#)

Reliquiæ, arum, [f. 166.](#)

Reliquiæ cuiuslibet rei, [p. 491.](#)

Reliquit domum gallina, [p. 413.](#)

Rem alienam non
concupifcas, [f. 736.](#)

Remaneo, es, [m. 573.](#)

Remane tu ; ego domum
redeo, [m. 863.](#)

Remedium ad vinum
conficiendum, [p. 464.](#)

Remiga, ita vt peruenias, [m. 824.](#)

Remigantes milites, [m. 305.](#)

Remigare in partem anteriorem, [m. 824.](#)

Remigare percutiundo pedibus, [f. 648.](#)

Remigare retrorfum, [p. 103.](#)

Remigo, as, [f. 102.](#)

RE

Remouere ianuam è cardinibus, [p. 81.](#)

Remus, i, [f. 102.](#)

Remus breuis in palæ modum, [f. 52.](#)

Remus fchediæ, [m. 887.](#)

Renes, num, [f. 38.](#) [f. 90.](#) [f. 181.](#) [f. 473.](#)

Remittere partem pænæ, aut debiti, [p. 275.](#)

Remo breui cymbam impellere, [m. 372.](#)

Remo breui remigare, [p. 53.](#)

Remotum ad locum proficisci, [p. 879.](#)

RE

Renuere mouendo caput, [f. 391.](#)

Repagulum, i, [m. 48.](#)

Repagulum, i, obex, icis, [p. 756.](#)

Repellere pilam pede, [m. 191.](#)

Rependere inimico, [m. 115.](#)

Rependere iram, [m. 37.](#)

Rependere malum, [f. 49.](#)

Rependo, is, [f. 68.](#)

repertinè expurgifici, [m. 703.](#)

Repentinus cordis timor, [f. 571.](#)

Repercutere pilam pede, [f. 729.](#)

Repercutiendo pilam in altum mittere, [m. 55.](#)

Repere manibus, [p. 406.](#)

Repetere quæ iam data fuerāt, [m. 770.](#)

Repo, is, [p. 43.](#) [p. 48.](#)

Repo, is, arrepo, is, [p. 810.](#)

Reporta, vel refer hùc, [p. 195.](#)

Repræsentatio fomnij, [p. 494.](#)

Reptatio serpentis, [p. 618.](#)

Repudiare vxorem, [f. 70.](#) [p. 213.](#) [m. 634.](#)

Repugnans rationi, [m. 802.](#)

Requies, ei, [p. 5.](#) [m. 25.](#)

Res, rei, [f. 137.](#) [m. 218.](#) [m. 700.](#)

Res, rerum, [p. 862.](#)

Res ad ipfummet Regem spectans, [f. 543.](#)

Res alias alijs superponere, [m. 115.](#)

Res aliquantum fimiles, [m. 466.](#)

Res apta, [f. 308.](#)

Refarcio, is, [m. 364.](#)

Refarcire vestem, [m. 10.](#) [p. 854.](#)

Res aurea, [f. 781.](#)

Res bona, [m. 290.](#)

Res bonæ, [p. 138.](#)

Refcindere, aut diuidere
aliquid in minutiores partes,
[f. 883.](#)

Res claufa, [f. 204.](#)

Res claufa dicitur etiam de
fcreto, vt claufo, [m. 159.](#)

Res comeftibiles, [p. 138.](#)

Refcriptum regium, [p. 818.](#)

Refecare chartam, vt fiat
æqualis, [p. 729.](#)

Refecare putamina cannæ
dulcis, [p. 653.](#)

Res illius, [m. 562.](#)

Refina, æ, [p. 181.](#)

RE

Res non benè compacta, [m.
780.](#)

Res non ita fe habet, [m. 218.](#)

Refina ad modum incenfi,
[m. 556.](#)

Refipere ex parte, [f. 14.](#)

Refipio, is, [f. 116.](#) [m. 130.](#)

Refipifcere omninò, [f. 118.](#)

Refiftere in faciem alicui, [f.
636.](#)

Res lignea, [f. 781.](#)

Res malè compofita,
peruersè acta, [m. 159.](#)

Res minimè diuturna, [f. 660.](#)

Res mollis, vt lectus mollis,
[p. 447.](#)

RE

Res papyraceæ, quæ fiunt ad
comburendum pro defunctis
ab Ethnicis, [p. 443.](#)

Res parui momenti, [p. 67.](#)

Respergi vestem luto, [p. 156.](#)

Respiratio defijt, [p. 335.](#)

Respirationem retinere, [m. 561.](#)

Rrespiro, as, [p. 772.](#)

Respondeo, es, [m. 780.](#)

Respondere vt echo verbis,
quos alij canunt, [m. 864.](#)

Respondet, [f. 638.](#)

Res præcipua in eo genere,
[m. 79.](#)

Res pretiosæ, [p. 506.](#)

Res pretiosa, vt vnio, vel quid
fimile, [m. 28.](#)

Res pretiosa vt gemma, vnio,
& familia, [p. 117.](#)

Res priùs humida, iam
ficcata, [f. 640.](#)

Res pro derelicta, quæ est
primo occupantis, [p. 17.](#)

Res quam videre non
suffinemus, vel ex metu, vel
ex horrore, vel etiam ex
compassione, [f. 199.](#)

Restituere famam, [f. 658.](#)

Restituere idem, [m. 571.](#)

Res superstitiosa, aut
adulterata, [p. 138.](#)

Refurgo, is, [m. 608.](#) [m. 697.](#)

Res vacua, cui intus
adaptatur alia, [m. 377.](#)

Res venereæ, [m. 156.](#)

Res vetus, [m. 137.](#)

Rete, is, [f. 432.](#)

Rete ad capiendas aues, [f. 642.](#)

Rete cuiuscunque vsus, [m. 453.](#)

Rete deferri aliquem, [f. 861.](#)

Rete deferre aliquem humeris, [f. 861.](#)

Rete in quo fumitur quis, [f. 861.](#)

Rete magnum, quod duabus cannis indicis decuffatis per quatuor initia immiffis fufftentatur, [m. 652.](#)

Rete mittere, [p. 56.](#)

Rete quoddam ad pifcandum, [f. 728.](#)

Rete quoddam ad pifces capiendos in faganæ modum, [m. 890.](#)

Rete quoddam ex canna indica confectum, [f. 557.](#)

Rete trahere, [f. 432.](#)

Retenfio nimia fecum, [m. 163.](#)

Retineo, es, [f. 81.](#)

Retinere in carcere, [f. 81.](#)

Retorquere in altum, vt galeri orbem inferiorem erigere, [m. 279.](#)

Retribuere beneficium, [m. 37.](#)

Retribuere donum alio dono, [f. 193.](#)

Retrò, [m. 682.](#)

Retrogredior, eris, [f. 430.](#)

Retroire remigando, [f. 430.](#)

Retrorfum remigare, [m. 824.](#)

Reubarbarum, i, [p. 194.](#) [p. 332.](#)

Reuelare fecretum, [m. 817.](#)

Reuerenter venerari, [p. 360.](#)

RE

Reuerentiam exhibere
genibus ac manibus terre
affixis, & capite demisso, [p.](#)
[394.](#)

Reuereor, eris, [p. 360.](#) [m.](#)
[712.](#)

Reuereor dominationem tuã,
[p. 394.](#)

Reuereri, & amare Cæli
Dominum, [f. 383.](#)

Reuereri, & colere, [m. 706.](#)

Reuereri Sacerdotem, &c. [f.](#)
[383.](#)

Reuerti ad proprium sui pagi
hospitium, [f. 624.](#)

Reuerti domum, [f. 626.](#)

Reuerti in proprium pagum,
[f. 863.](#)

RI

Reuertor, teris, [p. 44:](#)

Reuma, tis, [m. 201.](#)

Reoluere orizam in olla, [p.](#)
[267.](#)

Rex Regis, [p. 143.](#) [p. 212.](#) [f.](#)
[331.](#) [m. 876.](#)

Rex regis. nunc Tunchini est
folium titularis, [f. 72.](#)

Rex Cæli, [f. 331.](#) [m. 717.](#)

Rex Cæli, & dominus terræ,
[p. 771.](#)

Rex Cocincinæ primo ita
dictus dum viueret, post
mortem verò alio nomine
donatus, [p. 226.](#)

Rex egreditur, [p. 537.](#)

Rex in æternum viue, [f. 492.](#)
[m. 728.](#)

Rex infernorum, [f. 331.](#) [m. 717.](#)

Rex ingreditur, [p. 537.](#)

Rex in fella gestatoria
vehitur, [p. 537.](#)

Rex non gubernans, &
gubernans, [p. 241.](#)

Rex præcipit, vel loquitur, [m. 594.](#)

Rex fupernus, [p. 212.](#) [p. 788.](#)

Rex te interimat, maledictum
quo diabolum fub nomine
regis in alium prouocant, [p. 73.](#)

Rex terræ, [m. 717.](#)

Rex vocat, [p. 228.](#)

Ridendo mentiri, [p. 44.](#)

Rideo, es, [f. 142.](#) [f. 342.](#)

Ridere ex aliquo obiecto rifu
digno, [f. 574.](#)

Rigens frigore, [p. 88.](#)

Rigidiora verba, [p. 506.](#)

Rimas agere, [f. 511.](#)

Rimas agit terra, [f. 305.](#)

Rimor, aris, [f. 177.](#) [f. 529.](#)

Ripa fluminis, [f. 466.](#) [p. 865.](#)

Rifu modesto os aperire, [m. 467.](#)

Ritus, vs, [p. 599.](#)

Ritus fit per quinque
proftrationes vfque ad folum,
[p. 599.](#)

Riuulus aquæ, [f. 373.](#)

Riuulus è flumine, &c. [m. 355.](#)

Riuulus, è flumine, vel è mari
deriuatus, [m. 392.](#)

Riuus aquæ, [p. 365.](#)

Riuus aquæ in agris, [m. 640.](#)

RO

Riuus aquæ qui procedit ab alio, [p. 334.](#)

Riuus, feu fluuius minor, qui intra fluuium maiorem ingrediens nomen deperdit, [p. 697.](#)

Rixa, æ, [m. 830.](#) [f. 830.](#)

Rixando defectus fibi inuicem obijcere, [f. 648.](#)

Rixando inuicem aperire defectus, [m. 171.](#)

Robuftus, i, [p. 454.](#)

Robuftus homo, ac mitis, [m. 837.](#)

Rodendo ciftam mus perforauit, [p. 373.](#)

Riuus aquæ inter montes decurrens, [f. 704.](#)

RV

Roro, roris, [p. 705.](#)

Ros, onis, [p. 705.](#)

Rofarium, ij, [m. 123.](#)

Rofarium, vel globuli precarij ex margaritæ concha, [p. 802.](#)

Roftri maioris auis, [p. 572.](#)

Roftri oblongi auis, [m. 48.](#)

Roftrum, i, [p. 480.](#)

Roftrum auis, [p. 474.](#)

Roftrum canis, [p. 480.](#)

Roftrum figit gallina, [m. 474.](#)

Roftrum frequenter figendo gallina comedit, [p. 603.](#)

Rota, aut machina, in qua contorquentur fila, [m. 618.](#)

Rota currus, [p. 26.](#)

Rotula, æ, [p. 641.](#)

Rotulæ, arum, [p. 681.](#)

Rotunda periodus, [p. 813.](#)

Rotundum cælum, terram tamen quadratam falsò comminifcuntur finæ in fuis libris, [p. 869.](#)

Rotundum in pyramidem definens, [m. 114.](#)

Rotundus, a, vm, [f. 812. p. 869.](#)

Rubea facies, [f. 224.](#)

Rubefcere oculos, [p. 484.](#)

Rubeum quoddam lignum ad medicamentum inferuiens, [f. 880.](#)

Rubeus, a, vm, [f. 224. p. 668.](#)

Rubeus color, [f. 224. m. 738.](#)

Rubeus color obfcurus ad violaceum propendens, [m. 790.](#)

Rubiginofus culter, [p. 647.](#)

Rubigo, ginis, [p. 647.](#)

Ructo, as, [p. 584.](#)

Ructo, as, ructus, vs, [m. 863.](#)

Rudentes, armamenta, [m. 97.](#)

Rudis, e, [f. 58. f. 60.](#)

Rugæ in facie, [f. 547.](#)

Rugæ, ex fenecta, [p. 276.](#)

Rugas manibus complanare, [p. 276.](#)

Rugata pellis præ fenecta, [p. 276.](#)

Rugis adhuc carens facies, [f. 595.](#)

Rumino, as, [f. 6.](#)

Runcare fyluam, [f. 596.](#)

Runcare vt cultro vfque ad
foramen, [p. 373.](#)

RV

Rufticus, a, vm, [p. 51. m. 354. f. 486.](#)

Runco, as, [f. 645.](#)

Rupti foraminis acus, [p. 706.](#)

Rufpor, aris, [p. 53.](#)

Rufticus, i, [m. 479.](#)

RV

Rufticus, inurbanus, &c. [m. 624. p. 770.](#)

SA

S Accharum, i, [f. 89.](#) [f. 200.](#)

Sacrificia quædam, quæ diabolo triremium fiunt, [f. 205.](#)

Sacrificium, ij, [p. 407.](#)

Sacrificium ad iter arripiendū, [f. 205.](#)

Sacrificium offerre Deo, [m. 729.](#)

Sacrificiū, quod fit diabolo, aut defunctis, nè amplius noceant, [f. 362.](#)

Sacrificium, quod femel in anno fit diabolo, quem putant Ethnici præeffe triremibus belli, [m. 205.](#)

Sacrifico, as, [p. 407.](#) [m. 729.](#)

Sacrificula, æ, [m. 856.](#)

SA

Sacrificuli, & facrificulæ, [m. 856.](#)

Sacrificuli munus affumere, [m. 722.](#)

Sacrificulus, i, [m. 671.](#)

Sacrificulus, & facrificula, [p. 560.](#) [m. 722.](#)

Saccus, i, [p. 651.](#)

Saccus orizæ, [p. 651.](#)

Sacro intereffe, [p. 407.](#)

Sæculorum in fæcula, [p. 381.](#)

Sæculum, i, [f. 380.](#)

Sæculum, feu hominis vita communis, [m. 230.](#)

Semen humanum, [p. 214.](#)

Sæpè, [p. 505.](#)

Sæpè dicere, [p. 219.](#)

Sepè lectitare, [p. 219.](#)

Sepè ftudere, [m. 393.](#)

Sagax, acis, [m. 617.](#)

Sagax, aftutus, a, vm,
ingeniofus tàm ad bonum,
quam ad malum, [f. 840.](#)

Sagena, æ, [m. 51.](#) [p. 731.](#)

Sagittæ ferrum, [p. 731.](#)

Sagum, i, [p. 651.](#)

Sal, falis, [m. 491.](#)

Sale afpegere, [m. 491.](#)

Salio, is, [f. 893.](#)

Salio, is, exilio, is, [f. 545.](#)

Saliua, æ, [m. 155.](#) [f. 178.](#)

Saliua quę fumpto folio,
quod dicitur, betele, primum
in ore fumentis enafcitur, &
expui folet, [p. 134.](#)

Salfa aqua, [m. 451.](#)

Salfa paululum aqua, [m. 101.](#)

Salfus, a, vm, [p. 451.](#)

Saltare venuftè, [f. 486.](#)

Salto, as, [p. 156.](#)

Saluator Mundi, [p. 146.](#)

Saluo, as, [p. 146.](#)

Salus animæ, [f. 654.](#)

Salutationes alicui mittere, [p. 737.](#)

Salutifera aqua, [m. 399.](#)

Saluto, as, [f. 97.](#)

Sana oriza minime corrupta,
[m. 46.](#)

Sanari, [f. 191.](#)

SA

Sancti Angeli, [f. 240.](#)

Sanctificare dies feftos, [f. 291.](#) [p. 292.](#)

Sanctiffima Mater Maria, domina Noftra, [p. 462.](#)

Sanctiffimus, a, vm, [p. 664.](#) [f. 747.](#)

Sanctum fieri, [f. 747.](#)

Sanctus, a, vm, [f. 747.](#)

Sanctus Angelus cuftos, & fic de alijs Sanctis fpiritibus, [f. 240.](#)

Sanctus bonus, [m. 376.](#)

Sanctus & bonus, [f. 747.](#)

Sandalum, i, [m. 198.](#)

Sandaracha, æ. Sandaracha in ficere, [p. 695.](#)

SA

Sandaracho, as, [m. 224.](#) [f. 756.](#)

Sanguinem emittere, vt è naribus, [m. 460.](#)

Sanguinem exire, [m. 460.](#)

Sanguinem vfque ad internenecionem effundere, [p. 98.](#)

Sanguinem vtinam profundas, maledictum, [m. 373.](#)

Sanguis, nis, [m. 460.](#) [f. 796.](#)

Sanguifuga, æ, [f. 220.](#)

Sanitas, tatis, [p. 5.](#) [m. 25.](#) [f. 372.](#)

Sanitate carere, [p. 350.](#)

Sano, as, [p. 146.](#)

Sapidus, a, vm, [m. 58.](#) [m. 534.](#)

Sapiens, tis, [p. 363.](#) [m. 374.](#)
[p. 460.](#) [f. 529.](#)

Sapiens qui literas nouit, [f. 841.](#)

Sapientiffimus, a, vm, [m. 363.](#)

Sapor acer, [m. 489.](#)

Saporem cibi experiri, [m. 489.](#)

Sapor efcae, [m. 489.](#)

Sapor mordax, [m. 489.](#)

Sapor fuauis, [m. 534.](#)

Sarcinam imponere, [p. 111.](#)

Sarcinam nauis imponere, [p. 111.](#)

Sarcina nauis, onerare nauem, [m. 828.](#)

Sarcio, is, [p. 65.](#)

Sarcire vestem, [p. 65.](#)

Sarcophagus exiguus in quem post triennium offa defuncti transferuntur, [f. 797.](#)

Sardinu, æ, [m. 810.](#)

Sardina mayor, [m. 810.](#)

Sardinula, æ, [m. 43.](#)

Sartor, oris, [p. 447.](#) [f. 772.](#)

Satellites Præfecti, [m. 355.](#)

Satisfacere pro peccatis, [p. 123.](#) [m. 823.](#)

Satis non effe ad ferendum, vel attollendum pondus, [m. 567.](#)

Saxum, i, [p. 191.](#) [f. 337.](#)

Scabe te fi fcabie laboras, [f. 256.](#)

Scabellum, aut tabula, fupra quam in frustra fecatur caro, pifcis &c. [m. 776.](#)

Scabiam oriri, [m. 267.](#)

Scabies, ei, [m. 267.](#)

Scabies minuta, [f. 656.](#)

Scabo, is, [f. 127.](#)

Scala, æ, [f. 742.](#)

SC

Scalmus, i, [f. 128.](#)

Scalpe te fi prutitum habes,
[m. 256.](#)

Scalpere dentes, [m. 888.](#)

Scalpo, is, [m. 127.](#) [p. 87.](#)

Scalprum, i, [p. 166.](#)

Scalprum ad cælaturas, [p. 96.](#)

Scalprum in modum pedis,
[p. 102.](#)

Scalprum pedi fimile, [m. 97.](#)

Scamnum, i, [f. 266.](#)

Scalam ad ascendendum
apponere, [p. 743.](#)

Scalæ gradus, [f. 742.](#)

SC

Scandalum pati homines, [f. 142.](#)

Scandula, æ, [p. 463.](#)

Scandulæ quædam tecti, [m. 659.](#)

Scarabeus, ei, [p. 50.](#)

Scarifico, as, [f. 511.](#) [p. 733.](#)

Scarificare ad fanguinem
eliciendum, [f. 104.](#)

Scelera multa perpetrare, [p. 529.](#)

Sceleptus, i, [p. 540.](#)

Schedia, æ, [p. 31.](#)

Schedia, qua itur fuper
flumen, [m. 453.](#)

Schola, æ, examinum domus,
[f. 830.](#)

Schola, æ, vniuerfitas, tis, [p. 805.](#)

Scholafticus, i, [p. 556. f. 810.](#)

Scientiam pulfus habere, [f. 445.](#)

Scindere in circuitu, [f. 646.](#)

Scindere in duas partes vna
vice percutiendo, ficuti qui
caput abfcindit, [m. 102.](#)

Scindere in frufta indicam
cucurbitam, [p. 884.](#)

Scindere percutiendo cultrū,
vel aliud quo aliquis
fcinditur, [f. 99.](#)

Scindere fic manum, [p. 99.](#)

Scindere vnico ictu, [p. 29.](#)

Scindo, is, [f. 89.](#)

Scintilla, æ, [p. 491.](#)

Scintillas in altum tolli, [p. 719.](#)

Scio, is, [p. 36. m. 308. f. 776. f. 832.](#)

Scire debet de cælo, de terra,
& de homine qui ftudijs
vacat, [m. 777.](#)

Scire egregie, [f. 112.](#)

Scipio ex arecaria fylueftri, [f. 661.](#)

Scipio ex canna fubtili fatis
firma, [m. 704.](#)

Scipio ex vimine indico,
quod rota, vocant, [p. 321.](#)

Scopæ, arum, [p. 113.](#)

Scopæ exiguæ quibus gluten,
aut quid fimile extenditur, [m.](#)
[599.](#)

Scopa ex fpicarum paleis, [m.](#)
[655.](#)

Scopo aberrare, [f. 24.](#) [f. 34.](#)

Scopuli latentes, [m. 637.](#)

Scopum, attingere, [f. 34.](#) [m.](#)
[591.](#)

Scopus, i, [f. 54.](#)

SC

Scibere confusè per
compendia literarum, [f. 869.](#)

Scribere maiufculis literis, vt
folent in examine, [m. 87.](#)

Scribo, is, [m. 69.](#) [p. 103.](#) [m.](#)
[869.](#)

Scriptura nondum perfecta,
quæ tranfcribitur, vt
perficiatur, [p. 160.](#)

Scoria, æ, [f. 145.](#)

Scorpio, nis, [p. 48.](#)

Scriba nauis, &c. [p. 714.](#)

Scriba, qui inferuit primarijs
iudicijs domi priuatim, [f.](#)
[410.](#)

Scriba regius &c. [f. 879.](#)

Scribe, [p. 408.](#)

SE

Scrutari domum alicuius, [p.](#)
[888.](#)

Sculpo, is, incido, is, [f. 761.](#)

Sutella, æ, [f. 29.](#)

Scutella ordinaria, [p. 198.](#)

Scutella ordinaria craffa, [p.](#)
[30.](#)

Scutella plena vfque ad
orificium fine cumulo, [p. 686.](#)

Scutella finica, [p. 30.](#)

Scutum gladij, [p. 101.](#)

Secare carnem in frufta, [p. 886.](#)

Secare lignum in frufta quæ
mox in affulas findantur, [f. 198.](#)

Secare lignum maius in
varias partes, vt findantur, [f. 157.](#)

Secare fecuri, [p. 637.](#)

Sericum, ci, [m. 71.](#)

Secretarius, vel notarius
magiftratus, [p. 700.](#)

Secretò aliquid committere,
[p. 382.](#)

Secretò interrogare, [p. 812.](#)

Secretò loqui &c. [m. 738.](#)

Secta, æ, [p. 281.](#)

Secta literatorum, [p. 717.](#)

Secta veneficorum, [m. 717.](#)

Sectio libri, [p. 222.](#) [m. 226.](#)

Secundinæ, narum [m51](#)

Secundo flumine procedere,
[f. 898.](#)

Secundus, a, vm, [p. 307.](#)

Secundus à rege, [m. 135.](#)

Secundus, & fic &c. [f. 779.](#)

Secundus lunæ dies &c. [p. 483.](#)

Secundus menfis prior, [p. 745.](#)

Secundus ventus, [f. 898.](#) [p. 899.](#)

Securis, is, [m. 650.](#)

Securis ferrum, [f. 650.](#)

Securis manicus ligneus, [f. 650.](#)

Se folo, [m. 464.](#)

Sed, [f. 32.](#) [m. 405.](#) [m. 441.](#)
[m. 679.](#)

Sed, at, [f. 558.](#)

Sede, & contine te in loco
quietè, [p. 557.](#)

Sed libera nos, [f. 32.](#)

Sedeo, es, [m. 533.](#)

Sedere abfque humerorum
fulcro, [f. 159.](#)

Sedere cruribus nitendo, [f. 533.](#)

SE

Serenum fieri cælum, poft
pluuiam, [f. 723.](#)

Sedere decuffatis cruribus, [f. 533.](#)

Sedere genibus flexis, [f. 533.](#)

Sedere in cruribus decuffatis,
[m. 25.](#)

Sedere in folo ambobus
cruribus ad vnum latus
coniunctis, [f. 533.](#)

Sedes reclinatoria, aut
geftatoria, [f. 381.](#)

Sedes fine brachiorum
fulcimento, [p. 810.](#)

Seduco, cis, [p. 177.](#)

Serenum cælum, [p. 767.](#)

SE

Segregare res permixtas, [p. 429.](#)

Seleufma acclamare, [f. 635.](#)

Seligere fingula, [p. 469.](#)

Semel, [f. 23.](#) [f. 56.](#)

Semel aut bis, [f. 23.](#)

Semel, bis &c. [f. 396.](#) [f. 597.](#)
[f. 668.](#)

Semel in die comedere, [f. 56.](#)

Semen, nis, [p. 291.](#)

Semen exortum, quod
plantulas multiplicat, [m. 279.](#)

Semen humanum, [p. 214.](#)

Semen virile, [f. 799.](#)

Semiclaufi naturaliter oculi,
[p. 416.](#)

Semidormiens, vel
dormitans, [p. 456.](#)

Semitare committendo terræ
fingula grana, [m. 847.](#)

Seminare orizam, [p. 265.](#)

Seminare femem, [p. 46.](#)

Semini faciendo feruare, [p. 291.](#)

Semini nondum est aptum, [p. 291.](#)

Semino, as, [f. 45.](#) [m. 856.](#)

Seminudus, a, vm; vel
incompositis vestibus
indutus, [p. 729.](#)

Semita, æ, [m. 320.](#) [f. 445.](#)

Semiustulo, as, [f. 782.](#)

Semper, [m. 120.](#) [m. 313.](#) [m. 847.](#)

Semper idem, [f. 800.](#)

Semper prior, [p. 270.](#)

Semper ftudere, [m. 405.](#) [f. 413.](#)

Semper viuit, [m. 313.](#)

Senatus palatij, [f. 605.](#)

Senatus regius, tribunal
supremus, [m. 201.](#)

Senefco, cis, [p. 217.](#)

Senex, nis, [m. 270.](#) [m. 400.](#)

Senex edentulus, [p. 480.](#)

Senex iam est, [f. 673.](#)

Senex valde, [f. 270.](#) [p. 713.](#)

Senex valdè, gibbofus, [f. 427.](#)

Senior omnium, [f. 166.](#)

Sensum libri finicè conscripti
vulgari fermone proferre, [p. 527.](#)

Sensus, vs, [f. 799.](#)

Sensus libri, [m. 349.](#)

Sensus vocabuli alicuius, aut
characteris, [p. 527.](#)

Sententia inter puncta, [p. 136.](#)

Sententiam capitis ferre, [p. 226.](#)

Separare aurum, vel
argentum à terra cui
immiscetur, [f. 53.](#)

Separare bonos à malis, [m. 593.](#)

Separatim incedere, [f. 544.](#)

Separo, as, [f. 412.](#) [m. 645.](#)

Sepelio, is, [f. 361.](#)

Sepelire mortuos, [f. 113.](#)

Sepelire mortuum, [p. 441.](#)

Sepimenti latus, [f. 600.](#)

Sepio, is, [f. 640.](#)

Septem, [f. 20.](#) [p. 751.](#)

Septemdecim, [f. 20.](#)

Septentrio, onis, [p. 17.](#) [f. 51.](#)

Septentrionalis linea
gnomonis nautici, [m. 17.](#)

SE

Septentrionalis plaga, [m. 17.](#)

Septimus, a, vm, [p. 751.](#)

Septi virgulta, [f. 640.](#)

Septorum latus vnum, [f. 600.](#)

Septuaginta, [p. 21.](#)

Septum, i, [p. 283.](#)

Septum, i, ambio, is, [f. 640.](#)

Sepulchri tumulus, [m. 442.](#)

Sepulchrum, i, [p. 442.](#) [p. 472.](#)

Sepulchrum mundare, ab illo
herbas euellendo, [m. 442.](#)

Sepulchrum quod multis
parit dignitates, fcilicet iuxtà
errorum Ethnicorum qui

SE

putant è sepulchris parentum
filijs dignitates oriri, [f. 201.](#)

Sepulturæ deficere virtutem
conferendi gradus
gubernationum illis ad quos
pertinent defuncti in illis
conditi, error &c. [m. 459.](#)

Sepulturæ ineffe vim, vt
magiftratus creet, error, [f. 596.](#)

Sequendo aliquem non
affequi, [m. 756.](#)

Sequens vita, futurum
fæculū, [m. 682.](#)

Sequenti anno, [f. 675.](#)

Sequi cum festinatione, [f. 186.](#)

Sequi fugientem, [p. 244.](#)

Sequi propriam voluntatem, [m. 756.](#)

Sequi retrò, [m. 682.](#)

Sequi voluntatem Dei, [m. 756.](#)

Sequor, queris, imitor, aris, [p. 756.](#)

Sera, æ, [p. 370.](#)

Sera penfilis, [f. 104.](#)

Sera penfilis rotunda, [p. 870.](#)

Seram claudere, [p. 370.](#)

Seram referare, [p. 370.](#)

Serici genus, [m. 880.](#)

Sericum acu pictum, [f. 757.](#)

Sericum Annamitarum, quod Foquem dicitur à Lufitanis, [f. 428.](#)

Sericum ex bombycis fece cõfectum, [p. 242.](#)

Sericum mitellæ, [f. 550.](#)

Sericum, quod mulio vocant Lufitani, [m. 342.](#)

Sericum quod tafeciram vocant Lufitani, [p. 509.](#)

Sericum quoddam à Lufitanis fava dictum, [f. 595.](#)

Sericum quoddam dictum xabi ab Annamitis, [p. 34.](#)

Sericum quoddam floribus variegatum opere phrygio, [f. 644.](#)

Sericum quoddam in modum panni linei retorti, [f. 16.](#)

Sericum quoddam murice tinctum, [m. 738.](#)

Sericum quoddam, quo crumenæ conficiuntur, [p. 354.](#)

Sericum quoddam fine rugis, [p. 600.](#)

Sericum rarum, vt velum, [p. 753.](#)

Sericum rafum, [m. 410.](#)

Seriùs, aut citiùs, [m. 94.](#)

Seriùs, aut citiùs moriendum est, [m. 384.](#)

SE

Serotinus, a, vm, [p. 493.](#)

Sermonem alterius interrumpere, [p. 471.](#)

Sermonis exigui, [f. 536.](#)

Sero, is, [p. 265.](#)

Serò, [p. 22.](#)

Serò aduenit, [p. 493.](#)

Serpens, ntis, [f. 789.](#)

Serpens depictus, [f. 652.](#)

Serpens exuit pellem, [m. 881.](#)

Seriùs ocyùs, [m. 694.](#)

Serotina meffis, [p. 493.](#)

SI

Serpens, quem iu cælo effe fingunt, [f. 326.](#)

Serpens venenofus, [f. 451.](#)

Serpentis quædam species, [m. 803.](#)

Serra, æ, [p. 138.](#)

Serra aptè lignum findit, [p. 138.](#)

Serra lignum findere, [f. 885.](#)

Serram aptè lignum findere, & fic de alij instrumentis, [f. 7.](#)

Serro, as, [p. 138.](#)

Seraundæ orizæ vtilem
accipeciftam rotundam, [m.](#)
[243.](#)

Seruare aliquid intra arcam,
aut ciftam, [p. 243.](#)

Saruare Dominicum diem, [p.](#)
[407.](#)

Seruare fidem, [f. 119.](#)

Seruare legem, [p. 205. f.](#)
[291.](#)

Serui, orum, [p. 822.](#)

Serui, aut famuli viles, [f.](#)
[711.](#)

Secundinæ, arum, [m. 51.](#)

Seruus, i, famulus, i,
fubditus, i, [p. 822.](#)

Seruus qui præfto eft
omnibus ne gotijs domus, [p.](#)
[234.](#)

Sefamæ femem, [p. 876.](#)

Sefamum, i, [f. 462. p. 876.](#)

Sex, [m. 430. p. 683.](#)

Sex anni, [m. 430.](#)

Sexaginta, [p. 683.](#)

Sexaginta monetæ æreæ, [m.](#)
[792.](#)

Sex animalium fpecies,
comprehenduntur omnes, [m.](#)
[430.](#)

Sexcentæ, & quater fexaginta
monetæ æneæ, [f. 839.](#)

Sexdecim, [p. 683.](#)

Sex mille monetæ æreæ, &c.
[m. 620.](#)

Si, [f. 127. m. 441. f. 516.](#)

Sic, [m. 551.](#)

Sic à feipfo, [m. 551.](#)

Siccà abor, [p. 369.](#)

Siccare ad ignem, [f. 65. m. 327. p. 603.](#)

Siccare ad folem, [f. 640.](#)

Siccare aliquid ad afferuandū, [f. 368.](#)

Siccari atramentum ad scriptionem, [f. 361.](#)

Siccus, a, vm, [f. 368.](#)

Siccus pifcis, [f. 368.](#)

Sicuti, [m. 556.](#)

SI

annum vfque ad vndecimum diem menfis primi, [f. 7.](#)

Sigillum regum, [f. 7.](#)

Signifer, i, [p. 128.](#)

Significo, as, [p. 66.](#)

Signum, i, [m. 166.](#)

Sic loqui, [m. 66.](#)

Sic loquitur, [m. 659.](#)

Si fortè, [p. 330. m. 559. p. 755.](#)

Sigillare epiftolas, [p. 612.](#)

Sigillo, as, [f. 7.](#)

Sigillum, i, [f. 7.](#)

Sigillum claudi, cum ministri iuftitiæ feriantur, nempe tribus diebus ante nouum

SI

Signum ad vigilias, vel alia monenda, [p. 136.](#)

Signum aliquod in cælo infolitum, [m. 483.](#)

Signum dæmonis, datum fcilicet à venefico, illud fignum compreffis ad quamdam normam digitis conferuare, feu tenere folent, [p. 8.](#)

Signum facere, dicitur etiam de Cruce, [m. 166.](#)

Signum in fronte infantium, [f. 95.](#)

Signum paruum ad vigilias, [p. 135.](#)

Signum quoddam ad vigilias indicandas &c. [f. 410.](#)

Signum fuæ manus iam adhibuit, [p. 320.](#)

Singum tempeftati præuium, [f. 483.](#)

Signum, vel campanulam pulfare, [f. 118.](#)

Si ita eft, [f. 516.](#)

Simia, æ, [m. 367.](#) [p. 740.](#)

Similago, inis, [f. 58.](#)

Simile huic rei, [m. 556.](#)

Similem effe rem vnam alteri, [f. 315.](#)

Smilis, e, [f. 290.](#) [f. 316.](#) [p. 322.](#)

Similis in facie, [f. 290.](#)

Similis patri filius, [p. 322.](#)

Simplex, plicis, [m. 233.](#)

Simplex res minimè duplicata, [p. 167.](#)

Simplex veftis non duplicata, [m. 197.](#)

Simul, [f. 71.](#)

Simulare fletum extergendo oculos, ac fi fleret, [m. 737.](#)

Simulare itam, [p. 510.](#) [p. 564.](#)

Simulare morbum, [p. 224.](#)

Simulare fomnum, [f. 767.](#)

Simul ire, [f. 71.](#) [f. 146.](#)

Simulo, as, [p. 224.](#) [f. 767.](#)

Simus nafus, [p. 46.](#) [f. 170.](#)

Sinæ ex prouincia Foquien,
[m. 602.](#)

Sinapi, [p. 80.](#) [f. 643.](#)

Sincerus, a, vm, [m. 751.](#)

Sinè, [m. 870.](#)

Sine aduertentia, [f. 870.](#)

Sine caufa, [f. 128.](#)

Sine fine, [m. 35.](#) [m. 870.](#)

Sine fine potens, idest
omnipotens, [f. 146.](#)

Sine lege, [f. 204.](#)

Sine lege pagani, [f. 870.](#)

SO

Siniftra manus, [m. 802.](#)

Sinus maris, [m. 74.](#)

Sine præmio laborare, [p. 375.](#)

Sine pretio, [m. 870.](#)

Sine principio, [m. 870.](#)

Sine numero, [m. 870.](#)

Sine termino, finè fine, [m. 870.](#)

Sinè vrbanitate, [f. 870.](#)

Sinenfis nebulo, [m. 529.](#)

Singulis annis, [f. 313.](#)

Singultio, is, [p. 500.](#)

Singultire præ ira, [m. 718.](#)

Sinifter, tra, trum, [f. 106.](#)

SO

Si quid Dominus cæli
præcipit, hoc ipfum est, [p. 501.](#)

Siftere currentem equum, [m. 184.](#)

Sitio, is, [p. 364.](#)

Sitire aquam, [p. 364.](#)

Situs, vs, [f. 476.](#)

Si vero, [f. 68.](#) [m. 179.](#)

Socer, i, focrus, vs, [p. 698.](#)
[m. 703.](#)

Societas fodalium, [p. 611.](#)

Societas vna, [p. 611.](#)

Socij legis, [f. 24.](#)

Socius, ij, [f. 24.](#) [f. 30.](#) [m. 341.](#)

Socius, vel focia, [m. 23.](#)

Sol, is, [p. 45.](#) [m. 458.](#) [m. 553.](#)

Solea, æ, [p. 54.](#) [p. 808.](#)

Solea equi ferrea, [p. 765.](#)

Solea ferrea, [p. 212.](#)

Solemmitas examinum, [f. 334.](#)

Soleo, es, [m. 825.](#)

Solitudinibus varijs vrgeri, diftrahi, [p. 30.](#) [p. 417.](#)

Solida canna indica, [p. 192.](#)

Solida tabula fine foramine, vel fiffura, [p. 192.](#)

Solidum æs, [p. 192.](#)

Solidum aurum, [p. 192.](#)

Solidum lignum, [p. 192.](#)

Solidus, a, vm, [f. 191.](#)

Solis eclipfis, [m. 553.](#)

Solitarius, ij, [p. 839.](#) [m. 746.](#)

Solitarius, a, vm, [m. 860.](#)

Solitudo, dinis, [p. 47.](#) [m. 331.](#) [f. 860.](#)

Solitus iam fum, [m. 825.](#)

Sol nubibus tectus, [p. 547.](#)

Solo æquare, [f. 250.](#)

Solor, aris, [m. 5. p. 867.](#)

Soluere ad æqualitatem, [p. 25.](#)

Soluere aliquem à vinculis, [f. 732.](#)

Soluere captas aues, [p. 733.](#)

Soluere comam, [f. 748.](#)

Soluite ligatutam, [p. 130.](#)

Soluere medico, [p. 198.](#)

Soluere mercedem, [p. 135.](#)

Soluere mercedem scholæ magistro, [f. 333.](#)

Soluere monetas ad commune opus, [m. 298.](#)

Soluere opus, [m. 37.](#)

Soluere tributa, [p. 571.](#)

Solui à vinctis oleum pto lucerna, [p. 199.](#)

Suolo, is, [m. 37. m. 216. p. 331.](#)

Solùm, [p. 559.](#)

Solùm dominationes veftræ, [p. 559.](#)

Solum effe fine adiutorio, [f. 233.](#)

Solus eo, [m. 464.](#)

Solus fum ego, non habeo hominem, [p. 740.](#)

Solutionem exigere, [m. 216.](#)

Solutus est ab vxore, [f. 375.](#)

Somniando loqui, [m. 475.](#)

Somnio, as, [f. 27.](#)

Somnium, ij, [f. 27. m. 105.](#)

Somno correptus, [p. 428.](#)

Somnolentus, i, [m. 536.](#)

SO

Sonat campana, [f. 358.](#)

Sonitum edens bacuius, [m. 685.](#)

Sonitum edere baculis quibusdam ita vt remiges hoc baculorum fonitu dirigantur ad remigandum, [p. 685.](#)

Sonitus ingens ex metallorum percuffione, [p. 650.](#)

Sonitus maris, vel tonitruui &c. [f. 4.](#)

Sonitus fclopi, [p. 54.](#)

Sonitus tonitruui, maris &c. [p. 635.](#)

Sono buccinæ fignum edere, [m. 367.](#)

Somno profundo corripit, [m. 536.](#)

SP

Sonus, feu ftrepitus ex aliqua re decidente, [f. 769.](#)

Sorbeo, es, [p. 344.](#)

Sorbere iufculum, [p. 344.](#)

Sordes corporis adhærentes pelli, [m. 268.](#)

Sordes ex cranio infantium, [f. 145.](#)

Sordidi dentes, [f. 374.](#)

Sordido, as, [m. 175.](#)

Sordidus, a, vm, [f. 584.](#) [f. 864.](#)

Soror Matris, quæ poſtea nutrit, dicitur mater, [p. 461.](#)

Soror natu maior, [m. 104.](#)

Soror natu maxima, [m. 104.](#)

Soror primogenita, [p. 1.](#)

Sors, fortis, [f. 257.](#) [p. 595.](#)

Sortem mittere, [f. 31.](#)

Sortes dare iactis duabus
monetis æneis, [m. 730.](#)

Sortes ex paleis extrahere, [f.](#)
[257.](#) [m. 737.](#)

Sortes iacere, [m. 737.](#)

Sortes mittere cū monetis, [p.](#)
[4.](#)

Sortes monetis æreis
exquirere, [f. 356.](#) [p. 891.](#)

Sortes quæ iaciuntur, [m. 737.](#)

Sortes fortilegi, [p. 625.](#)

Sortes venefici, [f. 369.](#)

Sortilegium, ij, [m. 52.](#)

Sortilegum confulere, [m. 52.](#)

Sortilegus, gi, [m. 52.](#)

Sortis moneras ambas
decidere literis infrapofitis,
[m. 730.](#)

Sortis monetas ambas
decidere literis in parte
fuperiori patentibus, [m. 730.](#)

Spargere calcem illam manu
comminuendo, [m. 632.](#)

Spargo, is, difpergo, is, [f.](#)
[633.](#) [f. 714.](#) [m. 856.](#)

Spatium aëreum, [m. 622.](#)

Spatium decem dierum, in
quod diuiditur menfis, in tres
partes, [p. 820.](#)

Spatium quo femel aratur,
vel vfque ad prandium, vel
vfque ad cænam, [f. 59.](#)

Spatium trium horarum, [m.](#)
[404.](#)

Spatium viæ quod quis vna vice percurrit, [m. 225.](#)

Speciatim, & fecretò loqui, [p. 649.](#)

Specie quanam morbi laborat? [f. 122.](#)

SP

Species auium, [f. 419.](#)

Species diotæ, [f. 290.](#)

Species, erum, [m. 290.](#)

Speices morbi, [m. 122.](#)

Species quædam orizæ nondum coctæ, [m. 515.](#)

Speciofa facies, [m. 310.](#)

Speciofus, a, vm, [m. 550.](#) [p. 399.](#) [p. 466.](#)

Speciofus iuuenis, [p. 826.](#)

Speciofus vir, [m. 40.](#)

Speciei, vel nationis eiufdem, [f. 290.](#)

Species ei, [m. 781.](#)

Species ad memoriam inferuientes, [m. 693.](#)

SP

Spectans, feu quod fpectat, [m. 700.](#)

Spectantia ad corpus, [m. 700.](#)

Spectantia ad offitium coniugum, & debitum coniugale, [f. 700.](#)

Spectat ad me res hæc minimè, [f. 318.](#)

Spectat ad quem magiftratum? [p. 864.](#)

Spectat ad Regem hoc negotium, [f. 583.](#)

Spectat ad regem pagus hic, [p. 786.](#)

Specto, as, [p. 864.](#)

Speculo vtens veneficus, [f. 236.](#)

Speculo vti ad infpiciendum, [p. 301.](#)

Speculum, i, [m. 236.](#) [p. 301.](#) [p. 384.](#)

Speculum intueri ad quædam veneficia, [m. 236.](#)

Spelunca, æ, fpecus, vs, [m. 312.](#)

Spem in Deum reponere, [m. 577.](#)

Sperare in aliquem, [f. 813.](#)

Sperare in Domino, [f. 227.](#)

Spero, as, confido, is, [p. 81.](#) [f. 455.](#) [m. 834.](#)

Sphæra, feu menfura graduum folis, [m. 225.](#)

Spica, æ, [f. 54.](#)

Spica alij, [f. 9.](#)

Spica granis onufta, [m. 206.](#)

Spica indicæ cannæ, [m. 263.](#)

Spica matura, [m. 263.](#)

Spica orizæ, [f. 54.](#) [m. 263.](#)

Spica orizæ abfq̄ue granis, [m. 428.](#)

Spica orizæ granis onufta, [m. 428.](#)

Spica plena, [m. 263.](#)

Spica zinziberis, [p. 10.](#)

Spicas emittere, [m. 206.](#)

Spicas emittit oriza, [f. 43.](#)

Spina, æ, [m. 255.](#)

Spina dorfi, [p. 698.](#) [p. 900.](#)

Spinæ minutiores piscium, [p. 336.](#)

Spinæ piscis, [f. 899.](#)

Spinæ, tribuli, [p. 296.](#)

Spinam pedi infigi, [m. 255.](#)

Spiritualis, e, [p. 410.](#)

Spiritualis substantia, [m. 414.](#)

Spiritum amittere præ timore, [f. 867.](#)

SQ

Spoliare se veste, [p. 130.](#)

Spoliata folijs arbor, [f. 771.](#)

Spoliatus, aut malè coopertus, [f. 327.](#) [p. 328.](#)

Spolio, as, [p. 130.](#)

Sponfam ducere, [m. 334.](#)

Spiritum refumere, [m. 772.](#)

Spiritus idest omnes dæmones, [f. 116.](#)

Spiritus vitales, vel animales, vel respiratio, [m. 867.](#)

Spiffa barba, [f. 635.](#)

Splendens, ntis, [p. 677.](#)

Splendo, es, [m. 315.](#)

Splendor fulguris, [m. 555.](#)

ST

Sponfam in domum sponfi ducere, [p. 161.](#)

Sponfionem facere, [m. 142.](#) [m. 733.](#)

Sponfionem facere quifnam veritatem attingat, [p. 224.](#)

Sponfionem vincere, [m. 142.](#)

Spuma, æ, [f. 54.](#)

Spumo, as, [f. 54.](#)

Spuo, is, [m. 155.](#) [f. 285.](#)

Spurcus, a, vm, [p. 726.](#)

Squamma, æ, [p. 66.](#)

Squammas auellere, [p. 66.](#)
[m. 203.](#)

Sta fuper pedes tuos, [f. 242.](#)

Stabilis, bile, [m. 32.](#) [p. 67.](#) [p. 860.](#)

Stabulum, i, [p. 119.](#)

Stabulum elephantum, [p. 728.](#)

Stabulum equorum, [p. 728.](#)

Stadia fine numero, [f. 689.](#)

Stadium, ij, [f. 164.](#)

Stamen, inis, [m. 444.](#)

Samnum, i, [f. 762.](#)

Stantem, vel fedentem in loco fublimi, genua flectere, [f. 626.](#) [p. 627.](#)

Statim, [p. 414.](#) [p. 843.](#)

Statim atque veni, illud nouum audiui, [m. 479.](#)

Statim domum redibis, [m. 684.](#)

Statim ibo, [m. 684.](#)

Statim iuit, [p. 414.](#)

Statim, paulo poft, [f. 352.](#)

Statim, fubitò, [m. 773.](#)

Statim, vox, qua futurum fignificatur, [m. 684.](#)

Statua, æ, [f. 324.](#) [p. 848.](#)

Statua ex paleis congefata, [f. 472.](#)

Statua ex paleis, vel luto, [m. 569.](#)

Statuas formare, [p. 713.](#)

Statuæ ex paleis compolifæ quibus venefici vtuntur ad inferendum alicui damnum, [f. 47.](#)

Statuæ hominum, aut animalium figuræ &c. [m. 603.](#)

Statuo, is, [m. 169.](#) [p. 642.](#)

Staturæ minoris homo, [f. 163.](#)

Staturæ, feu magnitudinis eiufdem, [f. 716.](#)

Status diuerfi in hominum vita, [m. 759.](#)

Stella, æ, [p. 678.](#) [p. 799.](#)

ST

frondibus &c. [f. 425.](#)

Stella matutina, [p. 678.](#)

Stella polaris, [m. 741.](#)

Stella poli arctici, [f. 17.](#)

Stella vespertina, [p. 678.](#)

Stercora egerere, [p. 796.](#)

Sterilis, omninò carens filijs, [p. 695.](#)

Sterilitas ex defectu pluuiæ, [p. 312.](#)

Sterilitas ex defectu vniuerfali pluuiæ, [p. 194.](#)

Sternere, aut filicatam viam facere, [m. 886.](#)

Sternere folium, vel munire tapetibus

ST

Sternere ftorem ex indicis cānis contextam ad fedendum, [f. 517.](#)

Sternere viam vestibus, [p. 39.](#)
 Sternere vias lapidibus, [f. 425.](#)
 Sternuo, is, [m. 155. p. 545.](#)
 Sternuto, as, [m. 490.](#)
 Sterto, is, [f. 519.](#)
 Stillare pluuiam intra domum, [p. 169.](#)
 Stillarium, ij, [m. 803.](#)
 Stillicidia tecti corrigere, [p. 289.](#)
 Stillicidijs mederi, vt aptè obturentur, [m. 382.](#)
 Stillicidium, ij, [p. 487. m. 490.](#)
 Stillo, as, [f. 170.](#)
 Stipem erogare, [m. 488. p. 474.](#)
 Stipem erogare monetarum, & orizæ, [f. 280.](#)
 Stipes, pitis, [f. 128.](#)
 Stipes progeniei, [m. 210.](#)
 Stò, as, [f. 242.](#)
 Stolidus, a, vm, [f. 60. f. 530.](#)
 Stomachum prouocare, [m. 723.](#)
 Stomachus frigidus, [m. 399.](#)
 Storea, æ, [p. 107.](#)
 Storea benè compacta, [p. 598.](#)
 Storea è cannis indicis compacta fupra lectum ligneum, [m. 294.](#)
 Storeæ ex arundinibus compacta, [p. 133.](#)
 Storea ex cannis Indicis contexta, & fixa, [f. 597.](#)

Storea ex cannis indicis
contexta, quæ attolli potest,
[f. 645.](#)

Storeæ ex quibus
compinguntur vela, [p. 215.](#)

Storea fixa triangularis, [p.
598.](#)

Storea immunda. [p. 157.](#)

Storea quædam rotunda ex
cânis indicis læuigatis, &
contextis ad orizam
purgandâ, [f. 465.](#)

Storea rara in modum
fenestre reticulatæ, [p. 598.](#)

Storea rotunda ex cannis
indicis contexta ad aliquid
fole ficcandum, [f. 508. p.
509.](#)

Stoream ex cannis indicis
vacuis texere, [m. 573.](#)

Stragulum, i, [f. 38.](#)

Stragulum cui quis innitur,
[p. 181.](#)

Stragulum ephippij, [m. 390.](#)

Strangulare inter duo ligna
collum ftringendo, [f. 84.](#)

Strangulo, as, [f. 31. m. 99.](#)

Stratum ex cannis indicis
integris confectum, [p. 678.](#)

Stratum ligneum pedibus
carens, [p. 681.](#)

Stratum fine pedibus, [m.
294.](#)

Stratum supra dorsum
elephâtis, [m. 872.](#)

Stratum supra equum, [m.
390.](#)

Stratum tabularum, quale ad
altase folemus adhibere, [f.
594.](#)

Strepitum à multitudine
eunte excitari, [m. 648.](#)

Strepitum ne exites, [f. 181.](#)

ST

Strepitus, vs, [m. 181. p. 275.](#)
[p. 656.](#)

Strepitus ex clamoribus, [m.](#)
[11.](#)

Strepitus ex re aliqua
decidente ortus, [m. 762.](#)

Strepitus ignis, [p. 656.](#)

Strepitus ex vocibus, [f. 181.](#)

Strepitus murium, [p. 275.](#)

Strepitus murium, felium
&c. [m. 655.](#)

Strepitus numerofi populi
comitantis aliquem, [p. 635.](#)

Strepitus pedum, [p. 275. m.](#)
[674.](#)

SV

Strepitus quem edit ingens
pluuia, [m. 891.](#)

Strepitus rei bullientis, [m.](#)
[656.](#)

Strepitus fternutationis, [p.](#)
[317.](#)

Strepitus ftertentis, [p. 592.](#)

Strictè ligare, [p. 100. m. 649.](#)

Stridere aliquid, [p. 815.](#)

Stridor, quem edit canna
indica ob pondus &c. [p. 353.](#)

Stringendo collum occidere,
[f. 750.](#)

Stringere aliquid duobus
lignis, [p. 261.](#)

Stringere dentes ratione morbi, [f. 84.](#)

Stringere nodum, [f. 750. m. 757.](#)

Stringere zona lumbos, [p. 751.](#)

Stringo, is, [f. 750.](#)

Struere ligna, [p. 109.](#)

Struo, is, [f. 108.](#)

Studeo, es, [p. 315. f. 315.](#)

Studio literarum vacare, [f. 315.](#)

Stultus, i, [p. 144. m. 155.](#)

Stupa cannarum indicarum, [m. 799.](#)

Supidus, a, vm, [f. 728.](#)

Stupidus, a, vm, [f. 728.](#)

Stupidus pes, [f. 728.](#)

Stupor neruorum breuis, [p. 891.](#)

Stupor fubitaneus, [f. 382.](#)

Suaue auditui, [p. 250.](#)

Suaues mores, [f. 398.](#)

Suauia verba, [m. 535.](#)

Suauis, e, [p. 250.](#)

Suauiffimus, a, vm, [p. 428.](#)

Suauiter, & lentè loqui, [f. 647.](#)

Subditi, [p. 157. p. 214.](#)

Subditi, populus, i, [p. 701.](#)

Subducere nauim in terram, [f. 656.](#)

Subhaftare aliquid, [m. 516.](#)

Subigere ratem conto, [m. 115.](#)

Subiugare regnum, [p. 476.](#)

Subiugare regnum alienum,
[f. 169.](#)

Subitantè mori, [m. 846.](#)

Sublato galero aperire caput,
[m. 570.](#)

Sublimatorium, i, [m. 39. p. 595.](#)

Submerfa cymba, naufragium,
[f. 196.](#)

Submergi, [f. 107.](#)

Submergi naufragium in alto,
[m. 590.](#)

SV

Subripere agri alieni partem
perfrumpendo aggerem
interpositum, [p. 738.](#)

Subfanno, as, [f. 600.](#)

Subfiftere, [f. 242.](#)

Substantia, æ, [p. 367.](#)

Submiffa vox, [m. 796.](#)

Subniger color, [p. 432.](#)

Subornare muneribus, [f. 776.](#)

Suborno, as, [f. 417.](#)

Sub potestate, [p. 122.](#)

Sub potestate illius regis, [p. 122.](#)

SV

Substantia huius ferici est
bona, [f. 263.](#)

Substantia intellectualis, [p. 412.](#)

Substantia, natura, propensio
animi, [p. 800.](#)

Substantia ferici, aut telæ, [f. 263.](#)

Substantia fpiritualis, [m. 764.](#)

Substantia telæ eft bona, [f. 263.](#)

Subftituere aliam litteram, [f. 79.](#)

Subfrati afferculi, quibus oræ continentur illius subfrati, [f. 414.](#)

Substratum ex vimine, aut cånà indicà contextum, [m. 414.](#)

Substratum extendere, [m. 414.](#)

Subterfugere laborem, [m. 791.](#)

Subtilis, e, [m. 455.](#) [p. 554.](#)

Subtilis arbor, [f. 455.](#)

Subtilis ftorea, [p. 298.](#)

Subtrahere fe ne reperiatur, [p. 357.](#)

Subuenire alicui, [f. 875.](#)

Subulam accipe, [p. 293.](#)

Succinctè loqui, [f. 726.](#)

Succingere, vel attollere veftem, [p. 865.](#)

Succinum, i, [m. 326.](#)

Succum corticis mali aurei aut fimilium in oculos infilire, [f. 192.](#)

Succurre mihi, [m. 36.](#)

Succus fyriacus, [f. 89.](#)

Succuffare equum, aut elephantem, [m. 892.](#)

Sudariolum, i, [p. 361.](#)

Sudariolum crispatum, [m. 121.](#)

Sudo, as, [m. 333.](#) [m. 472.](#)

Sudor, oris, [m. 333.](#) [m. 472.](#)

Sudum cælum, ferenum, [f. 882.](#)

Sufficere humerum vnum alteri ad onus ferendum, [p. 229.](#)

Sufficiens, ntis, [p. 238.](#) [f. 360.](#)

Sufficiens alimentum quotidianum, [p. 238.](#)

Sufficit, [p. 774.](#)

Sufficit hoc, [m. 521.](#)

Suffitus, vs, [f. 775.](#)

Suffodere carcerem, [f. 752.](#)

Suffodere mænia, [f. 752.](#)

Suffumigo, as, [p. 895.](#)

Sugere lac, [m. 494.](#) [m. 556.](#) [p. 578.](#)

Sugo, is, [f. 60.](#) [p. 344.](#)

Sulphur, ris, [m. 688.](#)

Sulphurata, æ, [f. 791.](#)

Sum, es, eft. maneo, es, [p. 715.](#)

Sumere omnia, [p. 322.](#)

Summa miseria, [f. 374.](#)

Summitas herbæ, [f. 454.](#)

Summitas remi, [p. 142.](#)

Summo manè, [m. 694.](#)

Summum in eo genere, [m. 644.](#)

Sumptibus parcere, [p. 791.](#)

Suo, is. confuo, is, [p. 458.](#)

Supellex lectilis, [f. 137.](#)

Superabundo, as, [m. 487.](#)

SV

Superaddo, is, [f. 755.](#)

Superbè loqui contemnendo alios, [p. 724.](#)

Superbio, is, [m. 540.](#)

Superbire, [p. 162.](#)

Superbus, a, vm, [f. 522.](#)

Supercilium, ij, [f. 426.](#) [p. 448.](#)

Supereft, [p. 132.](#)

Supereft adhuc, in quibusdam prouincijs, [p. 429.](#)

Supereffe, [f. 179.](#)

Superficies terræ, [f. 458.](#)

Superimponere aliqua rebus alijs, [m. 98.](#)

Superintendens oneri, [m. 353.](#)

SV

Superior, is, [m. 809.](#)

Superior ad quem pertinet iudicare de vi illata, [f. 211.](#)

Superior perſona, [p. 31.](#)

Superior qui pœnam poteſt infligere, [m. 89.](#)

Superior veſtis pars, quæ collum operit, [f. 804.](#)

Superiori in loco aliquid collocare, [f. 254.](#)

Superlatiui fignum, [p. 664.](#)

Supernaturalis vis, [m. 764.](#)

Super omnia, [m. 809.](#)

Superponere beneficium capiti, hoc eſt gratias agere, [f. 229.](#)

Superponere capiti, [m. 229.](#)

Superponere capitibus multos quoddam fericum, fuper quod Ethnici putant idola, aut animas defunctorum tranfire, [f. 229.](#)

Superponere ollam igni, [f. 17.](#)

Superftitio Ethnicorum ad tolenda peccata, [f. 673.](#)

Superftitio, per quam Ethnici putant fe liberari à peccatis, [p. 824.](#)

Superftitio, qua confiderant fignum fub quo fe natos putant &c. [p. 846.](#)

Superftitio qua pagani obferuant horas, dies, [p. 887.](#)

Superftitio, qua putant Ethnici expellere ftellam fub qua nati funt, [m. 827.](#)

Superftitio quà venefici fingūt fe animas defūctorum reuocare, [m. 608.](#)

Superftitio, quæ fit decima luna &c. [m. 609.](#)

Superftitiones quafdam peragere &c. [m. 838.](#)

Superftitionum domus in palatio, [p. 772.](#)

Superftitiosè quærens fepulturas, [p. 220.](#)

Superftitiofus Ethnicorum timor, [m. 517.](#)

Superfum, es, [f. 780.](#)

Supplicio afficere propter peccata, [p. 597.](#)

Supponere aliquid ad eleuandum aliquid aliud, [f. 353.](#)

Supponere lignum ad eleuandum, [p. 502.](#)

Supponere lignum, aut quid fimile ad facilius mouendū, vt arcam &c. [m. 511.](#)

SV

Supra, [p. 788.](#) [m. 809.](#)

Supremus gradus honoris,
qui datur fupremo magiftro
legis, [f. 18.](#)

Surculus cannæ indicæ, [m.](#)
[808.](#)

Surculus cannæ indicæ
pullulat, [m. 808.](#)

Surdafter, tri, [m. 506.](#) [m.](#)
[713.](#)

Surdus, a, vm, [p. 221.](#)

Surgere, vel fuper pedes, vel
fupra genua, cum quis, vel
iacet, vel fedet in folo, [m.](#)
[113.](#)

Surgo, is, [m. 111.](#)

Sus, fuis, [p. 321.](#) [m. 335.](#) [p.](#)
[424.](#)

SV

Sus pinguiffimus, [m. 456.](#)

Suspendo, is, [f. 126.](#)

Suspendo greffu aliquem
incedere ne audiatur, [f. 409.](#)

Sufpicari de aliquo, [p. 531.](#)

Sufpicio rationabilis, [p. 531.](#)

Sufpicio temeraria, [p. 531.](#)

Sufpicor, aris, [f. 212.](#) [p. 514.](#)

Sufpiro, as, [p. 361.](#) [m. 772.](#)
[m. 857.](#)

Sufpiro, as, nudando alicui
fecretum relaxare animum,
[p. 739.](#)

Suftentaculum ad modum
cifte perforatæ fuper quod
collocatur olla, [p. 645.](#)

Suftentare fe fcipione, [p.](#)
[115.](#)

Suftentari ex elemofynis, [p. 757.](#)

Suftine pualifper, [m. 185.](#)

Suftineo, es, [m. 181.](#) [m. 714.](#)

Suftinere ftipite aliquid, vel cleuare ne cadat, [p. 115.](#)

Sydus, ris, [m. 533.](#)

Sylua, æ, [f. 220.](#)

Sylua humilis, [p. 778.](#)

Sylua inculta, [f. 652.](#) [p. 661.](#)

Sylua rara paucarum arborum, [m. 753.](#)

Sylua fpiffa, [m. 635.](#)

Syluefcere, [f. 642.](#)

Syluefco, is, [f. 635.](#)

Syluefter, barbarus. ita dicuntur populi qui incolunt mōtes propè Concincinam, [m. 170.](#)

Sylueftres homines, [m. 479.](#)

Sylueftris homo, [f. 652.](#)

Sylueftris via, [m. 322.](#)

Syluula iuxtà flumen, [f. 310.](#)

Syringa, æ, [f. 773.](#)

TA

TAbella, in qua
apponitur nomen
defuncti &c. [f. 866.](#)

Taberna ad vendendum, in
plateæ medio, [p. 412.](#)

Tabernæ, in quibus varia
rerum genera diuenduntur, [f. 879.](#)

Tabula æqualis siue lignea
siue alterius materiæ, [f. 66.](#)

TA

Tabula in qua confcribitur
nomen defuncti, [f. 741.](#)

Tabula picta, [f. 57.](#)

Tabula quædam in termino
tecti iuxta imbrices, [p. 728.](#)

Tabula quæ imbricibus tecti
supponitur, [m. 171.](#)

Tabularum domus, [m. 254.](#)

TA

Tabula cui textor innititur
pedibus, [p. 208.](#)

Tabula cum catalogo
hominum aut sententiarum,
[f. 25.](#)

Tabula ferrea, [p. 67.](#)

TE

Tabulatorum, ordo, [p. 825.](#)

Tabulatum componere, [f. 403.](#)

Tabulæ loforiæ, [p. 128.](#)

Tabulæ maginis nauis, [f. 30.](#)

Tabulæ pictæ, [p. 482.](#) [f. 831.](#)

Tabulæ quædam propè
culmen domus lignæ, [f. 662.](#)

Taceo, es, [m. 398.](#)

Tacere ob rabiem quam
concepit, [m. 504.](#)

Taciturnus, a, vm, [m. 406.](#)

Tactu leui fe inuicem
monere, [f. 66.](#)

Tædio affectus, triftis, e, [f. 492.](#)

Tædio habere orizam, [m. 333.](#)

Talentum, i, ingenij felicitas,
[p. 714.](#)

Talitrum, tri, [f. 60.](#)

Talitrum impingere, [p. 512.](#)

Talus, i, [f. 298.](#) [f. 456.](#)

Tamen, [m. 441.](#) [f. 844.](#)

Tandem hoc negotium
perficiamus, [p. 634.](#)

Tandiù, [f. 20.](#)

Tango, is, [m. 191.](#)

Tanto maiufculus, [m. 85.](#)

Tantumdem nec amplius, [m. 20.](#)

Tantus, a, vm, [m. 20.](#)

Tarda iam eft hora, [f. 814.](#)
[m. 822.](#)

Taxare pretium, [f. 363.](#)

Tectus, a, vm, [f. 371.](#)

Tegere argenti laminis, [p. 897.](#)

Tegere auri laminis, [p. 897.](#)

Tegere folijs argenti
tenuiffimis, [f. 756.](#)

Tegere fe manu obiecta, [p. 17.](#)

Tegitur ab arboribus, ita vt
videri non poffit, [p. 372.](#)

Tegitur illo monte, [p. 372.](#)

Tego, is, [p. 283.](#)

Tegula, æ, [p. 534.](#)

Tegulis cooperta domus, [p. 534.](#)

Tela, æ, [p. 141.](#)

Tela angufta, [m. 321.](#)

Tela aranearum, [m. 453.](#) [m. 860.](#)

Telæ compofitio, [p. 141.](#)

Tela linea, [f. 48.](#)

Temerè, [f. 154.](#)

Temerè ambulare, [p. 155.](#)

Temerè cogitare, [f. 154.](#)

Temerè comedere quidquid occurit neque attendere an noceat, [p. 155.](#)

TE

Templum idolorum, [m. 117.](#)

Temerè iurare, [p. 155.](#)

Temerè loqui, [m. 316.](#)

Temerè, raptim, [f. 144.](#)

Temo, onis, [p. 127.](#)

Temonis palmula, [p. 26.](#)

Tempeftas, tatis, [f. 15.](#) [f. 28.](#) [m. 285.](#) [m. 612.](#) [m. 725.](#) [p. 817.](#)

Tempeftas in mari, [f. 34.](#)

Tempeftatis fignum in cælo, [p. 45.](#)

TE

Templū, in quo Rex fuos maiores colit fuperftitioſè, [p.](#)

[606.](#)

Tempora, rum, [p. 465.](#)

Tempore pueritiæ, [p. 776.](#)

Tempus, poris, [m. 366.](#)

Tempus metendi, [p. 486.](#)

Tempus non adeo longum
præterijt, [m. 404.](#)

Tempus nondum aduenit, [m.
694.](#)

Tempus quodcunque die, vel
nocte, [f. 21.](#)

Tempus quo editur, [m. 199.](#)

Tenax propofiti, [m. 184.](#)

Tendere arcum, [p. 124.](#)

Tendere funem, [p. 746.](#)

Tendere mufcipulam, [p. 124.
f. 231. p. 294.](#)

Tendo, is, [f. 745.](#)

Tenebræ, arum, [f. 717.](#)

Tenebrofa nocte viam
minimè infpicere, [m. 871.](#)

Tenebrofus, a, vm, [f. 3. p.
468. p. 484. p. 606. p. 822.](#)

Tenera adhuc canna indica,
[f. 569.](#)

Tenera res, quæ facilitè
frangitur, [m. 289.](#)

Tenerè amare, [f. 738.](#)

Tentando quærere, [m. 691.](#)

Tentantur homines à diabolo,
[p. 897.](#)

Tentare pulfum, [m. 445.](#)

Tentari aliquem à diabolo,
vel poffideri ab illo, [f. 167.](#)

Tentatio, onis, [f. 82. f. 167.
f. 626.](#)

Tento, as, [f. 167.](#)

Tepesco, is, tepidus, a, vm, [f. 540.](#)

Ter sexaginta monetæ æreæ, [f. 792.](#)

Terebella, æ, [f. 370.](#)

Terebrando tabulam findi, [p. 292.](#)

Terebrare, terrebella perforare, [p. 371.](#)

Terebro, as terebella, æ, fubula, æ, [f. 292.](#) [p. 293.](#)

Terere pedibus, [f. 207.](#)

Teres, etis, [p. 396.](#)

Terga vertere alicui, [f. 689.](#)

Tergo, is, [p. 120.](#) [m. 127.](#)

Tergum, i, [f. 90.](#)

Teri aliquem ab elephante in adulterij pœnam, [p. 208.](#)

Termini agrorum, [p. 130.](#)

Termini campi, [f. 476.](#)

Termini honotis, qui folum funt in vfu cum primarijs perfonis, [f. 270.](#)

Termino caret, [f. 146.](#)

Terminum habere, [f. 146.](#)

Terminum nefcio, [m. 521.](#)

Terminus, i, [p. 130.](#) [p. 521.](#)

Terra, ræ, [f. 208.](#) [f. 219.](#) [f. 770.](#)

Terta aperta eft ab vna hora vſque ad tertiam poſt mediã noctem, [p. 791.](#)

Terra arenofa, ſterilis, [f. 208.](#)

Terra benè culta, [m. 625.](#)

Terræ carcer, [f. 219.](#)

Terræ Dominus, [f. 770.](#) [p. 771.](#)

Terra pinguis, [f. 208.](#)

Terra, quę relinquitur ad
aquã coercendam, [f. 690.](#)

TE

Terra valde ficca, [f. 314.](#)

Terrę motus, [f. 237.](#)

Terrę spiritus, [p. 771.](#)

Terram & cælum putant esse
duas partes in quas diuiditur
primum principium, cælum
vocant patrem, & terram
matrem; coitum etiam maris,
& fæminæ eodem nomine
vocant, [f. 3.](#)

Territorium, pars prouincię
toparchia, æ, [m. 605.](#)

Territorium quod prouinciam
non explet, [f. 115.](#)

Tertius, a, vm, [p. 15.](#)

Tertius dies, [p. 15.](#)

Tertius frater minor, [f. 717.](#)

TI

Tertius mensis, vel luna, [p. 15.](#)

Tesqua, [m. 521.](#)

Teffera, æ, [m. 833.](#)

Testa, æ, [p. 494.](#) [m. 677.](#)

Testæ pedibus infestæ, [p. 494.](#)

Testa ex diota confracta, [p. 494.](#) [f. 677.](#)

Testamentum, i, [f. 44.](#)

Testamentum condere, [m. 40.](#)

Testiculi, orum, [p. 338.](#)

Testiculi, orum, dicitur etiam
de alijs animalibus, [f. 163.](#)

Testificor, aris, [m. 122.](#)

Teftis, is, [m. 122.](#)

Teftudinis concha, [m. 478.](#)

Teftudo, inis, [m. 35. f. 228.](#)
[m. 478.](#)

Teftudo in aqua dulci
commorans, [m. 658.](#)

Teftudo marina, [f. 40. m.](#)
[658.](#)

Teftudo nigra, [m. 15.](#)

Texere aliquid ex paleis, [f.](#)
[203.](#)

Texere corbulas, & familia,
[p. 197.](#)

Texere ftorem, [p. 170.](#)

Texere telam, [p. 170.](#)

Texo, is, [m. 86. p. 170. p.](#)
[197.](#)

Theca in quà penicilli
cuftodiuntur, [p. 750.](#)

Theca lignea ferreæ fiftulæ,
[m. 297.](#)

Theca penicilli, [p. 621.](#)

Thefauri locus, [m. 777.](#)

Thorax, cis, lorica, æ, [m.](#)
[281.](#)

Thorax duplicatus, varijsque
ocellis confutis variegatus, [f.](#)
[442.](#)

Thraciozephyrus, i, [f. 447.](#)

Thronus, i, tribunal, lis, [p.](#)
[819.](#)

Thronus, in quo Rex fedet
cum publico auditorio
affiftit, [p. 819.](#)

Thronus portatilis, in quo
Tūchinenfis Rex qui dicitur
Bua femel in anno publicè
portatur, [p. 518.](#)

Tibia, æ, [m. 139. p. 696.](#)

Tibialia, [p. 467.](#)

Tibialia, lium, ocreæ, arum,
[m. 727.](#)

Tibicen, inis, [p. 127.](#)

Tibi mortem cupio, [f. 109.](#)

Tigna à columna ad columnã
in latitudinem domus
difpofita, [f. 879.](#)

TI

Tigna in tranfuerfum domus
pofita, [p. 834.](#)

Tigna ordinare ad tabulatum
faciendum, [m. 833.](#)

Tignum, cui innititur
contignatio, [p. 635.](#)

Tignum, quod in domibus à
columna ad columnam
tenditur, [m. 879.](#)

Tigris, is, [m. 336.](#)

Tigris fpecies, [m. 359.](#)

Tigna à columna ad
columnam in longitudinem
domus difpofita, [m. 879.](#)

TI

Tigris vlulat, [p. 258.](#)

Timeo? es, [m. 154.](#) [f. 382.](#)

Timeo, es, periculum, i, [p. 249.](#)

Timere defcenfum, [p. 249.](#)

Timere ne damnum patiatur
in rebus fuis, [p. 308.](#)

Timere ne moleftiam inferat,
[m. 511.](#)

Timor cadendi &c. [p. 535.](#)

Timor reuerentialis, [f. 154.](#)
[m. 383.](#)

Tinea rodens lignum, [f. 477.](#)

Tingo, is, [m. 185.](#)

Tinnire aures, [p. 401.](#)

Tintinnabulum maiusculum
pro vigilijs, [p. 389.](#)

Tintinabulū paruum pro
vigilijs indicandis, [p. 389.](#)

Titillatio, onis, [m. 355.](#) [f.](#)
[555.](#)

Titio non exuſtus, [p. 430.](#)

Titubatio ebrij, [p. 112.](#) [p.](#)
[751.](#)

Titubatio famem patientis, [p.](#)
[751.](#)

Titubo, as, [m. 70.](#)

Titulus, i, [p. 19.](#)

Titulus dignitatis mediocris,
[f. 212.](#)

Titulus dignitatis, vel ordo, [f.](#)
[233.](#)

Titulus dignitatum, [m. 135.](#)

Titulus honoris, qui
præcipuis quibusdam
magiftris datur, [f. 735.](#)

Titulus infimæ fortis
gubernatorum in Tunchino ;
at in Cocincina non dicitur
nifi de affinibus regis, vel de
ſupremis quibusdam
gubernatoribus, [m. 124.](#)

Titulus in vexillo, [m. 830.](#)

Titulus libri, [p. 19.](#)

Titulus librorum confuſij, [m.](#)
[841.](#)

Titulus magnæ dignitatis, [f.](#)
[628.](#)

Titulus quidam literatorum,
[p. 193.](#)

Titulus, qui datur diabolo, [p. 332.](#)

Titulus, qui in Tunchino filijs
Regis, ac supremis ducibus
dari folet ; at in Cocincina
foli Regi datur, [p. 241.](#)

Titulus, quo compellantur
filij militiæ ducum, [f. 833.](#)

Titulus quo Rex ex fcripto
conuenitur, [f. 21.](#)

TO

Tolli vnguibus à Miluo, [p. 624.](#)

Tomus libri, [f. 143.](#) [p. 628.](#)

Tomus librorum, [m. 141.](#)

Tomus vnus, [m. 141.](#)

Tomus vnus, duo &c. [f. 143.](#)
[p. 628.](#)

Titulus, feu honor qui
exhibetur primarijs perfonis,
[m. 739.](#)

Titulus fummi honoris, [m. 240.](#)

Toga, æ, [m. 349.](#)

Tolero, as, [p. 173.](#)

Tollere in manu, vel in
brachio leue aliquid &c. [p. 669.](#)

TO

Tonitrus, vs, [p. 673.](#)

Tonitrus cum fulmine, [p. 673.](#)

Tonitruum, vi, [m. 563.](#)

Toparchia, æ, [m. 605.](#)

Toparchiæ prætor, [f. 605.](#)

Tormentis, & cruciatibus
confeffionē extorquere, [m.](#)
[432.](#)

Tormentorū perpetua
fuceffio, [f. 829.](#)

Tormentum bellicum, [f. 36.](#)
[f. 706.](#)

Tormentum bellicum
æneum, [p. 707.](#)

Tormētum bellicum ferreum,
[p. 707.](#)

Tormentum bellicum in cuius
vētre aperto aliquod minus
ponitur, [m. 319.](#)

Tormentum bellicum
paruulum, [m. 663.](#)

Tornator, is, [p. 796.](#)

Torno, as, [p. 796.](#) [p. 845.](#)

Torporem in pedibus, ac
manibus, & in toto corpore
pati, [m. 506.](#)

Torques florum, [f. 804.](#)

Torquis florum, [f. 123.](#)

Torrere in prunis, [f. 46.](#)

Torrere orizam iam coctam,
cum iam frigida est, [f. 637.](#)

Tortuofus, a, vm, [m. 407.](#)

Torturam adhibere, [f. 602.](#)

Tota die, & tota nocte, [m.](#)
[752.](#) [m. 822.](#)

Tota domus, [f. 77.](#) [f. 853.](#)

Totam in vitam, [m. 431.](#)

Tota res finem accepit, [m.](#)
[431.](#)

Toto menſe, [m. 431.](#)

Totum comedere, [f. 571.](#)

Totus, a, tum, [m. 45.](#) [f. 363.](#)
[m. 431.](#)

Totus mundus, [p. 364. f. 853.](#)

Trabs, quæ à fummitate domus ad columnas hinc inde descendit, [f. 356.](#)

Traciozephyrus, i, [m. 285.](#)

Tractu eodem temporis, [m. 832.](#)

Tradere filium diabolo, maledicta in illum conijciendo, [m. 571.](#)

Tradere fe, [f. 604.](#)

Tradidi iam illi, [m. 805.](#)

Tradidi manibus illius, [f. 604.](#)

Tradidisti cui ? [f. 604.](#)

Tradidit nobis Dominus IESVS confessionis

Sacramētum, [m. 836.](#)

Traditio, onis, [p. 567. m. 673.](#)

Traditio, onis. mandatum, i, [p. 836.](#)

Traditio ad posteror, [f. 119.](#)

Traditio nepotibus, [f. 824.](#)

Traditione producere, [m. 177.](#)

Traditio per filios ad nepotes, [p. 836.](#)

Trado, is, [m. 604. m. 805.](#)

Trahe, [p. 219.](#)

Trahere ad distendendum, [p. 278.](#)

Trahere ad extra, [p. 278.](#)

TR

TR

Trahere ad intendendum, [p. 357.](#)

Trahere aliquem capillis, [p. 37.](#)

Trahere aliquem vi, collum eius tenendo, [m. 538.](#)

Trahere deorfum, [f. 175. p. 266.](#)

Trahere fila, [p. 357.](#)

Trahere in anteriorem partem remigando, [p. 266.](#)

Trahere furfum, [f. 175. p. 266.](#)

Trahere vi, [p. 421.](#)

Trahere, vt tenfus fiat funis, [p. 746.](#)

Traho, is, [f. 175. p. 266. f. 356.](#)

Tranquillitas totius populi, [p. 5.](#)

Tranquillus, a, vm, [p. 350. f. 585.](#)

Tranfcribere purè à mendis, [m. 420.](#)

Tranfeo, is, [p. 615.](#)

Transferre offa, [m. 90.](#)

Transferre res ab vno loco in alium, [m. 816.](#)

Transfigere carnem ad diuendendum, [f. 889.](#)

Transformo, as, [f. 35.](#)

Tranffreto, as, [f. 35. m. 876.](#)

Tranfire flumen, [f. 277.](#)

Tranfilire montes, [f. 217.](#)

Tranfitus fluminis, [p. 615.](#)

Tranfitus fluminis cymba, [f. 223.](#)

Tranfitus super quem est via, vt pons & familia, [f. 135.](#)

Tranfmigratio, onis, [f. 423.](#)

Tranfmigratio animarum, [f. 333.](#) [f. 419.](#) [p. 430.](#)

Trafmigratio fabulofa Thicæ, [m. 510.](#)

Tranfutare. trafuadare, [m. 422.](#)

Tranfplantare orizam ad crefcendum, [f. 80.](#)

Tranfplantare orizam dum eft in herba, [m. 428.](#)

Tranfuadere, [m. 422.](#)

Tranfplantare vt arbores, [m. 790.](#)

Tremere baculum, quo quid humeris defertur præ grauitete oneris, [p. 242.](#)

Tremere baculum, quo quis ante & retro diuifum onus defert, præ oneris grauitate, [m. 183.](#)

Tremere corpus, [f. 448.](#)

Tremere ex frigore, [p. 89.](#)

Tremere oculos, [f. 448.](#)

Tremere præ frigore, [m. 660.](#)

Tremere præ metu, [m. 660.](#)

Tremo, is, [m. 660.](#)

Tremula pars aliqua corporis, [f. 448.](#)

Tres, trium, [p. 717.](#)

Tres Animæ, & Spiritus feptē infunt viris, mulieribus vero tres animæ, fed nouem fpiritus, error, [f. 867.](#)

Tres dæmones, quos Ethnici fuperftitiosè colunt, [m. 606.](#)

Tres lapides fuper quos olla innitur ad modum tripodis, [m. 643.](#)

Tres perfonæ, [p. 15.](#)

TR

Tres perfonæ vnus Deus, [f. 532.](#)

Tres Reges fuperftitiofi, [m. 717.](#)

Tres fectę à finis petitię, [p. 281.](#)

Tres fectę, quas è finis hauberunt, [p. 717.](#)

Tres vel tria, [p. 15.](#)

Tribuli, [m. 255.](#)

Tribunal, is, [p. 819.](#)

Tribunal maius in vnaquaque prouincia, [m. 542.](#)

Tribunal primum literatorum, [m. 789.](#)

Tribunal quod fit in Palatio Regis &c. [m. 542.](#)

TR

Tribunal fecundum literatorum in qualibet prouinciã Tunchini, [p. 323.](#)

Tribunal fecundum minus, quod tamen toti Prouincię dat ius, [f. 542.](#)

Tribunal fecundum pro toto regno ius ferens, [m. 542.](#)

Tribunal fupremum cui Rex præeft, [f. 605.](#)

Tribunal vnus toparchię, ex illis in quas diuiditur prouincia, [p. 543.](#)

Tributa colligere, [f. 782.](#)

Tributa foli foluens Regi pagus, & non alteri, [f. 865.](#)

Tributa foluere, [f. 782.](#)

Tributum, i, [f. 782.](#)

Tributum monetarum ærearū
exigere, [f. 794.](#)

Triginta, aut ter decem, [p. 492.](#)

Triginta telæ, [p. 298.](#)

Triginta vnum &c. [p. 482.](#)

Triremis, is, [m. 406.](#) [p. 784.](#)

Triremis ampla, quæ mari
cōmittitur, [f. 307.](#)

Triremis belli, [m. 205.](#)

Triremis paruula, [m. 226.](#)

Triftis, e, [p. 23.](#) [p. 57.](#) [p. 58.](#)
[p. 398.](#) [f. 416.](#) [p. 601.](#) [p. 644.](#) [p. 683.](#)

Triftis tanquam ex luctu, [p. 57.](#)

Triftitia, æ, [p. 58.](#)

Trrrturare orizam, [p. 208.](#) [f. 428.](#)

Troclea, æ, [f. 420.](#)

Trunco impeditur, [m. 296.](#)

Truncus arboris, [p. 130.](#) [p. 296.](#)

Truncus cannæ indicæ, [m. 296.](#)

Truncus & radix dicitur
etiam de principio & origine
alicuius rei, [p. 130.](#)

Trutina, æ, [m. 83.](#)

Tu, [p. 551.](#)

Tuba, aut fiftula maior, [f. 627.](#)

Tuba fignum dare, [p. 897.](#)

Tuber, is, [m. 55.](#) [m. 451.](#)

Tuber cannæ indicæ, &c. [p. 457.](#)

Tuber carneum, [p. 759.](#) [f. 788.](#)

Tuber in capite, [p. 853.](#)

Tuber infulanum, [f. 138. m. 370. f. 397.](#)

Tudicula qua oleum, ex vafe extrahitur, [f. 192.](#)

Tu, loquendo cum inferioribus, vel ruficè, [p. 448.](#)

TV

Tumor, oris, [m. 55.](#)

Tumorem perforare, [p. 759.](#)

Tumultum excitare, [f. 648.](#)

Tumultus, tus, [p. 221. m. 391. m. 413.](#)

Tumultus exurdans, [p. 221.](#)

Tumulus, i, [p. 472.](#)

Tumulus fepulchri, [p. 295.](#)

Tunc, [f. 19. m. 366.](#)

Tumens venter, [p. 759.](#)

Tumidè loqui præ ira, [p. 691.](#)

TV

Tunchinenfis regia, [f. 111. m. 306. p. 383. p. 831.](#)

Tundere pilo aliquid donec in puluerem redigatur, [p. 510.](#)

Tundo, is. tero, is, [m. 409.](#)

Tunica cepe, [p. 585.](#)

Tunica mulieris, quam fcilicet fub vefte geftant, [m. 895.](#)

Tunicula orizæ, [p. 808.](#)

Turba aliquorū qui fimul gradiuntur per viam, [p. 226.](#)

Turba hominum, [m. 198.](#)

Turba otiantium, [p. 20.](#)

Turbas excitando ingredi, [p. 738.](#)

Turbas excitarē, [m. 416.](#)

Turbidus, a, vm, [f. 226.](#) [p. 835.](#)

Turbo, binis, [m. 132.](#) [f. 830.](#)

Turmæ auium, [m. 198.](#)

Turpis, e, [p. 879.](#) [m. 884.](#)

Tu reuerteris, [f. 863.](#)

Turris, is, [p. 750.](#)

Turtur, ris, [m. 47.](#) [m. 136.](#)

Tuffis, is, tuffire, [p. 325.](#)

Tympanum, i, [f. 813.](#)

Tympanum oblongum, [m. 131.](#)

Tympanum pulfare, [p. 814.](#)

Tympanum rotundum, [p. 814.](#)

Typis depicta tela, [p. 352.](#)

Typis mandare libros, [f. 351.](#)

Typographia, æ, typis mandare, [f. 351.](#)

VA

V Acca, æ, [p. 79.](#)

Vacua domus, [m. 375.](#)

Vacua orizà fpicà, [m. 411.](#)

Vacuum, i, [f. 341.](#)

Vacuum, & nihil, [f. 341.](#) [f. 391.](#)

Vacuus, a, vm, [p. 375.](#) [f. 426.](#) [f. 603.](#)

Vacuus venter &c. [f. 390.](#)

Vagabundus, a, vm, [f. 397.](#)

Vagina, æ, [p. 70.](#)

Vagina falcis oblongæ aduncæ, [p. 444.](#)

Vagus, i, [m. 225.](#)

Vagus, a, vm, [p. 419.](#)

Valdè, [m. 52.](#) [m. 284.](#) [f. 395.](#) [f. 641.](#) [m. 734.](#)

VA

Valdè bonus, [f. 395.](#) [f. 641.](#) [m. 734.](#)

Valdè clemens, [m. 734.](#)

Valdè confonum rationi est, [f. 738.](#)

Valdè fatigatus, [f. 390.](#)

Valdè frigidum, [m. 331.](#)

Valdè gracilis, [p. 454.](#)

Valdè infenfi inimici, [m. 734.](#)

Valdè, in re quæ contemnitur, [m. 331.](#)

Valdè lætor, [p. 594.](#)

Valde leuis, [f. 161.](#) [m. 162.](#)

Valdè magnum, [p. 739.](#)

VA

Valdè magnus, [p. 617.](#)
Valdè manè, [f. 74. m. 799.](#)
Valdè multi milites, [p. 396.](#)
Valdè obfcurum, [m. 331.](#)
Valdè remotus, multum
diftās, [m. 881.](#)
Valedicere alicui, [f. 272.](#)
Valens, tis, [m. 371.](#)
Valeo, es, [m. 162.](#)
Valetudinarius, ij, [p. 419. m.](#)
[771.](#)
Valetudo comoda, [m. 5.](#)
Vallis inter montes, [f. 355. f.](#)
[836.](#)
Vapor, oris, [f. 366.](#)
Vapores ex aquis afcendere,
[p. 335.](#)

VA

Vapulo, as, [m. 232.](#)
Variæ res, [m. 379. f. 563.](#)
Variegatio colorum, [p. 114.](#)
Variegatus coloribus ferpens,
[f. 691.](#)
Varij colores, [m. 691.](#)
Varij modi, [m. 379.](#)
Varijs linguis loqui, [p. 803.](#)
Variolæ, arum, [m. 328.](#)
Variolarum neuī &c. [p. 578.](#)
Variolis notatus in vultu, [m.](#)
[651.](#)
Vafa quædam magna, &
extenfa, [m. 352.](#)
Vas ad fputa recipienda, [m.](#)
[588.](#)
Vafarium, ij, [m. 276.](#)

Vasculum fuforium, [p. 511.](#)

Vasculum in quo feruatur calx, [f. 36.](#)

Vas fictile ad vinum aut aquam, [f. 87.](#)

Vas fictile amplum, [m. 65.](#)

Vas fictile fatis magnum, [m. 101.](#)

Vas, in quo tunditur oriza, [m. 244.](#)

Vas ligneum ad aquam &c. [f. 788.](#)

Vas mediocre, ex cannis contextum, rotundum &c. [m. 560.](#)

Vas minus, aut instrumentum, quo quis ex maiori vase aquam, vel alium liquorem haurit, [p. 260.](#)

Vas paruum, [p. 783.](#)

Vas quoddam, [f. 110.](#)

Vas quoddam fictile quo vtuntur ad bibendum, [m. 73.](#)

Vas rotundum concauum, [p. 789.](#)

Vas rotundum è cannis indicis contextum, [f. 788.](#)

Vafta occidentalis plaga, [f. 875.](#)

Vas ventris vafti, ad aquam feruandam, [p. 121.](#)

Vbera, [m. 72.](#)

Vbi, [f. 209.](#)

Vbi est ? [f. 209.](#) [m. 508.](#) [m. 568.](#)

Vbi est magifter ? [m. 508.](#)

Vbi est, vbi habitat ? [m. 583.](#)

Vdus, a, vm, [p. 875.](#)

Vectigalium, feu tributorum domus, [m. 50.](#) [p. 831.](#)

Vehemens ventus, [m. 454.](#)

VE

Vehi elephante, [f. 130.](#)

Vel, [p. 309.](#) [f. 389.](#)

Velamen pudendorum, [p. 369.](#)

Velamen pudendorum adhibere, [f. 163.](#)

Velamen, quo facrificium in menfis rotundis tegitur, [m. 198.](#)

Vela ventis benè aptari, & impleri, [p. 7.](#)

Velipes, edis, [p. 411.](#)

Velle aliquid narrare, [p. 449.](#)

Velle in magno pretio haberi, [m. 91.](#)

Vehi bubalo, & fic de alijs, [f. 130.](#)

VE

Velle ire, [p. 830.](#)

Vellere fpicas ad comedendū, [m. 832.](#)

Vellicare, aut deplumare fe auem, [m. 648.](#)

Vellico, as, [m. 68.](#) [m. 633.](#)

Velociter, [p. 861.](#)

Velociter ambulare, vt currendo, [p. 898.](#)

Velociter currere, [f. 661.](#)

Velociter equum currere, [m. 95.](#)

Velociter incedere, [m. 773.](#)

Velociter, in ictu oculi, [f. 611.](#)

Velociter loqui, [f. 394.](#)

Velox in operando, [p. 860.](#)

Veluti, [p. 755.](#)

Vena aquæ, [f. 445.](#)

Venam incidere, [f. 104.](#)

Venatione perfequi feles
fylueftres, [p. 674.](#)

Vendo, is, [p. 24.](#)

Venefica, æ, [f. 26.](#)

Venefica, quæ acus infigit
vefti ad fugandum
dæmonem, fuperftitio, [p.
382.](#)

Venefica, quæ fepeculum
infpicit ad veneficia, [m. 236.](#)

Venefica feu pythoniffa, in
quam dæmon, affumēs
mortuorum nomina,
ingreditur, [m. 133.](#)

Veneficia & aliæ
fuperftitiones Ethnico um
ira enim inualuit apud
Chriftianos, vt vocentur
mendacia, [p. 177.](#)

Veneficia facere ad malum
aliquod, vt ipfi putant,
auertendum, [m. 118.](#)

Veneficia quæ fiunt à
mulieribus grauidis ne
patiantur abortum, [m. 28.](#)

Veneficia quædam tempore
luctus fieri folita, [p. 722.](#)

Veneficia, quibus vulnera
curantur, [f. 450.](#) [p. 451.](#)

Veneficij genus, quo fcribunt
in cartula malum &c. [f. 319.](#)

Veneficij litteræ, [p. 56.](#)

Veneficij litteras collo
appendete, [p. 56.](#)

Veneficijs aliquam
infirmitatem partus curare,

[m. 639.](#)

Veneficijs aliquibus
implicatum effe, [m. 133.](#)

Veneficijs infici, [p. 56.](#)

Venefici fpondentes
aspectum mortuorum, [m.](#)

VE

Veneficium, quo ftatua ex
paleis facta ope dæmonis
mouetur, [m. 477.](#)

Veneficium, quod digitis
numerando fit, [m. 233.](#)

Veneficium, quod fit
fpeculum infpiciendo, [p.](#)
[384.](#)

Veneficos fpeculo vtentes
vocare, [f. 236.](#)

Veneficum confulere, [f. 369.](#)

Veneficus, ci, [f. 480.](#)

[800.](#)

Veneficium, quo præfagire
putant Ethnici quid in itinere,
vel alio negotio futurum fit,
[p. 546.](#)

VE

Veneficus diabolum
inuocans, [m. 604.](#)

Veneficus qui diuinationibus
intendit, [m. 735.](#)

Veneficus, qui fingit fe fcire
an anima fit in cælo, vel in
inferno, [p. 765.](#)

Veneficus qui infirmos
veneficijs curare tentat, [m.](#)
[735.](#)

Veneficus, qui terram quærit
aptam ad fepulturam, &c. [m.](#)
[735.](#)

Veneficus vulnera curās, [p.](#)
[451.](#)

Venenum, i, [p. 785.](#)

Venerari Regē fupernū, [p. 700.](#)

Venerationem excitans res, [m. 526.](#)

Venerationē ingenerantes res, [p. 867.](#)

Venerea delectatio, [p. 574.](#)

Venereæ res, impudicæ, [m. 181.](#)

Venereis addictus, [m. 156.](#)

Venereis dementatus, [m. 256.](#)

Veneror, aris, [m. 119.](#) [p. 383.](#) [p. 700.](#)

Veni huc, [m. 194.](#) [p. 393.](#)

Veniale peccatum, [m. 481.](#)

Venio, is, [m. 89.](#) [p. 393.](#)

Venor, aris, [f. 673.](#)

Venter, tris, [m. 26.](#) [m. 55.](#) [p. 163.](#)

Ventilare ad refrigerandum, [m. 623.](#)

Ventilare orizam, [f. 161.](#) [f. 260.](#) [m. 672.](#) [m. 749.](#)

Ventorum linea recta, [m. 285.](#)

Ventriculus auium, [p. 463.](#)

Ventriculus gallinæ, [p. 463.](#)

Ventrosus, i, [p. 78.](#)

Ventum excitare ad ventilandam orizam, [f. 55.](#)

Ventus, i, [p. 285.](#) [m. 612.](#)

Ventus defijt, [m. 285.](#)

Ventus ingens, [m. 612.](#)

Ventus ingens, in circuitum furens, [m. 725.](#)

Ventus iniucundus, [p. 285.](#)

Ventus oppofitus, aduerfus, [f. 285.](#)

Ventus fecundus, [f. 285.](#)

Venuftus, a, vm, [f. 213.](#)

Ver, veris, [p. 486.](#) [m. 896.](#)

Vera linea feptentrionalis, [m. 108.](#)

Vera media nox, [f. 789.](#)

vera vxor, [p. 753.](#)

Verax, cis, [p. 733.](#)

VE

Verba falutationum mittere, [f. 470.](#)

Verba falutationum primariae perfonae mittere, [f. 470.](#)

Verba vrbanitatis, quibus aliquid fictè offertur, [m. 757.](#)

Verbera, rum, [p. 232.](#)

Verbero, as, [p. 232.](#)

Verba, orum, [m. 840.](#)

Verba duriota, [p. 471.](#)

Verba gratias referendi communiter, [p. 586.](#)

Verba ineptè pronunciare, [p. 523.](#)

Verba iracundiae proferre, [m. 776.](#)

VE

Verbi graria, [f. 68.](#) [m. 245.](#)

Verbum, bi, [m. 218.](#)

Verbum, i, fermo, onis, [m. 470.](#)

Verbum illud non propuli, [f. 470.](#)

Verbum vrbanitatis &c. [m. 728.](#)

Verbum vrbanitatis cum quis respondet vocanti, [m. 153.](#)

Verè, [p. 110.](#)

Verecundià afficere aliquem, [m. 559.](#) [m. 884.](#)

Verecundià fuffundi, [p. 756.](#)

Verecundor, aris, [m. 884.](#)

Veredus, i, [m. 601.](#)

Verenda, dorum, sic modestè vocant, [p. 4.](#)

Vereor, eris, [m. 511.](#)

Vereri aliquem, [p. 512.](#)

Veridicus, a, vm, [m. 750.](#)

Veritas, atis, verus, a, vm, [p. 751.](#) [m. 760.](#)

Veritatem aperire, [p. 312.](#)

Vermiculus pilis coopertus, qui nascitur in folijs cannæ indicæ, [p. 516.](#)

Vermiculus terræ &c. [m. 683.](#)

Vermis, is, [p. 50.](#)

Vermis aurium, [f. 633.](#)

Vermis crinitus, [m. 48.](#)

Vermis ex corruptione, [p. 289.](#)

Vermis multos habens pedes qui glomerat seipsum, [f. 143.](#)

Vermis perforabit nauigium, nisi adhibeatur ignis, [m. 305.](#)

Vermis pilofus, [f. 683.](#)

Vermis pilofus, vel quædam oftreæ species, [p. 655.](#)

Vermis qui nascitur ex putri, [p. 50.](#)

Vermis qui rodendo nauigium perforat, [m. 305.](#)

Vermis volatilis, [f. 118.](#)

Vermis volatilis oblongus, [f. 123.](#)

Verro, is, [m. 626.](#) [m. 845.](#) [f. 898.](#)

Verruca, æ, [m. 42.](#)

Verrucam prodire, [m. 42.](#)

Verfare remum, [f. 446.](#)

Vertere è lingua recordità in vulgarem, [p. 90.](#)

Vertere faciem in vnam partē ad melius percipiendum vifu &c. [p. 267.](#)

Vertere oculos ad vnam partē, [m. 267.](#)

Vertere tergum alicui, [f. 90.](#)

VE

Veru gallinam transfigere ad affandum, [m. 889.](#)

Veru, tranffigere veru, [m. 889.](#)

Vertex capitis, [f. 370.](#)

Verti, ac reuerti, [p. 44.](#)

Verticis capilli, [f. 370.](#)

Vertigine laborare, [m. 403.](#) [f. 618.](#)

Vertiginem pati, [f. 457.](#) [p. 585.](#)

Vertigo, inis, [p. 98.](#)

Verto, is, [p. 44.](#) [p. 618.](#)

Verto, is. reuertor, ris, [m. 834.](#)

VE

Verum diei medium, [m. 530.](#)

Verum iurare, [m. 751.](#)

Verum loqui, [m. 751.](#)

Verus, a, vm, [m. 102.](#) [p. 108.](#)
[p. 312.](#) [p. 751.](#) [p. 760.](#)

Verus legatus, [p. 108.](#)

Vefci carnibus, [p. 6.](#)

Vefica, æ, [m. 26.](#)

Vefica animalis, [m. 26.](#)

Vefpa, æ, [f. 69.](#)

Vefpere, [p. 22.](#) [p. 78.](#) [p. 107.](#)

Vefpertilio, onis, [f. 168.](#)

Vefpertinum crepufculum, [f. 335.](#)

Veftem nouam conficere, [m. 10.](#)

Veftem nouam confuere, [m. 447.](#)

Veftes faltatricum, [p. 889.](#)

Veftio, is. calceo, as, [m. 444.](#)

Veftis, is, [m. 10.](#)

Veftis aulica, [m. 215.](#)

Veftis comica, [f. 10.](#)

Veftis contexta floribus, [f. 636.](#)

Veftis duplex, [m. 10.](#) [m. 425.](#)

Veftis ex facco confecta, fagum, i, [p. 651.](#)

Veftis in culcitrae morem affuta cum gozipio, [p. 464.](#)

Veftis ineptè tineta, ex vna parte recipiens colorem, ex alia minimè, [f. 421.](#) [& 422.](#)

Veftis lugubris, [m. 10.](#)

Veftis non duplicata, [m. 233.](#)

Veftis oblonga in terram pertingit, [p. 96.](#)

Veftis oblonga, toga, æ, [m. 349.](#)

Vestis papyracea, quam
comburunt Ethnici pro suis
mortuis superstitiosè, [f. 10.](#)

Vestis plana, [f. 10.](#)

Vestis plana fine rugis, [f.](#)
[595.](#) [m. 758.](#)

Vestis reticulata, vel opere
phrygio contexta, [f. 10.](#)

Vestis valdè attrita
centonibusque scatens, [p.](#)
[154.](#)

Vestium rugæ, [m. 121.](#)

Vestra dominationes, [p. 577.](#)

Vestra excellentia diù viuat,
[f. 492.](#)

Vestra excellentia, vestra
dominatio nestoreos viuat
annos, [m. 739.](#)

Veto, as, [f. 82.](#)

Vetula honorata, [p. 16.](#)

Vetula primaria, [m. 241.](#)

Vexare populum, [m. 157.](#)

Vexat me, affligit me, [p. 810.](#)

Vexilli vnus milites, [p. 128.](#)

Vexillum, i, [p. 128.](#)

Vexillum cum multis
appendicibus, [p. 648.](#)

Vexillum, quod in iustis
defuncto soluendis defertur,
& in quo defuncti nomen
maiusculis literis describitur,
[f. 467.](#) [p. 468.](#)

Vi aliquem trahere, [p. 37.](#)

Vi auferre alienum, [f. 323.](#)

Via, æ, [m. 515.](#) [m. 200.](#)

Via deferta, [p. 47.](#)

Via in fyluis, [p. 3.](#)

Via lactea, [m. 305.](#) [f. 696.](#)

Via plana, [f. 595.](#)

Via regia, [f. 200.](#)

Via falebrofa, ex afcenfibus,
& defcenfibus conftans, [m.](#)
[259.](#)

Vicarius Chriftri &c. [m. 866.](#)

Vice vna dormire, [p. 123.](#)

Vicinum effe cafui, [f. 649.](#)

Vicinum effe morti, [f. 649.](#)

Vicinus, i, [p. 172.](#)

Vicinus, a, vm, [f. 11.](#) [f. 258.](#)
[p. 398.](#)

Vicinus domui, [f. 11.](#)

Viciffitudines fæculorũ, [p.](#)
[229.](#)

Viciffitudo cruciatuum, [f.](#)
[419.](#)

Victum præbere, [p. 434.](#)

Victus, vs, [p. 434.](#)

Vicus quidam in aula
Tunchinenfi, [f. 622.](#)

Vide, vide, modus arguēdi
cum aliquid non rectè agitur,
[m. 129.](#)

Videam te nunquam, [f. 373.](#)

Video, es, [p. 129.](#)

Videor, eris, [f. 12.](#)

Videre de facto, [p. 736.](#)

Videre è propinquo
perfpicuè, [p. 691.](#)

Videre librum, [f. 886.](#)

Videre nec deprehendere, [p.](#)
[129.](#)

Videre proprijs oculis, [m. 548.](#)

Videtur minimè bonum, [f. 12.](#)

Videtur quod &c. [p. 531.](#)

Vidua, æ, [p. 16. f. 295.](#)

Viduitatis cuftos, [f. 835.](#)

Viduus, i, [f. 295.](#)

Viduus, aut vidua, [m. 375. p. 779.](#)

Vigilia, æ, [p. 814.](#)

Vigiliæ noctis dantes fignum, [f. 16.](#)

Vigilia prima, [p. 814.](#)

Vigillia fecunda, [p. 814.](#)

Vigiliarum, feu cuftodiarum domus, [m. 221.](#)

Vigilias cuftodire, [p. 86.](#)

Vigilias cuftodire, feu excubare, [m. 82.](#)

Viginti, [p. 227. p. 307. f. 750.](#)

Viginti, aut bis decem, [p. 492.](#)

Viginti dies, [p. 820.](#)

Viginti libræ &c. [f. 350.](#)

Viginti nummi aurei, &c. [p. 514.](#)

Viginti quinque, [p. 395.](#)

Viginti vnum, [p. 482.](#)

Vijs minimè rectis ambulare, [m. 871.](#)

Vilis, e, [m. 320. f. 591.](#)

Vilis, & infulfus cibus, [f. 320.](#)

Vilis perfona, [m. 320.](#)

Vilis pretij merces, [m. 392.](#)

Vilis pretij res, [p. 645.](#)

Villofum fericum, [p. 781.](#)

Villus, i, [f. 426.](#)

Vim inferre, [m. 29.](#) [m. 250.](#)
[p. 305.](#) [f. 310.](#) [m. 323.](#) [p.](#)
[874.](#)

VI

Vimen, quod Lufitani rota
vocant, [f. 447.](#)

Vimen, quo remus firmatur
in columnula ad
remigandum, [f. 617.](#)

Viminis indici virgultum, [m.](#)
[679.](#)

Vinacea, æ, [m. 80.](#)

Vinci, vt in sponfione, [p.](#)
[780.](#)

Vincire ligulam veftis, [p. 79.](#)

Vim inferre fibi ipfi corporis
afflictationibus, [f. 310.](#)

Vim infert illi, [m. 250.](#)

Vimen indicum quod rota
vocant, cultro aptare ad
ligandum, [m. 874.](#)

VI

Vinco, is. fiue in bello, vel in
ludo &c. [m. 243.](#)

Vinculi genus, quod eft in
modum fcalæ &c. [299.](#)

Vinculo ligneo in fcalæ modū
collum alicuius claudere, [m.](#)
[299.](#)

Vindictam ab alio fumere, [m.](#)
[320.](#)

Vindictam fumere, [p. 28.](#) [m.](#)
[581.](#)

Vini potagor egregius, [m.](#)
[657.](#)

Vinum ex oriza per ignem
distillando exprimere, [m.](#)
[657.](#)

Vinum ex oriza vi
distillationis per ignem
expressum, [m.](#) [657.](#)

Vinum ex vite, [f.](#) [553.](#) [m.](#)
[575.](#)

Vinum iam digessit, [f.](#) [723.](#)

Violaceus color nitens, [m.](#)
[215.](#)

Violaceus color subobscurus,
[f.](#) [832.](#)

Violaceus subobscurus, [p.](#)
[668.](#)

Violaceus tendens ad
rubrum, [p.](#) [668.](#)

Vipera, æ, [f.](#) [420.](#) [m.](#) [426.](#)

Vir, i, [f.](#) [197.](#) [p.](#) [502.](#) [p.](#) [587.](#)

Vir, & mulier, [p.](#) [502.](#)

Vir grauis, robustus, [f.](#) [603.](#)

Vir, quem Rex adhibet in
omnibus negotijs, [p.](#) [716.](#)

Vires, [m.](#) [703.](#)

Vires superat, [m.](#) [703.](#)

Virga pro equo, [f.](#) [874.](#)

Virgo, genis, [f.](#) [236.](#) [f.](#) [739.](#)
[p.](#) [834.](#)

Virgula odorifera, [m.](#) [343.](#)

Virulam apponere &c. [m.](#)
[861.](#)

Virgultum, ti, [f.](#) [112.](#) [m.](#) [679.](#)

Viri, & mulieres, [f.](#) [572.](#)

Viridis, e, [m.](#) [668.](#) [f.](#) [882.](#)

Viridis, e, recens, ntis, [m.](#)
[846.](#)

Viridis clarus, [m.](#) [668.](#)

Virtus, tutis, [p.](#) [240.](#) [p.](#) [552.](#)

Virtus occulta, fpiritus, [m. 414.](#)

Virtus qualis ineft ? [p. 599.](#)

Virtus recondita, [m. 551.](#)

Virtus fupernaturalis, [p. 410.](#)

Virtutes, & prodigia, [p. 391.](#)

Virtutis opus, [p. 240.](#) [m. 607.](#)

Virulenta aqua, [f. 246.](#)

Virulentus, a, vm, [p. 227.](#)

Vifito, as, [m. 869.](#)

Vis occulta, [f. 598.](#)

VI

Vita hæc præfens, [p. 381.](#)

Vita Sancti Ignatij, [m. 836.](#)

Vitis fylueftris, [f. 553.](#)

Vifus debilis, [m. 475.](#)

Vifus illius qui fub noctē non videt ,vt gallinæ, [m. 622.](#)

Vita, æ. viuo, is, [p. 697.](#)

Vita æterna, [p. 697.](#)

Vita eft tranfitus, [m. 300.](#)

Vita eft tranfitus, mors eft reuerfio ad propriam habitationem, [f. 687.](#)

Vita futura, [p. 381.](#) [f. 230.](#)

Vita hæc præfens, [m. 230.](#)

VN

Vitreum vafculum. vitreus vrceolus, [f. 783.](#)

Vitricus, ci, [m. 92.](#) [f. 267.](#) [m. 294.](#)

Vitrum, i, [f. 522.](#)

Vitta galerum circumdans,
vel firmans sub mento, [f. 617.](#)

Vitulus, i, [p. 752.](#)

Vitulus, aut vitula, [p. 525.](#)

Vituperium, ij, nomen
malum, fama prava, [m. 884.](#)

Viue diù, [m. 492.](#)

Viue in æternum, [p. 764.](#)

Viuere diù, [m. 697.](#) [p. 779.](#)

Viuere, & mori, [m. 687.](#)

Viuit adhuc, [m. 697.](#)

Viuo, is, [p. 697.](#)

Viuus, a, vm, [m. 687.](#)

Vix, [f. 317.](#) [p. 390.](#)

Vix poterit domum reuerti, [f. 317.](#)

Vlcifci in aliquem, [m. 584.](#)

Vlcus apertum, [p. 112.](#)

Vlcus in pudendis, [p. 405.](#)

Vlulat tigris, [p. 873.](#)

Vlulatus, feu clamor tigris, [p. 244.](#) [p. 258.](#) [f. 749.](#) [p. 873.](#)

Vlna, æ, [p. 671.](#)

Vltimo loco ire, [f. 33.](#)

Vltimus, a, vm, [f. 33.](#) [f. 458.](#)
[p. 657.](#)

Vltimus anni mensis, [p. 99.](#)

Vltio, onis, [f. 823.](#)

Vltra viginti, [f. 179.](#)

Vmbella, æ, [m. 179.](#)

Vmbella Buæ, [f. 719.](#)

Vmbella idoli, [f. 719.](#)

Vmbella cum finibus
circumquaque cadentibus, [f. 171.](#)

Vmbella Regis regnum
adminiftrantis, [m. 719.](#)

Vmbilicus, i, [f. 655.](#)

Vmbra, æ, [f. 26.](#)

Vmbraculum erigere, [p. 29.](#)

Vmbraculum in cymba, [p. 489.](#)

Vmbraculum nauigij, [p. 865.](#)

Vmbraculum fupra ftratam,
quod elephauti imponitur, [p. 489.](#)

Vna Congregatio virorum
eiusdem officij, [m. 597.](#)

Vna decas, fiuè decem, [m. 662.](#)

Vnà fideià duos dealbare
parietes, [p. 755.](#)

Vna hora ante, & altera hora
poft mediam noctem, [f. 789.](#)

Vna manus claufa, fed
ftringēs orizam, quantum
capere poſſit, [m. 546.](#)

Vna pars, [p. 594.](#)

Vna plaga. duæ &c. [p. 182.](#)

Vna res, [f. 482.](#)

Vnà vice quantum humeris
geftari poteft, [m. 855.](#)

Vncis ferreis carnem
detrahere, [m. 476.](#)

Vnctionem adhibere ad
medēdum, [f. 896.](#)

Vncus, ci, [p. 87.](#) [p. 91.](#)

Vncus ad elephantem
regendum, [p. 51.](#) [p. 872.](#)

Vncus anchoræ, [p. 474.](#)

Vnde ? [f. 209.](#)

VN

Vnde, & reuerfus es? [f. 441.](#)

Vnde hoc? [f. 132.](#)

Vnde hoc ortum habuit? [f. 174.](#) [p. 179.](#)

Vndecim, [f. 482.](#) [m. 492.](#)

Vnde venit ? [f. 209.](#)

Vngere capillos, vnguento
linire comam, [f. 896.](#)

Vngere medicamento, [m. 691.](#)

Vngue lacerare, [f. 476.](#)

Vngues auis rapacis, [f. 73.](#)

Vngues leonis, tigris, felis,
[m. 73.](#)

Vngues manuum, [p. 456.](#)

Vngues pedum, [p. 456.](#)

Vngues tigris, [m. 336.](#)

VO

Vnguibus arripere, [p. 92.](#)

Vngula, æ, [f. 50.](#)

Vngula bubali, [f. 50.](#)

Vngula equi, [f. 50.](#)

Vnguis, is, [p. 456.](#)

Vnicornis cornu, [p. 716.](#)

Vnicus, a, vm, [p. 551.](#)

Vnio, onis, [p. 339.](#)

Vnio, nis, Margarita, æ, [p. 340.](#)

Vniuerfus orbis, [p. 306.](#)

Vniuerfus populus, [p. 858.](#)

Vnius territorij ex illis in quæ
fubdiuiditur toparchia, [p. 543.](#)

Vno in filo ligatæ fexcētæ
monetæ ærea, [p. 620.](#)

Vnum, duo, [f. 79.](#)

Vnum hoc fcit, [f. 482.](#)

Vnum mille, feu mille, [p. 529.](#)

Vnum par, duo paria, [p. 227.](#)

Vnum quid ex vnaquaque
fpecie, [f. 781.](#)

Vnus, a, vm, [m. 482.](#) [p. 553.](#)

Vnus & idem, [p. 147.](#)

Vnus ex aduerfo alterius, [f. 518.](#)

Vnus homo, [p. 553.](#)

Vnus ictus crepitaculi, duo,
idem de horis horologij, [p. 182.](#)

Vnus nummus, duo &c. [f. 398.](#)

Vnus ordo, duo ordines, [f. 424.](#)

Vnus vir, & vna vxor, [f. 606.](#)

Voca illum, [m. 358.](#)

Vocare animas defunctorum,
[f. 293.](#)

Vocare animas defunctorum,
qui fepultura caruerunt &c.
[f. 106.](#)

Vocare nomen alicuius,
tanquam è catalogo, [f. 900.](#)

Vocare veneficum, [f. 479.](#)

Vocari ad confilium à Rege,
[p. 72.](#)

Vocari à fuperiore, [p. 228.](#)

Vocem inflectere, [p. 317.](#) [p. 521.](#)

Voces ranarum, [m. 883.](#)

Vociferatione auxilium
petere, [m. 332.](#)

Vociferor, aris, [m. 332.](#)

Voco, as, [p. 297.](#) [m. 324.](#)

Vola manus, [f. 22.](#)

Volo, as, [m. 143.](#)

Volo vis, [p. 377.](#) [f. 492.](#)

Voluere orizam coctam ne
conglomeretur, [m. 893.](#)

VR

Vomo, is, [m. 487.](#)

Vorax, cis, [m. 196.](#) [m. 308.](#)

Votum, aut iuramentum Deo
emittere, [m. 361.](#)

Votum emittere, [m. 342.](#)

Votum non adimplere, [p. 670.](#)

Vox, cis. fama, æ, [m. 796.](#)

Vox clamantis, [f. 327.](#)

Vox elephantis, [m. 749.](#)

Volui lignum, [m. 396.](#)

Voluntas, tis, [p. 401.](#)

Voluntate carens, [f. 790.](#)

Vomer, eris, [m. 433.](#)

VS

Vox honoris qua vnufquifque
orditur fermonem cum Rege
Tunchinenfi, [f. 178.](#)

Vox numerandi libros, [m. 141.](#)

Vox, qua vtuntur aliqui in
fine interrogationis, [p. 712.](#)

Vox fuauis, [m. 796.](#)

Vrbanè loqui, [f. 158.](#)

Vrbanis pollere moribus, [p. 499.](#)

Vrbanitas, tis, [p. 527.](#)

Vrbanus, a, vm, [m. 413. f. 598. p. 701.](#)

Vredinem oculis caufare, [p. 313.](#)

Vredo, inis, [p. 80.](#)

Vrgeo, es, [f. 401.](#)

Vregere illum ad agendum, [m. 292.](#)

Vrina, æ, [p. 193.](#)

Vrinam expellere, [p. 796.](#)

Vrinam non poffe expellere, [m. 193.](#)

Vrfus, i, [f. 262. m. 299.](#)

Vfque, [p. 436.](#)

Vfque ad hodiernum diem quantum temporis eft elapfum, [m. 840.](#)

Vfque ad nubes, [p. 721.](#)

Vfque modo, [p. 550.](#)

Vfque nunc, [f. 216.](#)

Vftulare bubalum, [p. 783.](#)

Vftulo, as, [m. 577.](#)

Vfui nulli eft, [p. 442.](#)

Vfui Regis aliquid relinquere. [m. 100.](#)

Vfum non habet, vt bibendi vinum &c. [p. 626.](#)

Vfum non habeo &c. [m. 825.](#)

Vterus fæminæ grauidæ, [f. 733.](#)

Vtile adhuc eft, [f. 512.](#)

Vtinam, [f. 110. p. 269.](#)

Vtilis medicina, [m. 321.](#)

Vtilitas, atis, [m. 349.](#)

Vtilitas, atis, [m. 349.](#)

Vtilitas mihi non est vlla, [p. 568.](#)

Vtilitati hominum inferuit, [m. 183.](#)

Vtor, eris, [m. 183.](#)

Vtor hac re, [m. 183.](#)

Vt prius, [p. 896.](#)

Vt quid perditio hæc? [f. 330.](#)

Vuarum fuccus, vinum, i, [m. 575.](#)

Vulnerari, [f. 166.](#)

Vulneratus, a, vm, [p. 112.](#)

Vulpes, is, [p. 87.](#)

VX

Vxor, ris, [f. 70.](#) [f. 606.](#) [p. 753.](#)

Vxor patru tui natu minoris quam pater tuus fit, [f. 766.](#)

Vulnus, neris, [p. 112.](#) [m. 166.](#)

Vulnus in pudendis. dyfenteria, æ, tenafmus fanguineus, [f. 799.](#)

Vultui aliquid applicare, [f. 520.](#)

Vultus, vs, [m. 457.](#)

Vultus hilaris, [f. 457.](#)

Vultus iratus, [f. 457.](#)

Vultus tristis, [f. 457.](#)

Vultus venerabilis, [m. 526.](#)

VX

Vxor principis viri, [m. 16.](#)

Vxorem ducere, [p. 143.](#)

X Aca, æ, [p. 761.](#)

XA

ZA

Z Arbatana, æ, [f. 777. p. 897.](#)

Zarbatana, æ. fyinga, æ, [p. 788.](#)

Zarbatanà flando iaculari, [f. 777.](#)

Zarbatanà iaculari, [f. 234. p. 897.](#)

ZA

Zelotypia, æ, [f. 267.](#)

Zelotypia laborare maritum,
& vxorem inter fe, [p. 268.](#)

Zifaniae feminator, [p. 411.](#)

Ziziphum, i, [m. 724.](#)

F I N I S

LINGVAE ANNAMITICAE

SEV

T V N C H I N E N S I S

BREVIS DECLARATIO

VICINIORA Orientali plagæ idiomata præcipuè verò. Cinenſe & Tunchinenſe, & ex parte etiam Iaponenſe, artem illa addiſcendi habent à noſtratibus linguis longè diuerſam: carent enim omninò generibus: declinationes etiam non habent propriè neque numeros; Tunchinica certè lingua, de qua nunc agimus, nullas habet coniugationes, tempora nulla aut modos: ſed hæc omnia explicantur, vel per aliquarum particularum additionem, vel ex antecedentibus & conſequentibus ita collinguntur, vt qui peritiã linguæ habent, benè percipiant tempus, aut modum, & numerum, qui pro ſignificatur [đính chính](#) ¹¹ in oratione prolata, imò ſæpè idem ipſum ipſum vocabulum habet ſignificationem nominis & verbi, & ex adiunctis facilè poteſt intelligi an eo loco talis vox fit nomen, aut verbum

Duo tamen præcipuè sunt in hoc idiomate notanda, è quibus tanquam fundamentis tota ratio benè addiscendæ huius lingue pendet, ita vt sine illis à nostratibus hæc lingua vix teneri possit; ficuti enim homo constat ex corpore & anima, fic etiam hoc idioma constat ex characteribus quibus à nobis conscribitur [\[đính chính 2\]](#), & ex tonis feu accentibus quibus notatur & pronunciat: quibus duobus prius explicatis & positis tanquam fundamentis, de partibus Orationis, & præceptis in ipsa oratione feruandis agendum postea.

Lỗi chú thích: Đã tìm thấy thẻ <ref> với tên nhóm “đính chính”, nhưng không tìm thấy thẻ tương ứng <references group="đính chính"/> tương ứng, hoặc thẻ đóng </ref> bị thiếu

Lỗi chú thích: Đã tìm thấy thẻ <ref> với tên nhóm “đính chính”, nhưng không tìm thấy thẻ tương ứng <references group="đính chính"/> tương ứng, hoặc thẻ đóng </ref> bị thiếu

De Accentibus & alijs signis in vocalibus.

C A P V T I I .

D*iximus accentus esse quasi animam uocabulorum in hoc idiomate, atque ideò summa diligentia sunt addiscendi.*

Vtimur ergo triplici accentu linguæ Græcæ, acuto, graui, & circumflexo, qui quia non sufficiunt, addimus iota subscriptum, & signum interrogationis nostræ; nam toni omnes huius linguæ ad sex classes reducuntur, ita ut omnes prorsus dictiones huius idiomatis ad aliquam ex his sex classibus seu tonis pertineant, nulla uoce prorsus excepta.

Primus igitur tonus est æqualis, qui sine ulla uocis inflexione pronunciatur, ut ba, tres: quod ita uerum est, ut etiam si quis aliquem interroget per uocem, chang, nullo notatur accentu, quod si inflecteretur uocis tonus, tunc esset alia significatio: uoces itaque quæ hunc æqualem habent tonum, nullo notantur accentu; & hoc est sufficiens illarum distinctiuum signum, cum omnes aliæ suum accentum habeant. Secundus tonus est acutus, qui profertur acuendo vocē, & proferendo dictionem, ac si quis iram demonstraret, ut bá concubina Regis, uel principis alicuius uiri.

Tertius est grauis, & profertur deprimendo uocem, ut bà, auia, uel Domina.

Quartus est circumflexus, qui exprimitur inflectendo uocem ex imo pectore prolatam, & postea fonorè eleuatam, ut $\phi\bar{a}$, colaphus, uel colaphizare.

Quintus uocatur ponderosus seu onerosus quia cum quodam pondere seu onere ex imo pectore prolata uoce exprimitur, & notatur cum iota subscripto ut ba , res derelicta.

Sextus denique dicitur lenis, quia cum leni quadam vocis inflexione profertur, sicuti cum interrogare solemus, itane ? & similia; & idcirco signo illo interrogatiuo pro accentu notatur ut, $b\grave{a}$, quoddam fericum apud Tunchinenses coloris lutei vel crocei.

Ex hic patet eandem syllabam, ba , pro diuersitate accentuum res diuersiffimas atque omninò disparatas significare, quod idem in alijs uocabulis Tunchinensibus euenit; quamuis enim non omnes accentus singulis uocibus aut syllabis conueniant, rarò tamen euenit ut aliqua uox plures non admittat accentus, cum significatione diuersa; nunquam tamen in eadem uoce simul inueniuntur multi accentus, ita ut simul sint notandi uarij in eadem uoce, quia uariatio accentuum secum affert etiam uariationem uocum & ferè semper etiam significationum.

Hos autem sex accentus ad nostræ musicæ tonos sic accommodare possumus ut aliquam cum illa, uideantur habere proportionem per has uoces ut, $d\grave{o}$, pedica; $r\grave{e}$, radix, in pronuntiatione cuiusdam Prouinciæ; $m\grave{i}$, nomen cuiusdam

familiæ; fa, vel pha, miscere; sô, cathalogus; lá, folium; ita vt ex his vocibus etiam in lingua Tunchinica significatiuis, per sex tonos linguæ Tunchinensis, dò, rẹ, mĩ, pha, sô, lá, possimus referre aliquo modo sex tonos nostræ musicæ, non tamen ita exactè, quin magna intersit differentia; quare nullus istos tonos addiscere poterit, nisi ab aliquo qui linguam benè calleat, illos seipsum audierit sæpius, vt illis affuescat: Quinque igitur sunt accentuum quia tonus equalis non indiget nota vt diximus.

Tribus etiam alijs signis supra vocales vtimur, omiffis alijs quæ minùs necessaria visa sunt, ne signorum multitudo in typis confusionem pariat primum est accentus circumflexus latinorum, quem ad tres vocales adhibemus â ê,ô. signumque tale adhibetur quando illæ vocales, subobscure pronounciari debent, ore filicet minus hiante, vt, án, sygillum: mêm mollis: óm, infirmus [\[đính chính 1\]](#): quando tale signum non adhibetur super has vocales, signum est illas clara voce hiantique ore debere proferri, vt an, quies: em, Frater, vel Soror, iuniores: hòm, arca; nullumque signum ad hoc est necessarium, nam sufficit carentia signi.

Secundum signum est nota breuis ut fit in arte quantitatis versuum seu pœtices & similiter adhibetur ad tres vocales ă, ě, & ǒ: vt tăóc, capillus; dĕa, pellis; tǒan, statuere: & solùm breuiffimè tangitur litera cui adhibetur illa nota itaut propriè syllaba, & accentus pertineat ad vocalem sequentem.

Tertium denique fignum est apex, qui in hac lingua est omninò necessarius propter differentiam terminationis, quam facit apex omnino distinctam à terminatione quam facit, m, aut, n, cum significatione omninò diuersa in dictionibus, quibus adhibetur; hoc autem fignum seu apex solum afficit Ō, & Ū, in fine dictionis, ut, aŌ, apis; oŪ; auus, vel dominus: pronunciatum autem ita, vt nec labia se inuicem contingant, nec lingua palatum attingat.

Tandem vt aliquam notitiam demus de partibus orationis de illis singillatim agemus, quantum hoc idioma permittit, ex quadam proportione cum lingua Latina: faciliè tamen quis aduertet non posse assignari tantam uarietatem, non solum vt est in lingua Latina, sed neque vt in vulgaribus Europæis.

Lỗi chú thích: Đã tìm thấy thẻ <ref> với tên nhóm “đính chính”, nhưng không tìm thấy thẻ tương ứng <references group="đính chính"/> tương ứng, hoặc thẻ đóng </ref> bị thiếu

Lỗi chú thích: Đã tìm thấy thẻ <ref> với tên nhóm “đính chính”, nhưng không tìm thấy thẻ tương ứng <references group="đính chính"/> tương ứng, hoặc thẻ đóng </ref> bị thiếu

De nominibus.

C A P V T I I I .

Quamuis in hac lingua quædam dictiones semper sint nomina, semper nominum significationem retinentia, & nunquam ad aliam significationem deflectentia, nisi nominis, vt, blòri, cælum: đấ, terra: ngưòri, homo: & similes. Aliæ tamen sunt quæ sunt indifferentes vt sint nomina vel verba, quæ ex orationis contextu dignoscuntur

vt cheò, remus, l, remigo: nam si dicam, thuièn nầy cò hai cheò, cymba hæc habet duos remos; est nomen: si vero dicam, tôi chèo thuièn nầy, ego remigo cymbam hanc, cheò tunc est verbum, idem de similibus dicendum: plurale & singulare ex adiunctis antecedentibus & consequentibus colligitur; neque enim in nominibus sunt ullæ declinationes, vel numeri, vel casus, aut etiam ullæ differentie generum masculini, aut fæminini, aut etiam neutrius: possunt tamen hæc omnia ex quadam analogia ad nostras explicari linguas.

Et primò quidem declinatio casuum in utroque numero, tam plurali, quàm singulari dignosci hoc modo potest, vbi vox, thàng, puer declinatur.

NVMERVS SINGVLARIS.

Nominatiuus, thàng này, puer iste: genit. cha thàng này, pater pueri huius: datiuus, cho thàng này áo, do puero huic vestem: Accuf. keo thàng này, voca puerum hunc: Vocat. ở thàng kia, ò puer ille: Ablat. bởy thàng này, à puero hoc.

NVMERVS PLVRALIS.

Nominatiuus những thàng này, omnes pueri isti. Genitiuus cha hai thàng, pater duorum puerorum. Datiuus cho nón ba thàng, do galerum tribus pueris. Accuf. dạy các thàng, doceo omnes pueros. Vocat. ở bốn thàng kia, ò quatuor illi pueri. Ablat. bởi các thàng, ab omnibus pueris.

De casibus hoc paradigma sufficiat: denumeris verò sunt alij dignoscendi modi. Primus per particulas, quæ additæ nominibus faciunt plurale, vt chúng, mớ, những [[đính chính 1](#)], vel dĩng: hæ omnes particulæ adduntur pronomibus, vt tôi, ego mày, tu: nó, ille: chúng tôi, nos: chúng mày, vos; chúng nó, illi sic etiam những, vel dĩng, adduntur tribus personis, at mớ solùm primæ, & fecuudæ vt, mớ tôi, nos: mớ bay, vos: mớ mày, verò rarò, cuius loco sæpius dicitur, chúng bay, vos; vel etiam, bay, solùm etiam significat plurale, vos, sine vllò

addito: interdum adduntur fimul duæ ex illis particulis, vt, chúng mó tôi, & fignificat, omnes nos.

Ta, habet fignificationem fingularis, cùm quis loquitur cum inferioribus modeftè, vt, ta nói cŭ bay; ego loquor vobiscum: interdum est plurale, primo additis particulis, chúng, vel, mó, vt, chúng ta, nos: fecundo addito aliquo numero plurium vt, ba ta, nos tres: tertio quando funt multi æquales fimul, & vnus loquitur cum omnibus ut, ta đi cŭ nhau; nos eamus fimul, quarto ex vocabulis antecedentibus & confequentibus vt vfus docebit. item Ta, poft vocabulum, người, homo: facit plurale; người ta, homines [\[đính chính 2\]](#). fic etiam poft, tổ tũ, tổ tũ ta, progenitores noſtri.

Phô, eft particula numeri pluralis, fed cum honore, vt phô oũ, Domini: phô bà, dominae aptè additur những phô oũ, omnes Domini.

Kẻ, facit plurale varijs nominibus additum, vt, Kẻ quê, ruftici: Kẻ mọn, plebei, vel infimi: tôi là Kẻ mọn, ego fum inter infimos, iftud, kẻ, folùm de hominibus dicitur cum aliqua depreffione.

Secundus modus dignofcendi plurale eft quando apponuntur aliquæ particulæ vniuerſales, vt cõên, các, mọi, nhều, muân, hết. vt cõên Chúa, milites regis: các thầy, omnes magiftri: mọi ngày, omnes dies, nhều người, multi homines: muân vật, decem millia rerum, ideft, omnes res inferiores: đi hết, ite omnes.

Tertius modus; res quæ significant species aut genera rerum viuentium, etiam nulla addita particula [\[đính chính 3\]](#) *trahente ad plurale, significant plurale vt, gà, lợn, & familia: mua gà, lợn, emere gallinas, porcos. fic muâng chim, cây cối, hũa quả &c, fio quando duo nomina ad idem aut simile pertinentia coniunguntur ordinariè intelliguntur in plurali vt, anh em, Irmaos: chi* [\[đính chính 4\]](#) *em Irmaas, cætera vfus docebit; è contra fingularia ex oppositis regulis dignofci poffunt.*

Hic tamen valdè notandum ex antecedentibus & confequentibus, multa nomina fieri, vel fingularia, vel pluralia, ea enim quorum vnufquifque folet habere fuum, fi multiplicetur fubiectum habens multiplicantur etiam res quæ habentur, fi verò habens feu poffidens, fit in fingulari, etiam res habita eft in fingulari vt, chém đầu nó, amputa caput illius, illud đầu, caput eft in fingulari, quia, nó, illius, eft in fingulari: fi verò dicatur: chém đầu ba nó, amputa capita trium illorum, hæc eadem vox, đầu, in fe inuariata, fit pluralis, quia addita eft vox, ba, tres quæ facit plurale fubiectum habens, ba nó, trium illorum & fic de fimilibu,.

Tandem nomina ex adiectiuis absolutis feu pofitiuis fiunt comparatiua aut fuperlatiua per additionem aliquarum particularum; vt comparitiuum per additionem, hơn, magis; vel hơn nữa, magis adhuc: vt tốt, pulcher; tốt hơn, magis pulcher: tốt hơn nữa, adhuc magis pulcher: hũa này tốt hơn hũa kia, flos hic pulcher magis flore illo: lành; bonus: lành hơn, magis bonus: lành hơn nữa, adhuc magis bonus: at, hơn nữa, ponitur femper in fine orationis; vt, blái này lành hơn

blái nọ, blái Kia lành hơn nữa, *fructus hic est magis bonus fructu isto, fructus ille adhuc magis bonus. Interdum ex sola interrogatione, absque vlla addita particula, intelligitur comparatiuum vt, hai người này người nào lành, ex duobus hominibus hic quis homo bonus? idest, quis melior ? superlatiuum explicatur per duas particulas, cực, & rứt; cau, altus: rứt, cau, altissimus: lớn, magnus: cực lớn, maximus: thánh sanctus; rứt thánh, sanctissimus: rứt est magis in vfu ad res bonas extollendas, cực, ad res malas exaggerandas, tội [đánh](#) [chính 51](#). cực tra Ỗ, peccatum maximum; sic etiam, cực, per se solùm, vel, cực là Ỗ, significat maximam miseriam, vel oppressiorem cordis vt, tôi đã cực, ego iam perueni ad summam miseriam: tôi đã cực là Ỗ, ego iam sum in extrema cordis oppressione.*

Aduerbia quibus vtuntur ad aliquid exaggerandum sunt, lám, ráp, giagiét, thay, significant, valde, semper postponuntur, vt tốt lám, pulcher vel bonus valde: xấu, malus; xấu ráp, malus valdè: lớn, magnus: lớn giagiét, magnus valde: lành, bonus: lành thay, bonus valdè: semper autem postponuntur hæc partitulæ, interdum etiam adduntur duæ ad magis exaggerandum, ita tamen vt, thay, semper debeat esse vltimo loco, aliæ verò sibi inuicem, vel præponantur, vel postponantur ad libitum, vt cao, altus: cao lám thay, altissimus: giagiét, interdum est particula admirantis, & aliquando sola illa particula profertur, nullo alio addito ad explicandam admirationem, alicuius excessus.

Lỗi chú thích: Đã tìm thấy thẻ <ref> với tên nhóm “đính chính”, nhưng không tìm thấy thẻ tương ứng <references group="đính chính"/> tương ứng, hoặc thẻ đóng </ref> bị thiếu

Lỗi chú thích: Đã tìm thấy thẻ <ref> với tên nhóm “đính chính”, nhưng không tìm thấy thẻ tương ứng <references group="đính chính"/> tương ứng, hoặc thẻ đóng </ref> bị thiếu

De Pronominibus.

C A P V T I V .

P Rimitiuorum pronominum est magna copia pro diuerfis gradibus & differentijs hominum.

In prima namque persona qui sunt valè superiores respectu inferiorum vtuntur voce, tao, ego: vt pater cum filijs, dominus cum famulis, vir etiam cum vxore vtitur hac voce; fic etiam cum quis alium paruipendit, vt pueri inter se, tao khién màỵ, ego præcipio tibi: sunt enim ferè semper correlatiua tao, ego: & màỵ, tu: at cum quis irascitur alteri vtitur voce, tó, ego: người, tu: tó làm chi người, ego quid curo te ?

Moderatior est locutio superioris cum inferiori cùm dicit, ta, vel, qua, ego: vt dux cum militibus, ta nói cŭ bay, ego loquor vobis; Ad plurale, nos, vtuntur particulis, chúng, &, mớ,

vt in alijs nominibus supra notauimus. Min, ego; nemo tamen illo potest vti nisi aliquem præminentiae gradum habeat præ illis cum quibus loquitur, & cum ijsdem particulis chúng, & mớ fit plurale.

Tôi, ego, est communis modus loquendi quo quis loquitur cum superioribus quibuscumque, quamuis iuxtà diuersitatem superioritalis alia fint addenda, faltem cùm quis incipit loqui:

nam cum illo supremo, quem in Tunchino vocant. Bua, & est Rex, vel Imperator antiquus, qui solum habet titulum & nomen, cum quibusdam præeminentijs, cùm inquam, aliquis cum illo loquitur, semper saltem initio debet addere, tâu bua van tŭé, ideſt loquor cum Rege cui expeto decem mille ætatis annos, feu, Rex in æternum viue & respondet titulo, Vestra Maieſtas, ſi verò quis loquatur cum Rege qui regnum administrat, aliquanto inferiori exordio loquitur ita tamen vt eundem faciat ſenſum: doŭ Chúa muân nam & respondet titulo, Vestra Altitudo, at cum principibus viris vt filijs Regis, vel gubernatoribus Prouinciarum, thân đức oŭ muân tuêi; & idem ſignificat cum proportione gradus, & respondet titulo, Vestra Excellentia; & iſto ſolum titulo vti ſolent qui cum Rege Cocincinæ loquuntur: cum ſupremo Magiſtro rerum ad Religionem pertitium dicitur, bắch đức thày: & respondet titulo Vestra Paternitas. Denique cum quibuslibet alijs ſuperioribus infimi gradus, vel etiam cum æqualibus eſt paſſim in vſu, tôi chiềng oŭ: & respondet titulo, Vestra dominatio: cum magiſtris qui docent literas eſt etiam in vſu, chiềng thày, & cum alijs quibuslibet magiſtris, etiam artium mechanicarum, diſcipuli cum magiſtro loquentes vtuntur hoc eodem titulo: at cum magiſtris ad Religionem pertinentibus expertus ſum peritiores vti titulo, thừa thày, etiam in Confeſſione Sacramentali quod respondere poteſt titulo, Vestra Reuerentia. additur tamen, vel omittitur ad libitum vox, tôi, humilitatis, qua feruum me illius profiteor, cum quo loquor, cùm aliquis ex titulis ſupradictis orationi ſeu locutioni præponitur, nam in illis titulis ſufficienter ſub auditur: Ruſticus tamen aut

superbus omninò haberetur qui non præmiſſo conueniente titulo cum aliquo ſuperiore auderet loqui, faltem in orationis principio; ſæpe etiam cum locutio eſt prolixior, iterum repeti debet idem titulus, vt vrbana fit locutio, quod etiam ſeruatur cum æqualibus, maximè quando viri graues inter ſe loquuntur.

Loco pronominum primitiuorum in prima perſona ſunt etiam in vſu multa nomina appellatiua; ſepè namque ſuperiores cum inferioribus vtuntur proprio nomine quo vocari ſolent, cum familiariter loquuntur ut, Ioannes dī có việc, ego eo ad negotium: vel etiam nomine officij vt, thày magiſter; haọc tlò, diſcipulus: thày bấu haọc tlò, ego moneo te; fiue ego magiſter moneo te diſcipulum. ſic etiam eſt valdè in vſu pro prima perſona, vt quis vtatur nomine, quo eminet in conſanguinitatis gradu, vt patris cum filijs, cha, mẹ, anh, chị, chú, bác, oũ, bà &c. ſic quando introducitur Beata Virgo loquens cum Chriſto Domino poterit ſeruato decoro vtī voce, mẹ, Mater pro prima perſona vt, mẹ theo con; mater ſequitur Filium; ideſt, ego Mater ſequor te Filium & quamuis Rex Tunchini loquens cum propria Matre vtatur voce, tôi, quæ ſignificat ſeruum, tamen Chriſtus Duminus ſi introducatur loquens cum Virgine Matre, congruentius vtetur nomine, con, Filius, in prima perſona vt, con nôi cũ mẹ, Filius alloquitur Matrem, ideſt, ego Filius alloquor te Matrem. cùm enim fit Deus non videtur conueniens, vt ſeruum ſe fateatur, dum loquitur cum creatura, quamuis illa fit Mater; potius iudicarem Virginem Matrem ſi Tunchinica vſa fuiſſet lingua, vſuram fuiſſe uoce, tôi, ancilla, cum loquuta fuiſſet cum Filio Deo; quamuis non incongruum videretur ſi vſa fuiſſet vocabulo, mẹ, Mater; loquens

familiariter & priuatè cum Filio; id tamen totum peritioribus iudicandum relinquo.

Notandum præterea hæc ipfa nomina confanguinitatis effe in vfu etiam pro externis & alijs qui talem confanguinitatem non habent, nam vir cum vxore loquens, vel quilibet alius cum alijs paulò inferioribus vtitur voce, anh, frater natu maior: vxor tamen cum viro loquens femper debet [\[đính chính 1\]](#). vti voce, tôi, ancilla. Mulier quælibet cum paulò inferioribus loquens vtitur voce, chi, idest, Soror natu maior: fic dicendum de alijs nominibus supra relatis, cha, Pater: mę, Mater: & fic de reliquis quibus superiores, vel feniores vtuntur respectu inferiorem, vel iuniorum.

Primitiuum fecundæ personæ in fingulari est solum, mà, tu: hac autem uoce non licet vti nisi cum valdè inferioribus, vel cum pueris loquendo: cum fenibus vero non licet etiam si sint valdè inferiores gradu, vt famuli, sed nomine illorum proprio vtendum vt Petrus, Ioannes & fic præcipiendo dicitur, Petrus làm việc éy, Petrus faciat opus illud. vir cum vxore potest vti voce, mà, absque iniuria, melius tamen vtetur voce, em, idest Soror natu minor, vel bà, idest focia. his autem vocibus, em, &, bà, modestè vtimur cum omnibus inferioribus etiam famulis. at cum Christianis externis maximè si sint prouectæ ætatis, homines vocamus, oŨ, Domine; mulieres; bà, Domina: adolescentes, hãoc tlò, studiose: puellas, con, Filia: at voce, con, quæ significat tam Filium quam Filiam: vtuntur indifferenter Pater, & Mater, cum Filijs amanter loquentes. solos pueros licet vocare nomine illis imposto ab infantia,

quod vocant: tên tọc, alijs enim effet contumeliosum, quomodo alij vocandi fint paulò post dicetur. imò si fint pueri nobiliorum nullo modo vocandi sunt hoc nomine, nisi fortè à Patre, vel Matre; quin etiam in domo nobiliffimorum, vt principum & similibus, non licet vsurpare illud ipsum nomen etiam ad alia occurrentia: vt quia quædam Gubernatrix exempli causa habuit ab infantia nomen, tên, quòd monetam significat, non licet in domo illius, neque extra domum, eius domesticis vti nomine, tên, sed debent dicere, tồan; id ipsum reuerentiæ genus debent feruare Filij cum parentibus, etiam infimæ fortis.

Inplurali vero vox, bay, vos, est in vsu passim cum inferioribus si fint subditi, vt dux cum suis militibus loquens, vel magister cum discipulis, vel etiam herus cum famulis; nos tamen cum nostris domesticis vtimur potius vocibus, anh em, fratres: cum aliquid præcipimus, vel illos in communi alloquimur; sic duces, vel alij superiores in plurali loquendo cum beneuolentia, vtuntur vocibus maioris honoris quam illa communis, bay, fit; vt cõên [\[đính chính 2\]](#), milites; blai, iuuenes &c. sic Rex cum ducibus suis loquens dicit nomen officij vt, chủ tướng, duces: & tunc non vtitur voce, tau, ego, cum superbia; sed, ta, ego, cum moderatione.

De alijs honoribus qui adhibentur ad reuerentiam personæ superioris, cum qua loqui debet aliquis, iam dictum est in prima persona. Notandum tamen magnam esse variationem in nominibus quibus quis est interpellandus: nam primo quidem si aliquis superior vt Dux, aut magister & multò magis Rex

nomen alicui impofuerit vocatur, ten quan, nomen honoris, quod vt plurimum conftat duabus literis Cinicis, vt kieu louc, phũ dũ, m̃au t̃ai, & familia: cũm autem hoc nomen fit honoris quilibet fiue inferior fit fiue fuperior, illo alium compellare potest, ac inferiores erga Superiores addunt vocem oũ, Domine, vt oũ m̃au t̃ai &c. fic cũm quis adolefcens habet fratrem natu minorem, vocatur nomine fratris fui addendo, c̃a, ideft maior; vt fi frater minor vocatur tr̃uc, ipfe vocabitur, c̃a, tr̃uc, fi verò habet nepotem ex fratre maiore, vocabitur, chú tr̃uc: fi nepotem habeat ex Sorore, c̃au tr̃uc: fi Filium eo nomine vocatum habeat dicitur cha tr̃uc: fi Nepotem ex Filio aut Filia ipfe iam dicitur oũ tr̃uc, & fic proportionaliter de fœminis dicendum. at quilibet inferiores familiares poffunt alloqui fuos fuperiores vtendo abfolutè nomine, cha, Pater: & m̃e Mater: vt famuli & famulæ cum fuis heris communiter loquuntur: fic Chriftiani nobifcum familiariter loquentes vtuntur nomine, cha, Pater: fœpius tamen vtuntur nomine, th̃ay, magifter. nomen, anh, Frater natu maior, est magni honoris atque illo paffim vtuntur inferiores cum fuperioribus potiùs ætate quàm dignitate, fic etiam Filij cum Patre loquentes vix vocant, cha, fed, vel, anh, vel, chú, ideft Frater minor Patris; vel, c̃au, Frater Matris: & hoc nomine, c̃au, cum honore uocantur communiter Eunuchi Regis aut Reginae nifi illi fupremam aliquam habeant dignitatem, tunc enim uocantur nomine illi dignitati competenti, & reliqui omnes in dignitate conftituti nomine fuæ dignitatis falutantur. Tunchini, oũ chũâng, eft nomen commune honoris in fecunda perfona pro quolibet in aliqua inferiori dignitate conftituto: at in

Cocincina foli Filij aut Fratres aut proximè confanguinei Regis hoc afficiuntur honore. Filius Matrem uix uocat nomine Matris, mę, fed, uel uocat, chı, ıdeft Soror natu maior; uel, cō, ıdeft Soror Patris; uel, dı, ıdeft Soror Matris, quod fortè aliqua fuperftitione non caret, maximè pro pueris quod fortè aliqua fuperftitione non caret, maximè pro pueris tenerioribus, cùm fic à parentibus iubentur. BÁC, ıdeft patruus Patre natu maior, eft in ufu cum fuperioribus etiam magnis, modo non fint fupremæ alicuius dignitatis; eft etiam in ufu pro fœminis grauioribus, non tamen fupremæ dignitatis, nam. Mater Regis uocatur đức lǎo: Regina dicitur Chúa bà; Filia Regis, bà Chúa. reliqua ufus docebit.

Denique cum multos fimul cum reuerentia alloqui uolumus, utimur particula pluralis numeri, phō, ut, phō oŨ, Domini: phō bà Dominæ: uel dominationes ueſtræ

In tertia perfona pro inferioribus utimur particula, nó, ille: chúng nó, illi: at pro æqualibus, & multò magis Superioribus, repetitur nomen honoris illius perfonæ. ut aliquam dignitatem aut præeminentiam illius fignificemus: uox, nguòì, fignificat, ille, cum honore, ut con nguòì, Filius illius &c, cùm tamen loquimur de Deo Patre, aut de Spiritu Sancto, aut de tota Sanctiffima Trinitate, non poffumus uti illa uoce, quæ hominem fignificat cum honore & dignitate, fed debemus repetere ipfummet nomen, feuperfonam de qua loquimur ut, con Chúa blòì, Filius Dei: fic etiam dicendum de Angelis. Quoad plurale in tertia perfona idem quod fupra de

nominibus; uel etiam quod de fecunda perſona dictum eſt, debet etiam applicari tertiæ perſonæ.

Reciproca fui, fibi, ſe, explicantur per uocem, mình, ut, ai néy lo fự mình, unusquiſque curat res ſuas uel certè repetitur idem ſubſtantiuum ut, cha lo việc cha, con lo việc con, Pater curat negotium Patris Filius curat negotium Filij cum enim mình propriè ſignificet corpus, non niſi pro rationalibus habentibus corpus uſurpari proprie poteſt, ideſt pro ſolis hominibus.

Demonſtratiua hic, hæc, hoc, này: iſte, iſta, iſtud, này: is, ea, id, éy, uel, nọ: ille, illa, illud, éy, nọ: ille alius, kia; te uero in aliquibus prnuincijs ut, đàng nọ đàng kia, illa uia, illa alia: việc này việc nọ, negotium hoc, negotium illud, ideſt uaria negotia: oũ nọ, oũ tê Dominus ille & ille alius ſemper poſtponitur hoc pronomen ipſi nomin: nó ſignificat etiam ille cum contemptu de animatis, loco cuius honorando dicitur, người; de ſolis hominibus. illa eſt autem differentia inter, nọ [\[đính chính 3\]](#), & nó, quod nọ cenſetur eſſe in recto, uel in eodem caſu cum ſubſtantiuo, cui additur: at nó additum & poſtpoſitum ſubſtantiuo, intelligitur eſſe ingenitiuo caſu: ut nhà nọ, domus illa: at nhà nó, domus illius habet uim pronominis poſſeſſiui, utuntur enim primitiuis in obliquo pro poſſeſſiuis, ut cha tôi, Pater meus, ac ſi dicatur, Pater mei; cha mày, Pater tui, ideſt Pater tuus: cùm enim non habeant caſus, è duobus ſubſtantiuis quod poſtponitur intelligitur eſſe in genitiuo.

Lỗi chú thích: Đã tìm thấy thẻ <ref> với tên nhóm “đính chính”, nhưng không tìm thấy thẻ tương ứng <references group="đính chính"/> tương ứng, hoặc thẻ đóng </ref> bị thiếu

Lỗi chú thích: Đã tìm thấy thẻ <ref> với tên nhóm “đính chính”, nhưng không tìm thấy thẻ tương ứng <references group="đính chính"/> tương ứng, hoặc thẻ đóng </ref> bị thiếu

De alijs Pronominibus.

C A P V T V .

Non datur propriè relatiuum qui, quæ, quod, fed præponendo nomen & ex oratione paffiua faciendo actiuam vt, *mày đăọc sách, tu legis librum. fi dicam, sách này đăọc, ideft liber à te lectus, fiue liber quem tu legis: nó làm việc, ille facit opus: fidicam, việc nó làm, opus ab illo factum, vel opus quod ille facit: & fic de reliquis. Colligitur etiam ex modo loquendi, & pro hominibus eft in vsu vox; ai, maximè quando non eft interrogatiua & additur particula thì, hoc modo, ai *múân thì làm, qui vult is faciat: ai có cơm thì ăn, qui habet coctam orizam is edat. in plurali verò dicitur, Kẻ, vt, Kẻ có tài thì hăọc, qui habent ingenium, illi difcant. ai, & Kẻ, folùm dicuntur de hominibus: at tam in hominibus quàm in alijs eft in vsu, nào, vt *bò nào béo thì mạnh, bos qui eft pinguis is eft fortis: thàng nào lành thì đặng, puerum qui est bonus fiue bonæ indolis, hunc doce: áo nào dài thì tốt, vestis quæ eft oblonga, illa eft pulchra; reliqua de relatiuis vsus docebit vt, *Cha chúng tôi ở trên blời, Pater noster qui est in in cælis. & *lạy Cha chúng tôi ở trên blời. Pater noster qui es in cælis.*****

Interrogatiuum, ai, quis pro hominibus tantum; vt, ai nói, quis loquitur? in plurali additur những, vel, dĩng, vt, những ai làm, quinam fecerunt? Vniuersaliter verò tam pro hominibus

quàm pro alijs rebus; nào, postpositum substantiuo est in vsu, vt nhà nào, quæ domus? viêc nào, quod negotium? thàng nào, quis puer, vel quis? cum contemptu: người nào: quis homo? cum honore.

Ai, potest ita declinari pro interrogatiuo quis, vt Nominatiuo ai đến: quis venit? Genitiuo, áo ai: vestis cuius? Datiuo, cho ai: datur cui? Accusatiuo keo ai: vocas quem? Ablatiuo, đi cũ ai: is cum quo? In plurali verò addi possunt particulæ, những, vel dững.

Ai, interdum quando postponitur verbo, significat, aliquis, vt: có ai đi cũ [[đính chính 1](#)], est ne aliquis simul? ai là ai, vel, ai nấy, quicumque: ai là ai muốn thì làm, quicumque vult faciat: ai nấy nghe thì thương, quicumque audit, miseretur.

Nào, fape postponitur vt, nhà nào, quæ domus? & ordinariè est in recto, vel potius in eo casu in qua est substantiuum, cui postponitur, atque ita hæc potest assignari differentia inter nào, &, ai, quod, ai, postpositum semper est in obliquo vt, nhà ai, cuius domus? nào, vero minimè, vt, nhà nào, quæ domus? at nào, quando præponitur significat interdum, vbi est, vt, nào sách, vbi est liber? nào thàng áy, vbi est puer ille? interdum etiam interrogando negat id esse quod quæritur, nào có, vbi est? idest non est: nào có mĩ gì, quænam ibi est ratio? idest, nulla est ratio.

Quid, vt, quid est hoc? cái này là đi gì? ad quid, làm chi, vt, đi đấng ấy làm chi? quare, vel ad quid itur hac via?

Quot, mấy, vt, mấy người? quot homines? vel, bao nhiêu, vel, bao nhiêu, bán bao nhiêu? quanti vendit? Istud, bao, additur ad interrogandum de omni specie quantitatis, siue continua, siue discreta; vt, bao nhiêu? quantum magnus? bao cao, quantum altus? bao sâu, quam profundus? bao dài, quam longus? bao giờ, qua hora, fine quando? & fis de cæteris, quæ facillè vsus docebit.

Quantumlibet, bao nhiêu bấy nhiêu: quodcumque, bao giờ bấy giờ: cho tôi bao nhiêu gạo, thì tôi trả bấy nhiêu bạc: quantum orizæ mihi dederis, tantum argenti tibi foluam.

Interrogatiuum de substantia rei, đi gì, vel gì, vt, muốn đi gì, quid vult? có việc gì, quod negotium habet?

Interrogatiuum finis, làm chi, vt, đi đường kia làm chi, quare itur illa alia via? vel intentionis vt, i ấy làm sao, quale fuit intentum?

Interrogatiuum modi vt, cách nào thế nào, quomodo, qua ratione. việc ấy làm cách nào, illud negotium quomodo fit?

Interrogatiuum causæ, cơ sao, vel cơ nào, nhìn sao, vì sao, í sao: nhìn sao, ordiuariè præponitur toti propositioni, vt nhìn sao đức Chúa bời ra đời, quam ob causam Dominus cæli natus est in mundo. alia etiam postponuntur, vt Chúa chịu cơ sao, Dominus passus est qua de causâ?

Bao nả, quomodo vales? quomodo tecum agitur? sic etiam, nả, ad alias interrogationes eleganter superadditur, vt, có việc

gì nả, est ne aliquod negotium? thàng ấy ở kẻ nào nả, puer ille cuius est? cætera de interrogationibus vsus docebit.

Lỗi chú thích: Đã tìm thấy thẻ <ref> với tên nhóm “đính chính”, nhưng không tìm thấy thẻ tương ứng <references group="đính chính"/> tương ứng, hoặc thẻ đóng </ref> bị thiếu

Lỗi chú thích: Đã tìm thấy thẻ <ref> với tên nhóm “đính chính”, nhưng không tìm thấy thẻ tương ứng <references group="đính chính"/> tương ứng, hoặc thẻ đóng </ref> bị thiếu

De Verbis.

C A P V T V I .

Numerus & persona verborum colligitur ex pronomibus superadditis vt, tôi yêu [\[đính chính 1\]](#), ego amo: màỵ yêu [\[đính chính 2\]](#), tu amas: nó yêu [\[đính chính 3\]](#), ille amat: chúng tôi yêu [\[đính chính 4\]](#), nos amamus: chúng bay yêu [\[đính chính 5\]](#), vos amatis: chúng nó yêu [\[đính chính 6\]](#), illi amant. debent tamen feruari regulæ honoris de quibus supra cum de pronomibus. Tempus dignoscitur ex quibusdam particulis adiectis.

Præfens non neccessario habet particulam adiectam, interdum tamen habet, vt, tôi mặc việc bay giờ, ego occupor negotio nunc.

Præt. imperfectum, hôm qua tôi mặc chép thư, nói chẳng được heri occupabar scribendis literis, loqui non poteram.

Præt. perfectum, đã về, iam redijt: đã nói, iam loquutus est. Plus quam perfectum, hôm kia khi oũ đến đã chép thư đợan:

nudius tertius cùm venifti, epiftolas iam fcripferam.

Futurum, sẽ đi, ego ftatim ibo.

Item intelligitur præteritum præfens, vel futurum ex ipso loquendi modo, vt si res aliqua iam peracta est & de illa quæritur, ai làm, quis fecit? benè intelligitur præteritum, & si actu fit intelligitur præfens si faciendum, futurum. bao giờ, præpositum verbo facit futurum vt, thày bao giờ đi, magister quando ibit, postpositum verò indicat præteritum vt, thày về bao giờ, magister quando redijt. interdum etiam indiciat præfens, vt colligitur ex modo loquendi ex antecedentibus, & consequentibus. xem thấy oĩ bao giờ thì tôi mừng, quando te video tunc lætor.

Modi etiam ex quadam proportione intelliguntur, nam indicatiuus est quando persona cum verbo absque alia particula superaddita coniungitur vt, tôi đi, ego eo.

Imperatiuus quoque colligitur ex ipso loquendi modo, vt, mầy đi cho cháo, ito statim. particula, đi, addita cuicunque verbo facit imperatiuum vt, chèo đi, remiga: hãọc đi, addisce: talisque modus non est in vsu nisi cum inferioribus: idem dic de verbis, ra, & ở, quæ significant egredi & ingredi, nam addita alijs verbis quæ significant actionem per ingressum, vel egressum faciunt imperatiuum vt, léy áo ra, affer vestem seu extrahe vestem, seu afferendo vestem exi. cất sách ở, reconde librum, seu recondendo librum ingredi. sic particula imperantis est, hãỵ, vt, hãỵ làm việc này fac hoc negotium. particule prohibitiuæ ad imperatiuum pertinent vt, chớ, đừng, idest, ne. vt, chớ đi, ne eas: đừng làm, ne facias: particula mựa, ne, minus est in vsu, quamuis fit satis elegans loquendi modus, mựa hề nói dối, nullo modo mentiaris:

canibus, ne mordeant, folent dicere mừa, & fæpius idem vocabulum repetere, ita vt canes ibi affuefacti illis vocibus à morfu abftineant; khõan đã, expecta: đựờm, vel, đựờm đã, expecta: khõan đã nao, cur non expectas? cum quadam querimonia, quod non fiat quod petitur, nunquid expectabis?

Optatiuus exprimitur per particulas, chớ gì, vtinam, chớ gì tôi kính mến Chúa trên hết mọi sự, vtinam amem Dominum fuper omnia.

Coniunctiuus fit additis varijs particulis vt nếo, fi, nếo hãoç thì biết, fi didiceris tunc fcies. có, etiam habet eamdem vim vt có đi thì đén. fi iueris peruenies: có tìm thì đựợc, fi quaefieris inuenies. hõoç, vel hõoç là fi fortè, hõoç, vel hõoç là có biết người, fi fortè nouisti hominem. dầu, vel dù; dầu mà, vel dù mà, etiamfi, dù mà có tài thì phải hãoç, etiamfi habeas ingenium debes studere. eleganter additur cũ, vel faỡ le, tamen: dù mà có đạo faỡ le cũ phải giữ, etiamfi habeas legem, tamen feruanda eft:

Infinitiuus modus intelligitur quando verbum abfolutè ponitur fine pronomine, vt, kính mến Chúa blời, trên hết mọi sự, amare Deum fuper omnia. item quando duo verba connectuntur quæ diuerfum habent figuratum pofterius intelligitur effe in infinito, mà phải làm, tibi conuenit agere: tôi đi xem lẽ, ego eo audire facrum. at quando verba idem figurant non eft neceffe vt pofterius fit in infinito vt, thầy đặy đễo người ta; magifter docet homines.

Gerundia in di, facillè dignoscuntur ex substantiuis, vt temporis, đã đến giờ học aduenit hora discendi. Intentionis vt, thành ấy có í học, puer ille habet animum addiscendi. actionis, vt, làm chẳng cữ, faciendi non est finis.

Gerundia in do per particulam, thì, commodè explicantur, an thì mới no, edendo faturaberis. làm thì mới giàu, faciendo ditaberis, & sic de cæteris.

Gerundia in dum benè explicantur per, mà, vt, tôi ngồi mà nghe, ego fideo ad audiendum: interdum etiam sub intelligitur, ut, mầy đi làm việc, ito ad faciendum opus.

Idem dic de supinis in tum, mầy đi mà nằm, uel, mầy đi nằm, ito cubitum. supinum uerò in tu exprimitur per uoces, nghĩ, uel, dễ facillè, khó difficile, nói thì dễ làm thì khó, dictu facile, factu difficile.

Nulla sunt uerba negatiua, sed solum fiunt per particulas negatiuas ut, chẳng, non, in aliquibus Prouincijs, nỡ, sed est uitium linguæ: chẳng, femper præponitur quando est negatio ut, chẳng có, non est. si uerò postponitur caret accentu & est interrogatiuum ut, có chẳng, est ne? sớt, &, đâu, postponuntur & addunt uim negationi ut, chẳng có đi gì sớt, nihil est omninò: chẳng phải mễ đâu, non est conforme rationi ullo modo: Particula chốc, uel alij giốc, affirmat cum quadam emphasi, ut phải chốc, ita est omnino.

Paffiua propriè non dantur: impersonale poffumus dicere, đõạn, actum est, ut việc này đã đõạn, hoc opus iam actum est. Denique aduertendum, quod etiam fupra natauimus, multa effe uerba quæ fimul funt nomina, quod facilè ex antecedentibus & confequentibus in oratione colligitur, ut, chèo này dài, remus bic est oblongus, tunc chèo est nomen: fi uerò dicam, chèo đi cho mạnh, remiga fortiter, tunc chèo est uerbum, & fic de alijs.

Participijs hæc lingua caret eorum loco utuntur uerbo cum particulis fignificantibus qui quæ quod ut, ai iêo, qui amat ideft amans: kẻ iêo, qui amant, ideft amantes.

Lỗi chú thích: Đã tìm thấy thẻ <ref> với tên nhóm “đính chính”, nhưng không tìm thấy thẻ tương ứng <references group="đính chính"/> tương ứng, hoặc thẻ đóng </ref> bị thiếu

Lỗi chú thích: Đã tìm thấy thẻ <ref> với tên nhóm “đính chính”, nhưng không tìm thấy thẻ tương ứng <references group="đính chính"/> tương ứng, hoặc thẻ đóng </ref> bị thiếu

De reliquis orationis partibus indeclinabilibus.

C A P V T V I I .

P*Ræpositiones ordinariæ, quæ sunt in hac lingua, nostris respondent, ut à uel ab, bởi; per, léy: propier, vì: pro, idem, vì: loco alterius, thay vì: ante, trước: retro, sau: supra, trên: infra, dưới: circa, chung quanh: remotè, xa: propè, gần: iuxtà, áp: cis, bên này: trans, bên kia: extra,*

ngồi: intra, tay: penes, ở nơi: ad, cho: cum, cũ, cũ, đối, và: in, ở: circiter, dờ: præter, chẳng kể: clam, , lộn: palam, trước mặt: fine, absque, vô, chẳng có: ex, uel de, bởi. fæpius benè intelligitur oratio absque ulla propositione, ut ở cửa, ingredi in portum: ra cửa, egredi è portu: thề Chúa bời, iurare per Dominum cæli. & sic de alijs quæ usus docebit.

Aduerbijs abundat hæc lingua, quæ sæpe etiam duplicantur. optantis, ò utinam, chớ gì: uocantis, ở hỏi: ở, præponitur, hỏi, postponitur ei quem uocat ut, ở Petre hỏi. Interrogantis, quare, sao, nhin sao, vì sao, ỉ sao: Quidita, làm chi: Quomodo, làm sao, thế nào, như ờng nào, dờng nào: quomodocunque, thế nào thế nào. respondentis, ita affirmando superioribus, cum honore, dà: æqualibus, phải; inferioribus, ưg: confirmandi profectò, át thật: negandi, chẳng, chẳng có, chẳng phải; superioribus tamen debet præmitti honor competens ut supra: dubitanis, âu là, hoặc là: iubentis, hãy: prohibentis, ne, chớ,

dùng: *demonstrantis*, en, ấy: *comparantis*, hơn, *magis in omni genere honi uel mali. uelociter*, cho cháỖ; *fegniter*, chậm: *pedetentim*, sẽ sẽ. *temporis*, *hodie*, hôm nay: *cras*, mai; *heri*, hôm qua &c. *loci*, *hic*, đây: *illic*, đấỵ. *numeri femel*, *bis*, một lần, *ideft*, *una uclta*: hai lần, *due uolte*: *Ordinis primum*, trước hết, đầu hết: *postremò*, sau hết: *fortè*, tình cờ, vô í: *ficut*, như, như bằg: *fimiliter*, cũ, uel cũ ậỵ, uel cũ ậỵ: *aliter*, khác. *Quantitatis multum*, nhiều, uel dều: *parum*, ít: *folum*, mà thôi: *ordinariè thường*, uel thường lẽ: *lien*, *femper*: *fæpe etiam nominibus utuntur pro aduerbijs ut*, ban ngày, *interdiu*: ban đêm, *noctu*: ban mai, *manè*: ban hôm, *ferò*, *uesperè*.

Interiectiones, *gaudentis*, mừng hẻ: *dolentis*, thương hẻ, khó hẻ, cha ôi, hĩ ôi: *miferentis*, hại hẻ: *plangentis*, hơi hư hư: *irridentis*, hệ hẻ. *Notandum quod in hac natione planctus instituunt pro defunctis, in quibus est enumeratio eorum, quæ ad lacrymas mouere possunt, adhibito quodam rithmo, & uoce flebili, cum intercalari interiectione, ôỵ, post aliquod tempus.*

Denique coniunctiones; copulatiuæ, ac, &; hờà, và, interdum etiam, mà, cũ, ớ: difiunctiuæ, aut, vel; hay là, hay: aduerfatiuæ, etfi, quamuis; dù mà, dẫu mà, tuy là; tamen; faỖ, fỖ le: collectiuæ, ergo, quare, thì, ậỵ thì: comparatiuæ, ví bằg; ficutim quemadmodum: dantes rationem nam, quia; ví chừng; nhìn vì sự ấy, propterea, quapropter: expletiuæ, át là, thật là, profectò. & hæc de partibus orationis dicta fint fatis ex quadam analogia ad linguam Latinam.

Quare hoc idioma propriè non habet distinctionem generum quæ ex terminatione colligi possit, solum in sensitiuis, in quibus est distinctio sexus, quædam sunt vocabula, quæ solum dicuntur de maribus, alia solum de fæminis, nam de auibus, fóŨ, significat masculum, vt gà fóŨ, gallus gallinaceus; mái, fæminam, gà mái, gallina: in alijs animalibus quadrupedibus, đừc, est masculus, vt, bò đừc, bos: cái, est fæmina, vt, bò cái, vacca: debet tamen postponi, vt habeat illam significationem, nam, cái, præpositum substantiuo dicitur de rebus inanimatis & artificiabilibus, & ferè de omni re materiali, vt, cái này, res hæc: con, dicitur de omnibus animalibus, vt, con gà, gallina: con bò, bos: &c. si postponitur, con, significat paruulum nondum perfectum in illa specie, vt, gà con, pullus; bò con, vitulus, & sic de cæteris. de hominibus quamuis, con, communiter intelligatur de fæminis, tamen etiam pro masculis interdum accipitur; sicuti etiam vox, đừa, indifferenter accipitur tam pro masculis quam pro fæminis, vt, tôi có hai đừa, một blai một gái: ego habeo duo capita vnum masculum, vnam fæminam: at, blai, semper de masculis dicitur, gái, vero de fæminis. sic oŨ, de folis viris, & de folis fæminis, bà, dicitur cum honore: at người tam de viris quam de mulieribus cum honore: thành, solum dicitur de masculis cum contemptu, ut de pueris. De quibuscunque arboribus dicitur, cây, vt, cây đừa, palmæ: blái verò de quibuscunque fructibus, vt, blái cam, malum aureum: De præteritis & supinis vide quæ supra dicta sunt cap. de verbis,

Errata Corrige.

Pag. 1. figuificatur pro fignificatur. cõscribiuer, confcribitur.
pag. 3. êm, êm. pag. 5. prolufitanis, pro Lufitanis. pag. 6. ðø,
ðø. pag. 7. v, mê, v mê. guet, nguët. ãer, aër. pag. 9.
infcrmus, infirmus. pag. 12. hamines, homines. pareicula,
particula. pag. 13. chi, chi. tôi, tõi. pag. 17. debct, debet. pag.
18. cũên, cõên. pag. 20. ne, no. pag. 23. & alibi iêo, yêo.

Giới thiệu về bản điện tử này

Cuốn sách điện tử (e-book) này đến từ thư viện văn thư tự do [Wikisource](#)^[1]. Thư viện điện tử đa ngôn ngữ này được nhiều người tự nguyện xây dựng nên, với cam kết hình thành một thư viện có thể được truy cập tự do, bao gồm các tác phẩm với đủ mọi thể loại, từ tiểu thuyết, thơ, đến tạp chí, thư từ, v.v.

Sách do chúng tôi phân phối đều hoàn toàn miễn phí và tự do, có nguồn gốc từ những tác phẩm đã hết hạn bản quyền hoặc được phát hành theo một giấy phép tự do. Bạn được thoải mái sử dụng sách điện tử của chúng tôi cho bất kỳ mục đích nào (bao gồm cả mục đích thương mại), miễn là tuân theo những điều khoản của Giấy phép [Creative Commons Ghi công-Chia sẻ tương tự 3.0 Không chuyển đổi](#)^[2] hoặc Giấy phép [GNU FDL](#)^[3], tùy bạn lựa chọn.

Wikisource luôn cần những thành viên mới. Khi chúng tôi tạo nên cuốn sách này, rất có thể vẫn còn một số lỗi trong đó. Bạn có thể báo với chúng tôi tại [trang này](#)^[4].

Những thành viên sau đã đóng góp công sức vào cuốn sách này:

- AkBot
- Tranminh360
- The Obento Musubi
- Hakutora
- LMQ2401
- Mxn
- ThiênĐế98
- Rol
- Khonghieugi123

-
1. [↑](https://vi.wikisource.org) <https://vi.wikisource.org>
 2. [↑](https://www.creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0) <https://www.creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0>
 3. [↑](https://www.gnu.org/copyleft/fdl.html) <https://www.gnu.org/copyleft/fdl.html>
 4. [↑](https://vi.wikisource.org/wiki/Wikisource:Thảo_luận) [https://vi.wikisource.org/wiki/Wikisource:Thảo luận](https://vi.wikisource.org/wiki/Wikisource:Thảo_luận)